

**T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**AİLE DERGİSİNİN
EDEBÎ METİNLER BAKIMINDAN İNCELENMESİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

MELİH YENER

BURSA - 2016

**T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**AİLE DERGİSİNİN
EDEBÎ METİNLER BAKIMINDAN İNCELENMESİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Melih YENER

**1.Danışman:
Prof.Dr. Alev SINAR UĞURLU
2.Danışman:
Doç.Dr. Kelime ERDAL**

BURSA – 2016

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda 701241014 numaralı Melih YENER'in hazırladığı "Aile Dergisinin Edebi Metinler Bakımından İncelenmesi" konulu yüksek lisans tezi ile ilgili tez savunma sınavı, 26/07/2016 günü 10.00 – 12.00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının*başarılı*..... (başarılı/~~başarısız~~) olduğuna*oy birliği*..... (oybirliği/~~oy çokluğu~~) ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

Prof. Dr. Alev Sınar UĞURLU

Uludağ Üniversitesi

Üye

Prof. Dr. Nesrin KARACA

Başkent Üniversitesi

Üye (2. Tez Danışmanı)

Doç. Dr. Kelime ERDAL

Uludağ Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Özlem ERCAN

Uludağ Üniversitesi

Üye

Yard. Doç. Dr. Mustafa ÜSTÜNOVA

Uludağ Üniversitesi

26 / 07 / 2016

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum "Aile Dergisinin Edebi Metinler Bakımından İncelenmesi", başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntılara kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle ve paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

27.07.2016

Adı Soyadı: MELİH YENER

Öğrenci Numarası: 701241014

Ana Bilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Programı: Türk Edebiyatı

Statüsü: Yüksek Lisans

ÖZET

Yazar	: Melih YENER
Üniversite	:Uludağ Üniversitesi
Enstitü	:Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	:Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim Dalı	:Türk Edebiyatı
Tezin Niteliği	:Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	: xi + 353
Mezuniyet Tarihi	: /.... /20....
1.Tez Danışmanı	: Alev Sınar UĞURLU
2.Tez Danışmanı	: Kelime ERDAL

AİLE DERGİSİNİN EDEBÎ METİNLER BAKIMINDAN İNCELENMESİ

1947-1952 yılları arasında yayımlanan Aile dergisi Türk edebiyat ve kültür tarihinin önemli yayın organlarından biridir. Vedat Nedim Tör ve Şevket Rado gibi Türk kültür ve neşriyat hayatının son derece önemli iki isminin yönetiminde çıkan dergi, yayımlandığı dönem boyunca Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Hamdi Tanpınar, Sait Faik Abasıyanık, Cahit Sıtkı Tarancı, Halide Edip Adıvar, Refik Halit Karay, Orhan Veli Kanık ve bu isimler gibi Türk edebiyatının önemli isimlerini bünyesinde toplamayı başarmıştır. Bu tez çalışması Aile dergisini ve bu dergide yayımlanan metinleri ele almıştır. Tezde Aile dergisinde yayımlanan edebî metinler incelenmiş ayrıca bu metinlerin doğduğu düşünce iklimi ve edebî şartlar hakkında bilgi verilmiştir. Tezde Aile dergisinde yayımlanan edebiyat dışı metinler hakkında da bilgi verilmiştir. Ancak dergideki edebiyat dışı metinlerin incelenmesinde edebî metinlere kıyasla daha az ayrıntıya yer verilmiştir. Bu tez çalışması şu bölümlerden oluşmaktadır: Giriş, Türk Edebiyatında Dergiler, 1947-1952 Yılları Arasında Yayımlanan Aile Dergisi, Aile Dergisindeki Hikâyeler, Aile Dergisindeki Şairler ve Şiirler, Aile Dergisindeki İncelemeye Dayalı Yazılar ve Sonuç. Birinci bölümde Türk edebiyat tarihindeki belli başlı dergiler tarihi olarak Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet dönemi olmak üzere iki gruba ayrılıp bunlar hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde Aile dergisi ve derginin iki önemli yayıncısı Vedat Nedim Tör ve Şevket Rado hakkında genel bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde Aile dergisinde yayımlanan telif ve tercüme hikâyeler temalarına göre tasnif edilerek incelenmiştir. Dördüncü bölümde Aile dergisinde yayımlanan şiirler, şair adlarına ve temalarına göre incelenmiştir. Beşinci bölümde Aile dergisinde yayımlanan çeşitli sanat yazıları, fikir yazıları ve sosyal yazılar incelenmiştir. Sonuç bölümünde ise dergideki bu metinlerin incelenmesinden sonra ulaşılan yargılara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Dergi, Edebiyat, İnceleme

ABSTRACT

Name and Surname : Melih YENER
University :Uludağ University
Institution :Social Sciences
Field :Turkish Language and Literature
Branch :Turkish Literature
Degree Awarded :Master
Number of Pages :xi + 353
Degree Date : /.... /20....
1st Supervisor : Alev Sınar UĞURLU
2nd Supervisor : Kelime ERDAL

ANALYZING OF AİLE MAGAZINE IN TERMS OF LITERARY TEXTS

“Aile Magazine” which was published between the years 1947 and 1952 is one of the important media organs of Turkish literature and culture. The magazine, which was released under the supervision of Vedat Nedim Tör and Şevket Rado both of whom are two important names in Turkish culture and publication world, could bring important names like Yahya Kemal Beyathı, Ahmet Hamdi Tanpınar, Sait Faik Abasıyanık, Cahit Sıtkı Tarancı, Halide Edip Adıvar, Refik Halit Karay, Orhan Veli Kanık under its roof. This study examined the Aile Magazine and the articles which were published in it. In the study literary texts were examined and also information was given about the literary and regional conditions under which these texts were born. Also information was given about the non-literary texts which was published in the magazine. However this information is less detailed. This study consists of these parts: Introduction, Magazines in Turkish literature, Aile magazine published between 1947 and 1952, The stories published in Aile magazine, poets and poems in the Aile magazine, Texts about the examination of the Aile magazine and conclusion, In the first part important magazines of the Turkish literature was divided into two parts; before the republic and after the republic and information was given about them. In the second part general information was given about the two important publishers of the Aile magazine who are Vedat Nedim Tör and Şevket Rado. In the third part, translated and copyrighted stories were sorted out according to their themes and examined. In the fourth part, poems that were published in the Aile magazine were according to their writers and themes. In the fifth part, articles about art, thought and social texts were examined. In the conclusion part, the decisions that were given after the examination of the mentioned texts were mentioned.

KeyWords: Aile, Magazine, Literature, Analyzing

ÖNSÖZ

İnsanoğlu binlerce yıldır edebiyatla ve edebî sanatlarla kendisini ifade etmeye, anlatmaya ve anlamlandırmaya çalışmaktadır. Edebiyat, içgüdüsel yahut genetik bir haslet gibi nesilden nesle geçmekte, bir etkileme-etkilenme döngüsü içinde çağları ve milletleri ifadelendiren ses olmaktadır. Hem halk edebiyatlarının hem de bireysel üretim ürünü olan edebiyat eserlerinin varlığı, en sıradan bir adamın duygu ve düşünce dünyasından toplumsal yapıların büyük bir gürültüyle değiştiği iklimlere kadar yayılmıştır.

Yazılı edebiyatın insanlık tarihinde binlerce yıllık bir geçmişi vardır. Ancak matbaanın icadı ve yaygınlaşması yazılı edebiyata yepyeni bir ivme kazandırmış ve edebiyatın kitlelere ulaşması bakımından yepyeni imkânlar sağlamıştır. Matbaa, kitapların daha kolay ve daha çok basılmasını sağlamış, bundan da öte dergiler ve gazeteler gibi yazılı edebiyatın insanlara ulaşma potansiyelini genişleten yepyeni yayın mecralarının ortaya çıkmasına imkân vermiştir. Gazeteler zamanla sayfalarında şiir, deneme, hikâye ve roman gibi edebî türlere yer vermeye başlamış, hatta sadece edebiyatı gaye ve iş edinen edebiyat dergileri ortaya çıkmıştır.

Bu tezde incelenen ve 1947-1952 yılları arasında Vedat Nedim Tör yönetiminde yayımlanan *Aile* dergisi ise içinde edebî metinler de barındıran çok yönlü bir dergidir. *Aile*, sayfalarında sıklıkla edebiyata ve edebî eserlere yer vermiş bir aktüalite dergisidir. Derginin kendisini tanımladığı şekliyle bir aile ve ev dergisidir ve okuyucularını edebiyat tarihimizde son derece önemli yeri olan birtakım şiirlerle ve hikâyelerle ilk kez buluşturan bir yayın organıdır.

Aile zamanının en büyük ediplerinden, şairlerinden ve bilim insanlarından bazılarını sayfalarında toplamayı başarmış bir dergidir. Buna rağmen 1940'lı ve 1950'li yıllarda yayımlanmış edebî içerikli diğer dergilere nazaran dikkatlerden kaçmış ve bugüne kadar ilmî bakımdan hak ettiği ilgiyi görememiştir. Bu nedenle bu derginin tanıtılması ve edebî metinler bakımından incelenmesi akademik olarak önemli bir sorumluluktur. Bu tez çalışması bu sorumluluğun yerine getirilmesi ve *Aile* dergisiyle ilgili ilmî boşluğun giderilmesi düşüncesiyle ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmanın fikir kaynağı olan, bu çalışmayı yapmam için beni cesaretlendiren ve teşvik eden, çalışma sürecimde akademik birikimindenengin bir şekilde istifade ettiğim kıymetli hocam Prof.Dr. Alev Sınar Uğurlu'ya, yine çalışma sürecimde benden desteklerini esirgemeyen kıymetli hocam Doç. Dr. Kelime Erdal'a ve dergiyle ilgili malzemelere

ulaşmakta yardımlarını gördüğüm, *Aile* dergisinin genel yayın müdürü Vedat Nedim Tör'ün torunu olan Eren Tör beyefendiye teşekkür ederim.

BURSA/ 2016

MELİH YENER

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1

1.BÖLÜM

TÜRK EDEBİYATINDA DERGİLER	5
1.1.Cumhuriyet Öncesi Edebiyat Dergileri	5
1.2. Cumhuriyet Dönemi Edebiyat Dergileri.....	7

2.BÖLÜM

1947-1952 YILLARI ARASINDA YAYIMLANAN AİLE DERGİSİ.....	23
2.1.Aile Dergisinin İki Önemli Yayıncısı: Vedat Nedim Tör ve Şevket Rado	23
2.1.1. Vedat Nedim Tör	23
2.1.2.Şevket Rado	26
2.2.Aile Dergisi Hakkında Genel Bilgiler.....	28

3.BÖLÜM

AİLE DERGİSİNDEKİ HİKÂYELER.....	32
3.1. Telif Hikâyeler.....	32
3.1.1.Bireysel Konuları İşleyen Telif Hikâyeler	32
3.1.1.1.Gündelik Hayat İçinde İnsan	32
3.1.1.2.Mazi Hasreti	58
3.1.1.3.Aşk.....	77
3.1.2.Sosyal Konuları İşleyen Hikâyeler	92
3.1.2.1.Bürokrasi Eleştirisi	92
3.1.2.2.Taşralılık- Şehirlilik Çatışması.....	95

3.3. Tercüme Hikâyeler.....	98
3.3.1.Bireysel Konuları İşleyen Tercüme Hikâyeler	99
3.3.1.1.İçgüdüler ve Tutkular.....	99
3.3.1.2. Aile ve Evlilik.....	112
3.3.2.Sosyal Konuları İşleyen Tercüme Hikâyeler.....	118
3.3.2.1. II. Dünya Savaşı ve II. Dünya Savaşından Hemen Sonra Avrupa'da Sosyal Hayat.....	118
3.3.2.2.Siyasî İdarenin Eleştirisi.....	122

4.BÖLÜM

AİLE DERGİSİNDEKİ ŞAİRLER VE ŞİİRLER..... 126

4.1. Aile Dergisinde Yahya Kemal Beyatlı.....	126
4.1.1.Aile Dergisinde Yahya Kemal Beyatlı Hakkında Yazılanlar	127
4.1.2.Yahya Kemal Beyatlı'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirleri	136
4.1.2.1.Yahya Kemal Beyatlı'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Ölüm	136
4.1.2.2. Yahya Kemal Beyatlı'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde İstanbul	138
4.1.2.3. Yahya Kemal Beyatlı'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Aşk.....	142
4.1.2.4. Yahya Kemal Beyatlı'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Din, Tasavvuf ve Metafizik ..	143
4.2. Aile Dergisinde Ahmet Hamdi Tanpınar.....	144
4.2.1. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Metafizik Bireysellik	146
4.2.2.Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Aşk	154
4.2.3. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde İstanbul	155
4.3. Aile Dergisinde Fazıl Hüsni Dağlarca.....	157
4.3.1.Fazıl Hüsni Dağlarca'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde İstanbul'un Fethi	158
4.3.2. Fazıl Hüsni Dağlarca'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Memleket Sevgisi	162
4.3.3. Fazıl Hüsni Dağlarca'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Atatürk Sevgisi	164
4.4.Aile Dergisinde Orhan Veli Kanık.....	166
4.4.1.Orhan Veli Kanık ve Şevket Rado Arasındaki Dostluk.....	167
4.4.2.Orhan Veli Kanık'ın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Özgürlük	168
4.4.3. Orhan Veli Kanık'ın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Yaşama Sevgisi	171
4.4.4. Orhan Veli Kanık'ın Aile Dergisinde Yayımlanan Manzum Nasrettin Hoca Fıkraları	175
4.4.5. Orhan Veli Kanık'ın Aile Dergisinde Yayımlanan Tercüme Şiirleri.....	177
4.5.Aile Dergisinde Cahit Sıtkı Tarancı.....	183
4.5.1.Cahit Sıtkı Tarancı'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Aşk	184
4.5.2. Cahit Sıtkı Tarancı'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde İnsan Sevgisi.....	186
4.5.3. Cahit Sıtkı Tarancı'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Yurtseverlik	186
4.5.4. Cahit Sıtkı Tarancı'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Ölüm.....	186
4.6.Aile Dergisinde Ziya Osman Saba	187
4.6.1.Ziya Osman Saba'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Aile	187
4.7.Aile Dergisi Etrafında Gelişen Şair Rabia-Hatun Tartışmaları.....	191
4.8.Aile Dergisindeki Diğer Şairler ve Şiirler	196

5.BÖLÜM

AİLE DERGİSİNDEKİ İNCELEMAYA DAYALI YAZILAR	210
5.1.Çeşitli Sanatlarla İlgili Yazılar	210
5.1.1. Refik Ahmet Sevengil'in Yazıları.....	210
5.1.2.Tiyatroyla İlgili Yazılar	214
5.1.3.Resimle İlgili Yazılar.....	217
5.1.4. Müzikle İlgili Yazılar	219
5.1.5.Sinema ve Fotoğrafçılıkla İlgili Yazılar.....	224
5.1.6.Diğer Sanat Yazıları	228
5.1.7. Aile Dergisinde Modern Sanat Akımlarına Karşı Takınılan Eleştirel Tavr.....	231
5.2.Edebiyata Dair Yazılar	234
5.2.1.Gangster Edebiyatına Karşı Yayımlanan Yazılar	235
5.2.2.Edebiyata Dair Diğer Yazılar	237
5.2.3. Kitap Tanıtımları.....	243
5.3. Gezi Yazıları.....	244
5.4.Sosyal Yazılar	247
5.4.1.Aldous Huxley'in Yazıları	247
5.4.2.Mesut Cemil'in Yazıları	250
5.4.3.Falih Rıfki Atay'ın Yazıları	252
5.4.4.Diğer Sosyal Yazılar.....	258
5.5.Aile Dergisinde Doğu-Batı Karşılaştırması Üzerine Yazılar	274
SONUÇ	279
AİLE DERGİSİNİN YAZARLARI VE ŞAİRLERİ.....	289
AİLE DERGİSİNDE YAYIMLANAN ŞİİRLER İNDEKSİ.....	299
AİLE DERGİSİNDE YAYIMLANAN HİKÂYELER İNDEKSİ.....	305
AİLE DERGİSİ İNDEKSİ	307
AİLE DERGİSİNDE ALINTI YAPILAN DERGİLER VE GAZETELER	331
KAYNAKÇA	334

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
CHP	:Cumhuriyet Halk Partisi
Çin.	:Çince
İng.	:İngilizce
İbr.	:İbranice
İt.	:İtalyanca
Fr.	:Fransızca
Mac.	:Macarca
Ord.	:Ordinaryüs
Prof.Dr.	:Profesör Doktor
Rus.	:Rusça
S.	:Sayı
s.	:Sayfa
ss.	:Sayfalar
Tr.	:Türkçe

GİRİŞ

Bu çalışma 1947-1952 yılları arasında yayımlanan ve Türk edebiyatı tarihindeki dergiler içinde önemli bir yeri olan *Aile* dergisindeki edebî metinlerin incelenmesini kapsamaktadır. Edebiyat dergileri hakkında yapılmış pek çok akademik çalışma ve yazılmış kitap olmakla birlikte *Aile* dergisi üzerine yapılmış bir akademik çalışma yoktur. Bu nedenle bu çalışma Türk edebiyatının son derece önemli eserlerini yayımlamış *Aile* dergisini tanıtmak ve bu konudaki eksikliği gidermek amacını taşır.

Çalışma sürecinde öncelikle *Aile* dergisinin nüshaları internet kaynaklarından, çeşitli sahalardan ve kütüphanelerden edinilmiş ve bu nüshalar okunmuştur. Daha sonra edebiyat dergileriyle ilgili geçmiş yıllarda yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinden bir kısmı yöntem ve içerik bakımından yararlanılmak üzere incelenmiştir. Tez yazım sürecinde derginin içeriğiyle ve metin varlığıyla ilgili çeşitli makalelerden, internet kaynaklarından ve kitaplardan da çalışmanın derinleştirilmesi ve zenginleştirilmesi açısından yararlanılmıştır.

Bu çalışma yedi bölümden oluşmaktadır: Giriş, Türk Edebiyatında Dergiler, 1947-1952 Yılları Arasında Yayımlanan *Aile* Dergisi Hakkında Genel Bilgiler, *Aile* Dergisindeki Hikâyeler, *Aile* Dergisindeki Şairler ve Şiirler, *Aile* Dergisindeki İncelemeye Dayalı Yazılar ve Sonuç.

Birinci bölümde Türk edebiyatı tarihinde yayımlanmış belli başlı dergiler hakkında genel bilgiler verilmiştir. Bu bölümde Türk edebiyatındaki dergiler tarihî seyri içinde Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet dönemi olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Cumhuriyet öncesi edebiyat dergileri hakkında bilgi verilen kısımda Türk edebiyatında dergi yayıncılığının ortaya çıkış süreci ele alınmış ve bu dönemin belli başlı edebiyat dergileri bir liste olarak verilmiştir. Cumhuriyet dönemi edebiyat dergileri hakkında bilgi verilen kısımdaysa hem sayı bakımından daha çok dergiye yer verilmiş hem de bu dergiler hakkında Cumhuriyet öncesi edebiyat dergilerine nazaran daha ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Bunun nedeni Cumhuriyet döneminde edebiyat dergilerinin sayı bakımından artması ve yayımlanan bu dergilerin Türk edebiyatının seyrinde daha etkin bir yer tutmalarıdır. Edebiyat dergileri hakkında bu bölümde verilen bilgiler bu konudaki yüksek lisans ve doktora tezleriyle kitaplardan ve makalelerden derlenmiştir.

İkinci bölümde *Aile* dergisinin künyesi, fizikî ve içerik özellikleri hakkında genel bilgiler verilmiştir. Dergi hakkında bu genel bilgiler verilirken, edebiyat dergileri hakkında daha önce yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinden yöntem bakımından yararlanılmıştır. Bu bölümde ayrıca *Aile* dergisinin genel yayın yönetmeni Vedat Nedim Tör ve derginin sekreteri Şevket Rado hakkında biyografik bilgiler verilmiş, bu isimlerin *Aile* dergisini de kapsayan yazarlık ve yayıncılık kariyerleri ortaya konulmuştur.

Üçüncü bölüm *Aile* dergisinde yayımlanan hikâyelerin incelendiği bölümdür. Bu bölümde ele alınan hikâyeler telif hikâyeler ve tercüme hikâyeler olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Bu gruplandırmadan sonraysa hikâyeler temalarına göre başlıklar halinde sınıflandırılarak incelenmiştir. Bu incelemeler yapılırken hikâyeler ayrıntılı bir şekilde tahlil edilmemiş, hikâyelerdeki olay örgüsü verilerek bu hikâyelerin edebî ve düşünsel boyutları ortaya konulmuştur. Hikâyelerin temalarına göre tasnif edildiği bu bölümde malzeme çoktan aza doğru sıralanmıştır ve gerekli görülen yerlerde hikâyelerden alıntılar yapılmıştır. Hikâyeler incelenirken o hikâyelerin doğduğu edebî iklim ve yazarların edebî ve düşünsel portresi hakkında da bilgiler verilmiş, çeşitli akademisyen ve yazarların söz konusu hikâyeler hakkındaki görüş ve yazılarından yararlanılmıştır. Bu bölümde en geniş yer Ahmet Hamdi Tanpınar'ın hikâyelerine ayrılmıştır. *Aile*' de en çok hikâyesi yayımlanmış yazar olması ve dergide yayımlanan hikâyelerinin içerik bakımından diğer hikâyelere nazaran daha karmaşık bir yapıda olması Ahmet Hamdi Tanpınar hikâyelerine bu bölümde en geniş yerin ayrılmasının nedenleridir. *Aile* dergisinde yayımlanan ancak yazarların kitaplarında rastlanmayan bazı hikâyeler de vardır. Bu durum, bu hikâyelerin incelendiği kısımlarda dipnot olarak gösterilmiştir.

Tercüme hikâyelerin incelendiği kısımda telif hikâyelerde yapıldığı gibi olay örgüsü verilmiş, gerekli görülen yerlerde hikâyelerden alıntılar yapılmış ve bu hikâyelerin ana fikri üzerinde durulmuştur. Bu tercüme hikâyelerin yazarlarının bir kısmının yaşadığı yıllar, ülkesi ve mensup olduğu edebiyat tespit edilerek belirtilmiş; bir kısmının tespit edilememiştir. Tercüme hikâyelerin incelendiği kısımda ön plana çıkarılan bir yazar yoktur. Çünkü *Aile* dergisinde herhangi bir yabancı yazarın birden fazla hikâyesi yayımlanmamıştır.

Dördüncü bölüm *Aile* dergisindeki şiir varlığının incelendiği bölümdür. Bu bölümde önce şair adlarına göre sınıflandırma yapılmış sonra da bu şairlerin dergide yayımlanan şiirleri tematik olarak gruplandırılarak incelenmiştir. Bu bölümde ayrıntılı şiir tahlilleri yapılmamış, şiirleri dokuyan düşünceler ve duygular ortaya konarak bu şiirlerin edebî ve felsefî arka planı açıklanmıştır. Bu bölümde en geniş yer ayrılan şairler Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Hamdi Tanpınar ve Orhan Veli Kanık'tır.

Yahya Kemal Beyatlı “Sessiz Gemi”, “Endülüs’te Raks”, “Rindlerin Akşamı”, “Hayal Şehir”, “Siste Söyleniş” gibi şiirlerini ilk kez *Aile* dergisinde yayımlamıştır. Bu bakımdan *Aile* dergisinin Yahya Kemal’in şiir kariyerinde; Yahya Kemal’in de *Aile* dergisinin yayın hayatında çok önemli bir yeri vardır. *Aile*, Kış 1950’de yayımlanan on ikinci sayısını Yahya Kemal Beyatlı özel sayısı olarak çıkarmıştır. Dergi, çıkardığı bu özel sayıda yayımladığı çeşitli türdeki yazılarla o sıralarda altmış beşinci yaş günü yurt sathında büyük bir coşkuyla kutlanmakta olan Yahya Kemal’i edebî ve şahsî yönleriyle ayrıntılı bir şekilde ele almıştır. Yahya Kemal bu nedenle bu çalışmanın dördüncü bölümünde en geniş yer verilen üç şairden biridir.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Aile* dergisinde toplam beş şiiri yayımlanmıştır. Bu şiirlerden “Eşik” ve “Zaman Kırıntıları” adlı şiirlere hem Tanpınar’ın en büyük şiirleri arasında yer almaları hem de onun şiirlerinde en çok yer verdiği kavramlar arasında yer alan “eşik” ve “zaman” gibi karmaşık kavramlarla ilgili olmaları nedeniyle çalışmanın bu bölümünde dergideki diğer şiirlere nazaran daha geniş bir yer verilmiştir. Orhan Veli Kanık ise hem telif şiirleri hem tercüme şiirleri hem manzum Nasrettin Hoca fıkraları hem de derginin yayımlandığı döneme rastlayan ölümüyle *Aile*’nin sayfalarında en çok yer almış şairlerden biridir. Bu nedenle çalışmanın bu bölümünde ona da geniş bir yer ayrılmıştır.

Aile dergisinde şiir yayımlamış çok sayıda şair vardır. Bu şairlerden bazıları Türk edebiyatı tarihinin büyük şairleri arasında yer alan şairlerken bazılarıysa amatör şairlerdir. Öte yandan dergide yayımlanan şiir sayısının çokluğu tematik çokluğu da beraberinde getirmiştir. Bu nedenle şiir incelemelerini kapsayan dördüncü bölümdeki sınıflandırma, şiir temalarından önce şair isimlerine göre yapılmış; ayrı bir başlıkta incelenen şairlerin şiirlerinin tematik olarak sınıflandırılmasının ardından incelemeye geçilmiştir. Ayrı bir başlık altında incelenen şairler Türk edebiyatı tarihinde önemli bir yeri olan veya dergide çoklukla yer almış şairlerdir.

Beşinci bölüm *Aile* dergisinin hikâye ve şiir dışında kalan yazı varlığının incelendiği bölümdür. Bu bölümdeki yazılar konu ve içeriklerine göre sınıflandırılarak incelenmiştir. Falih Rıfkı Atay’ın fikir yazıları, Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nun gezi yazıları, Refik Ahmet Sevengil’in Türk süsleme sanatlarıyla ilgili yazıları, Aldous Huxley’den yapılan tercüme, Ord. Gerhard Kessler ve Ord. Fritz Neumark gibi düşünürlerle ait yazılar bu bölümde incelenen yazılardan bazılarıdır. Bu bölümde içeriği bakımından fikir, edebiyat ve sanat yazısı mahiyeti taşıyan yazılar ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Dergide bunların dışında kalan ve aile müessesesini ilgilendiren tıp, yeni icatlar, hobi ve alışkanlıklar, moda, eğitim, karı-koca-çocuk ilişkileri v.b. konulardaki yazılarsa bu tezde yer verilmemiş, bu yazılar yalnızca tezin indeks bölümünde gösterilmiştir.

Sonuç kısmı, *Aile* dergisindeki metin varlığının incelenmesi sonucunda ulaşılan yargılara yer verilen kısımdır. Bu kısımda, dergide yayımlanan şiirler, hikâyeler ve çeşitli yazılar ışığında derginin düşünsel ve edebî portresi ortaya konulmuştur.

1.BÖLÜM

TÜRK EDEBİYATINDA DERGİLER

1.1.Cumhuriyet Öncesi Edebiyat Dergileri

Milletlere ait edebiyatlar içlerinde filizlendikleri ve yaşadıkları toplumların kaderinden ayrı düşünülemez. Bir milleti kimliklendiren nitelikler ve eğilimler, o milletin yaşayışına yön ve mahiyet veren oluşlar ve olmayışlar ve millete mensup insanları bir kalıptan alıp başka bir kalıba koyan değişimler edebiyatı ve edipleri doğrudan etkiler. Çünkü yazar veya şair her şeyden önce mensup olduğu toplumun bir bireyidir.

Köklü bir geleneğe ve bir imparatorluk birikimine sahip olan Türk edebiyatının tarihî seyri de tabiatıyla Türk halkının ve Türk devletlerinin tarihî serüveninden ayrı düşünülemez. Ancak edebiyatımızın toplumsal gelişmelere ve halka açık ve duyarlı hale gelmesi XIX. yüzyıldaki sosyal ve siyasî gelişmelerle yoğunluk kazanmıştır.

Osmanlı Devleti XIX. yüzyılda eski ihtişamından ve kuvvetinden çok uzakta bulunmaktaydı. Bu yüzyılın başında tahtta bulunan III. Selim(1789-1807) ve 1808 yılında cülûs eden II. Mahmut(1808-1839) devletin kurtuluşunun ve yeniden yükselmesinin ancak Batılı devletler örnek alınarak gerçekleştirilecek reformlarla mümkün olabileceğine inanan padişahlar olmuşlardır. Bu çerçevede her iki padişah da siyasî, sosyal, medenî ve askerî alanda Batı dünyasından esinlenen reformlar yapmışlar ve Osmanlı Devleti'ni fikir sahasında Batı etkisine açmışlardır.

1839 yılında Sultan Abdülmecid'in kabul ve ilan ettiği Tanzimat Fermanı ve yine aynı padişah tarafından 1856 yılında ilan edilen Islahat Fermanı Türkiye'deki batılılaşmayı bir üst seviyeye taşımıştır. Siyasal sonuçları tartışmalı olmakla birlikte bu fermanlar ve 1876 tarihinde ilan edilen I.Meşrutiyet kültür, politika ve toplumsal hayatta Batı dünyasının etkilerine açık olma durumunu pekiştirmiş ve yerleşik hale getirmiştir. Bu süreçte politikacılar ve aydınlar arasında Batı tarzı eğitim ve görgüyle yetişmiş insanlar çoğalmaya başlamıştır.

XIX. yüzyılda yoğunluğunu arttıran batılılaşma cereyanları tabiatıyla Türk edebiyatının seyrini ve karakterini de etkilemiştir. Roman, tiyatro, hikâye gibi yeni türlerin edebiyatımıza girdiği bu asırda yayıncılık anlamında da çok köklü yenilikler ortaya çıkmış, Osmanlı toplumu gazete ve dergi gibi süreli ve kitlesel yayınlarla bu yüzyılda tanışmıştır. Gazetecilik ve dergicilik Devlet-i Aliyye'nin Batı'nın kültürel ve sosyal etkisi altına girmeye

başlamasının bir sonucudur. Gazetecilik ve dergicilik Türkiye’de Batı medeniyetinden örnek alınarak ortaya çıkmıştır.

Gazeteler ve dergiler kitle iletişim araçlarıdır. Haberlerin, fikirlerin ve kâğıda basılması mümkün olan her şeyin ve doğal olarak da edebiyat eserlerinin geniş halk kitlelerine ulaştırılmasını sağlarlar. Bu nitelikleriyle gazeteler ve dergiler edebiyatımız için yepyeni mecralar ve imkânlar sunmaya başlamışlardır.

Türkiye’de yayımlanan ilk gazete Osmanlı Devleti’nin resmî gazetesi olan *Takvim-i Vekayi* adlı gazetedir ve 1831 yılında padişah II. Mahmut zamanında çıkmaya başlamıştır. Devlet desteği olmayan özel teşebbüsle çıkan ilk gazete ise 1860 yılında Şinâsî’nin Agâh Efendi’yle birlikte çıkardığı *Tercümân-ı Ahval’ dir*. Şinâsî bu gazeteyi çıkardıktan iki yıl sonra 1862 yılında *Tasvir-i Efkâr* gazetesini yayımlamaya başlar. Bu bilgiler ışığında Şinâsî’nin Türk basın tarihinde istisnâ bir yerinin olduğu görülür. Şinâsî özel teşebbüs Türk yayıncılığının kurucusu kabul edilebilir.

Türkiye’de yayımlanan ilk dergiyse 1849’da yarı Türkçe yarı Fransızca yayımlanmaya başlayan *Vekayi-i Tıbbiye* adlı meslekî mensûbiyet dergisidir.

Bu dönemlerde çıkan dergiler içinde sadece belli bir konuyla meşgul olanlar olduğu gibi bilim-siyaset ve edebiyat gibi konuları bir arada işleyen dergiler de vardır. Meselâ 1862’de yayımlanmaya başlanan *Mecmua-i Fünûn*, fen bilimlerine ve toplum bilimlerine, 1871-72 yıllarında yayımlanan *Dağarcık* ise edebiyat-toplum ve fen bilimlerine yer vermiştir.

Cumhuriyet öncesinde yayımlanmış belli başlı edebiyat dergileri şunlardır:

Dağarcık (1871-1872)

Mirsad (1891-1891)

Mâlûmat (1894-1895)

Servet-i Fünun (1891-1944)

Mecmua-i Edebiye (1899-1902)

Sebil’ürreşad (1908-1966)

Genç Kalemler (1910-1912)

Türk Yurdu (1911-Halen)

Rübâb (1912-1914)

Halka Doğru (1913-1914)

Edebiyat-ı Umûmiye (1916-1919)

Yeni Mecmua (1917-1918)

Şair Nedim (1918-1919)

Şair (1918-1919)

Büyük Mecmua (1919-1919)

Dergâh (1921-1923)

1.2. Cumhuriyet Dönemi Edebiyat Dergileri

1923 yılında Cumhuriyet'in ilan edilmesinden sonra edebiyat dergilerinde sayı bakımından ciddi artışlar yaşanmaya başlamıştır.

Türk basınında yayın sayısı bakımından artışı üç tarihi aşamaya ayırmak gerekirse ilk aşama Tanzimat fermanının ilanından sonraki dönem; ikinci aşama II. Meşrutiyet'in ilanıyla Cumhuriyet'in ilanı arasındaki dönem; üçüncü aşamaysa Cumhuriyet'in ilanından sonraki dönemdir. Cumhuriyetin ilanını takip eden yıllar içinde uzun ömürlü olanları sınırlı olmakla birlikte edebiyat dergileri gitgide artan sayılarla kültür hayatımızın parçası durumuna gelmişlerdir. Özellikle Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren edebiyat dergilerinin sayısı oldukça artmış, biri açılırken diğeri kapanır olmuş ve dergilerin yayın sahası ulusaldan bölgesel ve yerele kadar genişlemiştir. Elbette edebiyat dergilerinin sayısındaki bu artış gazetecilik ve diğ er tür neşriyat faaliyetlerindeki artışın tabii bir parçasıdır.

Cumhuriyetin ilk yıllarından 1940'lı yılların sonuna kadar çıkan edebiyat dergileri kendilerini Atatürk ilke ve inkılaplarına dayandırmak gayreti ve görüntüsü içindedirler. Ancak özellikle çok partili hayata geçişten ve Demokrat Parti iktidarının başlamasından sonra edebiyat dergilerinin düşünsel ve ideolojik anlamda çeşitlenmeye başladığı görülür.

Burada değ inilmesi gereken bir diğ er nokta da 1928 harf inkılâbıdır. Harf inkılâbı ve Latin temelli Türk harflerinin kabulünden sonra dergilerin yeni alfabeye uyum sağlamak için zamana ihtiyaç duyduğu ve yeni alfabeye uyum süreci içinde bazılarının ciddi şekilde tiraj kaybettiği görülmüştür. Ayrıca edebiyat dergisi diye nitelenebilecek pekçok derginin içeriği de edebî metinlerden ibaret değildir. Bu dergilerde genellikle edebî içeriği, sanatın diğ er dallarına ilişkin yazılarla, kültür ve fikir yazılarıyla ve okuyucuların ilgi duyabileceği çeşitli türdeki yazı ve görsel malzemelerle birlikte sunma eğilimi vardır.

Cumhuriyet'in ilanından sonra yayımlanmaya başlayan ilk edebiyat dergilerinden biri *Resimli Ay* dergisidir. *Resimli Ay* 1 Şubat 1924 tarihinde çıkmıştır. Sabiha ve Zekeriya Sertel tarafından çıkarılan dergi aylık olarak yayımlanmıştır. Dergi sadece bir edebiyat dergisi değildir. Dergide tiyatro, moda, eğitim ve magazin türünde yazılar da yayımlanmıştır. Dergi

hem okurlar hem de yazarlar tarafından ilgiyle karşılanmıştır. İlk sayısı kısa sürede biten dergi ikinci baskısını yapmıştır.

Resimli Ay bir süre *Sevimli Ay* adı altında çıktıktan sonra yeniden eski adına dönmüştür.¹

1928 yılından sonra derginin yayın politikasında ve yazar kadrosunda önemli değişiklikler olmuş ve dergi sol edebiyatın en önemli yayın organlarından biri haline gelmiştir. 1928-1930 yılları arasını kapsayan bu dönemde dergide Nâzım Hikmet, Sabahattin Ali, Suat Derviş, Ercüment Behzat, Sadri Ertem, Vâlâ Nûreddin gibi sol ve sosyalist görüşlü yazarların yazıları yayımlanmaya başlamıştır.

Bu devrede bilhassa Nâzım Hikmet'in liderliğinde "Putları Yıkıyoruz" başlıklı bir yazı dizisi başlatan dergi, bu yazı dizisiyle, Türk edebiyatının ve düşünce hayatının o devre kadar büyük kabul edilmiş isimlerini hedef almış ve Abdülhâk Hamid, Namık Kemal, Tevfik Fikret, Ahmet Haşım gibi isimlerin hak etmedikleri halde yüceltildiklerini savunmuştur.

Resimli Ay, yayımlandığı dönemin en çok tartışılan dergilerinden biridir. Yayımlandığı süre zarfında sürekli mahkemelere, davalara ve cezalara konu olmuştur. Son sayılarında eski kalitesinden uzaklaşmaya başlayan dergi imtiyaz ortakları arasında çıkan birtakım anlaşmazlıklar sonucu 1931 yılında kapanmıştır. *Resimli Ay* dergisi toplam yetmiş sekiz sayı çıkmıştır.²

Resimli Ay dergisinde yukarıda isimleri sayılanlar dışında yazısı veya şiiri çıkan yazarlar ve şairlerden bazıları şunlardır:

Abdülhak Hamid, Halit Ziya, Yakup Kadri, Reşat Nuri, Ercüment Ekrem, Mahmut Yesari, Hıfzı Tevfik, Mehmet Rauf, Selim Sırrı Ahmet Hamdi, Mustafa Şakir, Peyami Safa, Fahri Celal, Celal Esat, Nahit Sırrı...³

Hayat dergisi 1926 yılında Faruk Nafiz Çamlıbel'in sorumluluğunda Ankara'da çıkmaya başlayan bir edebiyat dergisidir. Yüz otuz beşinci sayısına kadar haftalık; bu sayısından kapandığı yüz kırk altıncı sayısına kadar da on beş günde bir yayımlanmıştır.

Dergi, "yaşamda en gerçek yol gösterici bilimdir" ilkesine dayanır. Derginin ilk sayısında özetle şöyle denir:

Gerçek sanat insan gerçeğini saptar. Sanat yapıtları bir ulus için güç kaynağıdır. Yaşam ve doğa sanatla güzelleşir... Türk ulusu ruh gücünü büyük edebiyatçıların,

¹ Vedat Günyol, **Sanat ve Edebiyat Dergileri**, Alan Yayıncılık, İstanbul, 1986, s.27.

² Mehmet Fatih Uslu, *Resimli Ay Magazine (1929-1931) The Emergence Of An Oppositional Focus Between Socialism and Avant-Gardism*, Boğaziçi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2004, s.24.

³ Cenan Maral İşışır, *Resimli Ay Dergisinde Edebî ve Fikrî Gelişmeler*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2006, s.21.

ressamların yapıtlarında, yüksek mimarisinde bulacaktır. Hayat sanat sevgisinin ve zevkinin artmasına çalışacaktır.

Derginin düşünsel çizgisini sosyolog Mehmet İzzet yönlendirmiştir.⁴

1928 yılındaki harf devriminden sonra yavaş yavaş yeni harflere alışmaya çalışan dergi yüz beşinci sayısından itibaren tamamen Latin temeline dayalı Türk alfabesiyle yayımlanmaya başlamış fakat bu geçiş esnasında önemli derecede tiraj kaybı yaşamıştır. Dergi 1930 yılında yüz kırk altıncı sayısını yayımladıktan sonra kapanmıştır.

Hayat dergisinde imzası olan bazı yazar ve şairler şunlardır:

Faruk Nafiz Çamlıbel, Reşat Nuri Güntekin, Halit Fahri Ozansoy, Fazıl Ahmet Aykaç, Necip Fazıl Kısakürek, Yaşar Nabi Nayır, Ahmet Muhip Dıranas.⁵

1932 yılında devrin ileri gelen gazeteci ve yazarlarından olan beş isim *Kadro* adlı bir dergi çıkarmaya başlamıştır. Bu beş isim şunlardır: Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Şevket Süreyya Aydemir, Burhan Asaf Belge, İsmail Hüsrev Tökin ve Vedat Nedim Tör.

Derginin imtiyaz sahibi Yakup Kadri Karaosmanoğlu'dur. Yazı İşleri Müdürü ise Vedat Nedim Tör'dür.

Şevket Süreyya Aydemir ilk sayıda *Kadro*'nun çıkış amacını şu şekilde açıklamıştır:

“*Türkiye bir inkılâp içindedir. Bu inkılâp kendine prensip ve onu yaşatacaklara şuur olabilecek bütün nazari ve fikri unsurlara maliktir. Ancak bu nazari ve fikri unsurlar inkılâba ideoloji olabilecek bir fikriyat sistemi içinde terkip ve tedvin edilmiş değildir. Gerek milli mahiyeti gerek beynelmilel şümül ve tesirleri itibarile, tarihin en manalı hareketlerinden biri olan inkılâbımızın, zatinde mündemiç bu ileri fikir ve prensip unsurlarını, şimdi inkılâbın seyri içinde ve onun icaplarına uygun bir şekilde izah işi, bugünkü Türk inkılâp münevverliğine düşen vazifelerin en acil ve en şerefli sidir. (...) Cihanın bin bir çeşit hadisata gebe olan bugünkü esrarengiz gidişi içinde, mukadderatını kendi inkılâbının mukadderatına bağlayan inkılâp neslimizin muhtaç olduğu inkılâp şevkini her zaman uyanık tutmak ve inkılâbımızın bir bakışta idrakimizi durdurur gibi görünen coşkun ve mürekkep cereyanına daima hâkim kalabilmek için, onun prensiplerini hududu muayyen kriteriyumlar şeklinde bilmeye, benimsemeye ve benimsetmeye mecburuz. Kadro, bunun için çıkıyor.*”⁶

Vedat Nedim Tör'se *Kadro*'nun varlık amacını şu şekilde açıklamaktadır:

“*Bizi Kadro mecmuası etrafında birleştiren ana fikir şu idi: Milli kurtuluş savaşının yalnız Yunan ordularına karşı değil, bütün bir emperyalist devletler koalisyonuna karşı zaferi ve bizi pervasızca emperyalist hırslara teslim eden “teokratik Osmanlı Devleti” nin yerine*

⁴ Günyol, a.g.e.,s.27.

⁵ Erdal Doğan, **Edebiyatımızda Dergiler**, Bağlam Yayınları, İstanbul,1997, ss.19-20.

⁶ Şevket Süreyya Aydemir, “Başyazı”, **Kadro**, S.1,Ankara,1932,s.9.

yepyeni bir Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması tarihte apayrı bir çağın açılmasına işaretledi. Atatürk sadece Türkler için değil; bütün mazlum milletler için emperyalizm karşısında bir umut kaynağıydı. O, harp sahası dışında milletlere düşmanlık beslemezdi. Atatürk'ün bu yepyeni dünya görüşü, insanlık anlayışı, içimizdeki boşluğu doldurup bizi büyük bir heyecan ve şevkle sardı. Ve işte Kadro mecmuası yalnız Türkler'in değil; bütün milli kurtuluş hareketlerinin sembolü olan Kemalizm' in ideolojik fikir sistemi halinde tedvini denemesiydi.”⁷

Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere Kadro dergisi Atatürk inkılaplarına ideolojik ve düşünsel bir çerçeve yaratmayı amaç edinmiştir. Dergiyi çıkaran ekibin içinde yer alan Şevket Süreyya Aydemir, Vedat Nedim Tör ve Burhan Asaf Belge hayatlarının önceki kısımlarında Marksist düşünceyle anılmışlardır. Kadro dergisi ise Atatürk inkılaplarına fikrî ve iktisadî bir çerçeve oluşturma amacı taşıyan bir dergi olmuştur. Dergi Türk inkılabını anti-emperyalist bir zaferin meyvesi olarak görmüş ve onun nevi şahsına münhasır karakteriyle dünyadaki mazlum milletlere örnek teşkil edebileceğini savunmuştur.

Dergi 1932-1935 yılları arasında toplam otuz altı sayı çıkmış ve bu sürede çeşitli tartışmalara neden olmuştur. Devrin tek parti iktidarı olan CHP içinde bazı idareciler derginin yayın politikasından hoşnut olmamışlardır. Nihayet derginin imtiyaz sahibi Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Arnavutluk'a elçi olarak tayin edilmiş ve bu olaydan sonra dergi yayın hayatına son vermiştir. Kadro dergisi düşünsel ve siyasî anlamda tartışmalı bir yayın organı olarak Türk basın tarihindeki yerini almıştır.

Cumhuriyet Türkiye'sinin ve Türk edebiyatı tarihinin son derece önemli kültürel ve edebi yayın organlarından biri olan Varlık dergisi 15 Temmuz 1933 tarihinde Yaşar Nabi Nayır tarafından Ankara'da yayımlanmaya başlamıştır. İlk sayıdaki “Varlık Niçin Çıkıyor” adlı yazıda derginin çıkış amacı şöyle açıklanmıştır:

“Memlekette bir tek hakîki sanat mecmuası yok. İnkılâbın her sahada varlıklar yaratmak işine girişmiş olduğu bir devirde acısı hissedilen bu boşluğu doldurmak, duyulan bir ihtiyaca cevap vermek gayesiyledir ki Varlık çıkıyor.”⁸

Varlık dergisi ilk yıllarında Orhan Veli Kanık, Cahit Sıtkı Tarancı, Ziya Osman Saba, Sait Faik Abasıyanık, Mahmut Makal, Behçet Necatigil, Ahmet Muhip Dıranas gibi yazar ve şairlere sayfalarında yer vermiştir.

İlk çıktığı yıllardan 1950'li yıllara kadar Garip akımı çizgisindeki şiire destek verir bir görünümde olan Varlık dergisi genel itibarıyla de mistik ve geleneksel bir anlayışa sahip

⁷ Vedat Nedim Tör, **Yıllar Böyle Geçti**, 2.b.,Yapı Kredi Yayınları, Yayınları, İstanbul, 2010, s.122.

⁸ İmzasız, “Varlık Niçin Çıkıyor”, <http://www.varlik.com.tr/varlikNelcinCikiyor.aspx>, (05 Temmuz 2015).

Dergâh- Hisar- Türk Edebiyatı dergilerinden farklı olarak kozmopolit ve toplumcu edebiyata yakın durur. Her ay, o aya mahsus bir dosya konusu seçen dergi günümüzde de yeni yazar ve şairlere de sayfalarında yer vermeye devam etmektedir. Edebiyat tarihine mal olmuş eserlerden ziyade güncel edebiyata ve geleneksellikten ziyade felsefi olana ağırlık veren *Varlık* yayın hayatına başladığı günden bu yana dilde sadeleşmenin ve sade Türkçenin savunucularından ve uygulayıcılarından biri olmuştur.⁹ Cevdet Kudret Solok'a göre *Varlık* “yeni Türk edebiyatını” yaratan dergidir. Cemal Süreya ise özellikle 1940-1956 arasında Türk sanat ve edebiyatının gelişimini izlemek isteyenlerin *Varlık*'ın o dönemdeki sayılarını okumak zorunda oldukları görüşündedir.

İlk yıllarında on beş günde bir yayımlanan dergi bugün aylık olarak yayın hayatını sürdürmekte ve Türk edebiyatının en uzun ömürlü dergisi olma vasfına sahip bulunmaktadır.¹⁰

Cumhuriyet devri Türk edebiyatının en uzun süre hayatta kalmış dergilerinden biri olan *Çığır* bir gençlik, fikir ve sanat dergisidir. 1933-1948 yılları arasında yayımlanan bu dergi aylık olarak çıkmış ve toplam yüz doksan üç sayı yayımlanmıştır. Derginin yayın yönetmeni Hıfzı Oğuz Bekata'dır. İlk sayısının kapağında Benito Mussolini'nin “*Faşist rahat hayatı inkâr eder.*” sözünü özdeyiş gibi sunan derginin ilk dönemlerinde Hüseyin Namık, Peyami Safa ve Necip Asım gibi yazarların ve düşünürlerin fikrî ağırlığı vardır. Sonralarıysa *Çığır* dergisi ağırlıklı olarak tek parti iktidarının prensiplerini ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin altı okla sembolize edilen ilkelerini benimsemiştir.

Dergide yazı ve şiirleri çıkmış bazı yazar ve şairler şunlardır:

Falih Rıfki Atay, Hüseyin Nâmik Orkun, Halit Ziya Uşaklıgil, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Hasan Âli Yücel, Halit Fahri Ozansoy, Behçet Kemal Çağlar, Nahit Sırrı Örik, Enis Behiç Koryürek, Ahmet Haşim, Peyami Safa, Sabahattin Ali, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Ahmet Muhip Dıranas, Hüseyin Cahit Yalçın, Fazıl Ahmet Aykaç, Ahmet Kutsi Tecer, Munis Faik Ozansoy, Rıfat Ilgaz, Mehmet Kaplan, Orhan Şaik Gökyay, Ümit Yaşar Oğuzcan...¹¹

Cumhuriyet döneminde yayımlanan önemli edebiyat dergilerinden bir diğeri *Ülkü* dergisidir. Bu dergiye ismini Mustafa Kemal Atatürk vermiştir. *Ülkü*, Halkevleri kurumu genel merkezinin yayın organı olarak on altı yıl boyunca aksamadan çıkmıştır. Şubat 1933'ten Aralık 1949'a kadar toplam iki yüz yetmiş sayı yayımlanmıştır. Dergi sadece bir edebiyat

⁹ *Varlık Dergisi*, S.1291, İstanbul, 2015, s.2.

¹⁰ Yaşar Nabi Nayır, Türk kültürüne yaptığı hizmetlerden dolayı 1979 yılında Kültür Bakanlığı Büyük Ödülü'ne layık görülmüştür.

¹¹ Günyol, a.g.e.,34.

dergisi değildir. Derginin kültürel ve sanatsal misyonunun yanı sıra Cumhuriyet ilkelerinin geniş halk kitlelerine benimsetilmesi gibi bir amacı da vardır.

Ülkü dergisi, var oluş felsefesini ve yayımlanma gerekçesini ilk sayısında şu ifadelerle açıklamıştır:

Ülkü karanlık devirleri arkada bırakarak şerefli ve aydınlık bir istikbale giden yeni neslin heyecanını beslemek, cemiyetin kanındaki inkılap unsurlarını ısıtmak(...). Ülkü bu büyük yola katılanlar arasında kafa birliği ve gönül birliği ve hareket birliği yapmak için (...). Ülkü, milli dile, milli sanatlara ve kültüre hizmet için... Ülkü bütün bu gayelere hizmet yolunda çalışan Halkevlerinin ruhundaki harareti yazı vasıtalarıyla yaymak için çıkıyor.¹²

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere *Ülkü* mecmuası Cumhuriyet inkılaplarını yaymak ve halka benimsetmek gayeleriyle çıkmış ve yayın hayatını sürdürmüştür. 1941 yılına kadar edebiyattan çok tarih, ekonomi, toplumbilim alanlarına yer veren dergi yüz ikinci sayısından sonra Ahmet Kutsi Tecer'in yönetimine geçmiş ve bundan sonra edebî mahiyeti ağırlık kazanan bir dergi durumuna gelmiştir. "Yeni Seri" diye adlandırılan bu ikinci aşama yayının ilk sayısında Ahmet Kutsi Tecer "Okuyucularımıza" başlığı altında dergi adına özetle şunları söylemiştir:

"Ulusal yaşam dıştan içe ve içten dışa doğru, tıpkı bir uzviyette olduğu gibi, birtakım hareketlerin tamamıdır. Dış dediğimiz okumuşların aktardığı değerler, iç dediğimiz halkın benimsediği sakladığı değerlerdir. Ulusal yaşamın sağlığı için bedendeki kan gibi bu değerlerin dönüp dolaşmasını düzenlemek şarttır. Bu işte birtakım tutukluklar, aksaklıklar olabilir. Bunlar çözülmesi gereken sorunlardır. Dergimizin amacı, aynı amaçla kurulmuş olan Halkevleriyle birlikte, bu sorunlar çevresinde bütün halkı, işçiyi ve uzmanı, köylüyü ve okumuşu, iç ve dışı birleştirmektir. Son söz şu: Ülkü bir milli kültür dergisidir"¹³

1941-1945 yılları arasında Ahmet Kutsi Tecer'in yönetiminde kalan *Ülkü* bu devirde folklor ve halk edebiyatına daha çok yer vermiştir. *Ülkü* dergisinde yer alan bazı şairler ve yazarlar şunlardır:

Ahmet Kutsi Tecer, Pertev Naili Boratav, Cahit Sıtkı Tarancı, Suut Kemal Yetkin, Yaşar Nabi Nayır, Celal Sahir Erozan, Behçet Kemal Çağlar, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Ceyhun Atıf Kansu, Âşık Veysel.

Atatürk ilke ve inkılapları çizgisinde yayın yapan bir diğer dergi olan *Yücel* dergisi 1935-1956 yılları arasında yayımlanmış aylık bir edebiyat ve kültür dergisidir. Muhtar Fehmi Enata ve Dr.Kemalettin Birsan tarafından yönetilen "*Yücel*" dergisinin üç dönemi vardır.

¹² Ülkü Niçin Çıkıyor, Ülkü Mecmuası, C.1., S.1,ss.1-2'den aktaran Çilem Tercüman, "Ülkü Mecmuası", **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, C.4,S.7, İstanbul,2006, s.563.

¹³ Ahmet Kutsi Tecer,"Okuyucularımıza", **Ülkü Dergisi**, S.102,Ankara, 1941,s.1.

Dergi Şubat 1935-Kasım 1948 arasında yüz kırk beş; 1950 yılının Ocak ve Ağustos ayları arasında sekiz; Kasım 1955-Aralık 1956 arasında da on sayı olmak üzere toplam yüz altmış üç sayı çıkmıştır.

Yücel dergisi, ilk sayısındaki önsözünde çıkış gayesini şöyle açıklamıştır:

“Bugün ilk sayısını sunduğumuz *Yücel*, gençlik, kültür ve bilgi cönküdür. Amacı gençlik için çalışmak ve gençliğin yücelmesinde bir varlık olmaktır. Bu amaca erişmek için bu devrimi başaran büyük önderin çizdiği devrim prensiplerinden ayrılmayacağız. Büyükleri ve bilgilerini sayacağız.”¹⁴

Dergi bu dünya görüşü çerçevesinde ağırlıklı olarak gençliği hedef kitle olarak benimsemiştir.

Dergide Ceyhun Atuf Kansu, Cahit Sıtkı Tarancı, Celal Sılay, Necati Cumalı, Mehmet Başaran, Sabahattin Kudret Aksal, Talip Apaydın, Fakir Baykurt, Haldun Taner, Cevdet Kudret Solok, Yaşar Nabi Nayır, Sabahattin Ali, Halit Ziya Uşaklıgil, Samet Ağaoğlu, Bedri Rahmi Eyüboğlu gibi yazarlar yer almıştır.

Çınaraltı 1941-1948 yılları arasında Orhan Seyfi Orhon ve Yusuf Ziya Ortaç tarafından çıkarılan milliyetçi bir sanat-edebiyat ve kültür dergisidir. Dergiye, “Çınaraltı” ismi Ziya Gökalp’ın Diyarbakır’da çıkardığı *Küçük Mecmua*’nın ilk sayısında yazdığı ve Türk kültürü ve medeniyetini ana hatlarıyla incelediği bir yazı olan “Çınaraltı” dan esinlenerek ve kültür milliyetçiliğine atıfta bulunmak için verilmiştir.

Çınaraltı’nda eserleri yayımlanan çekirdek kadro genel olarak aynı dünya görüşüne sahiptir. *Çınaraltı* dergisi edebî zihniyet olarak Garip akımına karşıdır. Genel itibarıyla edebiyatta ve şiirde estetikten ve sanatkârelikten yanadır. Dergi kendisini “*Haftalık Türkçü fikir ve sanat mecmuası*” olarak tanımlar. Dergi birçok sayısında Ziya Gökalp’ın yazılarından alıntılar yapmış Atatürk, Namık Kemal, Ömer Seyfettin, İstanbul’un Fethi ve Ahmet Haşim gibi özel sayılar çıkarmıştır.¹⁵

Derginin şair ve yazar kadrosu bir hayli zengindir. Halit Fahri Ozansoy, Fazıl Ahmet Aykaç, Faruk Nafiz Çamlıbel, Halide Nusret Zorlutuna, Peyami Safa, Zeki Velidi Togan, Hüseyin Namık Orkun, Hüseyin Nihal Atsız ve Enver Behnan Şapolyo dergide yazısı veya şiiri yayımlanan önemli isimlerden bazılarıdır. Haftalık olarak çıkan dergi zamanla genç şairler ve yazarlar için bir edebiyat akademisi ve prestij kaynağı konumuna gelmiştir. Toplam yüz altmış bir sayı çıkmıştır.

¹⁴ Mehmet Can Doğan, “Yücel Dergisinin Fikrî ve Edebî Tahlili”, **Gazi Türkiyat Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi**, S.3, Ankara,2008, s.98.

¹⁵ Necati Tonga, *Çınaraltı Dergisi Etrafında Oluşan Edebî Muhit*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2004,s.33.

Büyük Doğu Necip Fazıl Kısakürek'in çıkardığı bir dergidir. Türk fikir hayatında çok önemli bir yeri olan *Büyük Doğu*' nun ilk sayısı 1943 tarihinde çıkmıştır. İslam birliği düşüncesinin en önemli yayın organlarından biri olan *Büyük Doğu* ilk otuz sayısında haftalık olarak yayımlanmıştır. Dergi siyasî ve edebî nitelikli bir dergidir.

Dergi, kapağında kendisini “*Cumaları çıkar haftalık siyasi-edebi mecmua*” diye tanıtmıştır. İlk sayılarında Sait Faik Abasıyanık, Bedri Rahmi Eyüboğlu, İlhan Berk, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Cahit Sıtkı Tarancı gibi isimlere sayfalarında yer veren *Büyük Doğu*, Mayıs 1944'ten sonra daha çok bir siyasî yayına dönüşmüş ve tamamen İslâmi bir havaya bürünmüştür. Necip Fazıl Kısakürek dergiyi çeşitli aralıklarla 1978 yılına kadar yayımlamış ve bu dergideki yayınlarından ötürü defalarca kovuşturmayla uğramıştır.

Büyük Doğu 1 Eylül 1943'ten başlayarak otuz beş yıl süreyle ve zaman zaman kapatılarak ve her defasında birinci sayıdan başlamak üzere yeniden çıkarılmıştır. Haftalık, aylık, günlük olarak toplam beş yüz on iki sayı çıkmıştır.¹⁶

Seçilmiş Hikâyeler Selim Şangil yönetiminde Ekim 1947'de Ankara'da aylık olarak çıkmaya başlamış bir edebiyat dergisidir. 1947-1953 arasında sadece öykü yayımlayan *Seçilmiş Hikâyeler* bu seneden sonra şiir, deneme ve sinema eleştirisi gibi türlere de yer vermeye başlamıştır.

1940 kuşağı öykü yazarları için bir çeşit atölye olan dergide Orhan Kemal, Nezihe Meriç, Sait Faik Abasıyanık, Memduh Şevket Esenal ve Melih Cevdet Anday gibi yazarların öyküleri yayımlanmıştır. Dergi altmış altıncı sayısına ulaştığı 1957 yılından sonra ismini “*Dost*” olarak değiştirmiş ve 1973 yılına kadar da bu isimle yayın hayatını sürdürmüştür. Güncel olaylara değinmesiyle selefi *Seçilmiş Hikâyeler*'den ayrılan *Dost*'ta Attila İlhan, Can Yücel, Aziz Nesin, İlhan Berk, Hasan İzzettin Dinamo gibi yazarlar yer almıştır.¹⁷

Kaynak dergisi 1 Ocak 1948'de Ankara'da Avni Dökmeci yönetiminde çıkmaya başlamış bir sanat ve edebiyat dergisidir. Sadece şiir ve şiir meselelerine yer veren dergi, 1950 kuşağı şairlere sayfalarında yer vermiştir. *Kaynak* dergisi ilk sayısında çıkış gayesini ve kendisini şu şekilde tanımlamıştır:

“*Kemalist dünya çapında her fikre saygı gösterir, fikirlerimize saygı gösterilmesini bekleriz. Kemalizmi, ister şahıs ismi olarak alalım ister kelimenin mânâsı bakımından değerlendirelim, yolumuzun ışığı addediyoruz: Bizi aydınlatacak olan Atatürk ve olgunluktur.*”¹⁸

¹⁶ Ayşe Nevin Yıldız, “Türk Modernleşmesi ve Bir Muhafız Basın Organı Olarak *Büyük Doğu* Dergisi”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, S.13, İstanbul, 2002, www.journals.istanbul.edu.tr, (01 Ekim 2015), s.582.

¹⁷ Doğan, a.g.e., ss.40-41.

¹⁸ Doğan, a.g.e., s.42.

Kaynak dergisi kısa zamanda pekçok şairin bir araya geldiği bir dergi olmuş, Türk şiiri kadar dünya şiirine de yer vermiştir. Yirmi beşinci sayısından sonraysa şiir dışı türlere de sayfalarında yer vermeye başlamıştır. 1955 yılında yüz on üçüncü sayısında kapanan *Kaynak* dergisi Türk edebiyatının en önemli ve ses getiren dergilerinden birisi olmuştur. Dergide yer alan bazı şairler şunlardır:

Melih Cevdet Anday, Attila İlhan, Özdemir Asaf, Edip Cansever, Cahit Külebi, Ümit Yaşar Oğuzcan, Cahit Sıtkı Tarancı, Berin Taşan, Arif Hikmet Par, Ayhan Hünalp, Kamuran Şipal.¹⁹

Hisar dergisi Mehmet Çınarlı, Gültekin Sâmanoğlu, İlhan Geçer ve Nevzat Yalçın tarafından kurulan ve ilk sayısı 16 Mart 1950 tarihinde çıkan bir edebiyat dergisidir. 1950-1957 arasında çıktıktan sonra yedi yıllık bir ara vererek 1964 yılında tekrar yayımlanmaya başlamış ve 1980 yılına kadar yayımlanmıştır.

Hisar,1940'lı yıllarda özellikle Garip anlayışı yüzünden Türk edebiyatının gelenekle zayıflayan bağlarını yeniden güçlendirmek, yazdıklarını sanat ve edebiyatseverlere ulaştırmak, edebiyat ortamına seviye getirmek, “kökü mazide olan ati” çizgisinde eserler vermek, sosyalist sanat anlayışına karşı bir sanat oluşturmak gibi amaçlarla çıkmıştır.²⁰

Hisar, yeniyi ve yeniliği Batı'da, özellikle Fransa'da ortaya çıkan birtakım şekil ve dünya görüşlerinin taklidinde (zaman zaman da olduğu gibi aktarılmasında) arayan tutumlara karşıdır. “Kendine dönüş” ve “özünü arayış” ifade eden şiirlerden yanadır.²¹ Şubat 1960 tarih ve otuz sekiz sayılı *Hisar* dergisinde yayımlanan bir yazıda Hisarcılar'ın görüşleri şöyle özetlenmiştir:

Sanatçı bağımsız olmalıdır. Çünkü bir doktrine angaje olmak sanata ihanettir. Milli olmayan sanatın sınırlarımızı aşacağı düşünülemez. Her edebiyatın milli şekilleri ve görüşleri vardır. Yenilik bunların geliştirilmesidir. Sanatçının dili yaşayan dildir. Çünkü sanatçı diliyle vardır ve halka onunla seslenir. Servet-i Fünun ve Fecr-i Ati bu hakikati hiç umursamadıkları için, üstün şair ve yazarlarına rağmen hiç yokmuş gibi unutulduklar.

Dergi yayın hayatı boyunca pek çok yazarı bünyesinde toplamıştır. Bu yazarlar genel olarak aynı fikirlere sahiptirler. Sanatın bir ideolojinin propaganda aracı olarak kullanılmasına karşıdırlar. Sanatta batılılaşmaya tamamen karşı çıkmamakla birlikte geleneklerin reddine de karşıdırlar. Dilin ifade gücünü sınırladığı düşüncesiyle öztürkçe akımına karşıdırlar.

¹⁹ Doğan, a.g.e., ss.42-43.

²⁰ Öztürk Emiroğlu., “Kaynağını Gelenekten Alan Hisarcılar”, **Turkish Studies Dergisi**, C.4/1-2,İstanbul, 2009, <http://www.turkishstudies.net/Makaleler>, (01.10. 2015), s.1309.

²¹ Kabaklı,a.g.e.,s.296.

Gelenekle bağların sürdürülmesinden yanadırlar. Dergi toplam iki yüz yirmi yedi sayı çıkmıştır. Bu dergide yazan yazarlara ve şairlere edebiyatımızda “Hisarcılar” denmektedir.

Hisar şairlerinden ön planda olanları şunlardır:

Munis Faik Ozansoy, Selâhattin Batu, Mehmet Çınarlı, Bekir Sıtkı Erdoğan, Yavuz Bülent Bâkiler, Mustafa Necati Karaer.

Türk edebiyatının en uzun ömürlü dergilerinden biri olan *Yeditepe* 1 Nisan 1950 tarihinde Hüsamettin Bozok’un yönetiminde yayın hayatına başlamıştır.²² On beş günlük olarak yayımlanmaya başlanan *Yeditepe*, Hüsamettin Bozok tarafından yüz yetmiş ikinci sayısında aylık bir dergiye dönüştürülmüştür. Dergi çevresinde *Yeditepe* Şiir Armağanı ve *Yeditepe* Yayınları kurulmuştur. 1974 yılında dört yüz sekizinci sayısında yayımlanmaya ara veren dergi Aralık 1975- Haziran 1984 arasında yeniden yayımlanmıştır²³. Dergi 1984 yılında dört yüz elli dördüncü sayısını yayımladıktan sonra kapanmıştır.

Yeditepe, dergisi yayın hayatı boyunca yerli ve yabancı şairlere ait şiirler, yerli ve yabancı yazarlara ait hikâyeler, edebiyat, müzik, resim, heykel, sinema, tiyatro konulu yazılar, güncel sanat olaylarına dair haberler, eser tahlilleri v.b.yazılar yayımlamıştır. Dergi, ikinci yeni şairlerine sayfalarını sıklıkla açmıştır.

Yayın hayatı boyunca *Yeditepe*’de eser yayımlamış bazı şairler ve yazarlar şunlardır:

Sait Faik Abasıyanık, Oktay Akbal, Samim Kocagöz, Edip Cansever, İlhan Berk, Cemal Süreya, Attila İlhan, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Fazıl Hüsni Dağlarca, Salah Bırsel, Can Yücel.

Pazar Postası 4 Şubat 1951 tarihinde Cemil Sait Barlas tarafından çıkarılan bir siyasî- edebî dergidir. Haftalık olarak çıkmıştır. 1956 yılına kadar siyasî yönü ağır basan dergi Muzaffer Erdost’ un yazı işleri müdürü olmasıyla sanat-edebiyat sayfalarını çoğaltmaya başlamıştır.

Pazar Postası dergisinin Türk edebiyatındaki önemi İkinci Yeni şiirine beşiklik etmesinden kaynaklanır. İlhan Berk, Cemal Süreya ve Turgut Uyar gibi isimlerin şiirlerini yayımlayan dergide bir yandan da şiirin anlamı, anlamsızlığı üzerine yeni tartışmalar yapılmış ve dergide yeni bir şiirsel oluşumun emareleri görülmüştür. Derginin yazı işleri müdürü Muzaffer Erdost “İkinci Yeni” tabirini kullanan ilk kişidir.²⁴

Yayın hayatı boyunca *Pazar Postası* dergisinde eserleri çıkmış bazı şairler ve yazarlar şunlardır:

²² Satı Yücel, *Yeditepe Dergisi Etrafında Gelişen Edebî Faaliyetler*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2006, s. 34.

²³ Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, 15.b.,Varlık Yayınları, İstanbul, 1993, s.82.

²⁴ Doğan, a.g.e., ss.53-54.

Nurullah Ataç, Aziz Nesin, Ceyhun Atuf Kansu, Can Yücel, Fethi Naci, İlhan Berk, Tarık Dursun K., Metin Eloğlu, Bilge Karasu, Özdemir İnce, Ülkü Tamer, Edip Cansever, Cemal Süreya, Attilâ İlhan, Hüseyin Cöntürk, Ece Ayhan.

Türk Dili, Türk Dil Kurumu tarafından ilk olarak 1951 Ekim ayında yayımlanmaya başlamış bir fikir, dil ve edebiyat dergisidir. Dergi ilk sayısındaki “Başlarken” adlı yazıda kendisini şu şekilde tanımlamıştır:

*"Dilimizi dil üzerinde tartışmaların, çekişmelerin değil, yazarlarımızın kurup geliştireceğini biliyoruz. Bugünkü Türkçe ile neyi söyleyebiliyor, neyi söyleyemiyoruz? Ele alınacak asıl konu budur. Bunu bize bildirecek olan günümüzün edebiyatı, yazılarıdır. Bu dergi bunun için, bugünün Türkçesini, daha doğrusu Türkçelerini göstermek için çıkıyor. Bir çığırın, bir görüşün dergisi değil, Türkçeyi sevenlerin, Türkçe için çalışmak isteyenlerin dergisidir. Bu dergiyi Türk Dil Kurumu çıkarıyor, ama yalnız kendi görüşünü yaymak, kendi yaptıklarını bildirmek, kendi fikirlerini savunmak değil, yarının Türkçesini kurmaya çalışanları biraraya toplamak, hepsine de kendi düşüncelerini, dileklerini bildirmek imkânını sağlamak için çıkıyor. Yarınki dil yalnız sizin diliniz, yalnız bizim dilimiz olmayacak, hepimizin dili olacaktır. Bu dergi Türkçeyi seven, Türkçeye inanan, Türkçe için çalışmak isteyen bütün yazarlarımıza açıktır."*²⁵

Bu ifadelerden de anlaşılacağı *Türk Dili* bir “Türkçe” dergisidir. Öncelikli gayesi Türkçenin genel, geçmiş ve güncel meselelerine odaklanmak ve Türkçe üzerine fikir üretmektir.

Türk Dili dergisini ilk iki yüz elli sayı boyunca Agâh Sırrı Levent yönetmiştir. Derginin piyasa satışı ve abone sayısı toplamı 1970’lerin ortalarında on iki binlere kadar ulaşmıştır. Derginin yayın hayatı 19 Ekim 1983 tarihinde Türk Dil Kurumu’nun kapatılmasıyla son bulmuş, dergi daha sonra yeniden yayımlanmaya başlamıştır.

Dergide Türkçe üstüne yazılan yazılar ağırlıktadır. Ancak dergi edebiyat ürünlerine de sayfalarında yer verir. Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanması derginin yayın hayatının uzun sürmesinde etkili olmuştur. Türk Dili Kurumu’nun çalışmaları dergi aracılığıyla geniş kitlelere ulaştırılır. Dergide yayın tarihi boyunca dil üstüne yazıları çıkan yazarların bazıları şunlardır:

Nurullah Ataç, Falih Rıfkı Atay, Ömer Asım Aksoy, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Enver Naci Gökşen.

Dergide şiirleri yayımlanan şairlerden bazıları ise şunlardır:

²⁵ İmzasız, “Başlarken”, *Türk Dili Dergisi*, S.1, Ankara, 1951, s.1.

Salâh Birsell, Özdemir Âsaf, Sezai Karakoç, Câhit Külebi, Behçet Necatigil, Ali Püsküllüoğlu, Câhit Zarifoğlu, Behçet Kemal Çağlar, Edip Cansever, Fazıl Hüsnü Dağlarca.

Türk Dili dergisi Haziran 2016 itibarıyla iki yüz yetmiş dördüncü sayısına ulaşmıştır ve yayın hayatına devam etmektedir.

Orhan Burian'la Vedat Günyol'un birlikte kurdukları *Ufuklar* ilk sayısı Şubat 1952'de çıkan aylık bir sanat ve düşünce dergisidir. Bu dergi, Orhan Burian'ın ani ölümü üzerine 1953 Eylül ayında Vedat Günyol yönetiminde *Yeni Ufuklar* adıyla yayımlanmaya başlamıştır.

İlk sayısında doğru, güzel ve iyi için yazıp konuşacağını söyleyen dergi, Kasım 1976'ya dek toplam iki yüz yetmiş beş sayı çıkmış ve Türk edebiyatının uzun ömürlü dergilerinden biri olmuştur. Demokrat Parti iktidarını baskıcı ve bağnaz bir iktidar olarak gören dergi bu idareye karşı yazılar yayımlamıştır. Daha çok toplumcu ve sol görüşlü yazarların yer aldığı bir dergi olan *Yeni Ufuklar*'da Sabahattin Eyüboğlu, Vedat Günyol, Orhan Kemal, Fakir Baykurt, Samim Kocagöz, Fethi Naci, Demirtaş Ceyhun, Atalay Yörükoğlu, Oğuz Arıkanlı gibi yazarlar yer almıştır.²⁶

Yeni Dergi, İstanbul'da, Ekim 1964-Mayıs 1975 arasında yayımlanan aylık sanat ve edebiyat dergisidir. Derginin yayın yönetmeni Mehmet Fuat'tır.

İlk sayılarında çeviri eserlere ve yurtdışı edebiyatlarına ağırlık veren dergi 1967 yılından sonra Türk edebiyatına ağırlık vermeye ve sayfalarının çoğunu Türk yazarlarına ayırmaya başlamıştır. Dergide, şiir, öykü gibi türlerin dışında, sinema, tiyatro ve resim eleştirileri de yayımlanmıştır.

Dergi yazarlar ve şairler arasında ideolojik ayırım gözetmemeye çalışan bir dergidir ve yayımlandığı süre içinde sayfalarını çeşitli düşünce ve sanat zümrelerinden pek çok isme açmıştır. *Yeni Dergi* birçok genç yazarın edebiyat dünyasına adım attığı mecra olmuştur.²⁷

Türk Düşüncesi dergisi Aralık 1953'ten Nisan 1960'a kadar yayımlanmış bir edebiyat, sanat ve fikir dergisidir. Derginin yöneticisi, kurucusu ve başyazarı Peyami Safa'dır. Dergi toplam altmış üç sayı çıkmıştır. İlk kez yayımlanmaya başladığı dönemde dergiyi finansal olarak Prof. Dr.Kazım İsmail desteklemiştir.

Peyami Safa :

"Türk Düşüncesi 19.asrın Marksist veya pozitivist ilim görüşünün düşmanıdır".²⁸
Türk Düşüncesi ne maddeci ne de klasik mânâsı ile ruhçudur. Realite daima iki taraflıdır.
Türk Düşüncesi bir sentez aramıyor. Realitenin kendisinde saklı olan gerçeği göstermek

²⁶Dođan, a.g.e.,s.62-63.

²⁷Dođan, a.g.e., ss.80-83.

²⁸Peyami Safa, "Davamızın Yankıları", **Türk Düşüncesi**, C.1, S.6, İstanbul, 1954, s.406.

istiyor” diyerek *Türk Düşüncesi* dergisinin ruhçuluk ve maddecilik arasında bir senteze inandığını ortaya koymuştur.

Türk Düşüncesi, yayımlandığı sürece düşünsel anlamda Doğu-Batı, madde-mânâ, geçmiş-gelecek ikilikleri üzerine Batılı standartlarda görüşler ortaya koyma gayreti içinde olmuştur.

Türk Düşüncesi’ nde Peyami Safa’dan başka hemen her sayıda yazısı çıkan ünlü kalemler arasında Hilmi Ziya Ülken, Mustafa Şekip Tunç, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, İsmail Hüsrev Tökin, Mesut Cemil, Abdullah Cevdet, Reşat Ekrem Koçu, Behçet Kemal Çağlar, Elif Naci gibi isimler yer almıştır.²⁹

Diriliş, Sezai Karakoç yönetiminde çıkan bir siyaset, düşünce ve edebiyat dergisidir. İlk olarak 1960’ta iki sayı çıkıp kapanan dergi Mart 1966’dan itibaren yeniden çıkmaya başlamıştır. Kısa aralıklarla da olsa 1980’e kadar aylık olarak yüz yirmi sekiz sayı yayımlanmıştır. 1988 yılında tekrar yayın hayatına atılan *Diriliş*, 1992 yılına kadar bu defa haftalık olarak yüz otuz üç sayı daha çıkmıştır.³⁰

Diriliş, Batı emperyalizminden ve komünizm tehlikesinden korunmak için 3.Dünya ülkelerinin bir dirilişe ihtiyaç duyduğunu, Türkiye için ise bu dirilişin İslamiyet’le olabileceğini savunmuştur. *Diriliş* dergisi edebiyat dergisinden ziyade bir siyaset ve fikir dergisidir. Ancak edebiyat da derginin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Din ve demokrasi, İslam’ın dirilişi, İslam’da barış fikri, İslam’da ekonomi gibi konular dergide sık sık işlenmiştir.

Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu, İsmet Özel, Rasim Özdenören, Erdem Beyazıt gibi şair ve yazarlar dergide şiir ve öyküleriyle sürekli yer alan isimlerdir. Ayrıca Rainer Maria Rilke, William Faulkner, Karl Jaspers, Lawrence Durrell, T.S. Eliot, Heinrich Böll gibi yabancı yazarların çeviri yazı ve şiirlerine de dergide sıkça rastlamak mümkündür.

1972 yılı Ocak ayında ilk sayısı çıkan ve günümüzde de yayın hayatına devam eden *Türk Edebiyatı*, önemli edebiyat dergilerinden biridir.

Türk Edebiyatı dergisi ilk sayısında kendisini şu satırlarla tanıtmıştır:

“Bu dergide ilk iş: Türk edebiyatını en uzak mazisi, uzak ve yakın geçmişi ve bugünü ile yekpare bir bütün halinde düşündüğümüzü söylemeliyiz. Yeni’yi yapabilmek veya yapabileceklere ışık tutmak için geçmişe sık sık döneceğiz. Çünkü içinde yaşadığımız sanat ve kültür buhranının, mazideki unsur ve eserleri yeniden değerlendirmek gücünü göstermemiş olmamızdan doğduğunu biliyoruz. (...) *Türk Edebiyatı*, memlekete dönecektir; ay çiçeğinin

²⁹ Murat Güvenir, “Peyami Safa Üzerine”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, C.44/1-2, Ankara, 1989, s.256.

³⁰ Doğan, a.g.e., s.89.

*gıda ve hayat alabilmek için güneşe dönmesi gibi... Dilde “Yaşayan Türkçe”yi esas tutacağız. Bütün dünyada şaheserler yaşayan dil ile verilmiştir. Bizde bu hususun ölümsüz belgeleri Yunus Emre'nin, Yahya Kemal'in şiirleri ile Ömer Seyfettin'in hikâyeleridir. Uydurmacılığı Türkçenin inkârı demektir. İnkâr ise yıkıcılıktır.*³¹

Türk Edebiyatı dergisini çıkaran ve 2001'deki ölümüne kadar yöneten Ahmet Kabaklı'dır. Aylık olarak yayımlanan dergi, tarihî derinliği olan ve genel itibarıyla gelenekçi bir edebiyat anlayışına sahiptir. Fikir, dil, edebiyat yazıları, şiir, hikâye gibi edebî türlerin yanı sıra Türk ülkelerinde ortak bir Türkçe oluşturulmasını amaç edinen yayınlar yapan *Türk Edebiyatı* dergisi bugün de yayın hayatını sürdürmektedir. Tarihî seyri içinde *Türk Edebiyatı* dergisinde yer almış yazar ve şairlerden bazıları şunlardır:

Mehmet Kaplan, Cemil Meriç, Erol Güngör, Ahmet Kabaklı, İnci Enginün, Tahsin Banguoğlu, Yavuz Bülent Bakiler, İsa Kocakaplan, Sevinç Çokum, Emine İşınsu, Nazan Bekiroğlu, Tahir Kutsi Makal, Mustafa Kutlu, Necip Fazıl Kısakürek, Arif Nihat Asya, Bekir Sıtkı Erdoğan, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Bahtiyar Vahapzade.

Adam Sanat, Memet Fuat yönetiminde Aralık 1985'te çıkmaya başlamış bir edebiyat dergisidir. Dergi aylık olarak yayımlanmıştır. Dergide sanatın tüm dallarına yer verilse de sayfalar ağırlıklı olarak şiir ve eleştiriye ayrılmıştır.

Adam Sanat, daha önce *Yeni Dergi* ve *Yazko Edebiyat* adıyla iki edebiyat dergisi çıkaran Memet Fuat'ın üçüncü edebiyat dergisidir.

Fethi Naci “*Eleştiri Günlüğü*” adlı yazılarıyla *Adam Sanat*'ın ilk sayılarının tamamında yer almıştır. Enis Batur, Orhan Barlas, Ali Taygun gibi isimlerle serüvenine başlayan *Adam Sanat*'ın yazar kadrosuna ilerleyen sayılarda Semih Gümüş, Tahsin Yücel, Timur Selçuk gibi isimler de katılmıştır. Derginin çeşitli sayılarında şiirleri yayımlanan şairlerden bazıları da şunlardır:

Can Yücel, İlhan Berk, Sunay Akın, Murathan Mungan, Refik Durbaş, Mehmet Yaşın, Salah Birsnel, Tarık Günersel.³² *Adam Sanat* 1985'te başladığı yayın hayatını Türk edebiyatının uzun ömürlü dergilerinden biri olma vasfını kazanmış olarak 2005 yılında sonlandırmıştır.

Hece, 15 Ocak 1997'de Ankara'da yayın hayatına başlamış aylık bir edebiyat dergisidir. Dergi, adını hece kelimesinin Yunus Emre'nin "Başları ucunda hece taşları/Ne söylerler ne bir haber verirler" dizelerindeki kullanımıyla, hecenin birliktelik ve işlevsellik hususiyetinden esinlenerek almıştır.

³¹ Kabaklı, a.g.e.,s.297.

³² Doğan, a.g.e., s.146.

Yirmi beşinci sayısına kadar her ayın on beşinde yayımlanan *Hece*, bu sayısından sonra her ayın birinde çıkmaya başlamıştır. Dergide her ay yeni şiirler, öyküler, denemeler, eleştiriler, incelemeler, söyleşiler ve yeni kitap tanıtımları yayımlanmaktadır. Dergi, yayın hayatı boyunca pek çok özel edebiyat dosyası yayımlamıştır. Ayrıca yayımladığı özel sayılarla Türk edebiyatında öykü ve şiir gibi türlerin mazisini ve dökümünü çıkarmaya gayret etmiştir. *Hece* dergisi bugün de yayın hayatını sürdürmektedir.³³

Aşağıda Cumhuriyet döneminde yayımlanmış ve yukarıda zikredilen dergiler dışında kalan edebiyat dergilerini gösteren bir liste verilmiştir. Bu liste ilgili yıllarda yayımlanan edebiyat dergilerinin tamamını göstermemekte, yerel ve bölgesel dergilere yer vermemektedir:

Meşale: Temmuz 1928-Eylül 1928, 8 Sayı, Yayıncısı: Yusuf Ziya Ortaç

Ağaç: Mart 1936-Temmuz 1936, 17 sayı, Yayıncısı: Necip Fazıl Kısakürek

Aydabir: 1935-1936,15 sayı,1952-1955,36 sayı, Aylık, Yayıncıları: Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç

Tercüme Mecmuası: 1940-1966,87 Sayı, Yayıncısı: Milli Eğitim Bakanlığı

Yeni Türk Mecmuası: 1932-1943, 125 Sayı, Yayıncısı: İstanbul Halkevi

Kültür Haftası: Ocak 1936 – Haziran 1936, 21 Sayı, Yayıncısı: Peyami Safa

Fikirler: 1947 -1950, 36 Sayı, Yayıncısı: Vedide Baha Pars

Kovan: 1943-1946, 34 Sayı, Yayıncısı: Besim Akımsar

Sanat ve Edebiyat Gazetesi: 1947, 50 Sayı, Yayıncısı: Selahattin Batu

Şadırvan: Nisan 1949 –Kasım 1949, 35 Sayı, Yayıncısı: Behçet Kemal Çağlar

Yaprak: Ocak 1949 - Haziran 1950, 28 Sayı, Yayıncısı: Orhan Veli Kanık

Yurt ve Dünya: 1941 - 1944, 42 Sayı, Yayıncısı: Pertev Naili Boratav

İstanbul: 1943-1949, 75 Sayı, Yayıncısı: Neşet Halil Atay

Orhun: 1952, 66 Sayı, Yayıncısı: Hüseyin Nihal Atsız

Şairler Yaprağı: 1954-1957, 34 Sayı, Yayıncısı: Nedret Gürcan

Yenilik: 1952-1957, 62 Sayı, Yayıncısı: Nim Tirali

İstanbul: 1953-1957, 37 Sayı, Yayıncısı: Turgut Atasoy

Yelken, 1957-1980, 239 Sayı, Yayıncıları: Mübeccel İzmirli, Rüknettin Resuloğlu, Şükran Kurdakul, Tahir Kutsi Makal

Sesimiz: 1969-1981, 142 Sayı, Yayıncıları: Hasibe Ayten, Remzi Gültekin

Soyut: 1965-1977, 107 Sayı, Yayıncıları: Halil İbrahim Bahar, Bülent Dalyancı,

Mehmet Gürel

³³İmzasız, "Hakkımızda", <http://hece.com.tr/hakkimizda/>, (30.06.2015).

May: 1967-1970, 31 Sayı, Yayıncısı: Mehmet Ali Yalçın
Eylem: 1964 -1966, 34 Sayı, Yayıncısı: Şükran Kurdakul
Kitap Belleteri: 1960-1965, 43 Sayı, Yayıncısı: Arslan Kaynaradağ
Papirus: 1960-1970, 51 Sayı, Yayıncısı: Cemal Süreya
Türkçe: 1960-1964, 43 Sayı, Yayıncısı: Fazıl Hüsnü Dağlarca
Yordam: 1966-1969,21 Sayı, Yayıncısı: Hüseyin Cöntürk
Türk Kültürü: 1969 Şubat'tan sonra Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yayını
Türkiye Defteri: 1971-1975, 20 Sayı, Yayıncısı: Naci Çelik
Yansıma: 1972-1975, 45 sayı, Yayıncısı: Tekin Sönmez
Oluşum:1974-1984,128 Sayı, Yayıncısı: Farünnisa Kadıbeşegil
Mavera: 1976-1987,164 Sayı, Yayıncıları: Erdem Beyazıt, Cahit Zarifoğlu
Birikim: 1975-1980,61 Sayı, Yayıncısı: Murat Belge
Bilim ve Sanat: 1981-1989, 97 Sayı, Yayıncısı: Varlık Özmenek³⁴

³⁴ Günyol, a.g.e.,ss.7-81.,
Doğan, a.g.e.,ss.9-222.

2.BÖLÜM

1947-1952 YILLARI ARASINDA YAYIMLANAN AİLE DERGİSİ

2.1.Aile Dergisinin İki Önemli Yayıncısı: Vedat Nedim Tör ve Şevket Rado

2.1.1. Vedat Nedim Tör (İstanbul,1897-İstanbul,1985)

1897 yılında İstanbul'da doğan yazar ve yayıncı Vedat Nedim Tör, Harbiye Nezareti başkâtiplerinden Nedim Bey'in oğludur. Galatasaray Sultanisi'ni bitirdikten(1916) sonra öğrenim için Berlin'e gitmiş, 1921 yılında iktisat doktoru olmuştur. Vedat Nedim Tör, yurda dönüşünden sonra *Aydınlık* dergisi çevresinde oluşan sol hareket içinde yer almıştır. 1927 yılındaysa Türkiye Komünist Partisi yöneticisi olmakla suçlanarak dört ay hapse mahkûm edilmiştir.

1929-1933 yılları arasında Ticaret Bakanlığı'na bağlı Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti merkez müdürlüğü görevinde bulunan Vedat Nedim Tör, 1932 yılında çıkan *Kadro* dergisinden başlayarak 1977 yılındaki emekliliğine kadar Türkiye'nin son derece önemli yayıncılarını yönetmiş ve yayıncılık anlamında önemli işlere imza atmıştır.³⁵

Vedat Nedim Tör'ün yayıncılık hayatı göz önüne alındığında öne çıkarılması gerekenler şunlardır:

Kadro dergisi yazı işleri müdürlüğü, *La Turquie Kemaliste* dergisi yayıncılığı, Ankara Radyosu müdürlüğü, *Doğan Kardeş* dergisi yayıncılığı ve Yapı Kredi Bankası kültür ve sanat işleri müşavirliği.

Vedat Nedim Tör'ün yazarlık ve yayıncılık hayatının en önemli dergilerinden biri *Kadro* dergisidir. Vedat Nedim Tör, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Burhan Asaf Belge, Şevket Süreyya Aydemir ve İsmail Hüsrev Tökin ile birlikte *Kadro* dergisinin kurucuları arasındadır.³⁶ 1932-1935 yılları arasında toplam otuz altı sayı yayımlanan ve kendisini aylık fikir mecmuası olarak tanıtan bu dergi 1935 yılında siyasî nedenlerden dolayı kapanmak zorunda kalmıştır.

Vedat Nedim Tör'ün yayıncılık kariyerinin ve Türk basın ve yayıncılık hayatının son derece önemli dergilerinden biri de *La Turquie Kémaliste* dergisidir. 1933 yılında Dâhiliye Vekâleti'ne bağlı Matbuat Umum Müdürlüğü'ne genel müdür olarak atanan Vedat Nedim, bu göreve başlamasının ardından devrin Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya'ya Atatürk Türkiye'sini dünyaya tanıttak bir dergi çıkarma teklifinde bulunur. Tör'ün bu teklifinin kabul görmesiyle

³⁵ **Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi**, Editör: Murat Yalçın, Yapı Kredi Yayınları, C.2,3.b., İstanbul, 2010, s.1034.

³⁶ İhsan Işık, **Yazarlar Sözlüğü**, Risale Yayınları, İstanbul, 1990, s.428.

birlikte Fransızca *La Turquie Kémaliste* adı verilen bu dergi devrin şartlarına göre bir hayli yüksek kaliteli bir baskıyla ve görsel malzemeyle çıkmaya başlar.

Fransızca olarak yayımlanan ve içinde sınırlı sayıda olmak kaydıyla Almanca ve İngilizce yazılar da bulunan *La Turquie Kémaliste* dergisi Vedat Nedim Tör, Matbuat Umum Müdürlüğü'ndeki görevinden 1937 yılında ayrıldıktan sonra da yayın hayatına devam etmiştir ve eski gücünü kaybetmekle birlikte ve gitgide uzayan aralıklarla 1949 yılına kadar toplam kırk dokuz sayı çıkmıştır.³⁷

Vedat Nedim Tör, Matbuat Genel Müdürlüğü görevi sırasında *La Turquie Kémaliste* dergisi dışında Türkiye'yi ve Türkiye Cumhuriyeti'ni dünyaya tanıtmak amacıyla pek çok yayının ortaya çıkmasına öncülük etmiştir. Tör bu amaçla geniş bir yayın faaliyetine girişmiştir. Tör'ün bu kapsamda yayımladığı dergi ve albümlerden bazıları şunlardır:

*Anthologie des Ecrivains Turcs, La Turquie Contemporaine, L'Instruction Publique en Turquie Républicaine, La Turquie en voie, d'Industrialisation, La Guerre de l'Indépendance, Turquie, La Turquie en Chiffres, La Ferme modele d'Orman, L'art Turc, Politique des Chemins de fer en Turquie Républicaine, Fotoğraflarla Türkiye Albümü.*³⁸

Vedat Nedim Tör, matbuat genel müdürlüğü görevinden ayrıldıktan sonra önce İktisat Vekâleti'ne bağlı Turizm Müdürlüğü'ne müdür olarak atanmıştır. Ardından da Ankara Radyosu müdürlüğüne atanmıştır.³⁹

Ankara Radyosu'ndaki görevinden 1943 yılında ayrılan Vedat Nedim Tör kısa bir süre Ankara Elektrik Şirketi müdür muavini olmuştur.

Vedat Nedim Tör'ün yayıncılık hayatındaki önemli aşamalardan biri şüphesiz 1945 yılında Yapı Kredi Bankası'nın kültür ve sanat müşaviri olmasıdır. Bankanın kurucusu olan iş

³⁷ Dergi yaptığı yayınlar ve yayımladığı fotoğraflar yoluyla Atatürk inkılaplarının ülke ve ülke halkı üzerindeki pozitif etkilerini dünyaya göstermeyi amaçlamış ve Batı kamuoyunda, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin hızla gelişen çağdaş bir ülke olduğu algısını yaratmayı amaç edinmiştir. Bu derginin yayın politikasında çok önemli yeri olan Türkiye fotoğraflarını Avusturyalı fotoğrafçı Othmar Pferchy çekmiştir. Vedat Nedim Tör, *La Turquie Kémaliste* dergisinin yayımlanmaya başladığı 1933 yılından Kadro dergisinin kapandığı 1935 yılına kadar iki derginin yayın faaliyetini bir arada yürütmüştür.

³⁸ Tör, a.g.e., ss.32-33.

³⁹ Vedat Nedim Tör, Ankara Radyosu'nda Türk müziğinin son derece önemli isimleriyle birlikte çalışmıştır. Ankara Radyosu'nun bu yıllarda müzik yayınları şefi Tanbûrî Cemil Bey'in oğlu Mesut Cemil'dir. Ayrıca Batı müziği sanatçıları, Ulvi Cemal Erkin, Adnan Saygun ve Necil Kazım Akses gibi besteciler de radyo için konçerto, opera ve köçekçe formunda eserler bestelemişlerdir. Muzaffer Sarısözen ise bu radyoda "Yurttan Sesler" adlı bir halk müziği programı yapmıştır.

Tör, Ankara Radyosu müdürlüğü yaparken benimsediği çalışma prensiplerini Yıllar Böyle Geçti adlı otobiyografik kitabında şöyle sıralar:

- 1- Radyoda Türkçe'nin gerek telaffuz gerekse de inşad bakımından en güzel örneklerini vermek.
- 2- Ukalalık etmeden ve halkı sıkmadan halka yararlı bilgiler vermek. Halkın zevkini ve moralini bozmayan yayınlar yapmak.
- 3- Halkın sanat zevkini yükseltmek.
- 4- Müzik yayınlarında hem alaturkanın hem de alafranganın en kaliteli örneklerini vermek.
- 5- Çocuklar için eğlendirici, eğitici yayınlar yapmak. Radyo programlarında çocuklara istidatları çerçevesinde yer vermek.
- 6- İnsanların bireysel ve ailevi problemlerine telkin ve nasihatler yoluyla çözüm bulmaya çalışmak

adamı Kâzım Taşkent⁴⁰, Tör' e bu görevi 1945 yılında teklif etmiştir. Teklifi kabul eden Vedat Nedim Tör, Yapı Kredi Bankası Kültür ve Sanat müşavirliği görevini 1945-1970 yılları arasında yirmi beş yıl ve 1974-1977 yılları arasında da üç yıl olmak üzere iki dönem toplam yirmi sekiz yıl sürdürmüştür.

Tör, Yapı Kredi'deki kültür sanat müşavirliği görevinde ilk iş olarak Kâzım Taşkent'in İsviçre'deki bir dağ kazasında kaybolan oğlu Doğan Taşkent'in hatırasını yaşatmak için bir çocuk dergisi ve çocuk kitapları yayımlamayı düşünmüş ve bu düşüncesini uygulamaya koymuştur. Tör, yazar Eflâton Cem Güney, çevirmen Nihal Yalaza Taluy, karikatürist Cemal Nadir ve şair Şükrü Enis Regü gibi isimlerin de katkısıyla 1945 yılında *Doğan Kardeş* dergisini yayımlamaya başlamıştır.⁴¹

Bu tezde incelenen *Aile* dergisinin on sekizinci sayısında Adile Ayda'nın *Çocuk Yayınları* adlı bir makalesi yayımlanmıştır. Adile Ayda bu makalesinde Türkiye'de çocuk yayınlarının durumundan ve özel olarak *Doğan Kardeş* dergisinin üstlendiği rolden bahseder.⁴²

Tör, 1970 yılında ayrıldığı Yapı ve Kredi Bankası kültür ve sanat müşavirliği görevine 1974 yılında geri dönmüş ve bu ikinci döneminde *Sanat Dünyamız* adlı dergiyi yayımlamaya başlamıştır. Yine bu dönemde Yahya Kemal Beyatlı, Abdülhak Şinasi Hisar ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın yazdığı *İstanbul* adlı kitabı yeniden yayımlatmış, sergiler ve yarışmalar düzenlemiştir.

Vedat Nedim Tör'ün *Kadro*, *La Turquie Kemaliste*, *Doğan Kardeş*, *Aile*, *Sanat Dünyamız* dergileri dışında çıkardığı dergiler arasında *Yurdunu Tanı! Yurdunu Sev!*, *Hep Bu*

⁴⁰1895'te doğup 1991 yılında hayatını kaybeden Kâzım Taşkent Türk iş hayatının ve siyasetinin önemli şahsiyetlerinden biridir. Yapı ve Kredi Bankası'nın kurucusu olan Kazım Taşkent aynı zamanda IX. Dönem Manisa milletvekilidir. Oğlu Doğan Taşkent'i İsviçre'de bir dağ kazasında kaybeden Kâzım Taşkent onun anısını yaşatmak için çocuk dergisi "*Doğan Kardeş*"i ve Doğan Kardeş Yayınları'nı kurmuştur.

⁴¹Vedat Nedim Tör yönetimindeki Doğan Kardeş, zamanla ulusal bir marka yayın ve çok popüler bir çocuk dergisi haline gelmiştir. Dergi, okullar arası resim ve şiir yarışmaları düzenlemiş; bu yarışmalara yurdun her tarafından binlerce çocuk katılmıştır. Dergi hedef kitlesi olan çocuklar bakımından çok işlevli bir dergidir. Bir yandan devrin algısına ve anlayışına göre çocukları eğitmeye; bir yandan da onların kişisel gelişimlerine katkıda bulunmaya çalışmıştır. İdil Biret, Suna Kan, Ayşegül Sarıca, Verda Erman, Gülay Uğurata, Hülya Saydam, Arın Karamürsel, Gönül Gökdoğan gibi virtüözler ilk konserlerini Doğan Kardeş dergisinin düzenlediği müsamerelerde vermişlerdir. Ayrıca Ferruh Doğan, Sezgin Burak, Altan Erbulak, İbrahim Ersaraç ve Güngör Kabakçioğlu gibi karikatüristler de ilk karikatürlerini *Doğan Kardeş* dergisinde yayımlamışlardır.

⁴²Bu makalesinde çocukluğun zihinsel ve ruhsal anlamda en kırılğan ve dış etkilere en açık devir olduğunu belirten Ayda, dünyada ve Türkiye'de çocuklara yönelik yapılan neşriyatın barbarlık, cinayet, hortlak ve haydut edebiyatıyla dolu olduğunu ve bunun çocuk dimağlar için son derece tahrip edici olduğunu savunur. Ayda'ya göre Doğan Kardeş dergisinin farkı da burada ortaya çıkar. Çünkü Doğan Kardeş dergisi dünyadaki ve Türkiye'deki çocuk neşriyatı eğilimlerinin aksine kötülük, şiddet ve korku içerikli bir yayın yapmamaktadır. Adile Ayda'nın söz konusu makalede Doğan Kardeş dergisiyle ilgili ifade ettiği görüşler özetle şöyledir:

Bunlardan ruh itibarıyla tamamen ayrılan ve bambaşka bir gaye ile çıkan Doğan Kardeş'te ilk defa olarak çekinmeden ve üzülmeden çocuklarımızın eline verebileceğimiz dergiyi bulduk. Doğan Kardeş'te tarihi veya fenni bilgileri masal ve hikâye hâlinde sunan yazılara geniş yer ayrıldığı gibi çocuğun merakını ve alâkasını çeken birçok macera romanları, resimli tefrikalar, bilmeceler ve müsabakalar da vardır. Hepsinin ahlâki ve pedagojik esaslar bakımından titiz bir itina ile seçilmiş oldukları aşikâr bir surette sezilmektedir .

Topraktan, Türkiyemiz gibi dergiler vardır. Tör, makale ve fıkra türü yazılarını *Cumhuriyet, Akşam, Ulus, Vatan* ve *Milliyet* gibi gazetelerde yayımlamıştır.

1977 yılında Yapı Kredi Bankası'ndaki görevinden emekli olarak ayrılan Vedat Nedim Tör 1985 yılında hayatını kaybetmiştir.⁴³

Vedat Nedim Tör'ün yayımlanmış eserleri şunlardır:

Oyun: *Dağ Başındaki Kız*,(çeviri) *İşsizler*(1924), *Fevkalasriler*(1928), *Hayvan Fikri Yedi*(1929), *Kör*(1935)⁴⁴, *Köksüzler (Varlık Dergisinde Tefrika 1937)*, *Üç Kişi Arasında*(1938), *Değişen Adam*(1941), *İmralı'nın İnsanları* (1942), *Sanatkâr Aşkı*(1945), *Hep ve Hiç*(1951), *Siyah-Beyaz*(1952), *Aşağıdan Yukarı*(1952), *Sahte Kahramanlar*(1975)

Deneme: *Dinimiz*(1940), *Kemalizmin Dramı*(1980), *Atatürk Olmasaydı*(1982)

Anı: *Yıllar Böyle Geçti*(1976)

Roman: *Resim Öğretmeni* (1943)

2.1.2.Şevket Rado (Radovişte/Üsküp/Makedonya,1913- İstanbul,1988)

Aile dergisinin sekreteri konumundaki Şevket Rado Türk basın ve edebiyat tarihinin önemli şahsiyetlerinden biridir. Kevser Hanım'la Hıfzı Bey'in oğlu; Selânik mebusu Radovişteli Mustafa Bey'in torunu olan Şevket Rado 1913'te Makedonya Radoviş'te doğmuş, doğduğu yerden hareketle de soyadı kanunu çıktıktan sonra Rado soyadını almıştır.⁴⁵

Balkan Savaşı'nın patlaması üzerine henüz dokuz aylıkken ailesiyle birlikte İstanbul'a göç eden Şevket Rado, sırasıyla Vefa orta mektebini, Pertevniyal Lisesi'ni ve Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirmiştir. Gazetecilik ve yayıncılık hayatına da eğitim yıllarında gazete muhahhiliği yaparak başlamıştır.

1940'lı yıllardan itibaren çeşitli sanat, edebiyat ve aktüalite dergilerinin yayıncı kadrosunda yer almaya başlayan ve uzun yıllar *Akşam* gazetesinde çalışan Rado, lise yıllarında Fransızca hocası Nurullah Ataç'ın teşvikiyle edebiyata yönelmiş ve 1931-1932 yıllarında Şevket Hıfzı adıyla *Milli Mecmua*, *Muhit* ve *Varlık* dergilerinde şiirler yayımlamıştır. Şevket Rado'nun şiirlerinde karamsarlık, yalnızlık ve hüzün havası vardır. Nesirlerinde ise daha çok okuyucularının hayat kalitesini yükseltme ve hayatlarını güzelleştirme gayesi görülür.

⁴³ Yalçın, a.g.e., s.1035.

⁴⁴ *Kör* adlı piyes 1950'de Paris'te; 1952'de de Almanya'da sahnelenmiştir. Vedat Nedim Tör'ün *Kör* adlı oyunu Fransızlar tarafından *L'Ombre et la Lumière* olarak adlandırılmıştır ve bu piyes Paris'te oynanan ilk Türk piyesidir.

⁴⁵ Şevket Rado'nun soyadı kanunundan önce kullandığı isim Şevket Hıfzı'dır. Soyadı kanunu çıktıktan ve Rado soyadını aldıktan sonra da arkadaşları onun bu ismini kullanmaya devam etmiştir.

Rado, Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirince İstanbul'a dönmüş ve 1939 yılında *Akşam* gazetesinde fıkra yazarlığına başlamıştır. Rado'nun *Akşam* gazetesindeki fıkra yazarlığı yirmi beş yıl sürmüştür. İstanbul Radyosu'nda "Aile Sohbetleri" adlı bir program yapan Şevket Rado bir yandan da çeşitli liselerde sosyoloji ve edebiyat öğretmenliği yapmıştır.

Şevket Rado, 1945 yılında Yapı ve Kredi Bankası'nın basın yayın işlerini yürütmeye başlar ve Doğan Kardeş matbaalarının kurulmasında yer alır. Vedat Nedim Tör'le de yolları burada kesişir. Şevket Rado, Vedat Nedim Tör'le birlikte, *Doğan Kardeş* ve bu tezde incelenen *Aile* dergilerini yayımlar.

Şevket Rado 1956 yılında magazin ağırlıklı *Hayat* dergisini çıkarmaya başlar. *Hayat* dergisi içinde magazin, gezi, edebiyat gibi çeşitli unsurları barındıran bir dergi olarak yayın hayatına başlamış ve ilk sayısında yüz doksan üç bin adet satılmıştır. Ulaşılan bu satış rakamı Türkiye'de bir derginin o zamana kadar ulaştığı en yüksek satış rakamıdır.

Hayat, 1958-1968 yılları arasında ortalama 200 bin adetlik bir satış rakamıyla yayın hayatını sürdürmüştür. Rado, bu derginin başarısı üzerine *Hayat Tarih Mecmuası*'nı yayımlamaya başlamıştır. Şubat 1965'ten Aralık 1982'ye kadar yayımlanan bu dergi Nisan 1978'den itibaren *Hayat Tarih ve Edebiyat* adıyla yayımlanmıştır. Şevket Rado'nun mecmua, ansiklopedi ve sözlük türünde yaptığı yayınlar baskı kalitesiyle de dikkat çeken yayınlardır.

Şevket Rado bunlara ilaveten 1975 yılında *Türkiyemiz* adlı bir derginin genel yayın yönetmenliğini üstlenmiş, ömrünün son yıllarında ise *Tercüman* gazetesinde Pazar günleri sohbet yazıları yazmıştır.

Şevket Rado, yayıncılık ve yazarlık hayatı boyunca geniş kitlelere ulaşmayı başarmıştır. Yayımladığı dergilerin yüksek tirajlarına bakarak bu kanıya ulaşmak mümkündür.

Şevket Rado yayıncılığı ve yazarlığı dışında geleneksel sanat eserlerine düşkünlüğüyle de tanınan bir kişidir. Yazarlık hayatı boyunca hat sanatı ve hattatlık üzerine çeşitli makaleler yazmıştır ve yaşamı boyunca Cumhuriyet tarihinin en seçkin hat koleksiyonlarından birini oluşturmuştur. Bu koleksiyonun önemli bir kısmı Rado'nun ölümünden sonra Sakıp Sabancı Müzesi tarafından satın alınmıştır.⁴⁶

1983 yılında Türk Dil Kurumu bilim kuruluna seçilen, basın şeref kartı sahibi olan ve Türk basınındaki elli yıllık hizmetinden dolayı 1987 yılında Burhan Felek ödülüne layık görülen Şevket Rado 9 Nisan 1988'de vefat etmiş ve Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir.

Şevket Rado'nun eserleri şunlardır:

⁴⁶ Yalçın, a.g.e., s.864.

Şiir: *Şiirler/Kördüğüm*(1970)

Yeniden Yazım: *Kerem İle Aslı* (1972)

Sohbet: *Eşref Saat*(1956), *Ümit Dünyası*(1957), *Hayat Böyledir*(1962), *Aile Sohbetleri*(1967), *Saadet Yolu*(1981), *İnsan Severse Yaşar*(1981), *Sözün Gelişi*(2003)

Gezi: *Bursa*(Vedat Nedim Tör'le Birlikte,1948), *Amerikan Masalı*(1950), *50.Yılında Sovyet Rusya*(1968), *Milliyetçi Çin Ne Álemde?*(1969)

Derleme, Biyografi: *Yunus Emre*(1972),*Türk Şairlerinden Seçmeler*(1972), *Karacaoğlan* (1974), *Kerem ile Aslı*(1972), *Türk Hattatları*(1984)

İnceleme-Biyografi: *Sultan Cem'in Başına Gelenler: Vakıat-ı Sultan Cem*(1969), *Yirmisekiz Mehmet Çelebi'nin Fransa Seyahatnamesi* (1970), *Bostancıbaşı Defteri*(1972), *Harp İçinde Elçilik: İzzet Paşa'nın Hatıralarından* (1976)

2.2.Aile Dergisi Hakkında Genel Bilgiler

Aile dergisi 1947-1952 yılları arasında yayımlanmıştır. Mevsimlik olarak çıkan derginin ilk sayısı İlkbahar 1947'de; son sayısı ise Kış 1952'de çıkmıştır. 1948, 1949, 1950 ve 1951 yıllarında dörder sayı çıkan dergi yayımlanmaya başladığı 1947 yılında üç sayı, yayın hayatına son verdiği 1952 yılında ise bir sayı çıkmıştır.

Derginin künyesinde imtiyaz sahibi birinci sayıdan on altıncı sayıya kadar Vedat Nedim Tör olarak gösterilmiştir. On altıncı sayıdan itibaren derginin künyesinde imtiyaz sahibi olarak Kâzım Taşkent gösterilmiştir. Derginin yazı işleri müdürü Vedat Nedim Tör'dür. Dergi yönetimindeki ikinci isimse Tör'ün yakın arkadaşı Şevket Rado'dur. Şevket Rado derginin künyesinde sekreter olarak tanıtılmıştır.

Aile dergisi 19,5 X 13,9 ebadında yayımlanan bir dergidir. Dergi ilk sekiz sayısında altmış dört sayfa olarak yayımlanmıştır. Dokuzuncu sayıdan on ikinci sayıya kadar toplam dört sayı seksen sekiz sayfa; on üçüncü sayıdan yirminci sayıya kadar toplam on sayı da doksan altı sayfa olarak yayımlanmıştır. İlk on iki sayının kapağında herhangi bir resim veya fotoğraf bulunmazken on üçüncü sayıdan yirminci sayıya kadar derginin kapağı siyah beyaz resim veya fotoğraflarla süslenmiştir. Bu fotoğraflar ya bebek fotoğraflarıdır ya da devrin meşhur kadın sinema artistlerinin fotoğraflarıdır. Ayrıca derginin ilk on iki sayısında kapak kısmında dergide yer alan şair ve yazarların listesi verilmezken on üçüncü sayıdan itibaren şair ve yazarların isimleri de kapakta listelenmeye başlamıştır.

Derginin piyasaya çıkması ve yayın hayatını devam ettirmesi 1944 yılında Kâzım Taşkent tarafından kurulan Yapı ve Kredi Bankası'yla doğrudan ilişkilidir. Banka, dergiyi finansal olarak desteklemiştir.

Derginin ilk sayısındaki tanıtım yazısında Yapı ve Kredi Bankası'nın ikramiyeli aile cüzdanına sahip olanlara derginin armağan olarak verileceği söylenmiş ve bu cüzdana sahip olanların ilgili bankanın şubelerinden dergiyi edinebilecekleri vurgulanmıştır. Derginin serbest piyasa satışı da vardır. Ancak ilk sayıdaki tanıtım yazısında serbest piyasa satışının sınırlı sayıda olduğu belirtilmiştir.

Dergi en geniş anlamıyla kendisini bir “ev dergisi” olarak tanımlar ve kapağına da ismini *Aile: Ev Dergisi* şeklinde yazar.

Dergi ana çerçevesiyle bir edebiyat ve aile dergisidir. Telif yazılar, çeviri yazılar, yabancı dergilerden yapılan alıntılar, edebî metinler, hikâye, kısa hikâye, anı hikâye, tercüme hikâye, hatıra, fıkra, manzum fıkra ve şiirlerden oluşur. Derginin ilk sayfasındaki yazılar daima ya Vedat Nedim Tör'e ya da Şevket Rado'ya aittir.

Dergi ilk sayısında çıkış amacını şu şekilde açıklar:

“Yaşama sanatının acemisi olduğumuz için çabuk ihtiyarlıyor, çabuk verimsizleşiyoruz. Yaşama sanatının en büyük sırlarından biri, dinlenmesini bilmektir. Dinlenmenin en iyi yollarından biri de okumaktır. İşte Aile dergisi, dinlenme ihtiyacını en zevkli ve en faydalı bir tarzda doyumlamak için çıkıyor. Aile'de en tanınmış imzaların hikâyelerini, şiirlerini, yazılarını bulacaksınız. Aile'de yaşama bilginizi artıracak, sizi oyalayıp eğlendirecek yazılara ve oyunlara geniş yer verilecektir. Aile, zevkinizi yükselterek sinirlerinizi rahatlandırarak ve yaşama şevkinizi canlandıracaktır.”⁴⁷

Derginin yazı işleri müdürü ve kurucusu Vedat Nedim Tör ise derginin kuruluş amacını ve derginin yayımlanma sürecini *Yıllar Böyle Geçti* adlı otobiyografik kitabında şöyle açıklar:

“Yapı ve Kredi Bankasının kültür ve sanat işleri çerçevesi içinde bir de Aile adlı bir dergi yayınladık. Bu dergi aile topluluğunun sanat, kültür, eğitim, sağlık, ev ekonomisi, eğlence gibi ihtiyaçlarına kaliteli düzeyde yanıt verecek olmak amacıyla hazırlandı. Her sayısında en gözde yazarlarımızın hiç basılmamış eserlerini yayınladık. Mesela Yahya Kemal'in, “Sessiz Gemi”, “Hayal Şehir”, “Endülüs'te Raks”, “Derin Beste” gibi en ölümsüz şiirlerini elinden koparıncaya kadar ne çektiğimi ben bilirim!”⁴⁸

⁴⁷ İmzasız, “Aile'yi Kurarken”, *Aile Dergisi*, S.1, İstanbul, 1947,s.1.

⁴⁸ Tör,a.g.e., ss.85-86.

Görsel olarak *Aile* illüstrasyonlardan, kara kalem resimlerden ve fotoğraflardan sıkça faydalanmıştır. Dergide şahıs fotoğrafları kullanılmaz. Şahıslar fotoğraf yerine illüstrasyon çizimler kanalıyla dergide yer alır. Bununla birlikte dergide bolca şehir fotoğrafı vardır. İstanbul ve Bursa şehirlerine ait fotoğraflar derginin çeşitli sayılarında kullanılmıştır. Pek çoğu bu şehirlerin tarihi yapılarını veya eski mahallelerini gösteren bu fotoğrafların dergide yayımlanan yazılarla içerik bakımından bir ilgisi yoktur.

Derginin her sayısında Fethi Karakaş'ın İstanbul gravürleri vardır. Sonraki yıllarda Türkiye'nin ünlü ressamlarından birisi haline gelen Fethi Karakaş'ın *Aile* dergisinde pek çok İstanbul gravürü yayımlanmıştır. Ayrıca dergide çoğunluğu yabancı yayınlardan alıntılanan tamamı apolitik olan ve yine çoğunluğu sosyal mahiyet taşıyan karikatürler yayımlanır. Bu karikatürlerdeki mizah ölçülü bir mizahtır.

Dergide karikatürleri yayımlanan isimlerden biri Selma Emiroğlu'dur⁴⁹. Selma Emiroğlu'nun *Aile*'deki karikatür sayısı çok fazla değildir. *Aile* dergisine katkı veren bir diğer çizer-karikatürist ise Ratip Tahir Burak'tır. Ratip Tahir *Aile*'de çeşitli yazar ve sanatçıların karikatürlerini ve illüstrasyonlarını yapmıştır.

Dergi sayfalarının önemli bir kısmını da reklamlara ayırmıştır. Doğan Kardeş Matbaası'nın yayımladığı kitapların reklamı dergide sık sık yer alır. Ayrıca hedef kitle olarak aileleri seçmiş bu dergide bu hedef kitle profiline uygun bir şekilde çamaşır makinesi, elektrik süpürgesi, dil kursu reklamları gibi reklamlar sürekli yer alır. Ayrıca ilaç reklamları da dergide çok sık yer alır.

Aile dergisi mahiyeti ve misyonu itibariyle hedef kitle olarak Türk ailelerini seçmiştir. Dergi kendi varoluşunu yukarıda da değindiğimiz gibi “*dinlenmek için okumak, dinlenme ihtiyacını en zevkli ve en faydalı bir tarzda doyurmak, yaşama bilgisini artırmak, yaşama şevkini canlandırmak ve insanların zevkini yükselterek sınırlarını rahatlatmak*” gibi gayelere dayandırır.

İçinde edebiyat da barındıran bir ev dergisi olan bu dergi tabiatıyla bir yüksek zümre dergisi değildir. Derginin her sayısında ilk yazılar daima ya Vedat Nedim Tör'e ya da Şevket Rado'ya aittir. Türk edebiyatının büyük olarak kabul edilen Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Hamdi Tanpınar, Halide Edip Adıvar, Refik Halit Karay, Sait Faik Abasıyanık gibi isimlerinin eserleri de derginin ilk sayfalarından yayımlanır.

⁴⁹ 1927 yılında doğan ve 2011 yılında hayatını kaybeden Selma Emiroğlu ilk Türk kadın karikatürcüsüdür. Karikatür hayatına Cemal Nadir'in "Amcabey" dergisinde başlamış ve Vedat Nedim Tör'ün yayımladığı Doğan Kardeş dergisinde de karikatür dizileri yayımlayarak kariyerini perçinlemiştir. Doğan Kardeş dergisi yayımlanmaya başlayınca evvela Cemal Nadir'den bu dergiyi resimlemesi istenmiş fakat Cemal Nadir derginin yöneticilerine o devirde çok genç bir karikatürist olan Selma Emiroğlu'nu önermiş ve bu öneri kabul görmüştür. Vedat Nedim Tör'ün Selma Emiroğlu ile tanışıklığı Doğan Kardeş dergisine dayanır

Dergideki yazılarda halkın anlamakta zorlanacağı Arapça-Farsça, Fransızca ve diğer yabancı dil kökenli kelime ve ibareler nadiren kullanılır. Dergide imzası olan hemen hemen bütün yazar ve şairler okuyucular tarafından anlaşılabilir bir dil kullanmayı tercih ederler. Dergide geniş halk kitlelerinin dil açısından anlamakta zorlanacağı tek şiir Yahya Kemal Beyatlı'nın "Derin Beste" adlı gazelidir. Derginin Türkçesi bu şiir hariç halkın kolaylıkla anlayabileceği bir Türkçedir.

3.BÖLÜM

AİLE DERGİSİNDEKİ HİKÂYELER

Aile dergisinin edebî tarafını oluşturan en önemli unsurlardan biri şüphesiz dergide yayımlanan telif ve tercüme hikâyelerdir. Dergi her sayısında hikâye yayımlamıştır. Bazı sayılarda ise birden fazla hikâye yayımlamıştır.

Dergide, Refik Halit Karay, Halide Edip Adıvar, Ahmet Hamdi Tanpınar, Sait Faik Abasıyanık, Ercüment Ekrem Talû, Nahit Sırrı Örik, F.Celâlettin(Fahri Celâl Göktulga), Muhtar Körükçü, Şinasi Tamer ve Oktay Akbal gibi yazarların telif hikâyeleri yayımlanmıştır.

Hermann Hesse, Hans Franck, Karoly Kisfaludi, S.Cramaussel, Peter Flemington, William Wymark Jacobs, Mihail Zoşçenko, Somerset Maugham, Ting Ling, William Saroyan ve Arnaldo Fraccaroli gibi dünya edebiyatının çeşitli yazarlarının da dergide tercüme hikâyeleri yayımlanmıştır.

3.1. Telif Hikâyeler

Aile dergisinde yayımlanan telif hikâyeleri temaları bakımından “bireysel konuları işleyen hikâyeler” ve “sosyal konuları işleyen hikâyeler” olarak ikiye ayırmak mümkündür.

3.1.1.Bireysel Konuları İşleyen Telif Hikâyeler

Aile dergisindeki bireysel konuları işleyen hikâyeler, temaları bakımından “gündelik hayat içinde insan temalı hikâyeler”, “mazi hasretiyle ilgili hikâyeler”, ve “aşk temalı hikâyeler” şeklinde sınıflandırılabilir.

3.1.1.1.Gündelik Hayat İçinde İnsan

Aile dergisinde yayımlanan bazı telif hikâyeler tematik bakımdan “gündelik hayat içinde insan” başlığı altında toplanabilir. Tematik bakımdan bu başlık altında toplanması gereken telif hikâyeler şunlardır:

Sait Faik Abasıyanık’ın derginin dördüncü sayısında yayımlanan “Bulamayan” ve derginin sekizinci sayısında yayımlanan “Bilmem Neden Böyle Yapıyorum” adlı hikâyeleri,

Ercüment Ekrem Talû'nun derginin yedinci sayısında yayımlanan "Dertli Bir Adam" adlı hikâyesi, Nahit Sırrı Örik'in derginin altıncı sayısında yayımlanan "Bir Emekli" ve derginin onuncu sayısında yayımlanan "Kaybettiğim Kediye Dair" adlı hikâyeleri ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın derginin üçüncü sayısında yayımlanan "Bir Tren Yolculuğu", derginin on altıncı sayısında yayımlanan "Yaz Gecesi" ve derginin yirminci sayısında yayımlanan "Rüyalar" adlı hikâyeleri.

Bu tip hikâyeler mevzularını hayatın olağan akışından ve şehirleri dolduran kalabalıklar içinde sıklıkla tesadüf edilebilecek insanlardan alır. Yazarlar, hikâyelerinde işledikleri insanları idealize etme kaygısı gütmazler ve onları ahlâkî, ideolojik veya felsefi bir inancın sözcüsü yapma gayreti içinde olmazlar. Sıradan ve birbirine benzeyen günler içinde caddelerde, meydanlarda, trenlerde, vapurlarda kısacası topluca yaşanan her yerde karşımıza çıkabilecek insanlar bu hikâyelerin mevzusunu oluşturur.

Bu çerçevede değerlendirilmesi gereken ilk hikâye Ahmet Hamdi Tanpınar'ın (1901-1962) *Aile*'nin üçüncü sayısında yayımlanan "Bir Tren Yolculuğu"⁵⁰ adlı hikâyesidir.

"Bir Tren Yolculuğu" Anadolu'da yapılan bir tren yolculuğunu ve bu yolculuk esnasında karşılaşılan insan manzaralarını ve yine bu yolculuk esnasında bir tiyatro oyuncusunun ölümü üzerine dinlenen bir hikâyeyi anlatır.

Hikâyenin anlatıcısı yağmurlu bir havada trenle Adana'ya gitmektedir. Bu yolculuk esnasında Anadolu'ya ve Anadolu'da yaşayan insanlara dair pek çok manzarayla karşılaşır.

Hikâyenin giriş kısmında bir merkez yaratıcısının bakış açısı ayna gibi 1947 öncesi Türkiye'sinin sosyal gerçeklerine tutulmakta ve II. Dünya Savaşı sonrasında endüstriyel devrimini gerçekleştirememiş, orta sınıfını oluşturamamış, sefâlet ve cehâlet içinde bulunan bir toplumun bütün gerçekleri çarpıcı boyutlarıyla ortaya serilmektedir.⁵¹

"Eloğlu'ndan gelen küçük tren buraya bir yığın kalabalık bırakmıştı. Renkli mintanlı, beyaz bez donlu veya şalvarlı bir yığın köylü kimi ayakta, kimi saçak altlarına sığınmış, ellerinde birer tutam yufka, klarşı taraftan gelecek treni bekliyerek karınlarını doyuruyorlardı. İçli bulgur köftesi, haşlanmış yumurta, gözleme ile kaygana arasında siyah undan yapılmış tatlı satan, "Su" diye bağırان satıcılar, trenin pencerelerinden eş dost arayan, yiyecek sepeti uzatan bir yığın halk daha vardı. Hepsi iç içe idiler. Üçüncü mevki vagonlar, kapılarına kadar dolu idi. Behemehâl gitmek isteyen yolcular pencerelerden içeriye girmeğe çalışıyorlardı".⁵²

⁵⁰ Ahmet Hamdi Tanpınar, Bir Tren Yolculuğu, *Aile Dergisi*, S.3, İstanbul, 1947, ss.3-11.

⁵¹ Sevim Kantarcıoğlu, *Ahmet Hamdi Tanpınar: Yapıbozumcu ve Semiotik Yaklaşımlar Işığında Tanpınar Hikâyeleri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, s.130.

⁵² Tanpınar, a.g.e., s.3.

Bu arada trene gezgin bir tiyatro grubu da biner. Bu grupta bulunan yaşlı bir aktör Zeynep adlı genç bir tiyatro oyuncusunun acıklı hikâyesini anlatır.

Zeynep, üvey anne elinde büyümüş ve çok genç yaşında, kunduracılık eden sevmediği bir adamla evlendirilmiştir. Çocukluğundan beri oyunculuk yetenekleri vardır ve tiyatro oyuncusu olmak istemektedir. Evlendikten sonra bir gün iki erkek arkadaşıyla sinema oyuncusu olmak için Hollywood'a kaçmaya teşebbüs eder. Yolda polis tarafından yakalanır ve kocasına teslim edilir. Birlikte Hollywood'a kaçmaya teşebbüs edip polis tarafından yakalandığı erkek arkadaşları açısından olay çabuk kapanır. Fakat Zeynep için başarısızlıkla sonuçlanan bu kaçma teşebbüsü büyük sıkıntılara neden olur. Çevresinde hakkında çirkin dedikodular çıkar. Bu olay üzerine kocasıyla kavga eder, ondan büyük hakaretler işitir. Nihayet boşanırlar. Boşandıktan sonra bir karışanı kalmayan Zeynep oyuncu olmak için daha çok çabalamaya başlar. Bu arada ahlâk dışı bir hayatın içine girer. Derken bir tiyatro kumpanyasına dâhil olur ve bu kumpanyayla birlikte turnelere çıkmaya başlar. Anadolu'yu şehir şehir, kasaba kasaba dolaşırlar. Zeynep'in şöhreti genişler. Şöhretinin altın çağına girmek üzereyken zengin bir adamdan evlilik teklifi alır. Bu teklifi kabul eder. Çünkü bu adam onu hem geçim kaygısından kalıcı bir şekilde kurtaracak hem de tiyatro oyunculuğu yapmasına karışmayacaktır. Fakat bu adamla evlenmek Zeynep'e nasip olmaz. Nikâh işlemleri için evleneceği adamla ilçeye giderken araba kazası geçirip ölürler. Böylece çocukluğundan beri oyuncu olma ve kendisine iyi davranacak insanlar bulma hayaliyle yaşayan Zeynep şöhretin ve evliliğin eşiğindeyken hayatını kaybeder.

Yazar bu hikâyede tren yolculuğunda karşılaştığı insanları ikiye ayırır: trene binip inen halk ve bir tiyatro kumpanyası. Tiyatro kumpanyasını ve kumpanyanın ölen genç oyuncusunu anlatarak da yazar, ülkedeki tiyatro ve tiyatro oyunculuğunu sosyolojik, psikolojik ve insânî bakımlardan tasvir eder.

Zeynep, tiyatro oyuncusu olana kadar mutsuz bir hayat yaşamış bir kadındır. Hem üvey annesi hem de zorla evlendirildiği kocası ona kötü davranmıştır. Bu nedenle her şeyden korkan ürkek tabiatlı bir insan olmuştur:

Her şeyden, hayattan başka her şeyden korkardı. Hele yüksek perdede insan sesine tahammül edemezdi. Bu çocukluğundan beri böyle idi. Üvey annesi onu korkutmak için evin şurasına burasına gizlenir, sonra yerinden bağırarak fırlar o ağlamağa başlayınca gülermiş. Bizim "Kaynana" piyesi ondan gelir, beraber yazdık. Ne sahnedir o!⁵³

Tiyatro oyuncusu olmayı çocukluğundan beri hayal eden Zeynep, bu hayale kavuşunca ve mesleğine karışmayacak zengin bir adamla evlenince mutluluğu yakaladığını zanneder.

⁵³ Tanpınar, a.g.e., s.10.

Ancak tam evleneceği sıra ve oyunculuk şöhretinin yükselişe geçtiği bir devrede araba kazası geçirerek hayatını kaybeder. Çünkü ne yaparsa yapsın bir insan ancak kaderinin müsaade ettiği sürece mutlu olabilir.

“Bir Tren Yolculuğu” Anadolu’da bir tren yolculuğu boyunca karşılaşılan insanları ve manzaraları anlatarak hem bir memleket portresi ortaya koyar hem de tiyatro oyuncusu olma savaşı veren Zeynep’in hikâyesini anlatarak bu memleketteki Doğu-Batı ikilemine göndermelerde bulunur. Geleneksel bir ahlâk anlayışına sahip olan kocası Zeynep’in oyuncu olmasına karşı çıkan bir Doğu insanıdır. Zeynepse evli olmasına rağmen oyuncu olma peşinden koşacak kadar Doğu’nun yerleşik ahlâk ve aile anlayışına uzak bir kadındır. Evliliğini bozmak pahasına oyuncu olur. Zeynep’in evlenmek üzereyken bir kazada birlikte öldüğü adamsa ilk kocasından zihniyet olarak çok başka biridir. Zeynep’i bir tiyatro oyuncusu olarak tanımış ve ona bu kimliği içinde evlilik teklif etmiştir. Ancak Zeynep’in bu adamla evlenmesine de ölüm engel olur. Zeynep Doğu zihniyetine sahip kocasından boşanır ancak Batı zihniyetine sahip adamla da evlenemez.

Zeynep, sanatçı olmak için yaratılmış ama ömrünün her safhasında yakınlarının zulmüne uğramış genç ve güzel bir kadındır. O, kaderiyle savaşını en son Anadolu turnesine kadar sürdürebilmiştir.

Hikâyenin anlatıcısına göre Zeynep’i öldüren içinde yaşadığı zalim ve duygusuz toplumdur. Onun trajik sonunu, böyle zalim ve duygusuz bir toplumla hassas kişiliği arasındaki çatışma hazırlamıştır. Hikâyenin anlatıcısı hikâyenin sonunda Zeynep’in trajik kaderiyle ilgili şöyle bir yorumda bulunur:⁵⁴

*“Ben de bir şey sormaya cesaret edemedim; daha ötesinin bir yığın imkânsızlık; olamayacağını bile bile kurulan hayaller, cılkı çıkan ümitler, birbirini tutmayan hesaplar, farkında olmadan işlenen hatalar, tek çare gibi görünen budalalıklar olduğunu hangimiz bilmeyiz.”*⁵⁵

Hikâyenin sonunda ihtiyar aktör anlatıcıya sanatın fedakârlık istediğini söyler. Oysa anlatılan Zeynep için daha fazlası söz konusudur. O, hayatını feda ederek sanatı yaşamaya çalışmıştır. Toplumsal düzensizliğin ve zulmün hâkim olduğu ortamlarda bilinçli, duygulu ve duyarlı insanın kaderi, Zeynep’in ve kendisinin hayatında olduğu gibi duyarsızlara av olmaktır. Bu hikâyede ideallerle gerçeklerin çelişkisinden ve toplumdaki yaygın sefaletten daha ezici olan gerçek bilinçsizlik, duygusuzluk ve sevgisizliktir.⁵⁶

⁵⁴ Kantarcıoğlu, a.g.e.,s.132.

⁵⁵ Tanpınar,a.g.e., s.11.

⁵⁶ Kantarcıoğlu, a.g.e.,ss.133-134.

Tanpınar'ın, hikâyelerini yayımladığı 1940-1950 yılları arasında Türk hikâyeciliğine, isimleri akla ilk gelen Memduh Şevket Esenal, Sabahattin Ali ve Sait Faik gibi hikâyecilerin yazdığı ve daha çok gündelik, sıradan sayılabilecek olaylardan yola çıkılarak bazen toplumsal boyutu da olan, bir tür sosyal gerçekçi hikâye anlayışı hâkim durumdadır. Ancak Tanpınar, günün modası denebilecek bu tarz hikâye anlayışından çok farklı bir yol izler ve “olay hikâyesi” yazmak yerine, daha çok psikolojik tahlillerin yoğun olduğu, bir tür “durum hikâyesi” denebilecek hikâyeler yazmayı tercih eder.

Tanpınar'ın hikâyelerinden meselâ “Abdullah Efendi'nin Rüyalari” ile “Yaz Gecesi” ve “Rüyalar” bu tip hikâyelerdendir. Ancak Tanpınar, “Bir Tren Yolculuğu” ile 1940'lı yıllarda, o dönemin diğer yazarları gibi, istediği takdirde pekâlâ sosyal gerçekçi hikâyeler de yazabileceğini göstermek istemiştir.⁵⁷

Gündelik hayat içinde insan temasını hikâyelerinde en çok kullanan yazarlardan biri olan Sait Faik Abasıyanık'ın (1910-1956) “Bulamayan”⁵⁸ adlı hikâyesi *Aile* dergisinin dördüncü sayısında yayımlanır.

Hikâye, yazarın çocukluk günlerinde Burgazada'da geçer. Mevsimlerden güzdür. Güz mevsiminin geldiği, Burgazada'da vapurdan inen insanların hâl ve görüntülerindeki değişmelerden belli olur:

*“Güzün vapurlar bizim köye yaz insanların dan başka insanlar getirir. Vapurun yaza göre tenha güvertesinde, yüzleri rüzgârla sakaldan hafifçe soluk orta yaşlı insanların düşündüklerini, ciğerlerine hazla, derin deniz havası çektiklerini görmeğe başladınız mı güzün ta içindesiniz demektir.”*⁵⁹

Güz mevsiminde vapurla Burgazada'ya gelen bu insanlardan biri de yanında çok önem verdiği bir paket taşıyan bir adamdır. Paket adamın hayatındaki en önemli şey gibidir. Adam, bu paketin başına bir şey gelmesinden veya onu kaybetmekten ölesiye korkar.

Vapur adaya gelince adam paketi açar. İçinde doğa kanunlarına göre mucizevî olduğunu iddia ettiği bir gemi maketi vardır. Adamın iddiasına göre bu gemi suya temas etmeden yüzdürülebil en bir gemidir. Ancak bu geminin alelade bir rüzgârda savrulup uçacağı çok bellidir. Adamın maket gemisinde var olduğunu iddia ettiği mekanik özellikler en basit Arşimet kanunlarına bile terstir. Fakat o gün bunu ona kimse söyleyemez, kalbi kırılmasın diye söylemek istemez.

⁵⁷ Abdullah Uçman, “Değişen Değerler Karşısında Ahmet Hamdi Tanpınar”, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, C.4, S.7, İstanbul, 2006, s.495.

⁵⁸ Sait Faik Abasıyanık, *Bulamayan*, **Aile Dergisi**, S.4, İstanbul, 1948, ss.2-8.

⁵⁹ Abasıyanık, a.g.e., s.2.

Yazar bu adamı yıllar sonra bir gün tesadüfen tekrar görür. Adam, artık yaptığı maket gemilerin mucizevî olmadığını anlamış gibidir. Fakat bir tarafıyla da hâlâ bir mucize veya kendisini avutacak hoş bir yalan arayışı içinde gözükmektedir:

- *Nasıl dedim. Nasıl gidiyor sizin transatlantik?*

Öyle tuhaf güldü ki; bütün derdini anladım. Ukalânın biri, huylarını ince sopalar kırar gibi çat çat kırmış, ona Arşimed kanunu iyice anlatmıştı. Hiç cevap vermedi. Çabucak uzaklaştı. Dünya yüzünde bir de cazibe kanunu bulunduğunu anlamıştı. Rüyasından uyandırılmıştı ama gülüşünden anlıyordum ki cazibe kanunundan gemisini kurtarmak için, direklerine kocaman mıknatıslar takmağı düşünüyor.⁶⁰

Sait Faik Abasıyanık, pek çok hikâyesinde yaptığı gibi “Bulamayan” adlı bu hikâyesinde de yaşadığı çevreden seçtiği ve hayatının her gününde gözlemlediği insanları anlatmıştır. Ömrünün önemli bir kısmını geçirdiği Burgazada ve bu adadaki yaşayış onun hikâyelerinin başlıca kaynaklarından. Nurullah Ataç, Sait Faik’in ölümünden sonra onunla ilgili kaleme aldığı yazısında bu durumu şöyle vurgular:

Burgaz adasında oturur, balığa çıkar, insanlarla konuşur, hikâyelerinin konularını toplar, hazırlanınca da oturur yazardı.⁶¹

“Bulamayan” hikâyesinin başkişisi de o insanlardan biridir. Yazarın günlük hayatında sık sık gördüğü, hayatını ve zamanını paylaştığı insanlardan yola çıkarak yarattığı bir kahramandır.

Sait Faik pek çok hikâyesinde yaptığı gibi denize, adalara ve deniz insanlarına ait tasvirlerle ve ayrıntılara “Bulamayan”da da yer vermiştir. Yazar, insanı doğadan, doğayı insandan ayrı düşünemez. Ortaya koyduğu insan gerçekliklerini doğayla iç içe ve bir bütün halinde ele alır.

Sait Faik’te denizi, fırtınayı, öykünün dış dünyasını çizen öğeler olarak buluruz. Yazarın doğayla ilintisinde ana damar doğrudan doğruya insandır. İnsanın duyguları, özelemleri, istekleridir. Sait Faik’in gözünde doğa hem çarpıktır, hem de sayısız zenginliği, güzelliği içermektedir. İnsanın ana sorunu, doğadaki çarpıklıklarla, zenginliklerle uyum kurup kuramamasında yatmaktadır. Sait Faik insanın sorunlarından, ruhsal sarsıntılarında yola çıkarak, doğayı kutsar, doğanın erdemlerini, uyumundaki insancılığı söyler.⁶²

“Bulamayan” daki insanları da böyle bir ada ve deniz manzarası içinde buluruz:

İşte Kınalı iskelesi! Kınalı’dan da vapurumuz kalktı. Artık denizin dibi kapkaranlık kesildi. Denizin dibine, iki yüz metreden sonra, yedi rengin yalnız moru girer. Orada hiç

⁶⁰ Abasıyanık, a.g.e., s.8.

⁶¹ Nurullah Ataç, “Sait Faik Abasıyanık”, <http://www.tdk.gov.tr>, (06.01.2016),s.1.

⁶² Selim İleri, “Sait Faik’te Güzelduyu”, **Türk Dili**, S.272,Ankara, 1974, s.649.

bitmeyen lâciverd bir gece vardır. Bu gecenin içindeki canlıların ışıkları kendiliklerindedir; yıldızlar gibi.

*İşte Burgaz iskelesi! Yalnız bu adada tecrübelerini rahat rahat yapmağa imkân var. Güz aylarında sessiz kimsesizdir bu ada. Denizi تنها, rüzgârsızdır.*⁶³

Bu hikâyede paketinde taşıdığı maket geminin mucizevî ve o zamana kadar hiç icat edilmemiş teknik özellikleri olduğuna inanan adam, mutlu yaşamak için kendisine yalandan nedenler yaratan sıradan bir insandır. Bir insan sıradan veya fakir de olsa içgüdüleri ve hayata bağlı kalma gayreti herkes gibidir. Bir yalan yaratmak, o yalana inanmak, bu inanışla bir nebze de olsa ruhsal tatmine ulaşmak ve ruhsal tatmine ulaşmanın tedarik ettiği manevî kuvvet onu hayata bağlı tutar. İnsanoğlu aslında her haliyle yaşamak için manevî kuvvete muhtaç olan bir canlıdır. Sait Faik'in "Bulamayan"ındaki başkişi hayatını mucizevî bir oyuncak gemi icat ettiği inancına dayandırmış ve bu inançtan maneviyatı için sahte bir mutluluk nedeni yaratmıştır.

Sait Faik Abasıyanık'ın *Aile* dergisindeki diğer hikâyesi derginin sekizinci sayısında yayımlanır. Bu hikâyenin adı "Bilmem Neden Böyle Yapıyorum?"⁶⁴ dur.

"Bilmem Neden Böyle Yapıyorum?" adlı bu hikâyede günlerini bir kahvenin önünde oturup etraftaki insanları ve gelip geçenleri izleyerek geçiren bir adam vardır. Bunu yapmak bu adamın en büyük zevkidir. Bu adam hiç tanımadığı insanların yüzüne bakıp onları inceleyerek kendine göre hikâyeler uydurur ve hayata dair çıkarımlarda bulunur:

*"Kalabalık bir caddenin oldukça sevimsiz bir kahvesine akşamları çıkıyor, Camın önündeki masaların hemen arkasındaki yere oturup kalıyorum. Saatlerce gelip geçenleri seyrediyorum. Sıkılmıyor muyum? Aksine; müthiş eğleniyorum. İnsanların yüzüne, halü etvarına bakıp hikâyeler mi düzüyorum? Ne münasebet! O halde nasıl eğlenebiliyorsun? Nasıl mı eğleniyorum: Ölümü düşünüyorum, ihtiyarlığı düşünüyorum... Aklıma ne kadar kötü şeyler hücum ederse o kadar eğleniyorum."*⁶⁵

Bu adam bir defasında bütün dikkatini kahvede oturan yaşlı bir adama verir. Ona göre bu ihtiyar elli ile seksen yaş arasındadır ve büyük ihtimalle Vanlı'dır. İhtiyar İstanbullu veya Balıkesirli olduğunu söylese bile adam onun Vanlı olduğuna inanmaya devam edecektir.

Bir gün adam, bu ihtiyar adamın oturduğu masanın arkasındaki masaya oturur ve onu daha dikkatli incelemeye başlar. Onun kişiliği, kimliği, sosyal ve meslekî özellikleri hakkında tahminlerde bulunmaya başlar. Çünkü sokaklardaki ve kahvelerdeki insanları inceleyip onlar hakkında tahminlerde bulunmak bu adamın en büyük zevklerinden biridir:

⁶³ Abasıyanık, a.g.e., ss.5-6.

⁶⁴ Abasıyanık, Bilmem Neden Böyle Yapıyorum?, *Aile Dergisi*, S.8, İstanbul, 1949, ss.4-7.

⁶⁵ Abasıyanık, a.g.e.,s.4.

*“Kimdir, nedir, Van’dan ne zaman gelmiş, ne iş yapar? Bu suallerin cevabını veremeyeceğim. Ama bu muhakkak bekâr. Bir han odasında oturuyor, burada Vanlıların ufak tefek işlerini görüyor olmalı. Ona hiçbir iş konduramadım. Komisyoncu dedim, tüccar dedim, hamal kâhyası dedim, eski bir hamal dedim, gece bekçisi dedim, şu dedim bu dedim, hiçbirisi tıpa tıp uymadı.”*⁶⁶

İhtiyarın kahvede oturduğu sandalyenin kenarına sürekli astığı bir tespihi vardır. Bir gün ihtiyar kahveye gelerek tespihinin kaybolduğunu ve hikayenini anlatıcısına tespihini görüp görmediğini sorar. Esasen ihtiyar tespihinin çalındığından kuşkulananmaktadır ve bu çok değerli bir tespihtir.

İhtiyarın tespihini çaldığından kuşkulandığı kişi de insan incelemekten zevk alan adamdır. O, ihtiyarın tespihini çalmamıştır. Fakat kasıtlı olarak ihtiyarın karşısında kuşkulu hareketler yapar, onun tespihini çalmış gibi yapar. Günler geçtikçe bunu süregiden bir oyun haline getirir. İhtiyarın kahvede oturduğu saatlerde camın önünden geçer ve cebinde bir şey saklıymuş gibi yapar. İhtiyarın gözünde onun tespihini hem çalan hem de çalmayan adam olmayı başarır. Onu merak, öfke ve kuşku içinde bırakır:

*“Zavallı ihtiyara hem acıyorum. Hem de gözünün içine, teşbihini ben çalmışım da hiç utanmazmışım gibi bakıyorum. Çok fena bir hareket biliyorum. Biliyorum ama elimde değil. Bende bu hali uyandıran odur. Bütün bunlardan sonra yaptıklarına pişman olsam biraz olsun üzülsem ya, hayır!...”*⁶⁷

Dış gözlem ve insan sevgisi Sait Faik Abasıyanık’ın öykücülüğünün en temel özellikleri arasındadır. O, insanlara büyük bir ilgiyle yaklaşan, çoğunluğu alt ekonomik sınıfa mensup bu insanları dikkatle gözlemleyip bu gözlemlerden hikâyeler çıkaran bir yazardır. Mahallesini, sokağını paylaştığı, vapurda, trende, kahvehanede gördüğü insanların dünyasına girerek ve onlarla empati kurarak kendi yazarlığını oluşturur ve hikayeciliğini inşa eder. “Alemdağ’da Var Bir Yılan” adlı hikâyesinde *“Sevmek, bir insanı sevmekle başlar herşey.”*⁶⁸; “Kendi Kendime” adlı hikâyesinde *“İnsansız hiçbir şeyin güzelliği yok. Herşey onun sayesinde güzel.”*⁶⁹ “Ormanda Uyku” adlı hikâyesindeyse *“İnsanları sevmek, hayatı sevmek ne iyi şey, ancak insanları sevebiliriz.”*⁷⁰ der.

“Bilmem Neden Böyle Yapıyorum?”daki işsiz adamın kahvede oturan ihtiyarı ilgiyle gözlemleyip onunla ilgili tahminler yürütmesinde ve kendince ruhsal çözümler yapmasında

⁶⁶ Abasıyanık, a.g.e.,s.5.

⁶⁷ Abasıyanık, a.g.e.,s.7.

⁶⁸ Abasıyanık, Alemdağ’da Var Bir Yılan, **Alemdağ’da Var Bir Yılan**, Bilgi Yayınevi, Ankara,2001, s.32.

⁶⁹ Abasıyanık, Kendi Kendime, **Son Kuşlar**, Bilgi Yayınevi, Ankara,2002, s.28.

⁷⁰ Abasıyanık, Ormanda Uyku, **Sarnıç**, Bilgi Yayınevi, Ankara,2001, s.197.

hattâ ihtiyarın tespibinin kaybolmasıyla ilgili oynadığı hırsızlık oyununda hep Sait Faik'in bu insan sevgisinin izlerini görürüz. Şükran Kurdakul bu durumla ilgili şunları söyler:

*“Hastalar, işsizler, işinden olmuşlar, balıkçı teknelerinde süngü ucunda yaşayanlar, yalnız kalmışlar, insandan sayılmayanlar, vücudunu satan kadınlar Sait Faik duyarlığı ile öykülerde yerini bulur”.*⁷¹

“Bilmem Neden Böyle Yapıyorum?” da sokakları ve kahveleri dolduran insan kalabalığını incelemekten zevk alan işsiz adamın kahvede oturan ihtiyarla yaşadığı küçük macera şunu gösterir: İnsanlar ne kadar kalabalık olursa olsun ve bu kalabalık içinde her birey ne kadar sıradan görünürse görünsün esasen her insanın anlatmaya değer bir hikâyesi vardır. Bir hayat hikâyesinin insana dair olması o hikâyenin anlamlı olması için yeterlidir.

Aile'de hikâyesi çıkmış yazarlardan biri de Ercüment Ekrem Talû'dur.(1886-1956) Onun “ Dertli Bir Adam”⁷² adlı hikâyesi *Aile* dergisinin yedinci sayısında yayımlanır.

“Dertli Bir Adam” zayıflık ve zayıflama modasına karşı eleştirel ve mizahî bir hikâyedir. Yazar, bir lokantada Mekteb-i Sultani'den arkadaşı Hüseyin'le karşılaşır. Bir okul arkadaşıyla yıllar sonra karşılaştıkları için iki taraf da son derece mutludur. Fakat Hüseyin bir hayli zayıflamış ve çökmüş görünmektedir. Bunun sebebiyse ne bir hastalık ne maddi sefalet ne de başka bir beladır. Hüseyin'in karısı ve kızları hastalık derecesinde zayıflık ve zayıflama modasına kapılmışlardır ve ona da her türlü lezzetli ve besleyici yemeği yemeyi yasaklamışlardır:

*“Karım yatağında semiz adam istemezmiş. Eğer kırk sekiz kiloya kadar inmezsem benden ayrılacağını söylüyor. Kızlar da babalarından utanıyorlarmış. Bu zamanda şişmanlık en büyük ayıp sayılmış. Anlıyor musun? Hem zaten ben istesem de yediren kim? Geçenlerde balığın üstüne mayonez yaptı diye aşçıyı kovdular.”*⁷³

Hüseyin'in karısı ve kızları neredeyse hayatlarının her anında ve her adımlarında insanların kilosuyla ve endamıyla ilgilenirler. Bu onlar için en önemli meseledir. Sinemada, alışverişte, misafirlikte ve bunlar gibi yerlerde Hüseyin'in karısının ve kızlarının tek derdi insanların ne kadar zayıf veya şişman olduğu ve kendi kilolarının diğerlerine karşı durumudur. Onların bu saplantılarından dolayı da yıllardır Hüseyin'in evinde doğru dürüst yemek pişmez. Limon suyu, kozalak elma, haşlanmış karnabahar, zayıflama hapları gibi şeylerle beslenilir. Ailesi onu o kadar korkutmuştur ki Hüseyin yalnız başına bir lokantaya gittiği zaman bile lezzetli ve yüksek kalorili yiyecekler yiyemez. Fakat lokantada arkadaşı

⁷¹ Şükran Kurdakul, **Sait Faik Abasıyanık 90 Yaşında**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1996, s.198.

⁷² Ercüment Ekrem Talû, **Dertli Bir Adam**, *Aile Dergisi*, S.7, İstanbul, 1948, ss.6-10.

⁷³ Talû, a.g.e., s.8.

ısrar edince dayanamaz ve yıllar süren bir kıtlıktan çıkmış gibi masadaki midyelere ve mezelere saldırır. Sonra da yanlış bir şey yapmış gibi utanır ve kalkıp gider:

“Meze tabaklarından birini tekrar önüne sürdüm. Hüseyin bir ona bir de bana baktı. Sonra birden, midyelere muska böreklerine, fasülye pilâkisine çulğun gibi saldırdı. Yedi, yedi...Ve utanarak, kabahat işlemiş gibi hiçbir şey söylemeden kalktı, gitti.”⁷⁴

“Dertli Bir Adam” evliliklerin başladığı gibi gitmeyebileceği ve mutlu evliliklerin çok tuhaf nedenlerle ıstıraba dönüşebileceğini anlatan bir hikâyedir. Mekteb-i Sultani mezunu Hüseyin varlıklı bir adam olarak tam da istediği gibi bir kız bulmuş ve onunla evlenmiştir. Ancak yıllar içinde dünyaya gelen ve büyüyen kızlarının ve karısının moda akımların etkisiyle zayıflama ve zayıf kalma saplantısına kapılması Hüseyin’in de ağız tadını ve sofrâ zevkini bozmuş ve evliliğini ıstıraba dönüştürmüştür.

Yazar bu hikâyesiyle hem burjuva ailelerdeki özentileri ve moda akımlara uyma saplantılarını eleştirir hem de güzel başlayan bir evliliğin aynı güzellikte devam etmeyebileceği mesajını verir. Modaya uyma kaygısıyla takıntı haline getirilen birtakım alışkanlıklar ailelere ve evliliklere zarar verebilir.

Öte yandan bu hikâyede yazarın, karısı ve kızları tarafından çok ağır bir diyetle zorlanan adamı ele alışındaki mizahî hava ve modern hayatın getirdiği aşırı zayıflama modasını hicvediş, onun hiciv ve mizahla yoğrulmuş diğer eserlerini akla getirir. Mizah Ercüment Ekrem Talû’nun yazarlığında çok belirgin bir unsurdur. Nihat Sami Banarlı, Ercüment Ekrem’in edebiyatının mizahî karakteriyle ilgili şunları söyler:

“Onun ekseriya hiciv karakteri taşıyan mizahî fıkraları, yine küçük mizahî konuşmalar halinde tertip ettiği tekellümî hikâyeleri; roman, hikâye ve tiyatro vadisinde yazdığı diğer eserleri, Nasrettin Hoca’dan beri devam eden kudretli an’anevî Türk zekâsının insanların içtimaî hayattan kaptıkları gülünç huyları ustalıkla karikatürize eden meziyetleriyle süslüdür.

Ercüment Ekrem, yine an’anevî Türk mizahını, tarihî meddahların görüş ve anlatış ve onların yarattıkları tarzda canlı ve mübalâğalı cemiyet tiplerini yeni hayatla ve münevver zekâsıyla birleştirerek meşhur Meşhedî tipini yaratmış ve Meşhedî’nin Hikâyeleri, Meşhedî ile Devr-i Âlem gibi eserlerini böyle zengin, taklitli bir mizah ve hiciv havası içinde yazmıştır.”⁷⁵

“Dertli Bir Adam”da mizah havası çok belirgin değildir. Fakat bu hikâye moda düşkün kadınların zayıflama saplantısını belirgin bir şekilde hicvetmesiyle yazarı Ercüment Ekrem Talû’nun diğer eserleriyle benzer taraflar barındırır.

⁷⁴ Talû, a.g.e.,s.10.

⁷⁵ Nihat Sami Banarlı’dan aktaran Hilmi Yücebaş, **Bütün Cepheleriyle Ercüment Ekrem**, Orta Metehan Matbaası, İstanbul,1957,s.5.

“Dertli Bir Adam” “Herşey Mümkindür” le birlikte *Aile* dergisinde yayımlanan telif hikâyeler içinde aile ve evlilik kavramlarına olumsuz bir bakış açısıyla yaklaşan iki hikâyeden biridir. Bu hikâyede sahip olduğu aile adamın hayatını çekilmez kılan ana unsurdur.⁷⁶

Ailenin ve mesleğin bir erkeğin hayatındaki önemi üzerine bir hikâyeye olan Nahit Sırrı Örik’in (1895-1960) “Bir Emekli”⁷⁷ adlı hikâyesi *Aile* dergisinin altıncı sayısında yayımlanır.

Abidin Efendi II. Meşrutiyet’in ilan edildiği sıralarda gümrük muhafaza memuru olarak çalışan bir adamdır. Hürriyet ilan edilince memurlar arasında bir düzenleme yapılacağı ve yaşlı memurların açığa alınarak sadece genç, dinç ve bilgili olanların yerinde bırakılacağı haberi çıkar. Bu haber Abidin Efendi’yi çok endişelendirir. Geceleri rahat uyuyamaz olur. Çünkü yaşlı bir memur olan Abidin Efendi mesleğiyle gurur duymaktadır. Mesleğinin gerektirdiği kılık kıyafet ve mesleğinin ona kazandırdığı sosyal statü Abidin Efendi için çok önemlidir.

Abidin Efendi’nin korktuğu başına gelmez. Pekçok memur işten çıkarıldığı halde ona dokunulmaz, mesleğine devam etmesine izin verilir. Fakat altmış beş yaşına gelince başka bir zorunluluk ortaya çıkar: Artık yaş haddinden emekli olmak zorundadır. Abidin Efendi istemeye istemeye yaş haddinden emekli olur.

Aslen Rizeli olan Abidin Efendi on dört yaşındayken İstanbul’a gelmiş ve babasının yolundan giderek gümrük muhafaza memuru olmuştur. Dünyada bu işten daha şerefli ve önemli bir iş olamayacağı inancındadır. Bir çocuğu olsa onu da gümrük muhafaza memuru yapacakmış gibi görünmektedir. Fakat çocuğu olmamıştır.

Abidin Efendi, mecburen emekliye ayrılınca kendisini çok kötü hisseder. Bu iş onu hayata bağlayan, kendisine saygı duymasını sağlayan ve evinde ve çevresinde saygı duyulan bir adam olmasını temin eden tek kıymettir. Emekli olunca kendisini işlevini yitirmiş ve çürüğe çıkarılmış bir eşya gibi hissetmeye başlar. Oysa hayatı boyunca kafasında emeklilikle ilgili hep olumsuz ve aşağılayıcı düşünceler barındırmıştır:

“Çünkü emekli bir memur öyle bir adamdır ki, sabahtan akşama kadar gecelik entarisıyla evde oturur, ev iki katsa üst kattan alt kata ve alt kattan üst kata sebepsiz yere iner çıkar, emirleri de çok kere ricaya benzer. Ve takdir etmez, ancak kavga edebilir. Evinin kadınları kendisi evde iken de aynı yüksek sesle konuşur, hattâ onu evde bırakarak ilk önce düşün gibi mühim hâdiselerden dolayı, sukut ve zillet arttıktan sonra da sadece komşuda

⁷⁶ Ercüment Ekrem Talû’nun Teravîh’ten Sahura(1923), Sevgiliye Masallar(1925), Kız Ali(1926), Meşhedî’nin Hikâyeleri(1926), Gün Doğmayınca(1927) ve Güldüren Kitap(1928) adlı altı hikâye kitabı yayımlanmıştır. Yazarın 1928 yılında yayımlanan son hikâye kitabından sonra herhangi bir hikâye kitabı çıkmamış ve ölümünden sonra da bütün hikâyelerinin bir arada toplandığı bir kitap yayımlanmamıştır. Dolayısıyla *Aile* dergisinde yayımlanan “Dertli Bir Adam” adlı bu hikâyesi yazarın kitaplarının dışında kalan bir hikâyedir.

⁷⁷ Nahit Sırrı Örik, Bir Emekli, *Aile Dergisi*, S.6, İstanbul,1948, ss.32-36.

oturmak ve ahbablarıyla bostanda marul, salatalık yiyerek hava almak için kendisini eve bekçi bırakıp giderler.”⁷⁸

Karısını çok seven ve onun gözündeki saygınlığını çok önemseyen Abidin Efendi, emekli edildiğini karısı Zehra Hanım’dan saklamak kararını alır. Her günkü alışkanlıklarını bozmadan aynı saatte kalkar ve işe gidiyormuş gibi aynı saatte evden çıkmaya devam eder. Tabii hakikatte artık bir işi olmadığı için de günlerini evinin bulunduğu Râmi semtinin kahvelerinde geçirmeye başlar. Fakat Abidin Efendi’nin karısı Zehra Hanım kocasının emekli edildiğini evine gidip gelen ahbablarından öğrenmiştir. Kocasının bunu kendisinden neden sakladığını evvela anlayamaz. Önce onun ikinci bir kadınla evlendiğini düşünüp çok üzülür. Fakat bir süre sonra gerçeğin farkına varır:

“Zehra Hanım vaziyeti tamamıyla anlamış bulunuyordu: Kocasını kendisinden utanıyor, hizmetten atılıp bir köşeye atıldığını bildirmemek istiyor, bunun için de işte her gün Râmi’den çıkıp giderek uzak mahallelerin izbe kahvelerinde, kendini sivil elbiseler içinde hâlâ çıplak hissederek saatler geçiriyordu.”⁷⁹

Kocasını çok sevip sayan Zehra Hanım, emekli edildiğinden haberdar olduğunu kocasına söylemez. Zehra Hanım esasen, kocası emekli de olsa ona hürmet gösterecek ve onun hizmetini titizlikle görmeye devam edecek bir kadındır. Fakat kocasının emekli oluşunu saklamasındaki hikmeti anlamıştır. Gönlü kırılmasın diye de onun oyununa ortak olur. Her sabah kocasını işe uğurluyormuş gibi yapar. Evde emeklilikle ilgili tek kelime etmez. Kocasını nasıl ona meslekî durumuyla ilgili yalan söyleme kararı aldıysa o da kocasının gurunu rencide etmemek adına onun yalanına inanıyormuş gibi yapma kararı almıştır. Kırk yıldır evli olan bu çocuksuz çift birbirlerine bu oyunu oynayarak, birlikte ihtiyarlamaya devam ederler:

“Her zaman olduğu gibi kapıyı ona eliyle açarak içinde gündüz yemeği bulunan sefer tasını kendisine orada verdi. Rüzgârla savrula savrula kar da yağmağa başlamıştı. Uzaktaki mahalle kahvelerinde bir türlü geçmek bilmez saatleri yeniden geçirmeğe giden erkeği Râmi’den Eyübe inen kır yollarında sırtı gittikçe kamburlaşarak uzaklaşırken, ihtiyar kadın ona gözlerinde toplanıp inmeyen yaşlarla, o bir nokta hâline gelip kayboluncaya kadar baktı...”⁸⁰

“Bir Emekli” de Abidin Efendi, geleneksel Türk toplumundaki ve ailesindeki erkek hâkim anlayışı temsil eder. Abidin Efendi emekli edilmesini yani mesleksiz hâle gelişini iki boyutlu bir güç kaybı olarak yorumlar: Toplum nazarındaki güç kaybı ve karısının nazarındaki güç kaybı. Toplum içindeki güç kaybı konusunda yapabileceği çok bir şey

⁷⁸ Örik, a.g.e., s.48.

⁷⁹ Örik, a.g.e., s.50.

⁸⁰ Örik, a.g.e., s.50.

yoktur. Çünkü üniforması elinden alınmıştır. Toplum içinde muhafaza memuru gibi davranamaz. Ancak karısının nazarındaki gücünü ve sosyal konumunu kaybetmek Abidin Efendi için çok daha ağırdır. Evdeki saygınlığını ve “üstünlüğünü” korumak Abidin Efendi için herşeyden önemlidir. Ona göre bir erkek saygı görüyorsa erkek; bir koca da karısı onu “hâkim güç” olarak kabul ediyorsa gerçek anlamıyla kocadır. Karısı evin içinde onun eşiti olamaz. Ona azamî ölçüde hürmet göstermekle ve hizmet etmekle mükelleftir. Onun buyruklarının dışına çıkamaz. Bunu aklına bile getiremez. Abidin Efendi’nin evlilik ve aile anlayışı budur. Onun evin içindeki bu “üstünlüğünün” en büyük dayanağı önce erkek olması sonra da mesleğidir. Emekli olunca kendisini saygıya lâyık bir adam yapan en büyük değeri kaybetmiş gibi olur. Karısının gözündeki sosyal gücünü ve hâkimiyetini korumak için de mesleği olan gümrük muhafaza memurluğuna devam ediyormuş gibi yapar.

Abidin Efendi’nin karısı Zehra Hanım’ın kocasının emekli olduğunu bilmesine rağmen bilmezlikten gelmesi ve onun oyununa iştirak etmesi ise hem kocasına duyduğu sevgiyle hem de ataerkil evlilik yapısı içindeki konumunu içselleştirmiş olmasıyla açıklanabilir. Zehra Hanım kocasını çok sevmektedir. Onun evin içindeki efendiliğini zaten seve seve kabul etmiştir.

Nahit Sırrı, roman ve hikâyelerinde daha çok kötü karakterleri anlatmayı tercih eder. “Bir Para Hikâyesi” adlı hikâyesinin finalinde “Çünkü insan kalbinde çok gizli, çok kirli, çok korkunç köşeler bulunur.” diye yazar. Onun roman ve hikâyelerinde kadın karakterler çoğunlukla kötücül, kötülüğe sebebiyet veren, narsist, ahlâksız, hırslı, yasak aşk yaşayan, kocalarını aldatan ve şeytani kişiler olarak karşımıza çıkar. Onun *Turnede Bir Artist Öldürüldü*, *Kıskanmak*, *Yıldız Olmak Kolay mı? Tersine Giden Yol* ve *Sultan Hamid Düşerken* adlı romanlarındaki baş kadın kahramanlar ahlâksız, açgözlü, çıkarıcı, amaçlarına ulaşmak için her yolu mubah sayan kişiler olarak resmedilmişlerdir. Fakat “Bir Emekli” deki Zehra Hanım bir kadın portresi olarak Nahit Sırrı’nın kadın karakterler dünyasında çoğunluğu oluşturan kişilerden farklıdır. “Bir Emekli” de yazarın genel edebî eğiliminin dışında iki karakter görürüz. Bunlar birbirlerine temiz ve samimi bir sevgiyle bağlı Abidin Efendi ve karısı Zehra Hanım’dır. Bu karı-kocanın evliliklerinde herhangi bir “şeytani” öge yoktur.

Daha çok sevgisizliğin konu edildiği hikâyeler yazsa da iyi bir yazar sevgiyi anlatmayı da becerebilir kuşkusuz.⁸¹ “Bir Emekli” Nahit Sırrı’nın kötü olaylara sebebiyet vermeyen sevgiyi anlattığı nadir eserlerinden biridir.⁸²

⁸¹ Yeşim Dinçer, “Nahit Sırrı’nın Öyküleri”, *Virgöl Dergisi*, S.41, İstanbul,2001, s.52.

⁸² Nahit Sırrı Örik’in bu hikâyesi yazarın 1931 yılında Muhit dergisinin otuz yedinci sayısında yayımlanan “Muhafaza Memuru Abdurrahman Efendi” adlı hikâyesini yeniden yazmasıyla ortaya çıkmıştır. Tema ve olayların seyri bakımından “Muhafaza Memuru Abdurrahman Efendi”yle tamamen aynı olan “Bir Emekli”de yazar kısmi bir

Nahit Sırrı Örik'in "Kaybettiğim Kediye Dair"⁸³ adlı hikâyesi *Aile* dergisinin onuncu sayısında yayımlanır. Bu hikâye gerçek bir olaya dayanır ve bu bakımdan esasen bir hatıra mahiyeti taşır.

Yazar, bir gün Ankara'dan İstanbul'a taşınır ve Rumeli Hisarı'nda bir ev tutar. Bu evi tuttuğu sıralarda evinin hizmetlerini gören Ş... adlı bir hanım sokaktan çok küçük bir yavru kedi getirir. Yazar küçük kedinin bilhassa gözlerini çok güzel bulur ve onu geri göndermeye kıyamayarak evinde bakıp beslemeye başlar. Ş... Hanım'la yaptıkları bir istişare sonunda da kedinin adına "Buldu" koymaya karar verirler. Buldu, yeni geldiği bu evi çok kolay sahiplenir. Büyüdükçe de mağrur ve vakur bir hayvana dönüşür. Oturduğu sedirlerde adeta kediler padişahı gibi davranır:

*"Yavaş yavaş serpiliyor, büyüyor, aynı vakar ve gururu ciddiyeti muhafaza ediyor, ev sahiplerine müşterek olan bahçeye etraftan gelip duran kedilerden hiçbirleriyle muarefe tesis etmiyordu. Hayvanlara karşı olduğu gibi insanlara karşı da yukarıdan bakan, kendileriyle laubali olmaya tenezzül etmeyen bir hali vardı."*⁸⁴

Yazar ev işlerini görmesi için pek çok hizmetçi tutar ve vakarından ve asaletinden dolayı artık "Buldu Bey" diye hitap ettiği kedisi bu hizmetçilerin hiçbirleriyle laubali olmaz. Adeta insanî birtakım tavır ve edâlarla evin içindeki yüksek konumunu muhafaza eder.

Fakat yazarın ev işlerini görmesi için tuttuğu A... adlı başka bir hizmetçi Buldu Bey'e çok kötü davranmaya başlar. Onu kovalar, evin dışına atar. Ona sürekli bağırır ve hakaret eder. Uğradığı haksız ve rencide edici muameleleri gururuna yediremeyen ve artık ihtiyar bir kedi olan Buldu Bey'in ev içindeki tavırları değişir. Yazarın yanına, odasına gelmez olur. Hatta evin içinde dahi durmaz. Bahçede ve duvar kenarlarında günlerini geçirmeye başlar.

Yazar, kedisi Buldu Bey'i çok sevmektedir ve eve gelen hiçbir hizmetçi gözünde onun kadar kıymetli değildir. Ancak A...'nın Buldu Bey'e yaptığı kötü muameleleri çok geç fark eder.

Bir gün yazar misafirleriyle evinde otururken Buldu Bey bahçeden eve, yazarın ve misafirlerinin yanına girmek ister. Fakat hizmetçi kadın A... buna çok sinirlenir ve herkesin önünde Buldu Bey'e fiziksel saldırıda bulunarak onu evden kovar. Yazar, A...'nın bu

metin değişikliğine gitmiştir. Ayrıca ilk hikâyede Abdurrahman Efendi olan gümrük muhafaza memurunun ismini ikinci hikâyede Abidin Efendi olarak; yine muhafaza memurunun ilk hikâyede "Haççe" olan karısının ismini ikinci hikâyede "Zehra" olarak değiştirmiştir. "Muhafaza Memuru Abdurrahman Efendi" yazarın Kayahan Özgül ve Vahide Bilgi tarafından yayına hazırlanan ve Oğlak Yayınları tarafından yayımlanan "Eve Düşen Yıldırım" adlı hikâye kitabında yer alan hikâyelerden biridir. Ancak "Bir Emekli" adlı bu hikâyeye yazarın herhangi bir kitabında rastlanmamıştır.

⁸³ Örik, *Kaybettiğim Kediye Dair*, *Aile Dergisi*, S.10, İstanbul,1949, ss.32-36.

⁸⁴ Örik, a.g.e.,s.33.

hareketi üzerine ilk fırsatta onu işten çıkarmaya karar verir. Çünkü hiç kimsenin Buldum Bey'e bu şekilde kötü davranmaya hakkı yoktur. Fakat yazar, A... 'yı cezalandırmakta gecikir. Bunun üzerine Buldum Bey, yazarla birlikte yıllardır yaşadığı yalıyı terk etmeye karar verir. Yazar bir akşam onu evinin bahçe duvarında son kez görür. Buldum Bey kayıplara karışır. Çok sevdiği kedisinin kaybolması yazarı çok üzer.

Kedisi kaybolduktan sonra yazar onu son kez gördüğü akşamı hatırlar. O akşam Buldum Bey tirşe rengi gözlerini yazarın üzerine dikmiş ve ona sanki şunları söylemiştir:

“Bu senin gibi gözlüklü, üstelik hafifçe topal ve ağzı kalabalık kadın geldi geleli bana musallattı. Beni kendi evime sokmuyor, bahçede bırakıyor, hatta bazen bahçede bile kovalıyor, yemeğe çağırmağı da sık sık ihmal ettiği oluyordu... Yegâne tesellim, bu işleri senden habersiz yaptığını düşünmekti. Alçaklıklarını nihayet fark edeceğini, bu riyakâr ve fena kadına haddini bildireceğini umuyordum. Hâlbuki bunlar birer vehimden, hüsnüzandan ibaretmiş. Senin her şeyden haberin varmış... Şu halde beni ne yüzle çağırıyor, davetini kabul edeceğime nasıl ihtimal veriyorsun?”⁸⁵

Nahit Sırrı Örük'in bu anı hikâyesi vakur ve gururlu hayvanlar olan kediler için bir güzellemedir.⁸⁶ Yazar, kaybettiği kedisi Buldum Bey'e insanî birtakım nitelikler ve meziyetler yükleyerek ona duyduğu sevgiyi, saygıyı ve hasreti dile getirir. Yazara göre Buldum Bey, hem yazarın evindeki yaşayışında hem de bu evi terk edişindeki tavır ve reaksiyonlarında insanî bir gurur ve asalet sergilemiştir. Yazarın gözündeki konumu edinmesi ve kalbindeki yeri kazanması da zaten bu özellikleri sayesinde olmuştur. Buldum Bey'in dostluğu yazarın nazarında iyi ve vefakâr bir insanın dostluğundan farksızdır. Buldum Bey, bu anı hikâyede bedeni kedi; ruhu insan olan bir canlı gibi resmedilmiştir. Vakur ve izzetinefsine düşkün olmasıyla yazarı kendisine hayran bırakır. Yazar, evinde ve hayatında bir dostu ihtiyaç duyduğu için Buldum Bey'i gerçek bir dost gibi benimser, ona bir aile ferdi gibi alışır. Fakat bu dostluğun kıymetini layıkıyla bilemez. Hizmetçi kadının Buldum Bey'e evin

⁸⁵ Örük, a.g.e.,s.36.

⁸⁶ Türk edebiyatında kedilerle ilgili kaleme alınmış önemli eserlerden biri de Tevfik Fikret'in "Zerrişte" adlı şiiridir. Tevfik Fikret'in bu şiirinde, çocukken Zerrişte adını verdiği kedisine duyduğu sevgiyi anlatırken yaptığı tasvirler, Kaybettiğim Kediye Dair'deki Buldum Bey tasvirleriyle benzerlik gösterir. Tevfik Fikret'in Zerrişte'si de tıpkı Nahit Sırrı'nın Buldum Bey'i gibi insanlara dostluğunu hesaplı bir şekilde sunar. Gerektiğinde mağrur olmayı ve muhataplarına karşı tavır almayı bilir. Nurullah Ataç'ın "Kedi" adlı denemesindeki kedi algısı da bunlardan çok farklı değildir. Ataç, bu denemesinde "kedi gururu" için şunları söyler: "Kedi için hayırdır derler. Yemek yerken gözlerini kapaması da, kendine edilen iyiliği bilmemek içinmiş. Hiç hazzetmem öyle sözlerden. İnsanoğlunun kendini gözünde ne kadar büyüttüğünü, kediye bir lokma yemek vermesini de büyük bir iyilik sayıp karşılık beklediğini gösterir. Biraz da karşılık beklemeden bir iş görmeye, ettiğiniz iyiliği iyilik saymamaya alışın. Kedi size bağlanacak, minnettar olacak da ne çıkacak? Oynamasını seyrediyorsunuz; okşuyorsunuz, yumuşacık tüyleri elinize zevk veriyor. Daha ne istersiniz? (...)Çok kıskançtır, üzerine ortak gelmesini istemez. Bu da hayın olmadığını, bir insana gerçekten bağlandığını göstermez mi? Biz, hayvanlar bizi ille büyük görsünler, biz onları sevsek de, sevmesek de, eziyet de etsek onlar bizi sayınlara istiyoruz. Hep insanın kendini beğenmesi. Kedinin de sizin gibi kendi keyfini, kendi rahatını arar bir canlı varlık olduğunu, onun da kendisini hayvanların en üstünü sayabileceğini düşünün, artık ondan kulluk, kölelik beklemezsiniz.", <http://www.yenimakale.com/deneme.html>, (03.03.2016).

içinde ettiği kötü muameleyi ve zulmü zamanında fark edemez. Fark ettikten sonra da kadını cezalandırma konusunu ağırdan alır. Evinin içinde gururuyla yaşayıp yaşlanan kedisi yine aynı gururun saikiyle evini terk eder. Bu terk edişle de yazara şunu öğretir: İnsan hayatı ve zamanı paylaştığı dostlarının kıymetini – bu dostları kedi bile olsa- çok iyi bilmelidir. Dostlarına ve sevdiklerine gerekli saygıyı ve ilgiyi göstermelidir. Sevdiklerini korumak için bir tedbir alması gerektiğinde tereddüt etmemeli, bunu ertelememelidir. Yoksa yalnızlık ve pişmanlık kaçınılmazdır.⁸⁷

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “Yaz Gecesi” adlı hikâyesi *Aile* dergisinin on altıncı sayısında yayımlanır.⁸⁸

“Yaz Gecesi” başkışının geçmişiyile ve çocukluğuyla yüzleştiği bir hikâyedir. Elli yaşında ve bekâr bir adam davet edildiği bir evde zihnen geri dönüşler yaşayarak bu evde ve çevresinde geçen çocukluk hatıralarını düşünür. Hikâyede adamın çocukluğunda yaşadığı şok edici bir ilişki anımsamalar ve geri dönüşler yoluyla anlatılır. Zeynep ve Türkân adlı iki kız kardeş hikâyede adı zikredilmeyen adamı bir eve davet ederler. Kadınlar adamın çocukluk arkadaşlarıdır. Kadınların ikisi de evlidir ve birinin dört birinin üç çocuğu vardır. Adam hiç evlenmemiştir.

Adam buraya geldiğine pişmandır. Çünkü geldiği bu ev onun çocukluk arkadaşı olan yanındaki bu kadınlara aittir ama geçmişte başka birileri burada yaşamıştır. Bu ev adamın çok kötü çocukluk hatıralarına sahne olmuş bir yerdir ve bu eve geri dönmek adamı ruhsal olarak yıpratmaktadır:

“Niçin çağırdılar beni? Bilhassa buraya niçin çağırdılar? Burası hastanın odasıydı. Bütün mahalle bunu bilirdi. Sesler hep buradan geliyordu. Gece yarısı bütün mahalle bu seslerle uyanırdık. Hepimiz yatağımızda uyanır, etrafımıza korku ile bakardık... O bağırırken köpekler bile susarlardı. (...) Niçin onlara karşıki evde oturduğumu, bu odada yatamayacağımı söylemedim. O zaman her şeyi söylemek lâzımdı.”⁸⁹

Adamı bu eve uyuması için davet eden kız arkadaşları adamın bu evle ilgili kötü hatıralarından habersizdir. Kendi aralarında konuşup gülüşmektedirler.

⁸⁷ Nahit Sırrı Örik'in *Aile* dergisinde yayımlanan “Kaybettiğim Kediye Dair” adlı bu anı hikâyesine yazarın herhangi bir kitabında rastlanmamıştır. Yazarın Oğlak Yayınları tarafından yayımlanan ve Kayahan Özgül ve Vahide Bilgi tarafından yayına hazırlanan *Kırmızı ve Siyah, Eve Düşen Yıldırım* ve yazarın ilk kez 1933 yılında yayımlanan *Eski Resimler* adlı hikâye kitabını da kapsayan *Sanatkârlar* adlı hikâye kitaplarında bu anı hikâyeye rastlanmaz. Özlem Kocabıyık tarafından 2006 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde yapılan “Nahit Sırrı Örik'in Roman ve Hikâyelerinde Tema” adlı yüksek lisans tezinde yazarın bütün hikâyeleri bir liste halinde verilmiştir. “Kaybettiğim Kediye Dair” adlı hikâyeye bu yüksek lisans tezinde de rastlanmaz.

⁸⁸ Tanpınar, *Yaz Gecesi*, **Aile Dergisi**, S.16, İstanbul,1951, ss.3-11.

⁸⁹ Tanpınar, a.g.e., s.6.

Adam çocukken bu eve komşu bir evde yaşamıştır. Bir süre bu eve, felçli bir adam ve onun ailesini ziyarete gelmiştir. Bu evde o zamanlar felçli adamın ailesinden olan iki başka kadın vardır:

“Bu odada otuz beş sene evvel iki başka kadın daha tanımuştı. Birbirleriyle böyle kardeş değildiler. Birbirlerini sevmiyorlardı. Daha ziyade düşmandılar. Fakat hastanın başı ucunda birleşiyorlardı. Evlâtlıkla hastanın karısı. Birisi yusuvarlak, ayakları sargı içinde. İhtiyar ve biçare. Öbürü genç, güzel ve galiba yarı deli...”⁹⁰

Adam çocukken hasta adamın işte bu “yarı deli” ve yetişkin bir kız olan evlatlığıyla bir ilişki yaşamıştır. Altı ay boyunca hemen her gün onunla buluşmuştur. Çocukluğunda bu yetişkin kadınla yaşadığı bu ilişki kadının da yönlendirmesiyle gizli kapaklı bir şekilde devam etmiştir:

“Evet, mahalleli öyle diyordu... İlk önce ne olduğunu hakikaten anlamamıştım. Fakat sakın kimseye söyleme dediği için söylemedim. Kendime sakladım. Ve garip zevkle kadının sözlerini hatırlıyordu. Sakın kimseye söyleme. Ben seni fırsat düştükçe bulurum... Sen de canın istediği zaman eve uğra... Hakikaten dediği gibi yapmışlardı. Fırsat buldukça buluşmuşlardı. Bir marşandiz treni dünyanın sonunu müjdeler gibi etrafı sarstı.”⁹¹

Çocuk çağda yaşadığı bu ilişki adamı ruhen çok kötü etkilemiştir. Bu ilişkinin utancı ve ruhsal sarsıntısıyla bir daha hiçbir kadınla herhangi bir ilişki yaşamamış ve evlenmemiştir. Hayatının bu kısmını bir sır gibi saklamakta, kimseye söylememektedir. Hikâye adamın getirildiği odada geçmişine ait travmatik hatıraları anımsamasından ve bu anımsayışların ruhunda yarattığı ıstırapların betimlenmesinden ibarettir.

“Yaz Gecesi”, Ahmet Hamdi Tanpınar’ın imalar ve sezdirmeler yoluyla asıl olayı verdiği bir hikâyedir. Artık elli yaşına gelmiş olan adamın çocukluk kâbuslarına mekân olmuş bir evi ziyaret edişi ve bu ziyaretin harekete geçirdiği utandırıcı hatıralar kapalı bir dille anlatılır. Adam, bu evde hem sekiz yıl boyunca felçli bir hastanın yatışını ve ıstırap çekişini görmüş hem de çocukken hasta adamın yetişkin evlatlığıyla yaşamaması gereken bir ilişki yaşamıştır. Tanpınar, bu olayı göndermeler, semboller ve imalar yoluyla okuyucuya sezdirir.

Adam bu evde çocukluğunun adeta yeniden canlanan korkunç hatıralarıyla boğuşmaktadır. Fakat onu buraya davet kız arkadaşları bu esnada kendi gündelik hayatlarının basit olaylarından bahsetmekte ve hayatı bir espri ve dedikodu sahnesi gibi görmektedirler:

⁹⁰ Tanpınar, a.g.e., s.6.

⁹¹ Tanpınar, a.g.e., s.8.

“Beni çocukluğumun en acayip tarafına misafir ettiklerini acaba biliyorlar mı?...Genç kadın onun içinden geçenlerden habersiz, biraz evvel sofrada başladığı hikâyeye devam ediyordu:

- *Bereket versin ki dargınlar. Barışık olsalardı mahvolurduk. Günün bütünü birbirlerine bir çift kelime söylemezler. Yalnız tanıdıkları birisi ölürse konuşurlar. Kaynanam sabah gazetesini eline alır almaz, ölüm haberlerine bakar. Sonra da kocasının odasına düşer.*

İki eliyle saçlarını düzeltti ve karı kocanın arasındaki konuşmayı hemen hemen kendi sesleriyle taklit etti:

- *Gördün mü Ahmet Bey ölmüş, gazete yazıyor...*
- *Gazeteyi gören kim? Sabahleyin eline bir kere geçirdin mi bir daha bırakıyor musun?*⁹²

Hikâyedeki kişilerin bu zıt hâlet-i rûhiyesi kötü hatıraların sadece ve en çok o hatıraların sahibini bağladığını gösterir. Ne kadar geniş bir çevrede yaşarsa yaşasın her insan ruhsal ve zihinsel anlamda yalnızdır. Her insan kendi hayatının gerçekleri içinde yoğrulur ve en çok kendi gerçeklerinin açtığı yolda yürür. Başka insanların yaşadıkları ya ikinci plandadır ya da görünmezdir.

Yaz Gecesi'nde hikâyeye metnin yüzeyinde diyalog birkaç cümleyi geçmez. Fakat iç konuşma düzeyinde yoğun bir monolog vardır. Tanpınar, “Huzur”un bazı kısımlarında görülen kahramanın kendi geçmişiyle hesaplaşma sürecini, “Yaz Gecesi”nde de sürdürmüştür.⁹³

Tanpınar’ın karakterlerini yaratırken kullandığı psikolojik verilerin büyük bölümü, çocukluk yıllarından kalan ve karakterlerin ruh dünyalarında yaralanmalara sebebiyet veren birtakım olay ve duygulara dayanmaktadır. Çocukluk yıllarının karakter inşasındaki bu ayrıcalıklı rolüne vurgu, Sigmund Freud’un ‘ödipal dönem’⁹⁴ olarak adlandırdığı süreç ve bu sürecin, yetişkinlerin hayatına etkisi bağlamında geliştirdiği kuramsal altyapıyı akla getirir.⁹⁵

Çocukluk yıllarında yaşanan olayların kişinin bütün hayatına ve kişilik gelişimine etkisi, Tanpınar’ın hikâyelerinde karakter yaratımının belirgin unsurlarından biri olması

⁹² Tanpınar, a.g.e., s.5.

⁹³ İbrahim Şahin, **Haz ve Günah: Bir Tanpınar Yorumu**, Kapı Yayınları, İstanbul, 2012, s.325.

⁹⁴ Freud, oldukça erken bir dönemde nevrotik hastalarının bilinç dışı yaşamlarında diğer cinsten olan ana babaya ensest ve aynı cinsten olana karşı öldürücü öfke ve kıskançlık hayallerinin bulunduğunu ortaya koymuştu. Bu hayalle bilmeden babasını öldürüp annesiyle evlenen, Yunan efsanesi kahramanı Ödipus arasındaki benzerlikten dolayı, Freud buna Ödipus kompleksi adını vermiştir.

⁹⁵ Çocukluk yılları, insanın bütün kişilik gelişiminin çekirdeğini oluşturur. Freud’a göre, bu dönemde nesnelere kurulan ilişki, çocuğun, ‘normal’ ya da ‘patolojik’ yöndeki gelişiminde çok önemli bir rol oynamaktadır.

dolayısıyla, Henri Bergson'dan mülhem 'durée'⁹⁶, yani en genel anlamıyla zamanda süreklilik olarak tanımlanabilecek kavrama da bir yönüyle kapı aralamaktadır. 'Durée' kavramının işaret ettiği zamanda süreklilik olgusu ile Freud'un Ödipus kompleksi teriminin işaret ettiği içerik arasında, bir anlamda paralellik bulmak mümkündür. Buna göre, hem zamanda süreklilik olgusuna yani 'geçmişin hâle etkisi'ne, hem de çocukluk yıllarının kişilik gelişimindeki etkisine inanç, Tanpınar'ın hikâyelerinde sürekli bir geçmiş ve çocukluk vurgusuna neden olmaktadır.⁹⁷

"Yaz Gecesi"nde hikâyenin adsız başkişisinin çocukluk hatıraları onun bütün hayatının seyrini belirler. Elli yaşına gelmiş olan adam çocukluğunda yaşadığı travmatik olayın etkilerini ruhundan ve aklından silemez. Hikâyede geri dönüşler ve sezgiler yoluyla anlatılan çocukluk hatıraları onun kişiliğinin gelişiminde ve kadınlarla olan ilişkisinde belirleyici faktör olarak hayatı boyunca ağırlığını muhafaza eder.

"Yaz Gecesi"yle Tanpınar'ın *Aile*'de yayımlanan hikâyelerinden biri olan "Bir Tren Yolculuğu" travmatik çocukluk hatıralarının hikâye başkişilerinin hayatlarında geniş yer kaplaması bakımından benzer noktalar barındırır.

Tanpınar'ın "Bir Tren Yolculuğu" adlı hikâyesinde, üvey anne elinde eziyet gören Zeynep'in küçük bir kumpanya ile sahneye çıktığı bir taşra kasabasındaki trajik ölümü anlatılır. Üvey annenin tuhaf davranışlarından kalma korkular, Zeynep'in kısa süren sahne yaşamını da etkilemiştir:

*"Daha, hakiki korkunun, vücutta gizli korkunun eseri yapılmadı. Yahut ben görmedim. İnsanın içine sinmiş, onun hareketlerini ikide bir kesen yahut değiştiren, onu âleminden ayırıp başka bir âleme götüren korku... Bize yapışmış içimizde bizimle beraber her kımıldanışta dalları çatırdayan bir orman gibi büyümüş korku. Zeynep korkardı. Her şeyden, hayattan başka her şeyden korkardı. Hele yüksek perde de insan sesine hiç tahammül edemezdi. Bu çocukluğundan böyle idi. Üvey annesi onu korkutmak için evin şurasına burasına gizlenir sonra yerinden bağırarak fırlar o ağlamaya başlayınca gülermiş."*⁹⁸

⁹⁶ 'Durée', 'geçmişin hâle etkisi'ne işaret eden, zamanda sürekliliği vurgulayan bir kavramdır. Tanpınar da, 'Antalyalı Genç Kıza Mektup'ta 'zaman' kavramına bakış açısını belirlemede Bergson'un etkisini açıkça ifade eder ve "Şiir ve sanat anlayışında Bergson'un zaman telâkkisinin mühim bir yeri vardır. Pek az okumakla beraber o da borçlu olduğum insanlardandır" der.

⁹⁷ Zübeyde Şenderin, "Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Hikâyelerinde Karakter Yaratımında Çocukluk Yıllarının Rolü", **Gazi Üniversitesi Türkiyat Dergisi** S.2, Ankara, 2008, s.179.

⁹⁸ Tanpınar, Bir Tren Yolculuğu, **Aile Dergisi**, S.3, İstanbul, 1947, ss.9-10.

“Yaz Gecesi”nde ise, komşu evin evlatlığı ile arasında⁹⁹ geçen olayların sarsıntısını bir ömür boyu taşıyan adamın, aynı evle ilgili korkulu bir başka anısı da yatalak ev sahibinin geceleri bütün mahalleyi uyandıran bağırışlarıdır:

“Geceleri hep o adamın sesleriyle korkarak uyandım. Sesini içtince beni yanına çağırıyor sanıyordum. O bağırır bağırılmaz annem yanıma gelir, korkmayayım diye benimle konuşurdu.”¹⁰⁰

Son tahlilde “Yaz Gecesi” kötü çocukluk hatıralarının insan maneviyatı üzerindeki kalıcı etkilerine ve insanın içine hapsedip kilitlediği dertlerle, açmazlarla ve buhranlarla mücadele ederken aslında yalnız olduğuna vurgu yapan bir hikâyedir.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın “Rüyalar”¹⁰¹ adlı hikâyesi *Aile* dergisinin yirminci sayısında yayımlanır.

Cemil bir yazardır. Evlidir, bir çocuğu vardır. Ailesiyle birlikte yaz tatilini geçirmek üzere İstanbul yakınlarında bir sayfiyeye gider. Burada bir süre sonra tuhaf rüyalar görmeye başlar. Önceleri bu durumu umursamaz. Ancak rüyaların gitgide yoğunlaşan ve karmaşıklaşan bir şekilde devam etmesi üzerine içinde bulunduğu durumu sorgulamaya başlar. Bu rüyaların manzarası ve mahiyeti çok değişiktir.

Cemil’in rüyaları o kadar yoğun ve süregelen bir hal alır ki Cemil gerçek hayatla rüyaları birbirine karıştırmaya başlar. Yardım almak amacıyla bir doktora gider:

“Bununla beraber vaziyeti hoşuna gitmiyordu. Tanıdığı bir doktora gitti. Macerayı anlattı. --Vesvese, vehim—cevabıyla, bir sürü nasihat ve bir yığın reçeteye döndü. Kendisine ceza olsun diye ilaçların hepsini aldı. Sıkı bir yemek rejimine başladı. Ayrıca da bedenen yorulmağa çalıştı. Denize girdi, yüzdü, sandal çekti, yürüyüşler yaptı. Fakat rüyalar peşini bırakmadı.”¹⁰²

Cemil, her gece tuhaf rüyalar görmekten rahatsızdır. Ancak bir hafta kadar rüya görmesi kesilince buna da üzülür. Çünkü bu rüyalarda kendisini hiç olmadığı kadar mânâlı hissetmekte ve rüyalarında yaşadığı duygusal ve ruhsal yoğunluğu gerçek hayatta bulamamaktadır:

“Bir hafta kadar hiçbir rüya görmedi. Düz ve deliksiz uyudu. Fakat Cemil daha o günlerde, rüya görmeden uyumasına hayret etti, hattâ biraz da üzüldü. Çünkü bu rüyâlarda velev bir lâhza olsun –çünkü hayal vuzuh kazanır kazanmaz başlıyordu- hiç tatmadığı şekilde

⁹⁹ Öte yandan Süha Oğuzertem, hikâyeyi ayrıntılı biçimde incelediği yazısında, James Joyce’un “Kızkardeşler” adlı hikâyesi ile “Yaz Gecesi”arasındaki benzerlikler üzerinde durmakta ve söz konusu olayın çocuk ile evlâtlık arasında değil, çocuk ile hasta ev sahibi arasında yaşanmış olabileceğinin ipuçlarından yola çıkarak, olayın niteliğine ve adamın cinsel kimliği üzerindeki etkilerine farklı bir açıdan önemli yorumlar getirmektedir.

¹⁰⁰ Tanpınar, Yaz Gecesi, *Aile Dergisi*, S.3, İstanbul, 1947,s.9.

¹⁰¹ Tanpınar, Rüyalar, *Aile Dergisi*, S.20, İstanbul,1952, ss.6-20.

¹⁰² Tanpınar, a.g.e.,s.9.

mânâlı yaşıyordu.”¹⁰³(...)“Sanki boşluğun, dağılan şeylerin, şekilsizliğin hamurkârı olmuştu.”¹⁰⁴

Rüyalarında sırasıyla küçük bir masa üzerinde cam bir kavanoz içinde yüzen kırmızı balıklar, susturulmuş bir insan gibi duran bir ağaç, başka hiçbir kapıya benzemeyen bir kapı ve deniz manzaralı tanımadığı bir ev görür. Cemil, gördüğü her rüyayı ve bu rüyaları oluşturan figür ve olayları analiz edip anlamaya çalışır. Ancak bir sonuca ulaşamaz.

Rüyalar, Cemil’in üzerindeki en büyük etkiyi onun düşüncelerini gündelik hayattan ve çevresinden kopararak gösterirler. Cemil aklen ve ruhen yaşadığı hayattan uzaklaşıp gördüğü ve göreceği rüyalarından başka bir şeyle meşgul olamayan bir adama dönüşür. Derken Cemil’in rüyaları belirli bir istikamete oturur ve Cemil rüyalarında sürekli genç bir kız görmeye başlar. Bu genç kız Cemil’e rüyalarında işkence ve zulüm altında olduğunu söylemekte, inleyip çığlıklar atmakta ve Cemil’i sürekli yardıma çağırmaktadır. Fakat Cemil bu kızın gerçek hayatta hiç görmemiştir ve tanımamaktadır.

Cemil, zamanla rüyalarında gördüğü bu kıza alışmaya başlar. Gündüz uyanırken de sürekli onu düşünür. Hattâ sırf onu rüyasında görebilmek için geceyi ve uyumayı sabırsızlıkla bekleyen bir adam hâline gelir. Kızı bir gece rüyasında görmediği zaman üzüldür, kendisini eksik hisseder:

“İkinci günü deliksiz bir uykudan, arkasında hasret çektiği, kendisini düşündürecek hiçbir hayal bırakmadan uyandığı zaman içini bomboş, adeta kendisini ufalmış ve fakirleşmiş buldu. Hakikat şuydu: bütün gün ve gece, yatana kadar kendi kendine genç kadını göreceğini ümit etmişti. (...) –Bir daha göremeyecek miyim?--- diye kendi kendine sordu. Rüyalarının esrarı, dünyasını o kadar aşmıştı ki, kendisini şimdi bütün hayata yabancı buluyordu.”¹⁰⁵

Bu sıralarda Cemil, bir aşk romanı yazmakta, bu romanda birebir şahit olduğu bir olayı anlatmaktadır. Cemil’in şahit olduğu ve kitabına mevzu olarak seçtiği olay şöyledir:

Cemil’in bir zamanlar Şakir Bey adında bir komşusu olmuştur. Bu adamın mesut bir evliliği vardır. Fakat Şakir Bey bir gün genç bir kıza âşık olur. Üç yıl boyunca devam eden bu aşk Şakir Bey’in evliliğini alt üst eder. Bir gün Şakir Bey’in âşık olduğu kız aniden ortadan kaybolur. Her şey düzelecek zannedilirken Cemil, Şakir Bey’in delirdiği haberini alır. Bu arada Cemil, Şakir Bey’in âşık olduğu genç kızın hiç görmemiştir. Şakir Bey delirdikten bir hafta sonra da denizde kim olduğu anlaşılmayan ve yaşı ancak tahmin edilen genç bir kızın cesedi bulunur.

¹⁰³ Tanpınar, a.g.e.,s.7.

¹⁰⁴ Tanpınar, a.g.e.,s.11.

¹⁰⁵ Tanpınar, a.g.e.,s.15.

Cemil, birebir şahit olduğu bu olayın romanını yazmaktadır. Fakat son zamanlarda romanı ilerletmemekte, yazdıklarına yeni şeyler ilave edememektedir.

Süregiden rüyaların Cemil'in maneviyatı üzerindeki etkisi çok kuvvetlidir. Gerçekle irtibatı veya gerçeğe olan ilgisi zayıflamaya başlayan Cemil bu rüyaların yarattığı âlem içinde yeni bir ruhsal kimliğe bürünür, duygusal istikrarını kaybeder, algı ve hissediş dünyası karmaşık bir hal alır:

Çünkü bütün bu rüyalar, ancak büyük sarhoşlukların, kıskançlık buhranlarının, dönüşsüz ayrılıkların, azapların arifesinde, bazı büyük musiki eserleriyle karşılaştığımız zaman duyduğumuz ve günlerce tesiri altında kaldığımız o tahammülü imkânsız, her hâtırayı her düşünceyi böğrümüze saplanmış çok sivri ve tırtıllı bir bıçak yarası gibi bizde derinleştiren hüznlerin eşi bir hüznle geliyordu. (...) Bu rüyadan Cemilde kalan en kuvvetli intiba, bütün bu değişmelerin kalıptan kalıba girmelerin mutlak bir sessizlikte olmasıydı ve Cemili bu sessizlik bir cürüm bir günah işlemiş gibi eziyordu. (...) Ve Cemil bu sessizliğin her an kırılacağını, bir yerden onu kıracak çok zalim bir şeyin fişkiracağını biliyor ve onu bekliyordu.”¹⁰⁶

Bu kızla ilgili rüyaları gitgide yoğun, karanlık ve yıpratıcı bir hal alan Cemil, doktordan tekrar yardım ister ancak herhangi bir düzelme alameti göstermez. Bir gün karısı ve küçük kızıyla plaja gider. Denize girer. Denizde beyaz entarili bir kadın gördüğünü zanneder. Fakat aslında hayal yahut rüya görmüştür. Gördüğünü zannettiği bu beyaz entarili kadın rüyalarında gördüğü genç kıza andırmaktadır. Cemil, delirmek üzere olduğunu düşünmeye başlar. Karısına ve kızına odaklanarak bu rüyaların yarattığı kaotik halet-i ruhiyeden kurtulmak ister. Fakat bir yandan da rüyasında gördüğü kıza âşık olduğunu düşünmektedir:

“İki hayatım var. Birincisi kadar ikincisine de bağlıyım! Korkunç... Korkunç... Namuslu adam safiyetle bu ikinci hayattan karısına bahsetmesi lazımdı. Çünkü bir başkasını seviyordu ve bunu kendisi iyice biliyordu. Rüyada imiş ne çıkar? Uykusu hayatın yarısı olduktan sonra... Fakat kimdi bu kadın? Daha yüzünü bile görmedim... Fakat vardı ve hayatına girmişti.”¹⁰⁷

Rüyalarında kızın yüzünü ya görememektedir ya da belli belirsiz görmektedir. Uzun siyah saçlı, beyaz elbiseli ve vücudunun değişik yerlerinde yara izi olan bir kızdır bu. Evvelâ hiç konuşmayan bir kızken zamanla konuşmaya da başlar. Bazen acıyla çığlık atmaktadır bazen de Cemil'le açık bir şekilde konuşmaktadır:

¹⁰⁶ Tanpınar, a.g.e.,s.16-17.

¹⁰⁷ Tanpınar, a.g.e.,s.12.

“Nihayet beklediği oldu. Bütün bu karanlıkların arkasından genç kadının sesini duydu. Fakat bu sefer çılgılık değildi, çok sarih bir konuşma idi. –Kurtarın beni—diyordu. -- Nolursunuz kurtarın beni... Bilmiyorsunuz ne kadar zulmediyorlar... Bilmiyorsunuz... Kurtarın beni...-- (...) – O masanın başında neler çekiyorum bilmiyorsunuz... İnsanlar hiç yerine ne kadar zalim oluyorlar--.”¹⁰⁸

Hikâyenin sonunda Cemil bir gün İstanbul’da gezinirken yolda eski bir arkadaşıyla karşılaşır. Arkadaşı Cemil’e bir yerde düzenli olarak yaptıkları ruh çağırma seanslarından bahseder. Bu ruh çağırma seanslarında son zamanlarda Zeynep adında yakın bir zamanda intihar ederek ölmüş bir genç kızın ruhuyla konuşmaktadırlar. Bu kız sürekli o gruptan yardım istemekte, sorulan her soruyu cevaplamakta ancak niçin intihar ettiğini söylememektedir.

Hikâyenin sonunda yazar, ruh çağırma seansları düzenleyen gruptaki kişilerin Zeynep’e niçin intihar ettiği dışında ne tür sorular sorduklarını söylemeyerek bu kısmı muamma olarak bırakır.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın içinde doğüstü unsurlar da barındıran “Rüyalar” adlı bu hikâyesi, çok fazla zihinsel faaliyette bulunduğu anlaşılan bir adama dair ruhsal ve psikolojik bir hikâyedir.

“Rüyalar” Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Aile* dergisinde yayımlanan en uzun hikâyesidir. Hikâye aynı zamanda *Aile*’de yayımlanan bütün hikâyelerin en uzunudur. Tanpınar, bu hikâyesinde başkışı Cemil’e art arda kaotik rüyalar gördürerek derin ve sembollerle bezeli bir anlatı inşa etmiştir. Hikâye, başkışı Cemil’in ve onun rüyasında gördüğü Zeynep adlı ölü kızın üzerine kurulup giriftleştirilmiştir. Cemil’in karısı, küçük kızı, akrabaları ve ziyaret ettiği doktorlar, yazar tarafından asıl olayı yoğunlaştırmak dışında bir işlevleri olmadan Cemil’in etrafında kümelenirilmişlerdir. Şahıs olarak Cemil ön plandadır. Fakat Cemil’in gördüğü rüyalar hikâyenin ilerleyişinde onun da önüne geçerler.

Gerçeği söylemek gerekirse hikâyede Cemil de ikinci plandadır. O, hikâyenin görünen kahramanıdır. Hâlbuki bir de hakikî kahraman vardır. Bu, bir insan değildir. Bir şeydir. Hikâyeye dikkatli gözlerle bakılırsa ta başından beri Cemil’den daha gerçek, daha hâkim bir varlık, Cemil’in gördüğü rüyalar konunun kahramanı olarak görülür. Cemil adeta rüyaların anlatılabilmesi için bir alet şahıstan ibarettir. Cemil hikâyede rüyalar başlayınca tanınır, rüyalar bitince hikâye de biter.¹⁰⁹ Hikâyede gördüğü rüyalar dışında Cemil hakkında çok fazla bilgi verilmez, verilen bilgiler de rüyalarıyla ilişkilendirilir.

¹⁰⁸ Tanpınar, a.g.e.,ss.17-18.

¹⁰⁹ Orhan Okay, “Ahmet Hamdi Tanpınar ve Rüyalar Hikayesi”, **Sanat ve Edebiyat Yazıları**, 2.b., Dergâh Yayınları, İstanbul,1998,s.221-222.

Cemil, bir yazar olarak fazlasıyla iç âlemine ve kendisine dönük bir adam olarak resmedilmiştir. İç âlemine dönük bir adam olması onu tuhaf rüyalar görmeye elverişli bir adam yapar, gördüğü rüyalarla da iç âlemine dönüklüğü yoğunluk kazanır.

“Rüyalar” hikâyesi Tanpınar’ın insan psikolojisi, bilinç ve bilinçaltı kavramlarına yönelik merakının ve ilgisinin açık bir yansımasıdır. Hikâyede bu konudaki en açık işaretlerden biri deniz metaforunun yoğun bir şekilde kullanılmış olmasıdır.

Alt, üst, derinlik, dip, karanlık, tabakalaşma, v.s.kavramlarla izah edilmiş olan şuurlu psikolojisi, bu hikâyede deniz istiaresiyle sembolize edilmiştir. Tanpınar’ın bu hikâyede gerek rüyalarla gerekse de gerçek hayatta birkaç defa denizi Cemil’le yüzyüze getirmesinin arkasında bu istiare endişesi bulunmaktadır. Aşağıdaki parçada denizin bilinç-bilinçaltı sembolü olarak ifade edildiği anlaşılmaktadır:¹¹⁰

“El ele denize girdiler. Suyu başını batırır batırmaz Cemil’de ihsasların şekli değişti. Sanki rüyalarının içinde, onların vuzuhsuzluğunda idi. Bir dalgayı kucakladı. Üstüne atladı. Fakat küçük yeşil at, altından kaydı. Cemil birdenbire kendisini gizli bir bahçenin yosunları içinde buldu. Bir topuk darbesi neleri değiştirebiliyordu. Rüyalarında da böyle kurtulsa idi. Tekrar daldı.”¹¹¹

Tanpınar’ın *Aile*’de yayımlanan hikâyelerinden “Bir Tren Yolculuğu” “Acıbadem’deki Köşk” ve yazarın dinsel ve mitolojik bir kıssanın yeniden tefsiri şeklinde kaleme aldığı “Âdem’le Havva” olay örgüsü bakımından herhangi bir gizlilik veya muamma barındırmazlar. Fakat Tanpınar, dergide yayımlanan “Yaz Gecesi” adlı hikâyesinde ve “Rüyalar” da birtakım noktaları karanlık bırakmayı tercih etmiştir.

“Yaz Gecesi”ndeki adsız adamın, çocukluğunda, hasta adamın evlatlığıyla yaşadığı ilişki tam anlamıyla malum değildir. Adamın çocukluğunda yaşadığı sarsıcı olaylar imaların, sembollerin ve sezdirmelerin arkasına saklanarak anlatılmıştır. “Rüyalar” da da buna benzer bir durum söz konusudur. Fakat bu hikâyedeki kapalılık yazar Cemil’e rüyalarında musallat olan ölü kız Zeynep’in kimliğiyle ilgilidir. Yazar bu hikâyesinde Zeynep’in kim olduğunu ve niçin intihar ettiğini açık bir şekilde söylemez. Fakat okuyucuda Zeynep’in Cemil’in komşusu Şakir Bey’le aşk yaşayan ve onun delirmesine neden olan genç kız olduğu algısını uyandırır. Cemil, evli bir adam olan komşusu Şakir Bey’in genç bir kızla aşk yaşadığını öğrenmiş ancak söz konusu genç kızı hiç görmemiştir. Şimdi bu aşk hadisesinin romanını yazmaktadır. Yine okuyucuda yaratılan algıya göre Zeynep’in Cemil’in rüyalarına girmesinin nedeni de bu

¹¹⁰ Okay, a.g.e.,s.221

¹¹¹ Tanpınar, a.g.e.,s.11.

kitaptır. Çünkü Cemil kitabında genç kızın ölümüne(intiharına?) neden olan o olayı anlatmaktadır.

Zeynep, hem Cemil'e rüyalarında hem de ruh çağırma seansıyla görüldüğü kişilere işkence ve zulüm altında olduğunu söylemiş ve sürekli yardım istemiştir. Fakat Zeynep'e ne zaman, neden ve kimler tarafından işkence edildiği veya gerçekten böyle bir işkencenin olup olmadığı hikâyede bir sır olarak bırakılmıştır.

“Rüyalar” bir yanıyla kahramanın görünen hayatını, diğer yanıyla iç dünyasını; öbür yanıyla rüyadaki kadının trajedisini vererek, tıpkı Tanpınar'ın “Yaz Gecesi” ve “Evin Sahibi” hikâyeleri gibi birbirine bağlı, iç içe geçmiş zıtlığı/ikiliği ve için dışı yönlendirmesini anlatmaktadır.¹¹²

Bu hikâye *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*'nde ironik bakış açısıyla anlatılan “ispiritizma cemiyeti”ne de bir gönderme içerir. Cemil'in hikâyesinin sonuna doğru karşılaştığı bir arkadaşı ona bir evde ruh çağırma toplantıları yaptıklarından ve intihar etmiş bir kızın ruhuyla iletişim kurduklarından bahseder.

Burada “Rüyalar” hikâyesinin Peyami Safa'nın benzer mistik denemelere ağırlık verdiği “Matmazel Noralya'nın Koltuğu”nu neşretmesinden üç sene sonra yazıldığını ve Tanpınar'ın bu roman hakkında “hayat tecrübelerini spiritüel bir plana naklettiği” kanaatinde olduğunu da hatırlamak gerekir. Ahmet Hamdi Tanpınar, bu hikâyede Freud'la aşırı bir şekilde materyalist ve patolojik bir mecraya dökülen ruh meselelerini, spiritüalist bir alana çekmek istemiştir.¹¹³

“Rüyalar” hikâyesini daha iyi anlamak için rüya kavramının Ahmet Hamdi Tanpınar'daki yerine de ayrıca değinilmelidir. Tanpınar rüyayı, şiirlerinden romanlarına, hikâyelerine değin çok geniş bir alanda kullanır.¹¹⁴ Mazi, eşik ve zaman gibi kavramlarla birlikte rüya, onun şiir ve anlatı estetiğini yaratmada en çok yer verdiği kavramlardır. Tanpınar'da bu kavramlar daimî birer mesele ve esin kaynağı halindedir. Bu kavramlar Tanpınar'ın edebî estetiğini oluşturan temel öğelerdir.

Kendisinin ifadesiyle söylenirse, rüya onda bir tür hayatı ve sanatı değerlendirme biçimidir. Biraz da Freud ve modern psikoloji dolayısıyla rüyaların günlük hayattaki yerinin tahminlerin çok üstünde etkili olduğunun deneysel yolla belirlenmesiyle birlikte, birçok modern yazar gibi rüyalar Tanpınar'ı da meşgul eder olmuştur. Öyle ki, onun hikâyelerinde canlandırdığı kahramanların birçoğu rüya ile gerçek arasında gidip gelen kararsız kişiler

¹¹² Şahin, a.g.e., s.326.

¹¹³ Okay, a.g.e., s.225.

¹¹⁴ Betül Özer, “Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Poetikasının Temel Yapıtışı Olarak Rüya”, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, S.1, İstanbul, 2010, s.31.

olarak karşımıza çıkar.¹¹⁵ Gerçekten de onun on beş öyküsünden çoğu kurgu olarak rüya merkezlidir. Geriye kalan hikâyelerinde de rüya; motif, dil, zaman, geçiş imkânları itibariyle hikâyeyi besleyen temel dokudan sayılır. Ahmet Hamdi Tanpınar rüya imkânının kendi tahkiye dünyasına ne denli denk düştüğünün, yapmak istedikleriyle ne denli örtüştüğünün farkındadır.¹¹⁶

Tanpınar'ın rüyalara yönelişinin ardında hem kendisine mahsus özgün bir edebiyat evreni yaratma gayesinin hem de yaşadığı devirde ilim ve sanat çevrelerinde büyük ilgi gören psikoloji kuramcıları Sigmund Freud ve Carl Gustave Jung ile düşünür Bergson'u incelemesinin etkisi vardır.

Bergson ve psikanalizin kurucusu Freud, Cumhuriyet'in ilk yıllarında adlarından en çok söz ettiren düşünürlerdir. Antalyalı gence mektubunun sonunda yer alan ve Tanpınar'ın Bergson ile Freud'dan etkilendiğini gösteren sözler şöyledir:¹¹⁷

*“Şiir ve sanat anlayışında Bergson'un zaman telâkkîsinin mühim bir yeri vardır... Rüya meselesi beni Freud'a ve psikanalistlere götürdü.”*¹¹⁸

Tanpınar'ın hikâyelerinde rüyalar, insanların ruhsal yapıları ve o an içinde buldukları durumları hakkında belirli bir simgesel dil kullanarak bilgi veren bir alt metin gibidir. Bu noktada Tanpınar'ın düşünce mekanizmasıyla psikanalizmin kabulleri arasındaki bir paralellikle karşılaşırız. Çünkü psikanalizmde de rüyalar “zihnin bilinçdışına ulaşan yoludur.”¹¹⁹

Tanpınar'ın rüyalara duyduğu daimî ilginin kökenini 1943 ve 1944 yıllarında *Ülkü* dergisinde yayımladığı “Şiir ve Rüya I” ve “Şiir ve Rüya II” adlı makalelerde de bulmak mümkündür. Tanpınar bu makalelerinde rüyalara duyduğu ilgiyi ortaya koymuş ve yazdığı ve yazacağı eserlerde rüya unsurlarının varlığına dair izahatta bulunmuştur. Tanpınar'ın bu makaleleri yayımladığı dönem rüyalara ait unsurlara geniş bir şekilde yer veren ilk hikâye kitabı “Abdullah Efendi'nin Rüyaları” (1943) ve “Mahur Beste”(1944) adlı ilk romanının yayımlandığı dönemdir. Söz konusu makalelerde kısmen de olsa Tanpınar'ın edebî eserlerinde rüyalara geniş yer vermesinin açıklamasını bulmak mümkündür:

Bütün mitler rüyaların çocuğudur. Ölüm korkusu ve bizzat ölümün kendisi, onları zihnimizin tezgâhında yoğurmuş ve şekillendirmiştir. Rüya uykuya münhasır bir keyfiyet

¹¹⁵Uçman, a.g.e., s.497.

¹¹⁶ Hüseyin Su, “Rüya Gören Öyküler”, **Hece/Ahmet Hamdi Tanpınar Özel Sayısı**, S.20, İstanbul,2000,s.27.

¹¹⁷ Elif Emine Özer, “Tanpınar'ın Şiir Anlayışı ve Şiirinin Kaynakları Üzerine Bir İnceleme”, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S.20, Denizli, 2006,ss.86-87.

¹¹⁸ Zeynep Kerman, **Tanpınar'ın Mektupları**, Dergâh Yayınları, İstanbul,2010,s.276.

¹¹⁹ Charles Brenner, **Psikanaliz / Temel Metinler**, çev. Işık Savaşır, Yusuf Savaşır, HYB Yayınları, Ankara, 1998,s.160.

değildir. Gece gibi onu da içimizde taşıyoruz. Şuurun duvarına açılan her gedikten rüyaların sırasına göre sıkıntılı, zalim yahut mesut diyarına gideriz.

*Tecrit ve teksif gibi zihni ameliyelerimiz bile, bir bakıma göre, rüyaya yakındırlar. Zihnin bazı imkânsız vuzuh anları uyanık halde görülen bir rüyadan başka bir şey değildir. Vecd rüyadır. Çok defa manzara karşısındaki ruh haletimiz de uyanık halde görülen bir rüyadır.*¹²⁰

(...) İster bir rüyayı anlatalım, ister realiteden bahsedelim sanatta asıl olan bu havayı kurabilmek, bu duygu kesifliği altından eşyayı gösterebilmektir. Ancak bu surettedir ki sanat adamı ömrünün arızalarına, realitelerin akislerine realite üstünde bir çehre verebilir. Herkes kendi varlığının karanlıklarında rüyalarının sırrını gizler. Bu demektir ki eserlerimizde, benliğimizin bir köşesinde bizim için bilinmeyen bir dip tabakada hapsedilmişlerdir. (...)

Hakikat şu ki nereden ve nasıl gelirlerse gelsinler, bugün bende musiki ile temasın doğurduğu üç şekil var ki ayrı ayrı ruh haletlerini karşılıyor: Nağmeden bir ağaç, nağmeden bir yükseliş, nağmeden bir yüz... Üçü de ani bir duyuş altında şekillenmiş üç rüyadır.

*Bu üç şeklin bir gün herhangi bir şiirime girip girmemesi artık benim kendi derinliklerimi yoklayabilmek kabiliyetime bağlıdır. Başlangıçları veren bu duyuş itibarıyla aynı cinsten olan bu üç hayalin yazdığım ve yazacağım şeylerde mahiyetlerini değiştirerek girdikleri ve girecekleri şekillere, mümkün ve muhtemel değişmelerine gelince onları hiç düşünmedim. Bu, geceleyn karanlık suda parıldayan belirsiz ışığın nereden, hangi bilinmeyen âlemden kopup geldiğini düşünmek gibi bir şey olabilir.*¹²¹

Tanpınar bu makaleleri oluşturma devresinde rüya hakkında mevcut olan ilmî literatürü, Bergson'dan, Jung'a ve Jones'e kadar bazı doktorları da dâhil görerek yazdığını belirtmektedir.¹²² Dolayısıyla Tanpınar'ın rüyalara ilgisinin arka planında geniş bir birikim ve ilmî çalışma vardır.

Onun *Aile*'de yayımlanan "Rüyalar" adlı hikâyesinin edebî, düşünsel ve duygusal arka planı budur.

3.1.1.2.Mazi Hasreti

Aile dergisinde yayımlanan telif hikâyelerde mazi hasreti veya genel anlamıyla mazi en çok kullanılan temalardan biridir. Derginin çeşitli sayılarında çeşitli yazarlar tarafından bu

¹²⁰ Tanpınar, "Şiir ve Rüya 1", **Edebiyat Üzerine Makaleler**, 9.b., Dergâh Yayınları, İstanbul, 2011, ss.32-34.

¹²¹ Tanpınar, "Şiir ve Rüya 2", **Edebiyat Üzerine Makaleler**, 9.b., Dergâh Yayınları, İstanbul, 2011, s.38.

¹²² Kerman, a.g.e.,s.43.

mahiyette hikâyeler yazılmıştır. Bu tip hikâyelerde genellikle, artık mazide kalmış bir devir anlatılır ve bu devre ait özelemler dile getirilir. Mazinin uzak bir noktasında yaşamış bir insan veya maziye ait bir nesne ele alınır ve bu insanlar yahut bu nesnelere idealize edilerek artık dünyada bulunmayışlarına iç geçirilir.

Bir iki istisna hariç *Aile* dergisinde yayımlanan hikâyelerde mazi hep faziletli insanların yaşadığı bir zaman dilimi olarak gösterilmiştir. Maziye duyulan hasretin karakteri veya şiddeti hikâyeden hikâyeye ve yazardan yazara farklılık gösterdiği gibi Fikret Ürgüp'ün yazdığı “Her Şey Mümkündür” adlı hikâyedeki gibi tamamen hayale ve fanteziye dayalı bir mazi algısı da bu hikâyelerde yer alabilmektedir.

Aile dergisinde yayımlanıp mazi hasreti teması ekseninde ele alınabilecek hikâyeler şunlardır:

Burhan Felek'in (1889-1982) derginin birinci sayısında yayımlanan “İlk Tokat/Bir Çocukluk Hatırası” adlı anı hikâyesi, Oktay Akbal'ın derginin dokuzuncu sayısında yayımlanan “Bizans Definesi” adlı hikâyesi, Abdülhak Şinasi Hisar'ın derginin onuncu sayısında yayımlanan “Saat Meraklısı Tahsin Efendi” ve derginin on üçüncü sayısında yayımlanan “İsmi Unutulan Melek Efendi” adlı hikâyeleri, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın derginin on birinci sayısında yayımlanan “Acıbadem'deki Köşk” adlı hikâyesi, Fikret Ürgüp'ün derginin on beşinci sayısında yayımlanan “Her Şey Mümkündür” adlı hikâyesi ve Ziya Osman Saba'nın derginin on yedinci sayısında yayımlanan “Neveser” adlı hikâyesi.

Aile dergisinin ilk sayısında gazeteci-yazar Burhan Felek' in bir çocukluk hatırası “İlk Tokat/Bir Çocukluk Hatırası”¹²³ adıyla yayımlanır. Yaşanmış bir olaya dayanan bu anlatı her ne kadar bir hatıra olsa da anlatıya dayalı ve adeta hikâyeyi andıran bir metindir.

Burhan Felek' in çocukluğuna dair ilk hatırası babasından yediği ilk tokat ve bu tokada sebep olan olaydır.

Bir gün çocuk Burhan sokaktan eve döndüğünde annesini eski bir konak olan evlerinde bulamaz. Annesinin Üsküdar'ın Saraçlar mahallesinde oturan Şefika Hanım adlı bir aile dostuna komşuluğa gittiğini düşünen küçük Burhan onun yanına gitmek üzere yola düşer. Burhan o sıralarda dört yaşındadır. Küçük Burhan'ın ailesiyle birlikte oturduğu eski ev Üsküdar'ın İhsaniye mahallesindedir ve İhsaniye mahallesiyle Saraçlar Mahallesi arasındaki uzaklık dört yaşındaki bir çocuk için çok fazladır. Ancak küçük Burhan annesini bulmak gayesiyle o uzak mesafeyi yürür. Fakat annesini Şefika Hanım'ın evinde bulamaz. Bu arada eve dönen annesi çocuğunu evde bulamayınca büyük bir telaşa kapılır.

¹²³ Burhan Felek, İlk Tokat/Bir Çocukluk Hatırası, *Aile Dergisi*, S.1, İstanbul, 1947, ss.28-29.

Bir süre sonra komşuları ve büyükleri küçük Burhan'ı sağ salim eve geri getirirler. Burhan o akşam o küçük haline bakmadan ve habersizce evden bu kadar uzaklaştığı için babasının gazabına maruz kalır ve ondan bir tokat yer. Bu Burhan Felek'in hayatta yediği ilk tokat ve onun ilk çocukluk hatırasıdır.¹²⁴

Bu hatıradaki geleneksel Türk ailelerindeki baba imajına ve babanın, annenin ve çocukların aile içindeki konumuna dair izler bulmak mümkündür. Geleneksel Türk ailelerinde doğal olarak çocukların üzerine titrenir ve çocuklardan babalarının otoritesine mutlak bir şekilde itaat etmesi beklenir. Aile içindeki hiyerarşinin en tepesinde olan baba çocuklar için herşeyin en güzelini ve en emniyetlisini tayin ve tespit edecek kişi olduğu inancındadır. Baba otoritesini korumak için gerektiğinde çocuğunu cezalandırır ve bu cezalandırmayı Burhan'ın babasının yaptığı gibi bazen tokat atmaya kadar götürür. Tokat atmak bu hatıradaki babanın çocuğunu etkili bir şekilde ikaz etmek için kullandığı bir yöntemdir. Baba bu tokadı oğlu Burhan'a hem otoritesini korumak hem de onun aynı yanlışını tekrar etmesini önlemek için atmıştır. Bu tokat Burhan'da korkulu bir hatıra olarak kalmıştır. Fakat bu tokat bir taraftan da çocukken ailesinin üzerine nasıl titrediğini ona hatırlatan bir vasıta. Yazar bu tokadı korkuyla; tokadı atan babasını hasretle ise yâd eder.

Derginin dokuzuncu sayısında Oktay Akbal'ın (1923-2015) "Bizans Definesi"¹²⁵ adlı bir hikâyesi yayımlanır. Bu hikâyede İstanbul'daki Bizans surlarının dibindeki bir mağarada define arayan bir baba ve oğulları anlatılır.¹²⁶

Dört erkek kardeş İstanbul'daki surların dibindeki karanlık bir mağarada çok kıymetli mücevherler bulma ümidiyle yıllar boyunca bir Bizans definesi ararlar. Kardeşler, bazen İstanbul kuşatması sırasında kaçırılıp buraya gömüldüğü; bazen de Bizans imparatorlarından birinin kızı olan bir prensesin cenazesıyla birlikte buraya gömüldüğü söylenen bu defineyi er geç bulacaklarını düşünürler.

Bu aile aslında nesillerdir bu defineyi aramaktadır ve kimse bir şey bulamamıştır. Define arayan erkek kardeşlerin babalarının kuzeni bir ömrünü burada define arama işine harcamış ve bir şey bulamamıştır. Esasen çocukların babası da bu mağarada bir define olmadığını bilir. Fakat oğullarının şevki kırılmasın diye onlara bir şey söylemez. Hatta define arayışlarında bazen onlara yardım bile eder. Sonunda kardeşler bir define bulamazlar. Yıllar geçer ve bütün o define aramaları tatlı bir çocukluk hatırası olarak kalır.

¹²⁵ Oktay Akbal, Bizans Definesi, **Aile Dergisi**, S.9, İstanbul, 1949, ss.55-58.

¹²⁶ Oktay Akbal'ın ilk kez 1953 yılında yayımlanan üçüncü hikâye kitabı "Bizans Definesi" ismini taşır.

Oktay Akbal “Bizans Definesi” adlı bu hikâyesinde esasen hayata tutunmak ve hayatı sevmek için hayal kurmanın gerekliliğini vurgular. Bu hayal bir define bulup bir anda zengin olmak kadar imkânsız bir hayal de olsa aslında gereklidir ve hiç hayal kurmamaktan iyidir:

“Bizim öyle bol hayallerle yüklü bir Bizans definesi masalına ihtiyacımız vardı. Onu biz yaratıyor, kendimizi belki de isteyerek aldatıyorduk. Bilerek aldanmak saadeti yok şimdi... Ümidini, hayalini, tesellisini bana verecek ne bir Bizans definesi ne de onun heyecanı ile titreyen o günlerin insanları var... Kimi bilinmeyen diyarlara gitti, kimi de bambaşka bir insan halinde içimizde, ama onlarda da o eski zamandan bir iz aramak beyhude.”¹²⁷

Hayal sahibi olmak demek hayata tutunmak için gerekli olan manevi enerjiye sahip olmak demektir. İnsan yıllanıp yaşlandıkça dünyaya daha gerçekçi gözlerle bakar ve belki bir noktadan sonra hayal kurmayı da bırakır. Fakat hayal kurmayı bıraktığı gün kendi hayatını bir ezbere yaşanan bir çeşit zorunluluğa dönüştürmüş olur.

Bu hikâyede çocukluk devri insanın varlığını hayallere en geniş ölçüde açabildiği bir devir gibi yansıtılmıştır. Hikâyede, çocukluk devri hayal kurulabilen ve bu hayallere inanılabilen bir devir olarak nitelenir. Bu nedenle de çocukluk günleri hasretle hatırlanır. “Bizans Definesi”ndeki kardeşlerin babası, aile bütünlüğünü muhafaza etmek ve çocuklarının birbirlerine olan bağlılıklarını pekiştirmek adına ailenin nesillerdir bir sonuç alamadığı define arama işini devam ettirir. Çünkü bu hayalin hayatı cazip yapan ve aile bireyleriyle bir arada olmayı güzelleştiren bir etkisi vardır. Bu hikâyede aslında var olmayan ve bir hayalden ibaret olan Bizans definesi aile bireylerinin yaşama gücünü artıran ve aile bütünlüğünü pekiştiren bir şeydir. Yazar bu nedenlerle bu defineyi bulmakla ilgili çabaları ve hayalleri özlemle hatırlar.

Abdülhak Şinasi Hisar’ın (1887-1963) yazdığı ve *Aile*’nin onuncu sayısında yayımlanan “Saat Meraklısı Tahsin Efendi”¹²⁸ saflığı, efendiliği ve basit şeylerle mutlu olma özelliğiyle artık mazide kalan bir insan olan Tahsin Efendi’yi anlatır.

Namaz vakitlerini ayarlamaya yarayan muvakkithanelerin varlığını sürdürdüğü zamanlarda saatlerin ve saatçiliğin toplumsal statüsü yüksektir. Abdülhak Şinasi’nin “Saat Meraklısı Tahsin Efendi” isimli hikâyesi de o devirlerde geçer.

Tahsin Efendi Rumeli Hisarı’ndaki Bey Camii’nin muvakkididir. Saatleri ve saatçiliği saplantıya varan bir tutkuyla sever. Bozulan, işlemeyen ve kimsenin tamir edemediği saatleri ustalıklarla tamir eder ve tekrar çalıştırır. Eli sadece saatçiliğe değil; pek çok konuya yatkındır. Komşularının evlerindeki birtakım cihazları ustalıklarla tamir eder:

¹²⁷ Akbal, a.g.e., s.58.

¹²⁸ Abdülhak Şinasi Hisar, Saat Meraklısı Tahsin Efendi, *Aile Dergisi*, S.10, İstanbul, 1949, ss.9-16.

“Bu Tahsin Efendi yalnızca muvakkithanenin saatçisi değildi. Aynı zamanda nice işlere yarayan ve bu yüzden zaman zaman, mahallede birçok evlerden aranan bir adamdı. Muhakkak halk arasında yetişip isimleri hiçbir tarihe geçmeyen o sayısız sanatkârlardan yani biraz sihirbaz olan insanlardan biriydi. Onun nasırlı ellerinin süründüğü şeyler her defasında, bir merhamet melhemiyle tedavi görmüş gibi, memulün fevkinde iyileşir ve işlerdi.”¹²⁹

Tahsin Efendi yalnız bir adamdır. Karısı yahut çocukları yoktur. O da bir aileye sahip olmayışının doğurduğu mahrumiyeti saat tutkusuna sarılarak telafi etmeye çalışır. Evinde değişik devir, tip, ülke ve markalara ait pek çok saat vardır. Saat aşkı onu hayata bağlayan ve yaşamasını sağlayan manevi bir motivasyon gibidir. Saatlere sahip olmak, onlarla uğraşmak Tahsin Efendi'nin yaşama gerekçesini oluşturur:

“Zavallı Tahsin Efendi saatleri o kadar severmiş ki vaktini, sıhhatini, parasını hep bunlar için harcedermiş. Eline biraz toplu bir para geçti mi, güzel ve yeni bir saat daha alır ve biriktirdiği para buna yetmeyince de başkalarının iltifa etmeyecekleri eski, biçimsiz, durmuş saatleri toplar, hattâ başkaları artık saatlerinin büsbütün bozulmuş olduklarına kanaat getirerek bunları atmağa karar verdiler mi, Tahsin Efendi bu saat cesetlerini bile saklar; hiçbir saati terk etmeğe bir türlü razı olmazmış.”¹³⁰

Tahsin Efendi'nin adı yaşadığı çevrede saatlerle ve saatçilikle özdeşleşmiştir. Saatleriyle meczubâne bir gayretle meşgul olmaktadır. Ayrıca evinde sakladığı ve bozukken tamir etmeyi başardığı pek çok antika saati bir gün yüksek fiyatlarla birilerine satabileceğini düşünmekte ve bu düşünceyle evinde eski saatleri biriktirip durmaktadır. Fakat Tahsin Efendi'nin fakir evinde biriktirdiği çalar saatlerle ilgili çok büyük bir mesele vardır. Tahsin Efendi bu saatleri büyük bir özenle tamir edip ayarını yapar ama bu çalar saatler bir türlü aynı vakitleri gösteremez, mühim zamanlarda aynı anda çalmazlar. Değişik zamanlarda her biri ayrı ayrı çalarak Tahsin Efendi'nin evinin tuhaf ve intizamsız seslerle dolmasına sebep olurlar. Tahsin Efendi çalar saatlerindeki bu intizamsızlığı ve uyumsuzluğu kendisine dert etmiştir. Saatlerinin aynı anda ve bir armoni içinde çalması Tahsin Efendi'nin en büyük emeli haline gelmiştir:

“Zavallı Tahsin Efendi'nin hayatında en büyük emeli bütün tamir edilmiş bu saatlerinin hepsinin hep birden intizam ile işleyerek ve mesut ve mübarek bir dakika içinde birleşerek saat başlarını hep birden, hep beraber çaldıklarını duymakmış.”¹³¹

¹²⁹ Hisar, a.g.e., s.9.

¹³⁰ Hisar, a.g.e., s.10.

¹³¹ Hisar, a.g.e., s.14.

Bir gün komşuları Tahsin Efendi'nin muvakkithanesinde birdenbire hastalandığını öğrenirler. Hastalığı ağırlaşan Tahsin Efendi bir süre sonra ölür. Bu mütevazı ve iyi niyetli eski zaman saatçisinin ölümüne komşuları çok üzürlüler. Ondan geriye miras olarak kalan saatler çok ucuza satılır. Kimse bu saatlere özel bir değer vermez. Tahsin Efendi'nin sağlığında yıllarca büyük ümitlerle biriktirdiği ancak hiç kimseye satamadığı antika saatleri onun ölümünden sonra da alıcı bulamaz:

“Biçarenin saatleri umduğu kadar değil, başkasının tahmin edeceği değerini bile tutmamıştı... Bütün bu bozuk ve işlemez saatleri sanki ne yapmalıydı? Biçare Tahsin Efendi merak getirmişti diyerek herkes omuz silkiyor, bunların bir para edeceğine artık kimse inanmıyordu.”¹³²

Ancak mahallede anlatılana göre Tahsin Efendi yatağında ölmek üzereyken sağlığında bir türlü aynı zamanda çaldıramadığı çalar saatler saniyesi saniyesine aynı zamanı göstermeye başlamıştır. Başboş işleyen bozuk çalar saatler o ölmek üzereyken hep birlikte on ikiyi vurmaya başlamıştır. Tahsin Efendi ömrünün son anlarında bunu bir başarı gibi duyumsamış ve büyük bir iç huzuru içinde ölmüştür.

Mahalleliye göre saatlerin aynı anda çalması ölmek üzere olan Tahsin Efendi'ye Allah'ın bir lütfudur. Bu mucizeyi Allah ona mutlu bir şekilde ölmesi için vermiştir. Allah'ın bu lütfuna mazhar olan Tahsin Efendi geride kalan mahalleli tarafından bir çeşit evliya ve şehit gibi yâd edilmeye başlar. Mezarında saygıyla dua edilen ulvî ve uhrevî merhumlardan birine dönüşür.¹³³

“Saat Meraklısı Tahsin Efendi”nin başkışisi saat meraklısı, muvakkithane memuru Tahsin Efendi saat merakını aşırıya götürmüş bir çeşit meczuptur. Hayatındaki yalnızlığın ve kimsesizliğin getirdiği daimi mahrumiyet duygusunu “saat tamir ederek tamir etmeye” çalışır.

Tahsin Efendi kendisini saat tutkusuna vererek onlardan kendisine bir gaye ve bir hayal yaratmıştır. Çünkü gayesiz ve hayalsiz adam yaşayamaz.

¹³² Hisar, a.g.e., s.14-15.

¹³³ Ahmet Hamdi Tanpınar'ın ilk kez 1961 yılında yayımlanan “Saatleri Ayarlama Enstitüsü” adlı romanı merkezine saat merakını ve saatçiliği alması itibarıyla Abdülhak Şinasi Hisar'ın 1949 yılında Aile dergisinde yayımlanan “Saat Meraklısı Tahsin Efendi” adlı hikayesiyle benzer yönler barındırmaktadır. Tanpınar'ın romanında Hayri İrdal'ın saatçiliği öğrendiği kişi olan ve ustası konumundaki muvakkithane görevlisi Nuri Efendi, karakter ve yaşayış bakımından Hisar'ın hikâyesindeki saat meraklısı Tahsin Efendi'yi andırır. Nuri Efendi'nin saat merakı da Tahsin Efendi'ninki gibi meslekî bir ilginin çok ötesindedir. O da Tahsin Efendi gibi saatlere ve saatçiliğe adeta tasavvufî ve felsefî bir sevgiyle bağlıdır. Nuri Efendi ömrünün çoğunu saatlerden ibaret bir muvakkithanede geçirir. Mahallesinde çok iyi ve çevresine zararsız biri olarak tanınır. Bir kere hiddetlendiğini yahut bağırdığını gören olmamıştır. Tanıdıklarının bir kısmı onu büyük bir âlim; bir kısmı evliya gibi görür. Saatlerin ayarı konusunda çok titizdir. Ayarsız saatler onu çileden çıkarır. Birbirini tutmayan saatleri cemiyetin en büyük problemlerinden biri gibi görür. Bu bakımlardan Nuri Efendi, Abdülhak Şinasi Hisar'ın bu hikâyesindeki saat meraklısı Tahsin Efendi'ye benzer. Fakat Tanpınar'ın romanındaki Nuri Efendi, Tahsin Efendi'ye nazaran daha sosyal daha hayatla barışık bir kişidir. Onda Tahsin Efendi'de olduğu gibi bir sefalet veya inziva durumu söz konusu değildir.

Yazar, bunu hikâyede şöyle ifade eder:

*“Her baş idare etmekle mükellef olduğu vücudü besleyen bir hülya yaratır. İnsanların hayatlarını koruyan böylece başlarında taşıdıkları ve kendi inandıkları kudsî yalanlardır. Çocukken emdiğimiz süt gibi hepimizin gönlünü avutmakla devam eden hülyalarımız vardır. Hepimiz başkalarından gizlediğimiz asıl mahrem hayatımızı onlarla besleyerek yaşarız. Dua etmeliyiz ki Allah kimsenin gönlünü böyle kendini doyuran bir hülyadan mahrum etmesin.”*¹³⁴

Bu hikâyeye ilgili değinilmesi gereken bir nokta da içinde barındırdığı mazi hasretidir. Abdülhak Şinasi'nin hikâyelerinde ve diğer eserlerinde mazi çok mühim bir yer kaplar. Bu hikâyede de “mazi” kavramı hikâyenin inşası içinde en önemli unsurlardan biridir. Maziye karışan ve gitgide silikleşerek anlamını kaybeden pek çok şey gibi muvakkithane memurluğu da artık anlamını kaybetmiştir. Kimsesiz Tahsin Efendi'nin ölümü bir bakıma bir mesleğin ve o mesleğin çevresinde oluşan kültürün maziye gömülmesi demektir. Tahsin Efendi'nin mazlum birisi oluşu, mesleğinin en önemli unsuru olan saatlere bağlılığı ve yazarın bu bağlılığı anlatılırkenki çaresizlik ve meczupluk iması ve onun antika saatlerini bir gün satarak zengin olma hayaline hiçbir zaman ulaşamayışı, gitgide uzaklaşan bir maziye ait hüznü anlatır.

Öte yandan Abdülhak Şinasi Hisar'ın bu hikâyesindeki Tahsin Efendi “özel yabancılaşma ve bireysel anomi” durumu içinde ele alınabilecek bir kişidir. Özel yabancılaşma XX.yüzyıl felsefesinde Heidegger ve Sartre'in da vurguladığı gibi “insanın toplumdan ve giderek hayattan uzaklaşması durumu”dur. ABD'li sosyolog Merton'a¹³⁵ göreyse yabancılaşma ve onun önemli göstergesi anomi “toplumsal yapıyı oluşturan değer ve norm gibi etmenlerle, bireyi bunlara uymaya zorlayan toplumsal yapı ya da kurumlar arasındaki kopma durumu” olarak tanımlanabilir. Birey, toplumsal yapıdaki konumunu ve rolünü doldurmadığını hissetmeye, yani toplumsal yapı kendisine yabancılaşmaya başladığı anda yabancılaşma sürecine girer. Bu kopuş, beraberinde dış gerçekliği ve genelgeçerlik kazanmış kuralları sorgulamayı getirir. Nihayetinde bireyin yörüngesiyle toplumunki ayrılır.¹³⁶

Sosyolojik bağlamdaki toplumsal kuralsızlığı imleyen anominin birey merkezli durumundan başka bir şey olmayan bireysel anomiyse, en genel tanımıyla kişinin içinde yaşadığı toplumla bağlarının gevşemesi, giderek kopması sürecinde yaşadığı ruhsal çözülmeyi, bireysel kurallarını yitirmeyi içermektedir.

¹³⁴ Hisar, a.g.e., s.11.

¹³⁵ Robert King Merton, ABD Ulusal Bilim Akademisi, Amerikan Felsefe Topluluğu ve Amerikan Sanat ve Bilim Akademisi üyesi ABD'li sosyologtur.

¹³⁶ Hakan Sazyek, **Abdülhak Şinasi Hisar'ın Romanlarında Özel Yabancılaşma**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2008, ss.30-32.

Ansiklopedik bir tanımla da “hiçbir ölçüsü, süreklilik duygusu ya da yükümlülüğü olmayan ve bütün toplumsal bağlarını yadsıyan bireyin ruhsal bozgun durumudur.”¹³⁷

Tahsin Efendi'nin kendisini saatlerden ve saatçilikten ibaret bir dünyada yaşatması, toplumla saatçilik dışında herhangi bir etkileşim yahut iletişim içinde olmaması durumu özel yabancılaşmaya; yine onun saatleri mükemmelen ayarlamak ve saniyesi saniyesine birbirine uydurmak ülküsü(!) dışında bir hayat ülküsüne sahip olmayışı bireysel anomiyeye örnektir.

Abdülhak Şinasi Hisar'ın bu hikâyesinde anlattığı Tahsin Efendi'ye benzeyen kişiler onun romanlarında da vardır. Hisar bir yazısında romancı olarak böylesi insanları öncelediğini, aynı zamanda kendi protagonistlerine seslendiğini hissettiren şu sözlerle ifade eder:

“Zavallı adamlar! Siz hayatınızı mübarek saydığınız bir iki his namına kurban etmişsiniz! Hâlbuki benden başka bunu anlayan şahidiniz bile kalmamış! Bari ben size şahitlik etmeli değil miyim?”¹³⁸

Hisar'ın romanlarındaki başkişiler yer yer aşırılığa varan ve içinde yaşadıkları toplumlarca acayip bulunan saflıklarıyla yer yer de gerçekten aklî melekelerini kaybederek toplumsal yaşamın dışına savrulurlar.

Yazarın üç romanında da deli olarak nitelendirilen figürlerin hayatını işlemesi, onun modernitenin ve modernizmin yabancılaştırıcı ve salt aklı yüceltici bir ilerleme zihniyetine dolaylı bir tepki olarak da yorumlanabilir. *Fahim Bey ve Biz*'deki Fahim Bey'in ve *Çamlıca'daki Eniştemiz*'deki Vamık Bey'in deliliği ölçülüdür, sınırlı birer nevroz yaşarlar değişik türleriyle. *Ali Nizami Bey'in Alafrangalığı ve Şeyhliği* ndeki Ali Nizami Bey ise bir psikotik, sonra da bir şizofren olarak finalde gerçekten delirecektir.¹³⁹

Tahsin Efendi kendisini toplumsal hayatın dışında bir yere konumlandırmış, bunu yaparak da bir topluma ait olmanın getirdiği külfetlerden muaf, nimetlerden de mahrum olmayı tercih etmiştir. Esasen Tahsin Efendi'nin saat koleksiyonunu bir gün yüksek meblağlar karşılığında satmak gibi dünyevî ve beşerî bir hayali vardır ama gerçekçilikten çok uzak olmakla bu hayal onun meczupluk emârelerini yoğunlaştırmaktan başka bir işe yaramaz.¹⁴⁰

Abdülhak Şinasi Hisar'ın *Aile*'de yayımlanan ikinci hikâyesi olan ve derginin on üçüncü sayısında yayımlanan “İsmi Unutulan Melek Efendi”¹⁴¹ adlı hikâye başkişisi bakımından “Saat Meraklısı Tahsin Efendi”yle büyük benzerlik gösteren ve benzer bir edebî

¹³⁷ Ana Britannica, C.2,s.121.

¹³⁸ Hisar, “Romancının Şahısları I”, *Varlık*, S.316,İstanbul, 1946, ss.6-7.

¹³⁹ Sazyek, a.g.e.,s.244.

¹⁴⁰ Abdülhak Şinasi Hisar'ın hikayelerinin toplu halde yayımlandığı bir kitap yoktur. Dolayısıyla Hisar'ın“Saat Meraklısı Tahsin Efendi” adlı bu hikâyesi yazarın herhangi bir kitabına girmemiştir. Bu hikâye *Kitap-lık* dergisinin Mart 2001'de çıkan 46.sayısında tekrar yayımlanmıştır.

¹⁴¹ Hisar, İsmi Unutulan Melek Efendi, *Aile Dergisi*, S.13, İstanbul, 1950, ss.11-17.

bakış açısıyla ele alınabilecek bir hikâyedir. Hikâyedeki Melek Efendi aşırı nezaketi ve kibarlığı nedeniyle topluma tam anlamıyla entegre olamamış bir kişidir.

Hisar mahallesinde yaşayan bir ailenin evinde bir gün yangın çıkar ve aile bu evi terk etmek zorunda kalır. Yangında yok olan bu eski ev, ailenin bireylerine ait pek çok hatıra barındıran ve bütün aile bireylerinin adeta içine işlemiş ve ortak hafızasına kazınmış bir yurt ve bir öz vatan gibidir. Aile bu nedenle Göztepe’de kiralamak zorunda kaldıkları ve taşındıkları yeni eve bir türlü alışamaz.

Bu yeni evin muhiti, mecrası, havası ve eşyası Boğaz’daki eski evlerine alışmış olan aile için yabancılik ve yabanilik doludur. Yattıkları yatakta, içtikleri suda ve sokaktan gelen çocuk ve satıcı gürültülerinde bile bir gariplik ve yabancılik bulurlar:

“Bu koltuklar, kanepeler üstünde geçmiş zamanlarda kimlerin oturmuş, düşünmüş, sayıklamış ve düşünmüş olduklarını bilmediğimizden biz rahat edemiyorduk. Ben çocukken, oynuyarak, üstlerine, yüzümü, gözümü sürmemiş olduğum için, eşyaları kaplıyan kumaşların temizliğine itimat edemiyordum. Bu köşkte, bu eşyalar arasında cidden kiracı, geçici ve yabancıydık.”¹⁴²

Ailenin taşındığı bu yeni evin sahibi zengin ve okumuş bir adamdır. Ancak evin kira sözleşmesini bir akrabası aracılığıyla yapmıştır. Kirayı da her ay bu akraba gelip aileden alacaktır. Ev sahibinin akrabası olan bu beyefendi oldukça saygılı, nezaketi mahcubiyet boyutlarına vardırılmış, utangaç ve aşırı kibar bir adamdır. Bir gün kirasını almak üzere aileyi ziyarete gelir. Evin oğlu bu kibar adamı karşılar ve onunla sohbet etmeye başlar. Sohbet sırasında adama “Melek Efendi” diye hitap eder. Bu şekilde hitap ettikçe de adam kızarıp bozarır, bir şeyler anlatmaya çalışır. Ancak mahcubiyetinden ne dediği pek anlaşılmaz. Sadece arada “Hayri” diye bir lafız duyulur.

Kirasını aldıktan sonra Melek Efendi evden ayrılır. O gittikten sonra evin oğlu Melek diye hitap ettiği kişinin isminin aslında Hayri olduğunu ve Melek’in adamın karısının adı olduğunu annesinden öğrenir. Büyük bir mahcubiyete kapılır. Ertesi gün trende giderken bir arkadaşıyla bu olayla ilgili konuşur ve Hayri Bey’e nasıl karısının ismiyle yani “Melek” diye hitap ettiğini anlatır. Bu isim kısa sürede yayılır ve çevresinde temiz ve kibar bir insan olarak tanınan Hayri Bey’in ismi toplum ve ahbabları içinde Melek Efendi olarak değişir. Eski ismi unutulur. Çünkü Melek ismi ona Hayri isminden çok daha fazla yakışmaktadır. Çünkü bu adam insanlara olan davranışları ve toplum içindeki aşırı nezaketi ve kibarlığıyla gerçek bir melek gibidir:

¹⁴² Hisar, a.g.e., s.11.

“O, hep önüne bakıyor, mahviyetle mahcubiyetle, adeta mazur görülmek isteyen bir nezaketle konuşuyordu. Bilhassa sükût etmeği, dinlemeği ne güzel biliyor ve dinlediği sözleri âdeta şerheden ne geniş mânalarla tebessüm ediyordu. Bir böyle tebessüm bütüin bir medeniyet ifadesidir. (...) Soyadı kanunu daha çıkmamıştı. İhtimal ki bu kanun o zaman kabul edilmiş olsa ona bu ismi takacaklardı. Bir adamın asıl lâyük olduğu kendisinin aldığı değil, lâkin kendisine verilen lâkaptır. Kimi tok gözlü diye bir isim alır. Fakat komşuları ona aç gözlü derler ve onların hakkı vardır. Yabancıların teşhisi çok kere doğrudur. İnsana asıl lâyük olduğu ismi komşuları verirler.”¹⁴³

Toplum içinde Melek Efendi diye karısının ismiyle çağrılmak gerçek ismi Hayri olan beyin canını çok sıkmıştır. Fakat nezaketinden ve utangaçlığından kimseye bir şey söyleyemez, herhangi bir sitemde dahi bulunamaz.

“İsmi Unutulan Melek Efendi”nin yazarı olan Abdülhak Şinasi Hisar’da İstanbul’un ve bu şehrin ruhuna sinmiş olan eski hayatların çok önemli bir yeri vardır. O, *Boğaziçi Mehtapları* adlı Boğaz şehrengizinde, Boğaz Köylerinde geçen çocukluğundan övgüyle ve hasretle bahseder.

“İsmi Unutulan Melek Efendi”de de aslında bir mazi hasreti söz konusudur. Boğaz’daki evlerini yangında kaybeden aile taşınmak zorunda kaldıkları yeni evlerine bir türlü alışamaz. Onda cezbedici ve kucaklayıcı hiçbir şey bulamazlar. Rûhen ve aklen eski evlerine olan aidiyetlerini ve bağlılıklarını sonlandıramazlar. Burayı bir ev gibi göremezler. Bu yeni evde kendilerini sürekli yabancı hissederler.

Fakat bu yeni evleri vasıtasıyla tanıştıkları Hayri Bey bu yabancılik hissini ve gurbet duygusunu biraz azaltır. Çünkü bu adam o kadar kibar, o kadar beyefendi ve o kadar mahcup biridir ki bu dünyaya yahut insan ırkına mensup değil gibidir. Evin oğlu yanlışlıkla da olsa Hayri Bey’e karısının ismiyle yani Melek diye hitap eder. Bu yanlış hitap ediş zamanla yayılır ve adamın ismi Melek Efendi’ye dönüşür. Çünkü Melek Efendi gerçek bir melek gibidir ve dostlarının ona Hayri diye hitap etmesi artık mümkün değildir. O bir insan için çok fazla olan davranış temizliği ve asaletiyile hem Melek adını hem de “efendilik” namını fazlasıyla hak eden birisidir. Bu yüzden toplum nazarında eski isminin unutulmasında bir beis yoktur.¹⁴⁴

Abdülhak Şinasi Hisar “Edebiyat ve Roman” başlıklı bir yazısında romanı bir olaya dayandırmamak gerektiği görüşünü ortaya koyan bir yazardır. Ona göre romanda olay ögesi, şiirde olduğu gibi gösterişsiz ve dozunda bir konumda tutulmalıdır. Romanda temel öge olay

¹⁴³ Hisar, a.g.e.,s.15-16.

¹⁴⁴ Abdülhak Şinasi Hisar’ın hikâyelerinin toplu halde yayımlandığı bir kitap yoktur. Dolayısıyla yazarın Aile dergisinde yayımlanan “İsmi Unutulan Melek Efendi” adlı bu hikâyesi yazarın herhangi bir kitabına girmemiştir.

değil; kişi, çevre, toplum, hayat, duygu ve düşüncedir.¹⁴⁵ Bu çerçevede Hisar'ın, hikâyelerinde ve romanlarında aşırı bir şekilde idealize edilmiş, iyilik ve masumiyet timsali insanlara ve geçmiş zamanlara yönelik söz konusudur. Yazar, geçmiş zamanların bu iyilik ve masumiyet timsali insanları bağrında yaşattığını varsayar, "İsmi Unutulan Melek Efendi" hikâyesinde olduğu gibi buna inanır.

"İsmi Unutulan Melek Efendi" hikâyesinde yoğun bir şekilde yer alan diğer bir duygu olan yaşanan muhit ve eve bağlı aidiyet duygusu Abdülhak Şinasi Hisar'ın eserlerinde sıklıkla işlenmiş bir konudur. Onda mazi, hem zaman hem mekân hem de insan unsurlarıyla bir aradadır ve maziden tüm bu unsurlarıyla kopamayı söz konusudur. Meselâ yazarın *Çamlıca'daki Eniştemiz* adlı romanındaki şu satırlar onun "İsmi Unutulan Melek Efendi"deki aile bireylerinin yanan eski evlerine duydukları özlemle benzer niteliktedir:

"Her evin, hele o kadar hususiyetleri olan büyük eski zaman evlerinin birer tabiat ve hüviyetleri vardır. Yaşanan günlerle geceler içinde çocukla evin arasında büyük bir mahremiyet teessüs eder ve çocuk, içinde yaşadığı evi kendisine süt veren canlı bir mahlûk gibi sevmesini ve onun gönlünü açarak içindeki musikileri duymasını iyi bilir. Zira daima böyle, hülyalarımızla tatlılaştırıp ağdalaştırarak gönlümüze sindirdiğimiz evler ve içinde mevsimlerimizin tatları olgunlaşmış kalbimize sızan mahalleler, başkalarına sevimsiz, lezzetsiz, hatta belki gamlı ve kasvetli gözüke bile bize yine hoş, derin, gönüllü ve âdeti dünya güzeli görünür."¹⁴⁶

"Yalı, bence, ailemin mevcudiyeti, şefkati, muhabbeti, iklimi olan bir kucaktı. Ve bundan dolayı bir şiir kovanı, bir ruh gibiydi. Ruhumla öyle kaynaşmış bir mevcudiyetle yaşardı ki onun yalnız kendi yerinde ve benim hafızamda değil, kalbimde, asabımda ve kanımda mevcut olduğunu bilirdim. (...) Bir kapısından girer girmez onun vücudum ve ruhumla kucaklaştığını ve beni tamamladığını duyardım. Hâlâ rüyalarımnda çok kere ona karışır ve kendi hayatımı onun varlığından ayıramam. Onun içinde geçen bu günler ömrümün belki en iyi, en tatlı günleriydi. Bu kadar çabuk geçen günler görmedim."¹⁴⁷

Burada değinilmesi gereken bir diğer nokta da hikâyede yapılan ev-aile bütünlüğü vurgusunun *Aile* dergisi içinde tesadüfî olmadığıdır. Hikâyenin bu yönüyle *Aile*'de yayımlanışı derginin aile ve ev sevgisini okuyucularında diri tutma amacıyla yakından ilişkilidir.

¹⁴⁵ Sazyek, a.g.e., s.63.

¹⁴⁶ Hisar, *Çamlıca'daki Eniştemiz*, Yapı Kredi Yayınları, 3. b., İstanbul, 2011, ss.29-30.

¹⁴⁷ Hisar, *Boğaziçi Yalıları*, Yapı Kredi Yayınları, 2. b., İstanbul, 2010, s.32.

Aile'de yayımlanan ve genel anlamıyla mazi hasreti teması içinde ele alınabilecek hikâyelerden biri de Ahmet Hamdi Tanpınar'ın derginin on birinci sayısında yayımlanan "Acıbadem'deki Köşk"¹⁴⁸ adlı hikâyesidir.

Bu hikâye Osmanlı Devleti'nin son yıllarında İstanbul Acıbadem'deki bir köşkte yaşayan bir aileyi anlatır. Evin sahibi olan Sani Bey'in yeğeninin dilinden anlatılan hikâyede başkişi Sani Bey'dir. Sani Bey hikâyenin anlatıcısı olan yeğenin büyük dayısıdır.

Sani Bey hayatında terakkiye ve yenileşmenin sonsuzluğuna inanan birisidir. Ona göre işleyen bir insan kafasının üç büyük gayesi vardır: icat, ıslah ve tadil... Sani Bey hayata, çevresindeki eşyaya ve olup bitmelere hep bu prensip çerçevesinde bakar. Bu nedenle de sürekli yeni birtakım cihazlar icat etmek peşinde koşar:

*Fakat bu üç kategori birbirinden o kadar kat'i surette ayrılmazdılar. Tadil ve ıslah yolu ile icat kabil olabileceği gibi, ıslah yolu ile tadil, tadil yolu ile ıslah da kabil ve tavsiyeye şayandı. Eski inşa ile gençliğinde yazdığı küçük mekanik risalesinde –galiba tek cümleden ibaret olan bu yirmi sahifelik risaleye son senelere kadar Sahaflar'da tesadüf etmek kabildidayım bu nazariyesinin bir nevi felsefesini yapmıştı. Filhakika eski tasavvuftaki vahdeti vücuttan işe başlayarak cisimlerin ve şekillerin aslındaki birliğine geçiyor ve oldukça karışık bir ayniyet nazariyesinden sonra mihanikin dayanması lazım geldiği terakki fikrinin belli başlı esaslarını anlatıyordu. Ona göre kâinatta her şey fonksiyon ve mahiyet değiştirebilirdi. Bu umumi saadete hizmet için elzem bir çalışma idi. İcat etmeliydi; esas bu idi."*¹⁴⁹

Sani Bey'e göre bir insan bir şeyler icat etmeye çalışmalı; eğer bunu yapamıyorsa icat edilmiş şeyleri ıslah ve tadil etmeyi denemelidir. Fakat bu prensip Sani Bey'in yaptığı işlerde pek de iyi sonuçlar vermez. Bundan da öte bu prensip onun bir şeyler icat etmesini sağlamak yerine çoktan icat edilmiş şeyleri yeniden icat edip karmaşıklştırmasına neden olur. Mesela evinin bir bölümünde üç yıl çalışarak kendi tarzına göre yeni bir banyo yapar. Fakat bu banyoda yıkanmak aile bireyleri için dünyanın en zor işlerinden biridir. Banyonun karmaşık mimarisi ve sıcak su soğuk su mekanizmasının anlaşılması güç bir mahiyette oluşu bu banyoda temizlenmeyi ve dinlenmeyi aile bireyleri için bir çeşit işkence haline getirir:

"Onun muhayyalesi dolu dizgin yürüyen cinstendi. Gözünün her rast geldiği şeyi kendi icadına veya o andaki çalışmasına ilâve edebilirdi. Böyle bir zekânın asıl fonksiyon fikrini kaybedeceği tabii idi. İşte gusulhâne onun icat dehâsıyla beraber bu kusurlarının da mahsulü idi. Doğrusu istenirse bu ayağa dikilmiş küçük çapta bir dekovil lokomotifine benzeyen soba

¹⁴⁸ Tanpınar, Acıbadem'deki Köşk, *Aile Dergisi*, S.11, İstanbul,1949, ss.11-19.

¹⁴⁹ Tanpınar, a.g.e., s.12.

ve kazanıyla, duvarlarındaki bir yığın çark, büyük vida, musluk, boru ve helezoni borularla, duvar diplerindeki hiçbirimizin tanımadığı bir yığın aletlerle yıkanılacak bir yerden ziyade bir vapurun yeni tertip makine dairesine, bilmediğimiz maddelerle ısınan bir kalorifer teçhizatına, çok lezzetli ve zalim işkencelerin yapıldığı bir yere benziyordu.”¹⁵⁰

Bir keresinde de Sani Bey, bir bisikleti tadil etme çabasına girişir. Bisiklet süren insanların yağmurda ıslanmasını önlemek amacıyla yeğenlerinden birine alınan bir bisikletten bir çeşit kapalı araba yapar. Bunu yapmazdan evvel de evin at arabasının evin emektar atı Derviş’le birlikte satılması talimatını verir. Fakat Sani Bey, bisikleti dört tekerlekli kapalı bir arabaya dönüştürdükten sonra rahat edemez. Araba-bisikletin insan gücüyle çalışması prensibini tadil etmek ister. Böylece araba-bisikleti çekmesi için bir at bulunması talimatını verir. Zaten hiç satılmamış olan evin emektar atı Derviş üst katta saklandığı yerden geri getirilir. Böylece Sani Bey altı bin yıl önce icat edilmiş at arabasını yeniden icat etmiş olur!

Sani Bey’in ölümü de kendi yaptığı banyoda geçirdiği bir kazadan sonra gerçekleşir. Banyoda aşırı sıcak sudan haşlanan Sani Bey bir süre sonra hayatını kaybeder. İcat ettiği şeylerin hiçbirinde bir işlevsellik veya yenilik olmamasına rağmen ölürken yüzünde işini yapmış bir adamın huzuru vardır. Onun kendi icat ettiği işlevsiz ve yararsız banyoda haşlanarak ölmesi güçlü bir ironidir:

Sani Bey gördüğüm insanlar içinde mesut olmak çaresini bilen tek adamdı ve dehâsına imanı içinde bütün beyhude çalışmalarına, ev halkını kuru tahtaya indiren israflarına, budalalıklarına, söz, nasihat kabul etmemesine rağmen çok mesut öldü. Onu kendi icat ettiği gusulhânedede yarı yanmış olarak ölüm döşeginde benim gibi seyredenlerden hiç kimsenin, yüzündeki derin sükûnete bakıp da:

- *İşte vazifesini yaptığından hiçbir şüphesi olmayan adam!...diye düşünmemesi kâbil değildi.*¹⁵¹

“Acıbadem’deki Köşk” Osmanlı Devleti’nin son dönemlerindeki kaotik bir konağı ve bu konağı kaotik hâle getiren Sani Bey’i mizâhî ve ironik bir dille anlatarak Türk toplumunun geçirdiği değişimlere değinen bir hikâyedir. Bu hikâyeye değerlendirilirken ele alınması gereken unsur hikâyede anlatılan köşk; kişilerse Sani Bey ve hikâyenin anlatıcısı olan yeğendir.

Modern Türk Edebiyatı’nın kadim konularından biri konaktır; yıkılan, yakılan, kaybedilen, satılan, eski yaşayışın, Osmanlı’nın, geçmişteki kültürün tasfiyesini simgeleyen köşkler, konaklar, evler... Ev, dağılan, bozulan ailenin mekânı olarak anlatılır. Tanpınar da yazdığı dönemler itibariyle roman ve öykülerinde, konakları, yalıları ve köşkerleri kullanır.

¹⁵⁰ Tanpınar, a.g.e., s.16.

¹⁵¹ Tanpınar, a.g.e., s.19.

“Acıbadem’deki Köşk” ün başkişisi Sani Bey’dir ama hikâyeye ismini veren köşkün sahnedeki yeri, temsil ve sembolize ettiği değerlerle en az Sani Bey kadar büyüktür.

Tanpınar’ın en popüler metaforlarından biri “ev”dir ve hem bu hikâyenin hem de başka hikâyelerinin şifresidir. “Emirgân’da Akşam Saati”nde, “Yaz Gecesi”nin kapalı dünyasında, “Abdullah Efendinin Rüyalari”nda, “Evin Sahibi”nde, “Bir Yol”da ve “Acıbadem’deki Köşk”te ev metaforu görülebilir. Acıbadem’deki köşk eski hayatımızdan getirdiğimiz ve dönüştürdüğümüz bir evdir. Bir tür sürekliliği vardır. “Saatleri Ayarlama Enstitüsü” romanında olduğu gibi saçmanın cisimleşmiş hali değildir; ama habercisidir.

Özellikle de evin içindeki merdivenler, çeşitli amaçlarla gerçekleştirilmiş tadilat, ev içi alanın yeniden tanziminde yoğunlaşmıştır. Bu modernleşmenin özel alanda kendini hissettiren değişim rüzgârının Tanpınarca ifadesidir. Sani bey bu ev içi yaşantıyı kaosa sürükleyen icatlara tamamen Batılı bilimsel düşüncelerin etkisiyle girişmiştir! Ev yıkılmamıştır ama ne Batı’da ne de Doğu’da bir örneği olmayan bir ucubeye dönüşmüştür.

Metindeki ev ve Sani Bey’in icat-ıslah ve tadil merakının sonucu olarak bütün faaliyetler abestir. Gusülhane için kurulan tesisatın karmaşıklığı, araba ve köşkün üst katında bir odada saklanan at gibi unsurlar, zeminden yukarıya doğru genişleyen, ahengi kaybetmiş bir abes görüntüsüdür.¹⁵²

Sani Bey, eski bir çarkçı yüzbaşısıdır. “Yapan” ve “yaratan” anlamıyla “sani”, kahraman için uygun bir isimdir. Köşkün sakinleri, kendilerinin emniyet ve rahatı için yaptığı değişiklikleri tuhaf ve gülünç bulsalar da, bunlardan zarar görseler de ona karşı çıkmazlar; özellikle onun önünde bunlar hakkında fikir yürütmekten kaçınırlar. Çünkü Sani Bey, köşk halkı için bir cazibe merkezi olduğu kadar bir korku kaynağıdır. Girişimlerinde son derece samimi olan Sani Bey’in eleştiriye tahammülü yoktur, bağnaz ve alıngan bir tavır takınır. Keşfedilmiş olanı yeniden keşfetmesi bakımından “sani” kelimesinin “ikinci” anlamının da kendisine uygun düştüğü söylenebilir.

Bu bakımdan köşk de değişmeyen niteliği ile bir mekân olmaktan çok Sani Bey’in bir uzantısı, ona uygun bir çerçevedir. Acıbadem’deki köşk ve Sani Bey Osmanlı tarihinin belli bir devrini ve o devrin değerlerini temsil etmek için kullanılan bir kültürel yapı ise, bu yapının değerlerinin içini boşaltan mantık merkezi yeğendir. Yani yeğen, hikâyenin tek değişen ve olgunlaşan karakteridir. O, eleştirel gerçekçi tavrıyla eski yapıyı bozan ve eski yapının içi boşalan kavramlarını tecrübenin denetiminden geçirip onları yeni değerlerle dolduran veya yeni bir yapının temelini atan kişidir. Sani Bey kendi kendini aldatarak hayalî bir âlemde sorumluluk taşımadan, hiç değişmeden, ıstırap çekmeden ve hiç olgunlaşmadan yaşar. Hayalî

¹⁵² Şahin, a.g.e.,s.354.

dünyayı aşip gerçekte barışan ve olgunlaşan yeğen ise sorumluluk sahibi, gerçekçi olgun bir kişidir.¹⁵³

Tanpınar'a göre tasavvuf ile teknolojik gelişmeyi bir araya getirmek ancak eski zaman simyacılarının yaptığına benzer, ucubik sonuçlar doğurur. O yüzden de "Acıbadem'deki Köşk"te Tanpınar'ın alaya aldığı bu zihniyettir: Doğu felsefesi ile Batı düşüncesini, dinsel olanla bilimsel olanı yararlı bir zihniyetle bir potada eritmeye çalışan aydının komedisidir. Hikâyedeki olaylar II. Meşrutiyet öncesinde başlayıp sonrasına uzandığına göre, tarihî olarak son dönem Osmanlı bürokrasisinin hedeflendiği söylenebilir.

Sani Bey'in üç yıllık zorlu çabası sonucunda köşk halkının hizmetine sunulan yıkanma mekanizmasının yanında köşk halkının eski usulle bir ocakta su ısıtıp taşımak yoluyla yıkanması o dönem Türk sosyal hayatında açıkça görülen ikiliğe işaret eder: yerli hayata iyi uyarlanamayan "yeni" ile bütün eksik yönlerine rağmen "eski" yan yanadır. Sani Bey'in köşkte mutlak hâkim olması, "iş arkadaşı" Kerim Ağa dışında kimseyi 'atelye'sine almaması, eleştiriye karşı tahammülsüz olması meşrutiyetin padişahça hazmedilmemesine bir gönderme olarak okunabilir. Ayrıca köşkteki bütün önlemlerin dışarıya değil, âdeta köşk halkına yönelik olması da buna eklenebilir.

Öte yandan "Acıbadem'deki Köşk"le yazarın "Saatleri Ayarlama Enstitüsü" adlı romanı modernleşme algısı ve Türkiye'nin Batılılaşma sürecine bakış bakımından benzer noktalar barındırır. Tanpınar, Doğu'nun Batı ile bu şekilde ilişkilendirilmesinin ancak trajikomik bir sonuç vereceğini "Acıbadem'deki Köşk"te bir öykü yoğunluğunda verirken "Saatleri Ayarlama Enstitüsü"nde bir romana yayacaktır. Orada da tam anlamıyla modern bir dolandırıcı olan Halit Ayarcı'nın Doğu'ya özgü bir zaman fikrinden yola çıkarak Batılı anlamda bir bürokratik aygıt yaratmasının komiğini gösterir. Tanpınar bu eserlerinde ciddi bir toplumsal eleştiri getirir ancak Türkiye'nin asla modernleşemeyeceği gibi bir karamsar noktaya sürüklenmez. Burada Tanpınar'ın işaret ettiği modernliğin Doğu kültüründe kökeninin olmadığıdır.¹⁵⁴ "Acıbadem'deki Köşk", Tanpınar'ın ironik bir dil kullandığı ilk metindir. Bu bakımdan onun *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* romanıyla benzerlik barındırır.

"Acıbadem'deki Köşk"ün bir diğer boyutuyla da insanın yaşamak için birtakım amaçlara ve yüce olduğunu düşündüğü gayelere sahip olması gerekliliği üzerine kaleme alınmış bir hikâyedir. Sani Bey'in inandığı icat-ıslah-tadil prensibi her ne kadar ortaya somut ve yararlı bir şey koymasa da o bu prensip sayesinde bir işe yaradığını düşünmüş ve bu düşünceyle mutlu bir hayat sürmüştür. Çevresindeki herkes onun icat ettiğini söylediği şeyleri

¹⁵³ Kantarcıoğlu, a.g.e.,s.95.

¹⁵⁴ Murat Gülsoy, "Tanpınar'ın Trajikomiği: Acıbadem' deki Köşk", <https://muratgulsoy.wordpress.com>, (27.02.2016)

gülümsemeyle veya tepkiyle karşılar. Çünkü icat ettim dediği şeyler ya çok evvelden zaten icat edilmiş şeylerdir ya da icat edilmiş bir şeyin bozulup karmaşıklaştırılmış halidir. Fakat Sani Bey için insanların ne düşündüğü çok önemli değildir. Onun için aslolan kendi düşünceleri ve inançlarıdır, kendi psikolojik ve manevî idamesidir. Yanlış yahut eksik de olsa bir ilkeye inanmak ve o ilkeye dayalı amaçlar edinmek Sani Bey'in mutlu bir insan olarak yaşamasını sağlamıştır.

Aile dergisinde yayımlanan “Bizans Definesi”, “Saat Meraklısı Tahsin Efendi” ve “Acıbadem'deki Köşk” hikâyeleri arasında tematik olarak mazi hasreti dışında bir benzerlik daha vardır. Bu üç hikâyede de “yaşamak için hayalî de olsa bir gayeye tutunmanın” önemi vurgulanmıştır. Yahya Kemal Beyatlı'nın “Deniz Türküsü” adlı şiirinin son mısraı olan “İnsan âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar” mısramda vurguladığı gibi bu hikâyelerdeki insanlar hayat enerjilerini kaybetmemek için birtakım hayallere sığınmışlardır.

“Bizans Definesi”ndeki kardeşler yıllarca bir Bizans definesi ararlar ancak bulamazlar. “Saat Meraklısı Tahsin Efendi”deki Tahsin Efendi antika saatlerini bir gün satarak zengin olacağına inanarak hayatını sürdürür. Ancak bu hayali hiçbir zaman gerçek olmaz. “Acıbadem'deki Köşk” adlı hikâyedeysen Sani Bey kendisini büyük bir mucit gibi görerek mutlu olur. Oysa aslında icat veya ıslah ettiğini iddia ettiği şeyler insanların asırlardır zaten kullandığı şeylerdir. *Aile* dergisi bu hikâyeleri yayımlayarak bir ülküye veya bir hayale sahip olmanın önemine dair okuyucularında bir bilinç oluşturmayı amaçlar.

Dergide yayımlanan hikâyeler içinde tematik bakımdan mazi hasreti başlığı altında değerlendirilebilecek hikâyelerden biri de Fikret Ürgüp' ün (1914-1977) yazdığı “Her Şey Mümkündür”¹⁵⁵ adlı hikâyedir. Derginin on beşinci sayısında yayımlanan “Her Şey Mümkündür” modern insanın hayatının tekdüzeliği ve heyecansızlığıyla ilgili bir hikâyedir.

Hikâyenin adsız kahramanı bir bankada çalışan evli bir adamdır. Adamın karısı vardır ama çocuğu yoktur. Bir pazar sabahı yatağından kalkar. Ezbere bildiği dünyaya ve gün ışığına karşı gerinir. Bankacılık hayatındaki tekdüzelikten sıkılmıştır. Evliliği ve kendini tekrar etmekten ibaret olan bankacılık işi onun gözünde dünyayı sihirsiz, renksiz ve heyecansız bir yere dönüştürmüştür:

*“Her zamanki gibi gözlerini uğuşturarak etrafını yadırgadı. Pencereden giren güneş içeride tatil gününün can sıkıntısını dokumaya başlamıştı. Bu hayat da yaşanmaya değer mi idi? Yuvarlak çenesi, düşük kaşları, yarı kapalı gözleri, uzamış sakalıyla silik bir çehresi vardı.”*¹⁵⁶

¹⁵⁵ Fikret Ürgüp, Herşey Mümkündür, *Aile Dergisi*, S.15, İstanbul, 1950, ss.57-60.

¹⁵⁶ Ürgüp, a.g.e.,s.57.

Bankacı bir süre sonra gazete almak üzere sokağa çıkar. Sokağa çıkınca adam kendisini bir anda kadim Ortadoğu sultanlıklarına benzeyen bir yerde bulur. Dışarıda gördüğü insanların ne yüzlerine ne de kılık kıyafetlerine aşınadır. Bir süre yürüdükten sonra saray benzeri bir yere gelir. Sarayda yaşayanlar ve saray görevlileri ona çok büyük hürmet göstermeye başlarlar. Ülkenin hükümdarı yeni ölmüştür ve gazete almak için sokağa çıkan bankacı bu ülkenin yeni sultanı olmuştur! Sarayında dünyanın en güzel yemekleri vardır. O yemeklerle beslenmeye başlar. Etrafındaki insanlar ona insanüstü bir varlık gibi bakarlar. Dünyanın en güzel kadınlarından otuz altı cariyesi olur. Av partileri düzenler. Söylediği her şey kanun gibi kabul edilir.

Uzun yıllar bu şekilde hükümdarlık yaptıktan sonra bir gün atıyla kaza yapar ve ağır bir şekilde yaralanır. Ölmek üzere olduğunu anlar. Gözleri kapanmak üzereyken bir su sesi duyar. Bu su sesi banyodaki küveti taşımak üzere olan musluğun sesidir. Bankacı ayakta gördüğü rüyadan yahut hayalden uyanır! Çarşıdan evine dönmüştür...

“Her Şey Mümkündür” modern iş hayatında ve yeknesak evliliklerde sıkışıp kalmış insanların sosyal çaresizliğiyle ilgili bir hikâyedir. Hikâyedeki adsız bankacı eğitilmiş bir adamdır ve hayatına renk ve anlam katma hayalleri kurup durmaktadır. Kırk yaşındadır ve hayatta geldiği noktadan memnun değildir. Her gün aynı sıradan hayatı tekrarlamak için yaratılmış gibidir. Yaşadığı hayattan sıkılmış bir adamdır. Ancak kişisel kapasitesi ve imkânları daha cazip ve daha güzel bir hayata ulaşmasına yetmez. O da hayallere, tarihe ve masallara sığınır. Bu hikâyeye göre modern insanın hayatındaki sıradanlıklar ve bastırılmışlıklar onu hayallere ve masallara sığınmaya sürükler.

Tüm zamanların insanları gibi para kazanmak için çalışmak zorunda olan modern insan, modernitenin ona sunduğu iş hayatının sınırları içinde kendisini sürekli tekrar eden bir hayat yaşar ve bir gün bu hayat ezbere bildiği ancak sürekli dinlemek zorunda olduğu bir tekerleme haline gelir. Oysa modern insanın içgüdüleri ve arzuları bin yıl önce zevk, sefa ve azamet içinde saltanat süren sultanlarla aynıdır. En sıradan insanın bile bilinçaltında padişahlar gibi yaşamak ihtirası vardır. İçgüdüleri, arzuları ve egosu bankacıyı kadim bir hükümdar gibi yaşama isteğiyle doldurmaktadır. Fakat böyle bir şey doğal olarak sadece rüyalarda mümkündür. Hikâyeye göre ne kadar masal okursa okusun ve ne kadar tarih kitaplarına gömülürse gömülsün bugünün insanı bugünün insanıdır. Modern zamanların orta sınıf çalışanı, mütevazı işinin ona vereceği şeylerden fazlasına ancak rüyalarında ulaşabilir ve bu tekdüzelikten ancak rüyalarında kaçabilir. “Her Şey Mümkündür”ün ana fikri budur.

Öte yandan bu hikâyede *Aile* dergisindeki pekçok telif ve tercüme hikâyenin aksine aile müessesesine ve evliliğe dair olumsuz bir algı söz konusudur. Hikâyede evlilik, bankacının hayatındaki tekdüzeliği ve sıradanlığı pekiştiren bir faktör olarak ortaya konulmuştur.

Aile'de yayımlanan ve mazi hasretinin en yoğun bir şekilde işlendiği hikâyelerden biri de Ziya Osman Saba'nın (1910-1957) derginin on yedinci sayısında yayımlanan "Neveser"¹⁵⁷ adlı hikâyesidir. Bu hikâyede artık teknolojisi eskimiş ve kullanılabilirliği kalmamış olan "Neveser" adlı bir vapur ve bu vapurun eski İstanbul'da yolcu taşıdığı günler anlatılır.

Neveser, yazarın çocukluk yıllarında Boğaz gezilerine çıktığı bir vapurdur. Osmanlı Devleti'nin son devirlerinde İngiltere'den alınmış ve Haydarpaşa, Fenerbahçe, Gülcemal, Mecidiye gibi adlar verilmiş olan diğer vapurlarla birlikte Boğaz üzerinde yolcu taşımaya başlamıştır. Bu vapurlar ama en çok da "Neveser" yazarın çocukluk hatıralarının en önemli unsurlarıdır:

"Bense Neveser'le İstanbul'a her inip dönüşümde onun her yerinin, her köşe bucağının zevkine ayrı ayrı varıyor, bir sabah, beyaz yağlı boya tavanında güneş vurmuş bir deniz parçasını titrer, ürperir bulduğum alt salonunu bırakamıyor, orada çocukluğumun yalı tavanlarını anarak, yandan çarkların büsbütün köpük içinde bıraktığı ilk, sonra yemyeşil su içindeki, daha sonra deniz seviyesindekilerle bir akvaryuma benzeyen lombozlara dalarak alt salonun hep تنها serinliğinde seyahat ediyor, ...incecik burnumuzun denizi sanki üfliyerekten iki yana doğru çukurlaştırıp köpükleri düre düre ikiye biçişini seyrediyordum".¹⁵⁸

Neveser'in, Boğaziçi köyleri ve semtleri arasında gidip gelişi yazarın çocukluğunun en silinmez hatıraları arasındadır. Neveser ona çocukluğu zamanındaki İstanbul'u ve birlikte vapur gezintilerine çıktığı ailesini ve akrabalarını hatırlatır. Savaşlar başlar biter, devletler yıkılır, devletler kurulur, Osmanlı Devleti sona erer ve Cumhuriyet ilan edilir. Boğaz'da çalışan pek çok vapur eskiyerek çürüğe çıkarılır. Fakat Neveser, geçen zamana direnen bir kıymet gibi Boğaziçi'nde yolcu taşımaya ve görev yapmaya devam eder.

Ancak yazar çok iyi bilir ki Neveser'in zamana direnişi bir noktaya kadar sürebilecek ve sonunda o da geçen zamana teslim olmak zorunda kalacaktır:

"Onunla son defa göz göze bakacak, onunla son defa göz göze geleceğiz... Bir zamanların genç, dinç, acar Neveser'i bir zamanlar dilimli tentesini öylesine bir sevinçle çırpındırdığınaü, burnuyla yanıp köpüklendirdiği suları ta adının hizalarına kadar çıkarttığına bir eski deniz salnamesindeki fotoğrafı şahadet eden vapur, orada insanların

¹⁵⁷ Ziya Osman Saba, Neveser, *Aile Dergisi*, S.17, İstanbul, 1951, ss.10-18.

¹⁵⁸ Saba, a.g.e., s.12.

yattığı büyük bir mezarlığa baka baka, orada insanların kaderine benzeyen bir kaderle çürüyüp gidecek.”¹⁵⁹

Bu hikâyedeki Neveser adlı vapur insanların ve nesnelerin geçen zaman karşısındaki çaresizliğini ve kırılmağını temsil eder. İnsanın kaderinde eskimek vardır. İnsan için bu dünyada hiçbir şey ve sahip olunan hiçbir kıymet sonsuz değildir. Yıpranmak, tükenmek ve yok olmak insan için değiştirilmesi mümkün olmayan bir kaddedir. Tıpkı insanlar gibi nesnelere de geçen zamanın öğütücü çarkları arasında ufalanır ve yok olurlar.

Neveser genç ve yeni bir vapurken yazar da bir çocuktur. Ailesiyle ve ahablarıyla birlikte Neveser vapurunda unutulmaz Boğaz yolculukları yapmıştır. Oysa zaman geçip gitmiş ve ortada ne Neveser’in yeniliğinden ne de yazarın çocukluğundan ve gençliğinden bir eser kalmıştır. Zamanın eskiticiliği ve yıpratıcılığı karşısında insanların ve nesnelerin kaderi aynıdır, Neveser vapurunun ve yazarın kaderi zaman karşısında aynıdır.¹⁶⁰

Yazar Neveser’in Boğaz’da sefer yaptığı ilk zamanları anlatarak kendi çocukluğuna döner ve çocukluğunu yıllar ilerledikçe zorluğu anlaşılan hayattan bir kaçış olarak görür. Dünya ve Türk edebiyatında çocukluk hatıraları pek çok yazar tarafından kaleme alınmıştır. Bu çocukluk hatıraları hasretle yâd edilen bir mahiyette olabildiği gibi korku ve üzüntü duygularına neden olan bir mahiyette de olabilir. Bir yazarın maziye ve çocukluğuna sığınma nedenlerini Cemil Kavukçu’nun “Öykülerdeki Çocukluk” adlı yazısındaki şu ifadelerde bulmak mümkündür:

“Sanatın hangi dalında ürün veriyorsanız verin, yaşayın ve kendinizle barışık, mutlu ve huzurlu olduğunuz için değil, tam tersine, bir sorunuz, henüz yanıtlayamadığımız bir sorunuz olduğu için yapıyorsunuz bunu. Ben de sorularımın yanıtının geçmişte, çocukluğumda olduğunu sanıyorum. Yazarak da bunu yapıyorum. Çocukluğumdan birçok şeyi özliyorum. Özlenmemesi gereken şeyleri bile özliyorum.”¹⁶¹

“Neveser”de yazar çocukluk günlerini hasretle hatırlamaktadır. Bu hatırlayışın hasret dolu oluşu bir yandan büyüdükçe yitirilen değerlerle bir yandan da maziye intikal eden şeylere insanların duyduğu romantik ilgiyle açıklanabilir. “Neveser”de yazar çocukluğunun

¹⁵⁹ Saba, a.g.e., s.18.

¹⁶⁰ Ziya Osman Saba, İstanbul Beşiktaş’ta doğmuş ve hayatının büyük kısmını bu şehirde geçirmiştir. Onun hikâyeciliğinde Osmanlı Devleti’nin son yıllarında İstanbul’da geçen çocukluğunu ve ilk gençliğini anlatan anı hikâyelerin çok önemli bir yeri vardır. Yazar, “O Mahalle”, “Yaz Gezintileri”, “Kış Gezintileri”, “Misafirlikler” v.b. anı hikâyelerinde hep çocukluğunu ve çocukluğunun İstanbul’unu anlatır. Osmanlı Devleti’nin son yıllarındaki İstanbul’u ve İstanbul insanlarını algılayış ve işleyiş bakımından Ziya Osman Saba’nın anı hikâyeleri Abdülhak Şinasi Hisar’ın hikâyelerini ve anılarını andırır. Bu yazarların eserlerinde eski İstanbul’a ait tasvirlerin ve ayrıntıların ifade ediliş biçimi hissiyat bakımından benzer motifler barındırır. Ziya Osman Saba’nın bu tip anı hikâyelerinin bir kısmı ilk kez 1952 yılında yayımlanan “Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi” adıyla; bir kısmı da yazarın ölümünden sonra 1957 yılında “Değişen İstanbul” adıyla kitaplaştırılıp yayımlanmıştır.

¹⁶¹ Cemil Kavukçu, “Öykülerdeki Çocukluk”, **Hece/Türk Öykücülüğü Özel Sayısı**, S.46-47, İstanbul, 2000, s.120.

ve çocukluluğundaki dünyanın mazinin uzak bir noktasında kayboluşuna iç geçirir ve artık çocukluğundaki lezzeti bulamadığı dünyadan kaçarak zihninde diri tuttuğu hatıralara sığır.

3.1.1.3.Aşk

Aile dergisinde yayımlanan ve teması aşk olan telif hikâyeler şunlardır:

Halide Edip Adıvar'ın (1884-1964) derginin ikinci sayısında yayımlanan “Bir Hayatın Üç Perdesi” adlı hikâyesi, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın derginin beşinci sayısında yayımlanan “Âdem’le Havva” adlı hikâyesi, Fahri Celal Göktulga'nın derginin altıncı sayısında yayımlanan “Öksürük” adlı hikâyesi ve Nahit Sırrı Örik'in derginin on dördüncü sayısında yayımlanan “İki Komşu Arasında” adlı hikâyesi.

Aşkın algılanışı, işlenişi veya söz konusu hikâye içindeki yoğunluğu elbette ki hikâyeden hikâyeye farklılık gösterir. Fakat dergide yayımlanan telif hikâyelerde aşk çoğunlukla kötü olaylara sebep olan bir duygu olarak ele alınmıştır. Bunun tek istisnası olan Halide Edip Adıvar'ın “Bir Hayatın Üç Perdesi” adlı hikâyesindeyse Selim Sururi-Ulviye aşkı kötü sonla değil evlilikle sonuçlanır.

Dergide yayımlanan aşk hikâyelerinde aşk bazen ana gaye olarak işlenirken bazen de hikâye kişilerinin şahsiyet özelliklerini açığa çıkaran bir unsur olarak verilmiştir. Mesela Fahri Celal Göktulga'nın “Öksürük” adlı hikâyesindeki Behnane imkânsız bir aşka tutularak akıl hastanesine düşer. Bu hikâyede Behnane'nin şahsiyet özelliklerine çok fazla değinilmez. Yalnızca kendisinden çok genç bir delikanlıya onulmaz bir şekilde âşık oluşu ve topluma rezil olmamak için akıl hastası numarası yaparak akıl hastanesine yatışı hikâye edilir. Halide Edip Adıvar'ın “Bir Hayatın Üç Perdesi” adlı hikâyesinde ve Nahit Sırrı Örik'in “İki Komşu Arasında” adlı hikâyesindeyse aşk daha çok hikâye kişilerinin şahsiyet özelliklerini tayin eden bir unsur olarak işlenmiştir. Bu hikâyelerde kötülük, iyilik, bencillik, kindarlık yahut metanet gibi şahsiyet özellikleri kişilerin yaşadıkları aşk hikâyelerinin etkisiyle şekillenir.

Aile dergisinde yayımlanan ilk aşk hikâyesi Halide Edip Adıvar'a aittir. Adıvar'ın ilk kez *Aile* dergisinin ikinci sayısında yayımlanan “Bir Hayatın Üç Perdesi”¹⁶² adlı hikâyesi Selim Sururi adlı bir adamın evleninceye kadarki hayatını anlatır.

Hikâyenin başlangıç kısmında yani birinci perdede Selim Sururi dört yaşında bir çocuktur. Babası Atıf Sururi ise otuz iki yaşındadır ve üniversitede doçentlik tezini vermeye

¹⁶² Halide Edip Adıvar, Bir Hayatın Üç Perdesi, *Aile Dergisi*, S.2, İstanbul, 1947, ss.6-14.

çalışan bir asistandır. Atıf Surûri bütün varlığını doçent olma gayesine hasretmiştir. Atıf, hikâyede şöyle tanıtılır:

“Atıf, sakın, dürüst, kıyafeti ve hareketleriyle hiçbir ayrılık göstermeyen bir adamdır. Esmerdir, uzunca boyludur, parlak ve ışıltılı kestane renkli gözleri, aynı renkte kısa kesilmiş bıyıkları vardır. Saçlarını briyantınle arkasına doğru yatırır... Atıf Süruri o zaman üniversitede bir asistandı. Birinci ihtirası karısı, ikincisi doçentlik ve bu mukaddes unvana kavuşmak için hazırladığı tezdi. Atıf karısına Filya derdi. Belki sarışın olduğu ve keskin kokulu lavantalar sürüldüğü için Faliha adı Filya'ya çevrilmişti”

Onun karısı yani Selim Surûri'nin annesi olan Faliha ise kocası Âtıf ve tanıdıkları tarafından Filya yahut Fulya gibi kısaltılmış adlarla çağrılan şımarık bir kadındır. Filya o sıralarda yirmi üç yaşındadır ve kocasının ona verebildiği hayatı beğenmeyen birisidir. Hep şikâyet etmekte ve sürekli daha varlıklı, daha renkli ve daha güzel bir hayatın hayalini kurmaktadır. İsteddiği gibi giyinip süslenebileceği, istediği gibi gezip tozabileceği bir hayat için yapmayacağı şey yok gibidir:

(...) Nihayet, kocası notlarını kapar kapamaz konuşmağa başlar. Ne konuşur? Bayan Filân'ın bilmem kaç liraya aldığı tuvalet levazımı, Bayan Falan'ın kürkü, kocasının âşıkının yahut ikisinin beraber satın aldıkları en son otomobili; şunun veya bunun hizmetçisine, çocuk dadısına verdiği (daima asistan maaşından fazla) aylık...(...)

Filya, monoloğunun hemen her akşam tekerrür eden bu birinci faslında, Âtıf Surûri gibi bir işe yaramaz ukalâ ve budala bir adamın, kendisi gibi altına Rolsroys, sırtına samur kürk yaraşan bir âfete, değil koca, hattâ uşak olamayacağını mukayese, teşbih ve saire ile açığa vurur.¹⁶³ (...)

Filya, zamanla gündüzleri oğlu Selim'i evde yalnız bırakarak arkadaşlarıyla uzun gezintilere çıkmaya başlar. Daha sonra geceleri de eve gelmemeğe başlar ve nihayet bir gün oğlu Selim'i ve kocası Atıf'ı terk ederek “hergelele” amcazâdesiyle evden kaçar. Atıf ve oğlu Selim yalnız kalır.

Selim'in hayatının ikinci perdesinde Selim babasıyla birlikte yalnızdır. Babası doçentlik sınavlarını veremediği için üniversiteden ayrılır, başka bir iş bulur ve bütün varlığını oğlu Selim'e adar. Selim babasıyla birlikte çok zor ve sefalet dolu bir çocukluk geçirir. Bu hem maddi bir sefalettir hem de annesizlikten kaynaklanan duygusal sefalettir. Çocuğunun ve eski kocasının yoksulluğundan haberdar olan Filya bir gün onlara bir komşuları vasıtasıyla bir sepet içinde lezzetli yemekler gönderir. İçine de :”*Açlığa mahkûm evlâdım*” yazılı bir not bırakır. Selim'in babası bunu çok ağır bir hakâret olarak algılar ve Filya'nın gönderdiği

¹⁶³ Adivar, a.g.e.,s.7.

yemekleri pencereden sokağa fırlatır. Bu olay Selim’in çocukluğunun en kötü hatıralarından biri olur. Zamanla annesini unuttur. Kendisini okula ve okumaya verir. Pertevniyal Lisesi’ni iftihar levhasında bitirir, Fen Fakültesine yazılır. Âtîf, oğlu Selim’in kendisinin yapamadığı şeyi yapmasını ve üniversitede saygın bir hoca olmasını istemektedir. Bu istek onu hayata bağlayan bir gâye hâlini almıştır. Bu arada kendi yaşadığı felaketten dolayı da oğlu Selim’e sürekli kadın düşmanlığı aşılacaktır.

Selim başarılı bir öğrenci olur. Okur. Üniversiteye girer. Üniversitede Ulviye adlı temiz, erdemli bir kıza âşık olur. Ulviye, Selim’in annesi Filya’nın tam tersi mizaçta olan bir kızdır:

“Ulviye elâ gözlü, geniş alınlı, tatlı gülüşlü bir kızdı. Sınıfta erkek arkadaşlarının ablası, anası, yerine göre dert ortağı ve daima sınıflarındaki zayıf talebeye dersini öğreten, yoldan çıkanı yola getiren mürşit, hülâsa erkek kız bütün sınıfın tapındığı ve güvendiği bir kızcağızdı. Selim Fakülteye girdiği zaman Ulviye ikinci sınıfın birincisi, ahlâk, kafa ve iyilik bakımından insan modeli olan bir talebe idi”.¹⁶⁴

Fakülteadaki öğrencilik yılları boyunca ilişkileri devam eden Selim ve Ulviye mezun olduktan sonra evlenmeye karar verirler. Bu arada ikisi de asistan olmuştur.

Babası evvela Selim’in evlenmesine karşı çıkar. Çünkü kendi başına gelen felaketin oğlunun başına da gelmesini istememekte ve oğlunun hayatının bir kadın tarafından mahvedilmesinden korkmaktadır. Fakat oğlu Selim’in evlenmek istediği Ulviye’yi tanıdıkça bu korkuları ortadan kalkar. Ulviye gerçekten temiz ve evlenilmeye lâyık bir kızdır. Atîf Surûri, oğlunun Ulviye’yle evlenmesine razı olur. Selim ile Ulviye evlenirler.

Bu arada evlenmeden kısa bir süre önce bir mağazada Selim kendisini terk eden annesiyle karşılaşır. Annesi şımarık ve ahlâksız bir kadın olarak hayatına devam etmektedir. Annesinde işlediği günah ve yaptığı kötülüklerden dolayı en küçük bir pişmanlık belirtisi yoktur.

“Bir Hayatın Üç Perdesi”, Halide Edip Adivar’ın bir ailede annenin ne kadar önemli olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Hikâyenin kahramanı Selim Süruri etrafında; idealizm, alafranga kadın tipi, ailede anne - baba - çocuk arasındaki ilişkiler ve aşk olguları değerlendirilir. Üniversitede akademisyen idealist bir genç ile alafranga olarak nitelendirebileceğimiz yozlaşmış kadın tipinin evliliği hüsrarla sonuçlanır. Bir çocukla kalan erkeğin idealleri de bu ayrılık sebebiyle gerçekleşmez. Baba (Atîf) kendi gerçekleştiremediği idealleri oğlunun gerçekleştirmesi için hayatını ona vakfeder.

¹⁶⁴ Adivar, a.g.e.,s.9.

Halide Edip Adıvar'ın eserlerinde üzerinde durduğu meselelerden birisi de ailedir. Adıvar'ın romanlarında sıklıkla karşımıza çıkan aile içi ilişkiler, hikâyelerinde de çeşitli şekillerde işlenmektedir. Aile, bir toplumun en küçük yapı taşıdır. Özellikle Türk sosyal hayatında önemli bir yer arz eden bu kurum, sağlam temeller üzerine oturtulduğu vakit, iyi nesillerin oluşmasına katkıda bulunacaktır. Çünkü eğitimin temeli ailede başlar. Kadının aile içindeki rolü, Halide Edip'in ısrarla vurguladığı konuların başında gelir. Halide Edip'in eserlerinde kadın; anne ve eş olarak büyük bir önem arz eder. Ailenin devamlılığı için erkek gibi kadının da sorumluluklarının bilincinde olması gerektiği vurgulanır. “Bir Hayatın Üç Perdesi” adlı hikâyede de Filya aracılığıyla mesuliyet bilincinden yoksun bir kadının aile birliğini nasıl bozduğu anlatılmaya çalışılır. Hikâyede Selim'in, babası ile olan ilişkisi annesi ile olan ilişkisinin tam tersi durumundadır. Annesi tarafından terk edilen Selim'i babası büyütür.¹⁶⁵

Halide Edip, “Bir Hayatın Üç Perdesi”nde; idealizm, yozlaşma, aile ve aşk gibi kavramlara değinir. Hikâye, bu hususlardan hareketle ailenin kutsallığını vurgulamaya çalışır. İdeal bir evlilik için eşlerin birbirleri ile uyumunu ve kültür seviyelerinin nasıl olması gerektiğini sorgular. Aksi hâlde ayrılıkla neticelenen evliliklerde en çok etkilenen tarafın çocuk olduğu anlatılmak istenir.

“Ve Atıf birkaç defa hastaneye bilhassa röntgene gidip geldikten sonra Selim'e evlenmeyi düşünüp düşünmediğini sordu.

- Doçent olmadan hayır, baba. Niçin?
- Çünkü...

Sustu. İkisi de içlerine akan yaşları saklamak için birdenbire arkalarını döndüler. Fakat kader Selim'in evlenmesini doçent olmasına kadar tehire rıza göstermedi.¹⁶⁶

Baba oğlun arasında geçen bu diyalog, idealizm olgusunun gerçekleşmesinde eşlerin birbirine göstereceği saygı ve anlayışın ne kadar önemli olduğunu gösterir. Eşi Filya'nın, mesleğine, ideallerine saygı duymayı ve oğluya kendisini bir başına bırakıp başka adama kaçması, Atıf'ın üniversitede doçent olma idealini de engelleyen en büyük unsurdur. Tek gayenin tehlikeli olduğunu düşünen Atıf vasıtasıyla insanların hayatlarını, tek ideal üzerine kurmamaları gerektiği mesajı verilmeye çalışılır. Bu tek idealin gerçekleşmemesi durumunda insanların hayatlarının altüst olduğu anlatılmaya çalışılır. Atıf'ın aşağıdaki düşünceleri onun aynı zamanda özeleştirisini olarak yorumlanabilir:¹⁶⁷

¹⁶⁵ Fatih Sakallı, “Halide Edip Adıvar'ın Bir Hayatın Üç Perdesi Adlı Hikâyesi Üzerine Bir Tahlil Denemesi”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi**, C.20/1, Ankara, 2013, s.88.

¹⁶⁶ Adıvar, a.g.e.,s.12.

¹⁶⁷ Sakallı, a.g.e.,s.84.

“-Mutlak insanın kafasında, icabında cankurtaran gibi sarılabileceği birkaç tane merak ve mevzu olmalı... Tek gaye tek kadın kadar tehlikelidir, tahakkuk etmezse insanı bir ot, hatta cansız bir taş parçasına döndürür.- derdi. Bütün bunların arkasında hiç şüphesiz Atıf kendi kırık hayatına belki bilmeyerek temas ediyordu.”¹⁶⁸

“Bir Hayatın Üç Perdesi” hayatla ilgili genel-geçer kanaatlere ve önyargılara varmanın her zaman doğru olmayabileceğini de gösteren bir hikâyedir. Bir insanın kötü kadınlarla karşılaşması ve evlendiği kadın tarafından terk edilmesi, bütün kadınların kötü ve ahlaksız olduğu anlamına gelmez. Aynı şey erkekler için de geçerlidir. Her insan kendi şahsiyetiyle vardır. Bir insana ait şahsiyet ve karakter özellikleri bütün insanlığa mal edilemez.

Öte yandan bu hikâyede vurgulanan önemli bir şey de sabır ve tahammüldür. Annesi tarafından terk edildikten sonra çok sıkıntılı bir çocukluk ve ilk gençlik geçiren Selim Sururi yılgınlığa yahut aylaklığa kapılmadan çalışır ve hem mesleğini hem de hayatının kadını bulur. Üstelik bulduğu kadın son derece faziletli ve gerçek bir anne ruhuna sahip bir kadın olan Ulviye’dir.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın “Âdem’le Havva” adlı hikâyesi *Aile* dergisinin beşinci sayısında yayımlanır¹⁶⁹. Bu hikâye semavi dinlere göre insanlığın en eski ataları olan Âdem’le Havva’nın birbirlerine âşık olma sürecini yeni bir bakış açısıyla ele alır. Bu aynı zamanda insanlık tarihinin ilk aşk macerasıdır.

Ahmet Hamdi Tanpınar, “Âdem’le Havva” adlı hikâyesinde insanoğlunun yaratılış gününe ve dinlere göre en eski atasının dünyaya geldiği güne gider. Hikâyenin olay akışı şöyledir:

Rab, Âdem’i dünyaya gönderir. Âdem daha önce hiç görmediği bu dünya ve buradaki canlılar karşısında şaşkınlığa kapılır. Dünya onun için baştanbaşa yeni, bâkir ve muazzam bir diyardır.

Âdem bu dünyaya geldiği için şaşkındır ama bir yandan da Rabb’ı ve meleklerini bir daha göremeyeceğini düşünerek üzülmemektedir. Derken sırtından başka bir canlı-başka bir insan- çıkar. Âdem, kendi vücudundan peyda olan bu yeni insanı bağrına basar. Bu ilk kadın Havva’dır. Âdem, Havva’ya âşık olur, Havva da Âdem’e âşık olur. Birbirlerinin göğüslerinde dertlerini ve korkularını unuturlar:

“O zaman Âdem yalnızlığının aynasına yeni baştan döndü onu kollarının arasına aldı. Uzun uzun baktı. Daha sonra Serendip’te o kadar yorgunluktan sonra ilk rast geldiği kaynaktan nasıl içmişse, şimdi de Havva’ya öyle bakıyordu. Ne kadar güzel ne kadar sıcak ne

¹⁶⁸ Adivar, a.g.e.,s.11.

¹⁶⁹ Tanpınar, Âdem’le Havva, *Aile Dergisi*, S.5,İstanbul, 1949, ss.4-10.

kadar herşeyin yerine geçebilecek gibiydi. Yarı göğsüne gömülmüş yüzüyle, kendisini seyreden kısık gözleriyle, utanan nefsiyle kendisine herşeyin üstünde göründü.”¹⁷⁰

Böylelikle Âdem’le Havva’nın dünyadaki yolculukları başlar. Bir süre sonra gökyüzünde siyah bir nokta görürler. Bu kaçılması mümkün olmayan kaderdir. Kader, gitgide genişler ve siyah bir duman ve bir çığ halinde Âdem ve Havva’yı içine alır.

Kaderle karşılaşmalarından sonra Âdem’le Havva yeryüzünü birlikte keşfe çıkarlar. Büyük hayvan topluluklarını görürler, dağları, nehirleri, mevsimleri, geceyi ve gündüzü görürler. Gençliği, ihtiyarlığı ve ölümü görürler. Bu dünyada gördükleri her şey onlar için yenidir, şaşırtıcıdır, büyüleyici ve ürperticidir:

*“Ve otların arasından kıvranan, atılan, bükülen, avlanan, yavrularını emziren hayvanları ve cins cins kuşları gördüler. Coşkun dereleri, ağır başlı büyük nehirleri, köpüre köpüre akan selleri, dumanlı dağ başlarını, yeşil ovaları, sararmış tarlaları gördüler. (...) Sonra gece ile gündüz önlerine geldi. Birinin başı ucunda beyaz güvercinler uçuyordu. Öbürünün gözlerinde bilmedikleri kuşlar tünemişti. (...) Böylece her şey bütün hayat teker teker gözlerinin önünden geçti. Onlar geçtikçe Âdem’in alnı üzüntüden kırışıyor, acayip bir korku içini sarıyordu.”*¹⁷¹

Rab melekler aracılığıyla Âdem’e seslenir ve ona ve istikbaldeki torunlarına rahmet ve selamet diler. İnsanoğlunun iyilik, kötülük, mutluluk, kahr, aşk ve ölümü birlikte tadacağını söyler:

Sonra ikisi birden Rabb’in sesini duydular. Bu ses Âdem’in kalbinde büyük bir çınar ağacı gibi yeşerdi ve Havva’nın yüzünde gül, karnında suçüçeği gibi parıladı. Rab onlara:

- Yolunuz açık olsun, diyordu. İnsan oğluna ve toprağa bizden rahmet ve selâmet...

Ve ses devam etti:

*- Hayrın ve Şerrin, Hazzın ve İstırabın, Aşkın ve Ölümün bahçeleri sizindir. Rahmet ve selâmetimiz toprak ve İnsan Oğluna olsun.*¹⁷²

Melekler Âdem’le Havva’ya secde ederler. Rab, onların aşkını takdis eder. Fakat kısa süre sonra Âdem’le Havva’nın başına felâketler ve kötülükler gelmeye başlar. Rab, onları dünyaya gönderirken iyiliği ve kötülüğü bir arada vereceğini söylemiştir. Başlangıçta son derece cazip ve bakir görünen dünya bir anda hırçın ve zorlu bir yere dönüşür. Bir hengâmede Âdem’le Havva birbirlerini kaybederler:

Sonra birbirlerini görmemeğe başladılar. Âdem Havva’nın aydınlık gecesini, Havva onun göğsünü kaybetti. İçlerine birbirlerinden ayrılmanın hüznü çöktü. (...) Havva Yemen’de

¹⁷⁰ Tanpınar, a.g.e.,s.6.

¹⁷¹ Tanpınar, a.g.e.,s.8-9.

¹⁷² Tanpınar, a.g.e.,s.9-10.

bir kuyu başında idi. Âdem Serendib'te bir dağ tepesinde idi. Havva Âdem'i nasıl arayacağını, Âdem Havva'yı nerede bulacağını düşünüyordu. O zaman ikisi birden birbirlerini çağırmağa başladılar. Yıldızlara doğru iki feryat birbirini karşılıyordu:

- Havva Havva...

- Âdem Âdem...¹⁷³

Ahmet Hamdi Tanpınar “Adem’le Havva” adlı bu hikayesinde semavî dinlere göre ilk insan ve insanoğlunun ilk atası olan Âdem’le, ilk kadın ve insanoğlunun ilk annesi olan Havva’nın hikayesini yeniden tefsir eder. Hikayede, *Tevrat, İncil ve Kur’an-ı Kerim*’in çeşitli bölümlerinde ilk insan Âdem ekseninde anlatılan yaratılış kıssası Âdem’le Havva arasındaki bir aşk rabitasıyla yoğrularak verilmiştir. İlk insanın yaratılmasını, ilk aşk, onu kaderin ortaya çıkışı, onu da ilk ayrılık takip eder. Âdem’le Havva’nın dünyadaki ilk günlerinde yaşadıkları onlardan doğacak ve çoğalacak insanlığın gelecekteki kaderini özetleyen bir mahiyet taşır.

“Âdem’le Havva” *Aile* dergisindeki din ve mitoloji eksenli tek hikâyedir.

Tanpınar, bu hikâyesinde mitlerin temelini teşkil eden “yaratılış, yaratma” mefhumu üzerinde durarak, bazen de telmihler yaparak sanatsal ve estetik bir yapı kurgular.¹⁷⁴ Bu hikâyesinde Tanpınar, Tanrı’yı değil Âdem ve Havva’yı yüceltir, insanoğlunun yeryüzündeki yalnızlık, sevgi, kader ve sorumluluğu üzerinde durur.¹⁷⁵ Böylece bu kurgulanmış metin ilk insan olarak kabul edilen Hz. Âdem’in yaratılışı konusunda bilgi sahibi olmak isteyenlerin merakını cezbeder. Mitlerin en temel soruları olan insan nasıl yaratıldı? Ölümlüler ve ölümsüzler nasıl var oldu? Tanrılar var mıdır? ... gibi sorular “Âdem ile Havva” hikayesinde karşılığını bulur.¹⁷⁶

Âdem, *Tevrat*’ta, *İncil*’de ve *Kur’an*’da ilk insan ve insanlığın ilk atası olarak gösterilir. Âdem’le Havva kıssası Kur’an’da çeşitli surelerde geçer.(Bakara, Zümer, Taha, Al-i İmran, Araf, Nisa, Tevbe sûreleri).¹⁷⁷ Bu sûrelerdeki ortak ifadelerle göre çamur, toprak ve su karışımı bir maddeden yaratılan Âdem, insanlığın ilk atasıdır ve peygamberdir. Âdem yaratılışındaki mucizevî taraflarla(biyolojik babasının olmaması) İsa peygamber’le de benzerlik gösterir.

Kitab-ı Mukaddes’te ise bu kıssa ilk bölüm olan *Tekvin*’de (İbr. bereşit=başlangıç) anlatılır.¹⁷⁸ Tanpınar’ın “Âdem ile Havva”da üslup bakımından *Kitab-ı Mukaddes*’in *Tekvin* bölümünü örnek aldığı anlaşılmaktadır. Hikâyede Âdem’in ve Havva’nın yaratılışı

¹⁷³ Tanpınar, a.g.e.,s.9.

¹⁷⁴ Meryem Galata, Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Eserlerinde Mitolojik Unsurlar, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir, 2015, .s.27.

¹⁷⁵ Mehmet Kaplan, **Hikâye Tahlilleri**, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2012,s.157’den aktaran Galata, a.g.e.s.27.

¹⁷⁶ Galata, a.g.e.,s.28.

¹⁷⁷ <http://www.tdvislamansiklopedisi.org>,(06.04.2016).

¹⁷⁸ <http://global.britannica.com/topic/Genesis-Old-Testament>,(06.04.2016).

esnasındaki olağanüstü manzaralar, *Kitab-ı Mukaddes*'in *Tekvin* bölümüyle adeta örtüşür niteliktedir.

Tekvin'de yaratılış macerası başta Allah'ın gökleri ve yerleri yaratmasıyla başlar. Tanpınar'ın Âdem ve Havva hikâyesinin başlangıcı da bir bahçenin tasviri şeklindedir:

*“Büyük hurma yapraklarının, acayip bambuların, tepesi nemli duran okaliptüslerin, akşam güneşi meyveli narların, incirlerin, ağır akışlı berrak suların arasında kendisini, hala eskisi gibi sanmak istiyordu. Fakat birçok şey değişmişti. Uykusunda Rabb'ı görmüştü.”*¹⁷⁹

Hikâyede yer alan ve kurgusal olduğunun unutulmaması gereken bu metinde *Tekvin*'deki gibi ifadeler olmasa bile orada geçen tasvirleri hatırlatır nitelikte betimleyici cümleler olduğu açıktır. *Tekvin*'in giriş bölümünde şu ifadeler yer almaktadır:

*“Ve Allah dedi: yer ot, tohum veren sebze, ve yer üzerinde tohumu kendisinde olup cinslerine göre meyva veren ağaçlar hâsıl etsin; ve böyle oldu. ve yer ot, cinslerine göre meyva veren ağaçlar çıkardı;, ve Allah iyi olduğunu gördü. Ve akşam oldu ve sabah oldu, üçüncü gün.”*¹⁸⁰

Yukarıdaki bölümlerde yer alan tasvirler dünyanın yaratılışı ile doğrudan ilişkilidir. Özellikle “ve” bağlacının sıkça kullanıldığı “Âdem'le Havva” ya *Tekvin*'in dil yapısı hâkimdir. “Ve” bağlacı kullanıldığı cümleye birlik ve beraberlik anlamı katmaktan ziyade cümlenin tamamlanmadığını ve anlamın diğer cümlelerde devam ettirildiğini bize gösterir. *“Ve Rab Allah adamın üzerine derin uyku getirdi ve uyudu ve onun kaburga kemiklerinden bir kadın yaptı ve onu adama getirdi...”*¹⁸¹ şeklinde devam eden cümlelerde akıcılık, anlam birlikteliği söz konusuken “Âdem ile Havva” hikâyesinde *“ve bu yalnızlığın aynasıdır.”*¹⁸² *“ve belkemiğine doğru sert bir rüzgârın estiğini duyuyor, acayip bir sıtma içinde üşüyordu.”*¹⁸³ *“ve otların arasından kıvranan atılan, bükülen, avlanan, yavrularını emziren hayvanları ve cins cins kuşları gördüler”*¹⁸⁴. *“ve ses devam etti.”*¹⁸⁵ *“ve Rab onların içinde böyle üç defa bağırdı.”*¹⁸⁶ *“ve melekût insanoğlunu böyle uğurladı”*¹⁸⁷ şeklindeki ifadelerde aynı yapıyı görmek mümkündür. Tanpınar'ın eserlerinde yapmak istediği ya da yapmaya çalıştığı şey, aynı kurgu ve dille farklı bir metin meydana getirmektir. Tanpınar, “yaratma ve

¹⁷⁹ Tanpınar, a.g.e.,s.4.

¹⁸⁰ **Kitab-ı Mukaddes**, Tekvin Bölümü, 2.BAP, <https://www.kitabimukaddes.com>, (01.03.2016).

¹⁸¹ **Kitab-ı Mukaddes**, Tekvin Bölümü,2.BAP,ss.21-22/25.

¹⁸² Tanpınar, a.g.e.,s.7.

¹⁸³ Tanpınar, a.g.e.,s.7.

¹⁸⁴ Tanpınar, a.g.e.,s.8.

¹⁸⁵ Tanpınar, a.g.e.,s.9.

¹⁸⁶ Tanpınar, a.g.e.,s.10.

¹⁸⁷ Tanpınar, a.g.e.,s.10.

yaratılış” denen kavramların dini kitaplarda karşılıklarını inceleyip kendine *Tekvin*’in dilini yakın görmüştür.¹⁸⁸

Tanpınar, Âdem’le Havva hikâyesinde kullanmaktan kaçındığı “yasak meyveli ağaç, yasak meyve” gibi mitsel sembollerin yerine kaderi koymuştur. Âdem’le Havva birbirlerine âşık olarak Tanrı’nın iradesine karşı gelirler ve bunun bedelini birbirlerini kaybederek öderler. Havva Yemen’de bir kuyu başına Âdem’se Serendip’te bir dağ tepesine gönderilir. Hikâyeye göre Âdem’le Havva’yı bu günaha iten siyah bir duman gibi dünyayı kaplayan kaderdir. Bu aynı zamanda insanoğlundaki ezeli ve ebedi haz-günah çatışmasına yapılan bir göndermedir. İnsan önce yasak edilen bir şeyi yapmanın hazzını yaşar, daha sonra işlediği günahın cezasıyla yüzleşir, haz azaba dönüşür.

İlk yasak Âdem’e söylenen yasak ağacın meyvesinden yememesidir. Bu emir, doğal olarak arzuyu doğurmuştur. Yasaklanan şeye olan ilgiyi arttırarak insanın onu arzulaması sonucunu doğurmuştur.¹⁸⁹ Tanpınar’da meyve yerine Âdem ile Havva’nın birbirine yaklaşması sonucunda günah işlenmiş, bu noktadan sonra insan kendi kaderini kendi elleriyle çizmiştir. Mademki yasak olan cezbedici hale gelmiştir; o halde bunun cezasını çekmeye de razı olan iki kişi (Âdem-Havva) olacaktır.¹⁹⁰

“Âdem’le Havva”da merkezî bir noktaya konumlandırılan kader kötülükler ve mutsuzluklar ören, önlenemez bir güç gibi betimlenmiştir. Âdem’le Havva’nın hayatındaki mutsuzluklar kaderin ortaya çıkışından sonra başlar. Kader, simsiyah bir gölge halinde dünyaya gelmiş ve Âdem’le Havva’nın birbirlerini kaybetmesiyle sonuçlanacak süreci başlatmıştır. Rab, insanların hayatını kader vasıtasıyla biçimlendirip kontrol edeceğini Âdem’e göstermiştir. Dünya’da Âdem’e de torunlarına da mutlak ve sonsuz mutluluk yoktur. İnsanlar yaşadıkları sürece Rabb’in onlar için çizdiği kader ölçüsünce mutluluğu tadacak veya mutsuzlukla yüzleşeceklerdir.

Aile’de aşk teması içinde değerlendirilebilecek hikâyelerden biri de Fahri Celal Göktulga’nın (1895-1975) derginin altıncı sayısında yayımlanan “Öksürük”¹⁹¹ adlı hikâyesidir. Bu hikâyede imkânsız bir aşk ve bunun sonuçları mizahî denilebilecek bir dille anlatılır.

Behnâne otuz iki yıldır akıl hastanesinde kalan yaşlı bir kadındır. Yetmiş yaşlarındadır. Artık kaldığı bu akıl hastanesinin en kıdemli hastalarından biridir ve akıl hastanesinde kendisi gibi yaşlı olan yalnız birkaç hasta kalmıştır.

¹⁸⁸ Galata, a.g.e. s.28.

¹⁸⁹ Cengiz Batuk, **Mitoloji ve Tarihsellik-Hristiyanlığın Asli Günah Mitinin Tarihsel Dönüşümü**, İz Yayıncılık, İstanbul, 2006, s.53.

¹⁹⁰ Galata, a.g.e., s..27.

¹⁹¹ Fahri Celâl Göktulga, Öksürük, **Aile Dergisi**, S.6, İstanbul, 1948, ss.8-12.

Behnâne' nin akıl hastanesine düşmesine neden olan ruh hastalığı oldukça ilginçtir. O, çevresinde öksürülmesine tahammül edemeyen ve öksürükten nefret eden bir kadındır. Biri yanında öksürdüğü zaman yahut bir öksürük sesi duyduğu zaman infiale kapılır, büyük reaksiyon gösterir, aklını kaçırarak gibi olur. Ahbabları ve yakınları da onun bu durumunun bir çeşit akıl hastalığı olduğuna hükmederek Behnâne' yi akıl hastanesine getirirler ve orada bırakırlar. Oysa Behnâne' nin öksürükten nefret etmesi onun bilinçli olarak oynadığı bir oyundan başka bir şey değildir.

Behnâne akıl hastanesine düştüğü zaman kırk yaşlarındadır ve henüz evlenmemiştir. Gençken o kimseleri beğenmemiş, yaşlanınca da onu kimseler beğenmez olmuştur:

“Kırkına kadar ne diye evlenmedin de kız kaldın diyecek olursanız vallahi günahdır, billahi günahdır. Sizin kısmet dediğiniz çöp çatanın tek başına becerdiği iştir. Talibim çoktu. Görücülerimin biri gider, biri gelirdi. Babam Mısırçarşılı idi. Ben kızımı beğendiğime vereceğim der dururdu. Hâlbuki kızı Darümuallimatı bitirmişti de hoca hanımlığa tenezzül etmemişti. Öyle değme kocaya râm olur muydu? Armudun sapı var üzümün çöpü derken meğer kırkını bulmuşum. Kırkını bulunca da kapılar oldu duvar, ne arayan kaldı ne sorar...”¹⁹²

Kırk yaşına gelip bu durumda olan Behnâne bir gün komşusunun on beş yaşındaki oğluna âşık olur. Bu onun için çok zor bir durumdur ve baştan aşağı imkânsız bir aşktır. Delikanlı da bir gün Behnâne'nin penceresine doğru uzun uzun öksürerek ona seslenir ve Behnâne'ye onu sevdiğini söyler. Ancak Behnâne'ye göre on beş yaşındaki delikanlının kendisine duyduğunu söylediği aşk ya gelip geçici bir duygudur yahut bir acımanın ürünüdür. Fakat Behnâne bu delikanlıyı karasevdayla sevdiğine emindir. Hem bu karasevdadan biraz olsun uzaklaşmak hem bu aşkın ortaya çıkmasıyla rezil olma ihtimalinden kurtulmak hem de aşkıdan gerçek manasıyla delirmek üzere olduğu için akıl hastanesine yatmaya karar verir. Onun için de çevresine karşı bu öksürükten nefret etme oyununu oynar:

“Ben komşunun oğluna vuruldum. Onun mecburuyum diyecek değildim a...Buralara düşmek gerekiyordu. Arkamdan Behnâne sevda yüzünden deli oldu... dedirteceğime öksürüğe kızdı da... dedirtmek daha hoş geldi. Ko, bir kız kurusu da böyle mahvolsun...”¹⁹³

Fahri Celâl Göktulga'nın “Öksürük” adlı bu hikâyesi esasen bir insanın karşısına çıkan fırsatları zamanında değerlendirmesi gerektiğiyle ilgilidir. Artık yaşlanmış bir kız olan Behnâne, zamanında kendisiyle evlenmek isteyen taliplerinin hiçbirini beğenmemiş, hepsini küçümsemiş ve sonunda artık kimsenin evlenmek istemediği yaşlı bir kıza dönüşmüştür. Eğer

¹⁹² Göktulga, a.g.e.,s.11.

¹⁹³ Göktulga, a.g.e.,s.12.

zamanında karşısına çıkan evlilik fırsatlarından birini değerlendirse belki on beş yaşındaki o delikanlıya âşık olmayacak ve belki hayatının yarısı akıl hastanesinde geçmeyecektir. Birtakım fırsatlar insanın karşısına bir defa çıkar. Kişinin istikbalde ne olacağı bu fırsatları değerlendirip değerlendirmemesine bağlıdır. Öte yandan bu hikâyede toplumsal baskıların ve ön yargıların bir insan üzerinde ne denli etkili olabileceği de gösterilmiştir. On beş yaşında bir delikanlıya âşık olan Behnâne bu aşkın muhtemel ifşasıyla ortaya çıkabilecek toplumsal çalkantıyı göğüslemektense hayatını akıl hastanesinde geçirmeyi tercih eder.¹⁹⁴

Bir psikiyatri doktoru olan ve Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nin başhekimliğini de yapmış bulunan Fahri Celâl Göktulga, yazdığı hikâyelerde meslek hayatında edindiği izlenimlerden çok faydalanmıştır. Mesleğinin sanatına büyük ölçüde katkısı olmuştur.

Ömrünün hemen tamamını ruh ve akıl sağlığıyla ilgili sorunlara ayıran ve bu alanda pek çok gözlemlerde bulunan Fahri Celâl, bu sayede insanı, bütünü ile daha derinden tanımak olanağına fırsat bulmuştur.¹⁹⁵ Nitekim bu hikâyenin kahramanı olan Behnâne de deliliği sahte de olsa yıllardır akıl hastanesinde yaşayan bir kişidir.¹⁹⁶

Delilik, Türk roman ve hikâyelerinde çeşitli biçim, seyir ve şiddetlerde sıklıkla kullanılmış bir temadır. Çeşitli yazarlar bireysel, psikolojik, sosyal, felsefî veya siyasi amaçlarla roman ve hikâyelerine “deli” veya “ruhen aşırı sağlıksız” kahramanları koymuşlardır. Fahri Celâl'in hikâyelerindeki deli kişilerse çoğunlukla bireysel maceralardan hareket edilerek toplumsal bir aksaklığın veya yanlışın resmedilmesi amacıyla yaratılmıştır.¹⁹⁷

Fahri Celâl'in hikâyelerinde kadın önemli bir malzemedir. Daha ilk hikâyelerinden başlayarak kadınla ilgilenmeye başlayan yazar tüm edebî hayatı boyunca da bu ilgiyi sürdürmüştür. Onun hikâyelerinde erkek tiplerle eşit sayıda kadın tipi vardır. Fahri Celâl'in hikâyelerinde sağlıklı-sağlıksız, genç-yaşlı, zengin-fakir, güzel-çirkin, kültürlü-kültürsüz pek çok kadın vardır. Bu kadınların çoğu olumsuz tipler olarak karşımıza çıkar. Fahri Celâl'in hikâyelerinde olumlu kadın tipi oldukça azdır. Fahri Celâl'in hikâyelerinde kadınlarla ilgili

¹⁹⁴ Yazarın “Öksürük” hikâyesindeki Behnâne gibi deli numarası yapan başka bir kadın kahraman da “İlaç” adlı hikâyesinde vardır. Bu hikâyede kocasının korkaklığından ve pısrıklığından usanmış olan bir kadın evin içinde sürekli kavga çıkarmakta, kocasını tehdit etmekte ve elinde bıçakla gezmektedir. Adam, karısını muayene ettirmek için eve bir ruh hekimi çağırır. Hekim, kadını muayene ettikten sonra adama karısını belli aralıklarla dövmesini tavsiye eder. Kadının herhangi bir aklî rahatsızlığı yoktur ancak mazoşist eğilimleri vardır. Kocasının güçlü olmasını ve dayak atarak bu gücü kendisine göstermesini arzu etmektedir. Adam, doktorun tavsiyesine uyar ve kavga çıkardıkça karısına fiziksel şiddet uygulamaya başlar. Bunu yapmaya başladıktan sonra karısıyla arası düzelir. “Şeker gibi” geçinmeye başlarlar.

¹⁹⁵ Mustafa Baydar, **Fahri Celal Göktulga: Bütün Hikâyeler**, Cem Yayınevi, İstanbul, 1973, ss.9-10.

¹⁹⁷ Mesela yazarın “Prodromos Paşa” adlı hikâyesindeki Prodromos Paşa, eksantrik giyimi, temizlik ve para bulma takıntısı, sokaklarda yatmasıyla deliler sınıfına giren biridir. Fakat bu deli son derece dürüst ve vicdanlıdır. Birçok akıllıda bulunmayan hak duygusuna sahiptir. “Prodromos Paşa”da yazarın delilik kurgusunun işlevlerinden biri okuru, birçok akıllıda bulunmayan vicdan ve ahlakın bir delide bulunabileceğine ikna etmektir.

kesin ve olumsuz yargılar vardır. Kadınlar sözleri dinlenmez, uğursuz, fitne-fücur bir cins olarak algılanmaktadır.¹⁹⁸

Fakat “Öksürük”teki Behnâne için ahlakî veya sosyal bakımlardan olumsuz bir kadın olduğu yönünde bir yargıda bulunulamaz. Behnâne, toplum tarafından damgalanmaya mahkûm bir aşka düştüğü ve bu damgalanmalardan korunmak için deli numarası yaparak hayatını akıl hastanesinde geçirdiği için daha çok mağdur bir kadındır.¹⁹⁹

Nahit Sırrı Örik’in “İki Komşu Arasında”²⁰⁰ adlı hikâyesi *Aile* dergisinin on dördüncü sayısında yayımlanır.

Leman Hanım, Boğaz’daki yalısında hizmetçisi Şahende’yle birlikte yaşayan yaşlı bir kadındır. Boğaz’daki bu yalıya elli bir yıl önce Sultan Abdülaziz ve Sultan Abdülhamit devri valilerinden Sadrettin Paşa’nın gelini olarak gelmiş ve o zamandan beri hep bu yalıda yaşamıştır. Kocası Kenan Bey yirmi sene önce ölmüştür. Hiç çocukları olmamıştır. Leman Hanım yaşlı ve hizmetçisinden başka ahababı olmayan biri gibi görünen bir kadın olsa da aslında hayata bağlı birisidir.

Leman Hanım’ın yaşadığı yalının yanındaki başka bir yalıda ise Selime Hanım adında başka bir yaşlı kadın yaşar. Selime Hanım’ın kocası ve üç çocuğu ölmüştür. Onun bakımıyla elli yaşındaki yeğeni ilgilenir.

Leman Hanım’la Selime Hanım arasında mazisi çok eskilere dayanan bir husûmet vardır. Selime Hanım zamanında Leman Hanım’ın kocası Kenan Bey’e âşık olmuş ve Kenan Bey de bir süre sonra bu aşka karşılık vermiştir. Bir bahriye binbaşısıyla istemeye istemeye evlenen Selime Hanım evlendikten sonra âşık olduğu Kenan Bey’le ilişki yaşamaya başlamıştır. Selime Hanım kocasını Kenan Bey’le, Kenan Bey de karısı Leman Hanım’ı Selime Hanım’la aldatmıştır. Hatta zamanında Selime Hanım’ın üç çocuğundan birinin babasının Kenan Bey olduğu söylentisi ortaya çıkmıştır.

Leman Hanım kocasının kendisini aldattığını ilk başlarda kabullenemese de sonraları bunu kabullenmek zorunda kalır. Ses çıkaramaz. Çünkü hem ortaya bir rezalet çıkmasını istememektedir hem de dünyaya bir çocuk getiremediği için kocası Kenan Bey’in gözünde kendi mevkisini zayıf görmektedir. Aldatıldığını bildiği halde bir köşede gizli gizli ağlamaktan başka elinden bir şey gelmez.

¹⁹⁸ Sema Çetin, Fahri Celâl’in Öykücülüğü, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana, 2000, ss.107-108.

¹⁹⁹ “Öksürük” adlı bu hikâyeye Fahri Celâl’in herhangi bir kitabında rastlanmamıştır. Yazarın *Aile* dergisinde bu hikâye yayımlandıktan sonra çıkan ilk hikaye kitabı olan ve 1953 yılında Varlık Yayınevi tarafından yayımlanan Salgın adlı hikâyeye kitabında ve Mustafa Baydar tarafından yayına hazırlanıp 1973 yılında Cem Yayınevi tarafından yayımlanan Bütün Hikâyeler adlı kitabında “Öksürük” adlı bu hikâyeye rastlanmaz. Ayrıca Sema Çetin tarafından 2000 yılında Çukurova Üniversitesi’nde yapılan “Fahri Celâl’in Öykücülüğü” adlı yayımlanmamış yüksek lisans tezinde de bu hikâyeye rastlanmamıştır.

²⁰⁰ Örik, İki Komşu Arasında, *Aile Dergisi*, S.14, İstanbul, 1950, ss.29-37.

Şimdi hem Kenan Bey hem de Selime Hanım'ın kocası olan bahriye binbaşısı ölmüştür. İki komşu evde iki yaşlı ve hasım kadın yalnız kalmıştır. Bu iki kadın birbiriyle görüşmezler. İyi veya kötü yönde etkileşim içinde bulunmazlar. Sokakta birbirlerini gördükleri zaman başlarını çevirirler, selamlaşmazlar. Aynı misafirlikte dahi bulunmazlar. Bütün bu hallere rağmen birbirlerine olan ilgileri uzaktan uzağa devam eder:

Selime Hanım'ın üç oğlu ardi ardına ve yetişkin denecek yaşlarda öldükleri zaman- hele kocasından Kenan Bey'den olduğu hakkında bir iddia mevcut olan, hakikaten de ona pek benzeyen- ortancanın ölümünde Leman Hanım matemler etmiş, hatimler indirmiş fakat bu ölümlerin kendisini matem tutmağa sevkettiğini başkalarının farketmemesine bilhassa itina göstermişti.²⁰¹

Selime Hanım bir gün hastalanır. Çok umursamıyormuş gibi görünmek istese de hasım bellediği Selime Hanım'ın hastalığı Leman Hanım'ı içten içe endişelendirmektedir. Hizmetçisi Şahende'den sık sık Selime Hanım'a dair haberler sorar ve bir gün öldüğü haberini alır. Leman Hanım, komşusu Selime Hanım'ın cenazesine katılmaz. Hal ve hareketleri çevresinde onun Selime Hanım'ın ölümünden memnun olduğu intibasını uyandırır. Ancak esasen komşusu ve hasmı Selime Hanım'ın ölümü Leman Hanım'ı derinden sarsmıştır. Bu sarsıntının gerçek nedenini tam tayin edememektedir. Fakat Selime Hanım'ın ölümü esasen Leman Hanım'ı hayata bağlayan kin ve düşmanlığın da ölümü anlamına gelmektedir. Bu da onun için hayatın anlamsızlaşması demektir:

Leman Hanım hakikaten çok sarsılmış hayatı artık tamamen bomboş kesilmişti. Vakiâ Selime Hanım'ı bu açılan mezar karşısında da affetmiş değildi. Fakat kini şiddetini ve mânasını kaybetmişti, kaybetmekle de kendisini bir kat daha hatta denebilir ki yüz kat da ihtiyarlatıyordu. Çünkü Selime Hanım hayatta buldukça Leman Hanım'ın içinde yaşamış olan kin bir sevdalı kadın kini idi ve bu kin kendisini bir gençlik ve aşk havası içinde yaşatmıştı.²⁰²

Leman Hanım bir süre sonra zamanında kocasını baştan çıkarmış olan Selime Hanım'ın mezarını ziyaret eder. Burada kendisini tutamayıp ağlar. Bir süre sonra kendisi de ölür. Komşulara göre Leman Hanım'ı Selime Hanım "öte dünyaya çekmiştir." Selime Hanım'ın ölümü Leman Hanım'ın hayatındaki anlamı ve gayeyi teşkil eden kin ve düşmanlık faktörlerini sona erdirmiştir. Bu faktörlerin ortadan kalkmasıyla Leman Hanım'ın yaşamak için yaslanabileceği bir dayanak kalmamıştır:

²⁰¹ Örik, a.g.e.,s.32.

²⁰² Örik,a.g.e., s.37.

*Ölümü için bütün komşular adeta söz birliği etmişçesine –Selime Hanım çekti- dediler. Bir bakıma bu hüküm doğru idi de. Çünkü Selime Hanım sağ olsaydı Leman Hanım kendisine karşı beslediği ve adına kin dediği his sayesinde nefsinin bu derecede tükenmiş, hayatla her alâkasını bu derecede kesmiş hissetmez, bunun neticesinde de ölüm kendisini bu derecede zayıf, bu kadar gevşek ve bu kadar mukavemetten aciz bulmazdı...*²⁰³

Nahit Sırrı Örik'in roman ve hikâyelerinde zaman ağırlıklı olarak II. Abdülhamid devrinin sonları –II. Meşrutiyet- ve Cumhuriyet'in ilk yılları çizgisine kurulmuştur. 1895 doğumlu olan yazar kuşku yok ki bu devirlere ve devirden devire geçişlere birebir tanıklık etmiş ve bu tanıklıklarından anlatılarında istifade etmiştir. “İki Komşu Arasında” da anlatılan olaylar da uzun bir zaman dilimini kapsamakla birlikte II. Abdülhamid devrinin sonlarıyla Cumhuriyet devrinin ilk çeyrek asrı arasında cereyan eder.

“İki Komşu Arasında”, Osmanlı'nın son dönemindeki aristokrat ailelere dair bir resim çizer. Selime Hanım, gelenekler, aile baskısı ve duyguları arasında sıkışmış bir kadındır. Evlendikten sonra âşık olduğu adamla gayri meşru bir ilişki yaşamaya başlar. Bu ilişkiyi kocasından yıllarca saklamayı başarır. Gelenekler yahut töre halini almış uygulamalar ne kadar kuşatıcı ve katı olursa olsun duygulara galebe çalamaz. Selime Hanım zorla evlendirildiği kocasını âşık olduğu adamla aldatır.

Leman Hanım'ın düşmanı Selime Hanım'ın ölümünden kısa süre sonra ölmesi de insan ruhuna dair bir kaideyi ortaya koymaktadır. Yaşlı Leman Hanım'ı hayatta tutan esasen düşmanı Selime Hanım'ın yaşıyor olmasıdır. O ölünce yaşamına dayanak olan ve kaynaklık teşkil eden kin, paradoks ve hırs da sonlanmış olur. İnsan bir amacı, tutkusu veya bir onu hayata bağlayan bir ihtirası olmadan yaşayamaz. Leman Hanım, Selime Hanım'a karşı iki duyguyu aynı anda içinde barındırmaktadır. Biri açığa vurduğu nefret duygusudur ki bu nefretin nedeni kocasının kendisini Leman Hanım'la aldatmış olmasıdır. İkinci duygu gizli bir duygudur ve hikâye içinde ancak sezdirmeler yoluyla okuyucuya sunulur. Leman Hanım'ın kocası Kenan Bey'den hiç çocuğu olmamıştır. Kocasına bir çocuk verememiştir. Oysa söylentilere göre Selime Hanım'ın üç çocuğundan birinin babası Kenan Bey'dir. Bu da Selime Hanım'ı Leman Hanım'ın gözünde “doğurganlık” bakımından üstün bir noktaya taşır. Leman Hanım'ı gizli bir aşağılık kompleksine iter.

Tema olarak ele alındığında da “İki Komşu Arasında”nın Nahit Sırrı'nın pekçok hikâyesiyle ortak yönler barındırdığı görülecektir. Bu hikâyenin temasını oluşturan ana unsur bir kocanın karısına, başka bir kadının da kocasına ihanet etmesidir. Nahit Sırrı hikâyeciliğinde anahtar kelimelerden biri ihanettir. evine, işine, eşine, hayallerine ve nihayet

²⁰³ Örik,a.g.e., s.37.

kendine ihanet onun fiktif dünyasının demirbaşlarından. Hikâyelerdeki ihanetin başlıca nesne ve öznesi zevc ve zevcedir. Mutsuz evlilikler, sönmüş arzular sonucu eşini aldatan erkek ve kadınlar ön plandadır bu hikâyelerde.²⁰⁴

Eşini aldatma, yazarın hikâyelerinde sıklıkla işlediği mevzulardandır. Yazar, *Kırmızı ve Siyah* kitabındaki on üç hikâyeden altı tanesinde aldatma konusuna değinir. Aldatma konusu bu kitaptaki hikâyelerin yüzde ellisini oluşturmaktadır. “Kırmızı ve Siyah”, “En Büyük Aşk”, “Gözüm Görmesin”, “Bir Nezaket ve Merhamet Hikâyesi”, “Bir Şüphe Hikâyesi”, “Osmanlı Diplomatu Persenosi Bey’le Madamı” hikâyelerinde eşini bir başkasıyla aldatan karılar veya kocalar anlatılmıştır.

Eve Düşen Yıldırım kitabındaki on üç hikâyeden iki tanesinde aldatma konusuna değinilir. Aldatma konusu eserdeki hikâyelerin yüzde on beşini oluşturur. Bu aldatma eşini ya da nişanlısını bir başkasıyla aldatma şeklinde ortaya çıkar. Aldatma konusunu işleyen “Eve Düşen Yıldırım” ve “Bir Dağ ve Deniz Hikâyesi” adlı iki hikâyede erkeğin kadını aldatması söz konusudur.²⁰⁵

Yazarın *Kıskanmak* adlı romanında da bir yasak aşk vardır. Bu romanda romanın başkişilerinden Halit adlı bir adamla evli olan Mükerrerem, kocasını Nüzhet adlı bir gençle aldatır. Yazarın *Turnede Bir Artist Öldürüldü* adlı romanında karısı tarafından terk edilen yaşlı bir koca vardır. bu romanda şarkıcı Nezihe Yanıkses yaşlı kocasını terk ederek Selim Tunçoğlu adlı bir yazarla iki yıl evlilik dışı bir şekilde birlikte yaşar. Yazarın *Yıldız Olmak Kolay mı?* ve *Tersine Giden Yol* adlı romanındaysa sevgililerin aldatılması söz konusudur. *Yıldız Olmak Kolay mı?*’da ünlü bir şarkıcı olmaya çalışan Selma evlenme teklifini reddettiği patronu ve sevgilisi Hasan Arif Bey’i başka genç erkeklerle aldatır. *Tersine Giden Yol*’daysa sürekli daha iyi bir hayat kovalayan Cezmi önce sevgilisi Şayan Hanım’ı Mahmure’yle sonra da evlendiği Mahmure Hanım’ı vekil kızı Rezzan’la aldatır.²⁰⁶

Yazarın “İki Komşu Arasında” adlı bu hikâyesi de temel olarak yine aldatan eşler-aldatılan eşler kombinasyonu üzerine kurulmuştur.²⁰⁷

²⁰⁴ Jale Özata Dirlikyapan, “Nahit Sırrı Örik’in Öykülerinde Var Olmayan Aşklar”, **Türkbilgi Dergisi**, S.18,Ankara, 2009, ss.133-134.

²⁰⁵ Özlem Kocabıyık, Nahit Sırrı Örik’in Romanlarında ve Hikâyelerinde Tema, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar,2006,s.127.

²⁰⁶ Kocabıyık, a.g.e.,ss.69-89.

²⁰⁷ Nahit Sırrı Örik’in Aile dergisinde yayımlanan “İki Komşu Arasında” adlı bu hikâyesine yazarın herhangi bir kitabında rastlanmamıştır. Yazarın Oğlak Yayınları tarafından yayımlanan ve Kayahan Özgül ve Vahide Bilgi tarafından yayına hazırlanan *Kırmızı ve Siyah*, *Eve Düşen Yıldırım* ve yazarın ilk kez 1933 yılında yayımlanan *Eski Resimler* adlı hikâye kitabını da kapsayan *Sanatkârlar* adlı hikâye kitaplarında “İki Komşu Arasında” yer almaz. Özlem Kocabıyık tarafından 2006 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi’nde yapılan “Nahit Sırrı Örik’in Roman ve Hikâyelerinde Tema” adlı yüksek lisans tezinde yazarın bütün hikâyeleri bir liste halinde verilmiştir. “İki Komşu Arasında” adlı hikâyeye bu yüksek lisans tezinde de rastlanmaz.

3.1.2.Sosyal Konuları İşleyen Hikâyeler

Aile dergisinde yayımlanan ve sosyal konuları işleyen telif hikâyeler iki tema altında ele alınabilir: bürokrasi eleştirisi ve taşralılık-şehirlilik çatışması.

3.1.2.1.Bürokrasi Eleştirisi

Aile dergisinde yayımlanan ve bürokrasi eleştirisi teması altında değerlendirilebilecek hikâyeler şunlardır:

Muhtar Körükçü'nün (1915-1985) derginin on dördüncü sayısında yayımlanan “Bay Müfettiş” adlı hikâyesi ve Şinasi Tamer'in derginin on beşinci sayısında yayımlanan “Zabıt Tutma Begim” adlı hikâyesi.

Bu hikâyelerde devleti temsil eden bürokrasinin halkla ilişkisi eleştirel bir anlatımla ele alınır. Bu hikâyelere bürokrasi sınıfını temsil eden devlet adamlarının ve çeşitli unvanlara sahip kamu görevlilerinin halka tepeden baktığı, halkın sıkıntılarını gerçek anlamıyla umursamadıkları düşüncesi hâkimdir. Halk da bu insanlara korkuyla karışık aşırı bir saygı gösterir. Bürokratların resmi hiyerarşi ve yürürlükteki yasalar çerçevesinde görevlerini yaparken takındıkları katı tavır halkta bu insanlara karşı bir korku ve aşırı bir çekingenlik yaratmıştır. Bununla birlikte *Aile* dergisinde yayımlanan ve bürokrasi eleştirisi mahiyeti taşıyan hikâyelerde iyi ve anlayışlı bürokratlar da vardır. Ancak bu durum halkın onlardan duyduğu korkuyu ortadan kaldırmaya yetmez.

Dergide yayımlanan bu hikâyelere göre ülkede oluşturulan bürokratik yapı ve bu yapı eliyle oluşturulan ülke, insan gerçeğini göz ardı etmiştir. Halka yönelik yapılan işler hayatın ve ülkenin gerçeklerini görmezden gelmiş, çıkarılan yasaların ve yapılan uygulamaların sonuçları amaçlanandan çok farklı olmuştur.

Muhtar Körükçü'nün *Aile* dergisinin on dördüncü sayısında yayımlanan “Bay Müfettiş” adlı hikâyesi Cumhuriyet'in erken dönemlerinde Anadolu'da iyi yetişmiş insanlara uygun iş bulunamaması sıkıntısı ve devrin bürokrasisinin bu sıkıntıyla mücadele etme yöntemleri üzerinedir.²⁰⁸

Bu kısa hikâye Doğu Anadolu'nun ücra bir kasabasının 1940'lı yıllardaki manzarasını çizer.²⁰⁹ O yıllarda Anadolu'nun pekçok yerinde halk pekçok hizmet gibi sağlık hizmetinden

²⁰⁸ Muhtar Körükçü, Bay Müfettiş, *Aile Dergisi*, S.14,İstanbul,1950, ss.15-16.

²⁰⁹ Uzun yıllar Ergani, Devrekâni, Karlıova, Mut gibi Doğu Anadolu ilçelerinde kaymakamlık yapmış olan Muhtar Körükçü bu yerlerde edindiği izlenimlerinden hikayelerinde yararlanmıştır.Körükçü, kaymakamlık yaptığı Anadolu

de yeterince yararlanamaz durumdadır. Ancak hikâye kahramanının yaşadığı kasabada bir doktor vardır. Bir gün bu kasabalının oğlunun dişi ağrımaya başlar. Adam da oğlunu kasabada bulunan bu tek doktora götürür.

Kasabadaki doktor diş doktoru değildir. Fakat işe yarar ümidiyle dişi ağıran hastaya birkaç ilaç yazar. Fakat bu ilaçlar bir işe yaramaz. Çocuk diş ağrısıyla kıvranmaya devam eder. Bunun üzerine çocuğun babası olan adam çaresizce doktorun kapısını bir daha çalar. Bu ikinci gidişinde doktorun odasında bir de sağlık bakanlığı müfettişi vardır. Doktor hastayı görünce elinden bir şey gelmeyeceğini hastanın vilayetteki diş doktoruna götürülmesi gerektiğini söyler:

O gün de aksi gibi müfettişi gelmiş doktorun. Etekleri tutuşmuş, kan ter içinde şuraya buraya koşuyor, dolaşiyor, cedveller, arap sabunu sandıklarıyla uğraşiyor. Bizim derdimizi dinleyecek halde değil. Ama evlat acısı, sırayı saygıyı unutturuyor insana. Meşhur tabiriyle fese basıp içeri girdik. Doktor o anda gösterebileceği azami nezaketle, yani kabaya yakın bir halde, fakat müfettiş yanında bizi tersler görünmek de istemeyen bir şaşkınlıkla dinledi:

- Kardeşim, benim yapabileceğim bu kadar... Çenede apse teşekkül etmiş... Götürün vilâyete bir de dişçi baksın.²¹⁰

Doktorun bu tavrı üzerine o sırada doktorun odasında bulunan müfettiş olaya müdahil olur ve hastayı bir de kendisinin muayene etmek istediğini söyler. Kısa bir hazırlıktan sonra çocuğun çenesine küçük bir ameliyat uygular ve çocuğu derdinden kurtarır.

Doktorun odasındaki müfettiş aslında Almanya’da ve Amerika’da tahsil görmüş bir çene cerrahisi uzmanıdır. Fakat o devir Türkiye’inde uzmanlığını ve ilmini uygulayabileceği bir alan olmadığı için müfettiş yapılmıştır. Almanya’da ve Amerika’da devlet tarafından okutulduğu için bu çene cerrahisi uzmanı kendisine verilen müfettişlik görevini kabul etmek zorunda kalmıştır. Çünkü devlet için çalışmaya mecburdur:

- Benim param yok... Yer gösterin çalışayım dedim. Şaşırır gibi oldular ama memurlardan biri derhal formülünü buldu: Müfettiş yapalım dedi.

- Aman etmeyin, ne yapıyorsunuz? Ben Amerika’da çene cerrahisi ihtisası yaptım. Müfettişlik değil! dedimse de önüme kaleler yığıldılar. Şurayı devlete, divanı muhasebata, mahkemeye falan vereceklerini söylediler. Çaresiz razı olduk.²¹¹

“Bay Müfettiş” Türkiye’nin 1940’lı yıllardaki ve muhtemelen daha geniş zaman dilimlerindeki gelişmişlik düzeyini ve ülkedeki hayallerle hakikatler arasındaki farkı anlatan

ilçelerinde edindiği izlenimlerini hikâyeleştirerek “Anadolu Hikâyeleri”(1954) ve “Doğu’dan Hikâyeler”(1968) adlı kitaplarında toplamıştır.

²¹⁰ Körükçü, a.g.e., s.15.

²¹¹ Körükçü, a.g.e., s.16.

bir hikâyedir. Devlet, bir yetişmiş insanlar zümresi yaratmak için Avrupa'ya ve Amerika'ya öğrenci gönderir. Bu öğrenciler yetenekleri, istekleri ve eğilimleri doğrultusunda birtakım konularda uzmanlaşırlar. Ancak ülkede onların bu uzmanlığından istifade edecek ortam, şartlar ve iklim henüz oluşmuş değildir. Yıllarca yurt dışında eğitim görüp belli konularda uzmanlaşan insanlar Türkiye'nin geri kalmışlığından ve henüz olgunlaşmamış şartlarından dolayı ülkeye döndüklerinde hiç hayal ve tahmin etmedikleri işleri yapmak zorunda kalırlar. Tıpkı bu kısa hikâyedeki çene cerrahisi uzmanı gibi.

Bürokrasi eleştirisi üzerine *Aile*'de yayımlanan diğer hikâyeye olan Şinasi Tamer'in "Zabıt Tutma Begim"²¹² adlı hikâyesi derginin on beşinci sayısında yayımlanır.

Malatya'nın Akçadağ ilçesinde bir gün yaşlı bir köylü ilçe mal müdürünün odasına girer ve müdürün karşısında durur. Yaşlı adam resmî makamların usul ve erkânını bilmemektedir, elleri cebindedir ve mal müdürünün karşısında takınması gereken duruşu bilmez görünmektedir. İçeriye de kapıyı vurmadan girmiştir. Mal müdürü, yaşlı köylünün tavırlarını saygısız bulur, kapıyı vurmadan içeri girmesine sinirlenir ve onu azarlar:

- *Dışarı çık...Kapıyı vur öyle içeri gir. Siz daha bir yere nasıl girilir onu dahi bilmiyorsunuz.*²¹³

Müdür köylünün ellerini cebinde tutmasına da çok sinirlenmiştir. Fakat köylünün ellerini cebinde tutuşunun sebebi saygısızlık etmek değil ellerinin yara oluşudur.

Köylü, müdüre sahip olduğu davarlarla ilgili henüz mal beyanında bulunmadığını ve ceza yemek istemediği için mal beyanında bulunmak üzere geldiğini söyler. Müdür, evvelâ bu beyanın süresinin geçtiğini söyleyerek köylüyü bir kez daha azarlar. Fakat yanında oturan iyi niyetli bir vâridat müdürü köylünün fukara haline acıyarak ona on altı kuruşluk bir pul alarak bir dilekçe yazmasını, gereğinin yapılacağını söyler. Fakat köylünün on altı kuruşu yoktur. Onun için dilekçe yazacak durumu da yoktur. Bu duruma çok üzülen vâridat müdürü başka bir yöntem ortaya atar. Mal müdürüne bir zabıt kâğıdı tutulmasını ve adamın parasının olmadığını kayda geçirilerek işinin halledilmesini tavsiye eder. Mal müdürü de bu tavsiyeye uyar ve içerideki memura köylünün parasının olmadığını gösteren bir zabıt tutulmasını ve malının kayda geçirilmesini emreder. Zabıt lafını duyan köylü ceza alacağını zannederek dehşete kapılır ve korkuyla zabıt tutulmamasını, gerekirse on altı kuruşu köyüne gidip getireceğini söyler. Çünkü yaşlı köylünün kelime dağarcığına göre zabıt kelimesi sadece tehdit ve ceza anlamına gelmektedir:

²¹² Şinasi Tamer, Zabıt Tutma Begim, *Aile Dergisi*, S.15, İstanbul,1950, ss.27-28.

²¹³ Tamer, a.g.e.,s.27.

*“Ayahlaran gurban begim. Gulun olam begim. Rece ederim zabıt tutma. Ahan köyüm 5 saat. İzin ver 16 gurus getirem begim. Rece ederim zabıt tutma begim.”*²¹⁴

Bu hikâye o devir Türk köylüsünün hem saffetini hem cehaletini hem de bürokrasiden ve devletten duyduğu korkuyu anlatır. Hikâyede o yörenin köylü halkını temsil eden yaşlı köylü, kasabasındaki mal müdürünün makamına kapısını vurmada ve elleri cebinde gider. İsteğini korka korka ve adeta bir suç işliyormuşçasına dile getirir. Mal müdürü tarafından geri çevrildiğinde de isteğini elde etmek için üsteleyecek cesareti kendisinde bulamaz. Bu köylüde ve onun temsil ettiği halkta korkuya, aşırı bir saygıya ve çekingenliğe dayalı bir bürokrasi algısı vardır.²¹⁵

3.1.2.2. Taşralılık- Şehirlilik Çatışması

Refik Halit Karay’ın (1888-1965) *Aile* dergisinin birinci sayısında yayımlanan “Garez” adlı hikâyesi taşralılık-şehirlilik çatışması üzerine bir hikâyedir.²¹⁶

“Garez”, Refik Halit Karay’ın *Aile* dergisi için yazmış olduğu bir hikâyedir. Hikâye okuyuculara şu şekilde takdim edilir:

“Otuz sene önce “Memleket Hikâyeleri” ile hikâye edebiyatımızın en güzel örneklerini veren Refik Halit Karay, o zamandan beri ilk defa olarak bu hikâyeyi “Aile” dergisi için yazdı”.

Ekonomik ve sosyal nedenlerle Anadolu’nun çeşitli köy ve kasabalarından başta İstanbul olmak üzere büyük şehirlere doğru yaşanan göç doğal olarak birtakım sosyo-psikolojik sorunlara neden olabilir. Şahsiyeti ve dünya algısı yaşadığı toprak tarafından şekillendirilen taşralı halk büyük şehirlere göç edip de yepyeni bir hayatla karşılaştığı zaman hem bu yeni hayata uyum sorunu yaşar hem de doğup büyüdüğü şehirle göç ettiği şehir arasında bir aidiyet çatışmasına düşer. Refik Halit Karay’ın *Aile*’de yayımlanan “Garez” adlı hikâyesi de işte bu uyum sorunu ve aidiyet çatışması üzerinedir.

Nebile, Anadolu’nun sıradan ve küçük bir kasabasında annesi ve babasıyla birlikte yaşayan genç bir kızdır. Babası Çerçi Halil’in kasabada küçük bir dükkânı vardır. Nebile ve ailesi bu dükkândan gelen küçük bir gelire kasabada mütevazı bir hayat sürmektedirler.

²¹⁴ Tamer, a.g.e., s.28.

²¹⁵ Uzun yıllar Anadolu’da öğretmenlik yapmış Şinasi Tamer’in yayımlanmış tek kitabı bir Resim-İş ders kitabıdır. Söz konusu yazarın yayımlanmış bir hikâye kitabı yoktur. Yazarın “Zabıt Tutma Begim” adlı bu hikâyesi tespit edebildiğimiz kadarıyla herhangi bir kitaba girmemiştir.

²¹⁶ Refik Halit Karay, *Garez*, **Aile Dergisi**, S.1, İstanbul, 1947, ss.7-11.

Bir gün Çerçi Halil dükkânına malzeme ve mal almak için İstanbul'a gider. Yaptığı plana göre İstanbul'dan dükkânı için gerekli malları alacak ve kasabaya dönecektir. Ancak öyle olmaz. İstanbul'da kalarak çeşitli işlere giren ve ticaretini büyüten Çerçi Halil zengin olur. Kısa bir süre sonra da kızı Nebile'yi ve karısını İstanbul'a yanına getirir.

Nebile, İstanbul' a geldikten sonra kısa bir süre şehre uyum sorunu yaşar. Ancak bu durum fazla uzun sürmez. Bir süre sonra şehir hayatına alışmaya başlayan Nebile, babasının da işlerinin iyi gitmesi sayesinde İstanbul'un eğlenceli ve şatafatlı hayatına kendini kaptırır. Alışverişlerden, partilerden, sinemalardan, balolardan çıkmaz olur. Aldığı bazı elbise ve kürkleri bir kez dahi giymeden gardırobunda unuttur. Köylü oldukları için annesinden ve babasından utanmaya başlar:

“Şehirli görünmek gururu kasaba kızının İstanbul'dan aldığı ilk kötü huy oldu ve birkaç hafta geçince babasıyla anasının yeni hayata kendisi gibi uyamayacaklarını, daima kaba, geri taşralı kalacaklarını anlayınca hırçınlaştı. Onlarla beraber bulunmaktan, insan içine çıkmaktan utanmağa başladı²¹⁷”

Kimseleri beğenmemeye başlayan Nebile'nin kasabadaki o mütevazı halinden eser kalmamıştır:

“Nebile yalnız başına mağaza mağaza dolaşiyor, en pahalısından el çantaları, eşarplar, eldivenler ne bulursa alıyordu. Birçok şoför dükkâncı kız, pastacı tarafından tanınan, “küçük hanımefendi” diye çağrılan sayılı tiplerdendi artık... İkinci sene plajlara da dadandı; yüzüyor, kumda yatıp güneşleniyor, dans ediyor, kürek çekiyordu. İşsiz güçsüz delikanlıların etrafında dönüp dolaştıkları Nebile bir şımarmış bir arsızlaşmıştı ki...²¹⁸”

Nebile İstanbul'a taşındıktan sonra iki defa nişanlanır ama ikisinde de nişanı bozar. Çünkü dâhil olduğu muhitin kızları arasında nişan bozmak da bir çeşit moda haline gelmiştir. Fakat bir zaman sonra Nebile'nin babasının işleri bozulmaya başlar. Parasız kalırlar ve Çerçi Halil ve ailesinin geldikleri kasabaya geri dönme zorunluluğu ortaya çıkar. İstanbul'daki zengin ve eğlenceli hayata alışmış olan Nebile için bu geri dönüş bir yıkım olur. Doğup on altı yaşına kadar yaşadığı bu küçük kasaba Nebile için artık dayanılmaz bir yerdir. Çünkü o beş yıl zenginlik içinde yaşadığı İstanbul'a çok alışmıştır.

Artık Nebile babasına büyük bir gazez duymaktadır. Onu kasabadan İstanbul'a götürüp oranın şatafatlı hayatına alışmasına sebep olduğu için ve İstanbul'da tutunamayıp bu tozlu ve sıradan kasabaya geri dönmek zorunda kaldıkları için...

²¹⁷ Karay, a.g.e.,s.8.

²¹⁸ Karay, a.g.e.,s.9.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Anadolu'nun birçok şehrinde ve kasabasında insanlar Nebile'nin kendi kasabasında yaşadığı gibi yaşarlar. Sosyal çevreleri ve eğlence hayatları son derece kısıtlı ve sığdır. Her gün aynı insanları görürler, her gün aynı şeyleri yaparlar ve her gün benzer şeylerin peşinde koşarlar. Farklı ve cazip bir hayat yaşamaya, hem yaşadıkları küçük şehrin şartları hem de ekonomik durumları müsait değildir. Bu tip insanlar için İstanbul hem ekonomik hem de sosyal anlamda büyük fırsatlar vaat eden bir şehirdir.

Hikâyenin ana kahramanı Nebile de on altı yaşına kadar Anadolu'nun o küçük kasabalarından birinde tekdüze ve mahrumiyet içinde bir hayat sürmüştür. Fakat ailesiyle birlikte İstanbul'a gidince o yaşa kadar içinde tuttuğu ve baskıladığı arzuları ve hayata olan açlığı ortaya çıkar.

İstanbul, kanı kaynayan bir genç kızın isteyebileceği her şeyi ona verebilecek bir yerdir. Genç bir kız sıradan ve kalendermeşrep bir hayat sürüyorsa bu hayata rıza gösterdiği için değil; başka şansı olmadığı içindir. Oysa Nebile'nin artık başka şansı vardır. Hem İstanbul'da yaşamaktadır hem de babasının parası çoktur.

Hikâye esasen Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki taşra- şehir ve daha geniş ölçekte de Anadolu- İstanbul çelişkileri üzerine kurulmuştur. Bu çelişkiler sosyal, ekonomik, beşeri, ahlaki ve kültürel yönleri olan çelişkilerdir. Taşra yahut Anadolu tevazuyu, kısıtlı bir hayatı, az parayı, yokluğu ve her gün birbirini tekrar eden resimleri sembolize eder. İstanbul ise her gün ve her an başka imkânların ve maceraların insanı bulabileceği bir yerdir.

Anadolu'da Çerçi Halil gibi pek çok aile babası ve onun kızı Nebile gibi pek çok genç kız, yaşadıkları muhit onlara dayattığı için fakir ve renksiz bir hayat sürerler. Bir bakıma buna mecburdurlar. Bir kez İstanbul'a gidip bu şehrin “zehrini” aldıktan sonraysa kasabalarında veya köylerinde yaşadıkları eski hayatları gözlerine berbat bir devir gibi görmeye başlar. Nebile'nin İstanbul'da annesinden ve babasından utanması gibi asıllarını ve kimliklerini reddetmeye başlarlar.

Fakat İstanbul ve bu şehrin insana sunduğu tatlı hayat parayla kaim olan bir şeydir. Para bitince taşralı aile ve onun sonradan görme şımarık kızı için İstanbul da biter. İstanbul'dan Anadolu'nun o kötü kasabalarından birine geri dönmek ise bir genç kız için felaketlerin en büyüğüdür. Tıpkı Nebile'nin başına gelenler gibi.

Hikâyedeki Çerçi Halil, zengin olmaya çalışan taşralıyı, onun kızı Nebile ise babası zengin olunca şımaran ve aslını inkâr eden “sonradan görme” yi temsil eder.

Refik Halit Karay Anadolu'da bulunduğu yılların şekillendirdiği hikayelerini “Memleket Hikayeleri”, yurt dışında bulunduğu yılların intibalarından oluşan hikayelerini de “Gurbet Hikayeleri” isimli kitaplarda toplamıştır.

Karay'ın hikâyelerindeki gözlem ve temalarda şüphesiz ki sürgün hayatının büyük etkileri olmuştur. Yazar önce sürgün olarak gittiği Anadolu'yu görmüş, tanımış ve gerçekçi bir anlayışla hikâyeleştirmiştir. Daha sonra yurtdışında sürgün bulunduğu yerlerde gördüklerini, duyduklarını ve yaşadığı hayatı, hatıralarını hikâyelerine konu yapmak suretiyle ölümsüzleştirmiştir. Bu değişik yerler ve insanlar, onun duygu ve görüş ufkunu genişletmiş, zihnini intibalarla doldurmuştur.²¹⁹

Yazarın “memleket hikâyeleri” edebiyatımızda Anadolu'ya derinlemesine ilk gerçekçi yaklaşımdır. Hepsinde objektif bir anlayış hâkimdir. Gezdiği ve gördüğü yerlerin kötü, acı ve sefil yönlerin olduğu kadar iyi, güzel ve neşeli yönlerini de görerek her şeyi olduğu vermek yolunu tutmuştur. Sanatçı kendisine kadar İstanbul dışına uzanamayan Türk hikâyeciliğinin milletine kapalı dünyasının kapısını açmış, Anadolu'yu hedef olarak göstererek yetişecek sanatçılara yön vermiş ve edebiyatımıza yeni bir ruh kazandırmıştır. Genç yaşta sürgün olarak gittiği Sinop, Çorum, Ankara ve Bilecik'teki gözlemlerinden faydalanarak yazdığı bu hikâyelere *Memleket Hikâyeleri* adını vermesi ise bu işi şuurlu olarak yaptığının açık ifadesidir. O zamana kadar yalnız türkülerde ve halk hikâyelerinde sözü edilen Anadolu “Memleket Hikâyeleri”yle sürekli, düzenli ve şuurlu olarak aydın toplulukların edebiyatına girmiş, günümüze kadar gelişmesini sürdürmüştür.²²⁰

Bu bakımlardan “Garez” Refik Halit'in memleket gerçekliğine yönelmiş edebiyat anlayışının bir uzantısı niteliğindedir.²²¹

3.3. Tercüme Hikâyeler

Aile dergisindeki edebî metin varlığının önemli bir kısmını da tercüme hikâyeler oluşturur. Dünya edebiyatından çeşitli yazarlara ait hikâyeler edebiyat hayatımızın önemli mütercimleri tarafından tercüme edilerek *Aile*'de yayımlanmıştır. *Aile*'de yayımlanan tercüme hikâyeler şunlardır:

Hermann Hesse'in, “Kurt” adlı hikâyesi birinci sayıda Burhan Arpad tarafından; Arnaldo Fraccaroli'nin, “Bir Apartman Arıyorum” adlı hikâyesi beşinci sayıda Nazım Dersan tarafından; Karoly Kisfaludi'nin, “Görünmeyen Yara” adlı hikâyesi yedinci sayıda Mübeccel Ulu tarafından; Somerset Maugham'ın “Kara Gün Dostu” adlı hikâyesi sekizinci sayıda Orhan Azizoğlu tarafından, Mihail Zoşçenko'un, “Vesika Resmi” adlı hikâyesi on birinci sayıda İbrahim Hoyi tarafından, William Saroyan'ın “Hasır Şapka” adlı hikâyesi on ikinci

²¹⁹ Osman Nuri Ekiz, **Refik Halit Karay: Hayatı, Sanatı ve Eserleri**, Gökşin Yayınları, İstanbul, 1984,ss.30-31.

²²⁰ Ekiz, a.g.e.,ss.37-38

²²¹ “Garez” Refik Halit Karay'ın yayımlanma tarihi bakımından Memleket Hikâyeleri adlı kitabındaki son hikâyedir.

sayıda Cahit Sıtkı Tarancı tarafından; Willam Wymark Jacobs'ın, “Maymun Pençesi” adlı hikâyesi on üçüncü sayıda Melih Cevdet Anday tarafından; Ting Ling'in “Bir Çin Hikâyesi: Sel” adlı hikâyesi on dördüncü sayıda Bedriye Şanda tarafından; Pearl S.Buck'ın, “Aşk Şehirde Kaldı” adlı hikâyesi on beşinci sayıda Nazım Dersan tarafından; Joanna Lecey Drex'in “Pazar Çayı” adlı hikâyesi on altıncı sayıda ve Peter Flemington'un “Hafızasını Kaybeden Adam” adlı hikâyesi on yedinci sayıda Seza Göksel tarafından; S. Cramaussel'in, “Misafir” adlı hikâyesi on sekizinci sayıda Nihal Yalaza Taluy tarafından, aynı sayıda yazarı belirtilmeyen “Randevu” adlı hikâye Şehbal Erdeniz tarafından; Kenneth Robb'un, “Siyah Çekmecenin Sırrı” adlı hikâyesi yirminci sayıda Nihal Yalaza Taluy tarafından çevrilerek dergide yayımlanmıştır. Lucie Wallace'ın yazdığı ancak çevireni belirtilmemiş “Gölge Oyunu” adlı hikâye de derginin yirminci sayısında yayımlanmıştır.

Aile'de yayımlanan tercüme hikâyeler temaları bakımından bireysel konuları işleyen tercüme hikâyeler ve sosyal konuları işleyen tercüme hikâyeler şeklinde iki gruba ayrılabilir.

3.3.1.Bireysel Konuları İşleyen Tercüme Hikâyeler

3.3.1.1.İçgüdüler ve Tutkular

İnsan, et ve kemikten ibaret bir varlık değildir. Mutluluğu ve duygusal istikrarı asgarî fizyolojik ihtiyaçlardan çok daha öte ihtiyaçların giderilmesine bağlıdır. İnsan karmaşık bir ruha, girift bir duygu dünyasına ve kuvvetli içgüdülere sahiptir. Bunlara sahip olmakla da anlaşılması ve öngörülmesi zor bir varlık haline gelir.

Duygusal ve psikolojik bakımdan bir insanın başka bir insanla tamamen aynı olması mümkün değildir. Bir olayla, bir durumla, olumlu veya olumsuz bir gerçeklikle yüzyüze geldiğinde her insan kendi duygusal evrenine göre tepkisini ve tavrını belirler. İnsanların birbirinden farklı hayat hikâyelerine sahip olmasının arkasında yatan bir sebep de budur. Farklı duygusal yoğunluklar farklı tavır ve tepkileri; farklı tavır ve tepkiler de farklı sonuçları ve hayat hikâyelerini doğurur.

İnsan maneviyatı, merhamet, nefret, aşk, bencillik, fedakârlık, öfke, itidal, vicdan azabı, acımasızlık, vahşet, sevgi, şefkat, kıskançlık, intikam tutkusu, üstün olma hırısı, açgözlülük gibi birçok duygunun ve içgüdünün bir arada bulunmasıyla oluşur. En büyük kaynağı ve malzemesi insan olan edebiyat da doğal olarak insana ait bu duygulardan ve içgüdülerden beslenir. Bir insanın duygularınca ve içgüdülerince yönlendirilmesi veya insana

has duyguların ve içgüdülerin bastırılması birtakım kötü olaylara, kötü akıbetlere veya felaketlere neden olabilir. *Aile* dergisinde yayımlanan tercüme hikâyelerin bir kısmında işte bu duygu, tutku ve içgüdü yoğunluğunun dokuyup şekillendirdiği olayları görürüz.

Aile dergisinde yayımlanan tercüme hikâyeler tematik bakımdan tasnif edildiğinde içgüdüler ve tutkular başlığı altında yer alması gereken hikâyeler şunlardır:

Alman yazar Hermann Hesse'in yazdığı ve derginin birinci sayısında yayımlanan "Kurt" adlı hikâye, Macar yazar Karoly Kısfaludi'nin yazdığı ve derginin yedinci sayısında yayımlanan "Görünmeyen Yara" adlı hikâye, İngiliz yazar Somerset Maugham'ın yazdığı ve derginin sekizinci sayısında yayımlanan "Kara Gün Dostu" adlı hikâye, Alman yazar Hans Franck'ın yazdığı ve derginin onuncu sayısında yayımlanan "Vode" adlı hikâye, İngiliz yazar William Wymark Jacobs'ın yazdığı ve derginin on üçüncü sayısında yayımlanan "Maymun Pençesi" adlı hikâye, Amerikalı yazar Peter Flemington tarafından yazılan ve derginin on yedinci sayısında yayımlanan "Hafızasını Kaybeden Adam" adlı hikâye ve Fransız yazar S.Cramaussel tarafından yazılan ve derginin on sekizinci sayısında yayımlanan "Misafir" adlı hikâye.

1946 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi olan Alman yazar Hermanne Hess'in (1877-1962) *Aile* dergisinin ilk sayısında "Kurt"(Alm.Der Wolf) adlı bir hikâyesi yayımlanır.²²² Bu hikâye insan-doğa çatışması üzerine bir hikâyedir.

Karlı bir kış gününde açlıktan kıvranan bir kurt sürüsü bir köye girer ve köyün ahırındaki bir kuzuyu ve bir atı parçalar. Fakat kurt saldırılarına alışkın olan köy ahalisi silahlanarak ahır hayvanlarına saldıran üç kurttan ikisini öldürür, en genç ve en güzel olanını da baltayla yaralar. Yaralı kurt kaçır, köylüler onu takip ederler ve dağdaki ormanlık bir alanda vurup öldürürler. Hikâyenin büyük kısmı ölmek üzere olan ve öleceğini anlayan genç kurdun son anlarını anlatır.

Bu hikâye tabiatın ve vahşi yaşam içindeki hayvanların insan akli karşısındaki çaresizliği üzerine kaleme alınmıştır. Doğanın en güçlü hayvanlarından olan kurt insanların karşısında çaresizdir. Çünkü akıl silahıyla donatılmış olan insan en güçlü ve en vahşi hayvandan bile daha güçlüdür.

Çetin kış şartlarında yaşadığı dağda yiyecek bulamayan kurtlar insanların yaşadığı köylere kadar sokulmak zorunda kalırlar. Açlıktan ölmek istemeyen kurtlar insanların silahından çıkan kurşunlarla ölürlür. Ölüm, kurtlar için çok sevdikleri ve bir parçası oldukları doğadan ilelebet ayrılmak demektir. Öbür taraftan kurtları öldürmek insanlar için bir sevinç

²²² Hermann Hesse, Kurt, çev. Burhan Arpad, *Aile Dergisi*, S.1,İstanbul,1947,ss.44-47.

ve gurur kaynağıdır. Çünkü kurtları öldürerek hem evcil hayvanlarını korumuş olurlar hem de kendilerini doğanın karşısında daha güçlü hissederler.

Her canlı her şeyden önce kendi hayatını düşünür. Bu da dünyayı acımasız ve vahşi bir yer yapar. Eğer karnı acıkan kurt insanlara ait evcil hayvanlara saldırırken tereddüt göstermiyorsa insanlar da kurdu öldürmekte tereddüt göstermezler. Hayata tutunma içgüdüğü, kurdu ve insanı birbine benzeyen vahşet eylemlerinde buluşturur.

Bu hikâyede yazar ölmek üzere olan kurdun son anlarını anlatırken ortaya aynı zamanda ayrıntılı doğa betimlemeleri de koyar. Bütün o kovalamaca ve vahşet sırasında bile doğanın ve dünyanın çok güzel bir yer olduğunu anlatır. Kurt doğada yaşayan bir hayvandır. Doğa kurdun anavatanıdır. Hayatını geçirdiği güzel doğadan ilelebet ayrılmasına neden olduğu için ölüm kurda daha acı gelmektedir:

“Kurt inleyerek doğruldu. Güzel başını, ışıktan yana çevirdi. Işık, oralarda pek iri kan renginde doğan ve gamlı gökyüzünde yavaş yavaş yükselen aydan geliyordu. Ay, haftalardan beri bu derece iri, bu derece kan renginde olmamıştı. Ölmek üzere olan hayvanın gözleri, ayın donuk yüzüne mahzun mahzun takılıp kaldı...”²²³

Yazar bu hikâyesinde yaptığı tasvirlerle, insanları duygusuz, bencil ve en az kurtlar kadar vahşi göstermiştir. İnsanlar bu hikâyede hem kendilerini hem de geçim kaynakları olan kuzuları kurtlara karşı savunurlar. Oysa yazar, okuyucunun dikkatini insanlar tarafından vurulan kurdun acıklı hikâyesine çeker. Güzel bir gecede acılar içinde ölen kurt mazlum, onu öldüren insanlarsa barbar gibi gösterilmiştir. Yazar bunu yaparak bir bakıma doğayı insana karşı yüceltmiş olur:

“Köylüler her tarafı parça parça olmuş kurdu, şehre doğru sürüklediler. Hep yokuş iniyorlar, gülüşüyorlardı, son derece neşeli idiler. Kahveyi, içkiyi düşünüp seviniyor, şarkılar söylüyor, küfürler savuruyorlardı. Fakat hiçbirisinin de, şu karlı ormanın güzelliğini, ne yaylanın ihtişamını, hatta ne de, zayıf ışığı mavzerlerinin namlusuna, donmuş karlara ve ölü kurdun gözlerine vuran kan rengindeki ayı gördükleri yoktu.”²²⁴

Modern Macar edebiyatının önemli isimlerinden olan Karoly Kisfaludi(1788-1830) çok sayıda olmamakla beraber dünya edebiyatına mal olmuş hikâyeler yazmayı başarmış bir yazardır.²²⁵ Karoly Kisfaludi'nin “Görünmeyen Yara”²²⁶ (Mac. A láthatatlan seb) adlı hikâyesi Mübeccel Ulu'nun çevirisiyle *Aile* dergisinin yedinci sayısında yayımlanır.

²²³ Hesse, a.g.e.,ss.46-47.

²²⁴ Hesse, a.g.e.,s.47.

²²⁵ *Aile* dergisi Karoly Kisfaludiyi okuyucularına şöyle tanıtır: Karoly Kisfaludi ve kardeşi Alexander'in Macarların modern edebiyatında pek büyük rolleri olmuştur. İlk adımı onlar atmıştır denebilir. Karoly her ne kadar bir dram yazarı olarak tanınmış ise de, kısa fakat macera dolu geçen hayatında birkaç çok güzel hikaye yazmağa da muvaffak olmuştur. Klasik bir yazar olmasına rağmen eserlerinde sanki bugünkü nesle hitap eden bir hava eser.

“Görünmeyen Yara”da bir gün bir cerrahı son derece tuhaf bir hasta ziyaret eder. Hasta olduğunu iddia eden bu adam fazlasıyla endişeli ve korkmuş görünmektedir. Hasta, kolundaki bir noktada geçmek bilmeyen “derin bir ağrıdan” söz etmektedir ve doktordan ne pahasına olursa olsun bu ağrıyı dindirmesini ister. Doktor kısa bir muayeneden sonra adamın kolunda ağrıya sebep olabilecek herhangi bir hastalığın izine rastlamaz ve adamın ruhsal problemleri olduğunu düşünmeye başlar. Fakat adam, kolunda bir rahatsızlık olduğu konusunda ısrarcıdır ve vakit geçirilmeden kolunun tedavi edilmesi gerektiği kanaatindedir. Derken doktordan ağrıyan bölgeyi kesmesini ister. Doktor bunu meslekî ahlâk ve doktorluk prensiplerini mazeret göstererek reddeder. Bunun üzerine adam doktorun önünde kolunun ağrıyan bölgesini kendisi kesmeye başlar. Adamın ciddiyetini anlayan doktor ameliyata razı olur ve adamın kolunda ağrı olduğunu söylediği yeri keser. Adam ameliyat süresince hiçbir telaş ve korku emaresi göstermez. Büyük bir rahatlıkla kolunun ameliyat edilmesini seyreder:

Hiçbir insan başkasının ameliyatını bile bu kadar lakaytça seyredemez. Ne eli titriyor, ne gözünden bir damla yaş akıyor, ne de ağzından bir inilti çıkıyordu. Parmağıyla gösterdiği nokta adam akıllı oyulduktan sonra geniş bir nefes aldı. Omuzlarından hayatın bütün yükünü atmış kadar hafiflik ve saadet duyuyordu. Doktor:

- *Şimdi hiçbir ağrı duymuyor musunuz? diye sordu. Adam gülümseyerek:*
- *Hayır, en ufak bir ıstırabım bile kalmadı. Bütün ağrılar kesilen kısımla beraber yok oldu. Oralarda şimdi cehennemî bir ateşten sonra serin bir rüzgâr esiyormuş gibi bir his var. Birakınız kanlar aksın; kan akması içime ferahlık veriyor, dedi.²²⁷*

Ameliyattan sonra adam artık ağrı hissetmediğini söyleyerek gider. Fakat birkaç hafta aynı şikâyetle tekrar gelir ve doktor aynı ameliyatı tekrarlar. İkinci ameliyattan sonra adam doktora hastalığının tekrar nüksedeceğini ve belki bir ay sonra tekrar bir ameliyat geçirmek zorunda kalacağını düşündüğünü söyler. Oysa doktor adamın kolunda herhangi bir hastalık veya sakatlık emaresi görememektedir.

Aradan birkaç hafta geçer. Bu defa hasta doktorun muayenehanesine geri gelmez. Fakat ondan bir mektup gelir. Adam bu mektubunda kolundaki “hastalığın” gerçek sebebini açıklamıştır. Mektup büyük bir vicdan azabından söz etmektedir. Adam bir kız sevmiş ve onunla evlenmiştir. Karı- koca birbirlerini çok sevmiş ve birbirlerine çok iyi davranmışlardır. Ancak adam bir gün karısının dikiş makinesinde sakladığı aşk mektuplarını bulmuş ve mektupları okuduktan sonra çok sevdiği karısının kendisini aldattığına hükmetmiştir. Büyük

²²⁶ Karoli Kisfaludi, Görünmeyen Yara, çev. Mübeccel Ulu, **Aile Dergisi**, S.7, İstanbul, 1948, ss.46-51.

²²⁷ Kisfaludi, a.g.e.,s.48.

bir öfkeye ve nefrete kapılan adam bir gece karısını boğarak öldürür. Karısı kendisini hiç savunmaz, sessizce ölür, ağzından kendisini boğan kocasının koluna bir damla kan düşer.

Adam, karısını öldürdükten sonra sessiz bir cenaze töreniyle gömülmesini sağlar. Karısının ölümüyle ilgili kimse ondan şüphelenmez. Bir zaman sonra öldürdüğü karısının ahbabı olan bir kontes adamı ziyaret eder ve merhume sağken ona saklaması için birtakım aşk mektupları emanet ettiğini söyler. Adamın karısını öldürmesine sebep olan aşk mektupları aslında karısının arkadaşı olan kontese aittir. Adam, karısından boş yere şüphelenmiş ve onu yok yere öldürmüştür. Büyük bir vicdan azabına ve pişmanlığa kapılan adamın kolunun karısının ağzından kan damlayan yeri ağrımaya başlar. Adamın kolundaki ağrıların gerçek sebebi budur. Adam, doktora yazdığı mektubu yaşadığı vicdan azabından dolayı intihar edeceğini söyleyerek bitirir:

*Bu belki de bir telkini nefstir. Fakat kendimi kurtarmak imkânını bulamıyorum. Bu benim masum ve güzel karımı zalimcesine ve alelacele öldürmemin cezasıdır. Artık boş yere uğraşmanın anlamı yok. Ona kavuşmaya, affını dilemeye gidiyorum. Beni affedeceğinden eminim. Hayatta olduğu gibi beni seveceğini biliyorum. Size de doktor bana gösterdiğiniz ilgi için candan teşekkürler.*²²⁸

“Görünmeyen Yara”, anlık öfkelerle ve mantıktan uzak içgüdülerle hareket etmenin insanların hayatında neden olabileceği felaketlerle ilgili bir hikâyedir. Aşkta kaynaklanan kıskançlık çok tehlikeli bir duygudur. Kıskançlık insanların geri dönülmez hatalar yapmasına neden olabilir.

“Görünmeyen Yara”da karısını çok seven adam onun dikiş makinesinde sakladığı mektupları okuyunca karısının onu aldattığı düşüncesine kapılmış ve çok sevdiği karısını gözünü kırpmadan boğmuştur. Burada bu cinayete neden olan şey şiddetli aşktan kaynaklanan kıskançlıktır. Karısına duyduğu humma derecesindeki kıskançlık adamın gözünü ve mantığını kör etmiştir. Aldatılma duygusu karısına duyduğu aşkı büyük bir nefrete dönüştürmüş ve tamamen içgüdüsel bir kıskançlık duygusuyla karısını öldürmüştür. Öfkeyle ve düşünmeden hareket etmek çok büyük facialara neden olabilir. Bir insanın, kendisinin ve sevdiklerinin iyiliği ve selâmeti için içgüdüleriyle değil; aklıyla hareket etmesi gerekir.

“Görünmeyen Yara”, içgüdüleri ve duyguları akıl ve mantık süzgecinden geçirmeden hareket etmenin büyük ve onarılmaz felâketlere neden olabileceğini vurgular.

Aile'de yayımlanan ve insan tabiatındaki kötü taraflarla ilgili olan diğer bir tercüme hikâye İngiliz yazar William Somerset Maugham'ın(1874-1965) “Kara Gün Dostu”²²⁹ (İng.

²²⁸ Kisfaludi, a.g.e.,s.51.

²²⁹ Somerset Maugham, Kara Gün Dostu, çev. Orhan Azizoğlu, *Aile Dergisi*, S.8, İstanbul,1949, ss.41-44.

A Friend In Need) adlı hikâyesidir. Bu hikâye Orhan Azizoğlu'nun çevirisiyle *Aile* dergisinin sekizinci sayısında yayımlanır. Bu hikâye insanları tanımanın zorluğu ve görüntülerine bakarak insanlara dair çıkarımlarda bulunmanın yanlışlığıyla ilgilidir. Temiz yüzlü bir insan gerçekte çok kötü birisi olabilir. Bunun tersi de mümkündür:

*Otuz yıldır insanları anlamaya çalışıyorum. Onlar hakkındaki bilgiler o kadar kıt ki... Yanıma alacağım bir adamın ne mal olduğunu yüzüne ilk bakışta anlamak isterdim. İnsanların yüzüne bakınca onlar hakkında bir fikir edindiğimizi sanırız. Çenenin biçimi, gözler, ağzın şekli bize ekseriya yanlış kararlar veririr. Bu hükümlerine ne dereceye kadar doğru olduğunu bazan kendime sorarım. Hoş, henüz cevabını vermiş değilim ya...*²³⁰

Edward Hyde Burton, Japonya'da yaşayan altmış yaşlarında saygın bir tüccardır. Müşfik görünümlü ve iyi kalpli görünen bir adamdır. Yüzü ve özellikle mavi gözleri insana huzur ve ferahlık verir. Fakat Edward Hyde Burton aslında çok kötü kalpli ve acımasız bir adamdır. Kendisiyle aynı soyadı taşıyan Lenny Burton adlı bir adamın ölümüne sebep olmuştur. Lenny Burton, Edward Hyde Burton'ın uzak bir arkadaşıdır. Hayatını kumar oynayarak kazanan biriyken bir gün bütün varlığını yine kumar masasında kaybeder. İşsiz ve parasız kalan Lenny, bölgede tanınmış bir iş adamı olan Edward'dan kendisine iş vermesini ister. Bu istek karşısında şaşırın Edward, Lenny'e ne gibi vasıfları olduğunu sorar. Biraz düşündükten sonra Lenny bu soruya yüzme bildiğini söyleyerek yanıt verir.

Edward, Lenny'ye alaycı bir şekilde Tarumi akıntısını yüzerek geçmeyi başarırsa kendisine iş vereceğini söyler. Tarumi akıntısı bölgede bulunan uzun ve çetin bir deniz akıntısıdır. İş bulmaya mecbur olan Lenny, Edward'ın bu isteğini kabul eder. Fakat söz konusu akıntıyı yüzerek geçmeye çalışırken boğulur, cesedi de üç gün sonra bulunur. Arkadaşının bu şekilde ölümüne sebep olmaktan herhangi bir üzüntü duymayan Edward, Lenny ölmemiş olsa bile ona iş vermeyi düşünmediğini söyler. Çünkü personele ihtiyacı yoktur. Lenny boşuna ölmüştür. Edward onu o tehlikeli deniz akıntısına sırf eğlence olsun diye yollamıştır.

Somerset Maugham'ın "Kara Gün Dostu" adlı bu hikâyesi insanoğlunun ne kadar umursamaz ve acımasız olabileceğini anlatır. Kendisinden iş isteyen arkadaşıyla hem alay eden hem de onun ölümüne neden olan Edward Hyde Burton, vahşi kapitalizmin tipik bir temsilcisidir. Kendi işinden ve kazandığı paraların ona sağladığı toplumsal statüden başka hiçbir şeyi umursamayan kendini beğenmiş bir adamdır. Arkadaşının işsiz kalması onda herhangi bir üzüntü doğurmaz. Yoksul duruma düşmek ona göre alay edilecek bir durumdur. Nitekim işsiz kalan arkadaşını onunla alay etmek için ölüme gönderir. Oysa Edward Hyde

²³⁰ Maugham, a.g.e.,s.41.

Burton'ın oldukça temiz ve şefkatli görünen bir yüzü vardır. Bu yüze bakan birisi ondan hiçbir kötülük beklemez.

Bu hikâyeye göre insanların görüntüsünden hareket ederek onlara dair önyargılara ulaşmak veya sadece yüz şekillerine ve zahiri hareketlerine göre insanlar hakkında bir karar vermek çok yanlıştır. Bir insanın gerçekte kim olduğunu görüntüsü değil; yaptığı işler ve sergilediği davranışlar ortaya koyar.

Alman yazar Hans Franck'ın “Vode”²³¹ adlı hikâyesi Melahat Tugar'ın çevirisiyle *Aile* dergisinin onuncu sayısında yayımlanır. Bu hikâyede mekân Almanya'nın Ballenstedt ve Magdesprung şehirleri arasındaki bir bölgededir. Hikâyede yazarın ad vermediği bir kasap vardır. Bu kasabın ise her şeyden ve herkesten çok sevdiği Vode adlı bir köpeği vardır.

Kasap, Vode adlı köpeğini o kadar çok sever ki bir an bile yanından ayırmaz. Geceleri kasap yatağında uyurken Vode de onun ayaklarının dibinde uyur. Vode efendisi olan kasaba çok bağlıdır ve onu her tehlide karşı canı pahasına savunmaya hazırdır. Vode, hiçbir şeyden korkmaz, hiçbir tehdit karşısında yolunu değiştirmez, her şart ve durumda efendisi olan kasabı vahşi dişleriyle savunur, savunmaya hazır bulunur. Kasap da kendisini köpeği Vode'nin yanında çok emniyette hisseder.

Bir gün kasap Ballenstedt'ten Magdesprung'a kesimlik hayvan almak üzere yola çıkar. Yolda kaldığı hanın sahibi kasaba yol üzerinde mutfak korusu denen bir bölgeden geçmemesi gerektiğini mümkünse yolunu değiştirmesini söyler. Çünkü o bölge haydutlara mesken olmuş bir bölgedir.

Kasap, hancının bu uyarısına kulak asmaz. O, yanında köpeği Vode olduğu sürece kimsenin ona bir şey yapamayacağını inanmış bir adamdır. Yola koyulur ve yol üzerinde Papas Çiftliği denilen yerde han sahibinin söylediği gibi haydutlarla karşılaşır. Beş haydut birden kasaba saldırır. Kasabın yanında bulunan köpeği Vode, efendisini savunmak üzere derhal karşı saldırıya geçer ve haydutların beşini de yaralayarak yere serer, zararsız hale getirir. Haydutlar artık etkisizdir. Ancak uğradığı saldırı sonucu kasabın gözünü kan bürümüştür. Elindeki bastonla yerde yatan yaralı haydutlara vurmaya başlar. Köpeği Vode'ye işaret vererek yerde yaralı yatan haydutları parçalamasını emreder. Efendisinin buyruğuyla gözü dönen Vode, yerde yatan yaralı haydutları tek tek parçalar. Ağzı ve dişlerinin arası parçaladığı insanların kanıyla dolar.

Vode, haydutları parçalayıp öldürdükten sonra kasap çok memnun olur ve köpeğini okşamak üzere elini uzatır. Ancak Vode'nin gözünü artık kan bürümüştür. Efendisinin

²³¹ Hans Franck, Vode, çev. Melahat Tugar, *Aile Dergisi*, S.10, İstanbul, 1949, ss.55-58.

buyruğuyla beş kişiyi öldüren Vode, kontrolden çıkmıştır. Kendisini okşamak üzere elini uzatan kasaba da saldırır ve onu da parçalayıp öldürür.

Canını emanet ettiği biricik köpeği Vode, kasabı öldürmüştür. Çevreden gelen köylüler, öldürdüğü haydutların ve sahibinin ceseleri arasında uluyup duran Vode'yi tüfekle vurarak öldürürler. Haydutları, kasabı ve onların katili olan köpeği Papas Çiftliği mezarlığına gömerler. Köpeğe bir mezar taşı dikerler ve üzerine şu şiiri yazarlar:

Vode, bak düşman ne çok ,Vode atıl korku yok!

Vode'm gel benden yana, Vode ısır parçala

Vode, Vode!!

Vode hırsından yanar, Vode bir bir paralar.

Vode ayırt edemez, dost demez düşman demez.

Vode!! Vode!!²³²

Bu hikâyede insanoğlundaki vahşet içgüdüsünün ve şiddet eğiliminin sebep olabileceği olaylar anlatılmıştır. Yazarın ana karakterler olarak bir kasabı ve onun vahşi köpeğini seçmesi tesadüf değildir. Bu hikâyedeki kasap, toplumdan izole ve devamlı savunma refleksi içinde bulunan bir kişidir. Kasabın tek dostu vahşi bir köpektir. Haydutların saldırısına uğradığı zaman köpeği, haydutları yaralayarak kasabın canını ve malını kurtarır. Ama bu, vahşet içgüdüsüyle dolmuş olan kasaba yetmez. Bastonuyla yerde yatan haydutlara vurur ve Vode'den onları parçalamasını ister. Oysa kasap bilmemektedir ki hayvanların içgüdülerine olan sadakati insanlara nazaran çok daha baskın ve tehlikelidir.

Kasap, köpeği karşısına çıkan haydutları yaraladıktan sonra yoluna devam etse ne köpeği ne de kendisinin ölümüyle sonuçlanan olaylar olacaktır. Ancak kasap vahşi bir köpeğin önünde gereksiz ve haddinden fazla kan dökerek bir vahşet manzarası ortaya çıkarmıştır ve çok sevdiği köpeği, başka bir köpeğe saldırır gibi saldırarak onu öldürmüştür. Çünkü içgüdülerıyla hareket eden Vode, sahibinin vahşet ve cinayet talep ediş biçimini köpekleşme olarak algılamış ve karşısında birdenbire peyda olan bu insan uzviyetindeki köpeğe yaşama şansı tanımamıştır.

Hans Franck'ın bu hikâyesi bir vahşet ve şiddet eleştirisidir. Yazar, insanları merhamete ve vicdanıyla ve akıyla hareket etmeye çağırır. Esasen *Aile*'de yayımlanan ve bu tema altında incelenebilecek tüm hikâyelerde yazarlar okurlarını akla, mantığa ve vicdana uygun hareket etmeye çağırırlar.

²³² Franck, a.g.e., s.55.

Aile, popüler kültür yayınlarında sıkça yer alan şiddet ve gangsterlik unsurlarına savaş açmış bir dergidir. Sinemanın, edebiyatın ve gazete ve dergilerin şiddet içermesinin özellikle çocuklar ve gençler üzerinde ruhsal tahribat yaptığı görüşündedir. Gangsterlik ve şiddet edebiyatına karşı yoğun bir mücadele veren *Aile*, Hans Franck'ın "Vode" adlı bu hikâyesini de yine şiddet karşıtı çizgisinin bir uzantısı olarak yayımlar.

İlk defa 1902 yılında İngiltere'de yayımlanan "Maymun Pençesi"²³³ (İng. The Monkey's Paw) İngiliz yazar William Wymark Jacobs(1863-1943) tarafından yazılmış ve *Aile* dergisinin on üçüncü sayısında Melih Cevdet Anday'ın çevirisiyle yayımlanmıştır. İçinde korku öğeleri de barındıran ve bilhassa Batı klasikleri arasına girmiş bir metin olan bu hikâyede İngiliz yazar William Wymark Jacobs esas olarak hiçbir şeyin karşılıksız olmayacağını ve hiçbir dileğin bedel ödemediği gerçeğiyi anlatmak ister.

Yağmurlu bir gecede Bay White oğlu Herbert'la satranç oynamaktadır. Oyunu Herbert kazanır ve Bay White buna çok sinirlenir. Fakat daha sonra kendi kendine gülümseyerek yatırır. Bu tek çocuklu üç kişilik bir ailedir. O gece Bay White, Hindistan'da askerlik yapmış Başçavuş Tom Morris adlı eski bir arkadaşını misafir olarak beklemektedir. Derken adam gelir, yemekler yenir, içkiler içilir.

Bay White ve hanımı Bayan White, Başçavuş Morris'e Hindistan'da başından geçenleri anlatmasını ister. Çünkü Hindistan onlara göre fazlasıyla ilginç ve masalsı bir yerdir. Başçavuş Morris onları kırmayarak Hindistan'la ilgili hatıralarını anlatır. Ancak konu bir süre sonra esrarengiz bir şey olan maymun pençesine gelir. Başçavuş Morris'in yanında bir maymun pençesi vardır. Başçavuş Morris bu maymun pençesinden hiç bahsetmek istemez ama ev sahipleri ısrar edince konuşmak zorunda kalır.

Maymun pençesi esrarengiz bir şeydir. Ona sahip olan kişi üç dilek dileme hakkına sahiptir. Bu üç dilek ne olursa olsun gerçekleşir. Şu anda maymun pençesi Başçavuş Morris'tedir ve onun üç dileği de gerçek olmuştur. Fakat Başçavuş Morris hiç mutlu görünmemektedir.

Anlattığına göre pençenin bir önceki sahibinin son dileği ölüm olmuştur ve dileği kabul edilip adam ölmüştür. Tom Morris maymun pençesinin insanlara sürekli kötülük getirdiğini söyler ve onu birdenbire ateşe atar. Fakat Bay White pençeyi ateşten çıkarır ve onun yeni sahibi olur. Başçavuş Morris giderken Bay White'a maymun pençesinden dileklerde bulunurken çok dikkatli olmasını söyler. Bay White ve ailesi Başçavuş'n

²³³ William Wymark Jacobs, Maymun Pençesi, çev. Melih Cevdet Anday, *Aile Dergisi*, S.13,İstanbul,1950, ss.54-57.

arkasından onunla alay ederler ve pençenin mucizevî bir gücü olduğuna inanmazlar. Fakat ertesi gün bir deney yapmak isterler.

Yaşadıkları evin iki yüz sterlin borcu vardır. Pençeden iki yüz sterlin dilerler. Daha sonra evin oğlu Herbert çalıştığı fabrikaya işe gider. Öğleden sonra esrarengiz bir adam White'ların evine gelir. Oğul Herbert'ın çalıştığı fabrikadaki idari sorumlulardan biri olan bu adam Herbert'ın iş kazası geçirerek öldüğünü babasına ve annesine bildirir. Oğullarının ölüm haberini alan Bay ve Bayan White yıkılır. Gelen adam ayrıca bir de oğul Herbert'ın ölümüne karşılık tazminat parası getirmiştir. Bu para iki yüz sterlindir!

Bay ve Bayan White maymun pençesinin korkunç gücünü artık anlamıştır ve ondan böyle bir dilekte buldukları için çok pişmandırlar. Çünkü pençe, onlara iki yüz sterlini oğullarının ölümü karşılığında vermiştir.

Bununla birlikte Anne Bayan White oğlunun ölümüne bir türlü alışamaz, bunu kabullenemez. Maymun pençesinden iki dilek daha dileme hakları vardır. Kocasından oğullarının dirilmesini dilemesini ister. Bay White buna şiddetle karşı çıkar. Ancak karısının çılgınca ısrarı karşısında mecbur kalır. Maymun pençesinden oğlunu diriltmesini diler. Dileğin gerçek olacağını biliyordur. Fakat iş kazasında parçalanmış ve bir süredir mezarda olan oğlunu görünce karısının düşeceği durum Bay White'ı dehşete düşürür. Kapı çalmaya başlar. Belli ki gelen maymun pençesinin ölümden geri getirdiği oğul Herbert'tır. Bay White oğlunun bu şekilde geri gelmesinin kesinlikle iyi bir şey olmadığını anlar. Son dileğini de diler ve Herbert kapıyı çalmayı bırakır. Dirilen oğul ortadan kaybolur.

İngiliz edebiyatının en önemli hikâyelerinden biri olan, başka edebiyat eserlerine ve filmlere de ilham kaynağı olan²³⁴ ve içinde masal öğeleri de barındıran “Maymun Pençesi” adlı bu hikâye insanların hiçbir şeye bir bedel ödemediği ulaşılamayacağı öğretisi ve uyarısı üzerine kuruludur.

Yaratılış itibarıyla açgözlü bir mahlûk olan insan kolay ve kısa yoldan güzel bir hayata, zenginliğe ve konfora kavuşmak ister. Fakat hayatın işleyiş düzeni öyle değildir. Kişi bir şeye kavuşmak istiyorsa bunun için çaba göstermeli ve emek harcamalıdır. Kısa ve kolay yoldan erişilen dilekler peşlerinde kişinin hayatını yıkıp mahvedecek kötülüklerle gelebilir.

Bu hikâye içinde doğüstü öğeler barındırır. Hikâyede sözü edilen maymun pençesi gibi bir nesnenin gerçek hayatta var olması mümkün değildir. Ancak yazar bu öğeyi

²³⁴ Bu hikâye 1933 yılında Wesley Ruggles, 1948 yılında Norman Lee, 2010 yılında Ricky Lewis Jr. tarafından filme uyarlanmıştır. Amerikalı yazar Stephen King'in Hayvan Mezarlığı (İng. Pet Cemetery) adlı romanı da olay örgüsü ve metinsel bağlamda Maymun Pençesi'yle ortak noktalar taşır. King, romanının bir bölümüne Maymun Pençesi'nden yaptığı alıntıyla başlar.

kullanarak insanları hayatın doğal akışına karşı çıkmamaya ve hak edilmemiş kazançların peşinden koşmamaya çağırır.

Dergide yayımlanan ve insan doğasıyla ilgili olan diğer bir hikâye de Peter Flemington tarafından yazılan ve Seza Göksel tarafından Türkçeye çevrilen “Hafızasını Kaybeden Adam”²³⁵ adlı hikâyedir. Bu hikâye *Aile* dergisinin on yedinci sayısında yayımlanır.

“Hafızasını Kaybeden Adam” içinde bir cinayet öyküsü de barındıran kısa bir psikolojik hikâyedir.

Bir gün bir adam kırsal bir alanda uyanır. Kafasında bir zonkalama vardır. Etrafına bakmaya başlar. Bulunduğu yerin biraz ilerisinden bir demiryolu geçmektedir. Adam trenden düşmüş olmalıyım diye düşünür. Kendisine ve mazisine ait hiçbir şey hatırlamamaktadır. Adını ve mesleğini dahi unutmuştur. Ceplerini yoklar. Ceplerinde bir miktar para, bir kalem, ucuz sigara ve bir gazete bulur:

*“Ceketinde terzi ismi aradı, bulamadı. İçinden bir his ona gazetenin mühim olduğunu söylüyordu. Gazeteyi tetkike koyuldu ve ayın Ağustos olduğunu, Portekiz’de isyan çıktığını, bir İngiliz film kumpanyasının “Cymbeline’i” çevireceğini; gençliğe fırsat verilmesi lazım geldiğini, polisin karısını öldüren veznedarın peşinde olduğunu, sahil semtlere fazla rağbet edildiğini, bir amirin genç bir memurunu yegâne vâris bırakarak öldüğünü ve eteklerin kısaltmakta devam edeceğini öğrendi.”*²³⁶

Hafızasını kaybeden adamın bu okuduğu haberlerden iki tanesi dikkatini çeker. Bunlar bir veznedarın karısını öldürüp ortadan kaybolduğunu ve polisin adamın peşine düştüğünü bildiren haber ve bir patronun bütün servetini bir memuruna miras bırakarak öldüğü bildiren haberdir. Gazete katil veznedarı kırmızı saçlı otuz yaşlarında bir adam olarak tarif etmektedir. Hafızasını kaybeden adam bu gazeteyi cebine ne zaman koyduğunu hatırlamaz. Ama bu gazeteyi yanında taşımasının bir anlamı olduğunu anlamıştır. Biraz düşündükten sonra kendisinin gazetede sözü edilen ve mirasa konan memur olduğuna inanır. Onun için hafızasını kaybetmeden önce bu gazeteyi cebine koyduğunu düşünür.

Yerinden kalkarak rastgele yürümeye başlar. Bir süre sonra Wittenden adlı bir köye varır ve karnı aç olduğu için bir lokantaya girer. Buradaki insanlar ona tuhaf ve tehditkâr gözlerle bakarlar. Maruz kaldığı bu bakışlar hafızasını kaybeden adamı korkutur, endişeye sevk eder:

“Sebepsiz bir korku –haksızca cezalandırılmak üzere olan bir çocuğun korkusu- yavaş yavaş benliğini sarıyordu. Saniyeler geçiyor, etrafına bakmaya cesaret edemiyordu. Salonun

²³⁵ Peter Flemington, Hafızasını Kaybeden Adam, çev. Seza Göksel, *Aile Dergisi*, S.17, İstanbul, 1951, ss.4-6.

²³⁶ Flemington, a.g.e.,s.4.

küçüldüğünü, her şeyin kendine yaklaştığını hissediyordu. Bir kapı çarptı, döşeme tahtası gıcırdadı.”²³⁷

Lokantadaki adamlar hafızasını kaybeden adama nefret dolu bakışlarla bakmaktadır. Çünkü onu tanımışlardır. Lokantanın aynasında kendi suratını gören hafızasını kaybeden adam kısa kesilmiş kırmızı saçlara sahip olduğunu fark eder ve gerçekte kim olduğunu anlar. Hafızasını kaybeden adam aslında miras bırakılan memur değil; karısını öldüren ve polis tarafından aranan katil veznedardır.

“Hafızasını Kaybeden Adam”, cinayet işleyen bir kişinin vicdan azabını yansıtmak üzere kaleme alınmış bir hikâyedir. En yakınını, karısını öldüren erkek işlediği cinayetten sonra hiçbir şey hatırlamaz hale gelmiş, hafızasını kaybeden bir adam olarak okuyucunun karşısına çıkmıştır. Bu hafızanın kaybedilmesi aslında vicdan azabının beyne müdahalesi şeklinde yorumlanabilir.

Hafızasını kaybeden adam bir bakıma kendi insanlığının en ham hâline dönüş yapmıştır. İnsanın bu ham hâlinde kötülüğe ve kötümserliğe ait hiçbir şey yoktur. Hikâyeye göre kötülük hayatın hafızalara ektiği kötü hatıralardan doğar.

S.Cramaussel tarafından yazılan ve Nihal Yalaza Taluy tarafından Türkçeye çevrilen “Misafir.”²³⁸ adlı hikâye *Aile* dergisinin on sekizinci sayısında yayımlanır. “Misafir”, bir adamın intikam hırsının merhamete dönüşü üzerine kaleme alınmış bir hikâyedir.

Jan Matey, çocukluk aşkı Katrin Ode’yi çok seven ve onunla evlenme planları yapan bir adamdır. Ancak Katrin Ode halasından kendisine kalan bir mirasla bir gün Paris’e gider ve burada şımarık ve eğlence düşkününü kızların arasına katılır. Bu arada Jan da Paris’e gelir ve Sorbonne’da okumaya başlar. Fakat Katrin Jan’ı artık umursamamaktadır. Katrin’e göre fakir ve mütevazı bir hayatı olan Jan, ona ayak uyduramamıştır ve Katrin’in gözünde önemsiz ve sıradan birine dönüşmüştür.

Bir gün Katrin Jan’ın yanına gelerek çok fazla kumar borcu olduğunu söyler ve Jan’dan yardım ister. Jan çok sevdiği Katrin’e yardım etmek için kaldığı pansiyonun kasasındaki paraları çalar ve paraları Katrin’e verir. Katrin kumar borcunu öder, Jan hapse girer. Hapse girerken Katrin’e üzülmemesini hapisten çıkınca onunla evleneceğini söyler. Fakat Jan hapisteyken Katrin onu unutur ve Jak Lemonye adlı zengin bir avukatla evlenir. Jan’ın uğruna hırsızlık yapıp hapse girdiği kadın bir sene içinde gidip başka bir adamla evlenmiştir. Jan intikam hırsıyla dolar. Hapisten çıkınca dosdoğru Katrin’in evine gider. Onu öldürmek kararındadır. Katrin evde yoktur. Jan Katrin’i beklemeye başlar. Onu öldürmek ve

²³⁷ Flemington, a.g.e.,s.6.

²³⁸ S.Cramaussel, Misafir, çev. Nihal Yalaza Taluy, *Aile Dergisi*, S.18, İstanbul,1951, ss.70-72.

intikamını almak kararı kesindir. Ancak evde Katrin'i beklerken bir kız çocuğu yanına gelir. Bu Katrin'in kocası Jak Lemonye'den olan küçük kızıdır. Küçük kız okumayı yeni öğrenmiştir ve okuma kabiliyetini evlerindeki bu misafire göstermek isteğindedir. Jan'a bir masal kitabından şu masalı okur:

- *“Bak, bu kurtla kuzuların masalı. Okuyayım mı?*
- *Oda karanlık göremezsın.*
- *Zarar yok; okuya okuya ezberledim zaten. Hele sonunu acıklı olduğu için pek seviyorum. Dinle.*

Anneleri de çayırdı sığrayan kuzucuklarına bakıyor, için için seviniyormuş. Oh ne mesut aileyiz diye. Hâlbuki zavallicık ağacın arkasında onları gözetleyen koca kurdu görmemiş. Koca kurt bir sığrayışta kuzuların annelerini kapmış. Böylece her şey bitmiş... Artık zavallı kuzular ondan sonra ne taze çimen yemiş ne de güneşte hoplamışlar...”²³⁹

Jan bu masaldan çok etkilenir. Kendisini masalda kuzuların annesini katleden kurt gibi görmeye başlar. O da bu eve masalı anlatan küçük kızın annesi Katrin'i öldürmeye gelmiştir. Ancak hem Katrin'in artık bir anne olması hem de Katrin'in küçük kızının okuduğu bu masal Jan'ın nefretinin sönmesini sağlar. Jan merhamete gelir ve artık bir anne olan Katrin'i öldürmekten vazgeçer. Evden çıkıp gider.

“Misafir”, barındırdığı intikam ve merhamet unsurları dışında aşk duygusunun insana neler yaptırabileceği ve bir insanın hayatını nasıl mahvedebileceği üzerine kaleme alınmış bir hikâyedir. Hikâyede tek taraflı ve karşılıksız bir aşk söz konusudur. Âşık erkektir. Aşka karşılık vermeyen şımarık ve bencil taraf ise kadındır. Jan'ın âşık olduğu Katrin Ode paradan ve kişisel çıkarlarından başka bir şey düşünmeyen duygusuz bir kadındır. Jan Matey, çok sevdiği ve hiçbir karşılık görmediği Katrin'e hayatını mahvetmek pahasına iyilik yapar. Hırsızlık yaparak onun kumar borcunu öder. Ancak kadın o kadar bencil ve şımarıktır ve Jan'ı o kadar sevmemektedir ki Jan'ın kendisi için hapse düşmesine aldırış etmeden ilk fırsatta zengin bir adamla evlenir. Bunun üzerine Katrin'e duyduğu aşk nefrete ve intikam hırsına dönüşen Jan, hapisten çıkınca Katrin'i öldürmek ister. Fakat Katrin'in evinde Katrin yerine onun küçük kızını bulur. Bu sefer de intikam hırsının yerini merhamet duygusu alır. Jan, küçük kıza acır ve onun annesini öldürmekten vazgeçer.

Bu hikâyede bir yandan insanın her şart ve durumda aklını duygularının önüne koyması gerektiği vurgusu yapılırken bir yandan da annelik kavramı yüceltilmiştir. Katrin kumar borcuna giren, bu borcu ödemek için kendisini seven adamı hırsızlığa teşvik eden ve kendisi yüzünden hırsızlık yapan adam hapisteyken başkasıyla evlenen bir kadındır.

²³⁹ Cramausse, a.g.e., s.72.

Ahlâksızdır, zelildir, sevgiye layık değildir. Bu hikâyede Jan Matey vicdan sahibi olmayı, merhameti ve saf aşkı temsil eder. Katrin ise tam tersine bencilliği, acımasızlığı ve duygusuzluğu temsil eder. Ancak anne olmak Katrin'i apayrı bir mevkie taşır. Anne olmak demek masum ve sevgiye muhtaç çocukların en büyük dayanağı olmak demektir. Ne kadar kötü tabiatlı olursa olsun bir anne sırf annelik vasfına sahip olduğu için kutsaldır, dokunulmazdır. Ne sebeple olursa olsun bir anneyi “kuzularından” yani çocuklarından koparmak affedilmez bir suçtur. Hem bu hikâye hem de bu hikâyeyi yayımlayarak da *Aile* dergisi anneliği yüceltir.

Öte yandan “Misafir” *Aile* dergisinde yayımlanan ve içinde kumar oynamanın neden olabileceği felaketlerle ilgili uyarılar barındıran ikinci hikâyedir. “Kara Gün Dostu” adlı hikâyede Lenny Burton kumar borcu yüzünden bütün varlığını kaybeder. Bu hikâyede kumar Lenny'nin dolaylı bir yoldan da olsa ölümüne neden olur. “Misafir”de ise Katrin Ode aşırı kumar oynayarak büyük bir borca girer ve kendisini çok sevdiğini bildiği Jan Matey'den borç para ister. Jan Matey, Katrin'i kumar borcundan kurtarmak için hırsızlık yapmak zorunda kalır ve hapse düşer. *Aile*, yayımladığı bu iki hikâyeyle kumarın kötülüğünü ortaya koymuş, okuyucularını kumarın neden olabileceği felâketlere karşı uyarmıştır.

3.3.1.2. Aile ve Evlilik

Aile dergisi çıkış prensipleri ve mahiyeti gereği zaman zaman “aile ve evlilik” temalı hikâyeler yayımlamıştır. Bu çerçevede dergide aile ve evlilik konuları üzerine yazılmış tercüme hikâyeler de vardır. Aile ve evlilik teması üzerine kaleme alınıp dergide yayımlanmış tercüme hikâyeler şunlardır:

Amerikalı yazar Pearl Sydenstricker Buck²⁴⁰ (1892-1973) tarafından yazılan ve Nazım Dersan'ın çevirisiyle derginin on beşinci sayısında yayımlanan “Aşk Şehirde Kaldı” adlı hikâye; Joanna Lecey Drex tarafından yazılıp Seza Göksel'in çevirisiyle derginin on altıncı sayısında yayımlanan “Pazar Çayı” adlı hikâye, yazarı ve çevireni belirtilmeyen ve derginin yirminci sayısında yayımlanan “Eve Aldığımız Çocuk” adlı hikâye ve Lucie Wallace'ın kaleme aldığı, çevireni belirtilmemiş ve derginin yirminci sayısında yayımlanan “Gölge Oyunu” adlı hikâye.

Pearl S. Buck tarafından yazılan ve Nazım Dersan tarafından Türkçeye çevrilen “Aşk Şehirde Kaldı”²⁴¹ adlı hikâye *Aile* dergisinin on beşinci sayısında yayımlanır. Bu hikâye mutlu

²⁴⁰ 1938 yılında Nobel edebiyat ödülünü alan Pearl Sydenstricker Buck, bu ödülü alan ilk Amerikalı kadın yazardır.

²⁴¹ Pearl S. Buck, Aşk Şehirde Kaldı, çev. Nazım Dersan, *Aile Dergisi*, S.15, İstanbul, 1951, ss.9-11.

bir hayata, mutlu bir evliliğe ve mutlu bir aileye sahip olmak için zenginliğin ve büyük şehirlerdeki eğlenceli zaruri olmadığını vurgulayan bir hikâyedir.

John sekiz yıl önce bir köyde yaşayan ve çiftçilikle geçinen ailesini terk etmiş ve büyük şehre taşınmıştır. John şehirde çeşitli işlerde çalışır ve Sally adlı bir kıza âşık olur, ona evlilik teklif eder. Fakat büyük ekonomik buhrandan sonra John o sırada çalışmakta olduğu fabrikadaki işini kaybeder. Uzun zaman iş arar fakat bulamaz. İşsiz kaldığı için de Sally'le evlenmesi imkânsız hâle gelir. Çünkü Sally, John'un aşkına karşılık verse de evlenmek için John'un iyi bir işi olması şartını koşmuştur. Şehirde iş bulma ve evlenme umudunu kaybeden John hiç istemese de köyde yaşayan ailesinin yanına dönmeye mecbur kalır.

Annesi ve babası John'u köyde çok iyi karşılar. Artık yaşlandıklarını söylerler ve oğulları John'dan çiftlikteki işleri devralmasını rica ederler. John esasen köy hayatını küçümseyen bir kişidir ve köye mecbur kaldığı için dönmüştür. Fakat babasının çiftliğinde çalıştıkça bu hayata alışır ve bu hayatı sevmeye başlar. Artık kendisini daha sağlıklı, daha dinç ve rûhen daha güçlü hissetmektedir. Yine de köyde mutlu olunamayacağı inancından henüz kurtulamamıştır. Bir gün annesine köyde geçen hayatından memnun olup olmadığını sorar. Annesi John'a şu karşılığı verir:

- *“Buraya on dokuz yaşında iken geldim. O zaman baban yirmi iki yaşında idi. Elbette ki çalıştık, fakat zevkle memnuniyetle çalıştık. (...) Babanla birlikte yaşamak benim için en büyük zevk ve eğlence idi. O, toprakta çalışırdı, ben tavuklarla ve ineklerle meşgul olurdum. Sonra her zaman beraberdik. Halbuki memur olsaydı onu yalnız akşamları görebilecektim ve hiç şüphesiz şimdi ki gibi sıhhatli de olmayacaktı. (...) Biz çalıştık. Toprak da bize saadet ve refah getirdi.”²⁴²*

Annesiyle yaptığı bu konuşmadan güzel bir aile hayatının ve tabiatla iç içe yaşamının insan hayatındaki önemini anlayan John köyünde ailesiyle birlikte kalmaya ve sevdiği kız olan Sally'i mektupla köyüne davet etmeye karar verir. Bu hikâye mutluluğun merkezine istikrarlı ve sade aile hayatını ve doğal hayatı koyan bir hikâyedir. Büyük şehirler insanlara debdebeli bir eğlence hayatı veya sıra dışı maceralar vaat edebilir. Fakat bu hikâye gerçek ve kalıcı bir mutluluğun ancak iyi bir aileyle ve bu aileyi çevreleyen doğal bir hayat içinde mümkün olabileceğini savunur.

Evliliğin ruhu ve olağan bir zamanda karı-koca ilişkileri üzerine kaleme alınmış tercüme hikâyelerden biri derginin on altıncı sayısında yayımlanan “Pazar Çayı”²⁴³ adlı

²⁴² Buck, a.g.e., ss.10-11.

²⁴³ Joanna Lecey Drex, Pazar Çayı, çev. Seza Göksel, **Aile Dergisi**, S.16, İstanbul,1951, ss.54-56.

hikâyedir. Joanna Lecey Drex tarafından yazılan bu hikâye Seza Göksel tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

Otuz yıldır evli olan bir çiftin evliliğinde artık eski heyecan kalmamıştır. Henry ve Alice adlı bu karı-kocanın birbirlerine söyleyecekleri bir söz ve üzerlerine konuşacakları bir konu kalmamış gibidir:

*“Otuz seneden beri evlidirler. Tedricî değişmeyi hiç fark etmedikleri halde çoktan beri artık birbirlerine şefkatli sözler söylememektedirler. Bu kadar seneden sonra konuşacak mevzuları tükenmiş, birbirlerinin söyleyeceği sözleri evvelden anlar olmuşlardı.”*²⁴⁴

Henry ve Alice bir pazar günü her pazar yaptıkları gibi ikinci çayı içmek için sofralar kurarlar ve yine sessiz sedasız çaylarını içmeye başlarlar. Bu sırada yeni evli bir çift ziyaretlerine gelir. Ted ve Alice adlı yeni evli bu çift birbirlerine duydukları sevgi ve tutkuyla Henry ve Alice’ e evliliklerinin ilk günlerini ve gençliklerini hatırlatır. Otuz yıldır evli olan Henry ve Alice bu gençler sayesinde evliliklerinin ilk günlerindeki heyecanı yeniden hissetmeye başlarlar:

*“Genç evliler hüsnüniyet saçıyor, dünyayı pembe görüyorlardı. Güneş bile onların hislerini kuvvetlendirmek ister gibi pencerelerden içeri dolarak gümüşleri parlatıyordu.”*²⁴⁵

Henry ve Alice genç çift gittikten sonra birbirlerine daha iyimser ve anlayışlı gözlerle bakmaya başlarlar. Genç evlilerin birbirlerine duydukları sevgi, sıcaklık ve yaydıkları güzel enerji Henry ve Alice’i çok olumlu yönde etkiler. Normal çay vakitlerinde Henry gazete okuyan ve karısıyla hiç konuşmayan bir adamken misafirler gittikten sonra gazete okumayı bırakır ve karısına bulaşık yıkamada yardım etme teklifinde bulunur.

Olağan bir günde sıradan bir karı-kocanın bir gününü anlatan bu kısa hikâye *Aile* dergisinin evlilikler ve aileler üzerine yaptığı eğitici ve motive edici yayınların bir uzantısı ve bir parçası niteliğindedir. Zaman, evlilikler üzerinde yıpratıcı ve sıradanlaştırıcı bir etki yapabilir. Fakat hayat, içinde bu sıradanlaşmayı tersine çevirebilme gücüne sahip fırsatlar ve olaylar barındırır. Bu hikâye, çok eskimiş evliliklerin bile bir şekilde heyecanını ve cazibesini koruyabileceği ve yeniden canlanabileceği fikrini içinde barındırır. Ayrıca güzel dostluklara ve komşuluklara sahip olmanın evlilikler üzerinde olumlu bir etkisi olacağı fikri de bu hikâyenin barındırdığı fikirlerden biridir.

Dergide aile müessesesi üzerine yazılmış diğer bir tercüme hikâye, yazarı belirtilmemiş olan ve *Your Life* dergisinden alıntılanmış olan “Eve Aldığımız Çocuk”²⁴⁶ adlı hikâyedir.

²⁴⁴ Drex, a.g.e.,s.54.

²⁴⁵ Drex, a.g.e.,s.55.

Johnny, babası işsiz annesi de ölmüş olan on yaşında bir çocuktur. Devlet ona barınmak için uygun bir yer bulana kadar bakıcı bir ailenin yanında kalması gerekmektedir. Üç çocuklu bir aile iki haftalığına Johnny'nin bakıcı ailesi olmayı kabul eder ve çocuğu evlerine alırlar.

Bir annesi ve kendisiyle ilgilenen bir babası olmadığı için Johnny bedenen ve ahlaken son derece sağlıksız bir çocuktur. Hastalıklıdır, zayıftır ve ahlakî olarak hiçbir iyi vasfı yok gibidir:

“Bize gelmeden önce yaşça kendinden büyük birkaç serseri çocuğun çetesindeydi. Bir gün demiryoluna taş yığarak marşandiz katarının yoldan çıkmasına sebep oldular. (...) Johnny'yi yatağa yatırdık. 6 yaşındaki oğlumun pijaması, bu iskelete benzeyen vücuttan düşecek gibi sarkıyordu. Kaburgaları bir bir sayılacak gibi fırlamıştı. Sipsivri kürek kemikleri, Noel eğlentilerinde çocukların sırtlarına bağladıkları kanatları andırıyordu.”²⁴⁷

Johnny bakıcı ailesinin yanında bir çocuğun yaşaması gerektiği gibi emniyet ve şefkat içinde yaşadıkça hem bedenen hem de ahlaken düzelmeye başlar. İki hafta dolup da ayrılık zamanı gelince bakıcı annesine ağlayarak yalvarır ve ondan ayrılmak istemediğini söyler. Bakıcı ailesi de Johnny'yi evlat edinir.

Johnny zamanla piyano çalmayı öğrenir. Piyano çalmak Johnny'ye ahlakî ve terbiyevî anlamda çok olumlu katkı yapar. Kendisini sürekli geliştiren ve çalışkan bir çocuk olan Johnny hem beyzbol oynamayı öğrenerek okul takımına girmeyi başarır hem de büyüyünce pilotluk lisansı alır. Kendisini evlat edinen annesi hastalanıp kana ihtiyaç duyunca da ona kan verir. Böylece Johnny'yle üvey annesi arasında gerçek bir kan bağı meydana gelmiş olur:

Vazife başına giderken; kan naklini icap ettiren mühim bir ameliyat geçirdim. Johnny bana kan verdi. Kan verme ameliyesi bitince, sevinç içinde:

- *“Şimdi her şey tamam anne, dedi. Artık damarlarımızda aynı kan var; gerçekten akraba olduk!”²⁴⁸*

“Eve Aldığımız Çocuk” ailenin çocukların ruhsal ve sosyal gelişimi üzerindeki hayâtî etkisi üzerine kaleme alınmış bir hikâyedir. Her çocuk, ilgiye ve şefkate ihtiyaç duyar. Bundan da öte kendisine kol kanat gelecek sıcak bir aileye ihtiyaç duyar. Tüm bunlardan mahrum bir çocuğun iyi ve ahlâklı bir birey olarak yetişip topluma katılması çok zordur.

Johnny bakıcı ailesi onu sahiplenene kadar küçük bir sokak haydutu gibidir. Çünkü annesi yoktur, babası da onunla ilgilenmeyen sorumsuz bir adamdır. Bu durumda Johnny'ye

²⁴⁶ İmzasız, Eve Aldığımız Çocuk, çeviren belirtilmemiş, Your Life Dergisinden Alıntı, **Aile Dergisi**, S.19, İstanbul, 1951, ss.65-68.

²⁴⁷ İmzasız, a.g.e., s.66.

²⁴⁸ İmzasız, a.g.e., s.68.

hayat bakıcı ailesi onu sahipleninceye ve ardından evlat edininceye kadar haydutluk ve serserilikten başka bir alternatif sunmamış gibidir. Üvey de olsa iyi bir anne babaya sahip olmak Johnny'nin karakterindeki iyi tarafları ortaya çıkarır. Bu hikâyeye göre çocukların kişiliğini ve davranış biçimlerini belirleyen temel etken aileleridir. Kötü ailelere sahip çocukların kötü bireyler olarak yetişme ihtimali artar. İyi bir anne baba tarafından yetiştirilen ve psikolojik ve sosyal bakımdan erdemli bireyler olmak yönünde eğitilen çocuklarsa hem kendilerine hem de topluma yararlı bireyler olurlar.

Sağlıklı, sorumlu ve sıcak bir ailede kalmaya başlayan Johnny'nin karakterindeki olumsuz taraflar birer ikişer ortadan kalkmaya başlar. Johnny bedenen ve ruhen hızla sağlıklı bir çocuğa dönüşür. Topluma, ailesine ve kendisine yararlı bir birey olarak yetişir. Çünkü bir çocuğun yetişmesindeki ve hayat çizgisindeki en önemli rol ailesinin oynadığı roldür. Bu hikâye bu bakımdan aile kurulmasını teşvik eden ve kurulan ailelerin korunması için sürekli tavsiyelerde bulunan *Aile* dergisinin yayın politikasına da uygundur.

Aile dergisinin yirminci sayısında aile ve evlilik teması içinde değerlendirilebilecek iki tercüme hikâye yayımlanır. Bunlardan ilki Kenneth Robb'un Nihal Yalaza Taluy tarafından tercüme edilen "Siyah Çekmecenin Sırrı"²⁴⁹ adlı hikâyesidir.

"Siyah Çekmecenin Sırrı", Amerikalı orta sınıf bir ailenin hikâyesini anlatır. Bu hikâyede, papaz bir baba ailesine bağlı bir anne ve onların yedi çocuğundan oluşan bir aile vardır.

Bu aile babanın görevi nedeniyle sürekli şehir değiştirerek oradan oraya sürüklenen bir ailedir. Ailenin en küçük çocuğunun gittiği ilkokulda arkadaşları sürekli ailelerinin sahip oldukları şeylerle ve zenginlikleriyle övünür. Hikâyede adı verilmeyen küçük çocuk ise evlerinde siyah bir çekmece olduğunu ve içindekileri asla görmediği bu çekmecenin kıymetli taşlarla ve elmaslarla dolu olduğunu söyleyerek arkadaşlarına karşılık verir. Bu siyah çekmecenin içindekileri anneleri çocuklarına hiç göstermemiştir. Ancak muhtemel bir yangında kendileriyle birlikte bu çekmeceyi öncelikli olarak kurtarmalarını onlara sıkı sıkı tembih etmiştir. Bu tembih çocukları çekmecenin içinde çok değerli şeyler olduğuna büsbütün inandırır. Oysa en küçük kardeşin ağabeylerinden biri olan Ben çekmecenin içinde sadece birtakım resmi kâğıtların olduğunu söylemektedir.

Yıllar sonra bir gün annesi çekmeceyi bir masaya boşaltır. Çekmecede ne elmas ne para ne de değerli taşlar vardır. Çekmecede sadece ağabey Ben'in söylediği birtakım fotoğraflar ve resmi belgeler vardır. Bu belgeler anneye babanın evlilik belgesi, çocukların doğum belgesi gibi aile mazisinin çok önemli gün ve anlarını ölümsüzleştiren kâğıtlardır.

²⁴⁹ Kenneth Robb, Siyah Çekmecenin Sırrı, çev. Nihal Yalaza Taluy, *Aile Dergisi*, S.20, İstanbul, 1952, ss.21-22.

Anne bu belgeleri çok değerli ve dokunulmaz elmaslar gibi bu siyah çekmeceye saklamıştır. Çünkü bir aileyi var eden, sürdüren ve bir arada tutan maziye duyulan sadakat ve bağlılıktır.

Yedi kardeş de evlenince evlerinde annelerinininkine benzer bir siyah çekmece oluştururlar. Önemli aile günlerini ölümsüzleştirirler. Annelerinden ailenin, aile mazisine sadakatin ve maziye unutmamanın bir ailenin hayatı için önemini öğrenirler. Zenginliklerin en büyüğü birbirine bağlı ve birbirini seven bireylerden oluşan bir ailedir:

“Seneler geçtikçe esrarengiz siyah çekmecenin değerini anladım. O, ailemizin tarihçesinin bekçisi, ölümler, harp kâbusları, günlük hayat mücadelesi arasında bizi birbirimize bağlı tutan bir varlıktı. Evlendikten sonra evimi kurarken ben de bir siyah çekmece edinmeyi gayet tabii buldum.”²⁵⁰

“Siyah Çekmecenin Sırrı” *Aile* dergisinin yayın politikası içinde didaktik, ahlâkçı ve işlevsel bir hikâyedir. Okuyanlarına aile kurumunun dayandığı ortak temelleri öğretme ve benimsetme amacı taşır.

Bir ailenin “özel” olması için muhakkak maddî zenginliklere sahip olması gerekmez. Hikâyeye göre bir aile için en büyük zenginlik aile bireylerinin kendisidir. Bu aile bireylerinin birbirine bağlılığı ve sevgisidir. Aileye ait ortak hatıralar ve ortak gelecektir. Aile olmak başlı başına bir ayrıcalıktır. Çocukların annesi aile geçmişine ait önemli fotoğrafları ve belgeleri siyah bir çekmeceye koruyarak ailesine duyduğu sevgiyi gösterir. Bir aileyi aile yapan ve bir arada tutan en önemli etken para ve zenginlik değil; sevgidir. “Siyah Çekmecenin Sırrı” bu gerçeği okuyucularına anlatır.

Aile'nin yirminci sayısında yayımlanan diğer tercüme hikâye Lucie Wallace tarafından kaleme alınan ancak çevireni belirtilmeyen “Gölge Oyunu” adlı hikâyedir.²⁵¹

“Gölge Oyunu”, karı-kocaların birbirleri için ruhsal ve sosyal önemi ve aile kurumunun devamlılığı üzerine bir hikâyedir.

Hikâyede anlatılan bir kişi, uzunca bir süre oturduğu apartmanın karşısındaki bir apartmanda oturan ve eve gece geç dönen bir çiftin hayatını ve onların mutfakta yapıp ettiklerini seyrederek. Karşıda oturan evli çift hikâyenin anlatıcısı uykuya dalmadan önce evlerine gelir ve mutfakta hem sohbet eder hem de yemek yer. Bu çift komşuları tarafından seyredildiklerinden habersizdir. Bir perdenin arkasında kıpırdayan gölgeler şeklinde seyredilen bu hayatta bir ailenin güzelliğine, yalnız olmamanın kıymetine ve evliliğin sıcaklığına dair izler vardır. Fakat eşler arasında çıkan bir kavga sonucu eşlerden biri evi terk

²⁵⁰ Robb, a.g.e., s.22.

²⁵¹ Lucie Wallace, Gölge Oyunu, çeviren belirtilmemiş, *Aile Dergisi*, S.20, İstanbul, 1952, ss.75-76.

eder. Artık hikâyenin anlatıcısı geceleri perdenin arkasında sadece bir kişinin gölgesini izleyebilmektedir. Bu gölge mutsuz, aceleci ve sessiz bir gölgedir:

“İşte nihayet gölgelerden biri kaybolmuştu. Lamba yine yanıyor, içerden birtakım sesler geliyordu. Ama bir kişinin yaşadığı evde çekilen tek sandalyenin, açılıp kapanan kapını yorgun, bezgin gıcırdamalarını hiç duymadınız mı?”²⁵²

Derken evden ayrılan eş bir süre sonra gelir. Çift birbirine sarılır ve tekrar beraber olarak aile mutluluklarına geri dönerler. Zehirleyici yalnızlıktan kurtulurlar. Birbirlerinin ve evliliklerinin kıymetini anlarlar.

“Gölge Oyunu”, *Aile* dergisinin içeriği bakımından bilinçli bir şekilde seçilmiş bir öyküdür. Dergi sayfalarında düzenli aralıklarla evliliklerin korunması ve ailenin önemi üzerine yazılar çıkar. Bu öykü de bir evliliği sürdürmenin ruhsal ve sosyal gerekliliği üzerine bir öyküdür. Her ne kadar kavgalar, tartışmalar, huzursuzluklar barındırabilirlerse de evlilikler korunmalıdır. Çünkü hikâyeye göre evliliği biten bir erkeği veya kadını her şeyden önce bir bunalım ve yalnızlık bekler.

3.3.2.Sosyal Konuları İşleyen Tercüme Hikâyeler

3.3.2.1. II. Dünya Savaşı ve II. Dünya Savaşından Hemen Sonra Avrupa’da Sosyal Hayat

Aile dergisi II. Dünya Savaşı’ndan iki yıl sonra yayımlanmaya başlamış bir dergidir. Bu savaşı bütün vahşetiyle yaşamış olan Avrupa ve dünya ülkeleri, bu yıllarda, savaşın yarattığı psikolojik ve sosyolojik yıkım eşliğinde kendilerini yeniden inşa etme çabası içindedirler. İnsanlık tarihindeki büyük olaylardan etkilenen edebiyat doğal olarak II. Dünya Savaşı’ndan da etkilenmiştir. Türkiye bu savaşa fiilen girmemiştir ama bu durum *Aile*’nin bu savaşın yarattığı siyasal ve sosyolojik gerçekliklere ilgisiz kalmasına neden olmamıştır. *Aile* dergisi, II. Dünya Savaşı ve bu savaştan hemen sonraki Avrupa’yı konu alan tercüme hikâyelere, politik yazılara ve düşünce yazılarına sayfalarında zaman zaman yer vermiştir. Dergide II. Dünya Savaşıyla ilgili telif hikâye yoktur. Bu savaş ve sonrasıyla ilgili siyasî ve sosyal içerikli yazılar yazan Türk yazarlar vardır.

Dergide yayımlanan ve bu tema içinde incelenebilecek tercüme hikâyelerse şunlardır:

²⁵² Wallace, a.g.e., s.76.

İtalyan yazar Arnaldo Fraccaroli'nin yazdığı ve derginin beşinci sayısında yayımlanan “Bir Apartman Arıyorum” adlı hikâye, Ermeni asıllı Amerikalı yazar William Saroyan tarafından yazılan ve derginin on ikinci sayısında yayımlanan “Hasır Şapka” adlı hikâye ve yazarı belirtilmemiş olan ve derginin on sekizinci sayısında yayımlanan “Randevu” adlı hikâye.

II. Dünya Savaşı'nın hemen sonrasının Avrupa'sındaki sosyal hayatı konu alan tercüme hikâyelerden ilki derginin beşinci sayısında yayımlanır. İtalyan yazar Arnaldo Fraccaroli'nin (1882-1956) Nâzım Dersan tarafından Türkçeye çevrilen “Bir Apartman Arıyorum²⁵³”(İt. Cercando Un Appartamento) adlı bu hikâyesi II. Dünya Savaşı sonrası Avrupa'sında evlenmenin ve yeni bir ev kurmanın zorluğu üzerinedir.

Milano'da Ercole Rammoli adında bir adam sevdiği kıza evlilik teklif eder. Kız adamın teklifini güzel bir ev bulması şartıyla kabul eder. Fakat şehirde boş ev hemen hemen yoktur. Ercole'nin zorlukla bulabildiği kiralanmaya müsait evlerin kirası ise çok yüksektir. Çaresiz kalan ve kiralık ev arayışlarından bir sonuç çıkmayan adam sonunda ölümcül hastaların veya yaşlı insanların ölümünü beklemeye kadar işi götürür. Çünkü onlar ölünce boş kalan evlerine yerleşebilecektir. Fakat bu yöntem de bir işe yaramaz. Çünkü ev sırasında bekleyen çok kişi vardır ve ev bulmak için yaşlıların ve hastaların ölmesini bekleyen tek kişi kendisi değildir!

Ercole, nihayet bir gün bir gazetede şehirde salgın bir hastalık çıktığını okur. Bu haberi okuyunca büyük bir sevince kapılır. Nihayet evler boşalacak ve aradığı evi bulabilecektir. Hâlbuki bu salgın hastalıkta kendisi ve müstakbel zevcesi de ölebilir. Fakat Ercole sevinçten bu ihtimali aklına bile getirmez:

Ercole'nin bütün ümitleri kaybolmak üzereydi ki bir aralık gazetelerin birinde şöyle bir başlık gözüne çarptı: Şehrimizde korkunç bir salgın: Encephalite letargique...

*Gözünde bir umut ışığı yandı. Hemen telgrafhaneye koşarak sevgilisine şu telgrafi çekti: Şehirde müthiş bir salgın başladı. Herhalde bundan kaçanlar olacak. Yakında evimize kavuşacağız.*²⁵⁴

Arnaldo Fraccaroli'nin bu hikâyesi II. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'nın pek çok ülkesinde baş gösteren mesken sıkıntısını satirik ve abartılı bir üslupla anlatmıştır.

İnsanlar savaştan sonra normal hayatlarına dönmeye çalışmaktadırlar. Fakat bu hiç de kolay değildir. Savaşın neden olduğu tahribat ve ekonomik yıkım savaş sonrasında kiralık ev bulmayı bile imkânsız bir hale getirmiştir. Çünkü ya evler savaş boyunca tahrip olmuştur ya

²⁵³ Arnaldo Fraccaroli, Bir Apartman Arıyorum, çev. Nazım Dersan, **Aile Dergisi**, S.5, İstanbul,1948,ss.42-44.

²⁵⁴ Fraccaroli, a.g.e., s.44.

da savaş sonrasının zayıf ekonomik şartları içinde müteşebbisler bütün nüfusun barınma ihtiyacını karşılayacak yapılaşma ve inşaat hamlesini henüz gerçekleştirememiştir. Savaşın neden olduğu tahribat ve sefaletten kurtulmak için insanların uzun bir zamana ve bu zaman içinde birlik içinde çalışmaya ihtiyaçları vardır. Bu sayede önce asgari ihtiyaçlarını karşılayabilecek (yaşayacak ev bulmak gibi!) noktaya gelebilirler, daha sonra da refah düzeylerini artırabilirler. Savaş, insanların büyük bir zaman ve emek harcayarak meydana getirdiği birikimleri, medeniyeti ve refahı yok eden bir felakettir. Savaşın yok ettiği refaha yeniden kavuşmak için tekrar büyük bir zaman harcamak ve yine büyük bir emek sarf etmek zorunluluğu vardır. Bu süreçte birtakım mahrumiyetlerin yaşanması durumu ise bu hikâyede olduğu gibi kaçınılmazdır.

Bitlis'ten ABD'nin California eyaletine göç etmiş Ermeni asıllı bir ailenin çocuğu olan Amerikalı yazar William Saroyan'ın (1908-1981) "Hasır Şapka"²⁵⁵ (İng.Straw Hat) adlı hikâyesi *Aile*'de yayımlanan ve temasını II. Dünya Savaşı'nın yarattığı gerçekliklerden alan diğer bir hikâyedir. Hikâye, Cahit Sıtkı Tarancı'nın çevirisiyle dergisinin on ikinci sayısında yayımlanır. Bu hikâye savaş ortamında birbirine düşman olan değişik milletlerden askerlerin müzik vasıtasıyla insani taraflarının ortaya çıkışını anlatan bir hikâyedir.

II. Dünya Savaşı'nın sonuna doğru 1944 yılı temmuz ayında bir Alman esir kampındaki askerler kurtarılacakları günü beklemektedir. Bu arada esir kamptaki Amerikalı askerlerden Wynstanley isimli bir askerın çok iyi trombon çaldığı ortaya çıkar. Ancak Wynstanley'in trombonu layıkıyla çalabilmesi için hasır bir şapka takması gereklidir. Hasır şapka takmadan trombonu sürekli ve iyi bir şekilde çalamamaktadır.

Bunun üzerine kamptaki bütün askerler ve düşman Alman askerleri dahi hasır şapka bulmak için seferber olur. Çünkü savaşın o çetin şartları içinde musiki dinlemek istemektedirler. Uzun uğraşlar sonucunda Wynstanley'e Paris şehrinden bir hasır şapka getirtilir ve Wynsanley bütün ustalığıyla trombon çalmaya başlar.

"Hasır Şapka" müziğin evrensel ve birleştirici gücünü anlatır. Müzik sayesinde birbirine düşman olan ve yürekleri nasırlaşmış askerlerin insanî tarafı yeniden ortaya çıkar. Müzik din, dil, ırk farkı gözetmeksizin insanları bir çatı altında ve ortak duygu etrafında toplama büyümesine sahiptir. Hikaye evrensel bir dil taşıyan müziğin savaş sırasında esir kampının ağır şartları içinde ruhları beslediğine, asker ya da esir herkese insan olduklarını hatırlattığına dikkat çekerken bir yandan da gelecek için kamptaki insanlara ümit ışığı vermektedir.

²⁵⁵ William Saroyan, Hasır Şapka, çev. Cahit Sıtkı Tarancı, *Aile Dergisi*, S.12, İstanbul,1950, ss.51-54.

Dergide savaş ve savaş sonrası psikolojisini aşk motifiyle süsleyerek anlatan bir tercüme hikâye de yayımlanmıştır. Şehbal Karadeniz tarafından çevrilen, Amerikan *Reader's Digest* dergisinden alıntılanan ve yazarı belirtilmemiş olan “Randevu”²⁵⁶ adlı bu kısa hikâyede Teğmen Blandford adlı muharip bir askerle onun savaş boyunca mektuplaştığı bir kadının aşk macerası anlatılır.

Teğmen Blandford mektuplaşma vasıtasıyla Hollis Meynell adlı genç bir kadınla tanışır. İlk mektuptan sonra II. Dünya Savaşı'na katılmak üzere cepheye gider. Fakat genç teğmenle hiç görmediği Hollis Meynell adlı genç kadın savaş boyunca mektuplaşmaya devam ederler. Teğmen Blandford çok istemesine rağmen Hollis ona bir fotoğrafını göndermeyi kabul etmez. Çünkü Teğmen'in sadece güzelliği için onunla beraber olmasını istememektedir.

Savaştan sonra birbirlerini hiç görmemiş olan Teğmen Blandford ve Hollis Meynell New York şehrinde buluşmaya karar verir. Hollis buluşmaya yakasında kırmızı bir gülle gelecek ve teğmen onu bu şekilde tanıyacaktır. Teğmen Hollis'le buluşacağı yere gelir. Ancak buluşma yerine biraz sonra yakasında kırmızı bir gülle kırk beş yaşlarında şişman ve geçkin bir kadın gelir. Teğmen Blandford büyük bir hayal kırıklığına uğrar ama bunu belli etmemeye çalışarak gelen kadını akşam yemeğine davet eder. Yaşlı kadının teğmene cevabı şu olur:

*“Yavrurum bunun ne olduğunu pek anlayamadım. Şu geçen yeşilli genç hanım mantoma şu gülü takmamı rica etti ve eğer benimle konuşup bir yere gitmeği teklif ettiğiniz takdirde sokağın köşesindeki pastanede sizi beklediğini söylememi tembih etti. Galiba bu bir denememiymiş ne.”*²⁵⁷

Teğmen Blandford gerçekte güzel ve genç bir kadın olan Hollis'in bu sınavını saflığı ve nezaketi sayesinde geçmeyi başarmıştır. Hollis, Teğmen Blandford'un kendisini yalnızca fiziksel güzelliğinden ötürü beğenmesini istememiş bu nedenle ona bu küçük oyunu oynamıştır. Hollis'in bir aşk ilişkisinden beklediği tek şey fiziksel çekim değildir. Manevi yüceliktir, ruh temizliğidir. Teğmen Blandford buluşma yerinde Hollis zannederek konuştuğu yaşlı kadını yemek yemeye davet ederek Hollis'in ondan beklediği temiz ahlâk sınavını geçmiş olur.

Bu hikâyede insanların mutlu duygusal birliktelikler yapmak için sadece fiziksel güzelliklere bağlanmaması gerektiği vurgusu yapılmaktadır. Hikâye, Teğmen Blandford'un karşısına geçkin ve şişman bir kadın çıkararak onun iyi niyetini test eden Hollis Meynell vasıtasıyla aşkta ahlaki ve manevi güzelliği ön plana çıkarır. Öte yandan bu hikâyede II. Dünya Savaşı'nda ölümle yüzyüze gelmiş insanların mutluluk ve huzur arayışına dikkat

²⁵⁶ İmzasız, Randevu, çev. Şehbal Karadeniz, *Aile Dergisi*, S.18, İstanbul,1951,ss.62-63.

²⁵⁷ İmzasız, a.g.e., s.63.

çekilmiştir. Savaş sırasında mektuplaşan ve birbirlerini sadece mektuplarla tanıyan bu iki genç ruh arasında bir duygu köprüsü kurulmuştur. Bu duygu köprüsünün sağlam olup olmadığını hikâyenin kadın kahramanı sınamak ister. Delikanlı da bu sınavda başarılı olur. Hikâyenin erkek kahramanının dış görünüşe değer vermediğini ispat etmesi savaş sırasında ölüm makinesine dönüşen insanın maneviyata yöneldiğinin ya da yönelmesi gerektiğinin işaretidir.

Aile dergisinde yayımlanan ve II. Dünya Savaşı ve sonrasında ilgili olan hikâyelerde savaşın kendisi veya savaşa sebep olan sosyo-politik nedenlere odaklanılmaz. Bunun yerine savaşın insanların üzerindeki etkisine odaklanılır. Savaşın çıkmasına neden olan ideoloji ve menfaat farklılıkları insanları politik, ekonomik ve sosyolojik anlamda bölüp birbirine düşman etmiş olabilir. Ancak aşk gibi insana mahsus duygular ve müzik gibi yine insana mahsus zevkler bütün insanlığın ortak değerleridir. Bu değerler savaş gibi insanlar arasındaki bölünmüşlüğü en yoğun bir şekilde ortaya çıktığı zamanlarda bile insanları birleştiren unsurlar olabilir. *Aile* dergisi II. Dünya Savaşı'yla ilgili yayımladığı tercüme hikâyelerin hümanist bir bakış açısına sahip olmasına dikkat etmiştir. Savaşı veya savaşa dâhil olan herhangi bir ideolojiyi yücelten hikâyelere sayfalarında yer vermemiştir.

3.3.2.2.Siyasî İdarenin Eleştirisi

Aile dergisinde ülkeyi yöneten siyasî idareyi eleştirme amacı taşıyan tercüme hikâyeler de yayımlanmıştır. Bu tercüme hikâyelerin genel anlamıyla bir siyasî idare eleştirisi mahiyeti taşıdığı söylenebilir. Ancak yapılan eleştiri sadece siyasi idareye yönelik değildir. Siyasi idarenin emrindeki bürokrasi ve siyasi idare tarafından yönetilip şekillendirilen toplum da bu tercüme hikâyelerdeki dolaylı eleştirilerden payını alır.

Aile dergisinde yayımlanan bu tip hikâyeler şunlardır:

Sovyet yazar Mihayil Mihayloviç Zoşçenko tarafından yazılan ve derginin on birinci sayısında yayımlanan “Vesika Resmi” adlı hikâye ve Çinli yazar Ting Ling tarafından yazılıp derginin on dördüncü sayısında yayımlanan “Bir Çin Hikâyesi: Sel” adlı hikâye.

Sovyet yazar Mihail Mihayloviç Zoşçenko(1895-1958)²⁵⁸ tarafından yazılan ve *Aile* dergisinin on birinci sayısında yayımlanan “Vesika Resmi”(Rus. кружка выстрел) Sovyet idaresi ve bürokrasisi üzerine bir eleştiridir. Hikâye, İbrahim Hoyi tarafından çevrilmiştir.

²⁵⁸ Mihayil Mihayloviç Zoşçenko, Vesika Resmi, çev.İbrahim Hoyi,*Aile Dergisi*, S.11,İstanbul,1949,ss.57-60.

Seyahat kartı çıkarmak için fotoğraf çekilmek isteyen hikâyenin adsız kahramanı bir sanat atölyesine başvurur. Çünkü Sovyet Rusya’da sadece bazı sanat atölyelerinde fotoğraf çekilmek mümkündür. Üstelik fotoğraf çekilmek isteyen kişiler bu sanat atölyelerine aylar öncesinden başvurup sıra beklemek zorundadırlar. Uzunca bir süre bekledikten sonra hikâyenin bu adsız kahramanı bu atölyelerden birinde fotoğraf çekilmeyi başarır. Ancak çıkan fotoğraf kendisine hiç benzememektedir. Adam tekrar fotoğraf çekilmek ister. Ancak sanat atölyesindeki fotoğrafçı adamın fotoğrafını tekrar çekmeyi kabul etmez. Onu azarlar:

- *Opera yıldızlarının resmini çekerim. Onlar bile seslerini çıkarmaz, darılmaz, gücenmezler. Sen ise karşıma geçmiş buruşuklardan şikâyet edip duruyorsun. Makine senin resmini çok keskin almış, onun için yüzündeki çizgiler fazla belli. Hem fotoğraf tekniğini bilmez hem de tenkide kalkışırsın!*²⁵⁹

Adam tekrar fotoğraf çekilemez. Bürokratik aksilikler birbirini kovalamaya başlar. Seyahat kartları dağıtan karakol, adamın elindeki fotoğrafı adama benzetemediği için seyahat kartı vermeyi kabul etmez.

Bu süre içinde rastgele fotoğraflar satan bir yere gitmekten fotoğraf çeken sanat atölyesine tekrar başvurmaya kadar pek çok yol deneyen hikâyenin adsız kahramanı bir keresinde sıkıntıdan baygınlık geçirir:

“Bütün bir hafta sanki siste bocalarmışçasına, bir fotoğraf uydurmakla uğraştım. Sekizinci gün fotoğrafçı ile çene yatıştırıp, ağız dalaşı ederken hastalanıp bayıldım. Beni bahçeye çıkarıp yeşilliğin üzerine yatırıverdiler. Ayılınca karakola gittim. Yanaksız resmi masanın üzerine koyarak, çavuşa:

- *“Memur yoldaş, bundan başka resmim yok. Bulacağım çıkaracağım da yok” dedim.*²⁶⁰

Adam bu süreç içinde yine sıkıntıdan ciddi şekilde kilo kaybeder. Ancak kilo kaybetmesi sayesinde rasgele fotoğraflar satan dükkândan aldığı fotoğrafa biraz olsun benzer duruma gelir ve bu sayede karakoldan seyahat kartı almayı başarır.

Bu hikâye, Sovyetler Birliği’ndeki bürokrasiye, insana karşı anlayışsızlığa ve ülkedeki makineleşmiş kısır işleyişe dair satirik bir hikâyedir.²⁶¹ Sovyetler Birliği’nde kurallar ne kadar saçma ve ne kadar hayatı zorlaştırıcı mahiyette olursa olsun her şeyin üstündedirler. Hikâyenin kahramanının adsız oluşu dikkat çekicidir. Yazar ona bir ad vermeyerek onu bütün

²⁵⁹ Zoşçenko, a.g.e., s.58.

²⁶⁰ Zoşçenko, a.g.e., s.59.

²⁶¹ Vesika Resmi yazarı Zoşçenko’nun Moskova Merkezi Komünist Partisi Komisyonu tarafından eleştirilmesine yol açmış hikâyelerden biridir. Mihail Zoşçenko hikâyelerindeki bu tavrı nedeniyle 1946 yılında Sovyet Yazarlar Birliği’nden atılmıştır. Ancak Stalin’in ölümünden sonra yazarlar birliğine tekrar kabul edilmiştir. <http://www.britannica.com/biography/Mikhail-Mikhailovich-Zoshchenko>, (11.11.2015).

orta ve alt sınıf Sovyet halkının temsilcisi yapmak istemiş, bu kahramanın bürokrasinin gadrine uğrayan herhangi bir vatandaş olabileceğine vurgu yapmıştır. Hikâyede ilk planda bürokrasinin gadrine uğramış mağdur bir vatandaş görülmekle birlikte bu mağduriyet üzerinde düşünüldüğünde bürokrasinin ötesinde bir sebep akla gelmektedir. Bu sebep de siyasi idaredir. Bürokratik problemler siyasi idareden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle hikâyede asıl eleştirilen Stalin dönemi Rusya'sıdır.

Sovyetler Birliği'nde kurallar konurken ve uygulanırken insan faktörü dikkate alınmaz. Bürokratik sistem bir makine duyarsızlığında ve katılığında işler, insanlardan da kurallara makine gibi itaat etmesini bekler. Oysa duygusal bir varlık olan insanın bu katılığa dayanma kuvveti sınırlıdır. Mantıktan uzak ve uzlaşmaz kurallar sadece mutsuz insanlar yaratır. Mihail Zoşçenko'nun bu hikâyesinde çizdiği Sovyetler Birliği portresi bu bakımlardan olumsuz bir portredir. Yazar bu hikâyesiyle ülkesinde yürürlükte olan kuralları ve işleyişi eleştirir. Bu kuralların ve işleyişin insanların mutsuz olmasına ve kaosa neden olduğunu savunur.

Çinli yazar Ting Ling²⁶² (1904-1986) tarafından yazılan ve Bedriye Şanda tarafından Türkçeye "Bir Çin Hikâyesi: Sel"²⁶³ (Çin.洪水) adıyla çevrilen hikâye *Aile* dergisinin on dördüncü sayısında yayımlanır.

Çin'in ücra bir köyünde insanlar yaklaşan sel felâketi karşısında çaresizdir. Belirli aralıklarla tekrar eden sel felâketlerine bölgedeki köylerde yaşayan insanlar, kadın-erkek, genç-yaşlı, ihtiyar-çocuk alışkındır ve adeta sel felâketlerini kader gibi görüp benimsemiş durumdadırlar.

Evlerinin etrafını setlerle korumaya almış ve korkuyla beklemekte olan halkın içinde sürekli yaşanan sel felâketlerinden dolayı Buddha'yı suçlayanlar da çıkar felâketi kötü ruhlara bağlayan da:

- "Ne bileyim? Bunu büyük Buddha bile söylemez. Buddha mı? Bizimle derdi nedir bilmem ki? Sel, sel, sel. Bunu yapan her sene aynı Buddha. Şeytan götürsün onu. Hepimiz birleşip Buddha'yı yıkmalıyız. Neden sedleri tamir edelim, neden gece vakti böyle bekleyelim? Kızıl sular, saldırsın! Bu Buddha'yı boğun! Bu düşmanımızı alın aşağı!"²⁶⁴

Bu arada köy ahalisi içindeki ihtiyarlar hayatları süresince pek çok defa yaşadıkları sel felaketlerini hatırlamakta ve bu ihtiyarlardan biri çocukken yaşadığı bir seli çevresindeki

²⁶² 20.Yüzyıl Çin ve Dünya edebiyatının önemli isimlerinden biri olan Çinli kadın yazar Ting Ling 1951 yılında edebiyat alanında Sovyetler Birliği Devlet Ödülü'nü kazanmıştır. Ting Ling, Çin'de Mao dönemi öncesinde ve Mao döneminde kadın hakları ve kadının toplumdaki yerinin iyileştirilmesi için mücadele vermiş bir yazardır.

²⁶³ Ting Ling, Bir Çin Hikâyesi: Sel, çev. Bedriye Şanda, *Aile Dergisi*, S.14, İstanbul,1950, ss.57-63.

²⁶⁴ Ting Ling, a.g.e.,ss.57-58.

kalabalığa anlatmaktadır. Bu hatıra selin bölgede sebep olduğu yıkımı bütün dehşetiyle gösteren bir hatıradır:

“Şimdi kaç yıl evvel olduğunu pek iyi hatırlamıyorum. Aşağı yukarı küçük Lung-erk kadar vardım. O sene kıtlıktan toprakla ağaç kabuğu yemek zorunda kaldık. Yalanım yok. Aile içinde insanların birini bırakıp ötekinin imdadına koştum. Sayımız gittikçe biraz daha azalıyordu. Her gün birisi ölüyordu. Bir taraftan açlık, bir taraftan hastalık. Neler, ne sıkıntılar çektik! Her taraf insan ölüsü ile doldu. Kargalarla köpeklere ziyafet oldu. Galiba evvela küçük oğlan kardeşim gitti. Zavallı annemin sütsüz kuru memelerini emerek can verdi. Arkasından kız kardeşim. Onun arkasından teyzem, onun da arkasından da Mien amca gitti. Ben o zaman yedi yaşında idim. Şöyle böyle bugüne kadar yaşadım. Açlıktan da ölmedim; hatta o zaman bir köle kızla dilendik bile. İnanır mısınız dilendik. Şimdi artık altmış yaşını geçtim. Evet tam altmış beş yaşındayım. İşte bu benim ilk gördüğüm seldi.²⁶⁵

Köylüler sel yaklaştıkça paniğe kapılırlar. Hikâye büyük sel köyü basmak üzereyken sona erer ve yazar köylülerin akıbetini bir muamma olarak bırakır.

Sefâlet, gelişmemişlik, kadercilik, cehalet, batıl inançlar ve kötü yönetimler doğal afetleri baş edilmez felâketler durumuna getirir. İnsan, felâketlerle ancak bilgi, bilim, maddî güç ve iyi organize olmuş yönetimler sayesinde mücadele edebilir. Cehaletin, boş inançların, umursamaz ve kötü yönetimlerin hükümran olduğu bir yerde felâketler bir çeşit gelenek haline gelir, kaçınılmaz olur. “Bir Çin Hikâyesi: Sel” hem bir köy manzarası içinde anlattığı bu ilkel topluma hem de o toplumu geliştirme görevi olan ama bunu yapamayan siyasi idareye yönelik eleştiriler barındıran bir hikâyedir. Hikâyede cehalet, batıl inançlar ya da kadercilik eleştirilmekle birlikte üstü örtülü bir şekilde asıl eleştiri siyasî idareyedir.

²⁶⁵ Ting Ling, a.g.e.,s.58.

4.BÖLÜM

AİLE DERGİSİNDEKİ ŞAİRLER VE ŞİİRLER

Aile dergisinin son derece geniş bir şair kadrosu vardır. Bu şairler çeşitli anlayış ve sanat ekollerine mensupturlar. Yahya Kemal Beyatlı gibi derginin yayımlandığı devirde artık üstat mertebesine erişmiş ve yaşı kemale ermiş şairlerin yanı sıra derginin yayımlandığı devirde henüz genç yaşta olan Ümit Yaşar Oğuzcan ve Attila İlhan gibi şairler de dergide şiir yayımlamışlardır. Bu açıdan dergiyi belirli bir şiir anlayışının temsilcisi olmaktan ziyade devrin ve Türk edebiyatının meşhur şairlerinin şiirlerini yayımlamış olan bir yayın organı olarak görmek gerekir.

Dergide yayımlanan şiirler ölçü, sanat ve tema bakımından da çeşitlilik arz eder. Hem klasik Türk şiiri ekolüne bağlı hem de serbest vezin cereyanları çizgisinde şiirler dergide yayımlanmıştır.

Dergide yayımlanan şiirler ilk defa bu dergide yayımlanan şiirlerdir. Vedat Nedim Tör bu konuyu *Yıllar Böyle Geçti* adlı anı kitabında şöyle açıklar:

“Her sayısında en gözde yazarlarımızın hiç basılmamış eserlerini yayınlardık. Mesela, Yahya Kemal’in Sessiz Gemi, Hayal Şehir, Endülü’s’te Raks, Derin Beste gibi en ölümsüz şiirlerini elinden koparıncaya kadar ne çektiğimi ben bilirim!”²⁶⁶

Vedat Nedim Tör’ün bu sözlerinde bahsettiği şiirler arasında Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının son derece önemli şiirleri de vardır.

4.1. Aile Dergisinde Yahya Kemal Beyatlı

Yahya Kemal Beyatlı(1884-1958) hem yayımladığı şiirleri hem de hakkında yazılanlarla *Aile* dergisinde en sık sözü edilen şairlerden biridir.

Yahya Kemal Beyatlı *Aile* dergisinin yayın hayatı boyunca derginin yayıncıları ve diğer şair ve yazarları tarafından en çok saygı ve alaka gösterilen isimdir. Onun *Aile* dergisinde yayımlanan her yeni şiiri adeta yeni bir edebî vakâdır.

Yahya Kemal’in şiirleri derginin daima ilk sayfalarında yayımlanır. Derginin çeşitli sayılarında çeşitli vesilelerle çeşitli yazarlar Yahya Kemal’le ilgili görüşlerini ve hatıralarını aktarırlar. Yahya Kemal’in *Aile* dergisinde sadece yeni şiirleri yayımlanmıştır. Yahya Kemal *Aile* dergisinde şiir dışında herhangi bir eser yayımlamamıştır.

²⁶⁶ Tör, a.g.e., s.86.

Derginin çeşitli sayılarında çeşitli yazarlar tarafından bazı sanat ve edebiyat portreleri üzerine yazılar kaleme alınmıştır. Fakat hakkında en çok yazı yazılan edip Yahya Kemal Beyatlı'dır. *Aile*'de Yahya Kemal sürekli devrin en büyük şairi, dünya şairi gibi ifadelerle övülür ve yer yer onunla aynı sohbet ortamında bulunmak bile bir ikbal ve ayrıcalık gibi anlatılır.

Yahya Kemal'in Türk tarihi, Türk kültürü, Türk sanatı ve tüm bunların dünya medeniyetleriyle ilişkisi ve etkileşimi konusundaki görüşleri *Aile* dergisinde çok önemli bulunur ve Yahya Kemal derginin diğer yazar ve şairleri tarafından üstat olarak kabul edilir.

4.1.1.Aile Dergisinde Yahya Kemal Beyatlı Hakkında Yazılanlar

Derginin ilk sayısındaki "Yahya Kemal Beyatlı" ²⁶⁷ adlı yazısında Nurullah Ataç büyük şairle ilgili bir hatırasını ve bu hatıra vesilesiyle ona olan hayranlığını dile getirir. Bu yazı Nurullah Ataç'ın *Günlerin Getirdiği* adlı kitabından alıntılanmıştır. Yapılan bu alıntıda Ataç, Yahya Kemal Beyatlı'nın o devrin aydınları ve şairleri arasında sahip olduğu mevki anlatır:

"Yahya Kemal şiiiri, edebiyatı seven herkese öyle bir Tanrı gibi gözüküyor. Olympos'taki Tanrılar gibi büyüklükleri de olan, meziyetleri yanında kusurları da olan bir Tanrı. Kendisiyle konuştuğumuz zaman genişliğini, birçok şeyleri hepimizden daha iyi kavradığını duyuyoruz, ama sınırlarını da görüyoruz.

...Zamanımız Türk şiirinin merkezi olmuştur. Bugün aruzla ne yazılıyorsa bir yandan ona bağlanır; onun kabul etmediği bazı yenilikler bile bir bakıma ondan doğmuştur."²⁶⁸

Şairin "Endülüs'te Raks" adlı şiirinin yayımlandığı beşinci sayıda ise Valâ Nurettin İspanya'da "Yahya Kemal'in Bir Ay Misafiri Olmuştum" ²⁶⁹ adlı hatıra mahiyeti taşıyan bir yazı yayımlar ve Yahya Kemal'in büyükelçi olarak bulunduğu İspanya'da gözlemlediklerini okuyuculara aktarır.

Yahya Kemal Beyatlı'nın altmış beşinci doğum günü vesilesiyle *Aile* dergisi on ikinci sayısını Yahya Kemal özel sayısı olarak hazırlamıştır. Bu sayıda on üç değişik yazar tarafından Yahya Kemal'le ilgili yazı kaleme alınmıştır. Ayrıca bu sayıda şairin "Siste Söyleniş" adlı bir şiiri ve "Tercih" adlı bir rubaisi yayımlanmıştır.

²⁶⁷ Ataç, "Yahya Kemal Beyatlı", *Aile Dergisi*, S.1, İstanbul, 1947, ss.4-5.

²⁶⁸ Ataç, a.g.e., s.4.

²⁶⁹ Valâ Nurettin, "Yahya Kemal'in Bir Ay Misafiri Olmuştum", *Aile Dergisi*, S.5, İstanbul, 1948, ss.16-19.

Bu sayıda Ahmet Hamdi Tanpınar, Abdülhak Şinasi Hisar, Vedat Nedim Tör, Şevket Rado, Cahit Tanyol, Vehbi Eralp, Şükûfe Nihal, İsveç Elçisi Eric Von Post, Zeki Faik İzer, Nihat Reşat Belger, İsmail Habip Sevük, Kazım İsmail Gürkan ve Mustafa Şekip Tunç, Yahya Kemal Beyatlı'ya dair fikirlerini ifade etmişler ve hatıralarını dile getirmişlerdir.

Derginin on ikinci sayısında Yahya Kemal hakkındaki ilk yazıyı Vedat Nedim Tör yazar. Tör, “Şairin Kalbi”²⁷⁰ başlıklı yazısında Yahya Kemal'in altmış beşinci doğum günü kutlamalarının yurtta yarattığı heyecandan bahseder ve Yahya Kemal'in yüksek sanatı ve şairlik kudretiyle millî bir sembol haline geldiğini ifade eder. Tör'e göre altmış beşinci yaşı müşterek bir millî heyecanla kutlanan Yahya Kemal, milleti tek vücut halinde etrafında toplamayı başarabilen bir şairdir. Tör, Yahya Kemal'in altmış beşinci doğum günü merasiminde oluşan manzarayı şu şekilde tasvir eder:

“O gün Yahya Kemal'in heyecandan sararmış yüzüne tatlı, yumuşak bir tebessüm halinde yayılan halaveti hiç unutamayacağım. Kendisini bir alkış şelalesi içinde karşılayan halkı, bir elini havaya kaldırarak, ötekini de kalbinin üstüne basarak selamlaması ne mânalıydı:

*Şairin büyük sevgiler taşıyan büyük sevgiler yaratan kalbi milli şevkimizin sembolü olmuştu.”*²⁷¹

Aynı sayıda Cahit Tanyol “Dünyanın Büyük Şairi”²⁷² başlıklı yazısında Yahya Kemal'in şiirlerinin estetik ve felsefî alt yapısını açıkladıktan sonra onu Alman şair Goethe ve Fransız şair Paul Valéry ile kıyaslar. Ona göre Yahya Kemal kültürümüzün “üstün insanıdır” ve Homeros, Aristo, Sofokles, Euripides gibi isimlerin Yunan kültür ve medeniyet tarihindeki yeri neyse Yahya Kemal'in de Türk kültür ve medeniyet tarihi açısından yeri onlarla aynıdır. Tanyol'a göre Yahya Kemal de tıpkı Goethe ve Valéry gibi dünyanın en büyük şairlerinden biridir fakat onlar kadar ünlü değildir. Çünkü ne Türkiye emperyal bir devlettir ne de Türkçe dünya çapında kudreti olan bir dildir. Tanyol'a göre Türkçe yazıyor olması Yahya Kemal'in şöhretini ve evrensel saygınlığını kısıtlayan bir faktördür:

“Valéry yeryüzünün bütün aydınları tarafından bilinir. Çünkü Fransız dili dünyanın her tarafında öğrenilir ve mekteplerde okutulur... Buna karşılık Yunus Emre, Karacaoğlan gibi eşine çok güç rastlanan şairlerden dünya habersiz yaşar. Bunun suçunu onlarda değil yabancıların dilimizi bilmemesinde aramak gerek... Yahya Kemal'in nasıl büyük bir şair

²⁷⁰ Tör, “Şairin Kalbi”, **Aile Dergisi**, S.12, İstanbul,1950, İstanbul, s.3.

²⁷¹ Tör, a.g.e.,s.3

²⁷² Cahit Tanyol, “Dünyanın Büyük Şairi”, **Aile Dergisi**, S.12, İstanbul,1950, ss.4-7.

olduğunu batı aydınlarının anlaması için Türkçe bilmeleri ve Türkçenin zevkine ermeleri gerekir.”²⁷³

Yahya Kemal’in şiirlerinin en önemli tematik unsurlarından biri İstanbul’dur. Yahya Kemal için İstanbul şehri hem tarihî anlamı ve kıymeti hem de coğrafi manzaralarıyla sembol bir şehirdir. Bu bakımdan o şiirlerinde İstanbul temasını defalarca kullanmış ve yeni Türk edebiyatının en güzel İstanbul şiirlerini yazmıştır. Nitekim *Aile*’nin Yahya Kemal’e ayırdığı on ikinci sayısında onun şiirlerindeki İstanbul algısıyla ilgili iki farklı yazı yayımlanır. Bu yazılardan ilki Ahmet Hamdi Tanpınar’a aittir. Tanpınar, bu sayıda “*Yahya Kemal Şiirleri ve İstanbul*”²⁷⁴ adlı bir yazı yayımlar.

Tanpınar’a göre Yahya Kemal, yazdığı şiirlerle Türk kültürünü daha ileri merhalelere taşıyan bir şairdir, aynı zamanda gerçek bir vatan şairidir. Fakat onun vatan şairliği şiirlerinde vatan kelimesini sık sık kullanmasından değil; bu ülkeyi bir vatan yapan unsurları bir cevher gibi işlemeden kaynaklanır. Yahya Kemal, zaman içinde unutulmuş ve unutulduğu için kültürel yoksullaşmaya neden olan kıymetleri Türk halkına ve aydın sınıfına yeniden hatırlatan şairdir.

Tanpınar’a göre Türkçe mısra Yahya Kemal’le doğmuştur. Yahya Kemal Türkçe’nin en büyük epik şairidir. Ancak bunlardan da öte Yahya Kemal Türk kültürünün bütün unsurlarını birbirine bağlayarak ideal vatan mefhumunu bulmuştur. Türk tarihi, Türk İstanbul, Türk musikisi, Türklere ait sufilik ve bunlar gibi bu toprakları Türk yapan milli unsurlar Yahya Kemal’in şiirlerinde yeniden doğmuş ve bu şiirlerde en ideal yorumlarını bulmuşlardır:

“Evet, İstanbul’u ve bütün vatanı tarihimize, halkımızla, ızdırıp ve neşemizle, bizi birçok şeylerde o kadar üstün yapan macera ve tecrübelerden miras hayat ve dünya görüşümüzle, kendimizi hep onun sesinde duyduk. Güneş- madedi- azametli ve öyle aydınlık manzumelerinde o bize kendimizden bahsetti. Onun ilhamı millî hayatın en mucizeli aynası oldu. Yıllardır bu aynanın ışık tufanında yıkıyoruz. Böyle olduğu için hayatımıza ve kendimize şimdi bir yabancı gibi bakmıyoruz. Gerçek vatan şairini onunla tanıdık. (...) Tarihin bazı düğüm noktalarında sanatın aynasında kendimizi daha vazih çizgilerle görmek isteriz. İşte Yahya Kemal şiirini yaparken bize bu tatmini getirdi. O bize elinde bir fihrist veya çok defa bir ucu politikada biten, yani birtakım anlaşmazlıkların açık kapısı bir hissîlikle gelmedi; bize kültürümüzü tanıttı.”²⁷⁵

²⁷³ Tanyol, a.g.e.,ss.6-7.

²⁷⁴ Tanpınar, “Yahya Kemal Şiirleri ve İstanbul”, *Aile Dergisi*, S.12, İstanbul,1950, ss.8-12.

²⁷⁵ Tanpınar, a.g.e.,s.8.

Tanpınar'a göre şiir sanatındaki bu tavır ve başarısıyla Yahya Kemal, kültürel gerçeklere ve kıymetlere dayalı bir vatan kavramı yaratmıştır.

Tanpınar bu yazısında ağırlıklı olarak Yahya Kemal şiirlerindeki İstanbul algısına temas eder. Bu çerçevede onun "Bir Tepeden", "Geçmiş Yaz", "Hayal Şehir", "Koca Mustâpaşa", "Kar Musikisi" gibi şiirlerini zikreder ve bu şiirlerde Yahya Kemal'in İstanbul şehrine bakışındaki nizamı açıklar.

Derginin on ikinci sayısında Yahya Kemal'in şiirlerindeki İstanbul algısı üzerine yazı yazan diğer yazar İsmail Habip Sevük'tür. Sevük, "*Yahya Kemal'de İstanbul*"²⁷⁶ başlıklı yazısında Yahya Kemal'in İstanbul şehri üzerine yazdığı şiirleri çeşitli kategorilere ayırır ve yaptığı bu kategorizasyon üzerinden Yahya Kemal'in şiirlerindeki İstanbul algısı üzerine değerlendirmelerde bulunur. İsmail Habip Sevük yazısında Yahya Kemal'in İstanbul şiirlerini şu şekilde sınıflandırır: Fetih Zamanı, Lâle Devri, Adalar Şiirleri, Üsküdar Şiirleri, İstanbul Aşkı.

İsmail Habip Sevük'e göre Yahya Kemal İstanbul'un güzelliklerini şiirleriyle ebedileştiren bir şairdir, bir İstanbul şairidir. Onun İstanbul'a bu ilgisi ve şiirlerinde İstanbul'u bu kadar yüksek bir sanatla meşk edişi onun kara sevdalı bir İstanbul aşığı oluşundan kaynaklanır. Yahya Kemal, İstanbul'da yaşamayı hatta İstanbul'da ölmeyi ve gömülmeyi bile dünyanın en büyük mutluluğu addeder ve Sevük'e göre şairin İstanbul'a karşı duyduğu bu büyük sevgi onu en büyük İstanbul şairi yapar. Fakat Yahya Kemal'in İstanbul'a bakışında dikkat çekilmesi gereken en önemli husus onun Türk İstanbul'u şiirlerine tema seçme eğiliminde oluşudur. Söz gelimi, minareleri, kubbeleri ve ezan sedâlarıyla her adımı Müslüman Türk olan Üsküdar çeşitli şiirlerinde Yahya Kemal tarafından işlenmiştir. Ancak nispeten tarafsız bir manzarası ve hayat telâkkisi olan Kadıköy edebî anlamda Yahya Kemal'in ilgi alanına girmez.

Yahya Kemal, İstanbul'un hem tarihteki hem de hâldeki varlığıyla ilgilidir. İsmail Habip Sevük, yazısında Yahya Kemal'in İstanbul'un fetih zamanı ve Lâle Devri üzerine yazdığı şiirlere dikkat çeker. Onun bu devirlerle ilgili şiirler yazarken adeta o devirleri yaşamış bir insan gibi hissettiğini anlatır.

İsmail Habip'in yazısında belirttiğine göre Yahya Kemal Lâle Devri'yle ilgili gazellerini ilk olarak Ziya Gökalp'ın *Yeni Mecmua*'sında 1918 Mart ayında yayımlamıştır. Aruz vezniyle olan bu gazelleri hece veznini savunan Ziya Gökalp "Bulunmuş Sahifeler" adlı bir bölümde yayımlamıştır. Yahya Kemal'in Lâle Devri gazelleri klasik Divan Edebiyatı

²⁷⁶ İsmail Habip Sevük, "Yahya Kemal'de İstanbul", *Aile Dergisi*, S.12, İstanbul, 1950, ss.29-36.

gazellerinden farklı olarak yekpare bir görüntü çizer ve bu gazellerde devrin ruhuna dair hareketli tablolar yer alır.

İsmail Habip, şairin Üsküdar'a olan ilgisini ise şu sözlerle gerekçelendirir:

*“İçinde zamanın ırmağı akan belde, yani mazinin ezeline doğru derinliği olan yer, yani tarihin enginliğiyle uğuldayıp sanat abidelerinin asaletiyle ruhları dolduran füsunlu diyar. Beş asırlık Türk İstanbul'dan dört asır önce Türklerin eline geçmiş olan dokuz asırlık Türk Üsküdar ve yine Yahya Kemal'in bir şiirinde anlattığı üzere İstanbul fethi gibi yeryüzünün en büyük hadisesini elli üç gün heyecanla seyreden tek belde.”*²⁷⁷

Şevket Rado bu sayıdaki “Yahya Kemal ve Hürriyet”²⁷⁸ adlı kısa yazısında Yahya Kemal'in sanatın ve sanatçının özgürlüğü hakkındaki düşüncelerini açıklar. Rado'nun yazısında aktardığına göre Yahya Kemal sanatçının sanat yaratma sürecindeki hürriyetine müdahale edilmesini mahsurlu görür ve siyaset tarafından kısıtlanıp tehdit edilmesi durumunda sanatın kökünün kuruyacağına inanır. Yahya Kemal'e göre zengin ve üretken bir şiir ve sanat evreni oluşabilmesi için ilk şart sanatkârın sanatında ve fikirlerinde özgür olmasıdır. Şevket Rado da onun bu düşüncesini destekler. Bugünde ve gelecekte sanatkârın dış müdahaleyle biçimlendirilmeye kalkışılmaması gerektiğini savunur.

Devrin İsveç büyükelçisi Eric von Post da bu sayıda Yahya Kemal'le ilgili kısa bir yazı yazmıştır. “Bir Mayıs Gecesinde”²⁷⁹ adlı bu kısa yazısında von Post Yahya Kemal'in Paris günlerinden bahseder ve onun Doğu'yla Batı arasında bir köprü olduğunu vurgular. Yahya Kemal Osmanlı'nın son devrinde imparatorluğun Balkan coğrafyasında doğmuş ve on dokuz yaşındayken Paris'e gitmiştir. Yazıya göre onun şahsiyetini ve edebî kimliğini oluşturan da işte bu terkiptir. Büyükelçi von Post'a göre Yahya Kemal, çocukluğunda aldığı Balkan Türklüğüne ait terbiyenin ve Paris yıllarında tanıdığı Batı kültürü ve edebiyatının bir terkididir, bu terkinin de sembol isimlerinden biridir.

Ressam Zeki Faik İzer, bu sayıdaki “Ressam Yahya Kemal”²⁸⁰ başlıklı yazısında Yahya Kemal'in şiirlerindeki resim sanatını çağrıştıran motiflere ve edebî unsurlara temas eder. İzer'e göre Yahya Kemal, bilhassa İstanbul'un bazı semtlerine dair yazdığı şiirlerinde bir ressam gibi tasvirlerde bulunmuştur. Yahya Kemal bir ressam değildir. Ancak şiirlerinde sergilediği edebî tavır ve yarattığı lisanla renkler yerine kelimeleri kullanan bir ressam gibidir:

“ Şair Yahya Kemal'in yanı başında, daha doğrusu içinde daima bir ressam Yahya Kemal'in de bulunduğu hatırlamalıyız... Lakin Yahya Kemal'in şiirlerindeki resim

²⁷⁷ Sevük, a.g.e.,s.35.

²⁷⁸ Şevket Rado, “Yahya Kemal ve Hürriyet”, **Aile Dergisi**, S.12, İstanbul,1950, s.10.

²⁷⁹ Eric Von Post, “Bir Mayıs Gecesinde”, **Aile Dergisi**, S.12, İstanbul,1950, s.19.

²⁸⁰ Zeki Faik İzer, “Ressam Yahya Kemal”, **Aile Dergisi**, S.12, İstanbul, 1950, s.21-22.

unsurunu sadece tabiat tasvirleri hududu içinde mütalaa etmek istersek, resimden asıl kast ettiğimiz manayı kaybetmiş bulunacağız. Çünkü Yahya Kemal'in şiirindeki büyük resim idraki bazen iki kelimeyle bütün bir tabloyu dokuyacak kadar belîğ ifade kudretine malik olmasından ileri geliyor."²⁸¹

İzer'e göre onun şiirindeki bu resim edası en çok da Bebek, Üsküdar, Kanlıca, Kandilli ve İstinye semtleri üzerine yazdığı şiirlerde ortaya çıkar.

Ressam Zeki Faik İzer bu sayıda Yahya Kemal'e ait kısa bir hatırasını da "Bir Hatıra"²⁸² başlığıyla okuyucularla paylaşır. Bu hatıra aynı zamanda Ahmet Haşim'in Yahya Kemal'le ilgili görüşlerine dair de ipuçları barındırır. Hatırasında anlattığına göre Zeki Faik İzer Ahmet Haşim'in yönlendirmesiyle İstanbul Radyosu'nda şiir okuma programları yapmaya başlar. Bu sıralarda Ahmet Haşim de İstanbul Radyosu'nda çalışmaktadır. Sıra radyoda okunacak şiirleri seçmeye gelir. Zeki Faik programında okumayı düşündüğü şiirleri Ahmet Haşim'e götürür. Haşim bu şiirler arasından sadece Yahya Kemal'in şiirlerinin radyoda okunmaya müsait olduğunu söyler ve Zeki Faik'in anlattığına göre Yahya Kemal'le ilgili şu görüşleri dile getirir:

"Fransızlar, okumaya müsait şiirlerin çok defa iyi şiirler olmadığını söylerler. Fakat bu Yahya Kemal için mevzuu bahsolamaz. – Yüzünün manaslı hatlarını da kelimelerine tefrik ederek- O başkadır".²⁸³

Bu sayıda Yahya Kemal'in Paris'te geçirdiği yıllarla ilgili anı mahiyetinde iki ayrı yazı kaleme alınmıştır. Bu yazılardan biri Abdülhak Şinasi Hisar'a, diğeri Mustafa Kemal Atatürk'ün de şahsî doktorluğunu yapmış olan Dr.Nihat Reşat Belger'e aittir.

Dr.Nihat Reşat Belger, Yahya Kemal'i ilk defa tıp eğitimi almak üzere gittiği Paris'te 1904 yılında görmüştür. Bu zamandan sonra da onunla ahbap olmuştur. Belger, Yahya Kemal'e dair Paris hatıralarını *Aile* dergisinin on ikinci sayısında "Paris'te Gördüğüm Yahya Kemal"²⁸⁴ başlıklı yazısında anlatır.

Belger'in anlattıklarına göre Yahya Kemal Paris'teyken çoğunluğu siyasi sebeplerle bu şehirde bulunan Türkler'in arasına pek karışmamıştır. O daha çok Paris'in edebî muhitlerinde vakit geçirir ve beğendiği Fransız şair ve yazarların sohbet ortamlarında bulunmaya gayret etmiştir.

Belger yazısında Yahya Kemal'in Paris'te geçirdiği eğitim hayatına da temas eder. Yahya Kemal, Paris'te Siyasal Bilgiler Akademisi'nin öğrencisi olmuştur ve burada devrin

²⁸¹ İzer, a.g.e., s.21.

²⁸² İzer, "Bir Hatıra", *Aile Dergisi*, S.12, İstanbul, 1950, s.22.

²⁸³ İzer, a.g.e.,s.22.

²⁸⁴ Nihat Reşat Belger, "Paris'te Gördüğüm Yahya Kemal", *Aile Dergisi*, S.12, İstanbul,1950, ss.23-24.

büyük âlimleri olan Albert Sorel, Albert Vandal, Louis Renon gibi isimlerin derslerine katılma şansı elde etmiştir. Yahya Kemal'e millî tarih ve tarih üzerine milliyet inşa etme ilhamını verenler de bu isimler olmuştur:

*“En ziyade beğendiği ve meftun olduğu hoca Albert Sorel idi. Onun derslerini asla kaçırmazdı. Avrupa tarihinin tetkik ve tedris usullerini bu büyük hocalardan öğrendikten sonra, Yahya Kemal'de milli tarihimizi aynı usullerle tetkik etmek ve öğrenmek hevesi uyandı.”*²⁸⁵

Belger'e göre Yahya Kemal'in şiir anlayışının ve kudretinin oluşmasında da Paris şehrinin yine çok önemli bir rolü vardır. Onun Paris'te bulunduğu yıllarda Baudelaire, Mallarme ve Verlaine gibi şairlerin etkisi şehrin edebî muhitlerinde çok yoğun bir şekilde teneffüs edilebilmektedir ve Yahya Kemal kendi şiirini inşa ederken bu şairlerin şehrin edebî muhitlerine yaydığı şiir ruhundan fazlasıyla yararlanmıştı. Ancak Belger'e göre Yahya Kemal bu büyük şairleri taklit etmekten ziyade onlardan aldığı ilhamı Türk ruhuyla harmanlamak yolunu seçmiş, kendisini büyük bir yenilikçi şair yapan terkibi de bu şekilde bulmuştur:

*“Yahya Kemal, Paris'te bulunduğu müddetçe alafranga şairlerimizin takip ettiği yoldan asla yürümedi. Bilakis tamamıyla onların zıddına bir istikamet takip etti. İstanbul'daki alafranga şairlerimiz, Fransız şairlerinin peşinden alabildiğine gitmeyi şiar edinmişlerdi. Yahya Kemal ise Fransız şairlerini çok okur, onları şiirlerini ezber bilir, Fransızca mısraları tahlil edecek kabiliyet ve kudret gösterirdi. Fakat o Fransızların Fransızcada yaptıklarını Türkçede Türk selikasına göre yapmak gayesini güderdi. Yahya Kemal ile alafranga şairlerimiz arasındaki fark burada idi ve itiraf etmeli ki bu çok büyük bir fark idi.”*²⁸⁶

Yahya Kemal'in Paris yıllarıyla ilgili aynı sayıda yazı yazan diğer isim Abdülhak Şinasi Hisar'dır. Hisar, Yahya Kemal'i Paris'te tanımış, onunla ahab olmuş ve aynı muhitlerde zaman geçirmiştir. Hisar, “Paris'te Yahya Kemal”²⁸⁷ başlıklı yazısında daha çok Paris şehrinin Yahya Kemal üzerindeki edebî etkisine temas eder. Buna göre Yahya Kemal Paris'te yaşadığı dokuz yıl boyunca zamanının çoğunu edebiyat ve sanat muhitlerinde geçirmiş ve bütün mevcudiyetiyle Fransız şiirini tanımaya ve özümsemeye çalışmıştır. O devirde Fransa'da meşhur olan pek çok yazar ve şairi iyi bilmekle beraber Hisar'a göre Yahya Kemal'in en çok sevdiği Fransız şair, Paul Verlaine'dir.

²⁸⁵ Belger, a.g.e.,s.23.

²⁸⁶ Belger, a.g.e.,s.24.

²⁸⁷ Hisar, “Paris'te Yahya Kemal”, **Aile Dergisi**, S.12, İstanbul, 1950, ss.17-20.

Yahya Kemal'in Paris yıllarıyla ilgili görüşler bakımından şair hakkında yazan bütün yazarlar hemen hemen aynı fikirdedir: Yahya Kemal Fransız şiirini tutkuyla sevmiş ve kendi poetikasını inşa etmede bu edebiyattan çok şey öğrenmiştir. Ancak bu ona milli şuurunu unutturmamıştır. O, hep Fransız şairlerinin eriştiği şiir söyleme kabiliyetine Türkçeyle ulaşma gayesi gütmüştür. Bu bakımdan Yahya Kemal Doğu ve Batı edebiyatlarının mükemmel bir terkididir. Abdülhak Şinasi Hisar, yazısında bu konuyla ilgili şunları söyler:

*“Yahya Kemal, bizim neslimizin her genci gibi muasır Fransız şiirini bir öncü olarak okuyordu. Ancak Fransız şiirinde bir manzume bir kıta bir beyit yahut bir mısraın cazibesine kapıldığı zaman, kendi içindeki o hiç göz yummayan sabit bakışlı sanatkâr hiç şüphesiz bu şivenin, bu nüktenin Türkçede nasıl eda edilebileceğini düşünüyordu. Ve Yahya Kemal'in muasırları olan gençlerden belki ayrıldığı ve onlara muhakkak üstün kaldığı esaslı nokta bu idi.”*²⁸⁸

Derginin bu sayısında Yahya Kemal hakkında övgü yazısı yazan isimlerden biri de bürokrat ve şair Cemal Yeşil'dir. Yeşil, “Işık Pınarı”²⁸⁹ adlı kısa yazısında 1916 yılında on altı yaşında bir gençken Yahya Kemal'in şiirini tanıdığını ve o zamandan beri her şiirini bulunmaz hazineler ve nadir içkiler gibi görüp okuduğunu ifade eder. Yazısının sonunda bir de Yahya Kemal üzerine yazdığı bir rubaisini yayımlar.

İstanbul Üniversitesi'nin rektörlüğünü de yapmış olan Prof.Dr. Kazım İsmail Gürkan Yahya Kemal'i *Aile* dergisinin on ikinci sayısında yazdığı “Büyük Ses”²⁹⁰ adlı yazısıyla selamlar. Gürkan, bu kısa yazısında özetle Türklüğü yaratan medeniyet unsurlarının Yahya Kemal'in sanatına da kaynaklık ettiğini vurgular. Gürkan'a göre gelecek nesiller Yahya Kemal'i anlamak konusunda onun çağdaşlarından daha şanslıdır. Çünkü onun şiirlerinin azametini bir zaman mesafesinden bakınca daha iyi anlayacaklardır:

*“Bu “büyük ses” in akislerini yüzyıllar sonra sezenler, ona bir zaman mesafesinin ötesinden kulak verenler azametini belki bizden daha iyi duyacaklar ve onu ebedi Türk tarihinin havası içinde yalnız milli mefahirimizden bir parça gibi değil, milli varlığımızda zaruri bir unsur gibi yaşatacaklardır.”*²⁹¹

Ünlü psikolog Prof. Mustafa Şekip Tunç Yahya Kemal için bu sayıda “Tanrı şair” ifadesini kullanan isimdir. Tunç, “Onun Sesi”²⁹² başlıklı yazısında yaşadığı devri bir inkâr kasırgası ve kıymetler katliamı devri olarak niteler. Yahya Kemal ise işte bu katledilen kıymetlerin koruyucusu olan bir şairdir. Çünkü yazdığı şiirlerle tarihte kalan ve unutulma

²⁸⁸ Hisar, a.g.e., s.20.

²⁸⁹ Cemal Yeşil, “Işık Pınarı”, *Aile Dergisi*, S.12, İstanbul, 1950, s.31.

²⁹⁰ İsmail Kâzım Gürkan, “Büyük Ses”, *Aile Dergisi*, S.12, İstanbul, 1950, s.33.

²⁹¹ Gürkan, a.g.e., s.33.

²⁹² Mustafa Şekip Tunç, “Onun Sesi”, *Aile Dergisi*, S.12, İstanbul,1950,s.36.

eğiliminde olan kıymetleri diri tutar, üstelik bunu bir “Tanrı şair” gibi muazzam ve erişilmez bir sanat kabiliyetiyle yapar.

Bu sayıda Yahya Kemal üzerine yazı yazan tek kadın yazar Şükûfe Nihal’dır. Şükûfe Nihal, “Doğumunun 65.yılında Yahya Kemal”²⁹³ başlıklı yazısında Yahya Kemal’in daha ziyade Türkçeye olan katkılarına temas eder.

Bu sayıda yazdığı yazısında Tanrı şair ifadesini kullanan Mustafa Şekip Tunç gibi Şükûfe Nihal de Yahya Kemal’de şiirsel anlamda “Tanrısal bir yaratma kudreti” olduğunu düşünür. Şükûfe Nihal’e göre bir sanat eserinin eski veya yeni olması değil; güzel olması önemlidir. Kalıcı olmak ve unutulmamak için en temel şart budur. Yahya Kemal’in poetikası da işte bu prensip üzerine inşa edilmiştir. Üstelik yazara göre Yahya Kemal bunu yepyeni bir Türkçe inşa ederek yapmıştır:

“Her vatandaşın yurduna karşı bir vazifesi vardır. Şairin de ilk vazifesi hiç şüphe yok vatanına karşıdır ve bu vazifesinin en başında da dili korumak ve yükseltmek gelir...”

Yahya Kemal’in sesiyle Türk dili en olgun ahengi kazandı. Güneş altında ışıklanmış çağlayanlar kadar berrak, coşkun bir akışa sahne oldu.”²⁹⁴

Aynı sayıda Prof.Dr. Halil Vehbi Eralp, yazdığı “Yahya Kemal’in Şiirimizdeki Yeri”²⁹⁵ başlıklı yazısında Yahya Kemal’in şiir anlayışındaki estetik mükemmeliyet gayesine odaklanır. Buna göre Yahya Kemal hem duygu ve tema hem de lisan bakımından bir “deruni ahenk” ve “öz şiir” şairidir. O şiirdeki estetik mükemmeliyet ülküsünü bu ifadelerle adlandırır ve onunla çağdaş olan bazı Batılı edipler de buna benzer ifadeler kullanmışlardır. Mesela Fransa’da Bremoud derûnî ahenk için “rhythme interieur”, öz şiir yahut tat şiir içinse “poésie pure” tabirlerini kullanır ki bu Fransızca tabirler Yahya Kemal’in kullandığı Türkçe tabirlerin birebir aynısıdır.

Eralp’e göre Yahya Kemal gerçek şiirin şairidir. O, musikimizdeki ve mimarimizdeki mükemmeliyeti şiirimize taşımış olan şairdir:

“Yahya Kemal’in şiirde önce tasarladığı, sonra o kadar parlak bir şekilde gerçekleştirdiği yenilik teferruata değil esasa aittir. O şiirimize yeni bir anlayış yeni bir iklim getiren insandır. Bu anlayışın getirdiği ışık altındadır ki, yalnız yeni şiir değil eski şiirimiz hakkındaki görüşümüz de değişmiş bulunuyor; zira bu anlayış gerçek şiirin ne olduğunu bize öğretmiştir... Mimarimizde ve musikimizde o kadar göz kamaştırıcı bir şekilde gerçekleştirmiş olduğumuz yekpareliğe ve bütünlüğe şiirimiz henüz ulaşamamıştı. Burada güzel mısralar var

²⁹³ Şükûfe Nihal, “Doğumunun 65.Yılında Yahya Kemal”, **Aile Dergisi**, S.12, İstanbul, 1950,s.16.

²⁹⁴ Nihal, a.g.e.,s.16.

²⁹⁵ Vehbi Eralp, “Yahya Kemal’in Şiirimizdeki Yeri”, **Aile Dergisi**, S.12, İstanbul, 1950, ss.13-15.

fakat güzel manzume yoktu; Yahya Kemal'in bir bütün olan manzumeye nasıl can verdiğini bugün hepimiz biliyoruz."²⁹⁶

4.1.2.Yahya Kemal Beyatlı'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirleri

Aile dergisinde Yahya Kemal Beyatlı'nın toplam altı adet şiiri bir de rubaisi yayımlanmıştır. Derginin kurucusu ve yayın müdürü Vedat Nedim Tör bu şiirlerin ilk defa *Aile* dergisinde yayımlandığını söylemektedir. Buna göre Yahya Kemal'in "Sessiz Gemi", "Endülüs'te Raks", "Derin Beste", "Hayal Şehir", "Rindlerin Akşamı" ve "Siste Söyleniş" adlı şiirleri ilk kez *Aile* dergisinde yayımlanmıştır. Bu şiirlerden yalnızca "Derin Beste" Divan Edebiyatı nazım biçimi olan gazel formunda yazılmıştır.

Yahya Kemal'in şiirlerinde kullandığı başlıca temalar, tarih, mâzi, akıncılık, İstanbul, musikî, ölüm ve aşktır. Genel olarak bu temler onun şiirlerinde birbirine karışmış bir halde bulunur. O, bütün duygu ve düşüncelerini rüya, hülya ve hatıra içinde yoğurarak sunar.²⁹⁷ Yahya Kemal'in *Aile* dergisinde yayımlanan şiirlerinde ise temalar ölüm, İstanbul, aşk ve tasavvuftur.

4.1.2.1.Yahya Kemal Beyatlı'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Ölüm

Yahya Kemal Beyatlı'nın *Aile* dergisinde yayımlanan iki şiirinde tema ölümdür. Bu şiirler onun "Rindlerin Akşamı" ve "Sessiz Gemi" adlı şiirleridir.

Yahya Kemal'in en önemli şiirlerinden biri olan "Rindlerin Akşamı"²⁹⁸ adlı şiiri ilk kez *Aile* dergisinin birinci sayısında yayımlanır.

Yahya Kemal Beyatlı şiirlerinde rindlik²⁹⁹ ve rindânelik kavramlarını sık sık kullanır. Onun rindlikle ilgili bir üçlemesi vardır: "Rindlerin Hayatı", "Rindlerin Akşamı" ve "Rindlerin Ölümü". *Aile* dergisinde yayımlanan "Rindlerin Akşamı" bu üçlemenin ikinci halkasını teşkil eder.

Şair, bu şiirinde ölüme yaklaştığını hisseden rindâne karakterli bir adamın diliyle konuşur ve kendisini "dönülmez akşam" olarak nitelediği ölümün eşliğinde hisseder. Ömrün

²⁹⁶ Eralp, a.g.e.,s.14.

²⁹⁷ Bilge Ercilasun, **Türk Şiiri Üzerine**, Dergâh Yayınları, İstanbul,2014, s.366.

²⁹⁸ Beyatlı, Rindlerin Akşamı, **Aile Dergisi**, S.1,İstanbul, 1947,s.3.

²⁹⁹ Farsça kökenli bir kelime olan "rind" anlam itibarıyla aldirışsız ve kemâle ererek dünya işlerini umursamamayı öğrenen kimse demektir. Rindlik dini, gösterişe ve zahiri olana dayalı bir kavram olarak değil öze ve ruha dayalı bir kavram olarak kabul eder. Zahitlik ise ibadetle ve dinin amelî tarafıyla meşguldür. Divan edebiyatında rindlik övülen bir kavramken zahitlik yerilen ve olumsuz görülen bir kavramdır. Rind gamsız adamdır. Bu gamsızlık zahiri bir gamsızlık değil; gerçek ve mutlak bir gamsızlıktır. Ancak rindin gamsızlığı ruhsal tekâmülünün ileri düzeyde olmasından ileri gelir. Eğlenceye ve dünya hayatına düşkün gibi görünür. İbâdet ve amel bakımından zayıftır. Ancak kalbi gerçek ilâhî aşkla doludur. Dünyayı ve dini bu şekilde algılar ve kabul eder.

son demi olan bu çağda kaçınılmaz olan ölüm hızla yaklaşmaktayken artık şair hayata azametli bir tevekkül ve umursamazlıkla bakmaktadır. Çünkü dünyada ne olursa ve ne olacaksa olsun “*bitmeyen sükûnlu gece*” yani ölüm bütün hakikatlere, olmuşlara ve olacıklara galip gelecektir. Hiçbir hakikat ölümün hükmünü ortadan kaldıramayacaktır. Bununla birlikte gerçek bir rind ölümden korkmaz. Onu tevekkülle karşılar.

Şiirde dönülmez akşamın ufku, fiziksel âlemin sınırlarını tasvir eder. Bu âlemin ötesi, “*geniş kanatları boşlukta simsiyah açılan ve arkasında güneş doğmayan büyük bir kapıdır.*” Dünyanın sınırları aşıldığında bir bitmeyen sükûnlu gece başlayacaktır. Şiirde konuşan kişinin bu bakış açısı, öte dünyaya ilişkin İslâm doktrinine has iyimser vaatlerden uzaktır. Yani bu şiirde iyi amellere karşılık vaat edilen cennet ya da tasavvufa özgü Allah’la bir olma arzusu hakkında herhangi bir ifadeye rastlanmaz. Aksine, bu şiirde fiziksel âlemin ötesine geçmeden önceki günlerin haz içinde yaşanması yönünde bir telkin görülür. Bu âlemin ötesi bitmeyen “sükûnlu gecedir”; ve mademki bu âlemi bilmek mümkün değildir, o halde onun hakkında konuşulamaz.³⁰⁰ Bu nedenle şair ölüm sonrasıyla ilgili konuşmak yerine ölümün eşiğine geldiğini düşünen rind karakterli bir kişinin dilinden konuşur.

Yahya Kemal’in *Aile*’de yayımlanan ölüm temalı diğer şiiri “Sessiz Gemi”dir.³⁰¹ Türk edebiyatının büyük şiirlerinden biri olan “Sessiz Gemi” ilk defa, *Aile* dergisinin üçüncü sayısında yayımlanmıştır. Bu şiirde ölen insanları mezarlığa taşımak için kullanılan tabut, şair tarafından sessiz bir gemiye benzetilir. Çünkü ölen insan meçhul bir yolculuğa çıkmaktadır, tabut da ölen insanın bu meçhul yolculuğa çıkararak vasıtasıdır. “Rindlerin Akşamı” nda ölüme karşı mütevekkil ve nispeten aldırıışsız bir eda içinde olan Yahya Kemal, “Sessiz Gemi”de bu tevekkülü kaybetmiş gibidir.

Yahya Kemal’in “Sessiz Gemi” adlı şiirini okuduğumuzda, fiziksel âlemin ötesini “meçhul” olarak tanımlayan bir persona³⁰² ile karşılaşırız. Persona bu âlemden ötekine doğru olan bir yolculuğun sadece veda sahnesine odaklanır. Çünkü ötesi bilinmeyendir. Onun hakkında susmak gerekir.³⁰³

Şiirde geçen “gemi”, “liman”, “rıhtım”, “yol”, “sefer” ve “yolcu” sözcükleri yolculuk temasını verir. “Matem”, “biçâre”, ve “elem” keder duygusuna “hicran” ayrılığa “mendil” ve “gözleri nemli” ifadeleri ise ağlayışa tekâbül eder. “Zamandan demir almak” ifadesi

³⁰⁰ Alphan Akgül, **Anlamın Sesi Yahya Kemal Beyatlı’nın Şiir Estetiği**, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2014, s.193.

³⁰¹ Yahya Kemal Beyatlı, *Sessiz Gemi*, **Aile Dergisi**, S.3, İstanbul, 1947, s.2.

³⁰² Carl Gustave Jung’un kullandığı bir terim olan Persona bireyin kişiliğini örten bir şahsiyet maskesidir. Kişinin gerçek kişiliğini saklayarak kendisini dış dünyaya sunduğu yüzüdür. Jung bu terimi, arketipal dürtüselliğin dış gerçekliğe ve verili düzene yönelik dışavurumunu tanımlamak üzere kullanır. Persona, rüyalarda, söz konusu mask imgeselliği ya da sorunları şeklinde temsil edilir. Persona ile aşırı özdeşim, uyum gereksinimini yansıtan, bir örnekliliği ve yetersizliği ile öne çıkan kişiliklere işaret ederken; yetersiz persona, ortaklaşa ve toplumsal beklentilere uyum yetersizliğine işaret eder.

³⁰³ Akgül, a.g.e., s.193.

yolculuğun zamanın dışına doğru olduğunu gösterir. Ayrıca “dünyada sevilmiş ve seven nafile bekler” dizesi de gidenin dünya dışına çıktığını gösterir. Zamanın dışına iki türlü çıkılabilir. Ya tasavvufî anlamda, yani mistik bir aydınlanma yaşayıp fiziksel âlemin bütün kayıtlarından kurtularak ya da maddî anlamda ölümler. Şiirde tasavvufa ait herhangi bir işaret yoktur. Geriye şu seçenek kalmaktadır: Maddî ölüm.³⁰⁴

“Sessiz Gemi”ye ağır bir üzüntü havası ve karanlık hâkimdir. Şiirde baştan sona bir hüznün ve matem manzarası çizilir. Sessiz gemiyi uğurlayan insanların yani ölen insanın cenazesine katılanların gözleri nemlidir, elem ve üzüntü içinde siyah ufka bakarlar. Matemî ve bilinmeyenî sembolize eden siyaha bakarlar. Ölüm sonu olmayan bir süreçtir. Ne kadar sevinçle, heyecanla, iyi şeylerle ve başarıyla dolu olursa olsun hayat gelip geçidir, tükenicidir, biticidir. Ölüm mutlak varlığıyla hayatı bir gün sonlandırır ve kişiden geriye son olarak matem ve hicran duygularının kararttığı hatıralar kalır.

“Rindlerin Akşamı”nda ölümü “bitmeyen sükûnlu gece” olarak niteleyen Yahya Kemal “Sessiz Gemi”de ölümü “meçhul bir diyar” olarak görür. İlk şiirde rindane tavrın tesiriyle ölümü huzurlu ancak karanlık yani bilinmez bir diyar olarak gören şair “Sessiz Gemi”de de benzer bir tavır içindedir. Ancak burada huzur artık resmin dışındadır. Sadece bilinmezlik söz konusudur. Yahya Kemal bu şiirlerinde, ölüm sonrasıyla ilgili agnostik bir tavır içindedir. “Sessiz Gemi”de ölüm sonrasında ne olacağını bilinemeyeceği inancı sezilir.

Yahya Kemal “Geçiş”, “Düşünce”, “Duyuş” ve “Düşünüş”, “Sonbahar”, “O Taraf”, “Eylül Sonu” gibi şiirlerinde ölümü ve ölüme yaklaştığını hisseden bir insanın ruh halini tasvir eder. Şairin hayatının son dönemlerinde tamamlanıp yayımlanmış bu şiirlerden hareketle yaşlandıkça şairin ruhunda ve kafasında ölüm düşüncesinin ağırlığının arttığı anlaşılmaktadır.

4.1.2.2. Yahya Kemal Beyatlı'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde İstanbul

Yahya Kemal'in *Aile* dergisinde yayımlanan İstanbul temalı iki şiiri vardır: “Hayal Şehir” ve “Siste Söyleniş”.

“Hayal Şehir”³⁰⁵, Yahya Kemal'in *Aile* dergisinde yayımlanan ikinci şiiridir ve derginin ikinci sayısında yayımlanmıştır. Yahya Kemal'in bu şiiri İstanbul'un Üsküdar semti üzerine kaleme alınmıştır.

³⁰⁴ Akgül, a.g.e., s.195.

³⁰⁵ Beyatlı, Hayal Şehir, *Aile Dergisi*, S.2, İstanbul, 1947, ss.2-3.

“Hayal Şehir”de Üsküdar, fakir, mütevazı ve dünya zenginliğinden ziyade iç aydınlığıyla mutlu olan bir şehir olarak resmedilir. Şair, güneşin batmak üzere olduğu gurup vaktinde Cihangir semtinden Üsküdar’ı seyreder. Güneş ışıklarının Üsküdar’daki evlerin camlarına vurmasıyla bu evlerin “mutantan” saraylara dönüştüğünü hayal eder.

Orhan Gazi tarafından 1352 yılında fethedilen Üsküdar’ın Türklüğü ve İslamlığı tarihi yarımada içindeki İstanbul’dan daha eskidir. Bu daha eski oluş Üsküdar’ı şairin gözünde daha ahlâkî ve daha mücerret bir noktaya getirir. Üsküdar Yahya Kemal’de Türk’ün tevekkülünü, sabrını ve kadere ve Allah’a olan teslimiyetini sembolize eder.

Gurup vaktinin kızıl akşam güneşi Üsküdar’daki evlere vurunca şairin zihninde bu şehre dair bir rüya ve hayal âlemi açılır. Fakir Üsküdar güneş ışığının altın gibi parlattığı camların etkisiyle Doğu’nun yüzlerce yıl evvelki görkemli şehirlerine dönüşmüş gibi olur. Oysa dünyanın en büyük mezarlıklarından biri olan Karacaahmet mezarlığına ev sahipliği yapan Üsküdar “bir serviler şehridir”. Burada esas olan dünya saltanatı değil “iç aydınlığıdır”.

Güneşin batmasıyla camlar kararır ve asıl Üsküdar tekrar ortaya çıkar. Asıl Üsküdar, yani süregiden fıkarcılık, mütevvakilâne bir mutluluk ve adeta içgüdüsel ve geleneksel bir eğilimle Allah’la iç içe oluş... Halkının az şeylerle mutlu olma yeteneği ve sakinlerinin hayattaki her şeyi şükür ve tevekkülle karşılama eğilimi içinde oluşu şaire göre Üsküdar’ı diğer İstanbul semtlerinden daha farklı bir âleme dönüştürür. Güneş ışıklarının parıltılar içinde gösterdiği Üsküdar hayal; gece karanlığı içinde yanan fıkara lambalarının oluşturduğu tablo sahihtir:

...

*Ezelî mağrifetin böyle bir ikliminde
Altının göz boyamaz kalpı kadar hâlisi de.
Halkının hilkatı her semtini bir cennet eden
Karşı sâhilde, karanlıkta kalan her tepeden,
Gece, birçok fıkarcâ evlerinin lâmbaları
En sahîh aynadan aksettiriyor Üsküdar’ı³⁰⁶*

...

Yahya Kemal’in şiirlerinde Üsküdar’ın önemli bir yeri vardır. Çeşitli şiirlerinde çeşitli vesilelerle Üsküdar’ı zikreden şair merkezine Üsküdar’ı kondurduğu şiirler de yazmıştır. Onun “Hayal Şehir” dışında Üsküdar üzerine yazdığı şiirler şunlardır:

³⁰⁶ Beyatlı, a.g.e.,s.3.

“Üsküdar’ın Dost Işıkları”, “Üsküdar Vafında Gazel”, “İstanbul’un Fethini Gören Üsküdar”, “Atık Valde’den İnen Sokakta”.

Ahmet Hamdi Tanpınar 19 Temmuz 1947 tarihinde çıkan *Cumhuriyet* gazetesinde “Hayal Şehir” şiiriyle ilgili bir makale yayımlamıştır. Tanpınar, bu makalesinde Yahya Kemal için “*Türk dili Yahya Kemal’in mevsiminde yani en güzel en velut ve besleyici çağındadır. Bu bizim en büyük mazhariyetimiz ve sevincimizdir.*”³⁰⁷ demektedir.

Tanpınar’ın Yahya Kemal’in “Hayal Şehir” şiiri hakkındaki görüşleri şöyledir:

“*Yahya Kemal Hayal Şehir manzumesiyle İstanbul’un çok sevdiği, gerçek şiire bizzat kapısını açtığı bir semti, Üsküdar’ı bir kere daha şiirin büyüğü ile giydirdi. Üsküdar, bundan böyle bizim için ve bizden sonrakiler için, İstanbul akşamlarının mücevher aynası olacak.*

İstanbul tepelerinden Üsküdar’ı bakan herkes, batan güneşin bir an içim camları nasıl bir hayal âlemi yaptığını, sonra ışığın masalı bitince, “serviler şehrinin” nasıl kendi rüyasına daldığını, nasıl kendi talihini yahut geniş çerçevesinde topladığı talihleri bekleyen küçük lamba ışıklarında gecesine devam ettiğini bilir.

İşte bu en basit görüşler içinde gerçek olmak keyfiyeti, bu herkesin malı olabilecek bir dikkatin saf mücevher parıltısı haline gelişidir ki, bu mısralara iptidai maddenin imkânlarını düzelterek erişilmiş bir güzellik halini veriyor. Bundan sonra da akşamın içimize yerleştiği anda, “bu Üsküdar evlerinin camlarında güneşin tutuştuğu saattir” diyeceğiz ve bir güneş dininin duasını tekrarlar gibi Hayal Şehir’in mısralarını kendi kendimize tekrarlayacağız.”³⁰⁸

Yahya Kemal’in *Aile* dergisinde İstanbul üzerine yayımlanan ikinci şiiri “Siste Söyleniş”tir.³⁰⁹ “Siste Söyleniş”, derginin on ikinci sayısında yayımlanmıştır.

Bilindiği gibi Tevfik Fikret “Sis” adlı şiirinde İstanbul şehrine karşı duyduğu nefreti, öfkeyi ve tiksintiyi dile getirir. Fikret, “*fertût-ı musahhar*”, “*bin kocadan arta kalan bîve-i bâkir*”, “*sahn-ı mezâlim*”, “*levs-i riyâ*”, “*fâcîre-i dehr*” gibi sıfat ve yakıştırmalarla adeta bu şehri lanetler.

Bir bunalım, sıkıntı ve lanet şiiri olan Tevfik Fikret’in “Sis” şiirindeki öznenin, içinde yaşadığı başkent uzamıyla bir dostluğu yoktur; tersine, bu uzamdan kaçmak, Yeni Zelanda’ya ya da Manisa’ya sığınmak ister, bu uzama lanetler yağdırır. “Sis” bir başkente, İstanbul’a bir lânet şiiridir. Kent burada bir imgedir. Kişileştirilen kent üzerinden lânetlenen Abdülhamit dönemi ve Abdülhamit yönetimidir. “Türk edebiyatında İstanbul ilk defa “Sis” ile menfur ve

³⁰⁷ Tanpınar, “Hayal Şehir”, **Edebiyat Üzerine Makaleler**, 9.b., Dergâh Yayınları, İstanbul, 2011, s.337.

³⁰⁸ Tanpınar, a.g.e., ss.337-339.

³⁰⁹ Beyatlı, Siste Söyleniş, **Aile Dergisi**, S.12, İstanbul, 1950, s.7.

mel'un bir şehir olarak ele alınmıştır.³¹⁰ Bundan sonra da romanlarımızda İstanbul ahlâk olarak çökmüş, rezil bir kent olarak yerini alacaktır: *Sözde Kızlar, Sodom Gomore, Üç İstanbul* bu çöküntüyü anlatan romanlardır.³¹¹

Fikret, Sis adlı şiirinde İstanbul'u çirkinliklerini kapatacak bir örtüyle örtünmeye ve ilelebet sürececek bir uykuya dalmaya çağırır. Oysa Yahya Kemal, "Siste Söyleniş" adlı şiirinde Tefik Fikret'in aksine İstanbul'a karşı sevgiyle doludur. İstanbul'u bir güzellik ve esenlik yurdu gibi görür.

Yahya Kemal'in şiirindeki uzam, Tefik Fikret'in şiirindeki uzamın tersine, esenlikli bir uzamdır. Özne her durumda, kış da olsa, yaz da olsa sis de olsa bu mutluluk uzamında yaşamak ister.³¹²

Şehri sisli bir günde hayal eden Yahya Kemal çok sevdiği semtlerin birdenbire sisler içinde kaybolduğunu görür ve üzüntü ve endişeye kapılır. "*Kandilli, Göksu, Kanlıca, İstinye neredeler?*" diye sorar.

Bu semtler Boğaz'ın en güzel semtleridir ve çöken sis onları görünmez kılmıştır. Fikret, "Sis" şiirinde İstanbul'a çöken sisin ilelebet kalmasını ister. Oysa Yahya Kemal İstanbul'u görünmez kılan bu sisin bir an evvel dağılmasını arzu eder. Çünkü İstanbul hem hüznüyle hem de sevinciyle şairin âşık olduğu şehirdir, gözbebeğidir.

Şiirinin bir bölümünde Yahya Kemal, Fikret'in "Sis" şiirindeki bir mısraa atıfta bulunarak kendisine bu şiiri yazdıran nedeni açıkça ortaya koyar:

Hülyâma bir ezâ gibi aksetti bir daha;

- *Örtün! Müebbeden uyu! Ey şehir! – O beddua!*

Yahya Kemal'in bir miktar değiştirerek Tefik Fikret'in "Sis"inden şiirine aldığı mısraların orijinalinde Fikret şunları söyler:

Örtün, evet, ey hâile... Örtün, evet, ey şehir;

Örtün ve müebbed uyu, ey fâcîre-i dehr!..

Fikret'in sonsuza kadar uyumasını ve beyaz bir karanlık içinde kaybolmasını istediği İstanbul'u Yahya Kemal, berrak ve parıl parıl bir şekilde yeniden karşısında görmek ister. Fikret'in nefret ettiği ve en küçük bir bağlılık duymadığı İstanbul, Yahya Kemal'in sonsuza kadar birlikte yaşamak istediği dostu, sevgilisi ve yoldaşdır:

³¹⁰ Kaplan, *Şiir Tahlilleri I*, 16.b., Dergâh Yayınları, İstanbul, 1998, s.110.

³¹¹ Hilmi Uçan, "Sis" "Siste Söyleniş" ve "Sonuç" Şiirleri Çerçevesinde Üç Şair: Tefik Fikret, Yahya Kemal ve Baudelaire, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.3, Afyon, 2008, s.190.

³¹² Uçan, a.g.e., s.193.

*Hüznün ferahlığın bizim olsun kışın yazın
Hiçbir zaman kader bizi senden ayırmazın*

Bilge Ercilasun “*Türk Şiiri Üzerine*” adlı eserinde “Siste Söyleniş” şiiri hakkında şu değerlendirmelerde bulunur:

Yahya Kemal’in en karakteristik tarafı, İstanbul’a dair yazdığı şiirlerdir. onun İstanbul’a bakış tarzını en iyi ifade eden ve onu diğer şairlerden, bilhassa Teyfik Fikret’ten en fazla ayıran şiiri bence “Siste Söyleniş” tir.

“Siste Söyleniş” ile Sis” konu ve hayal bakımından aynı, fakat bakış tarzı bakımından çok farklıdır. “Sis” teki nefret ve bedbinlik, Yahya Kemal’in şiirinde yerini hayranlık ve sevgiye bırakır. Yahya Kemal, İstanbul’un semtlerini, Boğaz’ın mavi suyunu hasretle, sevgiyle adeta çocuğuna gösterdiği bir ilgiyle aramaktadır.³¹³

4.1.2.3. Yahya Kemal Beyatlı’nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Aşk

Yahya Kemal’in Aile dergisinde yayımlanan aşk temalı iki şiiri yayımlanmıştır. Bunlar onun “Endülüste Raks” adlı şiiri ve “Tercih” adlı bir rubaisidir.

“Endülüs’te Raks”³¹⁴ Yahya Kemal’in İspanya yıllarından izlenimlerini taşıyan bir şiirdir.³¹⁵ “Endülüs’te Raks” ilk olarak *Aile* dergisinin beşinci sayısında yayımlanmıştır. Yahya Kemal bu şiirinde İspanyol halkının geleneksel raks ve dans gösterilerini resmeder.

Sahnede geleneksel İspanyol dans kıyafetleri içinde raks eden bir kadın vardır. Raks eden kadının kıyafeti kırmızıdır. Kırmızı bir şalı vardır ve göğsüne kırmızı bir gül takmıştır. Ayrıca parmaklarında flamenko dansçılarının taktığı kırmızımsı ziller vardır ki şairin raks dediği dans da geleneksel İspanyol dansı flamenkodur.

Şair, bu kırmızılar âleminde aşkı, şevki, arzuyu bulur. Sahnede dans eden kadının yaptığı kıvrak hareketler ve yarattığı heyecan dalgasıyla coşar.

³¹³ Ercilasun, a.g.e., s.366.

³¹⁴ Beyatlı, Endülüste Raks, *Aile Dergisi*, S.5, İstanbul, 1948, ss.2-3.

³¹⁵ Yahya Kemal, cumhuriyet ilan edildikten sonra önemli diplomatik görevlerle yurt dışına gönderilmiştir. Sırasıyla Varşova, Lizbon, Madrid ve son olarak Pakistan’ın başkenti Karaçi’ de büyükelçi olarak görev yapmıştır. Yahya Kemal, diplomatik görevle bulunduğu bu ülkelerden önemli hatıralarla dönmüş ve bazı şiirlerinde de bu dış ülkelerde edindiği izlenimleri tema olarak seçmiştir. “Kar Musikileri” adlı şiiri Varşova şehrinin şairin halet-i ruhiyesi üzerindeki etkilerini anlatan bir şiirdir. “Madrid’de Kahvehane” adlı şiir ise şairin büyükelçi olarak bulunduğu Madrid şehrine ve bu şehrin halkına dair görüşlerini ihtiva eden bir şiirdir. Bu şiir “Endülüs’te Raks” şiiriyle birlikte şairin İspanya izlenimlerini taşıyan iki şiirden biridir.

Yahya Kemal'in bu şiirine yaşamak sevinci, sorgusuz sualsiz bir şekilde dünyevî zevklere teslim olma ve ânın bahşettiği güzelliklerle mutlu olma motifleri hâkimdir. İspanyol kültürünün canlılığı ve zarâfeti şaire "Endülüs'te Raks"ı yazdırmıştır³¹⁶.

Derginin on ikinci sayısında Yahya Kemal'in bir de "Tercih"³¹⁷ adlı bir rubaisi yayımlanır. Yahya Kemal'in bu rubaisine göre mutlulukların en büyüğü sevgiliyle buluşmak ve dostlarla sohbet etmektir. Ahbaplık ve aşk mutlulukların en büyüğüdür:

*Dünyada ne ikbal ne servet dileriz
Hattâ ne de ukbâda saadet dileriz
Aşkın gül açan bülbül öten vaktinde
Yaranla tarab yâr ile vuslat dileriz*³¹⁸

Bu rubai Yahya Kemal'in *Aile* dergisinde yayımlanan tek rubaisidir.

4.1.2.4. Yahya Kemal Beyatlı'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Din, Tasavvuf ve Metafizik

Yahya Kemal'in *Aile* dergisinde yayımlanan "Derin Beste"³¹⁹ adlı şiiri tasavvufî ve metafiziksel bir mahiyet taşır. "Derin Beste" Yahya Kemal'in *Aile* dergisinde yayımlanan tek gazelidir. Bu gazel derginin dördüncü sayısında yayımlanmıştır.

Gazel, yaratılışa dair sırların ve Tanrı'nın varlığına dair emarelerin tabiat içinde bulunabileceğini anlatır. Dünyanın her günkü hali, ağaçlar, nehirler, sabah, akşam ve deniz Tanrı'yı anlatan işaretler ve emarelerle doludur. Onlar, Tanrı'yı Tanrı'nın ismini söylemeden zikrederler. Dünyayı yaratan büyük Tanrı onu kendi mevcudiyetine ait işaretlerle yoğurmuştur. Dünya ancak görmesini bilen gözlerin ve duymasını bilen kalplerin algılayabileceği sırlarla doludur.

Bu gazel esas itibarıyla dinî ve tasavvufî görüşler barındıran bir gazeldir. Şair tabiattaki intizama ve kompozisyona bakarak Tanrı'nın varlığına dair çıkarsamalarda bulunur. Yaratılışın kaynağını ve yaratıcının kudretini tabiatta bulur. Tabiatı oluşturan unsurlara bakarak bir yaratıcının var olduğuna ikna olur.

³¹⁶ Endülüste Raks bestekâr Münir Nurettin Selçuk tarafından bestelenmiş Yahya Kemal Beyatlı şiirlerinden biridir. Eser Kürdili Hicazkâr makamında ve yürük semai formundadır.

³¹⁷ Beyatlı, Tercih, *Aile Dergisi*, S.12, İstanbul, 1950, s.15.

³¹⁸ Beyatlı, a.g.e., s.15.

³¹⁹ Beyatlı, Derin Beste, *Aile Dergisi*, S.4, İstanbul, 1948, s.3.

Bu gazel kullanılan metaforlar, imajlar ve barındırdığı anlamlar bakımından Yahya Kemal'in *Aile*'de yayımlanan en kapalı şiiridir. Şiir esas itibariyle dünyanın ve hayatın sırlarla yüklü olduğu ve bu sırların farkına ancak belirli şartlarla varılabileceği düşüncesi üzerine kurulmuştur. Gazeldeki, “etmeyüb ızmâr”, “cuybâr” “bâd-ı subh ü şâm”, “keştî-i hayâl”, râz” “deryâ” ve “esrâr” gibi ifade, kelime ve tamlamalar dünyanın coğrafi nizamının Tanrı'ya, yaratılışa, aşka ve daha bir yığın muammaya dair cevapları perdelediğini anlatmak için kullanılmıştır. Bu bakımdan gazel İslâm tasavvufundaki vahdet-i vücut inancına ve panteizme³²⁰ ait izler barındırır. Gazeldeki hâkim inanç yaratılışa dair soruların dünyanın kendisine bakarak cevaplandırılabilmesi (veya cevaplandırılmayacağı) inancıdır.

4.2. Aile Dergisinde Ahmet Hamdi Tanpınar

Ahmet Hamdi Tanpınar(1901-1962) *Aile* dergisinde sıklıkla yer almış şairlerdendir. Onun bu dergide beş şiiri yayımlanmıştır. Bu şiirler “Mavi Maviydi Gökyüzü”, Eşik”, “Ömrün Sahili”, “Bir Gün İcadiye'de” ve “Zaman Kırıntıları” adlı şiirlerdir. Söz konusu şiirlerin ilk yayımlandığı yer *Aile* dergisidir. Bunun tek istisnası “Eşik” adlı şiirdir. “Eşik” ilk olarak *Kültür Haftası* dergisinin 15 Kasım 1936'da çıkan ilk sayısında yayımlanmıştır. Ancak Ahmet Hamdi Tanpınar, “Eşik” şiiri üzerinde çalışmaya devam etmiş ve üzerinde yaptığı değişikliklerle bu şiiri *Aile* dergisinde tekrar yayımlamıştır.

Tanpınar'ın *Aile*'de yayımlanmış şiirlerini incelemeye önce onun şiir anlayışı hakkında kısaca bilgi vermek yerinde olacaktır.

Ahmet Hamdi Tanpınar, bir mektubunda; “*Şiir, söylemekten ziyade susma işidir. Ben şiirde sustuğum şeyleri romanda anlatırım*” diyerek kendi şiirinin tekçi ve soyut vasıflarını belirtmiş olur. “Türk Edebiyatında Cereyanlar” adlı inceleme yazısında ise kendisini şöyle anlatmaktadır:

Ahmet Hamdi Tanpınar, kendi şiir dilini, rüya nizamının hâkim olmasını istediği bir estetiğin içinde aramıştır. “Abdullah Efendi'nin Rüyaları” hikâyesi, bu estetiğin bir tarafını verir. Bu şair, diğer hikâye ve romanlarında, yukarıda bahsettiğimiz medeniyet buhranını ve onun doğurduğu medeniyet ikiliğini tema olarak alanlardandır. Beş Şehir adlı denemesi,

³²⁰ Panteizm bir bütün olarak kavranan evrenin Tanrı ile özdeş olduğu ve evrende açığa çıkan bileşik töz, güçler ve yasalar dışında bir Tanrı olmadığı öğretisidir. Batı felsefesinin yakın dönemlerinde panteizm düşüncesini en yetkin biçimde dile getiren filozof Baruch Spinoza'dır. Sonsuz niteliklere sahip bir tek sınırsız varlığın olabileceğini öne süren Spinoza'ya göre Tanrı ve doğa aynı gerçekliğe verilen iki ayrı addan başka şeyler değildir.

*bugünün meseleleri arasından mazi ile kaynaşma çareleri arar. Hece vezninde aruzun sesini bulmaya çalışanlardandır.*³²¹

Tanpınar'ın şiiri, Türk edebiyatında doğrudan doğruya ne divan ne de halk şiiri geleneğine bağlanabilir. Yahya Kemal'in şiirine, fikirlerine veya dünya görüşlerine hayran olduğu halde, nesirlerinde bunu geliştirdiği halde şiirde onu da izlemekten kaçınmıştır. Birçok çağdaşları gibi Anadolu şiirine ve folklorla da gitmemiştir. Şiir anlayışıyla biraz Ahmet Haşim'e yaklaştığı söylenebilir. Fakat Tanpınar'ın benzerlerini bilhassa Fransa'da en çok da sembolistler arasında bulabiliriz. Önce Baudelaire ile sınıksız ilgilenmiş; Verlaine'i Mallarme'yi beğenmiş, Goethe, Hoffman, Dostoyevski, Edgar Allen Poe, Valery, Andre Gide, Marcel Proust en çok sevdiği yazarlar ve şairler olmuştur.³²²

Ahmet Hamdi Tanpınar şiirde yer yer şahsî duygularını dile getirir yer yer de şahsî duygularını bütün insanlığa mal ederek "biz" adına konuşur.

Mehmet Kaplan onun bütün şiirlerini tem bakımından;

1. Dış âlemi tasvir edenler
2. Ruh hallerini imajlar ve sembollerle anlatan şiirler
3. Serbest imajlara dayanan şiirler

olmak üzere üç kısma ayırır ve onun asıl şahsiyetine uygun şiirlerinin serbest tarzda olduklarını vurgular:

*"Tanpınar, mizacı, muhayyilesi ve düşünüş tarzı bakımından dağınıklığa daha meyyledir. Bundan dolayı onun kendi şahsiyetine en uygun şiirler, kanaatime göre, "Eşik" ile "Zaman Kırıntıları"dır. Tanpınar, Valery'nin şekilci şiirine ısrarla bağlı kalmasaydı, serbest tarzda çok daha bol, çok daha güzel şiirler verebilirdi sanıyorum."*³²³

Tanpınar, aruzla başladığı şiir hayatında hece ile uzun bir süre şiirler verdikten sonra, XX. yüzyılın ilk yarısında artık Türkiye'de kesin zaferini ilan eden serbest vezinle de şiirler yazmıştır. İki klasik vezinle birlikte, serbest biçimli şiirlerini, heceyle kaleme aldığı "Eşik" ile birlikte ayrı bir kitap halinde yayınlamayı düşündüğü için, *Şiirler* kitabına almamıştır. Bu şiirler: "Eşik", "Zaman Kırıntıları", "Avare İlhamlar", "Üst Üste", "Son Yağma", "Başımızın Üstünde Bir Bulut", "Altın Güzeldir", "Kış Bahçesi", "Boğazda Gece", "İnsanlar Arasında" başlıklarını taşır. Şairin ayrıca yayınlanmamış ve tamamlanamamış serbest şiirleri

³²¹ Tanpınar, **Türk Edebiyatında Cereyanlar**'dan aktaran Ahmet Kabaklı, **Türk Edebiyatı** C.3, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 13.b., İstanbul 2006, s.582.

³²² Kabaklı, a.g.e., s.583.

³²³ Kaplan, **Tanpınar'ın Şiir Dünyası**, Dergâh Yayınları, İstanbul,1982, s.189.

bulunmaktadır. Bunlar da “Duru Bir Su Üstünde Uçsuz Bucaksız”, “Merdiven”, “Hangi Eşikte”, “Ölüler”, “Kış Bahçesi” ve “Sis” başlıklı şiirlerdir.³²⁴

Ahmet Hamdi Tanpınar, şiirinde divan edebiyatı, halk şiiri, Yahya Kemal Beyatlı ve Ahmet Haşim gibi yerli kaynaklardan ve Charles Baudelaire, Stephane Mallarmé, Paul Verlaine, Paul Valery, Gerard de Nerval gibi Fransız edebiyatının büyük isimlerinden beslenmiştir. Ancak o, farklı bir şair olmanın ve farklı bir sanat estetiği yaratmanın yeni birtakım imaj ve meselelerle meşgul olmaya bağlı olduğunun farkındadır. Edebiyatımızda o zamana kadar pek değinilmemiş rüya ve zaman kavramlarıyla bu derece meşgul olması biraz da bu sebebe dayanır.³²⁵

Tanpınar, daha çok hecenin 6+5 ile 4+4 veznini kullanır. Bu vezinlerin az heceli kelimeleri ve bu kelimelerden mürekkep mısraları sevdiği bilinmektedir. Onun için Tanpınar’ın şiirlerinde uzun soluklu ve ritmin “ben buradayım” dediği dalgalanmalar yoktur. Ustası Yahya Kemal’in aruz ısrarı Tanpınar’da hiç yoktur. Onun şiir estetiğinde divan ve halk şiirinden gelen unsurlar çeşitli olmakla beraber bunların daha çok mazmunlarda kendini gösterdiğini gözlemlenir. Fakat kelime seçiminde neredeyse divan şiirinde kullanılan bütün mücevher ruhlu kelimeleri şiirine taşır. O kelimelerin taşıdığı iç musiki ile mısra seviyesinde uyandırdığı müzikalite Tanpınar’ın kelime ve mısra müzikalitesini oluştururlar.³²⁶

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Aile*’de yayımlanan şiirleri tematik olarak aşk, İstanbul ve metafizik bireysellik şeklinde üçe ayrılabilir.

4.2.1. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Metafizik Bireysellik

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Aile* dergisinde yayımlanan “Eşik”, “Ömrün Sahili” ve “Zaman Kırıntıları” adlı şiirleri temaları bakımından metafizik bir bireysellik barındırırlar. Tanpınar bu şiirlerinde kişisel duygu dünyasını metafizik motiflerle yoğurarak dile getirmiştir.

Tanpınar’ın en uzun ve en önemli şiirlerinden biri olan “Eşik”³²⁷ *Aile* dergisinin dokuzuncu sayısında yayımlanır.

Tanpınar “Eşik” te yoğun semboller ve istiareler yoluyla duygusal ve ruhsal bir otoportre ortaya koyar, Şiirde özleyiş, arayış, bulamayış, bulamayışı kabulleniş ve bu

³²⁴ Emine Elif Özer, “Tanpınar’ın Şiir Anlayışı ve Şiirinin Kaynakları Üzerine Bir İnceleme, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Denizli, 2012, s.7.

³²⁵ Kabaklı, a.g.e., s.583.

³²⁶ Ali İhsan Kolcu, **Zamana Düşen Çılgılık: Tanpınar Şiirinin Epistemolojik Temelleri & Tanpınar’ın Şiir Estetiği**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002, s.222.

³²⁷ Tanpınar, Eşik, **Aile Dergisi**, S.9, İstanbul 1949, ss.6-9.

kabullenişin eşlik ettiği ruhsal tatminsizliklerin betimlenmesi ve ifadelendirilmesi söz konusudur.

Prof.Dr. Mehmet Kaplan'ın *Tanpınar'ın Şiir Dünyası* adlı eserinde belirttiğine göre Tanpınar'ın "Eşik" adlı şiiri on, on beş senelik bir çalışmanın ürünüdür. Bu şiirin ilk şekli *Kültür Haftası* adlı derginin 15 Kasım 1936'da çıkan ilk sayısında yayımlanmıştır. Fakat Tanpınar bu şiir üzerinde çalışmaya devam etmiş ve ilk kez yayımlanışının üzerinden on üç sene geçtikten sonra *Aile* dergisinin dokuzuncu sayısında tekrar yayımlamıştır. Yine Prof.Kaplan'ın belirttiğine göre Tanpınar, "Eşik" adıyla ikinci defa olarak *Aile* dergisinde yayımladıktan sonra da bu şiir üzerinde çalışmaya devam etmiştir. Çünkü ona göre "Eşik" hâlâ onun istediği mükemmeliyete ulaşmış değildir. Fakat Tanpınar'ın ömrü bu şiiri nihai haline getirmeye yetmemiştir.³²⁸ Dolayısıyla "Eşik" manzumesinin son hali *Aile* dergisinde yayımlanan halidir.³²⁹

Ayrıca bu şiirin ilk haliyle ikinci hali arasında ciddi farklar vardır. Prof. Dr. Mehmet Kaplan "Eşik" şiirinin *Kültür Haftası* dergisinde yayımlanan ilk haliyle *Aile* dergisinde yayımlanan ikinci hali arasındaki farklar üzerine şunları söyler:

"Zamanla gelişen, değişen ve zenginleşen hayat tecrübesi, kültürü, ifade vasıtaları, ikinci "Eşik"e birincisiyle mukayese edilemeyecek kadar karmaşık ve mükemmel bir şekil vermiştir. Bu esnada Tanpınar, Valéry'den duygu ve düşüncelerini sembollerle ifade etmesini ve bilhassa kelimelerden çok daha mühim olan şiir sentaksını öğrenmiş bulunuyordu.

Şairdeki psikolojik değişmeyi "eşik" kelimesinin bu ikinci devrede kazandığı yeni sembolik manalardan da çıkarmak mümkündür. Bu kelime artık, şairin dış âleme kapalı "ben"ini değil, dış âlemde karşılaştığı iki muammayı, kadını ve kâinatın sınırlarını anlatır. Eşik kelimesi onda derin bir duyguyu sembolize eder. Fakat bu duyguyu uzun yıllar şekillendiremez.³³⁰

Tanpınar bu şiirinde diğer şiirlerinde kullandığı temaları bir araya getirmiş hatta bazı şiirlerindeki mısraları birebir bu şiirine de koymuştur. Mesela "Raks" şiirindeki:

Tılsımlı kadehi her susuzluğun

mısraı aynen, "Güller ve Kadehler" in ilk şeklindeki:

Yıldızların sana ördüğü masal

³²⁸ Kaplan, a.g.e.,s.124.

³²⁹ Tanpınar bu şiiri sağlığında yayımladığı *Şiirler* kitabına almamıştır.

³³⁰ Kaplan, a.g.e.,s.126.

mısraı:

Yıldızların bize ördüğü masal

şeklinde, “Deniz” şiirindeki:

Bin elmas parıltısı ve mahrem mırıltıdan

mısraı ise,

Bin elmas parıltı oyun ve halka

olarak “Eşik” şiirinde yer alır.³³¹

“Eşik” şiirine genel bir pencereden bakıldığında bireysel bir mahrumiyet manzarasının çizildiği ve “mahrumiyet” ile “kavuşma” arasındaki eşiği geçememe durumundan yakınıldığı görülür. Şiirde bir dileğe veya bir hayale erişmek için çaba sarf etme ancak sukuttan ve mevcut halin devamından başka bir şey bulamama söz konusudur. Şair, zihinsel ve ruhsal medcezirlerle, metafizik çağrışımlarla ve yer yer derinleşip yer yer alenîleşen metaforlarla iç içe geçmiş şiir katmanları inşa etmiş bu şiir katmanlarıyla gerisinde veya üzerinde kaldığı eşikleri anlatmıştır.

Tanpınar’ın bu şiirinde “eşik” iki âlem arasındaki sınırı sembolize eder. Gerçekle hayal ve içle dış arasındaki sınırı...İnsanların çoğu ya kendi dışlarında yahut içlerinde yaşarlar. Tanpınar ise hayatı boyunca bu ikisi arasında kalmıştır. Denemelerinde, hikâye ve romanlarında “iç” ve “dış”a “gerçek” ve “hülya”ya hemen hemen aynı ehemmiyeti verir. Ve birinden ötekine kolaylıkla geçer³³². Tanpınar, “Eşik”te bu dünya ile öte dünya, azap ile haz, gece ile gündüz, Doğu ile Batı, hayal ile hakikat suç ile ceza, aşk ile ölüm, sevgi ile nefret gibi zıtların eşiğindedir.³³³

“Eşik” ve “Zaman Kırıntıları” şairin üzerlerinde en çok uğraştığı kendi ilham ve sanatını en fazla ortaya koyduğu kompozisyonlardır. Tanpınar, bu iki şiirini vücuda getirirken diğer şiirlerinde olduğu gibi Paul Valéry’yi örnek almıştır. “Eşik” ve “Zaman Kırıntıları” Valéry tarzındadır. Fakat Valéry taklidi değildir. Bu Valérien karakter her iki şiirin uzun ve karmaşık yapılarında, duygu ve düşünceleri zengin imajlarla anlatan örgülerinde görülür.³³⁴

Eşik kavramı rüya ve zaman kavramları gibi Tanpınar’ın edebî muhayyilesinde devamlı aktif haldedir. Tanpınar kendisini bu kavramlardan kurtaramaz. Tanpınar, edebiyat

³³¹ Kaplan, a.g.e., s.128.

³³² Kaplan, a.g.e., s.126.

³³³ Şahin,a.g.e., s.29.

³³⁴ Kaplan,,a.g.e.,s.123.

üzerine yazdığı makalelerde aşkla ölümün iç içe olma halini ve uykuyla uyanıklık arasını veya rüyadan arta kalan zamanı ifade ederken de eşik kavramını kullanır. Bu çerçevede:

“Aşk, ruhun ebediyete doğru yaptığı geniş hamlede kendi kendisini ikrarı, zamanı yenmek için insan iradesinin muhtaç olduğu teksif kudretine ve iradeye erişmesidir; ölüm bu merhalede bir kemalin bir tamamıyla bekçisi olur. Birincisinden yorulunca öbürüne, ikincisinden korkunca birincisine sığınanlar, bu ikiz tecrübenin verebileceği mazhariyetlerin eşiğinde kalmış olur³³⁵ ve “Öteden beri rüyanın ikinci bir hayat olduğu söylenir. “İç içe iki oda gibi, uyanık hayat ile rüya hali yan yana dururlar. Dramın kahramanları maddeden ziyade ruh olduğu için, birinden öbürüne çabuk geçilir. Bir anda karanlık bir eşik atlanır ve bir başka yıldızın kendisine mahsus nizamı altında, başka bir zaman ve uyanık halden çok ayrı, daha geniş imkânı, daha kesif, son derece hızlı ve tesadüfe bağlı bir hayat başlar³³⁶ gibi ifadeler kullanan Tanpınar “Eşik” şiirinin yanı sıra “Üst Üste”, “Deniz” ve “Hangi Eşik” gibi şiirlerinde de bu imgeyi kullanmıştır.

Eşik kavramının müzik ve coğrafya terimlerindeki anlamları dikkate alınmazsa; eşik, Türkçede umumiyetle mekân olarak evin en dış kapısının altında bulunan küçük basamak olarak adlandırılabilir. Bu basamak, evi dış mekânla iç mekâna bağlayan bir nevi küçük, dar ve çok az yükseltisi olan bir aralıktır.

Tasavvufta ve genelde Doğulu kavimlerde eşiğin bir kutsiyeti vardır. Ulu kişilerin ululuğunu anlatmak için oturdukları evlerin eşiklerinin ululuğundan söz edilir. Eşik mahviyeti simgeler. Müridin, şeyhin kapısının eşiğini öpmesine eşiğe baş koyma denir.

‘Aldım himmetimi geçtim zulmeti

Kestim zünnârı şeyh eşiğinde

(A.M. Hüdayi)

Yûnus el hak dildâra müştak

Eriştim aşka şeyh eşiğinde.

(Yunus Emre)

³³⁵ Tanpınar, **Edebiyat Üzerine Makaleler**, Dergâh Yayınları, İstanbul,2005,s.134.

³³⁶ Tanpınar, a.g.e,s.32.

Eşik zahirden bâtna, mecazdan hakikate geçilmesini sağlayan veya hücrede oturan mürşide, o vasıtayla Hakk'a ermeyi temin eden önemli bir yerdir. Bunun için değerli sayılır. Eşiğe baş koymak bir bağıllık ifadesidir. Eşiğe basılmaz, eşik öpülür.³³⁷

Tanpınar'da ise eşik kavramının kendine has anlamları vardır. Tanpınar'ın şiirlerinde imgeler ve motiflerle dolu birçok kavram vardır. Bu kavramlardan biri de “eşik kavramı”dır. Eşik kavramı bir yönüyle diğer kavramlardan ayrılır, çünkü Tanpınar'ın dünyasını açan bütün kavramların ve sözcüklerin gelip oturduğu yerdir eşik: tereddüt, rüya, sis, ikilik, bitmemişlik, arta kalmak... Fert ve cemiyet, Şark ve Garp, eski ve yeni.³³⁸ Bir de bu kavramlara Tanpınar'ın zaman algısı eklenebilir.

Tanpınar'ın eşik kavramını kullanmasının nedenlerinden biri, Tanzimat dönemiyle başlayan süreçte modernizmi ve medeniyet değişimini içselleştirmeyen insanların ikilik içinde kalmasıdır. Bu ikilik, evvelâ hayatta başlamış, sonra cemiyetimizi zihniyet itibariyle ikiye ayırmış, nihayet ameliyesini derinleştirerek fert olarak da içimize yerleştirmiştir³³⁹. İkilik kavramı, Tanpınar'da her iki medeniyetin arâfi kabul edilebileceği eşik olarak tezahür eder. Bunda, Türk toplumunun “mazisinde kalan izlerle modern hayatın yeni şeklini yaratmasının”³⁴⁰ da rolü vardır. Tanpınar; Bir huzursuzluğun romanı “Huzur”da³⁴¹, ironik bir dille kaleme aldığı iki medeniyet arasına sıkışıp kalmış insanlarla *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*'nde, hayatlarını seyirciler önünde değil de perdenin arkasında yaşayanlarla *Sahnenin Dışındakiler*'de, günlerini gerçekle hayal, uykuyla uyanıklık arasında geçirenlerle “Abdullah Efendi'nin Rüyalari”nda bu eşikte yaşayan insanların hayat hikâyesini anlatır. Aslında Tanpınar'ın eşik kavramına sıkça başvurması toplumun Doğu-Batı medeniyetleri arasında sıkışıp kalmasının yanı sıra kendi mizacından da kaynaklanır. Çünkü roman ve hikâyelerindeki kişiler gibi kendisi de hayatını eşikte yaşamaktadır. Çünkü eşik, Tanpınar'ın evidir.³⁴²

Tanpınar, hayatın her alanında eşikte kalmışlığın ikilemini yaşamıştır. “Mizacı itibariyle dış âlemin uyarılarını kuvvetle hisseden Tanpınar'da duyularını imajlar hâline sokan bir muhayyile gücü vardır. O dış âlemin güzellikleri kadar, rüyaların esrarlı dünyasını seyretmekten de hoşlanır. Buna “Eşikte durmak veya yaşamak” adı verilebilir. Gerçek olan hangisidir? Duyuların bize bildirdiği dış dünya mı, yoksa hülya ve rüyaların sezdirmediği başka

³³⁷ Süleyman Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabcacı Yayınları, İstanbul, 2001, ss.127-128.

³³⁸ Handan İnci, “Eşikte Bir Yazar”, *Eşik Cini Dergisi*, S.3, İstanbul, 2006, s.5.

³³⁹ Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2005, s.34.

³⁴⁰ Tolga Bayındır, “Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Eserlerinde Ölüm-Hayat Çatışması ve Trajik Olan”, *Turkish Studies*, s.8/4, İstanbul, 2013, s.340'tan aktaran Karçığa, a.g.e., s.133.

³⁴¹ Berna Moran, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2007, s.269.

³⁴² İnci, a.g.e., s.5.

bir âlem mi?”³⁴³ sorularının cevabını arayan Tanpınar, zamanla mekân arasında eşikten hakikatleri anlamaya çalışır. Bu sorular, bu arayış Tanpınar’ı “Üst Üste” şiirinde varlıkların yaratılış sırlarına kadar götürür ve kabulle ret arasında yine eşikte bırakır.

Tanpınar’ın takındığı bu ontolojik tavrı Mehmet Kaplan:“*Buna “eşikte yaşamının tradejisi” de diyebiliriz. Zira Tanpınar, hayallerinin çağrısını dinlemeyerek kendisini tamamıyla dış âleme verebilseydi, hiç olmazsa maddî hazlarla tatmin olacaktı. Yahut tam tersine, içinden Tanrı’ya, din duygusuna yükselebilseydi manevî bir huzura kavuşacaktı. Bu ikisini de yapamadı; “eşikte” kaldı.*”cümleleriyle açıklar.

“Eşik” şiirinin edebî ve düşünsel arka planı budur.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın en büyük şiirlerinden biri olan “Zaman Kırıntıları”³⁴⁴ ilk olarak *Aile* dergisinin on üçüncü sayısında yayımlanır.

“Zaman Kırıntıları” Ahmet Hamdi Tanpınar’ın serbest vezinle yazdığı şiirlerden biridir. Şiirin geneline karamsarlık, yılgınlık ve bu duyguların dokuduğu bir kabullenmişlik hâkimdir. Şair, dünyadan ve bu dünyaya nizam veren beşerî hakikatlerden kendisi ve insanlık adına şikâyetçidir. Ona göre dünya hatalı bir şekilde yaratılmıştır. Dünya, yaratılış ve var ediliş itibarıyla ideal bir yer değildir. Bunun için şair sevdiği kadına, kadını yücelten bir üslupla “*Niçin sen yaratmadın bu dünyayı?*” diye sorar. Tanpınar “Zaman Kırıntıları”nda bu soruyu sorar ancak dünyanın yaratıcısını değiştirmenin imkânsız olduğunu da farkındadır. Bu farkında oluş ve dünyanın değişmeyeceğine dair bu bilinç şairi dünyanın kötücül hallerini kabullenmeye iter. “Zaman Kırıntıları” şiiri bu şekilde oluşur.

Bu şiirinde şair, zaman kırıntılarının yani birbirlerinden bağımsız anların kozmos içindeki değişik görüntülerini belli bir plana bağlı kalmadan gözler önüne sermeye çalışır. Şiirin serbest vezinle yazılmış olması savrulan ve birbirinden bağımsız zaman kırıntılarının (an) ruhuna uygun düşmektedir. Zira Tanpınar’ın zaman anlayışında zamanı zapt ü rapt altına almak yoktur.³⁴⁵

Zaman kavramı rüya ve eşik kavramları gibi Tanpınar’ı en çok meşgul eden kavramlardandır. Bu durum şiirlerinde açıkça görülmektedir. Nitekim şiirlerinin bir kısmının başlığında bile zaman sözcükleri yer almaktadır: “Ne İçindeyim Zamanın”, “Sabah”, “Sabaha Karşı”, “Yollar Çok Erken”, “Bütün Yaz”, “Karışan Saatler İçinde”, “Bursa’da Zaman”, “Akşam”.

³⁴³ Kaplan,,a.g.e.,s.126.

³⁴⁴ Tanpınar, Zaman Kırıntıları, *Aile Dergisi*, S.13, İstanbul 1950, s.9.

³⁴⁵ Kolcu, a.g.e. s.215.

Başlıklar dışında, bilinçli bir biçimde Tanpınar'ın tüm şiirlerinde zamanla ilgili birçok sözcük geçer. Tanpınar'ın zamanı, şiirlerindeki genel ve egemen havaya uygun olarak, tılsımlı ve mucizevî anlardan oluşur.³⁴⁶

“Eşik” şiirinde kapalı ve sembolik olarak anlatılan hayal ile gerçek arasındaki tezat ve bunların çatışmasından doğan trajedi “Zaman Kırıntıları” nda daha açık ve kuvvetli bir şekilde ifade edilmiştir. Diğer şiirlerinde umumiyetle hayallerinin yarattığı ideal âleme daha fazla yer veren şair, burada çıplak, çirkin ve abes realiteyi ön plana alır ve kendinde uyandırdığı duyguları şiddetli, çarpıcı imajlar ve serbest nazmın imkân verdiği patetik(ihtilaçlı) bir sentaksla anlatır. Birbirinden ayrı, küçük ve miskin bir hayat süren insanlar, yani biz, “günlerin tozlu aynalarında, sessiz kanat çırpan ve bu aydınlıkta artık kendi gölgelerini lüzumsuz gören sinekler haline gelir.³⁴⁷ Bu durumdaki insanların mazilerinden yahut tarihten bahsetmesi hiç bir şeye yaramaz:

*Biz, zaman kırıntıları,
Zaman sinekleri,
Tozlu camlarında günlerin sessiz kanat çırpanlar
Ve lüzumsuz görenler artık
Bu aydınlıkta kendi gölgelerini!
Sanki siyah, simsiyah taşlar içinde
Siyah, simsiyah kovuklarda yaşadık biz,
Sanki hiç görmedik birbirimizi,
Sanki hiç tanışmadık!*

Dünya bize öyle kapattı kendisini...

*Neye yarar hatırlamak,
Neye yarar bu cılız ışıklı bahçelerde
Hatırlamak geçmiş şeyleri,
Bu beyhude akşam bahçesinde
Kapanırken üstümüze böyle
Zaman çemberi
Hatırlıyor yetmez mi?*

³⁴⁶ Ece Korkut, “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Şiir Dili ve Evreni”, **Edebiyat Fakültesi Dergisi**, C.26,S.1,Ankara,2009, ss.127-128.

³⁴⁷ Kaplan, a.g.e., s.136.

...

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın zaman anlayışını bütün cepheleriyle “Zaman Kırıntıları” şiirinde bulabiliriz. Onda Bergson'un süre ve zaman kavramlarıyla Proust'un hatırlama yoluyla geçmişi yeniden zihinsel anlamda yaratmasıyla, eşyaya sinmiş zamanın görüntülerini deşifre etme ameliyesine kadar bütün zaman biçimleri bir arada kullanılmıştır.³⁴⁹

Tanpınar'ın serbest şiirleri arasında “Zaman Kırıntıları” onun sanatının en iyi yansıdığı şiirlerdendir. Bu şiirde onun poetikasını kuran bütün hatıra, etkilenme, düşünme ve yorumların yansımalarını bulmak mümkündür. “Zaman Kırıntıları”nda aruz ve hecenin biçim kaygılarından kurtulan şair, bütün hayatında ve sanatında sorguladığı temel kavrama ulaşmış olmaktadır: Zaman.³⁵⁰

İlk kez *Aile* dergisinde yayımlanan “Zaman Kırıntıları” daha sonra herhangi bir değişikliğe uğramamış ve *Aile* dergisinde yayımlandığı haliyle Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Şiirler* kitabına girmiştir.

Aile'nin on dördüncü sayısında Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “Ömrün Sahili”³⁵¹ adıyla yayımladığı ve tabiat tasvirleriyle bezeli bir şiiri vardır. Şair mahmur bir yaz sabahında seyrettiği bir sahil manzarasını tasvir ederek başladığı şiirinde bir deniz evreni oluşturur. Bu deniz evrenini oluşturan tabiat unsurlarının zihniyet ve hissiyat dünyasında yarattığı çağrışımlarla bir şiir meydana getirir.

“Ömrün Sahili” Ahmet Hamdi Tanpınar'ın şiirlerinde sıklıkla başvurduğu rüya, deniz, kader gibi imgeleri içinde barındıran bir şiirdir. Şiir esasen bir tabiat ve bu tabiatın uyandırdığı duygular ve hayaller üzerine bir şiirdir. Fakat öte yandan bu şiirde sanki bir rüya manzarası tasvir edilmekte ve bir perdenin arkasından konuşulmakta gibidir.

Şair “Ömrün Sahili”nde yarattığı deniz ve rüya evreninde birden çok soyut ve somut kavrama ait çağrışımlar bulur. Güneşin doğuşunu kanlı bir manzaraya, yosun bahçelerini uzak vehimlere, güney rüzgârını rüyalara, duyduğu sesleri erişilmez hayallere benzetir. Uçup giden güvercinlerde hayatın güzelliğini gören şaire başucunda durup bekleyen kader ölümü hatırlatır.

“Ömrün Sahili” mutlulukla hüznün, yaşama sevinciyle ölüm korkusu gibi zıt duyguların bir arada olduğu bir şiirdir. Şiirdeki tüm bu imajlar, çağrışımlar ve benzetmeler şairi tek bir hakikate götürür: kaderin değişmez oluşu. Şair bu şiirde yarattığı sahil evrenini oluşturan

³⁴⁸ Tanpınar, a.g.e.,ss.6-10.

³⁴⁹ Kolcu, a.g.e., s.206.

³⁵⁰ Özer, a.g.e., s.8.

³⁵¹ Tanpınar, *Ömrün Sahili*, *Aile Dergisi*, S.14, İstanbul 1950, s.9.

unsurlarda değişmeyen ve değiştirilmesi mümkün olmayan kaderi görür. Bu, tüm güzelliklere son verecek olan ölümü getirecek kaderdir.³⁵²

4.2.2.Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Aşk

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Aile* dergisinde yayımlanan ilk şiiri derginin sekizinci sayısında çıkan "Mavi Maviydi Gökyüzü"³⁵³ adlı şiirdir ve bu şiir bir tabiat ve aşk şiiridir. Şair bu şiirinde tabiata ait birtakım motif ve renklerle beşerî aşkı bir çağrışım ilişkisi içinde birlikte düşünür. Tabiat, bu şiirde bütün varlığıyla şairin geçmişte yaşadığı bir aşkın sahnesi gibi resmedilir.

Tanpınar'ın bu şiirinde tabiat, en bakir ve en saf haliyle resmedilmiştir. Gökyüzü, ağaçlar, bulutlar, gölgeler ve bunlar gibi tabiat unsurları ayrı ayrı en olağan ve en doğal halleriyle şaire aşkını anımsatan bir armoni sergilerler. Şair, tabiatın güzelliğini âşık olduğu kadının zarafetinden ayrı düşünemez. Tabiat bir güzellikler ve teskin edici renkler armonisidir ama aynı zamanda da bir çelişkiler ve uyumsuzluklar ülkesidir. Işıklı havalarda yağmur yağması, rüzgârın bitmeyen uğultusuna karşılık çiçeklerin sessizliği ve gamlı türküleri andıran tabiat manzaralarına karşılık açılan kırmızı güller şairin şiirinde zikrettiği tabiata ait uyumsuzluk unsurlarından bazılarıdır. Tabiatın tüm bu uyumsuzluk ve çelişki unsurları da şaire sevgilinin halet-i ruhiyesindeki ve davranışlarındaki çelişkileri ve tutarsızlıkları hatırlatır. Tabiat hem temizliği ve saffetiyle hem de içinde süregiden karşıtlıklarla şaire âşık olduğu kadını hatırlatır. Bu bakımdan "Mavi Maviydi Gökyüzü" içinde hem pastoral hem de lirik unsurlar barındıran bir şiirdir.

Burada şiirin ilk kez yayımlandığı *Aile* dergisindeki haliyle Tanpınar'ın şiirlerini topladığı kitaptaki halinin farklı olduğunu da belirtmek gereklidir. *Aile* dergisinde şiirin ilk dörtlüğü şu şekildedir:

Mavi, maviydi gökyüzü
Bulutlar beyaz, beyazdı
Dalgaların üzüntüsü
Söyleyin ne garip yazdı³⁵⁴

...

³⁵² Ahmet Hamdi Tanpınar bu şiiri Şiirler kitabına alırken şiirin isminde bir değişikliğe gitmiştir. *Aile* dergisinde "Ömrün Sahili" ismiyle yayımlanan bu şiir Tanpınar'ın "Şiirler" kitabına "Bir Gül Tazeliği" ismiyle girmiştir.

³⁵³ Tanpınar, Mavi Maviydi Gökyüzü, *Aile Dergisi*, S.8, İstanbul, 1949, s.5.

³⁵⁴ Tanpınar, a.g.e., s.5.

Şair, şiirinin bu ilk dörtlüğünün son iki mısramını “Şiirler” kitabına alırken şu şekilde değiştirmiştir:

Mavi, maviydi gökyüzü
Bulutlar beyaz, beyazdı
Boşluğu ve üzüntüsü
İçinde ne garip yazdı³⁵⁵

...

Ahmet Hamdi Tanpınar, bu şiirinin diğer dörtlüklerindeyse daha sonra herhangi bir değişiklik yapmamıştır.

4.2.3. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde İstanbul

Cumhuriyet devri edebiyatımızda İstanbul’u tarihî, coğrafi ve kültürel yönleriyle en çok mevzu edinmiş ediplerden biri Ahmet Hamdi Tanpınar’dır. *Beş Şehir* adlı kitabında en geniş yeri İstanbul’a ayıran Tanpınar, roman ve hikâyelerinde de İstanbul’a geniş bir şekilde yer vermiştir. Onun özellikle *Huzur* adlı romanında İstanbul birçok semt ve mahallesiyle Mümtaz ve Nuran’ın aşklarına sahne ve mekân yapılmış ve soyut-somut, açık-kapalı pekçok yönleriyle betimlenmiştir.

Tanpınar’ın *Aile*’de İstanbul temalı bir şiiri yayımlanmıştır. Bu şiir derginin onuncu sayısında yayımlanan “Bir Gün İcadiye’de”³⁵⁶ adlı şiirdir. Tanpınar bu şiirinde Üsküdar’ın eski mahalleleri olan İcadiye ve Sultantepe’de geçirdiği bir günün, ruhunda, bilinçaltında ve hayal dünyasında yarattığı yansımaları anlatır. Tanpınar, bu mahalleleri kendi şiir ve anlatı dünyasında çok önemli bir yeri olan musikî motifleriyle bezeyerek tasvir eder.

İcâdiye’nin ve Sultantepe’nin Osmanlı devirlerinden izler taşıyan tarihî manzarası şairin zaman algısını genişletir, duyuş ve düşünüş dünyasında maziye ve bugünü harmanlar ve şairin ruhunda mazinin ve bugünün yoğun bir şekilde iç içe geçmişliğinden kaynaklanan medceziirlere neden olur. Bu mahalleler şairin ruhunda esrarengiz bir bestenin yapabileceği etkiyi yapar. Ömür ve onun içini dolduran şeyler bu bestenin(bu mahallelerin) etkisiyle bambaşka bir kimliğe bürünür ve şair tarafından bambaşka bir yorumlanış ve algılanışla

³⁵⁵ Tanpınar, Mavi Maviydi Gökyüzü, **Bütün Şiirleri**, 16.b., Hazırlayan: İnci Enginün, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2015, s.49.

³⁵⁶ Tanpınar, Bir Gün İcadiye’de, **Aile Dergisi**, S.10, İstanbul 1949, s.7.

görölmeye başlar. Şairin zihnini sürekli meşgul eden ömür, zaman ve aşk gibi kavramlar bu mahallelerde yepyeni anlamlar kazanır.

“Bir Gün İcadiye’de”de zihninin derinliklerinde küllenip unutulmuş birtakım hatıralar şairin bilincinde yeniden gün ışığına çıkar. Yahut belki de hiç yaşamadığı ve bu bakımdan hayal mahiyeti taşıyan şeyler şairin zihin ve hissiyat dünyasında tütmeye başlar. İcadiye ve Sultantepe mahallelerinde şair aslında var olmayan bir besteyi dinlemekte; bu beste de şairin hatıralarını yepyeni renk ve biçimlerle donatmaktadır. Çünkü şehirlerin ve mekânların şairin ruhunda ve hissiyat dünyasında doğrudan etkisi vardır.

Tanpınar, şehirleri binalar, köprüler ve yollardan oluşan bir yığın olarak görmez. Şehirlerin ruhu olduğunu düşünür, şehirlere birtakım metafizik vasıflar yakıştırmaktan hoşlanır. Öte yandan bu şiirdeki Üsküdar algısıyla Yahya Kemal’in şiirlerindeki Üsküdar algısı benzer taraflar barındırır. Yahya Kemal’in şiirlerinde uhrevî yönleriyle ön plana çıkarılıp bugünden ziyade maziye ait bir şehir gibi görölen Üsküdar “Bir Gün İcadiye’de” de benzer bir soyut algılanışla ele alınmıştır. Yahya Kemal’in “Hayal Şehir” adlı şiirinde:

Serviler şehri dalar kendi iç aydınlığına

diyerek vasıflandırdığı Üsküdar’da Ahmet Hamdi:

Harap mezarlıklarda ölülerin duası’nı

duyar ve Yahya Kemal’in

Başkadır bu akşam bütün akşamlardan

Güneşin vehmi saraylar yaratır camlardan

diyerek seyrettiği Üsküdar’da:

Belki en hülyalısı duyduğün masalların

O şafak saltanatı korularda dalların

diyerek gezinir.

Bu mahalleler şaire eskilikleriyle zamanın durduralamayacağını ve ölümün kaçınılmaz olduğunu hatırlatır. İnsan ömrünün bir masal gibi gelip geçici olduğunu ikaz eder. Şair İcadiye’de ve Sultantepe’de geçirdiği zaman süresince kendisini hayal-hakikat, mazi-bugün,

ömür-ölüm gibi zıtlıkların ortasında bulur. Bu mahallelerin manzarasında bir masal ve hülya âlemi görür ve şiirinde o âlemden ruhuna ekilen duygu ve düşünceleri ortaya koyar.

4.3. Aile Dergisinde Fazıl Hüsni Dağlarca

Fazıl Hüsni Dağlarca (1914-2008), *Aile* dergisinde sık sık yer alan şairlerdendir. Cumhuriyet dönemi şiirimizin en çok şiir yazan isimlerinden biri olan Fazıl Hüsni Dağlarca, “gerçek şiir muhayyilesi ile doğmuş”³⁵⁷ şairlerimizdendir. Dağlarca, yüze yakın şiir kitabı ve yirmi bine yakın şiiriyle Türk şiirinin önemli temsilcilerinden birisi olmuş ve pek çok şairi etkilemiş, döneminin şiir anlayışlarının dışında, kendine has bir şiir anlayışı çerçevesinde, aşırılıktan uzak, özgün söyleyiş ve imaj sistemiyle Türk şiirindeki yerini almıştır.

Şükran Kurdakul, Dağlarca’nın değişik dönemlerinde şiirine kaynak olan duyarlıkların üç yönde geliştiğini ifade etmiş ve bunlardan ikincisini, “insanın doğa ve aykırı toplum güçleri, kurulu düzenin görünen, görünmeyen yasaları içinde günlük yaşamlarını saran sıkıntı ve acıları, yoksulluk ve yoksunlukları, buhran ve patlamaları işlediği dışa açık, toplumsal şiirler”³⁵⁸ olarak belirtmiştir. Tacettin Şimşek ise; “dil ve tarih bilinci açısından bakıldığında Dağlarca’nın millî edebiyat çizgisine eklenen bireysel bir tavrın şairi olduğu”³⁵⁹ düşüncesindedir.

Bütün edebî yaşamını şiire hasreden Fazıl Hüsni Dağlarca, şiir dışında başka türlerde yazmamış, söylemek istediklerini şiirin imkânları vasıtasıyla dile getirmiştir. Şiir denizi çocuklardan mitlere, eşyadan insana, evrenden doğaya, köyden kente, ölüm düşüncesinden Tanrı’ya sığınma arzusuna kadar uzanan birçok kaynaktan beslenmiştir. Şair, şiirlerinde doğrudan ve dolaysız bir şekilde okuyucusunun karşısındadır.³⁶⁰

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının en çok şiir yazmış şairlerinden olan Fazıl Hüsni’nün şiirlerindeki tema çeşitliliği de bu ölçüde zengindir. Kahramanlık, ilahî aşk, Allah, memleket sevgisi, kadın, çocuk sevgisi, içkiye düşkünlük, Batılılaşma, Akdeniz medeniyeti, şehir hayatı, köy hayatı, arkadaşlık, yalnızlık, evrenin kaynağı, evrenin yaratılış sebebi, ölüm,

³⁵⁷ İnci Enginün, “Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri”, Türk Şiiri Özel Sayısı IV, (Çağdaş Türk Şiiri), TDK Yay., Ankara 1992, S. 481-482, s. 594.

³⁵⁸ Kurdakul, **Çağdaş Türk Edebiyatı 3/Cumhuriyet Dönemi I-Şiir**, Evrensel Basım Yayın, 4. b., İstanbul 2002, s. 188.

³⁵⁹ Tacettin Şimşek, “Masaldan Destana: Dağlarca’nın Şiiri”, **Hece** (Türk Şiiri Özel Sayısı), S. 54/55/56, Ankara 2001, s. 181.

³⁶⁰ Yaşar Şimşek, a.g.e., Fazıl Hüsni Dağlarca’nın Kızılırmak Kıyıları Şiirini Sosyolojik Okuma Denemesi, **Turkish Studies**, C.8/1, Ankara, 2013, s. 2551.

insan sevgisi, milli mücadele, Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Türk tarihi, İstanbul'un fethi, Çanakkale Savaşı, v.b. şiirlerindeki temalardan bazılarıdır.³⁶¹

Onun *Aile* dergisinde yayımladığı şiirlerse tema olarak üç kategoriye ayrılabilir: İstanbul'un fethi, memleket sevgisi ve Atatürk sevgisi.

4.3.1.Fazıl Hüsnu Dağlarca'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde İstanbul'un Fethi

Fazıl Hüsnu'nün *Aile* dergisindeki kahramanlık şiirlerinde Türk tarihindeki askerî zaferlere dayalı bir kahramanlık tasviri söz konusudur. Şairin bu şiirlerde en çok kullandığı tema Fatih Sultan Mehmet ve İstanbul'un fethidir. Bu şiirlerde İstanbul'un fethi destânî bir hadise gibi görülür ve doğaüstü birtakım motif ve imajlarla süslenerek fetih yüceltilir.

Daha önce Yıldırım Beyazıt ve II. Murat tarafından kuşatılan ancak fethedilemeyen İstanbul, Fatih Sultan Mehmet tarafından 29 Mayıs 1453 tarihinde elli üç günlük çetin bir kuşatmanın ardından fethedilmiştir. Bu fethin Türk ve İslam tarihi açısından stratejik ve manevî önemi çok büyüktür. Türkler, bu fetihle asırlardır hayalini kurdukları bir şehre sahip olmuşlardır. Osmanlı Devleti de bu fetihle büyük bir prestij ve yükseliş ivmesi kazanmıştır.

Türkler, İstanbul'u ele geçirdikten sonra giriştikleri bayındırlık faaliyetleriyle ve kültürlerini bu şehirde inkişaf ettirip yerleştirmek ve yaymak suretiyle şehrin çehresini değiştirmişler, şehri Türkleştirmişlerdir. Fetihden sonra devletin payitahtı yapılan İstanbul, kısa zaman içinde Türk-İslam medeniyetinin de başkenti durumuna gelmiştir. İstanbul'un fethi bu yönleriyle Türk edebiyatında pekçok şairin ve yazarın eserlerine mevzu olmuştur³⁶².

Fazıl Hüsnu Dağlarca'nın İstanbul'un fethiyle ilgili *Aile* dergisinde yayımlanmış altı şiiri vardır. Bu şiirler şunlardır:

“Fatih'in Gemileri”, “Fatih'in Sancaktarı”, “Fetih Gecesinde İstanbul”, “Fetih Aydınlığı”, “Gemi İstanbul” ve “İçinde”³⁶³

Bu şiirlerden ilki olan “Fatih'in Gemileri”³⁶⁴ *Aile*'nin sekizinci sayısında yayımlanır. Bu şiirinde fethi katılan bir askerın dilinden konuşan Fazıl Hüsnu, girişilen fetih hareketini

³⁶¹ Türkan Yeşilyurt, Fazıl Hüsnu Dağlarca'nın Şiirlerindeki Temalar, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara,2010, ss.37-351.

³⁶² Edebiyatımızda Fatih Sultan Mehmet ve İstanbul'un fethi üzerine birçok şiir vardır. Bunlardan bazıları şunlardır: Abdülhak Hamit Tarhan'ın, “Merkad-i Fatih'i Ziyaret”; Mithat Cemal Kuntay'ın, “Tekfur Sarayı ve Türbe-i Fatih”; Yahya Kemal Beyatlı'nın “İstanbul Fethini Gören Üsküdar”, “İstanbul'u Fetheden Yeniçeriye Gazel”; Orhan Seyfi Orhon'un “İstanbul'un Fethi”; Faruk Nafiz Çamlıbel'in “Fetih Rüyası”; Behçet Kemal Çağlar'ın “Battal Bizans Yolunda”; Mustafa Necati Karaer'in “İstanbul Kapılarında”; Arif Nihat Asya'nın “Fetih Marşı”; Mustafa Şerif Onaran'ın “Yol Ortasında Bir Çınar”. Bu konuda daha geniş bilgi için bkz.: Nurullah Çetin, Türk Şiirinde Fâtiş Sultan Mehmet ve İstanbul'un Fethi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Basın Yayın Müdürlüğü, İstanbul, 2005.

³⁶³ Fazıl Hüsnu Dağlarca, İstanbul'un Fethi ve Fatih Sultan Mehmet'le ilgili şiirlerini ilk baskısı 1953 yılında Varlık Yayınları tarafından yapılan İstanbul Fetih Destanı adlı kitabında toplamıştır.

coşkuyla karşılar ve bu hareketi ilâhî ve dünyevi âlemlerin ortak bir kendinden geçme haliyle karşıladığı bir hamle olarak görür. Şair, bu şiirinde İstanbul'un fethini epik bir üslupla yansıtır ve fetih hadisesini gemilerin karadan yürütülmesi olayının penceresinden görmeyi tercih eder:

*Çektik süslü kadırgaları binlerce kişi
Morarmış omuzlarımızda sanki bir demet
Sanki bahçeler genişliyordu kopardıklarımızla,
Sanki bizimle yürüyordu,
Kısmet³⁶⁵*

...

Fazıl Hüsnü, bu şiirinde İstanbul'un fethine katılan askerleri insanüstü ve rahmânî bir boyuta taşıyarak tasvir eder. Askerlerle birlikte, dünyayı, tabiatı ve Allah'ı da fetih olayının azameti ve heyecanına katar.

Fazıl Hüsnü *Aile*'nin onuncu sayısındaki "Fetih Gecesinde İstanbul"³⁶⁶ adlı şiirinde fethedilen şehrin yani İstanbul'un diliyle konuşur. Şiire göre fetihle birlikte İstanbul'un binlerce yıllık kaderi değişmiş ve şehir yeni sahiplerinin elinde hüviyet değiştirmeye ve yeni bir ruha bürünmeye başlamıştır.

Şair İstanbul'u bu şiirinde bir insan gibi duygulandırır, konuşturur ve düşündürür. Savaş bu şehir için yapılmıştır. Şehir fethin ilk gecesinde manzarasında meydana gelmeye başlayan değişimleri bir insanın gözleriyle görür, bir insanın beyniyle muhakeme eder ve bir insanın ruhuyla anlamlandırır. İstanbul, sâde bir üslûp ve lisanla adeta yeni evlenmiş bir gelin gibi konuşur. Bir yandan o güne kadarki tarihini yâd eder bir yandan da yeni sahiplerinin asaletine, mertliğine, müsamahakârlığına minnet duyar:

*Ellememişler meyvelerime aziz bahçelerde
Bir tek nefes dokunmamışlar canıma.
İhtiyar tarih görmemiş böylesini,
Tören yapmışlar vurulan kadersiz sultanıma.
Gönülleri ne büyük,
Zerre ilişmemişler dinime, imanıma.*

³⁶⁴ Fazıl Hüsnü Dağlarca, Fatih'in Gemileri, *Aile Dergisi*, S.8, İstanbul, 1949, ss.8-9.

³⁶⁵ Dağlarca, a.g.e.,ss.8-9.

³⁶⁶ Dağlarca, Fetih Gecesinde İstanbul, *Aile Dergisi*, S.10, İstanbul, 1949,ss.17-18.

*Götürüyordu bir desti su yeniçeri.*³⁶⁷

...

Şair “Fetih Gecesinde İstanbul”da fetih hadisesini baştanbaşa kutsar ve fetihle ilgili en küçük bir olumsuz manzara çizmez. Fethedilen İstanbul şaşkındır ama mutludur, İstanbul’un yerli halkı olan Hıristiyanlar dinlerine ve inançlarına ilişilmediği için müteşekkirdir. Şehri fetheden Türk askerleri kazandıkları zaferden dolayı gururlu ve huzurludurlar. İstanbul’u fetheden Türkler şehre büyük bir aydınlıkla gelmiştir sanki. Şair, fethi İstanbul için bir aydınlık ve aydınlanma hadisesi olarak görür.

Nitekim şair, *Aile*’de yayımlanan bir sonraki fetih şiirine “Fetih Aydınlığı”³⁶⁸ ismini koyar ve İstanbul’un kaderinde bir “parıltı” devri açıldığını ilan eder.

“Fatih’in Gemileri”inde bir askeri; “Fetih Gecesinde İstanbul”da İstanbul’u konuşuran şair, “Fetih Aydınlığı”nda şehrin fetih hadisesiyle aydınlanışını gözlemleyen bir dış göz olur. Şair bu şiirinde şehrin Müslümanlaşmaya başlamasını ve şehre yeni törelerin, anlayışların ve yeni bir kaderin hâkim olmaya başlayışını resmeder. Şaire göre fetih, İstanbul için bir fırsattır, nimettir hatta bir kurtuluştur.

Fatih Sultan Mehmet, İstanbul’a girdiğinde yıkılmış bir şehir ve yoksul bir halkla karşılaşır. Büyük bir eser olarak Ayasofya’yı bulur. Fazıl Hüsnü Dağlarca, “Fetih Aydınlığı”³⁶⁹ adlı şiirinde Ayasofya’ya gönderme yapar:

...

Hem kısıydı Ayasofya tekbir seslerine,

Dardı hem.

Hava bir yeşille bismillah gibiydi,

*Gökyüzü bir bahardı hem*³⁷⁰

...

Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın, derginin on yedinci sayısında yayımlanan “Fatih’in Sancaktarı”³⁷¹ adlı şiirinde de yine İstanbul’un fethine katılan bir Türk askeri tasvir edilir. Şiirde tasvir edilen asker bir sancaktardır. Bu askerin bir sancaktar olması tesadüf değildir. Zira bir şehre bir sancağın dikilmesi demek o şehre sahip olmak demektir. Bu bakımdan sancak semboldür, sancak taşıyan asker de sembol askerdir.

³⁶⁷ Dağlarca, a.g.e., ss.17-18.

³⁶⁸ Dağlarca, Fetih Aydınlığı, *Aile Dergisi*, S.16, İstanbul, 1951, s.25.

³⁶⁹ Yeşilyurt, a.g.e., s.259.

³⁷⁰ Dağlarca, a.g.e., s.25.

³⁷¹ Dağlarca, Fatih’in Sancaktarı, *Aile Dergisi*, S.17, İstanbul, 1951, s.13.

Fazıl Hüsni, “Fatih’in Sancaktarı”nda Türkler’in Kızıl Elma olarak gördükleri İstanbul’un fethi için çarpışmış sancak taşıyıcısı bir askeri tasvir eder. Sancağı taşıdığı için bütün gözler onun üzerindedir. Sancaktar asker, fethi gerçekleştirecek Türk ruhunu oluşturan bütün istisnai vasıfları varlığında toplamıştır. Gözü fetih ülküsünden başka hiçbir şey görmez. Bu ülkü için yaratılmış ve varlığı bu ülküden ibaret gibidir.

Fazıl Hüsni Dağlarca, *Aile*’de yayımlanan fetih şiirlerinin tamamında hamasi bir düşünüş ve algılayışla fetih ordusunu idealize eder. Bu orduyu hem cesaret ve ruh hem de insaniyet bakımından en kusursuz sıfatlarla sıfatlandırır. Fetih, tarihi tarih yapan, insanı da insan yapan hakikatlerden arındırılarak epik bir manzara içinde tasvir edilir:

Gürz ayaklı

Kalkan elli

Sancaktar olduğu

Sancak tutuşundan belli

...

Dağ inanmamış, derya inanmamış,

İnanmış o

Dağ düşer, derya düşer,

Sancaktar düşmez³⁷²

Fazıl Hüsni Dağlarca, derginin yirminci sayısında İstanbul’un fethini bu defa iki farklı şiirde işlemiştir. Bunlar şairin “Gemi İstanbul”³⁷³ ve “İçinde”³⁷⁴ adını verdiği şiirlerdir. Bu şiirlerdeki fetih algısı ve yorumlayışı şairin önceki fetih şiirleriyle hemen hemen aynıdır. Bu şiirlerde de idealize edilen bir şehir ve fetih söz konusudur. İstanbul ve onu fetheden askerler yüceltilmiştir. Bu şiirler epik ve hamasi bir dille söylenmiştir.

Şair bu sayıdaki şiirlerinde fetih için hazırlanan askerlere seslenerek onları motive etmeye ve cesaretlendirmeye çalışır. “Gemi İstanbul”da bir levende seslenen şair İstanbul şehrini yedi yelkeninden yedi iklim görünen bir gemiye benzetir. Aynı sayıdaki “İçinde” adlı şiirde ise şair İstanbul kuşatmasının tam kalbinde meydana gelen bir sahne yaratmaya çalışır. Kendisini savaşın ortasındaki bir komutan yahut eren kimliğine bürüyerek Fatih’in askerlerini yüreklendirmeye çalışır.

Şairin *Aile* dergisinde yayımladığı fetih şiirlerinin tamamında epik bir tavır ve hamasi bir söyleyiş vardır. Şair fetih olayından beş yüz sene sonra yaşamış bir kişi olarak hayal

³⁷² Dağlarca, a.g.e., s.13.

³⁷³ Dağlarca, Gemi İstanbul, *Aile Dergisi*, S.20, İstanbul, 1952, s.10.

³⁷⁴ Dağlarca, İçinde, *Aile Dergisi*, S.20, İstanbul, 1952, s.11.

dünyasında fetihle ilgili idealize edilmiş sahneler üretir. Okuyucularında İstanbul'un fethini temel alan bir ulusal gurur inşa etmeye çalışır. Bu şiirlerde, Fatih Sultan Mehmet, fetih askerleri, Türklere ait ulusal değerler ve İslam dini yüceltilir. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın *Aile* dergisindeki epik fetih şiirlerinde tarih bir ulusal büyüklük aracıdır.

Fazıl Hüsnü Dağlarca, İstanbul Fetih Destanı'nda yer yer tarihi telmihler yaparak İstanbul'un fethini şiir düzleminde anlatır. Şair bu fethi İsmail Parlatır'ın "Şairlerimizin Diliyle Türk Zaferleri" adlı yazısında belirttiği gibi "kardeşliğe, aşka, hakka, sevgiye açılan bir kapı olarak" görür.³⁷⁵

4.3.2. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın *Aile* Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Memleket Sevgisi

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın *Aile*'de yayımlanmış memleket sevgisi temalı şiirleri de vardır.

Şair, memleket şiirleri bağlamında değerlendirilebilecek çizgideki ürünleriyle, Anadolu'yu hâli ve görüntüsüyle şiire taşımıştır. Memleket üzerine şiirler yazan, "şairin dikkatinin üzerinde yoğunlaştığı mekânın sınırlandırılmış olması, onu çok daha iyi görmesi, tanınması ve sezmesine imkân vermektedir." Bu yönüyle Dağlarca'nın memleket temalı şiirleri yoğun bir dikkatin ürünleri olarak karşımıza çıkar.³⁷⁶

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın şiir haritasında gerek yurtiçinden gerekse yurtdışından pek çok şehir vardır. Bu haritada, yurtiçinden Adana, Afyon, Ağrı, Ankara, Antalya, Antep, Batman, Bayburt, Bitlis, Bursa, Çanakkale, Edirne, Erzincan, Erzurum, Giresun, Hakkâri, Iğdır, İzmir, İstanbul, Kars, Kayseri, Konya, Maraş, Mersin, Muş, Niğde, Samsun, Sivas, Trabzon, Urfa, Yozgat ve Zonguldak gibi şehirler vardır.³⁷⁷

Şairin *Aile*'de yayımlanan memleket sevgisi temalı iki şiiri de şehir eksenli kaleme alınmıştır ve Konya ve Sivas üzerinedir.

Fazıl Hüsnü'nün *Aile* dergisinde yayımlanan ilk şiiri de bir memleket şiiridir, bir şehir şiiridir. "Konya"³⁷⁸ adlı bu şiirinde Fazıl Hüsnü, Konya şehrini tarihi perspektifi içinde ele alır. Konya şehrinin Selçuklular ve Mevlâna devrinden Cumhuriyet Türkiye'si' ne uzanan tarihini şiir diliyle özetler.

³⁷⁵ Yeşilyurt, a.g.e., s.260.

³⁷⁶ Şimşek, a.g.e.,ss.2551-2552.

³⁷⁷ Yeşilyurt, a.g.e.,s.215.

³⁷⁸ Dağlarca, Konya, *Aile Dergisi*, S.6, İstanbul, 1948, ss.10-11.

Şairin “Konya” şiirindeki Konya şehri çok boyutlu ve çok kimlikli bir şehirdir. Hem bir bilginler ve âlimler şehridir hem de alplar ve akıncılar şehridir. “Alperen” ruh ve kimliğinin şehirleşmiş halidir:

*Asya’dan atlılar inmiş boy boy
Kuvvet ve adalet toplamış suları.
Taze bir imanla payidar,
Akmuş küffar illerine orduları
...
Her yanda rüzgâr ve hikmetler,
Mevlana doldurmuş her tarafı³⁷⁹
...*

Fazıl Hüsni’nün diğeri şiirleri gibi sade bir dille kaleme alınmış olan “Konya” şiiri Anadolu’nun ortasındaki bu tarih şehrinin şiirsel bir tarihçesidir ve bu şehrin kültürel varlıklarına dair bir özettir. Anadolu’nun merkezindeki Konya, Anadolu’ya bir yurt olarak şahsiyet kazandıran kavramların, motiflerin ve renklerin beşiğidir. Sadece Anadolu’nun değil dünyanın namli şehirlerinden biridir. Şair Konya’yı böyle görür. Konya’yı Konya yapan vasıflar ve hakikatler külliyyatını gururla yâd eder ve zikreder.³⁸⁰

Fazıl Hüsni’nün *Aile* dergisinde yayımlanan memleket sevgisi temalı diğeri şiiri derginin dokuzuncu sayısında yayımlanmıştır ve bu da bir şehir şiiridir. “Sivas’a”³⁸¹ adlı bu şiirinde Fazıl Hüsni Sivas şehrinin tarihi, destani ve coğrafi motifleriyle ele alır. Fakat “Konya” şiirinin aksine “Sivas’a” şiirinde baskın olan unsur şehrin tarihi ve kültürel özellikleri değil; coğrafi özellikleridir. Kışdır, dağlardır, kuşudur, çiçeğidir, gökyüzüdür. Konya şiirinde ilim ve tarih kavramlarını ön plana çıkaran Fazıl Hüsni, “Sivas’a” şiirinde şehrin çetin coğrafi şartlarını ön plana çıkarır. Hatta yer yer bu çetin coğrafyayı insan unsurundan arındırır ve bir şair olarak tek başına görüp gözlemlediği bir masal yurdunu tasvir eder gibi bir eda takınır.

Sivas’ın bir şiir şehri olarak şair tarafından seçilmesi tesadüfi değildir. Çünkü Sivas da tıpkı Konya gibi Anadolu’daki Müslüman-Türk kimliğinin sembol şehirlerinden biridir. Fazıl Hüsni, sade bir dil ve söyleyişle Sivas’ın Müslüman-Türk kimliğinin tarihini özetlemeye ve bu tarihe beşiklik etmiş coğrafyayı betimlemeye çalışır. Konya’da Mevlana’yı ve

³⁷⁹ Dağlarca, a.g.e.,10-11.

³⁸⁰ Fazıl Hüsni Dağlarca anne tarafından Konyalı’dır. Şairin çocukluğunun bir kısmı bu şehirde geçmiştir. Bu şiir şairin bu şehirde geçen çocukluğundan izler taşır.

³⁸¹ Dağlarca, Sivas’a, *Aile Dergisi*, S.9, İstanbul, 1949, s.11.

Selçuklular'ı hatırlayan şair Sivas'ta çileyi, derdi, tasayı ve hayatın meşakkatli tarafını hatırlar. Elbette ki Sivas da derin bir tarihi geçmişe sahiptir. Ancak Konya'nın tarihi görkemli bir imparatorluğa payitaht olmakla ve sufilikle yazılmışken Sivas'ın tarihini kara kışlar ve aşılmaz dağlar yazmıştır. Çünkü her şehir toprağından kendi kültürünü yaratır.

Şiirlerinde memleket sevgisi vatan toprağına ve o toprağıın sahip olduğı varlıklara duyulan sevgi demektir. Bir milletin kaderi üzerinde yaşadığı topraktan ve toprağı donatan şehirlerden ayrı düşünülemez.

Fazıl Hüsnu Dağlarca'nın şiirlerinde geçen şehirler; tarihiyle, insanıyla “mekânın ruhu”nu taşır. Çünkü bu şehirler yalnızca “mekân” değil, “yerleşilen mekân”dır.³⁸² Jean Robert'in Ivan İllich'ten aktardığına göre “yerleşmek, bir insanın kendi izleri arasında yaşaması” demektir.³⁸³ Fazıl Hüsnu Dağlarca'nın şiirlerindeki şehirlerde de “mekânın ruhu” vardır.³⁸⁴

Fazıl Hüsnu Dağlarca'nın *Aile* dergisinde yayımlanan memleket şiirleri yer yer lirik, yer yer epik yer yer de pastoral unsurlar barındırır. Onun şiirlerinde memleket sevgisi, memleketin sahip olduğı kıymetleri mütevazı-muazzam, iyi-kötü ayrımı yapmadan sevmek demektir.

4.3.3. Fazıl Hüsnu Dağlarca'nın Aile Dergisinde Yayınlanan Şiirlerinde Atatürk Sevgisi

Fazıl Hüsnu Dağlarca, *Aile* dergisinde Atatürk sevgisi üzerine bir şiir yayımlamıştır. “Mustafa Kemal'in Kartalı³⁸⁵” adlı bu şiir *Aile* dergisinin on üçüncü sayısında yayımlanmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk Çanakkale Savaşları'ndaki başarılarından itibaren Türk şiirine mevzu olmaya başlamıştır. Çanakkale Savaşları devam ederken Harbiye Nezareti'nin düzenlediğı bir gezide bir grup şair ve yazarla bu cepheye giden Mehmet Emin Yurdakul cephe dönüşü yazdığı Ordunun Destanı adlı uzun şiirinin bir kıtasında Mustafa Kemal'in adını ilk defa zikreder. Milli Mücadele'nin önderi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olmakla Mustafa Kemal Atatürk edebiyatımızda pekçok esere konu olmuştur.

Edebiyatımızda Atatürk'ü konu alan bir hayli eser vardır. Türk Edebiyatında bir “Atatürk edebiyatından” bahsetmek mümkündür.

³⁸² Yeşilyurt, a.g.e.,s.215.

³⁸³ Jean Robert, **Kent ve Halk: Kent Üzerine Alternatif Düşünceler**, çev. Özgür Orhangazi, Ütopya Yayınevi, Ankara 1999, s. 126'dan aktaran Yeşilyurt, a.g.e.,s.215.

³⁸⁴ Yeşilyurt, a.g.e.,s.215.

³⁸⁵ Dağlarca, Mustafa Kemal'in Kartalı, **Aile Dergisi**, S.13, İstanbul, 1950, ss.18-19.

Mustafa Kemal Atatürk'le (direkt ya da dolaylı olarak) ilgili bu güne kadar pek çok şiir, hikâye, roman, tiyatro vadisinde eser kaleme alınmıştır³⁸⁶. Özellikle şiirlerin sayısı oldukça fazladır ve bu şiirlerin derlenmesinden oluşan birçok antoloji hazırlanmıştır³⁸⁷.

Fazıl Hüsni Dağlarca da şiirlerinde Atatürk'ü en çok konu alan şairlerden biridir. Dağlarca, Atatürk üzerine kaleme aldığı şiirlerini, *Gazi Mustafa Kemal Atatürk, 19 Mayıs Destanı* ve *Anıtkabir* adlı şiir kitaplarında toplamıştır.

“Mustafa Kemal'in Kartalı” Fazıl Hüsni Dağlarca'nın *Aile*'de yayımlanan Atatürk temalı tek şiiridir. Bu şiirdeki Mustafa Kemal, asker Mustafa Kemal'dir ve şair onu bu şiirinde tabiattaki en yırtıcı ve kuvvetli canlılardan biri olan kartalla özdeşleştirmiştir. Bundan da öte asker Mustafa Kemal bu şiirdeki algılanış ve yansıtılışıyla masalsı ve mitolojik bir kahramana benzer:

*Masaldı dağlar taşlar gerçekten masaldı ha,
Geçiyordu Mustafa Kemal Çamlıbel'den
Yabanın kurdu kuşu seyrine inmiştiler,
Kara pençelerle, ak gagalarla
Susmuştu yeryüzü efsaneler içinde,
Masaldı dağlar taşlar gerçekten masaldı ha*³⁸⁸

...

Şiir boyunca şair, Mustafa Kemal'i meçhul bir yerden gelen heybetli bir kartalla birlikte zikreder.³⁸⁹ Özgürlüğün, cesaretin, kuvvetin sembolü olan kartal şiirde Mustafa Kemal'i kendisine yoldaş ve sırdaş olarak seçmiştir. Çünkü Mustafa Kemal, kartalın insan cinsindeki muadilidir. Mustafa Kemal, kazanacağı zaferlerin müjdesini ilk olarak bu kartaldan alır. Fazıl Hüsni bu şiiri sade bir dille hatta bir odada bulunan küçük bir toplulukla konuşur gibi yazmıştır. Şiir kırk iki mısradan oluşur. Şiirde uzak bir zamanda kalmış bir devre ait hatıralar masalsı bir üslup ve seslenişle anlatılır gibidir. Şiir dili içinde asker Mustafa Kemal, tabiatla iletişim kurabilen ve paganik güçleri olan mitolojik bir figür gibi tasvir edilir.

³⁸⁶ Geniş Bilgi İçin bkz. İnci Enginün, “Edebî Eser Kahramanı Olarak Atatürk”, Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları, Dergâh Yayınları, 2.b., İstanbul, 1991, ss.451-457.

³⁸⁷ Bunlardan bazıları şunlardır: Behçet Necatigil, Atatürk Şiirleri, T.D.K. Yayınları, Ankara, 1963; Mehmet Kaplan-Necat Birinci, Atatürk Şiirleri Antolojisi, K.T.B. Yayınları., Ankara, 1992; Muzaffer Reşit, Atatürk Şiirleri Antolojisi, Varlık Yayınları, İstanbul, 1950; Vecihi Timuroğlu, Atatürk Şiirleri, K.T.B. Yayınları, Ankara, 1994; Yekta Güngör Özden, Atatürk Şiirleri, Bilgi Yayınları, Ankara, 1994; Necdet Alpay, Türk Şiirinde Atatürk, Hürriyet Yayınları, 1. b., İstanbul., 1980.

³⁸⁸ Dağlarca, a.g.e.,ss.18-19.

³⁸⁹ Pekçok ulusal mitolojide önemli bir yeri olan kartal Yunan mitolojisinde de Olimpos Tanrıları'nın lideri Zeus'un sembol hayvanlarından biridir. Kartalın Zeus'un yıldırımlarını taşıdığına inanılır. Ayrıca savaşlarda Zeus'un yardımının ve zaferin işaretidir. Fazıl Hüsni Dağlarca'nın bu şiirini kartal imgesi üzerine kurması şiirde Mustafa Kemal'in mitolojik bir kahraman gibi yüceltilişine dönük açık bir işaretidir.

Öte yandan şiirde Çamlıbel kelimesi ile Koroğlu hikâyesine telmih yapılmakta ve Mustafa Kemal, Koroğlu'na benzetilmektedir. Mustafa Kemal'in, Koroğlu'nun özelliklerini taşıyan, yani cesur efsanevî, bir kahraman olduğu söylenmektedir. Mısra sonlarındaki "ha" ünlemiyle de şiire bir koçaklama ve türkü havası verilmekte ve söyleyiş bakımından da Koroğlu hatırlatılmaktadır.³⁹⁰

4.4.Aile Dergisinde Orhan Veli Kanık

Orhan Veli Kanık (1914-1950) *Aile* dergisine en çok eser ve katkı vermiş şairlerden biridir. Derginin yayımlanmaya başladığı 1947 yılından, 1950 yılındaki vefatına kadar Orhan Veli hem şiirleri hem de tercümeleriyle *Aile* dergisindeki varlığını sürdürmüş, ölümünden sonra da onun şiirleri ve tercümeleri *Aile* dergisinin çeşitli sayılarında yayımlanmaya devam etmiştir.

Orhan Veli'nin şiirleri, ilk yazdıkları hariç olmak üzere bir bütün teşkil eder. Şair, şiire 1936'da başlamış, 1937'den itibaren şiirde yeni bir tarz ve üslup yaratmış, bu yeni sesi ölünceye kadar devam ettirmiştir. Onun şiirlerini, ilk şiirleri ve Garip hareketi diye iki grupta incelemek mümkündür. Orhan Veli, 1937'den itibaren denediği yeni tarzı, 1941'de Melih Cevdet ve Oktay Rifat'la birlikte yayımladığı *Garip* adlı kitapta bir de şiir teorisi ile takviye etmiştir.

Orhan Veli'nin *Garip* kitabına koyduğu önsöz Türk şiirinde başlı başına bir merhale ve inkılaptır. Orhan Veli'nin gerek 1937'den sonra yazdığı şiirleri gerekse *Garip* önsözü, edebiyatımızda büyük tartışmalara yol açmış ve daha sonra da şiir dilinin değişmesine sebep olmuştur.³⁹¹ Orhan Veli, Garip hareketiyle o güne kadar gelmiş olan cansız, yüzeysel, insandan ve yaşamdan uzak şiir anlayışını yıkmış, daha gerçekçi, doğayla insanla, insanın mücadeleleriyle bağları daha sıkı bir şiire yolu açmıştır.³⁹²

Orhan Veli Kanık'ın *Aile*'de yayımlanan telif şiirleri de dil ve söyleyiş bakımından *Garip* havasını devam ettiren şiirlerdir. Onun telif şiirlerinin yanı sıra *Aile*'de manzum LaFontaine masalları çevirileri, çeşitli Fransız şairlerinden yaptığı şiir çevirileri ve manzum Nasrettin Hoca fıkraları yayımlanmıştır.

Orhan Veli Kanık'ın *Aile* dergisinde yayımlanan telif şiirleri şunlardır:

³⁹⁰ Ercilasun, a.g.e.,s.286-287.

³⁹¹ Ercilasun, a.g.e., s.127.

³⁹² Mehmet H. Doğan, "Yaprak Döneminde Orhan Veli", *Türk Dili*, S.291, Ankara, 1975, s.730.

“Denizi Özliyenler İçin”, “Gün Olur” ,“Hürriyete Doğru”, “Doğan Güne Karşı” , “Ayrılış”,“Yaşamak” , bir rubai. Bu şiirlerdeki belli başlı iki tema özgürlük ve yaşama sevgisidir.

Orhan Veli Kanık’ın *Aile* dergisinde yayımlanan şiirlerinin incelenmesine geçmeden önce *Aile* dergisinin sekreteri Şevket Rado’yla olan dostluğuna değinmek yerinde olacaktır.

4.4.1.Orhan Veli Kanık ve Şevket Rado Arasındaki Dostluk

Orhan Veli Kanık, *Aile* dergisinin sekreteri konumundaki Şevket Rado’ nun yakın dostlarından biridir. Şairin *Aile* dergisindeki varlığı bu dostlukla yakından ilgilidir. Orhan Veli’nin Şevket Rado’yla olan dostluğu 1930’lu yılların ikinci yarısına dayanır.

1936’da Şevket Rado şiirden çok gazetecilikle uğraşan biridir. Şevket Rado, Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday’la bu dönemde tanışmış ve dörtlü arkadaşlık böyle başlamıştır. *Şevket Rado’ya Mektuplar* adlı kitapta bu tanışma hakkında şu bilgiler verilir:

“Şevket Hıfzı artık şairlikten çok gazetecilikle uğraşıyor, şiir yazmaktan çok şiir okuyor, Varlık mecmuasına ve Akşam gazetesine şiire ve şairlere dair yazılar yazıyor, röportajlar yapıyordu. Ankara’da Orhan Veli, Oktay Rifat, Melih Cevdet üçlüsüyle bu sıralarda tanıştı. Hatta ilk tanışmaları askerlik kampında olmuştur. Üçü de henüz klasik tarzda, vezinli, kafiyeli şiirler yazıyorlardı. Ama bu ilk şiirlerinde de yeni bir hava getirmekte oldukları seziliyordu. Sonradan “şairâne”yi yıkan şiirlerini de onlardan ilk defa Şevket Hıfzı dinlemiş ve Akşam gazetesinde onların isimlerinden ve yeni şiirlerinden ilk defa Şevket Hıfzı bahsetmiştir. Garip ile ortaya çıktıkları zaman ise bilhassa Hececiler grubu ve eski zevke bağlı olanlar tarafından uğradıkları hücumlarda müdafaalarını hep Şevket Hıfzı yapmıştır.”³⁹³

Memurluk görevi nedeniyle uzun yıllar Ankara’da yaşayan Orhan Veli Kanık’la İstanbul’da yaşayan Şevket Rado arasındaki dostluk o devirdeki pek çok dostluk gibi mektuplaşmalar vasıtasıyla devam etmiştir. Orhan Veli yaptığı birtakım edebî çalışmalarla ilgili dostu Şevket Rado’yla mektuplar vasıtasıyla istişarelerde bulunmuş, Rado’nun çıkardığı yayınlarda çevirilerini ve şiirlerini yayımlatmıştır. Orhan Veli Kanık’ın edebî kariyerinin oluşmasında Şevket Rado’nun çıkardığı yayınların önemli katkısı olmuştur.

³⁹³ Şevket Rado’ya Mektuplar, Hazırlayan: Nedret İşli, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul,2014, ss.18-19.

4.4.2.Orhan Veli Kanık'ın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Özgürlük

Orhan Veli'nin *Aile*'de yayımlanan şiirlerinde özgürlük teması geniş bir şekilde işlenmiştir. Bu şiirlerdeki özgürlük betimlemelerinde deniz sevgisi, avârelik, kalendermeşreplik, toplum hayatından uzaklaşma arzusu, zaman zaman da umutsuzluk ve karamsarlık gibi motiflerin ağırlığı görülür. Orhan Veli Kanık'ın *Aile* dergisinde yayımlanan özgürlük temalı şiirleri şunlardır:

“Denizi Özliyenler İçin”, “Gün Olur” ve “Hürriyete Doğru”.

Derginin ilk sayısında şairin “Denizi Özliyenler İçin”³⁹⁴ adlı bir şiiri yayımlanır. Bu şiirinde Orhan Veli, denize duyduğu tutkuyu ve bağlılığı anlatır. Şair bu şiirinde dünyaya denizde gelmiş ve anavatanı deniz olan bir hayalî varlığın diliyle konuşur. Şair için dünyada yaşadığı yer bir sürgün yeri gibidir. Çünkü o, rûhen denize aittir. Denizin sakinlerine bahşettiği enginliğe ve özgürlüğe aittir. Şair, bu nedenle bir sürgün gibi yaşadığı şehirlerde denizin hasretiyle yanar, rüyalarında şehrin çatılarının üzerinden geçen gemiler görür. Denizin suyundan, kokusundan, tuzundan ve köpüklerinden ayrı kalmak hasretlerin en büyüğüdür:

*Gemiler geçer rüyalarımda,
Allı pullu gemiler, damların üzerinden,
Ben zavallı,
Ben yıllardır denize hasret,
Bakar bakar ağlarım*

*Hatırlarım ilk görüşümü dünyayı,
Bir midye kabuğunun aralığından:
Suların yeşili, göklerin mavisini,
Lâpinaların en harelisi...
Hâlâ tuzlu akar kanım
İstiridyelerin kestiği yerden.³⁹⁵*

...

Deniz, engin maviliği, çalkantılarına sınır olmaması ve başıboş ve hırçın rüzgârların yurdu olmasıyla aynı zamanda bir özgürlükler ve erişilen hayaller âlemidir. İnsan doğası ve

³⁹⁴ Orhan Veli Kanık, Denizi Özliyenler İçin, *Aile Dergisi*, S.1, İstanbul,1947,s.13.

³⁹⁵ Kanık, a.g.e.,s.13.

yaratılışı gereği içinde bir yığın, hayal ve istek barındırır. Fakat hayat pekçok insana isteklerine kavuşma fırsatı vermez. İnsanları sürekli isteklerini baskılamaya veya ertelemeye zorlar. İsteddiği şeylere kavuşamayan, dilekleri hayat tarafından söndürülen ve yaratılış anında varlığına zerk edilmiş hayalleri gerçek yapacak imkânları yaşadığı şehirlerde bulamayan insan kendisini sürekli sürgünde ve gurbette hisseder. Orhan Veli'nin bu şiirinde denize özlem duyulması bir anlamıyla da erişilemeyen dilekleri ve gerçekleştirilemeyen hayalleri temsil eder.

Aile dergisinde yayımlanan Orhan Veli şiirlerinde özgürlük kavramıyla deniz imajı birbirleriyle özdeşleşmiş durumdadır. Denizi düşününce şairin aklına özgürlük gelir ve yine şairin imajlar dünyasında özgürlüğü en iyi sembolize eden şey denizdir. Deniz uçsuz bucaksızdır. Uçsuz bucaksız rüzgârların beşiği ve ana yurdudur. Deniz, göz alabildiğince uzanan enginliğiyle insanı yaşama tutkusuyla ve özgürlük aşkıyla doldurur.

Şairin zihniyet ve duygu dünyasındaki deniz-hürriyet birlikteliğine dair diğer örnek *Aile* dergisinin ikinci sayısında yayımlanan “Gün Olur”³⁹⁶ adlı şiirdir. Bu şiirde deniz, şairde zamanı ve menzili belli olmayan yolculuklara çıkma isteği uyandırır. Deniz, şairi bir gayeye veya bir mecburiyete bağlanmadan yaşanan bir hayata çağırır. Deniz, şaire eğer hayatın bir gayesi olmak zorundaysa bu gelişigüzel gezmek ve gönül nereyi çekerse oraya gitmektir diye telkinlerde bulunur. Şiire göre özgürlük geleceğin, hatta bir gün sonrasının bile kaygısını gütmenden yaşayabilmektir. Bu şiire göre özgürlük doğayla ve doğayı doğa yapan unsurlarla iç içe olmak ve yoldaşlık etmektir.

Orhan Veli Kanık'ın *Aile* dergisinde yayımlanan şiirlerinde deniz özgürlüğü çağırıştırır, özgür adam sürekli bir deniz arayışı ve hasreti içinde olur.

Şairin özgürlük-deniz özdeşleştirmelerinin bir diğeri derginin üçüncü sayısında yayımlanan “Hürriyete Doğru”³⁹⁷ adlı şiirdir.

Orhan Veli bu şiirinde gün doğmadan denize açılan balıkçıların algı ve duygu penceresinden dünyaya bakar. Deniz bu insanlarda yarattığı yaşama tutkusuna ve özgürlük coşkusuna iştirak eder, insanları denizler dolusu özgürlüğe davet eder:

*Gün doğmadan,
Deniz daha bembeyazken çıkacaksın yola.
Kürekleri tutmanın şehveti avuçlarında,
İçinde bir iş görmenin saadeti,*

³⁹⁶ Kanık, Gün Olur, *Aile Dergisi*, S.2, İstanbul,1947,s.33.

³⁹⁷ Kanık, Hürriyete Doğru, *Aile Dergisi*, S.3, İstanbul,1947,s.10.

Gideceksin
Gideceksin ırıpların çalkantısında.
Balıklar çıkacak yoluna, karşıcı;
*Sevineceksin.*³⁹⁸

...

Görüldüğü gibi şairi denize bağlayan faktör denizin insana verdiği dünyanın kaygılarından uzaklaşıyor olma duygusudur. Denize açılınca karadaki hayata ait boğucu mecburiyetler ve yıpratıcı klişeler geride kalır. Denizde sadece denizin düzen ve yasaları geçerlidir. Bu yasalarda da aslolan şey kaygısızlıktır, kalendermeşrepliktir, bedenen özgür olmak ve ruhen özgür hissetmektir.

Diğer taraftan şairin deniz ve özgürlük temalarına şiirlerinde geniş bir şekilde yer vermesi maneviyatında yer alan toplumdaki kaçış ve medenî hayattan çekiliş ihtiyaçlarıyla da açıklanabilir.

Çekilme/kaçış, bireyin ilkin inandığı, katıldığı sosyal amaçlardan temelli olarak uzaklaşması demektir.³⁹⁹ Kişi kurduğu kişisel ideali gerçekleştirmekten vazgeçmemekle birlikte, bunu başarıya ulaştırmadaki yolların tıkanıp sanısıyla bir “bozgun ve karamsarlık” ya da “suskunluk” ve gizli bir küskünlük içine girmeyi tercih eder. Bireyin amacını gerçekleştirmekten en azından fiilî olarak vazgeçmesinde, içinde bulunduğu toplumsal yapının, çevrenin, dolaylı ama büyük bir rolü vardır.⁴⁰⁰ Orhan Veli'nin *Aile*'de yayımlanan deniz ve özgürlük temalı şiirlerinde bu tip bir kaçışın izleri görülür.

Mustafa Şerif Onaran Orhan Veli için “*Gözyaşları bol bir şairdir*⁴⁰¹” ve “*Denizde yitip gitmeyi özgürlüğe kavuşmak bilen bir şairdir.*”⁴⁰² der.

Orhan Veli, hayatının tamamını ülkenin en çalkantılı günlerinde geçirmiştir. O, çocukluğunu I. Dünya Savaşı yılları ile Millî Mücadele döneminde, gençlik yıllarını genç Türkiye Cumhuriyeti'nin yoklukla geçen sancılı kuruluş günlerinde, kemal çağını ise II. Dünya Savaşı'nın bütün dünyayı kasıp kavuran çığlıkları arasında geçirmek zorunda kalmış bir şairdir. Bu dış çevreye yönelik olumsuzluklara eşlik eden ferdî sıkıntılar şairi oldukça derinden sarsmıştır.

³⁹⁸ Kanık, a.g.e.,s.10.

³⁹⁹ Barlas Tolan, **Çağdaş Toplumun Bunalım-Anomi ve Yabancılaşma**, Ankara İktisadi ve İdari İlimler Akademisi Yayınları, Ankara, 1980,s.76.

⁴⁰⁰ Sazyek, a.g.e.,s.35.

⁴⁰¹ Mustafa Şerif Onaran, “Orhan Veli’de Ozansılık”, **Türk Dili**, S.291, Ankara, 1975, s.719.

⁴⁰² Onaran, a.g.e., s.721.

Savaş yıllarının bunalımları ve işsizliğin getirdiği sıkıntılara, materyalizm, mekanizm, pozitivizm üçlemesiyle ifade edilen metafizik kıymetleri yok sayan fikir hareketlerinin etkisi eklenmiş ve onu toplumun değer yargılarıyla çatışmaya itmiştir. Bunların etkilerini ve ferdi ıstıraplarını, çocukluğunun mutlu, sorumsuz, dertsiz, ıstırapsız dünyasına kaçarak azaltmaya çalışmış; bu kaçışın hayatın gerçeklerinden kurtaracak devamlı bir etkisi olmayınca çeşitli sığınaklara sığınmıştır. Bir nevi kendi “fildişi” kulesine çekilmiştir. Zaman zaman bu hayatı çekilmez bulan şair, öte inancının kaybıyla tekrar yaşama bağlanmıştır. Yaşama sevinci ve kara alayla sıkıntılarının yükünü hafifletmeye yönelmiştir. Bazen de hayallerinin peşinde sürüklenerek bilinmeyen, mutluluğun hüküm sürdüğü dünyalara kaçmaya çalışmıştır.⁴⁰³

Şairin denizi bir kaçış yeri ve sığınak gibi görmesinin ardında şairin ruh dünyasına ait bu bireysel gerçeklikler yatar.

Şair, karada yani şehirde süregiden bir hoşnutsuzluk ve kısıtılmışlık halet-i ruhiyesi içindedir. İnsan şehir hayatının getirdiği toplu yaşama kurallarına ve monotonluğa ancak içgüdülerine kodlanmış olan özgürlük duygusunu baskılayarak ve kısıtlayarak uyum sağlayabilir. Şairde bu kısıtılmışlık duygusundan ve monotonluk halinden yorulmuşluk hâli sezilir. Kurtuluşu ise insanlardan uzaklaşmakta ve ömrünü deniz hayatına adamakta görür.

4.4.3. Orhan Veli Kanık’ın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Yaşama Sevgisi

Yaşama sevgisi teması Orhan Veli’nin *Aile* dergisinde yayımlanan şiirlerinde işlediği diğer temadır. Onun *Aile* dergisinde yayımlanan yaşama sevgisi temalı şiirleri şunlardır:

“Doğan Güne Karşı”, “Ayrılış” ve “Yaşamak”.

Orhan Veli’nin *Aile* dergisinde yayımlanan yaşama sevgisi temalı ilk şiiri derginin on birinci sayısında yayımlanan “Doğan Güne Karşı”⁴⁰⁴ adlı şiirdir.

Şair bu şiirinde dünyanın sıradan ve her günkü güzelliklerini anlatır. Bir gün uykusundan uyanan şair dünyanın güzelliklerle dolu olduğunu düşünür ve ruhunu ve bedenini bu güzelliklere açarak mutlu olabileceğini kendi kendisine telkin eder. Ancak en saf ve en basit haliyle dünya, ne kadar güneş pırıltıları ve ışıkla doluyorsa bir o kadar da çatışma ve hayal kırıklıklarıyla doludur.

İnsan yatağından kalkar, penceresinden dünyaya bakar. İnsan, bu bakış esnasında ömrünü ve kafasının içini doldurmuş olan meselelerden, muammalardan ve sıkıntılardan

⁴⁰³ Arif Yılmaz, “Orhan Veli’de Kaçış”, **Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.2011/10(1), ss.276-277.

⁴⁰⁴ Kanık, Doğan Güne Karşı, **Aile Dergisi**, S.11, İstanbul,1949,s.7.

arınarak güneşe bakarsa mutlu olabilir. Yeni bir günde her gün olduğu gibi güneşin doğması ve ışıklarıyla dünyayı doldurması, yaşamının güzel olduğunu düşünmek için yeterlidir. Fakat o güneş aynı zamanda çatışmaların, çekişmelerin, bireysel ve toplumsal hayal kırıklıklarının ve tükenmeyecek gibi görünen adaletsizliklerin ve ıstırapların üzerine doğar. İnsan gündeğümünde bedenini doğan güneşe açarken aynı zamanda o güneşin altındaki kötülöklere ve süregiden kahırlara da açmış olur. İyiyile kötü, güzelle çirkin dünyada hep yan yanadır. Birinin diğferinden tamamen uzaklaşabildiğı bir hal söz konusu değildir.

Dünyadaki basit şeylerle, dünyayı dünya yapan ve her gün kendisini tekrar edip duran resim ve seslerle mutlu olunabilir. İnsan olmak mutluluğa her zaman aç olmak demektir. Orhan Veli'nin şiirlerinde dünyanın bu her günkü hallerinden mutluluk ve yaşama enerjisi çıkarma önemli bir motiftir. Yeni bir güne uyanmak bile bir mutlu olma sebebidir. Ama dünya sadece güneş ışıklarının bir günün başlangıcındaki tazeliğinden ibaret değildir. Kişi, ihtiyaç duyduğu mutluluğa dünyanın bitmek tükenmek bilmeyen kötülöklere rağmen ulaşmak zorundadır.

Aynı sayıda üç mısralık “Ayrılış”⁴⁰⁵ şiirinde ise Orhan Veli biraz daha karamsardır:

*Bakakalırım giden geminin ardından;
Atamam kendimi denize, dünya güzel;
Serde erkeklik var, ağlayamam.*⁴⁰⁶

Bu şiirde yaşanan dünyadan memnuniyetsizlik hissedilmektedir. Bir gemi bazı insanları kötü bir dünyadan alıp güzel bir âleme götürür ancak o gemide şaire yer yoktur. Artık yaşamaya sebep yoktur belki ama dünya en kötü haliyle bile yaşamaya değıecek kadar güzeldir. Belki bu çelişkinin yarattığı ruhsal çöküntüden insan ağlayarak kurtulabilir. Fakat şaire göre ağlamak bir erkeğıe yakışmaz. Toplum, ağlamayı bir erkekte zayıflık olarak görür. Bu nedenle şair ağlamanın getirebileceğı ferahlama ve teskin olma halinden de mahrum kalır. Günler, kırılan hayallerden, umutsuzluklardan ve yıpratıcı paradokslardan ibaret bir mecrada ilerleyip gider.

Aile dergisi yayın hayatına devam ederken Orhan Veli Kanık 16 Kasım 1950 tarihinde ansızın vefat eder. Dergi bu vefatı on altıncı sayısında okuyucularına şöyle duyurur:

“Kıymetli şair Orhan Veli Kanık henüz pek genç yaşında iken ansızın vefat etti. Yeni bir şiir anlayışı getiren eserlerinden başka Türk edebiyatına *La Fontaine* tercümeleri ve

⁴⁰⁵ Kanık, Ayrılış, *Aile Dergisi*, S.11, İstanbul,1949,s.5.

⁴⁰⁶ Kanık, a.g.e.,s.5.

Nasrettin Hoca hikâyeleriyle büyük hizmet eden bu kıymetli şairin ölümü matbuatımızda derin bir teessür uyandırmıştır. Bu teessüre biz de iştirak ederken bu nüshamızdan itibaren, onun hiç neşredilmemiş Nasrettin Hoca hikâyelerini okuyucularımıza takdim ediyoruz.

Orhan Veli'nin elimizde bunlardan başka daha 5 Nasrettin Hoca hikâyesiyle son yazdığı bir şiiri, bir rubaisi, bir de Baudelaire' den tercüme ettiği "Yoksulların Ölmü" adlı bir şiir tercümesi vardır. Bunları da gelecek sayılarımızda okuyucularımıza sunacağız."

Orhan Veli'nin vefatını bu şekilde duyuran Aile vefat duyurusunda söz ettiği manzum Nasrettin Hoca fıkralarını o sayıda yayımlar. Bir sonraki sayısı olan on yedinci sayısında şairin bir rubaisini bir de "Yaşamak"⁴⁰⁷ adlı bir şiirini yayımlar.

Manzum Nasrettin Hoca fıkraları ayrı tutulursa bu şiirler onun ölümünden sonra dergide yayımlanan ilk şiirleridir. Bu şiirleri derginin sekreteri Şevket Rado kısa bir yazı yazarak takdim eder ve "Yaşamak" adlı şiirin hikâyesini derginin okuyucularıyla paylaşır. Buna göre yaşamaya dair bu şiirleri Orhan Veli, ölmeden iki ay evvel Şevket Rado'ya Aile dergisinde yayımlanması için getirmiştir. Şevket Rado "Orhan Veli'nin Son Şiirleri"⁴⁰⁸ adlı kısa yazısında bu şiirlerin hikâyesini şöyle anlatır:

"Bu nüshamızda Orhan Veli'nin en son yazdığı iki şiirini neşrediyoruz. Orhan Veli bu şiirleri bana ölmeden iki ay evvel getirmişti. İkisinin de yaşamaya dair oluşu şimdi insanın yüreğini sızlatıyor. Arka sahifelerde göreceğiniz bu şiirleri Aile dergisi üç ayda bir çıktığı için hemen neşredememiştik. Orhan Veli şiirleri bıraktıktan bir ay sonra tekrar geldi. "Yaşamak" adlı şiirinin son üç mısraını çıkaracağını söyledi. Ben bu üç mısraın şiirdeki en güzel mısralar olduğunu söyledim.

- *Evet, dedi, öyle ama lüzum yok. Ondan evvelki mısralarda her şey anlatılmış oluyor. Son üç mısra bir tekrardır; lüzumsuz tafsilattır. Çıkarırsak şiir daha tamam, daha mükemmel olur.*

*Ben kendisine aynı fikirde olmadığımı tekrarlamakla beraber neşrederken çıkaracağımı söyledim. Müsterih; çıktı gitti."*⁴⁰⁹

Şevket Rado Orhan Veli'ye "Yaşamak" şiirinin son üç mısraını dergide yayımlamayacağını söylemiştir. Fakat Orhan Veli'nin çok geçmeden ölmesi üzerine ona verdiği bu sözü tutmamaya karar verir. Çünkü bu son üç mısra Orhan Veli öldükten sonra daha anlamlı bir hale gelmiştir. O mısralar şunlardır:

⁴⁰⁷ Kanık, Yaşamak, **Aile Dergisi**, S.17, İstanbul, 1951, s.9.

⁴⁰⁸ Rado, "Orhan Veli'nin Son Şiirleri", **Aile Dergisi**, S.17, İstanbul, 1951, s.7.

⁴⁰⁹ Rado, a.g.e., s.7.

...
Yaşamak kolay değil ya kardeşler
Ölmek de değil
*Kolay değil bu dünyadan ayrılmak*⁴¹⁰

Şiirlerinde sıkıntı, ıstırap ve çilelerinden kaçmak için ölümü özleyen bir görüntüde olan Orhan Veli, bazen de ölmek istemez. “Denize Doğru” adlı hikâyesinde intiharını bir iradesizlik olarak görür ve bu hayatın zorluklarını yenen birisinin ölümü istemeyeceğini söyler:

“İntihar bir iradesizliktir. Dünyadaki güçlükleri yenebilen, o iradeyi gösterebilen kimse kolay kolay ölüme razı olmaz. Ölüme razı olan, hiçbir şeyle cedelleşemeyen, bu savaşta bütün ümitlerini kaybeden kişidir. O ümitleri kaybetmek için de, insanın kendisini dünyaya bağlayacak hiçbir şeyi olmamalı Ne para, ne aşk, ne muhabbet, ne şeref, ne namus.” (...)
*“Hayır, ölmek istemiyorum.”*⁴¹¹

Şair *Aile*'de yayımlanan “Yaşamak”⁴¹² şiirinde de yaşamla ölüm arasında tercih yapmaya çalışan bir görüntüdedir. Şair bu şiirinde yaşamak ve ölmek arasında gider gelir; yaşamak da istemez, ölmek de.

Bu sayıda yayımlanan Orhan Veli şiirleri “yaşamak” ve “insandaki yaşamak içgüdüsü” üzerine kaleme alınmıştır. Şair bu şiirlerinde insanların hayata kopmaz bağlarla bağlı olduğunu söyler, hangi durum ve şartlar içinde olursa olsun insanların hayattan vazgeçmek istemeyeceklerini ifade eder. Onun derginin bu sayısında yayımlanan bir rubaisinin teması da yine yaşamak sevgisi ve içgüdüsüdür. *Aile*'de yayımlanan tek Orhan Veli rubaisi de budur:

Ömrün o büyük sırrını gör bir bak da
Bir tek kökü kalmış ağacın toprakta
Dünya ne kadar tatlı ki binlerce kişi
*Kolsuz ve bacaksız yaşayıp durmakta*⁴¹³

⁴¹⁰ Kanık, a.g.e., s.9.

⁴¹¹ Kanık, Denize Doğru, s.34.

⁴¹² Kanık, Yaşamak, *Aile Dergisi*, S.17, İstanbul,1951,s.9.

⁴¹³ Kanık, Rubai, *Aile Dergisi*, S.17, İstanbul,1951,s.8.

4.4.4. Orhan Veli Kanık'ın Aile Dergisinde Yayımlanan Manzum Nasrettin Hoca Fıkraları

Orhan Veli Kanık'ın *Aile* dergisinde yayımlanan şiirlerinin önemli bir kısmını da manzum Nasrettin Hoca fıkraları oluşturur. Onun 1950'deki ölümünden sonra dergide yayımlanmaya başlanan bu manzum fıkralar derginin on altıncı ve on sekizinci sayılarında toplam dokuz parça olarak yayımlanır. Bu manzum fıkralar daha önce hiçbir yerde yayımlanmamıştır.

Orhan Veli, *Nasrettin Hoca Hikâyeleri* adlı kitabında Nasrettin Hoca fıkralarını şiirleştirmesinin öyküsünü şöyle anlatır:

“ *La Fontaine'in masallarını Türkçe'ye çevirdiğim sıralarda dostum Şevket Rado bana Nasrettin Hoca'ya ait fıkraları da manzum olarak yazmanın iyi bir şey olacağını söylemişti. Böyle bir işin ehemmiyeti üzerinde, doğrusu, o zaman pek düşünmemiştim. Bu fıkraları bulabilmek için bir kaç kitap karıştırdıktan sonra gördüm ki ünü yabancı ülkelere kadar yayılmış olan bu millî kahramanın hikâyeleri daha hâlâ Türkçe olarak yazılmamış. Güzel bir üsluptan geçtim, okuduğum kitaplarda, doğru dürüst bir Türkçe bile yoktu. Bunun üzerine de, bu fıkraları okunabilir bir dille yazmanın, küçümsenmeyecek bir iş olduğuna inandım.*”⁴¹⁴

Görüldüğü gibi Orhan Veli'nin Nasrettin Hoca fıkralarını şiirleştirmesinde Şevket Rado'nun da etkisi vardır. Orhan Veli'nin *Nasrettin Hoca: 70 Manzum Hikâye* adlı bu kitabı ilk olarak 1949 yılında Doğan Kardeş Yayınevi tarafından yayımlanır. Fakat *Aile* dergisinde yayımlanan dokuz manzum fıkra bu kitapta yayımlanan fıkraların dışındadır.

Manzum Nasrettin Hoca hikâyelerinin şiir dili ve üslup olarak Orhan Veli'nin şiirlerinde farklı bir yeri vardır ve onun Garip akımı çerçevesinde yazdığı şiirlere benzemezler. Kafiye ve yer yer vezinli bir örgüleri vardır. Orhan Veli manzum Nasrettin Hoca fıkralarında kullandığı şiir dilini şöyle açıklar:

“*Bunları yazarken La Fontaine'in, fablelerinde kullandığına benzer bir nazım şekli kullandım, ölçünün yer yer değişmesi, bu manzumeleri, hep aynı ölçüyle sürüp giden manzumelerdeki biteviyelikten kurtardı. Ayaklarda da dilimizin Türkçeleşmesinden sonra şunun bunun uydurduğu kafiye kaidelerine bağlı kalmadım. Zaten, öteden beri, bu kaidelerin batı dillerindeki kaidelere benzemediğini görüp üzüldüm.*”⁴¹⁵

⁴¹⁴ Kanık, **Nasrettin Hoca:70 Manzum Hikâye**, Doğan Kardeş Yayınları, İstanbul, 1949,s.3.

⁴¹⁵ Kanık, a.g.e., s.3.

Aile dergisinin on altıncı sayısında Orhan Veli Kanık'a ait toplam beş manzum Nasrettin Hoca fıkrası yayımlanır. Bunlar sırasıyla “Hızlı Çocuk”⁴¹⁶, “Öteye Git”⁴¹⁷, “Yeni Eşek”⁴¹⁸, “Korkacak Ne Var?”⁴¹⁹ ve “Mum”⁴²⁰ adlı manzum hikâyelerdir. On sekizinci sayıda ise Orhan Veli'nin son dört manzum Nasrettin Hoca hikâyesi yayımlanır. Bu manzum hikâyeler de sırasıyla, “Çok Gezen”⁴²¹, “Azrail Beğenecek”⁴²², “Beğenecek”⁴²³ “Geçinmeye Niyet”⁴²⁴ ve “Ölmeseydi”⁴²⁵ adlı manzum fıkralardır.

Bu son manzum fıkralar *Aile* dergisinin bu sayısında okuyucuya şu cümlelerle takdim edilir:

*“Rahmetli şair Orhan Veli'nin hiçbir yerde çıkmamış Nasrettin Hoca hikâyelerinden son dört tanesini de bu sayımızda yayınlıyoruz.”*⁴²⁶

Aile dergisinde Orhan Veli Kanık imzasıyla yayımlanmış manzum Nasrettin Hoca fıkralarından bir örnek şudur:

Mum

*Hocamızın karısı doğuracak
Doğum sancısı gece vakti tutar.
Hemen çağırılır yakın komşular;
Ebe falan getirilir çabucak;
Hep birden geçilir faaliyete.
Hocamız da katılır bu heyete
Odayı aydınlatır elinde mum.
Ala ala Heylerle olur doğum.
Daha vakit kalmadan sevinmeye
Başlar bir yavru daha görünmeye.
Hoca hemen püf der söndürür mumu.
Hepsi aman hoca derler oldu mu?
Şimdi arap saçına dönecek bütün işler.*

⁴¹⁶ Kanık, Hızlı Çocuk, *Aile Dergisi*, S.16, İstanbul, 1951, s.11.

⁴¹⁷ Kanık, Öteye Git, *Aile Dergisi*, S.16, İstanbul, 1951, s.12.

⁴¹⁸ Kanık, Yeni Eşek, *Aile Dergisi*, S.16, İstanbul, 1951, s.13.

⁴¹⁹ Kanık, Korkacak Ne Var?, *Aile Dergisi*, S.16, İstanbul, 1951, s.14.

⁴²⁰ Kanık, Mum, *Aile Dergisi*, S.16, İstanbul, 1951, s.15.

⁴²¹ Kanık, Çok Gezen, *Aile Dergisi*, S.18, İstanbul, 1951, s.7.

⁴²² Kanık, Azrail, *Aile Dergisi*, S.18, İstanbul, 1951, s.8.

⁴²³ Kanık, Beğenecek, *Aile Dergisi*, S.18, İstanbul, 1951, s.9.

⁴²⁴ Kanık, Geçinmeye Niyet, *Aile Dergisi*, S.18, İstanbul, 1951, s.10.

⁴²⁵ Kanık, Öteye Git, *Aile Dergisi*, S.18, İstanbul, 1951, s.12.

⁴²⁶ Şairin *Aile* dergisinde yayımlanan dokuz manzum Nasrettin Hoca fıkrası onun bu yetmiş manzum fıkradan oluşan Nasrettin Hoca kitabının sonraki baskılarına eklenmiş ve kitaptaki manzum fıkra sayısı yetmiş dokuza çıkmıştır.

“Hani tam da ışığı söndürmenin sırası!”
O zaman bizim hoca kızgın kızgın şöyle der:
- Mumu gören geliyor. İmaret mi burası?”⁴²⁷

4.4.5. Orhan Veli Kanık’ın Aile Dergisinde Yayımlanan Tercüme Şiirleri

Aile dergisinde Orhan Veli Kanık’ın çevirisiyle toplam altı adet çeviri şiir yayımlanmıştır. Tamamı Fransız edebiyatından olan bu çevirilerde Orhan Veli, Arthur Rimbaud’dan iki, Charles Baudelaire’den iki, Pierre de Ronsard ve Paul Verlaine’den de birer şiir tercüme etmiştir.

Paul Verlaine’in “Nevermore” adlı şiiri “Geçmiş Ola” başlığıyla dördüncü sayıda, Arthur Rimbaud’un “Sensation” adlı şiiri “Duyum” başlığıyla beşinci sayıda; “Ophélie” adlı şiiri “Ofelya” başlığıyla yedinci sayıda; Pierre de Ronsard’ın bir sonesi “Sonnet” başlığıyla dokuzuncu sayıda; Charles Baudelaire’in “L’Homme et la Mer” adlı şiiri “İnsan ve Deniz” başlığıyla altıncı sayıda; “La Mort des pauvres” adlı şiiri “Yoksulların Ölümü” başlığıyla yirminci sayıda Orhan Veli Kanık’ın çevirileriyle yayımlanmıştır.

Orhan Veli Kanık, *Çeviri Şiirler* adlı kitabında şiir tercüme etmesinin gerekçelerini şöyle açıklar:

“Şiir tercümesinin adamakıllı güç, hatta çok kere imkânsız bir şey olduğunu hatırdan çıkarmamak lazım. Burada sadece mütercim olarak konuşmuyorum. Kendim de şiir yazdım. Bir şiirin ancak bir defa söylenebileceğini, ancak bir türlü söylenebileceğini kendi tecrübelerimle biliyorum. Bu gerçeği Fransız şairi Cocteau şöyle anlatıyor: “ Bir şiir hiçbir dile tercüme edilemez. Hatta yazılmış görüldüğü dile bile.” Peki mademki öyle, insan bu kadar güç, bu kadar imkansız bir işe niçin girişiyor? Bunun cevabını kendime göre vermeye çalışayım. Şiir başka bir dile ister çevrilsin ister çevrilmesin, bir şair başka memleketlerin şairleri gibi duymaya, onların düşündüklerini düşünmeye, onların usullerini kullanmaya kalktı mı kendi imkânlarının başka hiçbir suretler genişletilemeyecek bir şekilde genişlediğini görüyor. Bu yalnız şair için değil, okuyucu için de böyle.”⁴²⁸

Aile dergisinde Orhan Veli Kanık çevirisiyle yayımlanan ilk şiir Paul Verlaine’in (1844-1896) derginin dördüncü sayısında yayımlanan “Geçmiş Ola”⁴²⁹ (Fr. Nevermore) adlı şiiridir. Bu şiir bir aşk ve tabiat şiiridir.⁴³⁰

⁴²⁷ Kanık, Mum, *Aile Dergisi*, S.16, İstanbul, 1951, s.15.

⁴²⁸ Kanık, *Çeviri Şiirler*, 2.b.,Adam Yayınları, İstanbul, 2000, s.119.

⁴²⁹ Paul Verlaine, Geçmiş Ola(Fr.Nevermore), çev.Orhan Veli Kanık, *Aile Dergisi*, S.4, İstanbul, 1948, s.5.

Derginin beşinci sayısında Orhan Veli'nin Arthur Rimbaud'dan (1854-1891) Duyum⁴³¹(Fr. Sensation) adıyla çevirdiği şiir, hem aşk hem özgürlük hem de tabiat hasreti çeken bir adamın ruhsal durumu ve düşüleri üzerine kaleme alınmıştır. Rimbaud, bu şiirinde insanlardan ve şehirlerden uzaklaşma arzusunu dile getirir, mutluluğa ve özgürlüğe erişme gayesiyle tabiata yönelir. Tabiatta, modernite ve şehirlerdeki kolektif hayat sayesinde ulaşılabilen imkânlardan mahrumiyet söz konusudur belki ama insan şehirdeki bu imkânlara özgürlüğünden ve mutluluğundan kısmen de olsa feragat ederek ulaşabilir.

Şehirlerde topluluk halinde yaşamının getirdiği yazılı olan ve olmayan kurallar bütünü, insanı kendisini sınırlandırmaya, baskılamaya hatta inkâr etmeye sevk eder. Oysa tabiat insan için bir yalnızlık ve inziva yurdudur. Hayallerini, hissedişlerini ve dileklerini serbest bırakabileceği bir mecradır.

Rimbaud “Duyum” adlı bu şiirinde şehirlerden birtakım fedakârlıklar ve feragatler karşılığında alınabilen yarım mutlulukları terk eder, tabiatın engin özgürlüğünde başıboş bir gezintiye çıkarak içgüdülerini ve hayal dünyasını şehrin kir ve pasından arındırır. Tabiatın bağı şairin bedenine ve ruhuna ferahlık verir, uğultular içinde uzayıp giden buğday tarlaları ve gökyüzünün berrak maviliği şairi hür olmanın zevkiyle doldurur:

*Mavi yaz akşamları, patikalarda, dalgın,
Gideceğim, sürtüne sürtüne buğdaylara:
Ayaklarımda ıslaklığı küçük otların,
Yıkasın bırakacağım başımı rüzgâra!*

*Ne bir şey düşünecek, ne bir lâf edeceğim.
Ama sonsuz bir sevgi dolduracak içimi;
Göçebeler gibi, uzaklara gideceğim,
Mutlu, sanki yanımda bir kadın varmış gibi.⁴³²*

Orhan Veli'nin *Aile*'de yayımlanan bir sonraki tercüme şiiri derginin altıncı sayısında Charles Baudelaire'den (1821-1867) çevirdiği “İnsan ve Deniz”⁴³³ (Fr. L'Homme et la Mer) adlı şiirdir. Bu şiirinde Baudelaire, insanın özgürlük tutkusu ve açlığıyla denizi

⁴³⁰ Geçmiş Ola (Fr. Nevermore) adlı bu şiir Paul Verlaine'in 1866 yılında yayımlanan Zühal Şiirleri (Fr. Poèmes Saturniennes) adlı şiir kitabında yer alan şiirlerden biridir.

⁴³¹ Arthur Rimbaud, Duyum, çev.Orhan Veli Kanık, **Aile Dergisi**, S.5, İstanbul, 1948,s.7.

⁴³² Rimbaud, a.g.e.,s.7.

⁴³³ Charles Baudelaire, İnsan ve Deniz, çev. Orhan Veli Kanık, **Aile Dergisi**, S.6,İstanbul,1948,s.23.

özdeşleştirir.⁴³⁴ Deniz özgürlüğün sembolüdür. Çünkü ucu bucağı ve hududu yoktur. Denizin hareketlerini sınırlandıracak bir irade ve kudret yok gibidir. Bir kıyıda seyredilen engin denizlerin ruhlarda uyandırdığı ilk duygu özgürlük duygusudur. Deniz, güneşli günlerde masmavi parıldayarak, rüzgârlı ve yağmurlu günlerde de çırpınıp dalgalanarak şaire bir özgürlük resitali sunar.

Özgür adam ve kendisini özgür hisseden adam için deniz bir kardeş gibidir. İnsan ve deniz hem özgürlüğe olan açlıkları ve tutkularıyla kardeş gibidir hem de varlıklarında büyük sırları ve acıları sessizce saklamalarıyla kardeş gibidir. Şair, denizin o büyük cüssesiyle içinde büyük acılar, isyanlar ve öfkeler barındırdığını düşünür. Deniz sanki hem özgürlük tutkusuyla hem de içinde büyüyüp genişleyen dertlerin tazyikiyle çırpınır. Şaire göre deniz bu tarafıyla insanların kendilerini seyredebilecekleri bir ayna gibidir.

Bu şaire göre deniz insanın aynasıdır, denizle insan kardeş gibidir. Fakat hem denizin hem de özgür adamın hırslarına gem vurulamayacağı için ezelden ebede kadar birbirleriyle kavga edip dururlar.

Derginin yedinci sayısında Orhan Veli Kanık'ın Arthur Rimbaud'dan tercüme ettiği ikinci şiir yayımlanır. Ofelya⁴³⁵ (Fr. Ophélie) adlı bu şiirinde Rimbaud, dünya edebiyatının en büyük klasiklerinden biri olan Shakespeare'in Hamlet trajedisindeki ana kahramanlardan biri olan Ophelia⁴³⁶'nın nehirde boğulma sahnesini şiirleştirmiştir. Rimbaud bu şiirinde Ofelya' yı nehir üzerinde yüzen mahzun çiçeklere benzetir ve tabiata Ofelya'nın matemini tutturur:

...

Mahzun Ofelya, beyaz bir tayf gibi, yıllardır

Dolaşır bu siyah nehrin suları içinde.

Deliliği içinde bir şarkı mırıldanır,

Bir çocukluk şarkısı, akşam serinliğinde.

Rüzgâr göğsünü öper ve açar yaprak yaprak

Sularda ağır ağır savrulan etekleri.

Söğütler omuzlarına sarkar ağlaşarak,

Hülyalı alnına eğilir su çiçekleri⁴³⁷

⁴³⁴ İnsan ve Deniz (Fr.L'Homme et la mer) Charles Baudelaire'in ilk kez 1857 yılında yayımlanan *Kötülük Çiçekleri* (Fr.Les Fleurs du mal) adlı şiir kitabının Melankoli ve Mükemmeliyet (Fr. Spleen et Idéal) adlı bölümünde yer alan bir şiirdir.

⁴³⁵ Rimbaud, Ofelya, çev. Orhan Veli Kanık, **Aile Dergisi**, S.7,İstanbul,1948,s.19.

⁴³⁶ Ofelya, babası Polonius'un Hamlet tarafından yanlışlıkla öldürülmesi sonucu aklını kaçıır ve bir gün bir nehirde boğulmuş bir halde bulunur. Ancak Ofelya'nın intihar mı ettiği yoksa bir kaza sonucu mu boğulduğu muammadır.

⁴³⁷ Rimbaud, a.g.e.,s.19.

...

Aile'nin dokuzuncu sayısında Orhan Veli, Rönesans dönemi Fransız şairi Pierre de Ronsard'dan⁴³⁸ (1524-1585) bir sone⁴³⁹ çevirisi yapar. Pierre de Ronsard bu sonesinde ömrün faniliğinden ve gençliğin ve güzelliğin geçiciliğinden yakınıdır. İnsanları henüz fırsatları varken âşık olmaya ve dünyadan zevk almaya çağırır.

Aile dergisinde Orhan Veli Kanık çevirisiyle yayımlanan son şiir Charles Baudelaire'in "Yoksulların Ölümü"⁴⁴⁰(Fr. La Mort des Pauvres) adlı şiiridir.⁴⁴¹ Karamsar bir şiir olan bu şiirinde Baudelaire ölümü yoksulluğun tek çaresi olarak tarif eder. Yoksul insanlar, hayatın bitmeyen kahr, çile ve zorluklarına "bir gün ölecek tüm bunlardan kurtulacakları" düşüncesiyle tahammül ederler. Ölüm düşüncesi yoksul insanların hayata tutunup tahammül etmesini sağlar! Çünkü yaşamak çilesini hiçbir şey bitirmeyecekse ölüm bir gün mutlaka bitirecektir:

*Ölüm, avutan da -ne çare ki- yaşatan da;
Hayatın sonu; yine de tek ümit, tek güven;
Bizi bir iksir gibi kavrayan, sarhoş eden;
Karda kışta, boralar, tipiler arasında.*

...

*Sihirli parmaklarla, üstüne titreyerek,
Uykuların en güzelini getiren melek;
Yoksulun, çıplağın yatağını yapan eller⁴⁴²*

...

Bu çevirileri yapan Orhan Veli'nin Baudelaire ile ilgili görüşleri şunlardır:

"His, hayal ve ruh coşkuluğu bakımından romantisme'e enikonu yakın olan Baudelaire, romantique'lerden farklı olarak, bulanık fakat derin bir iç âlemine sahipti. Bu

⁴³⁸ Ronsard Rönesans dönemi Fransız edebiyatının en büyük lirik şairlerindendir. Bu lirizmin kaynağı şairin hayatında her biri bir dönüm noktası olan üç büyük aşkıdır: Ronsard; 1545'te Cassandre, 1550'de Marie ve 1575'te Hélène adında üç kadın sevmiş ve her üçünü de sonelerinde ölümsüzleştirmiştir. Ronsard'ın eserlerinin ve denediği edebi nevilerin sayısına bakınca onun velut bir şair olduğunu kabul etmek gerekir. Latın edebiyatındaki ode, eglogue, elegie gibi nazım tarzlarını, İtalyan şairlerinin kullandığı soneyi Fransız şiirine sokan hatta modern epopeyi yaratan odur.(Cevdet Perin, Fransız Edebiyatı Tarihi, Elips Kitap, İstanbul, 2011, ss.105-106).

⁴³⁹ Pierre de Ronsard, Sonnet, çev. Orhan Veli Kanık, **Aile Dergisi**, S.9, İstanbul, 1949, s.15.

⁴⁴⁰ Baudelaire, Yoksulların Ölümü, çev. Orhan Veli Kanık, **Aile Dergisi**, S.20, İstanbul, 1952, s.13.

⁴⁴¹ Yoksulların Ölümü (Fr. La Mort Des Pauvres) Charles Baudelaire'in 1857 yılında yayımlanan *Kötülük Çiçekleri* (Fr. Les Fleurs Du Mal) adlı şiir kitabının "Ölüm" (Fr. La Mort) adlı bölümünde yayımlanmıştır.

⁴⁴² Baudelaire, a.g.e., s.13.

tarafıyla da Fransız şiirine yeni bir hava, yeni bir tat getirdi. 1860'dan sonra şiir yazar bütün şairler üzerinde tesiri oldu. Symbolisme'in doğuşunu hazırlayan üç şair –Mallarmé, Rimbaud, Verlaine- bu tesirden adamakıllı faydalandılar. Baudelaire'i bu bakımdan yeni Fransız şiirinin öncülerinden sayanlar çok.

Baudelaire, şiirlerinde sık sık görülen çeşitli kusurlara, çekilmez bayağılıklara rağmen, çok hayran kazanmış, şiirlerinden birçoğu orta halliden ileriye geçemeyen şeyler olmasına rağmen, XIX. yüzyılın, üzerinde durulmaya değer üç dört şairinden biridir.⁴⁴³

Fransız edebiyat eleştirmeni Daniel Mornet ise Baudelaire hakkında Orhan Veli'ye nazaran daha olumlu görüşler besler:

Baudelaire'in şiirine evvela çok ahlaksız nazarı ile bakılmıştır. Onun ahlak ve mantığa karşı koyduğu ileri sürülmüş, ve bu şiir yargıçlar tarafından mahkum edilmişti. Baudelaire'in adeta marazi bir meylin tesiri ile gayri tabii zevkleri, karanlıklar içinde kaynaşan kötülükleri terennüm etmeyi istediği muhakkaktır. Baudelaire, daima düşük bayağı riyalı şeylerden adi ahlakın maskelerinden kaçınır. Onda sabit bir fikir halinde hissedilen kötülük asla bayağı olmayan bir ruhun acizliğinden ve ye'sinden ileri gelir.

Baudelaire'in sanatı harikuladedir. Kendinden sonra gelişen şiirin büyük bir kısmına yeni bir yol göstermiştir. Baudelaire bizi sonsuz hayallere sürükleyen şiirler yazmıştır. Esrarlı bir sis tabakası ve tannan ürpertiler daima kıtalarını veya şiirlerini genişletir ve bütün bu esrar, bütün bu ahenk, klasik bir mısraın plastik ve vezinli kudretine, sağlamlığına malik olan şiirlerini çevreler.⁴⁴⁴

Otuz altı yaşında vefat eden Orhan Veli Kanık'ın kısa hayatına sığdırdığı bir diğer eser de manzum LaFontaine Masallarıdır.⁴⁴⁵

Aile dergisi Orhan Veli'nin bu eserinin tanıtımını sekizinci sayısında birinci sayfadan yapar ve hem o sayıda hem dokuzuncu sayıda hem de on dokuzuncu sayıda Orhan Veli'nin manzum olarak çevirisini yaptığı LaFontaine masallarından örnekler yayımlar.

Bu tezde daha önce de değinildiği gibi Aile dergisinin baskısı Doğan Kardeş matbaasında yapılmıştır. Bu bakımdan Aile dergisiyle Orhan Veli'nin manzum LaFontaine çevirileri ticari bakımdan aynı şirkete aittir. Bu bakımdan Aile dergisinde Orhan Veli'nin söz konusu masal çevirilerinden örneklerin yayımlanması onun LaFontaine kitabına yönelik bir tanıtım faaliyeti olarak da görülebilir.

⁴⁴³ Kanık, a.g.e., s.134 .

⁴⁴⁴ Mornet, a.g.e., ss.236-237.

⁴⁴⁵ Fransız yazar Jean de LaFontaine'in kırk dokuz masalını manzum olarak Türkçeye çeviren Orhan Veli'nin bu çalışması iki cilt olarak Doğan Kardeş Yayınevi tarafından 1949 yılında yayımlanmıştır.

Orhan Veli LaFontaine masallarını ölçülü ve kafiyeli olarak Türkçeye çevirmiştir. Çevirilerde kullandığı dil son derece sade bir dildir.

Vedat Nedim Tör, Orhan Veli'nin LaFontaine masalları tercümeleriyle ilgili şunları söyler:

“Bütün kültür dillerine çevrilmiş olan La Fontaine'in masalları zaman zaman Türkçemize de tercüme edilmiştir. Fakat bunların hemen hepsi, yaşayan Türkçemize aykırı, yapma bir nazım dili ile çevrilmiş olduktan başka, çok kere de asıllarına benzememektedirler. İşte Orhan Veli, bu tercümeleri ile hem asıllarına şekil manaca sadakat bakımından hem de dilindeki tabiiyet, sadelik ve canlılık bakımından Türkçemize çok kıymetli klasik bir eser kazandırmış oluyor. Ayrıca her masal, çok derin manalı, düşündürücü bir ahlak ibret ve hayat dersi de taşımaktadır.”⁴⁴⁶

Orhan Veli Kanık ise bu masalları tercüme etmesinin gayesini çevirilerin yayımlandığı kitapta şöyle açıklar:

“Sevgili çocuklar, bu kitapta okuyacağınız şiirleri gerçi sizler için tercüme ettim. Ama hiçbir zaman onları çocukça bulmadım. Zaten sizi de küçük görmüyorum. Bilginizin anlayışınızın artması zevkinizin incelenmesi ancak büyük eserler, kıymetli eserler okumakla olur. Bunu pek sevdiğiniz Doğan Kardeş'iniz de düşünmüş olacak ki bana bu şiirleri tercüme ettirmiş, kitap halinde de sizlere sunmuş.”⁴⁴⁷

LaFontaine masallarının ana kahramanları genellikle kişileştirilmiş hayvanlardır. Bu bakımdan bu masallar genel olarak birer teşhis sanatı mahsulüdürler. LaFontaine hayvanları konuşturup onların başından geçmiş birtakım maceraları anlatarak insanları eleştirir yahut onlara öğüt vermeye çalışır.

Mektuplarından anlaşıldığına göre Orhan Veli Kanık, LaFontaine masallarını Şevket Rado'nun talebi üzerine Doğan Kardeş Yayınları için tercüme etmiştir. Orhan Veli bu tercümeleri peyderpey yaparak Şevket Rado'ya göndermiştir. Bu çevirilerle ilgili olarak Orhan Veli'nin Şevket Rado'ya gönderdiği mektuplardan biri şöyledir:

Sevgili Kardeşim Şevket,

2.6.1948

Sana acil olan ihtiyacıma binaen birkaç tane daha La Fontaine tercümesi gönderiyorum. Sen de bana elli lira gönderebilirsen memnun olurum. Böylelikle alacağım

⁴⁴⁶ LaFontaine'in Masalları, çev. Orhan Veli Kanık, 16.b., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2010, ss.7-8.

⁴⁴⁷ a.g.e.,s.9.

paranın üçte birini almış olacağım. Teslim ettiğim tercümeleler de aşağı yukarı üçte biridir. Senet imzalama işini nasıl istersen öyle halledelim. İstersen gönder, imza edip geri yollayayım. İstersen İstanbul'a gelince imzalarım. Esasen senden bu parayı aldıktan sonra burada kalmayacağım. Parayı, masrafını içinden kesmek suretiyle telgraf havalesiyle ve mektubumu alır almaz gönderebilirsen ayrıca çok makbule geçer. Sana yeni bir adres yazıyorum. Bu adrese göndermeni rica ederim. Vedat Nedim Bey'e pek çok hürmetler. Senin de hasret ve muhabbetle gözlerinden öperim.⁴⁴⁸

Aile dergisinde Orhan Veli'nin manzum olarak Türkçeleştirdiği LaFontaine masallarından üç tanesi yayımlanır. Bunlar, sekizinci sayıda "Cırcır Böceği ile Karınca" (Fr.La Cigale et la fourmi)⁴⁴⁹, dokuzuncu sayıda "Kocamış Arslan" (Fr.Le Lion devenu vieux)⁴⁵⁰ ve on dokuzuncu sayıda da "Sütçü Kadınla Süt Kabı" (Fr.La laitière et le Pot au Lait)⁴⁵¹ adlı masallardır.⁴⁵²

4.5.Aile Dergisinde Cahit Sıtkı Tarancı

Cahit Sıtkı Tarancı (1910-1956) şiirleriyle *Aile* dergisinde sıklıkla yer almış şairlerdendir.

Cahit Sıtkı Tarancı, Cumhuriyet devrinin en çok okunan şairlerindendir. Onu, edebiyat âlemine ilk tanıtan Peyami Safa olmuştur. Onu "zamanın en büyük kabiliyeti" olarak gören Peyami Safa, Cahit Sıtkı'nın "ışıkların çekildiği, seslerin dindiği, kokuların dağıldığı ve lezzetlerin uyduğu anları bekleyen bir şair" olduğunu söyler.⁴⁵³

Tanpınar'a göreyse o, yalnız şiirle mesut olan insanlardandır:

*Cahit Sıtkı'da içine gömülü bir taraf vardı. Şiirimize asıl getirdiği de bu taraftıydı. Onun eseri Türkçede bütün bir mahremiyet havasıdır. Şu şartla ki, Cahit bu intimisme'i bütün insanlığa doğru genişletmesini bilmişti*⁴⁵⁴. Ayrıca Tanpınar onda daha ilk şiirlerinden itibaren saz ve tekke şairlerinden gelen bir taraf olduğunu, Verlaine'in kıvrak lirizmine çok

⁴⁴⁸ İşli, a.g.e., s.39.

⁴⁴⁹ Jean de LaFontaine, Cırcır Böceği İle Karınca (Fr.La Cigale et la Fourmi), çev.Orhan Veli Kanık, **Aile Dergisi**, S.8, İstanbul, 1949, s.1.

⁴⁵⁰ LaFontaine, Kocamış Arslan (Fr. Le Lion devenu vieux), çev. Orhan Veli Kanık, **Aile Dergisi**, S.9, İstanbul, 1949, s.45.

⁴⁵¹ LaFontaine, Sütçü Kadınla Süt Kabı (Fr. La laitière et le Pot au Lait), çev.Orhan Veli Kanık, **Aile Dergisi**, S.19, İstanbul, 1951, s.11.

⁴⁵² *Aile* dergisinin dokuzuncu sayısında yayımlanan Kocamış Arslan ve on dokuzuncu sayısında yayımlanan Sütçü Kadınla Süt Kabı adlı LaFontaine çevirisi iki manzum masal Orhan Veli Kanık'ın 1949 yılında yayımlanan LaFontaine'in Masalları kitabında yer alan kırk dokuz masalın içinde yer almaz. Bu iki masal ilk defa *Aile* dergisinde yayımlanmıştır. Bu iki masal söz konusu kırk dokuz masala daha sonra eklenerek kitabın sonraki baskılarında yer alır. İlk baskıdaki kırk dokuz masal sonraki baskılarda elli bir masala çıkar.

⁴⁵³ Ercilasun, a.g.e., s.102.

⁴⁵⁴ Tanpınar, **Edebiyat Üzerine Makaleler**, Dergah Yayınları, İstanbul, 2005, s.447.

yakın bir duyuya erdiğini de söyler⁴⁵⁵. Gültekin Samanoğlu onun yalnız şiir için yaşadığı, yalnız şiir düşündüğü görüşündedir: Şiir onu hayata bağlayan tek bağ ve mutluluğa götüren tek yoldur.⁴⁵⁶

Cahit Sıtkı'nın şiirleri *Ömrümde Sükût* (1933), *Otuz Beş Yaş* (1946), *Düşten Güzel*(1952) ve *Sonrası*(1957) adlarıyla dört kitap halinde yayımlamıştır. Bu kitaplarındaki şiirlerinde konu, temler, işleyiş ve dil bakımından büyük farklar görülmez. Yalnız onun asıl şöhretini sağlayan şiirleri, ikinci kitabı olan *Otuz Beş Yaş*'ta toplanmıştır.

Cahit Sıtkı'nın en çok kullandığı temler ölüm, yalnızlık, sevgi ve dostluk, aşk ve tabiattır. O, bütün bu konuları ferdî bir tarzda ele alır. İşlediği konular zengin, çeşitli ve derin değildir. Şair, zaman-ömür-hayat-ölüm temlerini, birbirlerine bağlı olarak kullanır. Bunlar onun şiirlerinde herhangi bir felsefi duygu ve düşünceyi ifade etmeksizin, sadece ferde bağlı olarak ele alınmışlardır. Şair bu konularda fazla derinleşmez, sadece insanın faniliği, maddi ve fizikî yaşlanması üzerinde durur.⁴⁵⁷

Şiirlerinde en hâkim duygu, ölüm korkusudur, Cahit Sıtkı yok olmaktan korkar. Kullandığı dil, onun şiirlerinin en önemli unsurudur. Cahit Sıtkı, Türkçeyi çok güzel kullanan bir şairdir. Şiirlerinde kendi varlığını ve iç dünyasını, âhenkli kelimeleriyle dile getirir.⁴⁵⁸

Cahit Sıtkı'nın *Aile*'de yayımlanmış şiirleriyse aşk, yurtseverlik, insan sevgisi, gündelik yaşam ve ölüm temaları üzerine kaleme alınmıştır.

4.5.1.Cahit Sıtkı Tarancı'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Aşk

Cahit Sıtkı Tarancı'nın *Aile* dergisinde yayımlanan aşk temalı şiirleri şunlardır:

“Fantezi”, “Kırık Kalpler”, “Aşkımız”ve “Düşten Güzel”.

Cahit Sıtkı Tarancı'nın *Aile*'de yayımlanan ilk aşk şiiri derginin altıncı sayısında çıkan “Fantezi”⁴⁵⁹ adlı şiirdir. Cahit Sıtkı, bu lirik şiirinde seveceği kadının fizyolojik özelliklerini sıralar. Şairin bir kadını sevmesi için onun gerçekten güzel olması lazımdır. Hem güzel olması hem de ömrü boyunca şaire sadakat göstermesi lazımdır.⁴⁶⁰

Şairin *Aile*'de yayımlanan bir sonraki aşk şiiri on beşinci sayıda çıkan “Kırık Kalpler”⁴⁶¹ adlı şiirdir. Şair bu şiirde çocukluğunda yaşadığı ve ayrılıkla sonuçlanan üzüntülü bir aşk

⁴⁵⁵ Tanpınar, a.g.e.,s.114.

⁴⁵⁶ Gültekin Sâmanoğlu, **Cahit Sıtkı Tarancı Seçme Şiirler**(Giriş Kısmı) ,1000 Temel Eser, İstanbul, 1971,s.7.

⁴⁵⁷ Ercilasun, a.g.e.,ss.102-103.

⁴⁵⁸ Ercilasun, a.g.e.,ss.111-112.

⁴⁵⁹ Cahit Sıtkı Tarancı, Fantezi, **Aile Dergisi**, S.6,İstanbul, 1948,s.9.

⁴⁶⁰ Cahit Sıtkı Tarancı, Aile dergisinde “Fantezi” adıyla yayımlanan bu şiirini 1953 yılında yayımlanan **Düşten Güzel** adlı şiir kitabına “Portre” adıyla almıştır.

⁴⁶¹ Tarancı, Kırık Kalpler, **Aile Dergisi**, S.15,İstanbul, 1950,s.5.

hikâyesini anlatır. Çocukluk psikolojisi ve saffeti içinde dünyayı aşktan ibaret zannederek birbirini seven iki çocuk başka insanlar tarafından birbirlerinden ayrılmaya zorlanır. Şair, çocukluk aşkından ayrılmasına sebep olan insanları büyük bir öfkeyle suçlar. Bu ayrılık şairin çocukken aşktan ibaret zannettiği dünyayı gözyaşından ibaret bir yere dönüştürmüştür.

*Kim ne karıştı ne istedi bizden?
Göz mü değdi ne oldu bu sevdaya?
Ayırdılar bizi birbirimizden
Hem de göz göre yürek parçalaya
(...)
Birer kalp bıraktular bize kırık
Ömrümüzce gözyaşı döktürecek⁴⁶²*

Cahit Sıtkı, *Aile* dergisinde yayımlanan bütün aşk şiirlerinde sade bir dil kullanır ve kapalıktan uzak bir söyleyiş edası benimser. Onun poetikasında aşk unsuru, metafizikten, ruhsal derinlikten ve şiir için yaratılmış duygusal karmaşalardan ve muammalardan uzaktır. O, her çağda ve her memlekette yaşanabilecek aşk hikâyeciklerini geniş halk kitlelerinin rahatlıkla anlayabileceği bir Türkçeyle ve edebî söyleyişle şiirleştirir.

Cahit Sıtkı Tarancı'nın *Aile*'de yayımlanan diğer bir aşk şiiri de derginin on altıncı sayısında yayımlanan "Aşkımız"⁴⁶³ adlı şiirdir. Şair bu şiirinde aşkı bir yol arkadaşlığı ve kaderdaşlık olarak tarif eder. Aşkın tılsımı dünyadaki her şeyi kendi anlamıyla anlamlandırır, her şeyi güzellik ve iyimserlikle doldurur ve hayat enerjisini ve sevincini yükseltir.

Şairin derginin on sekizinci sayısında çıkan "Düşten Güzel"⁴⁶⁴ adlı şiiri de yine bir aşk şiiridir. Şair, ömrün olgunluk çağının başladığı kırk yaşında ilk defa gönlüne göre bir aşk ve sevgili bulmuştur. Şair, bu sevgilinin hayatına gelişiyle kendisini düşünle gerçek, sarhoşlukla ayıklık arası bir durumda hissetmeye başlamıştır.

Kavuşulan sevgili dünyayı çok güzel ve yaşanılabilir bir yere dönüştürmüştür. Şair sevgilisine kavuşmakla muradına ermiş ve ruhsal dinginliğe kavuşmuştur. Çünkü aşk, dünyanın bütün dertlerini ve çirkinliklerini unutturabilecek bir tılsımdır.⁴⁶⁵

⁴⁶² Tarancı, a.g.e.,s.5.

⁴⁶³ Tarancı, Aşkımız, *Aile Dergisi*, S.16,İstanbul, 1951,s.7.

⁴⁶⁴ Tarancı, Düşten Güzel, *Aile Dergisi*, S.18,İstanbul, 1951,s.5.

⁴⁶⁵ Cahit Sıtkı Tarancı'nın 1953 yılında Varlık Yayınları tarafından yayımlanan şiir kitabı **Düşten Güzel** adını taşır. Şair, kitabına bu şiirin ismini vermiştir. Şairin *Aile* dergisinde yayımlanan şiirlerinin tamamı ilk olarak onun bu kitabında toplanmıştır.

4.5.2. Cahit Sıtkı Tarancı'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde İnsan Sevgisi

Cahit Sıtkı Tarancı'nın *Aile* dergisinde yayımlanan iki şiirinde tema insan sevgisidir. Bu şiirler “Karanlıktaki Hazine” ve “Müjde” adlı şiirlerdir.

Şairin *Aile*'nin beşinci sayısında yayımlanan “Karanlıktaki Hazine”⁴⁶⁶ adlı şiiri dünyaya ve insanlığa ait düşler barındıran bir şiirdir. Şair, bu şiirinde insanlığın ve dünyanın geleceğine dair umutlarını vurgular. Dünyanın mevcut hali kötüdür ve iç karartıcıdır. Ancak büyümekte olan çocuklar ve gençlik dünyanın bu karamsar manzarasını değiştirecek ve güzel bir dünya kuracaktır. Şairin bu şiirinde dile getirdiği inanç budur.

Genellikle ölüm üzerine yazdığı karamsar şiirleriyle tanınan Cahit Sıtkı Tarancı *Aile* dergisinin yedinci sayısında yayımlanan “Müjde”⁴⁶⁷ adlı şiirinde çok iyimserdir. Şair insanlığa dair umutlarını dile getirdiği bu şiirinde istikbalin çok güzel olacağını söylemekte ve bunu bir müjde olarak insanlarla paylaşmaktadır. Şaire göre gelecek o kadar güzel olacaktır ki sadece insanlar değil kurtlarla kuzular bile mutlu olacaktır.

4.5.3. Cahit Sıtkı Tarancı'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Yurtseverlik

Cahit Sıtkı'nın *Aile* dergisinde yayımlanan şiirlerinden biri “İstiklal Marşını Dinlerken”⁴⁶⁸ adlı bir yurtseverlik şiiridir. Şair bu şiirinde İstiklal Marşı'nı dinlerken yaşadığı vatanî coşkuyu anlatır. İstiklal Marşı şairin gözünün önüne Yemen ve Sarıkamış cepheleriyle Milli Mücadele gibi yakın dönem Türk tarihinin önemli olaylarını getirir ve şair Türk milletini kıyamet diye nitelediği büyük felaketlerden kurtaran Mustafa Kemal Paşa'yı şükranla yâd eder.

4.5.4. Cahit Sıtkı Tarancı'nın Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirlerinde Ölüm

Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiirlerinde en çok yer verdiği tema olan ölüm onun *Aile* dergisinde yayımlanan şiirlerinden sadece birisinde tema olarak seçilmiştir. Bu şiir derginin ikinci sayısında çıkan “Fani Dünya”⁴⁶⁹ adlı şiirdir. Şair, bu şiirinde dünyanın her gün kendini tekrar eden ancak yine de güzel olan şeylerinden ölümle ayrılacak olmanın acısından yakınır.

⁴⁶⁶ Tarancı, Karanlıktaki Hazine, *Aile Dergisi*, S.5, İstanbul, 1948, s.9.

⁴⁶⁷ Tarancı, Müjde, *Aile Dergisi*, S.7, İstanbul, 1948, s.13.

⁴⁶⁸ Tarancı, İstiklal Marşını Dinlerken, *Aile Dergisi*, S.3, İstanbul, 1947, s.9.

⁴⁶⁹ Tarancı, Fani Dünya, *Aile Dergisi*, S.2, İstanbul, 1947, s.7.

Şiire göre dünya doyulmaz güzelliklerle doludur. Her gün gördüğümüz yüzler, her gün doğup batan güneş ve başımızın üstünden bir an olsun ayrılmayan gökyüzü çok ama çok güzeldir. Ancak ne yazık ki ölüm bu tüm bu güzelliklerle olan münasebetimizi sonlandıracaktır:

...
*Her mevsimiyle insanı ayrı ayrı saran,
Bunca güzelliği nasıl koyup gideceğiz;
Yaman çalacak o çalmayası saat yaman,
Geçmiş ola bir kez yumuldu mu gözlerimiz^{470, 471},*

Şairin *Aile*'de yayımlanan ve bu temalar dışında ele alınabilecek tek şiiri derginin sekizinci sayısında yayımlanan "Sağ El"⁴⁷² adlı şiidir. Cahit Sıtkı bu şiiirinde sağ elinin hayatındaki öneminden ve vazgeçilmezliğinden söz eder.

4.6.Aile Dergisinde Ziya Osman Saba

Ziya Osman Saba (1910-1957) şiirleriyle *Aile* dergisinde yer almış şairlerden biridir. Onun *Aile*'de yayımlanan şiirleri biri dışında aile sevgisi üzerine kaleme alınmıştır.

4.6.1.Ziya Osman Saba'nın Aile Dergisinde Yayınlanan Şiirlerinde Aile

Ziya Osman Saba'nın şiirlerinde ev ve aile sevgisinin önemli bir yeri vardır. Şair, ilk dönem şiirlerinden başlamak üzere bu tema üzerine şiir yazmayı edebî bir alışkanlık haline getirmiş ve ömrünün sonuna kadar bu tema üzerine şiir yazmayı sürdürmüştür. Bu şiirlerinde şair, aile ve ev kavramlarına bazen sahip olunan büyük bir kıymet olarak bazen de geçmişte kalmış ve kaybedilmiş bir kıymet olarak bakar. Şairin edebî hayatı boyunca aile teması üzerine yazdığı şiirlerden bazıları şunlardır:

"Hayat! Ömrüm Boyunca", "Yaşadım, Artık Bitti", "Geçen Zaman", "Evim, Karım, Çocuğum", "Beyaz Ev", "Ana, Baba, Evlat", "Eski Odalarda", "Açmak İstersen Eğer", "Bir Kapı", "Yağmurlu Bir Günde", "Sizleri Görüyorum", "Hayat! Ömrüm Boyunca", "Bir

⁴⁷⁰ Tarancı, a.g.e.,s.7.

⁴⁷¹ Cahit Sıtkı Tarancı 1953 yılında yayımlanan "Düşten Güzel" adlı şiirin kitabında bu şiirin ismini "Yalan Dünya" olarak değiştirmiştir.

⁴⁷² Tarancı, Sağ El, *Aile Dergisi*, S.8, İstanbul, 1949,s.7.

Zamanlar”, “Ne Oldu?”, “Büyülü Resim”, “Artık Günlerimiz”, “Bir Yer Düşünüyorum”, “Misakımillî Sokağı No.37”, “Herkesin Evi İçin”, “Deniz Kıyısındaki Kulübe.”⁴⁷³

Ziya Osman Saba’da aile ve ev sevgisinin onun hayatıyla da yakın ilgisi vardır. Şair, sekiz yaşındayken annesini kaybetmiştir. Ziya Osman, bu kaybın üzüntüsünü ömrü boyunca içinde taşımış ve eserlerine de bu hüznü yansıtmıştır.

Şair liseyi bitirince sinir hastası olan amca kızıyla bir evlilik yapmıştır. On iki yıl süren bu evlilik çok mutsuz bir evliliğdir. Bu yaşadıkları şairi bir yandan karamsar bir ruh haline sokmuş bir yandan da mutlu bir aileye özlem duymasına neden olmuştur. 1944 yılında ikinci eşi Rezzan Hanım’la evlenen Ziya Osman Saba’nın bu evliliği ilk evliliğinin aksine mutlu bir evliliğdir. Şairin Rezzan Hanım’dan iki oğlu olmuştur.

Ziya Osman Saba ikinci evliliğiyle birlikte âdeta yaşama yeniden dönmüştür. Çocuklarının olması da bu mutluluğu arttırır. Saba’nın yaşama sevinciyle dolu olduğu yıllar bu dönemlere rastlar.⁴⁷⁴

Çocuk yaşta öksüz kalma, mutsuz evlilik- mutlu evlilik gibi aile hayatının pek çok yönünü yaşayarak deneyimlemiş olan şairin yazdığı aile ve ev şiirlerinin kaynağını şairin yaşadıklarında aramak lazımdır.

Ziya Osman Saba’nın aile ve ev şiirleri mahiyetlerinin anlaşılması bakımından pek çok yazar ve eleştirmenin ilgi alanına girmiş ve bu şiirler hakkında Türk edebiyatının önemli isimleri tarafından değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bu değerlendirmeler, şairin bu şiirleri aileyi bir sığınma ve mahremiyet yuvası olarak gördüğü ve bu şiirlerdeki ev ve aile imajlarının geleneksel yaşama vurgu yaptığı konusuna ortak bir şekilde vurgu yaparlar.

Saba için kaleme aldığı “Ziya Osman’a Devam” başlıklı yazısında da Necatigil, Ziya Osman’ın, kendisine ait şiirler içinde en çok “Misakımilli no. 37”yi beğendiğini belirtmesinden hareketle, onun şiirindeki esas temleri ortaya koyar. Necatigil’in dikkat çektiği nokta, Saba’daki ev şiirlerinin sığınma ve aile içi mahremiyet kavramlarıyla sıkı bir ilişki içinde olduğudur.⁴⁷⁵

Bu şiir Türk edebiyatında aile çevre ve sevgisini en duygulu, en içten veren şiirlerin başında gelir. Ziya Osman’ın bu şiiri anması, onun çocukluktan sonra, çocukluk özleminin devamı olarak evliliği, eş ve evlat sevgisini, ev sıcaklığını dünya mihnetlerine karşı bir korunma aracı diye kabul ettiğini gösterir. Saba bu noktada Tevfik Fikret’in devamıdır. Aşk şiirlerinde iffetten hiçbir zaman ayrılmamış olan Tevfik Fikret gibi, Ziya Osman da çeşitli

⁴⁷³ Ziya Osman Saba, **Cümlemiz: Bütün Şiirleri**, Can Yayınları, İstanbul,2014,ss.1-192.

⁴⁷⁴ Selda Uygur, Türlerarası İlişkiler Açısında Ziya Osman Saba’nın Şiir ve Öyküleri, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü,(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2005,s.115.

⁴⁷⁵ Serhat Demirel, Ziya Osman Saba’nın Şiirinde Ev, Bilkent Üniversitesi(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara,2007,s.13.

etmenlerde güçlesen hayattan yıldıkça, muhtaç olduğu huzur ve sükûnu evinin mahremiyetinde, sıcaklığında buluyor, yuvasının saadetini hatıra ve hakikatlerle anlatan şiirlerinde bilhassa başarılı ve benzersiz oluyordu. Aile şiirlerinde birey-toplum münasebet ve çatışmalarında ailenin kurtarıcılığını göstermekle, Ziya Osman, Cumhuriyet devri şiirimizde bu konuda bir yol gösterici değerini taşır.⁴⁷⁶

Behçet Necatigil, bu sözlerle Saba'nın şiirinde evin bir sığınma mekânı olması kadar, aileyle bütünlenen bir yuva huzuru ve mutluluğunun da altını çizmekte, öte yandan ondaki ev mahremiyeti olgusunun da şiirlerinde hatırı sayılır bir öneme sahip olduğuna işaret etmektedir. Konuya, "sığınma" bağlamında yaklaşan bir başka eleştirmense Şerif Aktaş'tır. Aktaş, "Yenileşme Dönemi Türk Şiiri Antolojisi"nde, Saba'nın ev şiirlerini sığınma kavramıyla açıklamayı tercih eder.

Ziya Osman Saba'nın yakın arkadaşı olan Cahit Sıtkı Tarancı da onun ev ve aile şiirleriyle ilgili değerlendirmelerde bulunan yazarlardan biridir.

Tarancı, Ziya Osman Saba'nın şiirlerdeki "ev" in geleneksel yaşama dönük imajlar taşıdığı iddiasındadır. Özellikle Saba'nın "Ne kadar istiyorum akşamleyin, ezanda / Eski bir evde olmak, orda, Eyüpsultanda" dizeleriyle başlayan "Toprağım" şiirini çok beğendiğini her fırsatta yineleyen Tarancı, bu şiir üzerinden Saba'daki ev temasına ilişkin önemli saptamalar yapar. Saba'nın şiirinde geleneksel yaşantıya duyulan bağlılık ve özlemin bu şiirdeki ev tasviriyile ortaya çıktığı fikrinde olan Tarancı, düşüncesini şu sözlerle açıklar:⁴⁷⁷

"Eski' sıfatı burada çok yerinde kullanılmıştır. O kadar yerinde ki, gözümüzün önüne getirdiği ev, harap bir evden ziyade eski zaman mimarisi tarzında inşa edilmiş, içi Şark usulü döşenmiş bir evdir."⁴⁷⁸

Saba'daki ev tasvirlerinin geleneksel yaşama vurgu yaptığına dikkati çeken bir başka yazar da Abdülhâk Şinasi Hisar'dır. Hisar, Saba'nın şiirindeki evi hem içindeki eşyalar hem de bulunduğu semt açısından gelenekle ilişkilendirerek şöyle söyler:

"Bütün bu şiir kitabının hatırlattığına göre, o zamanlarda böyle, bu eski zaman tiryakilikleriyle evlerimiz öyle bir şiir kovani oluyordu ki, hepsi büyülenmiş gibi, içlerinde bulunan bütün maddi eşyalar da içlerinden taşan şiirleri söyler ve isimleri birer şiir ismine benzerdi. En hakir, küçük eşyalar bile helmesini döken yemekler gibi, tadlarını duyururdu. Bu çocukluk zamanlarımızın evleri, münferit ve yalnız kalan evler değildi. Yolları, bahçeleri, mesireleri, mahalleleri vardı. Etraflarında bir cemiyet, bir medeniyet, bir mescit, bir mezarlık, bir sebil ve beyaz guvercinler vardı. Bu hatırlanan, yavaşça geçtiğini hafifçe duyuran asude

⁴⁷⁶ Necatigil, **Düzyazılar 1**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul,1999,s.123.

⁴⁷⁷ Demirel,a.g.e.,s.13.

⁴⁷⁸ Tarancı, **Ziya'ya Mektuplar**, Varlık Yayınları, İstanbul,1957,s.122.

saatlerin verdiği huzur içinde calan saatler bizi çocukluğumuzun beyaz saatlerine kavuşturuyor.”⁴⁷⁹

Ziya Osman Saba'nın *Aile*'de yayımlanan aile temalı ilk şiiri derginin birinci sayısında çıkan “Çocuk Gülüşleri”⁴⁸⁰ adlı şiirdir. Şair bu şiirinde mesut bir aile manzarası çizer ve çocuğu aile mutluluğunun merkezine koyar. Bir çocuğa sahip olmak ve o çocuğun evi dolduran gülümsemeleri anne ve baba için dünyanın en büyük kıymetidir. Şaire göre çocuk gülümsemeleri eve ışık, eşyaya renk saçar.

Ziya Osman Saba'nın dergide yayımlanan aile temalı bir sonraki şiiri derginin ikinci sayısında çıkan “Aile”⁴⁸¹ adlı şiiridir. Şair, bu şiirinde bir aile kurmanın getirdiği mutluluktan, sıradan ve klasik bir ev hayatının mutluluğundan ve huzurundan ve bir çocuk sahibi olmanın bahtiyarlığından ve gururundan söz eder.

Şairin çocuk ve aile sevgisi üzerine bir sonraki şiiri derginin dördüncü sayısında yayımlanan “Şu Güzel Gün”⁴⁸² adlı şiirdir. Şair bu şiirinde hem dünyanın güzelliğinden hem de bir çocuğa sahip olmanın verdiği mutluluktan bahseder. Dünya gecesiyle gündüzüyle, uykusuyla uyanıklığıyla, rüzgârıyla, bulutuyla, kuşuyla kurduyla çok ama çok güzeldir ve bir çocuğa sahip olmak dünyanın güzelliğini büsbütün artırmaktadır.

Ziya Osman Saba derginin altıncı sayısında yayımlanan “Herkesin Evi İçin”⁴⁸³ adlı şiirinde mütevazı ve fakir ailelerin mutluluğu için dua eder. Fakir bir mahalle ve bu mahalledeki evlerin küçük şeylerden oluşan mutluluğunu anlatan şair, Tanrı'dan ailelerin mutluluklarını korumasını diler. Şiire bir insanın dünyada sahip olduğu en büyük mutluluk aile mutluluğudur. Aile mutluluğu dünyanın kahrı ve ıstırabından kaçılıp sığımlabilecek en güvenli limandır. Bahçelerde gülüşen çocuklar, pişen çorbalar, sallanan beşikler ve birbirini seven karı-kocalar bu dünyadaki huzurun ve mutluluğun en güzeldir.

Ziya Osman Saba, *Aile* dergisinde yayımlanmış şiirlerinde İstanbul'un ve yurdun çeşitli şehirlerinin mahallelerinde mutlu aileler ve mutlu evler tahayyül ederek onları şiirleştirir. Yedinci sayıda yayımlanan “Bir Yer Düşünüyorum”⁴⁸⁴ adlı şiirinde de şair yine mutlu bir ev ve her bireyi mutlu bir aile resmeder.

Şair *Aile*'nin on birinci sayısında yayımlanan “Eski Resimler”⁴⁸⁵ adlı şiirinde bir fotoğraf albümünün içindeki fotoğraflara ve bir evin duvarında asılı bulunan başka fotoğraflara bakarak bir ailenin mazisini yâd eder. Fotoğraflarda insanlar ölümsüz gibidir.

⁴⁷⁹ Hisar, “Kaybettiklerimiz:Ziya Osman Saba”, **Türk Yurdu Dergisi**, S.265,İstanbul,1957,s.623.

⁴⁸⁰ Saba, “Çocuk Gülüşleri”, **Aile Dergisi**, S.1, İstanbul, 1947, s.27.

⁴⁸¹ Saba, “Aile”, **Aile Dergisi**, S.2, İstanbul, 1947, s.47.

⁴⁸² Saba, “Şu Güzel Gün”, **Aile Dergisi**, S.4, İstanbul, 1948, s.7.

⁴⁸³ Saba, “Herkesin Evi İçin”, **Aile Dergisi**, S.6, İstanbul, 1948, s.45.

⁴⁸⁴ Saba, “Bir Yer Düşünüyorum”, **Aile Dergisi**, S.7, İstanbul, 1948, s.13.

⁴⁸⁵ Saba, “Eski Resimler”, **Aile Dergisi**, S.11, İstanbul, 1949, s.13.

Fotoğraflar güzel, istisnai yahut son derece sıradan bir anı donduran mucizelerdir. Şiire göre fotoğraf albümleri bir ailenin en kıymetli ve unutulmaz mazi hatıraların saklayıp muhafaza eden şeylerdir. Şair, bu şiirinde bir fotoğraf albümünü karıştırır ve bu albümde annelerin, babaların, dedelerin, ninelerin ve çocukların artık geçmişte kalan güzel zamanlarını yâd eder.

Ziya Osman Saba'nın *Aile*'nin on sekizinci sayısında yayımlanan "Misak-ı Milli Sokağı No.37"⁴⁸⁶ adlı şiiri de aile temalı bir şiirdir. Şair, bu şiirinde, İstanbul Kadıköy'deki Misak-ı Milli Sokağı'ndaki bir evde ailesiyle birlikte geçirdiği güzel günleri yâd etmiştir. Bu şiir bir aile olmanın ve mutlu bir aileyle bir evi paylaşmanın güzelliği düşüncesini okuyucuya aşılama gayesi taşır.

Ziya Osman Saba *Aile* dergisinde yayımladığı bu aile ve ev şiirleri külliyyatıyla derginin "aile inşası ve korumasına" dönük yayın politikasını en iyi yansıtan şair olmuştur.

Şairin *Aile* dergisinde yayımlanan şiirleri içinde aile temalı olmayan tek şiiri vardır. Bu tek şiir şairin derginin on dördüncü sayısında yayımlanan "Denizlerışı"⁴⁸⁷ adlı şiiridir. Şair bu şiirinde dünyanın uzak ülkelerine ve liman şehirlerine gitmek hayalini dile getirir. İspanya, Portekiz, Fransa gibi ülkelere giden gemileri İstanbul Boğazı'nda gören şair bir gün kendisi de bu gemilere binerek o ülkelere gitmek istemektedir. Şaire göre dünya bu güzel ülkeler ve bu güzel ülkelere gitmek hayali oldukça güzel bir yerdir.

4.7.Aile Dergisi Etrafında Gelişen Şair Rabia-Hatun Tartışmaları

1940'lı yılların sonuna doğru Türk edebiyatında Şair Rabia-Hatun adı etrafında bir tartışma başlamıştır. Rabia Hatun adlı şairin şiirleri *Aile* dergisinin altıncı sayısından itibaren bir seri halinde yayımlanmaya başlamış ve bu olay o zamana kadar söz konusu şair etrafında gelişen tartışmaları yepyeni bir boyuta taşımıştır. Gerçi derginin ilk sayısında Rabia-Hatun'un bir kıtası yayımlanmıştır ancak Rabia-Hatun'un şiirleri bir seri halinde *Aile*'nin altıncı sayısından itibaren yayımlanmaya başlamıştır.

Rabia Hatun adlı şairin şiirlerini yayımlayan *Aile* dergisinde yazılanlara göre bu şiirler edebiyat çevreleri tarafından çok güzel hatta harikulade bulunur. Konuyla ilgili 2001 yılında *Yeni Şafak* gazetesinde bir köşe yazısı yazmış olan Enis Batur da, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın bu şiirleri okuyunca Rabia Hatun'u edebiyatımızın en büyük şairi ilan ettiğini ancak Yahya

⁴⁸⁶ Saba, "Misak-ı Milli Sokağı", *Aile Dergisi*, S.18, İstanbul, 1950, ss.13-15.

⁴⁸⁷ Saba, "Denizlerışı", *Aile Dergisi*, S.14, İstanbul, 1950, ss.18-19.

Kemal'in söz konusu şiiirleri okur okumaz onların Divan Edebiyatı devirlerinde yazılmadığını anladığını belirtir.⁴⁸⁸

Kıta ve beyit formunda olan Rabia Hatun şiiirlerinin lisanı şive olarak Doğu Anadolu'yu zaman dilimi olarak XVI.-XVII. yüzyıl dolaylarını çağırıştırır.

Tarihçi İsmail Hâmi Danişment bu şiiirlerin *Aile* mecmuasında yayımlandığı dönemlerde merhum eşi Nazan Hanım'a ait olduğunu söyler. Ancak sonraki senelerde bu şiiirleri kitap haline getiren Danişment, bu kitaba yazdığı önsözde söz konusu şiiirlerin kendisine ait olduğu şeklinde ifadeler kullanır.⁴⁸⁹

O devir matbuatında gitgide aevlenerek hakaret davası açmalara kadar uzanan ve adeta bir "edebiyat savaşına" dönüşen Rabia Hatun tartışmaları şu sorular etrafında şekillenmiştir:

1- Rabia-Hatun'un hüviyeti nedir? O, tarihi bir şair midir yoksa bu müstear isimle şiiirler yazmış güncel bir şair mi?

2- Bu şiiirler gerçekte ne zaman yazılmıştır?

3- Rabia-Hatun imzasıyla yayımlanan şiiirlerin edebî kıymeti nedir? Bu kıt'alar ve beyitler sanat ve edebi estetik bakımından değerli midir? Yoksa acemice yazılmış uydurma şeyler midir?

Rabia-Hatun'un şiiirleri *Aile* dergisinde yayımlanmaya başladıktan sonra bu sorular etrafında başlayan tartışmalara İsmail Hami Danişment, İsmail Habib Sevük, Nihat Sami Banarlı, Vâlâ Nûreddin, Vedat Nedim Tör ve hatta Fuat Köprülü gibi isimler katılmıştır. 1948 yılında Türk matbuatı meseleye büyük ilgi göstermiştir. Ahmet Hamdi Tanpınar gibi isimlerin yanı sıra devrin şair-i azamı Yahya Kemal dahi bu meselede fikir beyan etmiştir.

Derken tartışmalar Nihat Sami Banarlı ve İsmail Hami Danişment arasında kronik bir polemik halini alır ve taraflar karşılıklı olarak birbirlerine hakaret etmeye başlarlar.

İsmail Hami, *Akşam* gazetesindeki yazılarında Nihat Sami Banarlı'yı cahillik, ukalalık ve eski edebiyattan bihaber olmakla itham eder; Banarlı ise *Hürriyet* gazetesindeki köşesinde İsmail Hami'yi halka yalan söylemekle suçlar.

Alpay Kabacalı, Mehmet Kasım müstear ismiyle 1 Eylül 1984'te *Milliyet Sanat* dergisinde yayımlandığı yazısında edebiyatımızda Rabia-Hatun meselesini şu şekilde özetler:

⁴⁸⁸ Enis Batur, "Bir Rabia Hatun Vardı", **Yeni Şafak Gazetesi**, 27.02.2001.

<http://www.yenisafak.com/arsiv/2001/subat/27/kultur.htm>, (25.06.2015).

⁴⁸⁹ Murat Bardakçı, "Büyük Tarihçi İsmail Hâmi Danişmend Aynı Zamanda Çok Büyük Bir Âşıkımış",

<http://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/643082-buyuk-tarihci-ismail-hami-danismend-ayni-zamanda-cok-buyuk-bir-asikmis>, (25.05.2015).

“*Rabia-Hatun imzalı şiirler, 1930’lu yıllardan beri elden ele dolaşıyordu. Kimi okul kitaplarıyla, antolojilere bile girmişti. Ayrıca Cumhuriyet ve Tasvir gazetelerinde Peyami Safa’nın yazıları içerisinde yer almıştı. Edebiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Mustafa Şekip Tunç ile Abdülkadir Karahan da kimi yazılarında bu şiirlerin sözünü etmişlerdi. 1947 yılında H.Basri Erk’in yayımladığı “Erzurumlu Bilginler” adlı kitabın ilk fasikülünde şair Rabia Hatun üzerine geniş bilgi veriliyor.*

Rabia Hatun’un şiirlerinin “Aile” dergisinde yayımlanmasından sonra ilk tepki Vâlâ Nureddin’den gelir. Yazar Akşam gazetesindeki yazılarından birinde, çeşitli gerekçeler göstererek bu şiirlerin çağdaş bir şairin kaleminden çıktığını ifade eder.

Birkaç gün sonra, 12 Haziran 1948 günü, Nihat Sami Banarlı’nın Hürriyet gazetesindeki söyleşi köşesinde, bu şiirlerin çok uzun süre öncesine ait olamayacağı kanıtlanmak istenir. Bu konuda birkaç yazı yazan Banarlı’ya göre, bunlar dil, vezin, uyak ve söyleyiş yönlerinden son yüzyılların izlerini taşımaktadırlar.

Banarlı’nın bu ve benzeri kanıtları öne sürmesinden sonra gazete sütunlarında geniş bir tartışma başlar. Bu tartışmaya katılanlar arasında Nurullah Ataç, Rıza Tevfik, İsmail Habip Sevük, Mithat Cemal Kuntay gibi yazarlar da vardır.”⁴⁹⁰

Rabia Hatun’un gerçek hüviyeti ve şiirlerin ait olduğu zaman üzerine yapılan tartışmalar Konya’daki *Babalık* gazetesinin ve Erzurum’daki *Hamle* dergisinin sayfalarına kadar uzanır. Süleyman Nazif’in kardeşi şair Faik Ali Ozansoy Rabia-Hatun’un kendisinin ve kardeşinin Diyarbakırlı büyük ninelerinden biri olduğunu iddia eder. Erzurum matbuatında ve Erzurum folkloruyla alakalı çeşitli etkinliklerde söylenense Rabia Hatun’un Selçuklu zamanında yaşamış Erzurumlu bir Türk şairi olduğudur.

Tartışmalar bu şekilde devam ederken İsmail Hami Danişment’den bir itiraf gelir: Danişmend, 27 Ağustos 1948 tarihli *Tasvir* gazetesinde *Aile* dergisinde yayımlanan söz konusu şiirlerin birkaç ay önce vefat eden merhum eşi Nazan Danişment’e ait olduğunu söyler. Ancak bu itiraf da Rabia-Hatun’un gerçek kimliği ve bu imzayla yayımlanan şiirlerin ait olduğu zamanla ilgili muammayı sonlandırmaya yetmez. İsmail Hami Danişment’in bu itirafına inananlar vardır. Ancak Peyami Safa gibi bazı yazarlar Nazan Danişment’in bu şiirleri tek başına yazamayacağına inanır. Bu şiirlerin üslubuna dışarıdan müdahale edildiğini savunanlar çıkar.

Şüphesiz İsmail Hami Danişment’in *Tasvir* gazetesindeki itirafı şair Rabia Hatun üzerinde yapılan tartışmalarda en önemli gelişmelerden biridir. Ancak hem bu itirafa inanmayanların hem de bu itirafı eksik bulanların çıkması bu konudaki muammanın tam

⁴⁹⁰ Mehmet Kasım, “Edebiyatımızda Rabia Hatun Muamması”, *Milliyet Sanat Dergisi*, İstanbul, 1984, ss.28-30.

olarak ortadan kalkmasına ve söz konusu şiirler ve şairle ilgili ortaya çıkan soruların tam anlamıyla yanıtlanmasına engel olmuştur.

Rabia Hatun imzalı şiirleri yayımlayarak bu konudaki tartışmaların başlamasına neden olan *Aile* dergisinde de bu konuda yazılar yayımlanmıştır.

Derginin yedinci sayısında Rabia-Hatun'un şiirleri ve bu isim etrafında yapılan tartışmalarla ilgili üç yazı yayımlanmıştır.

Vedat Nedim Tör "Rabia Hatun ve Şiirlerindeki Aşk Anlayışı"⁴⁹¹ adlı yazısında, söz konusu şairin şiirlerini acemice, özentili, basit ve yanlışlarla dolu olarak değerlendiren edebiyat çevrelerine karşı hem Rabia Hatun müstear isimli şairi hem de onun şiirlerini yayımlayan *Aile* dergisini savunur. Tör'e göre Rabia-Hatun'un aşk şiirleri zamanları ve mekânları aşan bir mahiyette ve yoğunluktadır. Bu şiirler beşerî aşkı en ulvi ve en masum bir algılayış ve anlatışla ele alır, duymasını ve hissetmesini bilen bünyeleri kendisine hayran bırakır. Onun için *Aile* dergisi bu şiirleri yayımladığı için pişman değildir hatta bundan gurur duyar.

Derginin aynı sayısında Vâlâ Nurettin de bu konuda bir yazı yazar. Vâ-Nû "Rabia-Hatun Muamması"⁴⁹² adlı yazısında ilk defa şairin kimliğine odaklanmış ve onun hüviyeti hakkında birkaç teori ortaya atmıştır. Ulusal basın bir zamandan beri *Aile* dergisinin şiirlerini yayımlayıp meşhur ettiği Rabia Hatun ve onun hüviyeti meselesiyle meşguldür. Hatta bazı kitle iletişim mecraları bu olaya güncel siyasal olaylardan daha fazla yer vermiştir.

Vâ-Nû'nun yazısında anlattığına göre söz konusu şiirlerin *Aile* dergisinde yayımlama hikâyesi şudur:

"Edebiyatçı, ihtisasına ve ciddiyetine hürmeti vecibe bildiğimiz İsmail Hâmi Dânişmend, uzun zamandan beri yakın dostlarına uzak ahbablarına rastladıkça cebinden şiirler çıkarırmış:

- *Size Azeri lehçesiyle yazılmış şiirler okuyayım, der, şiirleri okur herkesi hayran bırakırmış.*

Nihayet bunları Aile mecmuasına vermiş Rabia-Hatun Türk okuyucularına ve dünya edebiyat âlemlerine bir Azeri şairi gibi tanıtılmış. Derken ortalıkta bir dedikodu koptu:

- *Bu manzumeler kimindir biliyor musunuz? Şayet yaşasaydı, şimdi 38 yaşına girecek olan İsmail Hami Danişmend'in merhum zevcesi Nâzan Hanım'a aittirler. Yakınları bu sırra aşınadırlar; fakat İsmail Hâmi itiraf etmiyor."*⁴⁹³

Vâ-Nû bu hikâyeyi naklettikten sonra şair Rabia-Hatun'un hüviyetiyle ilgili muammayı derinleştiren bilgiler ve teoriler ortaya atar. Buna göre aslında bir tane Rabia

⁴⁹¹ Tör, "Rabia-Hatun ve Şiirlerindeki Aşk Anlayışı", *Aile Dergisi*, S.7, İstanbul, 1948, ss.1-2.

⁴⁹² Vâlâ Nurettin, "Rabia-Hatun Muamması", *Aile Dergisi*, S.7, İstanbul, 1948, ss.3-5.

⁴⁹³ Vâlâ Nurettin, a.g.e. s.5.

Hatun yoktur. Bu manzumelerin bir kısmı eski asırlarda yaşamış başka bir Rabia Hatun'a aittir. Çünkü bu bir kısım manzumeler lisan ve söyleyiş olarak eski asırları çağrıştırırlar.

Aile dergisinin yedinci sayısında "Rabia Hatun Muammasıyla" ilgili yayımlanan üçüncü yazı ise Şevket Rado'ya aittir. Şevket Rado "Sanatkârla Eseri"⁴⁹⁴ başlıklı yazısında tartışmalar süresince çeşitli kişilerce iki ayrı kişi olduğu söylenen Rabia Hatun meselesine ölen sanatçı-yaşayan sanatçı perspektifinden bakmakta ve sanat eserlerinin layık olduğu saygıyı görmesinin sanatçının ölmesine bağlı olduğunu savunmaktadır.

Rado'ya göre yayımlandığı ilk zamanlarda eski bir şaire ait olduğu düşünüldüğü için hayranlık uyandıran bu şiirler insanların tanıyıp ahbablık ettiği bir kişiye ait olma şüphesiyle gölgelenince eski tılsımlarını kaybetmişlerdir. Çünkü yakın bir zaman önce ölmüş de olsa eski olmayan Rabia Hatun yani Nazan Hanım pek çok kişinin arkadaşıdır, görüp konuştuğu bir kişidir. Öyleyse bu kıtalar ve beyitler o kadar da muazzam değildir. Çünkü günlük hayatta tanışılıp konuşulmuş bir faniye aittir! Büyük sanatçıların yaşarken umursanmaması ve öldükten sonra kıymete binmesi gerçeğiyle ilgili şunları söyleyen Ahmet Haşim Şevket Rado'ya göre çok haklıdır:

*" Birçok dâhilerin çetin ve karanlık bir hayattan sonra, ancak öldükten ve hayatlarının maddi izleri silindikten sonra halk tarafından keşfedilmiş olmalarında benim için artık şaşılacak bir şey yoktur. Hayat ve vücudun maniası, muzlim bir duvar gibi yıkıldıktan sonradır ki, ruhun beyaz ışıkları semalara vurabiliyor. "*⁴⁹⁵

Aile dergisinde Rabia- Hatun imzasıyla yayımlanan kıta ve beyitler aşk şiirleridir ve hemen hemen tamamı idealize edilmiş sevgili imajları barındırırlar.

Rabian Hatun'un *Aile* dergisindeki ilk şiiri derginin birinci sayısında; son şiiri ise onuncu sayısında yayımlanmıştır. Dergideki Rabia Hatun şiirleri on sekiz kıta ve iki beyitten ibarettir. Dergide yayımlanan kıtaların üçüne herhangi bir isim konmamış, kalan kıtalara ise çeşitli isimler verilmiştir.

Aile dergisinde Rabia Hatun imzasıyla yayımlanan şiirlerden bir örnek aşağıya alınmıştır:

Tutsam Hayâl-i Yârı

Dutsam hayâl-i yârı nigâhumla bağlasam

⁴⁹⁴ Rado, "Sanatkârla Eseri", *Aile Dergisi*, S.7, İstanbul,1948, s.11.

⁴⁹⁵ Ahmet Haşim'den aktaran Rado, a.g.e., s.11.

*Her göz-yaşumda aksini gördükçe ağlasam
Yeldây-i hecre belki zıyâ-bahş olur diyû
Aşk âteşiyle hâtır-ı cânânı dağlasam⁴⁹⁶*

4.8.Aile Dergisindeki Diğer Şairler ve Şiirler

Aile dergisinde bu şairler dışında şairler de şiir yayımlamıştır. Bu şairler arasında derginin yayımlandığı devirde şiir kitapları yayımlanmış isimler olduğu gibi genç ve amatör şairler de vardır. Bu şiirlerin tema yelpazesi de geniştir. Doğa sevgisinden memleket sevgisine ve günün herhangi bir zamanının yarattığı ruh halinden kadınların tarihteki durumuna kadar pekçok tema bu şiirler de işlenmiştir.

Bu çerçevede değerlendirilmesi gereken şairlerden biri Şinasi Özdenoğlu'dur(1922-). Özdenoğlu'nun *Aile*'de yayımlanan şiirleri aşk ve yaşama sevgisi temalarını işler.

Özdenoğlu'nun dergideki ilk şiiri derginin dördüncü sayısında çıkar. "Ellerin İçin Noktürn"⁴⁹⁷ adlı bu şiir bir aşk şiiridir.⁴⁹⁸ Özdenoğlu'nun dergideki bir sonraki şiiri derginin sekizinci sayısında çıkar. "Kavgalardan Uzak"⁴⁹⁹ adlı bu şiirinde şair, savaştan, kavgalardan ve hastalıklardan uzak bir dünya hayal eder. Mevcut haliyle dünya kötü bir yerdir. İnsanlar hayatı dayanılmaz acılarla doldurmuşlardır. Bir insanın bu sonu gelmeyen savaşa, yıkımlara ve üzüntülere tahammül etmesi mümkün değildir. Şiire göre tek çare kaçmak ve bu dünyadan her şeyiyle farklı, hayâlî bir dünyaya gitmektir. Şiire huzur ancak insanlardan uzak kalınarak ve doğaya sığınarak bulunabilir.

Şinasi Özdenoğlu'nun *Aile*'nin dokuzuncu sayısında yayımlanan "Ben O Adam mıyım?"⁵⁰⁰ adlı şiiri yaşama sevgisi ve ölüm korkusu üzerine kaleme alınmıştır. Şair bu şiirinde ölüme yaklaştığını düşünen yaşlı bir adamın diliyle konuşur. Gençliğin harareti, enerjisi, ihtirasları ve gözüpekliliği artık çok gerilerde kalmıştır. Şair yaşamayı hâlâ çok sevmekte ve hâlâ dünyaya dair içinde tutkular barındırmaktadır. Ancak geçip giden zamanın pençesinde yıpranıp yavaşlayan bedeni ona artık kaçınılmaz sonun yaklaşmakta olduğunu haber verir. Oysa şair dünyaya henüz doyamamıştır ve hâlâ bu dünyada yapmak istediği çok şey vardır.

⁴⁹⁶ Rabia-Hatun, Tutsam Hayâl-İ Yârı, **Aile Dergisi**, S.8, İstanbul, 1949, s.19.

⁴⁹⁷ Şinasi Özdenoğlu, Ellerin İçin Noktürn, **Aile Dergisi**, S.4, İstanbul, 1949, s.13.

⁴⁹⁸ Noktürn (Fr. nocturne), Batı müziğinde, geceden esinlenen ya da geceye çağrışım yapan beste türüdür. On sekizinci yüzyılda İtalyanca norturno ("geceye özgü")olarak anılan noktürn, aslen akşamları çalınması öngörülen oda müziği besteleridir. Geceyi çağrıştırması aranan bir özellik değildir. Edebiyatta ise noktürn daha çok duygusal ve lirik şiir formları için kullanılan bir ifadedir.

⁴⁹⁹ Özdenoğlu, Kavgalardan Uzak, **Aile Dergisi**, S.8, İstanbul, 1949, s.23.

⁵⁰⁰ Özdenoğlu, Ben O Adam mıyım?, **Aile Dergisi**, S.9, İstanbul, 1949, s.35.

Şinasi Özdenoğlu, *Aile*'nin onuncu sayısında yayımlanan “Gözlerin”⁵⁰¹ adlı şiirinde sevgilinin siyah gözlerini över. Şaire göre sevgilinin siyah gözleri Haçlı işgallerinden kurtulmuş bir şehir kadar kıymetlidir ve bozkırların ortasında bir nehir kadar güzeldir. “Baharla Beraber Gelen Aşk”⁵⁰² adlı şiirindeyse şair bahar mevsiminin gelmesiyle birlikte yeniden tattığı aşk duygusunu anlatır. Bahar mevsiminin gelmesiyle toprağa, suya ve havaya cemre düşer. Fakat şaire göre cemrelerin en ateşlisi aşktır. Şair bu bahar mevsiminde cemrelerin en ateşlisi olan aşk kalbine düştüğü için çok mutludur. “Hatırım Kalır”⁵⁰³, adlı şiirinde şair sevgiliye duyduğu aşktan bahseder. Şiire göre sevgili dünyayı anlamlandıran tek şeydir ve sevgilinin olmadığı bir dünyada hiçbir şey tam değildir. Şinasi Özdenoğlu'nun “Ağaçlar Üstüne”⁵⁰⁴ adlı şiirindeyse doğa sevgisi söz konusudur. Şair bu şiirinde doğanın güzelliğine ve ağaçların sükûnetine bakarak aşkı düşünür, doğa ona aşkı ilham eder.

Aile dergisinde çeşitli temalarda şiirler yayımlanmış şairlerden biri de Sabahattin Kudret Aksal'dır(1920-1993).

Onun *Aile*'de çıkan ilk şiiri derginin beşinci sayısında yayımlanan “Aile”⁵⁰⁵ adlı şiirdir. Şair bu şiirinde mutlu bir aile tasviri yapar. Baba, anne erkek ve kız çocuktan oluşan bu ailenin bireyleri tek tek kendi sosyal ve ruhsal gerçeklikleri içinde yaşarlar. Her birinin başka hayalleri ve kaderleri vardır. Aynı aileye mensup olsalar da aileyi oluşturan bireylerin tabi olduğu hakikatler ve kaderleri farklıdır. Ancak şiire göre tüm bu farklılıklar onların huzurlu ve birbirine bağlı bireylerden oluşan bir aile olmalarına engel olmaz.

Sabahattin Kudret Aksal, derginin bir sonraki sayısında “Övgü”⁵⁰⁶ adlı bir aşk şiiri yayımlar. Şair bu şiirinde artık mazide kalan bir sonbahar aşkını ve bu aşka ait anıları hasretle yâd eder. Aksal'ın derginin yedinci sayısında yayımlanan “Yarı Karanlık”⁵⁰⁷ adlı şiiri de bir aşk şiiridir. Bu şiir kadın güzelliğinin şairde yarattığı heyecanlar ve hayaller üzerine kaleme alınmıştır. Sabahattin Kudret *Aile*'nin dokuzuncu sayısında ise “Uyku”⁵⁰⁸ adlı bir şiir yayımlamıştır. Şair bu şiirinde uykuyu engin bir okyanusta yüzen bayraksız bir gemiye benzetir ve huzurlu bir uykuyu bu benzetişten yola çıkarak şiirleştirip tasvir eder.

Sabahattin Kudret'in derginin onuncu sayısında yayımlanan “Anadolu Yaylası”⁵⁰⁹ ve on birinci sayısında yayımlanan “Etimesgut Şiiri”⁵¹⁰ adlı şiirleri düşünsel ve duygusal tavrı

⁵⁰¹ Özdenoğlu, Gözlerin, *Aile Dergisi*, S.10, İstanbul, 1949, s.33.

⁵⁰² Özdenoğlu, Baharla Beraber Gelen Aşk, *Aile Dergisi*, S.13, İstanbul, 1950, s.27.

⁵⁰³ Özdenoğlu, Hatırım Kalır, *Aile Dergisi*, S.17, İstanbul, 1951, s.15.

⁵⁰⁴ Özdenoğlu, Ağaçlar Üstüne, *Aile Dergisi*, S.20, İstanbul, 1952, s.16.

⁵⁰⁵ Sabahattin Kudret Aksal, Aile, *Aile Dergisi*, S.5, İstanbul, 1948,

⁵⁰⁶ Aksal, Övgü, *Aile Dergisi*, S.6, İstanbul, 1948, s.15.

⁵⁰⁷ Aksal, Yarı Karanlık, *Aile Dergisi*, S.7, İstanbul, 1948, s.20.

⁵⁰⁸ Aksal, Uyku, *Aile Dergisi*, S.9, İstanbul, 1949, s.30.

⁵⁰⁹ Aksal, Anadolu Yaylası, *Aile Dergisi*, S.10, İstanbul, 1949, s.12-13.

⁵¹⁰ Aksal, Etimesgut Şiiri, *Aile Dergisi*, S.11, İstanbul, 1949, s.10.

olarak Anadolu'yu bir bütün olarak olduğu gibi kabul eden memleket sevgisi temalı şiirlerdir. Şair bu şiirlerinde Anadolu'yu dertleri, mutlulukları, ağaçları, insanları, hayvanları, dereleri, ovaları, gecesini, gündüzü, yağmuru ve güneşiyle bir bütün olarak görmekte ve Anadolu Yaylası'na duyduğu topyekûn sevgiyi dile getirmektedir.⁵¹¹

Bâki Süha Edipoğlu (1915-1972) *Aile* dergisinde çeşitli temalarda ve sâde bir dil ve söyleyişle yazdığı şiirlerle yer almış bir şairdir. Onun *Aile*'de çıkan ilk şiiri derginin ilk sayısında çıkan "Dağ Rüzgârı"⁵¹² adlı şiirdir. "Dağ Rüzgârı" *Aile* dergisinde yayımlanan "modern hayattan tabiata kaçma isteği" içerikli şiirlerden biridir. Edipoğlu bu kısa şiirinde bir dağ rüzgârının ruhunda yarattığı yaşama sevincini ve coşkusunu anlatır. Tabiatın en temiz ve en cazip nimetlerinden olan dağ rüzgârları şaire göre dünyayı güzelleştirir. Şair bu dağ rüzgârının onu sürükleyeceği her yere gitmeye razıdır.

Bâki Süha Edipoğlu, *Aile*'de yayımlanan bir sonraki şiiri olan "Çocuklar, Şairler"⁵¹³ adlı şiirinde hem çocuklara hem de şairlere duyduğu sevgiden söz eder. Şiirinde çocukları en safiyane ve en tabii bir sevgiyle sevdiğini ve bütün çocukların üzerine titrediğini söyleyen şair, şair arkadaşlarını da çocuk ruhlu büyükler olarak görür ve onları da çocuklar gibi çok sever.

Bâki Süha Edipoğlu'nun *Aile* dergisinde yayımlanan şiirlerinde İstanbul'un ve Antalya'nın özel bir yeri vardır. Şairin bu şehirler üzerine kaleme aldığı şiirler derginin çeşitli sayılarında yayımlanmıştır.

Edipoğlu'nun *Aile* dergisinde İstanbul üzerine kaleme aldığı iki şiiri yayımlanmıştır. Bunlar derginin beşinci sayısında yayımlanan "İstanbul'u Dün Dolaştım"⁵¹⁴ ve on beşinci sayısında yayımlanan "Eylül Düşünceleri"⁵¹⁵ adlı şiirlerdir. Şair, bunlardan "İstanbul'u Dün Dolaştım" adlı şiirinde İstanbul'un Sarıyer, Edirnekapı, Üsküdar, Kandilli gibi semtlerinde yaptığı bir günlük bir gezintiden bahseder. İstanbul bu semtlerde bütün tarihi, ihtişamı ve güzelliğiyle şairi kendisine hayran bırakmıştır. Edipoğlu, "Eylül Düşünceleri" adlı şiirindeyse İstanbul'un Boğaz semtlerinin ve Erenköy'nün güzelliğini ve bu semtlere duyduğu hayranlığı anlatır.

⁵¹¹ Sabahattin Kudret Aksal askerliğini 1948-1949 yılları arasında Ankara Etimesugut'ta nakliye subayı olarak yapmıştır. Şairin *Aile*'de yayımlanan Anadolu Yaylası ve Etimesgut Şiiri adlı şiirleriyle "Anadolu Yolculuğu", "Sincanköy", "Bir Kasabada Uyanmak" gibi şiirlerinde o günlerde edindiği izlenimlerden faydalandığı anlaşılmaktadır.

⁵¹² Baki Süha Edipoğlu, Dağ Rüzgârı, **Aile Dergisi**, S.1, İstanbul,1949, s.9.

⁵¹³ Edipoğlu, Çocuklar ve Şairler, **Aile Dergisi**, S.4, İstanbul,1948, s.9.

⁵¹⁴ Edipoğlu, İstanbul'u Dün Dolaştım, **Aile Dergisi**, S.5, İstanbul,1948, s.9.

⁵¹⁵ Edipoğlu, Eylül Düşünceleri, **Aile Dergisi**, S.15, İstanbul,1950, s.11.

Bâki Süha Edipoğlu'nun *Aile* dergisinde Antalya üzerine de iki şiiri yayımlanmıştır.⁵¹⁶ Bunlar derginin dokuzuncu sayısında yayımlanan "Kara Sevda"⁵¹⁷ ve on altıncı sayısında yayımlanan "Antalya"⁵¹⁸ adlı şiirlerdir. Bunlardan "Kara Sevda" hem Akdeniz'e hem Antalya'ya güzelleme mahiyeti taşıyan bir memleket sevgisi şiiridir hem de buraların şaire bir sevgiliyi hatırlatması yönüyle bir aşk şiiridir. Şair, limon çiçeklerinin, portakal bahçelerinin ve deniz üzerinde giden yelkenlilerin dokuduğu bu iklimde sevgiliyi düşünür, aşkı hatırlar. Şair Antalya üzerine kaleme aldığı diğer şiiri olan "Antalya"da ise Antalya şehrinin güzelliğini tarihi ve doğal derinliği içinde dile getirir. Antalya, Roma İmparatorluğu devrine ait hatıraları, kalıntıları, tarihî eserleri ve Akdeniz ikliminin bahşettiği portakal ve limon bahçeleriyle şairin gönlünü fethetmiştir. Şairin Antalya algısı şehrin şu vasıfları üzerine kuruludur: Eski Roma ve Yunan devletlerinden kalan yapılar, Akdeniz meyveleri ve deniz.

Sabahattin Teoman'ın(1914-1957), "Dinlenmek Yorgunluğu"⁵¹⁹ adlı şiiri *Aile*'nin ilk sayısında yayımlanan şiirlerden biridir. Bu şiir şairin artık geçmişte kalan güzel günlerine dair bir şiirdir. Hayatının geçmekte olduğu çevre ve mekânlar şairin hatıralarını harekete geçiren üzücü unsurlardır. Mekânlar ve çevre hatıraları uyandırır. Uyanan hatıralar şairin bugününü zehirler ve acıyla doldurur.

Sabahattin Teoman'ın derginin üçüncü sayısında yayımlanan "Işığın Çapraz Geldiği Saat"⁵²⁰ adlı şiiri yalnız kalma isteği fakat bu isteğe ulaşamama durumuyla ilgili bir şiirdir. Şair bu şiirinde kendisini odasına kapatır ve mutlak bir yalnızlığa ulaşmak ister. Ancak kapandığı odadaki eşyalara şairin ruhu, insanî vasıflar yükler ve şair adeta bu eşyaların dile geldiğini duyumsar. Kitaplar söylenmeye başlar. İskemle oturulma, ayna bakılma isteğini dile getirir. Şair, gözlerini kapattığı anda başının içine mazisine ait hatıralar dolur. İnsanın kendisini unutamadığı bir yerde mutlak ve kesin bir yalnızlık mümkün değildir.

Sabahattin Teoman, derginin dördüncü sayısında yayımlanan "Kavga"⁵²¹ adlı şiirinde çelişkilerle dolu bir ruhsal durumdan söz eder. Şiire hâkim duygu öfkedir. Şair en olmadık şeye öfke duyar. Yağmur sesi ve hatta güneş ışığı dahi öfkesini alevlendirir. Fakat bunun tam aksine sevgilinin donuk ve duygusuz suratını çok güzel bulur. Bu şiir, insanların bazen içine düştüğü küçük ruhsal buhranlara ve dengesizliklere dair bir şiirdir. Şairin "Masalın En Tatlı Yeri"⁵²² adlı şiiri ise sembolik unsurların ağırlıkta olduğu bir şiirdir. Şair bu şiirinde geçmişte

⁵¹⁶ Baki Süha Edipoğlu Antalyalı bir şairdir. Onun *Aile* dergisinde yayımlanan Kara Sevda ve Antalya adlı şiirlerinde doğduğu ve çocukluğunu geçirdiği Antalya'ya ait izlenimlerini bulmak mümkündür.

⁵¹⁷ Edipoğlu, Kara Sevda, *Aile Dergisi*, S.9, İstanbul, 1949, s.14.

⁵¹⁸ Edipoğlu, Antalya, *Aile Dergisi*, S.16, İstanbul, 1950, s.11.

⁵¹⁹ Sabahattin Teoman, Dinlenmek Yorgunluğu, *Aile Dergisi*, S.1, İstanbul, 1947, s.61.

⁵²⁰ Teoman, Işığın Çapraz Geldiği Saat, *Aile Dergisi*, S.3, İstanbul, 1947, s.25.

⁵²¹ Teoman, Kavga, *Aile Dergisi*, S.4, İstanbul, 1948, s.41.

⁵²² Teoman, Masalın En Tatlı Yeri, *Aile Dergisi*, S.6, İstanbul, 1948, s.49.

kalan güzel bir hatıradan ima yoluyla söz eder. Yalnız bir adam elleri arkasında başı önünde meçhul bir geleceğe doğru yürümektedir. Fakat zihni geçmişte yaşadığı güzel günlerin parıltısıyla doludur. Bu parıltı o kadar yoğundur ki geleceği görünmez yapmakta ve geleceğe uzanan yolları yarattığı göz kamaşmasıyla seçilmez kılmaktadır. Sıhhatli bir gelecek kurmanın en iyi yolu mazinin artık geri gelmesi mümkün olmayan güzel anlarına saplanıp kalmaktan kurtulmaktır. Fakat şair bunu başaramaz.

Aile dergisinde yer almış şairlerden biri de Şükrü Enis Regü'dür.(1923-1976)⁵²³ O, dergide yayımlanmış şiirlerinin birinde İstanbul'un yaşadığı hızlı değişimi ikisinde de aile sevgisini konu edinmiştir.

Regü'nün *Aile*'deki ilk şiiri derginin birinci sayısında çıkar. Şükrü Enis Regü, "Yıllardan Sonra"⁵²⁴ adlı bu şiirinde, yıllar sonra döndüğü İstanbul'da gördüğü değişimleri anlatır. Yüksek yüksek binalar inşa edilmiş ve şehri dolduran ve ona tarihi şahsiyetini veren minareler yeni yapılan bu yüksek binaların yanında bodur kalmıştır. Köprüler gitgide kalabalıklaşan insanlara yetmez olmuş, yelkenli gemilerin yerini motorlu ve buharlı gemiler almıştır. Gitgide mekanik ve gri bir görünüme bürünmeye başlayan şehir insanları da mekanikleştirmeye başlamış ve insanlar doğal hallerini kaybeder olmuşlardır. Şair büyük bir hızla gerçekleşen bu değişim karşısında şaşkındır.

Şükrü Enis Regü'nün, "Sabah Şiiri"⁵²⁵ adlı şiiri *Aile* dergisindeki aile sıcaklığı üzerine şiirlerden biridir. Şair bu şiirinde güzel bir Üsküdar sabahında karısına seslenir ve sabahın ilk ışıklarının evinin içine yaydığı huzuru ve ferahlığı karısıyla paylaşır. "Sabah Şiiri"nde karısına sabahın güzelliğinden bahseden şair "Gece Şiiri"⁵²⁶ adlı şiirindeyse gecenin güzelliğinden bahseder. Geniş gökyüzü, geceyi dolduran ağaç hışırtıları ve ateş böceği sesleri evin içinden onları dinlemekte olan şaire huzur ve mutluluk verir. Şair, böyle bir gecede karısı ve çocuklarıyla bir arada olmanın huzuruna erer ve bunun dışında hiçbir şey düşünmek istemez.

Şair Sabahattin Ergi (1916-?) de şiirleriyle *Aile* dergisinde yer almış şairlerden biridir. Onun dergideki ilk şiiri olan "Rüya"⁵²⁷ derginin yedinci sayısında çıkar. "Rüya" *Aile* dergisinde yayımlanmış aşk şiirlerinden biridir. Ergi, bu şiirinde geçmişi hep sevgiliyle ilintili unsurlarla hatırlar ve dünyayı hep sevgiliye dair emarelerle algılar. Dünya sevgiliyi bağrında barındıran bir sahnedan ibaret gibidir. Sabah rüzgârı, batan bir gün, bahçedeki güzel koku ve

⁵²³ Şükrü Enis Regü, *Aile* dergisinin yayıncısı Vedat Nedim Tör'ün yakın arkadaşıdır. Uzun yıllar Tör'ün çıkardığı Doğan Kardeş dergisinde yöneticilik ve sayfa sekreterliği yapmıştır. Şiire çok genç yaşta başlayan Şükrü Enis Regü daha çok yazdığı çocuk şiirleriyle tanınmıştır.

⁵²⁴ Regü, Yıllardan Sonra, *Aile Dergisi*, S.1, İstanbul,1947, s.45.

⁵²⁵ Regü, Sabah Şiiri, *Aile Dergisi*, S.10, İstanbul,1949, s.20.

⁵²⁶ Regü, Gece Şiiri, *Aile Dergisi*, S.10, İstanbul,1949, s.20.

⁵²⁷ Sabahattin Ergi, Rüya, *Aile Dergisi*, S.7,İstanbul, 1948,s.49.

bir kitabın sayfaları arasında bulunan saç telleri şaire sevgiliyi hatırlatır, onu düşündürür. Ergi, “Erciş’te Akşam Saati”⁵²⁸ adlı şiirindeyse Van’ın Erciş ilçesini bir gurup vaktinde büründüğü manzaralarla tasvir eder⁵²⁹. “Erciş’te Akşam Saati”, Erciş’te bir akşam vaktinin şairin ruhunda yarattığı gelgitler, kırılmalar ve değişmeler üzerinedir. Melâl, inziva, hülya, gam gibi pek çok duyguyu ve ruh halini harekete geçiren Erciş’te akşam vakti nihaî olarak ve herşeyin sonunda bir huzur kaynağı olarak şairi kuşatır ve sarmalar:

...

*Bu solan gün ile ruh hali serapa değişir,
Öyle bir an ki bu gözlerdeki mânâ değişir.*

...

*Ezilir vecd ile ruhlardaki son katre gurur
Serpilir akşam ezanıyla yanan kalbe huzur*⁵³⁰

Aile dergisinde bu şiir gibi pekçok memleket şiiri yayımlanmıştır. Bu şiirlere ruhunu veren asıl unsur, bunların çoğunlukla, memleketin coğrafi hallerinin ve güzelliklerinin şairlerin ruhlarına ve maneviyatlarına yaptığı tesirleri betimliyor olmasıdır.

Sabahattin Ergi’nin *Aile*’de yayımlanan şiirlerine yoğun bir doğa sevgisi ve özlemi hâkimdir. Şair, “Saadet”⁵³¹ adlı şiirinde bahar mevsiminin gelmesiyle kendisini çocukluk çağının mutlu günlerine dönmüş gibi hisseder ve bütün dünyayı ve özellikle çocukları kendisi gibi mutlu olmaya, dünyayı sevmeye çağırır. Ergi, “Bahçelerde”⁵³² adlı şiirindeyse ömrünü geniş bir bahçede geçirme isteğini dile getirir. Çünkü şehir demek, beton demek, makine demek ve huzursuzluk demektir. Geniş bir bahçedeysen dünya her haliyle güzeldir ve seyrine doyum olmayan bir yerdir.

Oktay Rıfat(1914-1988), “Ağaca Dedim Ki”⁵³³ adlı şiirinde bir nisan gününde bir ağaçla hayâlî bir sohbet yapar. Onunla hayata, şehirlere ve geçen zamana dair hasbihalde bulunur. Oktay Rıfat, “Mahzun Tarafım”⁵³⁴ adlı şiirinde ruhunun daima mahzun ve mutsuz bir tarafı bulunduğunu dile getirmekte ve en mutlu görüldüğü anlarda dahi duygularının bir tarafına hâkim bulunan mutsuzluğun içinde yaşamaya ve soluk alıp vermeye devam ettiğini

⁵²⁸ Ergi, Erciş’te Akşam Saati, **Aile Dergisi**, S.9, İstanbul, 1949, s.58.

⁵²⁹ Mesleği askerlik olan ve 1938 yılından 1969 yılına Türk Silahlı Kuvvetleri’nin çeşitli kademelerinde görev yapan Sabahattin Ergi, görevi nedeniyle Van’ın Erciş ilçesinde de bulunmuştur. Şairin bu şiiri Erciş’te asker olarak hizmet verdiği yılların izlerini taşır.

⁵³⁰ Ergi, a.g.e., s.58.

⁵³¹ Ergi, Saadet, **Aile Dergisi**, S.17, İstanbul, 1951, s.17.

⁵³² Ergi, Bahçelerde, **Aile Dergisi**, S.19, İstanbul, 1951, s.66.

⁵³³ Oktay Rıfat, Ağaca Dedim ki, **Aile Dergisi**, S.1, İstanbul, 1947, s.18.

⁵³⁴ Oktay Rıfat, Mahzun Tarafım, **Aile Dergisi**, S.2, İstanbul, 1947, s.9.

anlatmaktadır. Şair “Karıma”⁵³⁵ adlı şiirindeyse karısının hayatındaki yerinden söz eder. Evlilik ve aile müessesesinin güzelliğini anlatma amacıyla yayımlanmış bu şiirinde şair karısının hayatının en büyük güzellik ve neşe kaynağı olduğunu söyler. Şair karısıyla kendisini bir elmanın yarısı gibi görür.

Oğuz Kazım Atok(1912-1980), “Ellerinden Belli”⁵³⁶ adlı şiirinde köylü bir kadının çilekeş ve nasırlı ellerinden söz eder. Anadolu kadını hem yoksulluk içinde ailesine bakan ve çocuk büyüten hem de vatan işgal edildiğinde cepheye yardım gönderen yiğit bir kadındır. O kadar zor hayat şartları içinde yaşamıştır ki elleri kapkara olmuştur. Buna rağmen asi olmaz, yılgınlığa kapılmaz. Bu şiirde anlatılan Anadolu kadını yiğitlik ve iffet timsalidir. Atok’un adlı şiiri “Bir Gün Geliyor”⁵³⁷ gençlikte ve yaşlılıkta hayatın farklı farklı algılanışıyla ilgilidir. Şiire göre gençlikte dünya nimetlerine karşı oldukça hevesli ve aç olan insanoğlu yaşlanınca eski heyecanını kaybeder ve hiçbir şeyden heyecan duymaz olur. Aynı şair Beyazlığı⁵³⁸ adlı şiirindeyse dünyayı anlamlandıran en önemli şeyin sevgilinin beyaz teni olduğunu söyler. Şair, ölünce bile o beyazlığın ışığında uyumak ister.

Fatma Esen’in, “Düşünen Adam”⁵³⁹, adlı şiiri aile birlikteliğiyle ilgili bir şiirdir. Şair, bu şiirinde dertli ve düşünceli görünen kocasına seslenir ve dertlerinin sıkıntılarının çözümünün dışarıda değil evinde olduğunu söyler. Fatma Esen’in *Aile*’nin dokuzuncu sayısında iki şiiri yayımlanır. Şair, “Öğüt”⁵⁴⁰ adlı şiirinde kendi kendisine ve okuyucularına dünyanın kötü hadiselerine fazla üzülmemeyi ve iyimser kalmaya çalışmayı nasihat ederken “Kararsızlık”⁵⁴¹ adlı şiirinde yaşadığı manevi çelişkilerin kısa bir betimlemesini yapar. Esen, bir sonraki sayıdaki “Saray Gözdesi”⁵⁴² adlı şiirindeyse Osmanlı sarayındaki cariyelerden söz eder. Bir çeşit esir olan ve herhangi bir söz söyleme hakkı bulunmayan cariyeler padişahın iki dudağı arasından çıkacak bir sözle ihya olabilir veya öldürülebilir. Cariye Osmanlı sarayında değersiz bir eşya gibidir. Kaderi tamamen padişahın sözlerine bağlıdır. Şair, şiirinde artık tarihte kalmış bu durumdan duyduğu ürpertiği anlatır.

Sumru Tunç’un⁵⁴³ *Aile* dergisinin ilk sayısında üç şiiri yayımlanmıştır. “Bakırköyü’nde”⁵⁴⁴ adlı şiirinde İstanbul’un Bakırköy semtinin güzellikleri anlatılır. Şair, yaşamakta olduğu bu semtin doğal güzelliklerinden, rüzgârlarından, sabahlarından ve gecelerinden

⁵³⁵ Oktay Rifat, Karıma, **Aile Dergisi**, S.3, İstanbul, 1947, s.6.

⁵³⁶ Oğuz Kazım Atok, Ellerinden Belli, **Aile Dergisi**, S.14, İstanbul, 1950, ss.33-34.

⁵³⁷ Atok, Bir Gün Geliyor, **Aile Dergisi**, S.17, İstanbul, 1951, s.16.

⁵³⁸ Atok, Beyazlığı, **Aile Dergisi**, S.20, İstanbul, 1952, s.20.

⁵³⁹ Fatma Esen, Düşünen Adam, **Aile Dergisi**, S.8, İstanbul, 1949, s.15.

⁵⁴⁰ Esen, Öğüt, **Aile Dergisi**, S.9, İstanbul, 1949, s.56.

⁵⁴¹ Esen, Kararsızlık, **Aile Dergisi**, S.9, İstanbul, 1949, s.56.

⁵⁴² Esen, Saray Gözdesi, **Aile Dergisi**, S.10, İstanbul, 1949, s.22.

⁵⁴³ Sumru Tunç, Cumhuriyet tarihinin önemli psikologlarından olan ve *Aile* dergisinde de yazıları çıkmış olan

Prof.Dr. Mustafa Şekip Tunç’un kızıdır.

⁵⁴⁴ Sumru Tunç, Bakırköyü’nde Sabah, **Aile Dergisi**, S.1, İstanbul, 1947, s.53.

sevgiyle ve övgüyle bahseder. Sumru Tunç, “Yazlar”⁵⁴⁵, adlı kısa şiirinde yaz mevsiminin evlerinin bahçesinde yarattığı değişimlerden ve güzelliklerden bahsederken “Çocukluğum”⁵⁴⁶ adlı şiirinde çocukluğuna duyduğu hasreti anlatır. Çocukluk ve çocukluk çağındaki dünya algısı artık çok eskilerde kalmıştır. Aynı şairin “Çiçek”⁵⁴⁷ adlı şiiri çiçek sevgisiyle ilgili bir şiirdir. Şair burada bir saksıdaki bir çiçeğe insani vasıflar yükleyerek onunla duygusal bir bağ kurmaktadır. Şairin “Ağaçla Ben”⁵⁴⁸ adlı kısa şiirindeyse bir ağaca seslenilmektedir. Gençlik çağını yaşamakta olan şair ağacın bahar mevsimindeki hallerine, onun köklerini derinlemesine uzatarak toprağa sağlam basışına ve gövdesinin dik ve sağlam oluşuna imrenir ve ağaçtan gençliğin nasıl olması gerektiğini kendisine göstermesini ister. Bunu yaparak da aslında şair doğanın güzelliğine övgüde bulunur.

Attila İlhan (1925-2005) da *Aile* dergisinde şiirleri çıkmış şairlerden biridir. Onun dergide çıkan ilk şiiri “Türkiye”⁵⁴⁹ adlı bir şiirdir. Attila İlhan gençlik dönemi şiirlerinden olan bu uzun şiirinde Türkiye’yi şehir şehir, isim isim ve renk renk taramakta ve toprağa ve geleneklere dayalı bir memleket sevgisi ortaya koymaktadır. Türkiye’yi Türkiye yapan ve Anadolu’yu bir yurt olarak dokuyan motifler bu şiirde şair tarafından sevgiyle benimsenmekte ve sade bir dille tasvir edilmektedir. Şiire göre Mersin’den Ardahan’a, Bursa’dan Maraş’a İstanbul’dan Karadeniz’e, Aladağlar’a ve Toroslar’a memleket bütün mevcudiyeti ve hakikatleriyle sevlimeye değerdir.

Aile dergisi bu şiiri okuyucularına şu şekilde takdim etmiştir:

“Bu sayımızda çıkan iki memleket şiiri, garip bir tesadüf eseri olarak birer gün ara ile elimize geçti. Yine garip bir tesadüf eseri olarak, bunlardan biri, yani “İstiklal Marşını Dinlerken” adlı şiir geçen yıl parti mükâfatının⁵⁵⁰ birinciliğini kazanan Cahit Sıtkı Tarancı’nın, bu “Türkiye” adlı da aynı mükâfatın ikincisi olan Attila İlhan’ındır. Bu eserlerde biz, vatan şiirinin adıye ve beyliğe kaçmayan güzel örneklerini selamlıyoruz. ”

Attila İlhan’ın *Aile*’de “Deryalar”⁵⁵¹ adında bir şiiri de çıkmıştır. Attila İlhan bu şiirinde deniz sevgisini ve bu sevginin ruhunda yarattığı yaşama sevgisini betimler.

Cahit Külebi (1917-1997), *Aile* dergisinin beşinci sayısında yayımlanan “Deniz Kıyısı”⁵⁵² adlı şiirinde insanlarla dolu bir deniz kıyısı tasviri yapar. Külebi, derginin

⁵⁴⁵ Tunç, Yazlar, *Aile Dergisi*, S.1, İstanbul,1947, s.53.

⁵⁴⁶ Tunç, Çocukluğum, *Aile Dergisi*, S.1, İstanbul,1947, s.53.

⁵⁴⁷ Tunç, Çiçek, *Aile Dergisi*, S.2, İstanbul,1947, s.18.

⁵⁴⁸ Tunç, Ağaçla Ben, *Aile Dergisi*, S.3, İstanbul,1947, s.18.

⁵⁴⁹ Attila İlhan, Türkiye, *Aile Dergisi*, S.4, İstanbul,1947, s.45.

⁵⁵⁰ Bu takdimde sözü edilen parti mükâfatı 1946 yılı CHP şiir mükâfatıdır. 1946 yılı CHP şiir mükâfatında birinciliği Cahit Sıtkı Tarancı “Otuz Beş Yaş” şiiriyle, ikinciliği Attila İlhan “Cebbaroğlu Mehmed” adlı şiiriyle, üçüncülüğü de Fazıl Hüsnü Dağlarca “Çakır Destanı” adlı şiiriyle almıştır. Aynı yıl çıkan bir kanunla bu mükâfatın ismi İnönü Armağanı olarak değiştirilmiş, bu armağan da 1947 yılına mahsus olmak üzere bir defa verilebilmiştir.

⁵⁵¹ İlhan, Deryalar, *Aile Dergisi*, S.4, İstanbul,1947, s.15-16.

dokuzuncu sayısında yayımlanan“Yolculuk”⁵⁵³ adlı şiirindeyse memlekette gelişigüzel bir yolculuğa çıkışı anlatır. Yaşadığı şehirde ruhsal bir açmaza düşen şair bir gün aniden memleket içinde menzili belli olmayan bir yolculuğa çıkar. Şair, trenle çıktığı bu yolculukta yurdun kitaplarda okuduğu güzelliklerini bizzat görme şansı elde eder. Memleketin güzelliklerini, suyunu, dağını, karını, yağmurunu görmek, duymak ve solumak şairin sıkıntılarını hafifletir. Cahit Külebi’nin bu memleketçi şiirinde Anadolu toprağını ve Anadolu’nun saf kıymetlerini yüceltme tavrı vardır:

...

*Bir dikili ağacın bile yok yeryüzünde
Ama bir memleketin var gezilecek!
Eriyen karlar gibi içinden
Sıkıntuların akıp gidecek,
Ağlamayacak kimse peşinden, gülmeyecek*⁵⁵⁴

Nahit Ulvi Akgün (1918-1996), *Aile* dergisinin on beşinci sayısında yayımlanan“İlk Göz Ağrısı”⁵⁵⁵ adlı şiirinde sevdiği kadına dair duygu ve heyecanlarını anlatır. Sevgilinin şair üzerinde son derece kuvvetli bir etkisi vardır. Bu, şairin yürüyüşüne, nefes alıp verişine ve gerçeğe hayal arasındaki konumuna tesir eden bir etkidir. Hatta şairin hal ve hareketleri dahi sevdiği kadına benzemeye başlamıştır. Akgün, derginin aynı sayısında yayımlanan “Rahatlık”⁵⁵⁶, adlı şiirindeyse huzurlu bir aile hayatına tekrar kavuşmanın hayatına getirdiği olumlu etkilerden ve iyimser duygulardan bahseder. Huzurlu bir aileye ve eve sahip olmak şairin dünyaya ve dünyanın güzelliklerine yeniden ısınmasını sağlamıştır.

İbrahim Minnetoğlu’nun (1920-1993) *Aile* dergisinin on beşinci sayısında yayımlanan “Eski Konak-Yeni Ev”⁵⁵⁷ adlı şiiri eski konakların yerini apartman dairelerine bırakmasından söz eder. Eski konakların o geniş ve kalabalık aileleri artık mazide kalmıştır. Zaman ilerledikçe aileler daha çok apartman dairelerini tercih eder olmuştur. Fakat apartman dairelerinde o eski konakların masalsı ve sıcak havası yoktur. Apartmanlar dairelerinde estetikten ve manevi sıcaklıktan ziyade işlevsellik ön plandadır. Oysa şair dadılar, cin peri hikâyeleri, geniş bir bahçe ve bu bahçede oynayan çocuklarla dolu o eski konakları

⁵⁵² Cahit Külebi, Deniz Kıyısı, **Aile Dergisi**, S.5, İstanbul,1948, s.17.

⁵⁵³ Külebi, Yolculuk, **Aile Dergisi**, S.9, İstanbul,1949, s.17.

⁵⁵⁴ Külebi, a.g.e.,s.12.

⁵⁵⁵ Nihat Ulvi Akgün, İlk Göz Ağrısı, **Aile Dergisi**, S.15,İstanbul,1950,s.18.

⁵⁵⁶ Akgün, Rahatlık, **Aile Dergisi**, S.15,İstanbul,1950,s.18.

⁵⁵⁷ İbrahim Minnetoğlu, Eski Konak-Yeni Ev ,**Aile Dergisi**, s.4, İstanbul,1948, s.18.

özlemektedir. Minnetoğlu'nun aynı sayıda çıkan “Mangal”⁵⁵⁸ adlı şiiriyle geniş bir ailenin artık mazide kalan güzel hatırlarına dair bir şiirdir. Bu şiirinde şair bir mangalın çevresinde geçirilen kış gecelerini ve o gecelerdeki mutluluğu ve huzuru yâd eder. Zaman ilerledikçe bir evi güzel yapan ve insanı ruhsal anlamda besleyip güçlendiren eden mutluluk unsurları ortadan kaybolmuştur. Bunlar aslında kahve pişirilen mangal, ut, tanbur, oyalı yemeni, şal kuşağı gibi basit şeylerdir. Fakat ne kadar basit olurlarsa olsunlar bu eşyalar bir zamanlar aileleri mutlulukla ve sıcaklıkla dolduran büyümlü şeylerdir. Şair, artık çok uzakta kalan o güzel günlere dönüp baktığında yine ve öncelikle bu basit eşyaları hatırlar ve mazinin gidişine bu eşyaları yâd ederek üzülür.

Salâh Birsal(1919-1999), yazdığı aşk şiirleriyle *Aile* dergisinde yer almış bir şairdir. Birsal, *Aile* dergisinin yedinci sayısında yayımlanan “Şiirler Şiiri”⁵⁵⁹ adlı şiirinde şiirlerini okuyan genç kızlara seslenir ve şiirlerinde sözünü ettiği o güzel kızların okuyucuları arasında bulunduğunu söyler. Şairin şiirlerinde zikrettiği Jale, Beyhan ve Güzin adlı güzel kızlar onun okuyucusu olan hanımlardan başkası değildir. Salâh Birsal, Meydandan “Geçen Kızlar”⁵⁶⁰ adlı şiirindeyse şehrin büyük bir meydanında gezinen genç ve güzel kızlardan söz eder. Bu kızlar neşeli, aşktan başka bir şey düşünmüyor gibi görünen, alımlı ve bakımlı kızlardır.

Sabih Şendil(1926-2002), *Aile* dergisinin onuncu sayısında yayımlanan “Peyzaj”⁵⁶¹ adlı şiirinde İstanbul'un kırsal bölgelerine ait peyzajlar sunar ve balıkçılar, üzüm bağları, böğürtlen toplayan çingeneler gibi imajlarla İstanbul'u anlatır. Aynı şair, derginin on dokuzuncu sayısında yayımlanan “Güzellik Üstüne Şiir”⁵⁶² adlı şiirindeyse güzellik kavramının ve güzellik algısının kişiden kişiye değiştiğini anlatır. Şaire göre dünyadaki her şey en doğal halleriyle ve tabiatın onlara biçtiği rollerle güzeldir.

Cemal Yeşil(1900-1977), *Aile* dergisinin beşinci sayısında iki rubai yayımlamıştır. “Eşime”⁵⁶³ ve “Oğluma”⁵⁶⁴ adlı bu iki rubaide şair, eşine ve oğluna duyduğu sevgiyi dile getirir. Şair, “Eşime” adlı şiirinde tanıdığı ve gördüğü onca kadın arasından evlenmek için eşini seçerek ne kadar doğru yaptığını; “Oğluma” adlı şiirindeyse dünyadaki en büyük eserinin hatta şaheserinin oğlu olduğunu söyler.

Halim Güzelson'un(1913-1990) *Aile* dergisinin beşinci sayısında, “Kız”⁵⁶⁵ adlı bir şiiri vardır. Bu şiir bir muamma yaratmak ve okuyucuda merak uyandırmak amacıyla

⁵⁵⁸ Minnetoğlu, Mangal, *Aile Dergisi*, S.15, İstanbul,1950, s.58.

⁵⁵⁹ Salâh Birsal, Şiirler Şiiri, *Aile Dergisi*, S.7, İstanbul,1948,s.15.

⁵⁶⁰ Birsal, Meydandan Geçen Kızlar, *Aile Dergisi*, S.8, İstanbul,1949,s.15.

⁵⁶¹ Sabih Şendil, Peyzaj, *Aile Dergisi*, S.10,İstanbul,1949, s.57.

⁵⁶² Şendil, Güzellik Üstüne Şiir, *Aile Dergisi*, S.19,İstanbul,1949, s.57.

⁵⁶³ Cemal Yeşil, Eşime, *Aile Dergisi*, S.5,İstanbul,1948, s.28.

⁵⁶⁴ Yeşil, Oğluma, *Aile Dergisi*, S.5,İstanbul,1948, s.28.

⁵⁶⁵ Halim Güzelson, Kız, *Aile Dergisi*, S.5,İstanbul,1948, s.43.

yazılmıştır. Şair bu şiirinde bir yaz akşamı genç bir kıza bakamadığını söyler fakat bu bakamayışın nedenini açığa vurmaz. Belki utangaçlık belki bir suç belki de kızın aşırı güzelliğinin şairde yarattığı heyecan, şairin bir yaz akşamı bu kıza bakmasına engel olmuştur. Şair, bu bakamayışın sebebini bulmayı okuyucuya bırakır.

Halim Güzelon, “Sarıyer Çeşmesi”⁵⁶⁶ adlı şiirindeyse geceleri Sarıyer’den denize açılan balıkçıları anlatır. Kılıç balığı avlamaya çıkan balıkçılar sabaha doğru avladıkları kılıç balıklarını, kılıç teslim eden şövalyeler gibi teslim ederler. Balıkçılar hem avladıkları kılıç balıklarıyla hem de balık avından ağları yırtılmış ve elbiseleri perişan bir vaziyette dönmeleriyle şiirde savaşçı şövalyelere benzetilir.

Mustafa Şerif Onaran(1927-2013), “Bir Şehidin Rüyası”⁵⁶⁷ adlı şiirinde bir şehidin dilinden konuşur. Bu şiirde artık hayatta olmayan şehit bir asker yaşayamadığı hayatını, dünyada tadamadığı lezzetleri ve yarım kalan hayallerini düşünür, zikreder ve üzülür. Şair, şehitliğin İslâm inancındaki konumundan uzak bir şekilde karamsar ve üzüntülü bir şehit portresi çizer. Yahya Kemal’in “Mohaç Türküsü” ve “Akıncı” şiirlerindeki benzer bir gurura ve cennete gitmiş olmanın mutluluğu gibi motiflere bu şiirde değinilmez. Bu şiirde genç şehit üzgündür. Çünkü dünyaya doyamamıştır. Aynı şair, “Yalnız”⁵⁶⁸ adlı şiirindeyse karlı bir İstanbul gecesinde hissettiği yalnızlığı ve karamsarlığı anlatır.

Fehmi Arman, *Aile* dergisinin on üçüncü sayısında yayımlanan ve içinde pastoral öğeler barındıran “Dolap”⁵⁶⁹ adlı şiirinde köylü kızlarının hayatını ve hayallerini resmeder.

Nihat Faik Aşar’ın(1928-2005), derginin onuncu sayısında yayımlanan “Korku”⁵⁷⁰ adlı şiiri insanın hayatında aynı anda yaşadığı çelişkili duygular üzerine kaleme alınmıştır. Şair başlangıçta iyimser ve mutlu bir halet-i ruhiye içindedir. Derken ümitvarlık, mutluluk, korku ve vehim gibi duyguları aynı anda yaşamaya başlar. Şiirin sonunda ise rüyaları ve zihnine hücum eden hayalleri artık sadece kötümserlik ve korku dolu bir hâle gelir.

Hikmet Omay’ın *Aile* dergisinin on altıncı sayısında yayımlanan “Uzak”⁵⁷¹ adlı şiirinin konusu insanların birbirine gitgide yabancılaşması ve gitgide birbirlerinden uzaklaşmalarıdır. İnsanlar doğaları gereği arkadaşlık edecek insanlara ihtiyaç duyarlar. Ancak şiire göre modern zamanların getirdiği karakter değişimleri ve anlayış farklılıkları nedeniyle aynı evlerde yaşayan insanlar bile ruhen birbirlerinden uzak bir hâle gelmişlerdir.

⁵⁶⁶ Güzelon, Sarıyer Çeşmesi, *Aile Dergisi*, S.6,İstanbul,1948, s.16.

⁵⁶⁷ Mustafa Şerif Onaran, Bir Şehidin Rüyası, *Aile Dergisi*, S.14, İstanbul,1950, ss.31-32.

⁵⁶⁸ Onaran, Yalnız, *Aile Dergisi*, S.16, İstanbul,1951, s.56.

⁵⁶⁹ Fehmi Arman, Dolap, *Aile Dergisi*, S.13,İstanbul, 1950,s.59.

⁵⁷⁰ Nihat Faik Aşar, Korku, *Aile Dergisi*, S.10,İstanbul, 1949,s.56.

⁵⁷¹ Hikmet Omay, Uzak, *Aile Dergisi*, S.16,İstanbul, 1949,s.55.

M.Vedat Okay, *Aile* dergisinin yedinci sayısında yayımlanan “Yaz Akşamları”⁵⁷² adlı aşk şiirinde sevgilisini evinin kapısı önünde hayal eder. Sevgiliyle geçirdiği bir günün ardından onu evine bırakır fakat ayrılma zamanı gelince veda etmek bir türlü içinden gelmez. Sevgiliyle geçirilen bir yaz gününde şaire dünya bütün unsurlarıyla güzel görünür. Ancak ertesi gün tekrar buluşulacak olsa da sevgilisinden ayrılmak şaire her zaman zor gelir.

Kâmran Yüce(1926-1986), *Aile* dergisinin on dokuzuncu sayısında yayımlanan “Hâlbuki”⁵⁷³ adlı şiirinde evlenmek hayalleri kurarken ayrıldığı eski sevgilisini üzüntüyle yâd eder. Bir akşam vakti hüznünlü bir şekilde bir köprüde yürüyen şair yolda gördüğü kadınlara, gökte uçan kuşlara ve etrafta gördüğü kiremitli evlere bakarak artık yanında olmayan ve olmayacak olan sevgilisini düşünür. Sevgili varken istikbale dair güzel hayaller kurulup planlar yapılırken sevgilinin olmadığı bir dünyada kurulacak hayal ve yapılacak plan kalmamıştır.

C.Taşkınoğlu’nun, *Aile* dergisinin yirminci sayısında yayımlanan ve soyut ve sembolik öğelerle oluşturulmuş “Maviliklerin Bittiği Yer”⁵⁷⁴ adlı şiirinde kayıp bir sevgiliden söz edilir. Sevgilinin kaybolduğu yer olarak zikredilen yer engin bir denizdir. Engin deniz metaforu muhtemelen sonsuzluğun sembolü olarak kullanılmıştır ve buradan hareketle anlaşılan odur ki kayboldu denilen sevgili aslında ölmüştür. Nitekim şair şiirinin sonunda kayıp sevgilisinden kendisini yanına almasını ister.

Necmettin Halil Onan(1902-1968), *Aile* dergisinin on dokuzuncu sayısında yayımlanan “Boğaz Rüyası”⁵⁷⁵ adlı şiirinde İstanbul’u yaz mevsimi içinde hayal etmektedir. Artık güz gelmiş ve Boğaz’a güz mevsiminin serinliği, sükûneti ve hüznü çökmeye başlamıştır. Ancak şair Bebek, Küçüksu gibi Boğaz semtlerini hala yaz aylarının neşesi ve parıltısı içinde hayal etmek istemektedir. Şair, bu şiirinde güz manzaraları içinde yaz rüyaları görmektedir.

Bedri Rahmi Eyüboğlu(1911-1973) *Aile* dergisinin ikinci sayısında yayımlanan “Sitem”⁵⁷⁶ adlı şiirinde 1946 yılına ait bir aşk acısından ve sevgiliye kavuşamamanın üzüntüsünden bahseder.

Cahit Tanyol’un(1914-), *Aile* dergisinin on dördüncü sayısında yayımlanan “İçimin Memleketinde”⁵⁷⁷ adlı şiirinde şair bütün varlığı sevgiliyle doludur. Sevgilinin şaire verdiği

⁵⁷² M.Vedat Okay, Yaz Akşamları, **Aile Dergisi**, S.7,İstanbul,1948, s.47.

⁵⁷³ Kâmran Yüce, Hâlbuki, **Aile Dergisi**, S.19,İstanbul,1951, s.30.

⁵⁷⁴ C.Taşkınoğlu, Maviliklerin Bittiği Yer, **Aile Dergisi**, S.20,İstanbul,1952, s.18

⁵⁷⁵ Necmettin Halil Onan, Boğaz Rüyası, **Aile Dergisi**, S.19,İstanbul,1951, s.8.

⁵⁷⁶ Bedri Rahmi Eyüboğlu, Sitem, **Aile Dergisi**, S.2,İstanbul,1947, s.12.

⁵⁷⁷ Cahit Tanyol, İçimin Memleketinde, **Aile Dergisi**, S.14,İstanbul,1951, s.24.

mutluluk hissi ve iyimserlik, şaire düşmanlarını bile şirin gösterir. Sevgili, şairin dünyayı ve dünyaya dair algılarını şekillendiren en önemli faktördür.

“Yaz Rüyası”⁵⁷⁸ Şevket Rado⁵⁷⁹,’nun *Aile*’de yayımlanmış tek şiiridir. Rado, bu şiirinde mazide kalmış bir aşkı, üzüntüyle ve hasretle yâd eder.

Behçet Necatigil (1916-1979), *Aile*’de “Evcik”⁵⁸⁰ adında aile temalı bir şiir yayımlamıştır. “Evcik” Behçet Necatigil’in *Aile* dergisinde yayımlanmış tek şiiridir. Necatigil, bu şiirinde evcilik oyunu oynamayı seven kız çocuklarını betimler ve büyüyünce bu çocukların gerçek evlerin anneleri olacaklarını söyler. Ancak hayat her çocuğa yuva kurmak, evlenmek ve çocuk sahibi olmak fırsatını vermez. Şair bu şiirinde bir yandan aile kavramını yüceltirken bir yandan da hayatın adaletsizliğini vurgular ve ev ve yuva sahibi olmamayı en büyük talihsizliklerden biri olarak görür.

Nurettin Özdemir(1927-), *Aile* dergisinin on birinci sayısında yayımlanan “Kapı”⁵⁸¹ adlı şiirinde tarihi bir yapının hayal dünyasında yarattığı mazi resimlerini tasvir eder. Şaire göre tarih bir azamet ve romantizm ülkesidir. Tarih, şairin aklında zafer, görkem ve şehirler dolusu zarafet ve güzellik tabloları çizmektedir. Şiirde romantik bir tarih algısı söz konusudur.

Ümit Yaşar Oğuzcan(1926-1984), *Aile* dergisinin üçüncü sayısında yayımlanan “Sonbahar Düşünceleri”⁵⁸² adlı gençlik dönemi şiirinde sonbahar mevsiminin ruhunda yarattığı melankolik ve karamsar havayı betimler. Yetmiş dizelik bu uzun bir şiirinde sonbahar şaire en çok ölümü hatırlatmaktadır. Şair sonbahar mevsimini ümitsizlik, veda, ağlamak, gözyaşı, uzakta kalan sevinçler ve endişe gibi kavramların arasından algılar. Sonbahar, şairin ruhunu bu kavramlarla doldurur. Yazın bitişi, gençliğin ve hayatı güzel ve cazip kılan ruhsal enerji ve bedensel enerjinin tükenişi demektir. Sonbahar sisler, yağmurlar ve karanlıklar dolusu kasvetiyle gelir ve şairin zihnini ve ruhunu ölüm gerçeğiyle doldurur.

Ahmet Muhip Dıranas’ın(1909-1980), *Aile*’nin ilk sayısında “Büyük Olsun”⁵⁸³ adında bir şiiri vardır. Şair bu şiirinde hayata karşı duyduğu tutkuyu dile getirir. Ona göre hayatta yapılan herşey tutkuyla yapılmalı, sevgiler büyük olmalı, abartılmalı ve hayatta daima hudutsuzluk aranmalıdır.

⁵⁷⁸ Şevket Hıfzı, Yaz Rüyası, *Aile Dergisi*, S.20,İstanbul,1952, s.8.

⁵⁷⁹ Şevket Hıfzı, Şevket Rado’nun şiirlerinde kullandığı isimdir. Bu isim yazarın soyadı kanunundan önceki ismidir.

⁵⁸⁰ Necatigil, Evcik, *Aile Dergisi*, S.11,İstanbul,1949, s.28.

⁵⁸¹ Nurettin Özdemir, Kapı, *Aile Dergisi*, S.11,İstanbul,1949, s.60.

⁵⁸² Ümit Yaşar Oğuzcan, Sonbahar Düşünceleri, *Aile Dergisi*, S.3,İstanbul,1947, s.48.

⁵⁸³ Ahmet Muhip Dıranas, Büyük Olsun, *Aile Dergisi*, S.1,İstanbul,1947, s.14.

Hüsnü Göksel(1919-2002), *Aile* dergisinin on dördüncü sayısında yayımlanan “Sabah”⁵⁸⁴ adlı şiirinde bir sabah seyrettiği gün doğumunu anlatır. Şiire göre güneş doğarken dünya çok güzel bir yer olur. İnsan kendisini bir rüya ve hayal âleminde gibi hisseder.

⁵⁸⁴ H.A.Göksel, “Sabah”, **Aile Dergisi**, S.14, İstanbul, 1950, s.35.

5.BÖLÜM

AİLE DERGİSİNDEKİ İNCELEMeye DAYALI YAZILAR

5.1.Çeşitli Sanatlarla İlgili Yazılar

Aile, sanatın birçok dalına ilgi göstermiş ve belirli sayılarında belirli sanat dallarıyla ilgili çeşitli yazarların kaleminden çıkan yazılar yayımlamıştır. Kültürel ve sanatsal bakımdan donanımlı ve yüksek zevk sahibi bir toplum hayali kuran Vedat Nedim Tör, *Aile* dergisinin yayın politikasını da bu hayal doğrultusunda şekillendirmiştir. Bu bakımdan *Aile*, içerisinde bir hayli sanat yazısı barındıran bir dergidir.

5.1.1. Refik Ahmet Sevengil'in Yazıları

Romancı ve Türk tiyatrosu tarihi araştırmacısı Refik Ahmet Sevengil⁵⁸⁵ (1903-1970) *Aile* dergisinde Türk sanatı, Türk estetik anlayışı ve Türk süsleme sanatlarının gündelik hayatta uygulandığı alanlar hakkında yazılar yazmıştır. Sevengil'in bu yazılarında Osmanlı Türkleri'nin dünyayı algılayışlarındaki ve şehirlerini ve hayatlarını donatışlarındaki zarafet ve incelik anlatılır, Türk zarafet dünyası hakkında ayrıntılı bilgiler verilir.

Refik Ahmet Sevengil'in *Aile* dergisindeki ilk yazısı derginin yedinci sayısında çıkar. "Eski Evimiz"⁵⁸⁶ başlıklı bu yazısında Sevengil, Osmanlı asırlarındaki geleneksel ve karakteristik Türk evinin mimari yapısı hakkında ayrıntılı bilgiler verir. Bir evi Türk yapan mimarî motifler, ayrıntılar, renkler, nüanslar ve tercihler okuyucuya anlatılır ve bunlar aracılığıyla pek çoğu artık apartman dairelerinde yaşayan okuyucuların zihninde geleneksel bir Türk evi resmi çizilmeye çalışılır.

Yazıda anlatıldığına göre eski Türk evleri genişçedir. Mutlaka bir bahçesi bulunur. Evin hem dışı hem de içi Türkler'e mahsus süsleme sanatlarıyla süslenir. Çünkü eski Türkler'e göre ev yalnızca insan başlarını yağmurdan ve kardan koruyan bir barınak değil; ruhları ve gönülleri şâd eden bir yuvadır.

Yazıda anlatılanlara göre her biri birer sanat değeri taşıyan bu eski Türk evlerinden zamanımıza çok fazla numûne kalmamıştır. Çünkü çoğunluğu ahşap veya kerpiç olan bu evler

⁵⁸⁵ 1903 yılında Libya Bingazi'de doğup 1970 yılında Ankara'da vefat eden Refik Ahmet Sevengil'in Türk tiyatrosu tarihiyle ilgili önemli eserleri vardır. Onun "Türk Tiyatrosu Tarihi" adlı 5 ciltlik eseri ilk olarak 1959-1968 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanmıştır. Eser, Türk tiyatro geleneğinin yanısıra Türkler'in sosyal hayatı ve Türk tarihindeki önemli hadiseleri içerir. 2011 yılında Ankara'da Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü bünyesinde açılan tiyatro kütüphanesine "Refik Ahmet Sevengil Tiyatro Kütüphanesi" adı verilmiştir.

⁵⁸⁶ Refik Ahmet Sevengil, "Eski Evimiz", *Aile Dergisi*, S.7, İstanbul, 1948, ss.17-20.

asırlar içinde çıkan büyük yangınlarda topyekûn yanıp yok olmuşlardır. Ahşap ve kerpiç evlere zarif süslemeler uygulamak ve bu evlere sanatlı bir mimari tavrı vermek kolaydır. Fakat ahşap ve kerpiç olmalarından dolayı bu güzel evleri büyük şehir yangınlarından kurtarmak neredeyse imkânsızdır.

Refik Ahmet Sevengil, maziye büyük bir hasretle bağlıdır. Onun yazılarında mazi, bir kaybolan kıymetler atlası gibi hatırlanır ve anlatılır. Sanki mazi uzaklaştıkça şehirlerde güzellik kalmamakta, güzellikler çirkinliklere doğru evrilmektedir. Onun *Aile* dergisindeki yazılarında mazide kalan şeylerle ilgili tek olumsuz satır bulunmaz.

Sevengil'in *Aile*'deki bir sonraki yazısı derginin sekizinci sayısında çıkar. Onun bu sayıdaki yazısının adı "Eski Türk İşlemeleri"dir⁵⁸⁷. Sevengil bu yazısında eski Türk işleme sanatının güzelliğinden ve zarafetinden bahseder.

Yazıya göre elbiseleri, halıları, padişah kaftanlarını, başörtülerini, mendilleri, seccâdeleri, ok keselerini, kısacası kumaştan yapılan eşya yahut örtü mahiyeti taşıyan hemen her şeyi eski Türkler kendilerine mahsus işlemlerle süsleyip güzelleştirirler. Bu işlemlerde çok zarif ve gönül okşayan bir renk armonisi vardır. Türk işlemlerinde güzellik kadar sâdelik ve kibarlık da esastır. Türkler, süsleme ve güzelleştirme sanatlarında aşırıya ve abartıya kaçmazlar.

Sevengil yazısının ilk kısmında işlemlerin nasıl yapıldığını izah eder. Daha sonra Türk motifleri bahsini açar. Sevengil'e göre eski Türk işleme ve motiflerinde ana kaygı özgünlüktür. Hiçbir işleme diğerinin taklidi değildir:

"Zira eski Türk işlemlerinde standart yoktur. Hiçbiri ötekisinin taklidi değildir ve hemen hepsi ayrı bir çeşit, ayrı bir terkip ve ayrı bir manzara göstermektedir"⁵⁸⁸.

Türkler, işleme ve motif sanatlarında tabiatı olduğu gibi yansıtmazlar. Ona kendi ruh dünyalarını, zevklerini ve yorumlarını katarlar. Tabiatı sanatlarıyla değiştirip yeniden yorumlayarak yansıtırlar.

Yazıya göre Türk işlemlerine ve motiflerine hem saray hem de yabancı devlet temsilcileri yüksek ilgi göstermişlerdir. Alman, Amerikalı, Macar meraklılar Anadolu'ya gelerek bu işlemlerden örnek almışlar, hem kendi kumaş endüstrilerinde yararlanmışlar hem de bu konuda hacimli kitaplar yazmışlardır.

Refik Ahmet Sevengil, eski Türk işleme ve motif sanatlarının çağdaş moda ve tekstil endüstrisinde de kullanılması gerektiği düşüncesini dile getirerek bu yazısını sonlandırır:

⁵⁸⁷ Sevengil, "Eski Türk İşlemeleri", *Aile Dergisi*, S.8, İstanbul, 1949, ss.16-20.

⁵⁸⁸ Sevengil, a.g.e., s.17.

*“Eski Türk işlemleri mazi kıymeti olarak paha biçilmez değerdedir; fakat zamanımız sanatı için ve ev eşyası bahsinde bu eski işlerin tezyinî güzelliklerinden edeceğimiz pek çok istifadeler bulunduğunu da unutmayalım.”*⁵⁸⁹

Derginin dokuzuncu sayısında Sevengil bu defa eski Türk çinileri üzerine bir yazı yazar. “Türk Çinilerindeki Muhteşem Bahar”⁵⁹⁰ adını verdiğini yazısında Sevengil, çini sanatının kısa tarihinden bahseder ve bu sanatın Türkleri’in elinde eriştiği seviyeyi dile getirir.

Çini tabletleri en eski tarihlerde Çin’de yapıldığı için bu adı almışlardır ve bu sanata bu yüzden “çini” sanatı denir. Ancak Türkler’in çini sanatını icra ediş, yorumlayış ve kullanış biçimi bambaşkadır. Sevengil’e göre Türkler her zaman faydayla güzelliği bir araya getirmeye çalışmış bir millettir ve onlar çiniciliği de bu milli içgüdüye uygun olarak icra etmişlerdir.

Türkler, çiniciliği İslâm öncesi devirlerde de bilmekte ve icra etmekteydiler. İslâmiyet’i kabul ettikten sonra ise onu İslâmi kurallara ve ihtiyaçlara uyarlamışlar ve çinicilikte yeni estetik formlara ulaşmışlardır. Yazara göre Osmanlı devrine ait en muhteşem çini süslemeleri Rüstem Paşa Camii’nde, Sultan Ahmet Camii’nde ve Topkapı Sarayı’ndaki III. Murat’a ait odadadır. Sevengil’in Türk çiniciliğini algılayış ve duyumsayış biçimi diğer eski Türk sanatlarını algılayış ve duyumsayış biçimiyle aynıdır. Yani şiirseldir, soyuttur, kültür milliyetçiliği motiflidir:

*“Bunlar manevi bir âlemin, bir huzur ve sükûn dünyasının habercileridir; ruhların güzelliğinden içip de rahata kavuşacağı bir şiir kaynağından boşalmış gibi duran temsili bahçelerdir... Onlara bu sonsuz canlılığı veren Türk dehasıdır; dünkü isimsiz Türk sanatkârının fırçasıdır; birleşmiş ve sonsuzluğa doğru sefere çıkmış Türk ruhudur.”*⁵⁹¹

Sevengil, *Aile*’deki bir önceki yazısında Türk işleme sanatının çağdaş modaya ve giyim endüstrisine uygulanabileceğini savunmuştur. Fakat Sevengil’e göre eski Türkler’in sivil ve dinî mimarî eserleri süslemek için kullandıkları çini sanatı modern mimariye uygulanamaz. Çünkü mimarlık sanatı tepeden tırnağa bir üslûp ve renk bütünlüğü gerektirir. Modern mimarî teknikleriyle çini sanatı ahenkli bir şekilde bir araya getirilemez.

Derginin on birinci sayısında “Eski Türk Bahçeleri ve Türk Çiçekleri”⁵⁹² adlı bir yazı yazan Sevengil, Osmanlı Türkleri ’nin çiçek tutkusuna ve çiçek kültürüne dair açıklamalarda ve değerlendirmelerde bulunur.

⁵⁸⁹ Sevengil, a.g.e., s.18.

⁵⁹⁰ Sevengil, “Türk Çinilerindeki Muhteşem Bahar”, *Aile Dergisi*, S.9, İstanbul, 1949, ss.29-32.

⁵⁹¹ Sevengil, a.g.e., s.31-32.

⁵⁹² Sevengil, “Eski Türk Bahçeleri ve Türk Çiçekleri”, *Aile Dergisi*, S.11, İstanbul, 1949, s.53-56.

Yazıya göre Türkler, yüksek güzelliğe ve zarafete her zaman derin bir ilgi duymuş ve güzelliği hayatlarının her safhasının ayrılmaz bir parçası haline getirmeye gayret etmişlerdir. Osmanlı Türkleri' nin çiçeklere olan yüksek ilgisi ve tutkusu da bu sebeptir. Asırlar boyunca hem giydikleri elbiseleri hem de mimarî eserlerini çiçek motifleriyle süsleyen Türkler, Anadolu'da ve İstanbul'da pek çok husûsî çiçek bahçeleri oluşturmuştur.

Yazar, Türkler'in gül, sümbül, karanfil, zerrin, nergis gibi çiçeklere olan sevgisinden söz ettikten sonra lâle bahsini açar ve Türk tarihinde Lâle Devri diye bir devrin yaşanmasına vesile olan lâlenin Türk havzasındaki ve hayatındaki yerini izah eder. Lâleyi Türkler, bir çeşit saplantı ve çılgınlık derecesinde severler. Yazar, bu sevgiyle ilgili tarihi bir örneği şu şekilde nakleder:

“Sefirlerden biri tarafından yabancı memleketlerden getirilen ve İstanbul'da Tac-ı Keyser=Hükümadarın Tacı adı verilen lâlenin soğanı kaybolunca Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın sokaklarda günlerce tellal dolaştırıp ilan ederek arattığını ve bulup getirene büyük mükâfatlar vaat ettiğini on sekizinci asra ait vesikalardan öğreniyoruz... Çiçeklere gösterilen bakımı anlatmak üzere de şu noktayı kaydedelim: On sekizinci asırda Lü-lü-i Ezrak= Mavi İnci isimli lâlenin rengi uçmasın diye sıcak havalarda bahçelerdeki lâle tarhının üstüne beyaz ince örtüler konulduğunu da bize tarih kitapları söylemektedir⁵⁹³ .”

Türkler çiçekler ve çiçekçilik hakkında kitaplar yazmış ve bazı çiçekler için husûsî adlar da yaratmışlardır⁵⁹⁴. Hatta yazarın verdiği bilgilere göre Türkler, IV. Mehmet zamanında Meclis-i Şükûfe adlı bir çeşit çiçek akademisi dahi kurmuşlardır.

Refik Ahmet Sevengil derginin on ikinci sayısında “Eski Türk Yapılarını Saran Şiirli Hava”⁵⁹⁵ başlıklı bir yazı yazar. Bu yazıda Osmanlı Türkleri' nin şehirlerini imar edişindeki ve mimarlık sanatındaki incelik ve güzellik vurgulanır. Osmanlı Türkleri için bir yapının işlevi kadar zarâfeti de önemlidir. Her çeşit sivil ve askerî yapıda kendini gösteren bu mimarî anlayış Türkler'in Anadolu'ya ve Rumeli'ne mührünü vurmasını sağlamıştır. Ülkeleri kılıçla fetheden Türkler, ancak inşâ ettikleri yüksek sanatlı ve özgün mimarî eserlerle bu ülkelerin gerçek sahibi olabilmişlerdir. Osmanlı Türkleri'i gelişigüzel ve çirkin binalar yapmazlar. Yaşadıkları yerleri kendi yüksek sanat anlayışlarına göre inşâ eder ve donatırlar.

Sevengil, Türk mimarisindeki yüksek estetik anlayışın sivil, asker ve dinî mimarî eserlerdeki tezâhürünü ayrı ayrı izah eder. Türk sanatının özgünlüğünü ve bu sanatın mimarî eserlere uygulanışındaki mantaliteyi açıklar:

⁵⁹³ Sevengil, a.g.e., s.54-56.

⁵⁹⁴ Türkler'in çiçek ve bitkilere verdiği hususî adlarla ilgili olarak Turhan Baytop'un yazdığı, ve 1994 yılında Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan “Türkçe Bitki Adları Sözlüğü” önemli bir kaynaktır.

⁵⁹⁵ Sevengil, “Eski Türk Yapılarını Saran Şiirli Hava”, **Aile dergisi**, S.12, İstanbul, 1950, ss.55-59.

“Eski mimarlarımız evleri, dükkânları, hanları, kervansarayları, köprüleri, kışlaları ve kaleleri yaparken ihtiyaçları cevaplandırmakla beraber göz ve gönül zevkini doyumayı da hiçbir zaman ihmal etmemiştir; mimarlarımız Türk süsleyici sanatlarının en zarif bezemelerini bu yapıların hepsinde kendilerine yardımcı olarak kullanmışlardır... Onun içindir ki eski Türk evini gözlerimizin önünde canlandırdığımız zaman içimize tatlı bir sükûn ve rahatlık dolduğunu hissederiz.”⁵⁹⁶

Sevengil, *Aile*'deki bu son yazısında da önceki yazılarında yaptığı gibi eski Türkler'i sanat ve zarafet anlayışları bakımından yüceltir, över ve örnek gösterir.

Aile'de Refik Ahmet Sevengil'in Türk görsel sanatlarıyla ilgili yayımladığı bu yazıların dışında zamanın Olgunlaşma Enstitüsü Müdürü Refia Övüç'ün de aynı konuda bir yazısı yayımlanmıştır. “Türk İşleme Sanatı”⁵⁹⁷ adlı bu haber-yazı Milli Eğitim Bakanlığı'nın Londra Halkevi'nde açacağı bir sergiyi haber verir. Devrin Kız Enstitüleri'nin ve Akşam Kız Sanat Okulları'nın da iştirak edeceği bu sergide Türk işleme sanatına ait örnekler de bulunacaktır. Olgunlaşma Enstitüsü Müdürü Refia Övüç, yazısında bu sergiyi, Türk kızlarının, ninelerinin el işi ve işleme sanatlarını yeniden ihya etmekte olmasına bir kanıt olarak görür ve bundan duyduğu gururu dile getirir.

5.1.2. Tiyatroyla İlgili Yazılar

Aile dergisinde yayımlanan sanatla ilgili yazılar arasında tiyatro yazıları da vardır. Çok sık bir şekilde olmasa da tiyatroyla ilgili konular da derginin ilgi gösterdiği konular arasında yerini almıştır. Bu yazılar bir yandan Avrupa'daki tiyatroları ve tiyatro algısını okuyucularına tanıtmak, bir yandan Türkiye'deki tiyatroları ve tiyatroculuğu geliştirmek bir yandan da okuyucuların ilgisini tiyatroya çekmek gayesini taşır.

Bu çerçevedeki ilk yazıyı Vedat Nedim Tör yazar. Derginin üçüncü sayısındaki “Açık Hava Tiyatrosu”⁵⁹⁸ başlıklı yazısında Vedat Nedim Tör, tiyatro binalarını gereksiz gören insanlara seslenir. Tör, bu yazısında sanattan mahrum toplumların ruhen sağlıklı olamayacaklarını savunur. Ruhen sağlıklı olmayan bireyler vücutça da sağlıklı olamaz. Yazıya göre tiyatro binaları, sergi sarayları ve konser evleri gibi sanat icra edilen yerler sayesinde toplumların ruh sağlığı tesis edilir ve güçlendirilir. Bu yerler sayesinde milletler ruhlarını ve vücutlarını bakımsızlığın esaretinden kurtarabilirler:

⁵⁹⁶ Sevengil, a.g.e., s.57.

⁵⁹⁷ Refia Övüç, “Türk İşleme Sanatı”, *Aile Dergisi*, S.9, İstanbul, 1949, ss.75-76.

⁵⁹⁸ Tör, “Açık Hava Tiyatrosu”, *Aile Dergisi*, S.3, İstanbul, 1947, s.15.

“Tiyatro binalarını, konser ve sergi evlerini, kısaca geniş halk yığınlarının ruh sağlığını koruyacak kültür müesseselerini lüzumsuz, yersiz birer israf sayan iptidai görüşün kandırıcı ve demogojik tesirlerine sakın kendini kaptırma. Ruhu ve kafası sağlam olmayan insanların vücutları da sağlam olamaz. Vücudu koruyabilmek için herşeyden önce kafayı kurtarmak gerek. (...) İşte bu israf saydığımız, hor görüp alaya aldığımız tiyatro binaları, sergi sarayları ve konser evleri sayesinde ki, milletler ruhlarını ve vücutlarını bakımsızlığın esaretinden kurtarabilirler.”⁵⁹⁹

Derginin yine üçüncü sayısında Ord. Prof. Dr. Gerhard Kessler’in⁶⁰⁰ (1883-1963) “Oyun ve Kültür” adlı bir yazısından bir alıntı yapılmış fakat bu alıntılanan kısma dergide “Oyun ve Şiir”⁶⁰¹ adı konmuştur. Yazı, antik çağlardaki tiyatro oyunları ile nazım arasındaki ilgiyle alakalıdır ve şiir sanatının ve şiir söylemenin eski çağlardaki tiyatro oyunlarından doğduğu bilgisini verir. Yazıya göre izleyicilerin dikkatini üzerlerinde tutmak isteyen tiyatro oyuncularını oyun esnasında şiir okuma yöntemini geliştirmişler şiir sanatı da bu sayede doğmuş ve yayılmıştır.

Aile dergisi yayın hayatı boyunca ülkedeki sanat faaliyetlerini ve sanatçıları destekleyip teşvik etme gayesi güden yazılar yayımlar ve bu çerçevede haberler verir. Derginin on yedinci sayısındaki “Küçük Sahne” adlı haber-yazı da yine bu mahiyette bir yazıdır. Bu haber- yazıda Yapı Kredi Bankası’nın teşvikiyle Beyoğlu’nda açılan Küçük Sahne tanıtılır.

Küçük Sahne çocuklara yönelik sinema filmlerinin gösterileceği ve yine çocuklara yönelik tiyatro oyunlarının sahneleneceği bir yerdir. Ayrıca dergi, bu yeni sanat mekânında yetişkinlere yönelik müzik, edebiyat ve folklor etkinlikleri düzenleneceğini de bildirir ve Küçük Sahne’nin çocuklara yönelik olacak sinemasında kesinlikle şiddeti, haydutluğu ve kötü adamlığı teşvik edici filmler gösterilmeyeceğini duyurur.

Derginin on dokuzuncu sayısında tiyatro sanatıyla ilgili iki yazı vardır. Bu yazılar şunlardır: Muhsin Ertuğrul’un “Küçük Tiyatro” adlı yazısı ve Francis Ambriere’nin Fransız tiyatro yönetmeni ve oyuncusu Louis Jouvet ile ilgili yazdığı hatıra mahiyetindeki yazı.

⁵⁹⁹ Tör, a.g.e., s.15.

⁶⁰⁰ Sosyolog ve iktisatçı Ord. Prof. Dr.Gerhard Kessler Almanya’da Leipzig Üniversitesi’nde İktisadi Bilimler ve Sosyal Politika kürsüsü başkanırken Nazi partisinin iktidara gelmesinden sonra 1933 yılında profesörlükten atılmıştır. İktidardaki Nazi Partisi’ne karşı aktif bir şekilde faaliyet gösteren Kessler, 1933 yılında 2 ay hapis yatmış, Cumhurbaşkanı Hindenburg’un müdahalesiyle hapisten çıkabilmiştir. Üzerindeki politik baskı sürekli artan ve Gestapo tarafından sürekli takip edilen Kessler Türk Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Türkiye’ye davet edilmiş ve bu davete icabet ederek 1933 yılı Aralık ayında Türkiye’ye gelmiştir. Kessler 1933-1951 yılları arasında İstanbul Üniversitesi’nde sosyoloji, siyaset bilimi, yerel yönetimler, iktisadi bilimler dersleri vermiş, 1935 yılında İktisadi Bilimler ve Sosyoloji Enstitüsü’ni kurmuştur. *Aile* dergisinde yazıları yayımlanmış ve Almanya’dan Türkiye’ye iltica etmiş diğer bir ordinaryüs de Fritz Neumark’tır.

⁶⁰¹ Gerhard Kessler, “Oyun ve Şiir”, *Aile Dergisi*, S.3,İstanbul, 1947,s.16.

Muhsin Ertuğrul(1892-1979), “Küçük Tiyatro”⁶⁰² adlı yazısında küçük tiyatroların kısa bir tarihçesini verir ve bu tiyatroların ortaya çıkış nedenlerini açıklar. Muhsin Ertuğrul’un yazdıklarına göre küçük tiyatroların veya küçük sahnelerin ortaya çıkışı Avrupa tiyatrosunda romantizm akımından natüralizm akımına geçişle gerçekleşmiştir. Natüralist piyeslerde kalıplaşmış tipler ve hepsi birbirine benzeyen hikâyeler romantizme nazaran daha azdır. Natüralist piyeslerde her insan kendi şahsiyetini ortaya koymakta ve kendi kaderini yaşamaktadır. Bu da tiyatroyu doğallığa ve hayata yaklaştıran bir faktördür. Natüralist piyeslerin bir diğer özelliği de ruh tahlillerine önem vermeleri ve ruha dönük bir mevzu eğilimi göstermeleridir. Bu durumsa seyircinin sahneyi ve sahnedeki aktörleri daha yakından görüp dinlemesini gerektirir.

Muhsin Ertuğrul’un yazdıklarına göre küçük tiyatrolarda seyirciler sahnedeki oyuncularla; oyuncular da koltuklardaki seyircilerle daha yakın bir ruhsal etkileşim ve daha yoğun bir bütünleşme içine girerler. Bu durum hem seyircilerin daha yoğun bir tiyatro deneyimi yaşamasını hem de aktörlerin daha doğal ve yapmacıktan uzak oynamalarını sağlar.

Muhsin Ertuğrul, Avrupa’da küçük sahnelere ihtiyaç duyulmasını bu gerekçelere dayandırır.

Derginin on dokuzuncu sayısındaki ikinci tiyatro yazısı ise Fransız tiyatro yönetmeni ve oyuncusu Louis Jouvet(1887-1951) ile ilgilidir.⁶⁰³ Hatıra mahiyeti taşıyan bu yazıyı yazan *Uzun Tatil* (Fr. (Les Grandes Vacances) adlı romanın yazarı olan Fransız yazar Francis Ambrière’dir.

Ambrière bu yazıyı tiyatro dâhisi olarak nitelediği Louis Jouvet’in ölümü münasebetiyle yazmıştır. Yazıda, devrin en büyük tiyatro sanatçısı olarak kabul edilen Louis Jouvet’in sanatına dair ayrıntı verilmez yahut değerlendirmelerde bulunulmaz. Yazar, bunun yerine Jouvet ile yaşadığı bir edebî tartışmayı ve Jouvet’in yoğun sahne hayatını anlatmayı tercih eder.

Aile zaman zaman çeşitli konularla ilgili haberler de yayımlamıştır. Dergide yayımlanan haberler arasında derginin önemli gördüğü sanat gelişmelerine dair haberler de vardır. Çoğunluğu tiyatro sanatıyla ilgili olan bu haberlerde yeni bir tiyatro sahnesinin açılışı, önemli bir oyunun sahnelenmesi gibi haberler yayımlanır. Bunun dışında usta bir müzisyenin Türkiye’de konser vermesi veya yeni bir kitabın çıkması da dergi açısından haber değeri taşıyıp yayımlanabilmiştir. Fakat belirtmelidir ki *Aile* dergisinin sanat kavramını ele alış biçimi daha çok eleştiri yahut inceleme perspektifindedir.

⁶⁰² Muhsin Ertuğrul, “Küçük Tiyatro”, *Aile Dergisi*, S.19, İstanbul,1949,ss.6-7.

⁶⁰³ Francis Ambriere, “Tiyatro Dahisinin Ölümü Münasebetiyle: Louis Jouvet”, *Aile Dergisi*, S.19, İstanbul, 1951, ss.9-10.

Derginin on dokuzuncu sayısında İngiltere Türk Talebe Cemiyeti Başkanı Özcan Erdüder'in BBC Radyosu'nda yaptığı bir konuşmanın metni vardır. Erdüder, bu konuşmasında Muasır Modern Sanatlar Enstitüsü'nde açılan "XX. Yüzyıl İngiliz Şiir Sergisini" tanıtır.

Erdüder'in konuşmasında belirttiğine göre bu şiir sergisinde söz konusu döneme ait Gilbert Keith Chesterton, Robert Bridges, Thomas Ernest Hulme, Wilfrid Wilson Gibson, Stephen Spender, Louis Mc Neice ve Thomas Stearns Eliot gibi şairlerin fotoğrafları ve ünlü şiirlerini yazma süreçlerini gösteren kişisel notlar sergilenmiştir.

Erdüder, konuşmasında XX. Yüzyıl İngiliz şiirinin tarihçesiyle ilgili de kısa bilgiler verir. Sergi, John Masefield, Robert Bridges, William Wilfrid gibi Georgian şairleriyle başlamaktadır. Georgian şairleri tam anlamıyla klasik düşüncede olan ve pastoral şiirler yazan şairlerdir. Onlardan sonra Imagistler gelir ki Thomas Sterns Eliot ve Thomas Ernest Hulme bu sınıfa tabidir. Erdüder'in belirttiğine göre 1920'li yıllar İngiliz şiirine birinci dünya savaşı sonrasının karamsarlığı ve ümitsizliği hâkimdir. 1930 ve 1940'ların İngiliz şairleri ise geçmiş dönemlere nazaran çok daha politik ve toplumsal gelişmelere duyarlı şiirler yazarlar.

İşte XX. Yüzyıl İngiliz Şiir Sergisi, XX. Yüzyıl İngiliz şiirinin tüm bu tarihi seyrini şairlere ait kişisel belgeler ve fotoğraflarla gözler önüne seren bir sergidir.

5.1.3. Resimle İlgili Yazılar

Aile'nin sanat yayınlarının önemli kısımlarından birini de resim sanatıyla ilgili yazılar oluşturur. Bu yazılar resim sanatının dünyadaki ve Türkiye'deki durumuna odaklanan ve pekçoğu eleştiri mahiyeti taşıyan yazılardır.

Derginin ikinci sayısında Picasso'nun resimleriyle ilgili bir anket yapılmıştır. Bu ankette devrin meşhur yazar, karikatürist ve ressamlarına Picasso'nun seçilmiş iki resmiyle ilgili iki soru sorulmuş ve yanıtlamaları istenmiştir. Sorulan sorular şunlardır:

- 1- Bu sorulara bakarken bedii bir zevk ve heyecan duyuyor musunuz?
- 2- Bu resimler nasıl bir sosyal veya psikolojik şartların mahsulü olabilir?

Sorulan bu sorulara karşılık olarak Picasso ile olumlu görüş bildirenler Vâlâ Nureddin, Bedri Rahmi Eyüboğlu ve arkeoloji profesörü Helmuth Theodor Bossert'tir. Soruların yöneltildiği yazarlar Halide Edip Adıvar, Necmettin Sadak, Refik Halit Karay, Vedat Nedim Tör, psikolog Mustafa Şekip Tunç, aktör Galip Arcan, ressam Edip Hakkı ve karikatürist

Selma Emiroğlu, Picasso ile ilgili olumsuz kanaat bildirmiş ve onun sanatını sevmediklerini söylemişlerdir.

Derginin üçüncü sayısında Vedat Nedim Tör, İspanyol ressam Pablo Picasso hakkında bir tenkit yazısı yazmıştır. “İnsan Düşmanı Picasso”⁶⁰⁴ başlıklı yazısında Tör, Pablo Picasso’yu ve sanatını çok ağır bir şekilde eleştirir ve Picasso’yu soysuz, acayip ve insan düşmanı olarak nitelendirir.

Tör’ün Picasso’ya bakışı olumsuzdur hatta nefret doludur. Ona göre Picasso’nun temsil ettiği modernizm, insanoğlunun hastalıklı ve çağın getirdiği kötülöklere teslim olmuş tarafını temsil eder.

Yazıya göre modern diye adlandırılan her şeye hayranlık duymak acınası bir durumdur. Bir şeyin modern olarak adlandırılması onun mutlak bir şekilde iyi ve muteber olduğu anlamına gelmez. Her şeyin hastalıklı ve tahripkâr tarafı olabileceği gibi modern diye adlandırılan sanatın da hastalıklı tarafı olabilir. Vedat Nedim Tör’e göre Pablo Picasso’nun sanatı işte böyle bir sanattır. Picasso, tabiatı ve insanları sevmediği için kübik diye adlandırılan o tiksindirici resimleri yapar. Tör, Picasso’nun insanları ve tabiatı sevmediğini düşünür ve ona karşı eleştirilerinin merkezine de bu düşüncüyü oturtur. Tör’e göre Picasso, şekle karşı şekilsizliği; güzele karşı acayibi tercih eder. Tör’ün Picasso ile ilgili nihai düşüncesi şudur:

*“Bırakın o meczubu, snoplar ve moda düşkünleri istedikleri kadar göklere çıkaradursunlar. Bir zamanlar Hitler de tanrılaştırılmıştı. Fakat o da insanı sevmiyordu. Ve insan onu çarptı. Ve insan bütün kendisini sevmeyenleri ve saymayanları çarpacak.”*⁶⁰⁵

Aile dergisinde resim sanatı bir bakıma da Batı medeniyetine açılan kapılardan biri gibi algılanır. Bu algı en somut bir şekilde derginin dokuzuncu sayısında yayımlanan Vedat Nedim Tör’ün “Yazık Oldu Süleyman Efendi’ye”⁶⁰⁶ adlı yazısında görülür. Tör, bu yazısında resim sanatının Türkiye’deki başarısızlığından yakınır. Tör’e göre Türk inkılap hareketi bu konuda başarısız olmuştur. Oysa Batı kültürünün medenî seviyesine erişmek, sadece kanunlar yapmak veya devlet kademesinde sınırlı olarak gerçekleştirilen bir takım düzen değişikliklerine gitmekle mümkün değildir.

Yazıya göre insanımız görsel sanatlar söz konusu olduğunda hâlâ klasik Osmanlı sanatlarına bağlıdır. Bugün evlerde, iş yerlerinde veya otobüslerde, minibüslerde ve bunlar gibi kamusal alanlarda resimlerden çok hat sanatı mahsulü yazılar asılıdır. Bu anlamda Türk inkılâp hareketi sanatsal anlamda Batı kültürüne uyum sağlama konusunda başarılı

⁶⁰⁴ Tör, “İnsan Düşmanı Picasso”, *Aile Dergisi*, S.3, İstanbul, 1947, s.44.

⁶⁰⁵ Tör, a.g.e., s.44.

⁶⁰⁶ Tör, “Yazık Oldu Süleyman Efendi’ye”, *Aile Dergisi*, S.9, İstanbul, 1949, s.16.

olamamıştır. Halk, görsel sanatlar konusunda hâlâ eskiye teveccüh göstermekte eskiyi beğenmektedir ki Vedat Nedim Tör'e göre bu durum Avrupalılaşıma maceramızı yarım bırakmaktadır:

“Sadece kıyafet, şekil, kalıp ve kanun değiştirmekle bir cemiyet Avrupalı olmuş sayılır mı? ... Eskiden evlerimizin, devlet dairelerinin, dükkânların duvarlarını hattatın eserleri süslerdi. Hattatın yerini ressam alabildi mi? Tam tersine garplulaşıma inkılabımızdan kaçışın, geriye dönme hasretimizin en canlı delili, hattatın yine, hem de hiçbir güzellik değeri olmayan levhalarla, otobüsün, otomobilin dükkânın, evin ve derginin içine yeniden girmesidir... Sözün kısası, inkılap milletçe garp kültürüne intibak davasında büyük roller oynamaya namzet olan sanatkârı gereği gibi vazifelendirmesini bilmedi.”⁶⁰⁷

Derginin on üçüncü sayısında karikatürist Selma Emiroğlu'nun Cemal Nadir'le ilgili bir yazısı vardır. Bu “Hocam Cemal Nadir”⁶⁰⁸ adını taşıyan ve Selma Emiroğlu'nun Bursa'daki bir Cemal Nadir anma töreninde yaptığı konuşmadan ibaret olan bir yazıdır. Selma Emiroğlu bu konuşmasında yazıda ressam ve karikatürist Cemal Nadir'in hayata ve sanata bakışıyla ressamlık ve karikatüristlik vasıfları dile getirilir. Konuşmacı hocası olarak nitelediği Cemal Nadir'le ilgili birtakım anılarını aktarır.

5.1.4. Müzikle İlgili Yazılar

Aile dergisinin sanat sayfalarında zaman zaman müzik konularına da değinilmiştir. Ancak dergide söz konusu edilen yegâne müzik türü Klasik Batı Müziği'dir, daha doğrusu Klasik Batı Müziği'yle meşgul olan Türk bestecilerdir. Klasik Türk Müziği veya Türk Halk Müziği herhangi bir şekilde dergide söz konusu edilmediği gibi herhangi bir popüler müzik türü de derginin sayfalarında kendisine yer bulamaz. Klasik Türk Müziği formunda eserler veren Mesut Cemil derginin yazar kadrosundadır. Ancak o da müzik üzerine değil; tanıdığı ve sahip olduğu kediler üzerine yazılar yazar.

Piyano sanatçısı İdil Biret *Aile* dergisinin özel olarak ilgi gösterdiği bir müzisyendir. Yayın hayatı boyunca yüksek sanatı halka yaymaya çalışan ve hayatın her alanında estetik ve zarafet değerlerinin hâkim olmasına gayret eden *Aile*, bu bakımdan piyano sanatçısı İdil Biret'e özel bir ilgi göstermiştir.

⁶⁰⁷ Tör, a.g.e., s.16 .

⁶⁰⁸ Selma Emiroğlu, “Hocam Cemal Nadir”, *Aile Dergisi*, S.13,ss.74-76.

Bestekâr Hikmet Münir Ebcioğlu, *Aile* dergisinin ikinci sayısında o zaman henüz 6 yaşında olan İdil Biret'le bir röportaj yapmıştır. Hikmet Münir röportajının giriş kısmında derginin okuyucularına küçük piyano virtüözünü şöyle tanıtır:

*“İdil Biret üç yaşındayken piyano çalmaya başlamış, beş yaşında en büyük musikişinasların eserlerini bir dinleyişte tekrarlayarak herkesi hayrette bırakmış bir Türk çocuğudur. Dünyanın her tarafından istenen bu çocuğu ailesiyle beraber Fransa'ya göndermek üzere hazırlanan “İdil Kanunu” bundan sonra dikkati çekecek cevherli çocuklarımıza da geniş yetişme ufku açıyor.”*⁶⁰⁹

Küçük İdil'in evine giden Hikmet Münir onu sıhhi bakımdan rahatsız bulur. İdil bir karyolada yatmaktadır. Ancak kendisiyle konuşmaya gelen Hikmet Münir'i görünce onu içeri davet eder ve onunla konuşmaya başlar. Röportaj boyunca İdil Biret'ten övgü ve hayranlıkla söz eden Hikmet Münir, onunla Batı müziği hakkında konuşur ve ona en çok hangi Klasik Batı Müziği bestekârlarını sevdiğini sorar. Altı yaşındaki İdil bu konuda yetişkin pekçok insandan daha donanımlıdır:

- *“Sen hangi müzisyenleri seviyorsun bakayım?*

Tatlı, fakat kesin bir ifadeyle:

- *Bach'ı seviyorum.*

- *En çok nesini seviyorsun Bach'ın?*

- *Prelude'lerini... Ben Bach'ın prelude'lerini kendim de çalıyorum. Schubert'i, Chopin'i, Mozart'ı da seviyorum. Bach'ın resimlerini gördüm. Babam bana kitaptan gösterdi. Çok saçlı, şişman, kızgın bir adam. Ama müzikte ciddi.*

- *Chopin'in nesini seviyorsun?*

- *İmpromptu'sünü seviyorum.*

- *Daha neler çalıyorsun?*

- *Kendi kompozisyonlarımı.*

- *Senin kompozisyonların var öyle mi?*

- *Bir tanesi “Kuzular”... Sonra “Kedilerin Kavgası” diye bir kompozisyonum var... “10 Numaralı Kapris” im var... Siz “Kedilerin Kavgası” nı dinlediniz mi?”*⁶¹⁰

Hikmet Münir, İdil'in ailesiyle de konuşur ve küçük dehânın günlük alışkanlıkları ve yaşam biçimi hakkında bilgi alır. İdil'in müzik dehâsının ortaya çıkış ve gelişim sürecini anlatır. Buna göre İdil Biret henüz iki yaşındayken piyano çalmaya başlamış, bu konuda çok süratli bir gelişim göstermiş ve daha altı yaşına gelmeden Mozart ve Bach gibi büyük

⁶⁰⁹ Hikmet Münir Ebcioğlu, “Harika Çocuk İdil Biret'le Bir Konuşma”, *Aile Dergisi*, S.2, , İstanbul, 1947, s.15.

⁶¹⁰ Ebcioğlu, a.g.e., s.15-16.

isimlerin en karmaşık eserlerini baştan sona ezbere çalmayı başarabilmiştir. Babası keman annesi piyano çalan İdil Biret, seçkin bir müzik muhitinde doğup büyüdüğü için şanslıdır da. Viyolonist Bedia Kösemihal, piyanist Mithat Fenmen ve ses sanatçısı Nurullah Taşkiran küçük İdil Biret'in en yakın arkadaşları ve sürekli ziyaretçileri arasındadır. Bu insanlar hem İdil'i hayranlıkla dinlemekte hem de müzikal gelişimine büyük katkı yapmaktadırlar.

Aile dergisinin yöneticisi Vedat Nedim Tör de bu sayıda İdil Biret'in dehası üzerine kısa bir yazı yazmıştır. “Bak Cami Sana Ne Getirdim”⁶¹¹ adını verdiği yazısında Tör, İdil Biret'in mucizevi bir deha olduğunu söyler. Ankara'da yaşayan İdil, henüz beş yaşındayken ailesiyle birlikte İstanbul'a gitmiş ve bu şehrin camilerine hayran kalmıştır. Bu hayranlığın sonucu olarak da “Ayasosyfa'nın Mozaikleri” ve “Bak Cami Sana Ne Getirdim” adını verdiği iki beste yapmıştır. Vedat Nedim'e göre İdil'e ilâhî bir mûsikî mucizesi bahşedilmiştir. Bu mucize sayesinde de işte o küçücük yaşında dünyayı en asil güzellikleriyle algılayıp yorumlayabilmekte ve besteler yapmaktadır:

*“Demek, bu beş yaşındaki İdil kız, nasıl ki musiki eserlerinin yalnız en asillerini beğeniyor ve yalnız onları dinlemek ve çalmak istiyorsa, İstanbul'un da yalnız muhteşem mimari eserlerine karşı içinde bir çekiliş duymuş ve bu eserlerin ululuğu, ruhunda öyle bir basınç doğurmuş ki, iki eser yaratarak boşanmak ve ferahlamak istemiş... İçinde taşıdığı büyük sırrı, ilahi mucizeyi sezen bu yavrucuk, Allah'ın evini ziyaret ederken ona kendisine layık bir armağan getirdiğini, Bak cami sana ne getirdim; bak cami sana ne getirdim! diye haykırmasını, siz de insanı ağlatacak kadar ulvi bulmuyor musunuz?”*⁶¹²

Vedat Nedim, *Aile* dergisinin beşinci sayısında İdil Biret'le ilgili bir yazı daha kaleme almıştır. “İdil İhtiyarlıyor” adlı bu yazısında Vedat Nedim, TBMM'ye sunulan “Harika Çocuklar Kanun Tasarısının”⁶¹³ bir türlü kanunlaşamamasını eleştirir ve zamanın bu mucize çocuklar için en önemli kıymet olduğunu dile getirir. Tör' e göre İdil Biret ve Suna Kan gibi dahi çocukların yurt dışında eğitilmesini öngören “İdil Biret Kanunu” bir an evvel çıkmalıdır. Çünkü bürokratik sebeplerle boşuna zaman kaybedilmesi durumunda Türk milletine Allah'ın bir lütfü olan bu çocukların yetenekleri sönebilir.

⁶¹¹ Tör, “Bak Cami Sana Ne Getirdim”, **Aile Dergisi**, S.2, İstanbul,1947, s.16.

⁶¹² Tör, a.g.e., s.16.

⁶¹³ Kamuoyunda Harika Çocuk Yasası, İdil Yasası, İdil-Suna Yasası olarak bilinen ve yetenekli Türk çocuklarının Avrupa'da devlet bursuyla eğitim almasını sağlayan 5245 sayılı kanun 7 Temmuz 1948'de çıkarılmıştır. Biizzat dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü TBMM'ye sunduğu teklifle çıkan bu kanunla İdil Biret ve Suna Kan müzik eğitimi almaları için Fransa'ya gönderilmiştir. Biret, ilerleyen yıllarda dünyanın saygın Klasik Batı Müziği icracılarından biri konumuna gelmiştir. *Aile* dergisi İdil Yasası'nın çıkması için yayımladığı yazılarla çaba göstermiştir.

Vedat Nedim, yazısında ülkenin zenginlerine de bir çağrıda bulunur. Söz konusu kanun TBMM'den geçinceye kadar İdil Biret ve Suna Kan gibi dahi çocukların eğitimini üstlenecek hayırsever zenginlerimiz olup olmadığını sorar.

Derginin beşinci sayısında “Sanatkârlarımız Nelere Hazırlıyorlar” adlı bir bölüm vardır. Bu bölümde Hikmet Münir Ebcioğlu birtakım şair ve bestekârlarla konuşarak gelecekteki projeleri ve yeni çalışmaları hakkında bilgi alır. Hikmet Münir'in konuştuğu şairler Yahya Kemal, Orhan Veli ve Ahmet Kutsi'dir. Bestekârlar ise Ulvi Cemal Erkin, Necil Kazım Akses ve Adnan Saygun'dur⁶¹⁴.

Derginin bazı sayılarında Avrupalı bazı bestekâr ve müzisyenleri tanıtan yazılar yayımlanmıştır. Beşinci sayıda “Aile ve Sanat” adlı bir bölüm vardır ve bu bölümünün konusu İspanyol çello virtüözü ve bestekâr Gaspar Cassado'dur. On yedinci sayıda ise Avusturyalı keman virtüözü Fritz Kreisler üzerine bir yazı vardır. Yazıda Kreisler'in hayatı ve sanat macerası üzerine bilgiler verilir ve onun hayatından küçük parçalar okuyucularla paylaşılır.

Derginin on birinci sayısında Vedat Nedim Tör, Cemal Reşit Rey'in Filarmoni dergisi için yazdığı bir yazıdan alıntı yaparak modern sanatın mekanikliği ve gayri insanîliğinden yakını. Tör'ün “Güzellik ve Derinlik İstiyoruz”⁶¹⁵ adını verdiği bu yazıya göre sanatın tüm dallarındaki moda cereyanlar estetikten mahrum olma eğilimindedir, estetiği ve zarâfeti umursamazlar. İnsan ruhuna ve insan ruhunun güzelliğe duyduğu ihtiyaca kayıtsızdırlar. Sanki yüksek bir sanat eserinin sahip olması gereken en önemli vasıflardan biri olan kalıcılığa ulaşmak gibi bir dertleri yoktur. Farklı olmak ve yenileşmek adına mekanik, ruhsuz, çirkin, zevksiz ve sakat sanat eserleri ortaya koymak, modern mimarinin, resmin ve müziğin ortak yönü durumuna gelmiştir. Oysa sanat insan ve dünya düşmanı bir mecrada olamaz. Böyle bir sanatın tutunma şansı da yoktur, benimsenme şansı da yoktur, kalıcı olma şansı da yoktur. Ancak insanlığa kötülük ve ruhsal illetler bulaştırma şansı vardır.

Türkiye'deki sanatçılar ise hem bu tehlikeli moda cereyanlarla hem de “geri şark kafasıyla” savaştıkları zorundadır. Cemal Reşit Rey Filarmoni dergisindeki yazısında şunu söylemiştir:

“Büyük musikişinasların yazılarındaki şekil, ritm, melodi ve armonilerin güzel ilham kaynaklarının da derin olması için bütün hayatları boyunca çetin mücadelelere girmişlerdir.

⁶¹⁴ Cumhuriyet'in ilk yıllarında yetiştirilen ve Klasik Batı müziği formunda yaptıkları bestelerle “Türk Beşleri” olarak adlandırılan bestekârlar vardır. Türk Beşleri şu bestekârlardan oluşur: Ahmet Adnan Saygun, Ulvi Cemal Erkin, Cemal Reşit Rey, Hasan Ferit Alnar ve Necil Kazım Akses.

⁶¹⁵ Tör, “Güzellik ve Derinlik İstiyoruz”, **Aile Dergisi**, S.11, İstanbul, 1949, s.65.

Hiçbir zaman eser yaratma keyfiyetini olurluna bırakmamışlar ve dinleyicilerin üzerindeki tesirin daima esaslı ve devamlı olmasına çalışmışlardır.”⁶¹⁶

Vedat Nedim bu görüşleri şu şekilde onaylar:

*“Üstadın yerden göğe hakkı var: Modern müzik eserleri, çokluk, güzellik ve derinlikten mahrumdur. Tıpkı modern resim, modern mimari gibi, modern musikin de mekanik, gayri insani, ruhsuz, sathi akrobasi hünerleri içinde soysuzlaşıp gittiğini en nihayet görmek gerekti.”*⁶¹⁷

Klasik Batı Müziği alanında derginin on dokuzuncu sayısındaki konuğu İtalyan orkestra şefi Arturo Toscanini'dir. *Liberty* dergisinden alıntılanan yazıda Toscanini'nin hayat öyküsü ve orkestra şefliği kariyeri anlatılır. Yazıda Toscanini bir müzik dehası olarak nitelenir. Radyo ve gramofon sayesinde dünyanın her yerinde dinleyeni ve hayranı olan Toscanini yazıda belirtildiğine göre altmış beş yıllık orkestra şefliği hayatında bir kez dahi hataya düşmemiştir. Binlerce Klasik Batı Müziği eserini ezbere bilir. Orkestrasındaki her enstrümanı ayrı ayrı duyup dinler ve takip eder. Toscanini dünya müzik tarihinin en meşhur orkestra şeflerindedir. Kendisini dünyaya on dokuz yaşındayken Rio'da verdiği bir konserle tanıtmıştır. O zamandan sonra da dünyanın en çok tanınan ve kazanan Batı müziği icracılarından biri olmuştur. Toscanini yazıda belirtildiğine göre kendisini dahi olarak niteleyenlere katılmamaktadır. Ona göre eserlerini çaldığı bestekârlar kendisiyle kıyas edilmeyecek kadar yüksektirler. Kendisinin çok müstesna görünmesinin nedeni ise diğer orkestra şeflerinin yeterince çalışmamasıdır.

Derginin on dokuzuncu sayısında bir sitar virtüözünün şöhret olma hikâyesi de vardır. Avusturyalı sitar çalgıcısı Anton Karas İngiliz sinemacılar onu ve enstrümanını keşfedene kadar Viyana kahvelerinde ve lokantalarında enstrüman çalan yüzlerce çingeneden biridir. Bir gece Viyana ormanındaki bir gazinoda yabancı sinemacılar sitar çalar. Gazinodaki yabancı sinemacılar arasında o sıralarda “Üçüncü Adam” adında bir film hazırlamakta olan İngiliz film prodüktörü Carol Reed de vardır. Reed, Anton Karas'ın çaldığı sitardan çok etkilenir. Onu hazırlamakta olduğu filmin müziklerini yapması için Londra'ya çağırır. “Üçüncü Adam” filminin gösterime girmesinden sonra hem o tarihe kadar Avrupa'da pek bilinmeyen bir enstrüman olan sitar hem de sitarıyla filmin müziklerini yapan Anton Karas büyük şöhrete kavuşur.

Karas, sitar çalmayı çocukluğunda annesinin ısrarıyla öğrenmiştir. İngiliz film yönetmeni Carol Reed tarafından tesadüfen keşfedilene kadar da sokaklarda bu enstrümanı

⁶¹⁶ Cemal Reşit Rey, “Bir Sitem”, *Filarmoni Dergisi*, İstanbul, 1949'dan aktaran Tör, a.g.e., s.65.

⁶¹⁷ Tör, a.g.e., s.65.

çalarak geçimini temin etmiştir. Film sayesinde tanınıp hiçbir sokak çalgıcısının hayal edemeyeceği bir şöhrete kavuşan Karas, Hollywood stüdyolarından da yeni filmler için teklifler almaya başlar.

5.1.5.Sinema ve Fotoğrafçılıkla İlgili Yazılar

Sinema XIX. yüzyılın sonundan itibaren gitgide yükselen bir çizgiyle evrensel bir eğlence ve iletişim aracı haline gelmiştir. Görselliğe dayalı olan ve genel itibarıyla çok yoğun bir zihinsel ve entelektüel çaba gerektirmeyen sinema, popülerlik bakımından hem geleneksel ve ulusal tiyatroların hem de edebiyatın önündedir. İnsanları aynı ve göreceli olarak kısa zaman dilimleri içinde sinema salonlarına dolduran ve birkaç saat süren bir ses ve ışık bombardımanıya ruhlara ve akıllara şekil verme potansiyeli olan sinema, XX. yüzyılın en büyük sosyal, sanatsal, iletişimsel ve teknolojik olgularından biridir.

Resim, müzik, heykel, dans, mimari ve edebiyattan sonra sinema yedinci sanat olarak adlandırılır.

XX. yüzyılın ilk yarısında, Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok(İng.All Quiet On The Western Front) Rüzgâr Gibi Geçti (İng.Gone With The Wind) ve Yurttaş Kane(İng.Citizen Kane) gibi uluslararası filmler vasıtasıyla muazzam bir güce ve popülerliğe ulaşan sinema kitle kültürü-sanat ilişkisi üzerine kafa yoran düşünürleri de meşgul eder olmuştur.

Aile dergisi de gözlerini sinema perdesinden uzakta tutamamış ve sürekli olmasa da belirli sayılarda sinema ve sinema sanatı üstüne yazılar yayımlamıştır.

Dergide sinema üzerine yazılan ilk yazı ikinci sayıda yayımlanır. Sinema eleştirmeni ve dublaj sanatçısı Adalet Cimcoz 1947 yılında İstanbul ve Ankara sinemalarında büyük ilgiyle karşılanan ve Frederic Chopin'in hayatını anlatan Unutulmayan Şarkı (İng. A Song to Remember) adlı film üzerine bir eleştiri yazısı yazar. Söz konusu eleştiri yazısında film hakkındaki görüşleri olumsuz olan Cimcoz ayrıca düşük seviyeli Amerikan filmlerinin bütün dünyayla birlikte ülkemizde de yayılıyor olmasından yakınır.

Derginin üçüncü sayısındaki “Bir Film Nasıl Hazırlanır?”⁶¹⁸ adlı yazıda sinema filmlerinin çekilmesindeki güçlükler, maliyet ve uzmanlaşma gereksinimi anlatılır. Somerset Maugham'ın “Usturanın Ucu”(İng. The Razor's Edge) adlı romanı 1946 yılında filme uyarlanmıştır. Yazıda söz konusu romanın filme çekilmesi sürecinde harcanan emek, para ve zamandan yola çıkılarak sinema sanatının güçlükleri vurgulanır.

⁶¹⁸ İmzasız, Bir Film Nasıl Hazırlanır, *Aile Dergisi*, S.3,İstanbul, 1947,ss.46-47.

Yazıda değinilenlere göre romanın yazarı olan Somerset Maugham bu romanı tek kişilik bir çabayla ve son derece düşük bir maliyetle yazmıştır. Oysa aynı romanın filme çekilmesi milyon dolarlara mal olmuş ve yüzlerce insanın ortaklaşa çalışmasını gerektirmiştir. Bu durum bir sinema filmi yapmanın güçlüğüne ortaya koyar.

Derginin dördüncü sayısında Jean Habe imzasıyla çıkan “Hollywood’un İçyüzü”⁶¹⁹ başlıklı yazıysa magazin yazısı mahiyeti taşır. Yazıda dönemin ünlü Amerikalı film yıldızları Clark Gable ve Rita Hayworth gibi isimlerin günlük hayatları hakkında küçük bilgiler verilir. Ayrıca soğuk savaş atmosferi içinde Hollywood’da siyasal fraksiyonlara ayrılan sinema yıldızlarının politik görüşlerinden bahsedilir.

Aile dergisinde devrin meşhur Hollywood oyuncularının hayat hikâyelerini anlatan yazılar da yayımlanmıştır. Dergide hayat hikâyeleri anlatılan artistler Ingrid Bergman, Olivia de Havilland ve Sir Laurence Olivier’dir.

Beşinci sayıda İsveç asıllı sinema yıldızı Ingrid Bergman’ın hayat hikâyesi “Hollywood’un Hanımefendisi”⁶²⁰ başlıklı yazıda anlatılır. O sıralarda dünyanın en önemli sinema yıldızlarından biri konumunda olan Ingrid Bergman’ın şöhrete uzanan yolu anlatılır ve bir sinema yıldızı olarak kişiliği ve şahsi hayatı hakkında bilgi verilir. Yazıya göre Ingrid Bergman dünya çapında bir sinema yıldızı olmasına rağmen özel hayatında son derece mütevazıdır ve ailesine ve çocuğuna bağlı bir annedir. Tam anlamıyla bir hanımefendidir.

Derginin on yedinci sayısında “Bir Sinema Yıldızı Nasıl Parlar” diye bir bölüm vardır. Bu bölümde iki Oscar ödülü kazanmış İngiliz aktris Olivia de Havilland’ın o zamana kadarki biyografisi ve sinema kariyeri *Reader’s Digest* dergisinden alıntı yapılarak anlatılır. On sekizinci sayıda ise İngiliz tiyatro ve sinema oyuncusu Sir Laurence Olivier’in bir sinema ve tiyatro yıldızı olarak parlaması ve onun aktörlükteki başarısının arkasında yatan sebepler anlatılır. *Reader’s Digest* dergisinden alınan yazıda Laurence Olivier hem büyük bir sanatçı hem de sanatın ifade kabiliyetini genişleten bir aktör olarak tanıtılır.

Derginin on birinci sayısında Batılı bir yayım organında yapıldığı hissi veren ancak kaynağı belirtilmeden yayımlanan bir münazara vardır. Münazarada sorulan soru şudur : Sinemayı Sever misiniz? Soru Avusturyalı film yönetmeni George Wilhelm Pabst, Fransız romancı ve oyun yazarı Henry de Montherlant, Fransız eleştirmen Rene Doumic, İrlandalı oyun yazarı Bernard Shaw, Polonyalı sinema ve tiyatro oyuncusu Pola Negri ve Fransız senaryo yazarı Georges de La Fouchardière’ye yöneltilmiştir.

⁶¹⁹ Jean Habe, “Hollywood’un İçyüzü”, *Aile Dergisi*, S.4, İstanbul, 1948, ss.49-51.

⁶²⁰ Donald Culross Peattie, “Hollywood’un Hanımefendisi”, *Aile Dergisi*, S.5, İstanbul, 1948, ss.45-48.

Bu soruya “evet” cevabı veren yani sinemayı sevdiğini söyleyenler, Pabst, La Fouchardiere ve Pola Negri’dir. Pabst sinemayı matbaa kadar önemli bir icat olarak görmekte ve sinema sayesinde insanlığın mükemmel bir iletişim ve ifade aracına kavuştuğunu düşünmektedir. Oyuncu Pola Negri de sinemanın iletişim gücüne vurgu yapar ve sinema sayesinde farklı kültürlerden ve milletlerden insanların birbirlerini tanıma şansına kavuştuklarını, bu sayede birbirlerini sevmeye ve anlamaya başladıkları görüşünü savunur. Fransız senarist La Fouchardiere’in sinemayı sevme nedeniyse kendi titri ve mesleğiyle yakından alakalıdır. Onun sinemayı sevme nedeni idealist ve manipülatif filmlerin insanları iyi bir dünyada yaşadıklarına inandırma potansiyelidir. La Fouchardiere sinemayı sever ve yararlı bulur. Çünkü sinemalara doluşup toplu halde filmler izleyen insanlar bu filmlerde ezilenlerin ve haksızlığa uğrayanların intikam aldığını görerek dünyada adaletin var olduğuna inanırlar. Filmlerde iyiler kazanmasa bile iyilik övülür. İyi olmanın iyi bir şey olduğu vurgulanır. Bu da La Fouchardiere’e göre sinemayı bir fazilet ve iyimserlik mektebi yapar.

Münazaranın “Hayır” tarafında ise Shaw, Rene Doumic ve Montherlant vardır. Montherlant sinemanın insanları aptallaştırdığını savunmaktadır. Ona göre sinemanın muazzam bir öğretim ve eğitime kudreti vardır. Ama sinemacılar ve sektör bunun tam tersini yapmakta ve çektikleri filmlerle insanların entelektüel zekâ seviyesini dibe çekmektedirler. Çünkü filmlerin senaryo derinliği ne kadar zayıf olursa müşterisi o kadar fazla; hedef kitlesi de o kadar geniş olur. Kısacası sinema sektörü daha çok kâr etmek için sersemleştirici filmler yapmaktadır. Bernard Shaw da Montherlant gibi filmlerin düşük seviye senaryolarından yakınmaktadır. Büyük maliyetlerle çekilen bir sinema filmi harcadığını geri almak ve kâr elde etmek için insanlığın neredeyse tamamına hitap etmek zorundadır. Bu da ancak filmlerin seviyesini ve derinliğini bir hayli düşürmekle mümkündür. Sanatsal ve düşünsel seviyesi yüksek olan filmler insanlığı çoğunluğu tarafından anlaşılmaz veya ilginç bulunmaz. İnsanlar anlamadıkları bir şeye de para vermezler. Para kazanamayan bir sinemacının ise yaşama şansı yoktur. O halde varlığını sürdürmek ve kapital kazanımlar elde etmek isteyen sinemacıların yapması gereken ilk şey bellidir: Seviyeyi olabildiğince düşürmek. Shaw, bu görüştedir. Fransız eleştirmen Rene Doumic ise sinemayı insanlığın barbarlık ve vahşet içgüdülerini harekete geçirdiği düşüncesiyle sevmemektedir. Ona göre filmlerdeki savaş, cinayet, intikam, düello gibi sahneler seyircinin biyolojik tarihinde gömülü bulunan barbarlık, ilkelik ve vahşet içgüdülerini harekete geçirme potansiyeline sahiptir. Bu bakımdan sinema insanlık için tehlikeli bir şeydir.

Derginin on sekizinci sayısında sinema sanatıyla ilgili bir anket vardır. Ankette sorulan soru şudur:

“Film yıldızları Sahnede Muvaffak Olabilirler mi?”⁶²¹ Soru İngiliz tiyatro eleştirmeni William Aubrey Darlington ve sinema eleştirmeni Campbell Dixon’a sorulmuştur.

Darlington sinema oyuncularının tiyatrodaki başarılı olamayacaklarını savunmaktadır. Ona göre bir aktörün gerçek sanat kabiliyeti ve kapasitesi tiyatro sahnesinde belli olur. Çünkü tiyatro sahnesinde aktörle seyirci arasında kimse yoktur. Piyeler her halükarda canlı ve spontane oynanmaktadır. Dolayısıyla aktörün hata yapıp başa sarma şansı yoktur. Oysa sinema filmlerinde kötü bir oyuncu da iyi bir yönetmenin talimat ve yönlendirmeleriyle iyi bir iş çıkarabilir. Sinemadaki sanat aktöre değil rejisöre aittir. Nitekim iyi aktörler sinemada para kazandıktan sonra sanatlarını layıkıyla icra edebildiklerini düşündükleri tiyatroya geri dönerler.

Sinema eleştirmeni ve piyes yazarı Campbell Dixon’a göreyse film aktörlerinin tiyatro sahnesinde de başarılı olup olmaması söz konusu aktörün sahne kabiliyetine ve oyunculuk yeteneğine bağlıdır. Ona göre bir sahne sanatçısı mükemmel bir aktör de olsa büyük bir tiyatro sadece ön koltukta oturanlara sanatını ve oyunculuk kabiliyetini gösterebilir. Çünkü tiyatro salonlarında arka sırada oturan seyirciler aktörü bir cüce kadar küçük görürler. Bu durumda tiyatro oyuncusunun mimik ve jestlerinin arka sırada oturan seyirci için pek bir anlamı kalmaz. Oysa sinema perdesinin büyüklüğü bir oyuncunun kabiliyetini de zaaflarını da seyirciye eşit olarak dağıtmaktadır. İyi bir aktör hem sinemada hem tiyatrodaki başarılı olabilir diyen Dixon sözlerini şöyle tamamlar:

“ *Tecrübemin bana öğrettiği hakikatlere dayanarak söyleyebilirim ki hem perde hem de sahne aktörleri aynı derecede sanatkârdırlar. Öyle ki birinin diğerine olan üstünlüğü hiçbir zaman münakaşa mevzuu olamaz.* ”⁶²²

Aile'de merkezinde Avusturyalı fotoğrafçı Othmar Pferschy'nin yer aldığı fotoğrafçılıkla yazılar da yayımlanmıştır. Othmar Pferschy Türkiye Cumhuriyeti kültür tarihi açısından önemli bir isimdir. Othmar Pferschy'nin bir fotoğrafçı olarak keşfedilmesinin hikâyesi derginin dokuzuncu sayısındaki “Güzel Fotoğraf”⁶²³ adlı yazıda anlatılır.

1933 yılında çıkan *La Turquie Kemaliste* dergisinde kullanılmak üzere Türkiye'yi pozitif yönde yansıtabilecek kaliteli fotoğraflara ihtiyaç vardır. Çok geçmeden dâhiliye vekili Şükrü Kaya illerin valilerine bir yazı gönderir ve *La Turquie Kemaliste* dergisinin ihtiyaç duyduğu bu fotoğrafların teminini ister. Türkiye'nin birçok yerinden fotoğraf yağmaya başlar. Ancak bu fotoğrafların pek çoğu hiçbir sanat değeri taşımayan sıradan fotoğraflardır. Sadece

⁶²¹ “Film Yıldızları Sahnede Muvaffak Olabilirler mi?”, (Anket Çalışması), The Daily Telegraph Gazetesinden Alıntı, *Aile Dergisi*, S.17, İstanbul, 1951, ss.66-67.

⁶²² a.g.e., s.67.

⁶²³ İmzasız, “Güzel Fotoğraf”, *Aile Dergisi*, S.9, İstanbul, 1949, s.24.

İstanbul'dan gelen bir zarftan çıkan bazı fotoğraflar şaşılacak kadar güzeldirler. Derhal bu fotoğrafları çeken fotoğrafçı aranmaya başlanır ve çok geçmeden bu fotoğrafçının İstanbul'da yaşayan Avuturyalı fotoğrafçı Othmar Pferschy olduğu anlaşılır.

Othmar Pferschy derhal Matbuat Umum Müdürlüğü'ünde fotoğraf uzmanı olarak işe alınır. Pferschy, Anadolu'ya dört büyük seyahat yaparak her seferinde Ankara'ya zengin bir fotoğraf koleksiyonuyla döner. “*La Turquie Kemaliste*” dergisi, *Fotoğraflarla Türkiye* albümü, çeşitli takvimler ve kitaplar hep Pferschy'nin çektiği bu fotoğraflarla süslenir. Pferschy'nin çektiği fotoğraflardan bir seçki *Aile* dergisinin dokuzuncu sayısında da yayımlanır ve derginin bu sayısında onun gibi fotoğrafçıların çektiği yüksek kaliteli fotoğraflar sayesinde fotoğrafçılığın da artık bir sanat payesi taşıdığı savunulur.

5.1.6. Diğer Sanat Yazıları

Aile dergisinde “Aile ve Sanat” adlı bir bölüm vardır. Bu bölümde devrin muteber yazarları ve sanat uzmanları ulusal ve uluslararası bir sanat adamı yahut meselesi üzerine bilgilendirici, eleştirici veya yol gösterici mahiyette yazılar yazarlar.

Derginin ilk sayısında Vedat Nedim Tör bu bölümde cumhuriyet tarihinin en önemli karikatüristlerinden olan Cemal Nadir'in hayatı ve sanat yaşamı hakkında bilgi verir ve değerlendirmelerde bulunur. Bu yazı Cemal Nadir'in 1947'deki vefatı üzerine yayımlanmıştır.

Tör'e göre Cemal Nadir, çizdiği karikatürlerle Türk fikir ve sanat hayatının en müstesna ve yeri doldurulmaz isimlerinden biridir. Çok zor bir hayat yaşamış, sanatı ve fikri mühimsemeyen bir toplumda seviyeyi düşürmeden mizah yaratmak ve hayatını idame ettirmek için sürekli çalışmak zorunda kalarak kendini hırpalamış ve bunun sonucu olarak genç yaşta vefat etmiştir. Onun yarattığı Amca Bey tipiyle ilgili Vedat Nedim'in görüşü şudur:

*“ Yarattığı ölümsüz tip Amca Bey bizde daima güler yüzlü tatlı dilli bir halk filozofunun hatırasını yaşatacaktır. Amca Bey daima rahimdi. Daima hoş görür ve affederdi. Amca Bey ukalalık nedir bilmezdi. Esprilerini nefes alır gibi su içer gibi birer sehli mümteni gibi kolaylıkla yapardı. Kendisini hiç zorlamazdı.”*⁶²⁴

Cemal Nadir'in genç yaştaki vefatı Vedat Nedim'e göre çok büyük bir kayıptır ve bu kaybı telafi etmek çok zordur:

⁶²⁴ Tör, “Aile ve Sanat”, *Aile Dergisi*, S.1, İstanbul,1947, s.58.

*“İnsanoğlu çok kere elindeki kaybedince değerini anlamaya yeltenir. Biz de Cemal Nadir’i bıraktığı büyük boşluk karşısında şaşırarak daha iyi anlamaya başlayacağız. Türk tefekkür dünyası, Cemal Nadir’nde boşalan uçurumun önünde bugün baş dönmeleri içindedir. Gözlerimiz kararıyor.”*⁶²⁵

Derginin ikinci sayısında “Aile ve Sanat bölümünün konuğu Fikret Adil’dir. Fikret Adil “Hudutları Aşan Türk Sanatı”⁶²⁶ adlı yazısında genç Türkiye Cumhuriyeti’nin yetiştirdiği musikişinas ve ressamlardan övgüyle bahsederek bu sanatçıların Avrupa’da da artık ilgi ve hürmetle karşılanmaya başladığını belirtmiş ve bundan duyduğu kıvanç ve mutluluğu dile getirmiştir.

Fikret Adil’e göre dünyada sanatın başkenti Paris’tir. Ve bu şehirde bir sergi açmak veya konser vermek sanat adamları için büyük bir takdir ediliş ve onaylanma anlamına gelir. Bu anlamda Fikret Adil, ressam Nejad Devrim’in Paris’in “Allard” galerisinde açtığı sergiyle gururlanmakta ve Fransız basınında bu sergi hakkında çıkan taltif edici yazı ve beyanatları gururuna dayanak yapmaktadır.

Klasik Batı müziği formunda besteleriyle ünlü Türk bestekârı Adnan Saygun’un yine Paris’te “Pleyel” salonunda ve Paris radyosunda kendi bestesi olan Yunus Emre Oratoryosu’nu icra etmesi de yazara göre bir övünç kaynağıdır ve Türk sanatının ulaştığı seviyeyi gösteren bir kanıt niteliği taşır.

Yazıda bu bestekârlardan Adnan Saygun’un yanı sıra, Ulvi Cemal Erkin ve Hasan Ferit Alnar’a da değinilmektedir. Yazara göre Ulvi Cemal Erkin Prag’da, Hasan Ferit Alnar da orkestra şefi olarak Atina’da verdikleri konserlerle yeni Türk sanatının ulaştığı seviyeyi göstermişlerdir.

Türk sanatıyla ilgili bu ve bunun gibi yazılardan anlaşıldığına göre devrin entelektüelleri için Batı’nın çeşitli aydın zümreleri tarafından beğenilmek ve övülmek çok önemlidir. Bir bestenin, bir resmin veya bir tiyatro eserinin Batı’da kendisini önemsetebilmesi onun kalitesinin kanıtlandığı anlamına gelir. Avrupa’daki sanat mecralarında eserlerini icra etme, okuma veya sergileme şansı yakalamak da sanatçılar büyük bir ikbal demektir.

Aile dergisinin yayın hayatı boyunca yüksek zevk ürünü sanatı ve estetiği savunan Vedat Nedim Tör’ün, halkın sanat zevkiyle ilgili görüşleri kötümserdir. Ona göre halk, kötü, zevksiz ve basit olana ilgi gösterir. Yüksek kalite ve yüksek estetik, yoz ve sıradan olanın

⁶²⁵ Tör, a.g.e.,s.58.

⁶²⁶ Fikret Adil, “Hudutları Aşan Türk Sanatı”, *Aile Dergisi*, S.2,İstanbul,1947, ss.50-51.

karşısında her zaman kaybeder. Tör, bu konudaki kötümser görüşlerini derginin dokuzuncu sayısında yayımladığı “Kötünün Üstünlüğü”⁶²⁷ yazısında açığa vurur:

*“En çok rağbet gören ressamlarımız iyileri değil kötüleridir. Kültür musikisi değil, aşağılık meyhane ve bar musikisi revaçtadır. Yüksek sanat edebiyatı değil, baldır bacak, fuhuş ve zina edebiyatı kapışılır.”*⁶²⁸

Tör, bu durumun tersine çevrilmesi için “geniş bir kalite mücadelesi” çağrısı yapar. Aksi takdirde kötünün üstünlüğü bütün gücüyle devam edecektir.

Derginin on üçüncü sayısında Vedat Nedim Tör’ün bu defa “Niçin Sanatı Teşvik”⁶²⁹ başlıklı bir yazısı vardır. Bu yazıda Vedat Nedim Tör, sanat ödüllерinin lüzumu ve sanatın ve sanatçının hayatiyeti bakımından önemini vurgulamaktadır.

Tör’e göre başarılı sanat eserlerinin belirli kurum ve kuruluşlarca mükâfatlandırılması gerekir. Çünkü geçmiş yüzyıllarda sanatçıları maddi ve manevi anlamda destekleyen aristokrat aileler, saray, yüksek devlet adamları veya din kuruluşları artık yoktur. Onların yokluğundan doğan boşluğu ise ancak sanat ödülleri ve mükâfatları doldurabilir. Sanat ödülleri sanatçıları daha iyi eserler ortaya koymasını için teşvik eder. Yaptığının mükâfatlandırıldığını gören sanatçı işine ve kendisine daha çok inanır ve yeni eserler ortaya koymak için ruhunda ve bünyesinde enerji bulur. Sanat ödülleri sanatın devamlılığı açısından bir zarurettir. Ancak Vedat Nedim, Türkiye’nin durumunun sanat ödülleri konusunda yetersiz olduğunu ve bu zaruretin yeterince umursanmadığını savunmaktadır. Tör’e göre Türkiye’de sanatçıların teşvik edilmesi için gerekli mükâfatlar yahut müesseseler tesis edilmemiştir. Bu durum ise Türk milletinin ödüllendirilmeye layık sanat eseri ortaya koyamadığı gibi bir algı oluşturmaktadır:

*“Onun için ne yapıp yapıp sanatkârın emeğine saygı göstererek onu yeni yeni yaratmalara heveslendirecek tedbirleri almamız. Böyle bir zaruret karşısında bulunduğumuz halde, tek sanat mükâfatımız olan İnönü mükâfatını bile bu yıl dağıtmayıp tasarruf etmeyi tercih ettik. Bu karar, milletimizin bütün bir yıl içinde mükâfatlandırılmaya layık tek bir eser bile yaratamadığının resmen tevsikidir. Bu hazin hükmün mesuliyetini inşallah bir gün idrak ederiz.”*⁶³⁰

⁶²⁷ Tör, “Kötünün Üstünlüğü”, **Aile Dergisi**, S.99, İstanbul, 1949, s.19.

⁶²⁸ Tör, a.g.e.,s.19.

⁶²⁹ Tör, “Niçin Sanatı Teşvik”, **Aile Dergisi**, S.13, İstanbul,1950, s.13.

⁶³⁰ Tör, a.g.e.,s.13.

5.1.7. Aile Dergisinde Modern Sanat Akımlarına Karşı Takınılan Eleştirel Tavır

Aile dergisi yayımlandığı devrin moda sanat cereyanlarına ve akımlarına karşı eleştirel bir tavır takınmıştır. Dergi moda sanat akımlarını sığ, yoz ve düşük kaliteli olarak görür. Dergide yayımlanan pek çok yazıda modern diye tanımlanan sanat cereyanlarının yapay, tiksiniç ve estetikten yoksun olduğu dile getirilir. Derginin “moda” diye tanımladığı modern sanat cereyanlarına karşı eleştirel tavır takınanların başını ise Vedat Nedim Tör çeker. Vedat Nedim Tör yayın müdürü olduğu *Aile* dergisinde yayımladığı sanat yazılarında “modern” kavramını ahenksizlik, insan düşmanlığı ve anlaşılmazlık olarak görmüş ve bu tavrı dergide yayımladığı çeşitli yazılarda tekrarlamıştır.

Vedat Nedim Tör, derginin altıncı sayısının “Aile ve Sanat” bölümündeki “Anlamıyoruz”⁶³¹ başlıklı yazısında, modern sanat cereyanlarındaki anlaşılmama paradoksuna değinir. Yazıya göre modern sanatçılar bir bestenin, bir şiirin veya bir resmin anlaşılmamasının sorumluluğunu halka yükler. Yani modern sanatçılar bir bestenin ne anlatmaya çalıştığı anlaşılmıyorsa kabahatin dinleyicide; bir şiirin ne anlatmaya çalıştığı anlaşılmıyorsa suçun okuyucuda olduğunu düşünür. Vedat Nedim Tör yazısında sanat dallarında “moda” diye adlandırdığı modernlik cereyanlarının temsilcisi olan sanatçılar böyle düşünmektedir der. Oysa Tör’e göre anlaşılmamak marifet değildir. Eğer ressam, şairler yahut bestekârlar anlaşılmamanın bir meziyet ve istisnai bir kalite emaresi olduğunu düşünüyorlarsa eserlerini kimin için ve niçin yayımlıyorlar? diye sorar. Modern diye tanımlanan “modalar” yenidir fakat kalıcı değer taşımaz. Hâlbuki sanatta en ulvî rütbe kalıcılık rütbesidir. Bu ise ancak yeni şeyler söylemekle olur. Tör’e göre moda cereyanlara kapılan sanatçılar modern oluyorum düşüncesiyle eserlerini garip ve yer yer tiksindirici unsurlarla doldurmaktadırlar.

Vedat Nedim’e göre Yahya Kemal Beyatlı ve Ahmet Haşim gibi şairler teknik, lisan ve nazım biçimi olarak klasik yani eski edebiyata bağlıdır. Fakat onların şiirleri buna rağmen yenidir ve çağdaştır. Çünkü bu şairler sanatlarına çağdaşlığı moda akımlarla değil şahsiyetleriyle kazandırmaktadırlar. Vedat Nedim bu görüşünü yazısında şöyle özetlemiştir:

“Modern”i teknik yenilikte arayan sanatkârlar, şekli, manayı, ölçüyü inkâr eden bir acayıplik, âlemine daldılar mı, kendilerini modernleşmiş sanarak avunuyorlar. Hâlbuki teknik sadece bir vasıta olduğuna göre, içinde söyleyecek yeni bir şeyi olmayan insan, dilediği kadar

⁶³¹ Tör, “Anlamıyoruz”, *Aile Dergisi*, S.6, İstanbul, 1948, s.51.

teknîğini yenileştirsin, yine de yeni sayılmayacaktır. Şahsiyet sahibi olabilmek için garip olmaya hiç de lüzum yoktur .”⁶³²

Modern sanat akımlarına karşı eleştiri yöneltten diğer bir yazı derginin sekizinci sayısında Fransız heykeltıraş ve Marsilya Güzel Sanatlar Okulu Müdürü Prof.Jean Wezien imzasıyla çıkar. Prof.Wezien *Aile* dergisi için “Mücerret Sanat”⁶³³ adında bir yazı yazar ve bilhassa resim sanatındaki moda cereyanları “kaçık” olarak damgalar. Wezien’in mücerret sanat akımları hakkındaki kanaatleri Vedat Nedim Tör’ün aynı konudaki kanaatleriyle büyük bir benzerlik arz eder.

Wezien’e göre mücerret sanat denen cereyanlar insanlığın içinde bulunduğu küresel ruhsal bunalımın bir tezahürüdür ve uzun ömürlü olmayacaklardır:

“Bugünkü dünyamız kaçık olduğu için sanatkârı da işte böyle sapıtmıştır. Mücerret sanat taraflıları, medeniyetimizin geçirmekte olduğu buhranın kurbanlarıdır.”⁶³⁴

Sanatta yenilik cereyanları elbette her devirde olagelmıştır. Fakat binlerce yıllık birikimleri topyekûn reddeden ve her şeyden öte insan kavramından uzak olan cereyanların yaşama şansı yoktur. Bu tip sanat akımları sanatın hedef kitlesi olan insanları sanattan yüz çevirtebilir. Prof. Wezien bilhassa resim sanatıyla meşgul olan bu mücerret ve moda sanat akımlarının taraftarı olan sanatçıları şu şekilde niteler:

“Modaya boyun eğerek kolaya kaçma, kifayetsizliklerini, kabiliyet ve bilgi noksanlıklarını ötmek için derin mesaiye yer vermeme. Gerçek sanatkârdan ziyade, alelâde basit taklitçiler.”⁶³⁵

Derginin mücerret sanat denen modern sanat cereyanlarına karşı yürüttüğü entelektüel mücadeleye dokuzuncu sayıda Fransız münevver ve devlet adamı François Poncet de katılır. Poncet “Mücerret Sanat ve Demokrasi”⁶³⁶ başlıklı röportaj yazıda mücerret sanat akımlarını sanat bezirgânları, şarlatanlar, safdiller, sapıklar ve meczupların mensup olduğu bir cereyan olarak tavsif etmekte ve halkın bu sanat akımlarına karşı içtimai elit ve yüksek zümre tarafından korunması gerektiğini savunur.

Derginin 10.sayısındaki “Moda Sanatlara Ölüm Çanı” başlıklı yazısında Vedat Nedim Tör, modern mimariyi mekanik ve estetikten uzak olması bakımından eleştirir ve mimarların yeniden güzel binalar ve şehirler vücuda getirebilmesi için hem mazide kalmış büyük uygarlıkları örnek almaları hem de ressam ve heykeltıraşlarla işbirliği yapmaları gerektiğini

⁶³² Tör, a.g.e.,s.51.

⁶³³ Jean Wezien,“Mücerret Sanat”,çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.8,İstanbul,1949,ss.11-12.

⁶³⁴ Wezien, a.g.e.,s.12.

⁶³⁵ Wezien, a.g.e., s.12.

⁶³⁶ François Poncet, “Mücerret Sanat ve Demokrasi”, çev.Selmin Evrim, **Aile Dergisi**, S.9,ss.73-74.

söyler. Tör'ün bu düşünceyi dile getirmesine vesile olan şey ünlü heykeltıraş Profesör Belling'in İTÜ'de verdiği bir konferanstır.

Belling'in bu konferansta aktardığına göre Hitit, Mısır, Asur, İran, Hint, Helen ve Roma devri mimarları yeni yapılar ve şehirler inşa ederken ressamlarla ve heykeltıraşlarla birlikte çalışırlar bu da estetik ve sanatsal açıdan son derece zarif ve güzel şehirler oluşmasını sağlardı. Yalnızca faydacı, fonksiyonel ve maksat odaklı düşünen ve şehir estetiği kavramını umursamayan çağdaş mimarlar ise soğuk, ruhsuz ve mekanik şehirler inşa ederler.

Vedat Nedim Tör, heykeltıraş Belling'in bu düşüncelerinden hareketle konuyu “yaşayan sanat” kavramına getirir. Tör'e göre “yaşayan sanat” denilen şey insan ruhuna ve tabiata aykırı, ahenksiz, mekanik ve anarşik bir dünya yaratmaktadır. Ölçüden, ahenkten ve muvazeneden mahrum olan “yaşayan sanat” cereyanları insana yakın olmaktan ve ona mutluluk vermekten çok uzaktır. İnsanoğlu yaşadığı dünyadan memnun değildir ve modern sanatlar hem bu memnuniyetsizlikten beslenmekte hem de bu memnuniyetsizliği artırmaktadır. Mutsuzluktan beslenen ve mevcut mutsuzlukları daha kötü bir hale getiren bir sanatın insanoğlunun hayrına bir şey yapması beklenemez. O halde mücerret sanat denen kaotik ve karamsarlık uyandırıcı “ucubeler” terk edilmelidir. Sanat insana ve tabiata düşman olamaz.

Vedat Nedim Tör, derginin on üçüncü sayısında çocuk ressam Hasan Kaptan'la ilgili aktardığı bir anekdotla da modern sanat ve ondan da öte Picasso eleştirisini sürdürür.

Çocuk ressam Hasan Kaptan, Ankara'da bir resim sergisi açmıştır ve bu sergiyi görmeye giden Suut Kemal Yetkin çocuk ressama Picasso'yu sevip sevmediğini sormuştur. Çocuk ressamın bu soruya verdiği cevap Tör'e göre Picasso hakkında yapılabilecek tariflerin en güzelidir:

-Renkleri güzel ama desenleri komik

Tör'e göre bu cevap Picasso ile ilgili verilebilecek hükümlerin en güzelidir. Çünkü çocuğun bozulmamış içgüdüleri moda sanat akımlarınca henüz kirletilip bulanıklaştırılmamıştır.

Aynı sayıda Manuel Gosser'in *Die Weltwoche* adlı haftalık bir dergide çıkan yazısı alıntılanarak modern sanat eleştirisi sürdürülür. Gosser, “Modern Sanat Çatışması”⁶³⁷ bu yazısında özetle Giorgio Chirico ve Salvador Dali gibi ressamların moda cereyanlardan ayrılmalarını ve bu cereyanları telin etmelerini gündeme getirir ve cihan harbinden sonra ortaya çıkan kübizm, ekspresyonizm, sürrealizm gibi gayri insani sanat akımlarının artık terk edilmeye başlandığını savunur. Yazıda Hausenstein ve Herbert Read gibi sanat

⁶³⁷ Manuel Gosser, “Modern Sanat Çatışması”, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.13, İstanbul, 1950, s.67.

eleştirmenlerinin de modern sanatı eleştirmeye başladığı belirtilir ve bu eleştirilerin esasen modern dünyaya duyulan tiksintiyi de ifade ettiği savunulur. Yazıda İngiliz sanat eleştirmeni Herbert Read'in modern resimle ilgili şu görüşü aktararak resim yapma faaliyetinin artık her türlü sosyal ve mana ve lüzumdan mahrum bir nevi heves ve meraktan başka bir şey olmadığı vurgulanır.

Derginin on dördüncü sayısında bu defa dokuz genç ressamın Beyoğlu'nda açtığı bir resim sergisiyle ilgili haber-eleştiri mahiyeti taşıyan kısa bir yazı vardır. "Hakikat Yürüyor"⁶³⁸ adlı bu yazıda da yine modern sanat akımları eleştirilmiş ve klasik çağların estetik algısı ve disiplini yüceltilmiştir. Yazının yazarı Nurullah Berk, sergilerini ziyaret ettiği gençlerin resimlerini klasik çağların havasına yakın bulmuştur. Yazar gençleri hem klasik çağların teknik ve estetiğine özendikleri için hem de yıkıcı modern resim cereyanlarına kapılmadıkları için över.

Aile dergisi Nurullah Berk'i memleketin sanat dünyasında yenilik cereyanlarını savunurken bu yoldan dönen ve sanatta neo klasik bir arayış içine giren bir artist olarak tanıtır.

Aile dergisinde modern sanat cereyanlarını en hırçın bir şekilde eleştiren derginin genel yayın müdürü Vedat Nedim Tör'dür denilebilir. Tör, modern sanat cereyanlarına karşı eleştirilerine derginin on dördüncü sayısında da devam eder. Tör, bu sayıdaki "Açık Konuşma"⁶³⁹ başlıklı yazısında sanatın gitgide dar bir zümreye mahsus bir meşgale olmaya başladığını, sanatçının gittikçe cemiyet dışı ve cemiyet üstü bir mecraya savrulduğunu söyler ki sanatçı bu durumdan adeta memnundur. Tör'e göre bu durum toplumları sanatsız cemiyetlere dönüştürmektedir.

5.2.Edebiyata Dair Yazılar

Aile dergisinin edebiyatla ilgisi yayımladığı hikâyelerden ve şiirlerden ibaret değildir. Derginin çeşitli sayılarında edebiyat sanatının çatısı altında değerlendirilebilecek fikir ve araştırma yazıları da yayımlanmıştır.

⁶³⁸ Nurullah Berk, "Hakikat Yürüyor", *Aile Dergisi*, S.14, İstanbul, 1950, s.66.

⁶³⁹ Tör, "Açık Konuşma", *Aile Dergisi*, S.14, İstanbul, 1950, s.17.

5.2.1.Gangster Edebiyatına Karşı Yayınlanan Yazılar

Aile dergisi yayın hayatı boyunca gangster ve şiddet edebiyatına karşı mücadele etmiş ve bu çerçevede yayınlar yapmıştır. Dergi bu çerçevede, hem bu tip edebiyat ürünlerine ve dergilere hem de bu içerikteki sinema filmlerine karşı yayın yapmıştır.

Bu tip şiddet ve haydutluk içeren dergilerin, sinema filmlerinin ve hikâyelerin menşei çoğunlukla ABD'dir. Fakat ABD'de popüler olan bir şey hızla dünyanın geri kalanında da popüler hale gelir. Dolayısıyla ABD'li çocuklar için risk faktörü oluşturan gangsterlik hikâyeleri dünyadaki diğer çocuklarla birlikte Türk çocukları için de ruhsal ve ahlâkî bakımdan tehlikelidir.

Dergide bu çerçevede çıkan ilk yazı sekizinci sayıda yayınlanan bir tercüme yazıdır. Yazı Alman asıllı Amerikalı psikiyatrist, New York Lafarque Kliniği ve Queens General Hastanesi Başhekimisi Dr. Frederic Wertham tarafından yazılmıştır. "Gangster Hikâyeleri Zararlıdır"⁶⁴⁰ başlıklı yazısında Dr. Wertham kliniğine gelen hastaların profilinden ve meslekî yaşamı boyunca edindiği tecrübelerden yola çıkarak haydut ve gangster edebiyatının çocukların ruhsal ve ahlâkî gelişimi üzerinde yaptığı olumsuz etkilerden söz eder.

Wertham'a göre çocuklar arasında barbarlık ve şiddet gitgide yayılmaktadır. Bunun en büyük nedenlerinden biri çocukların çok severek okuduğu gangster hikâyeleri ve cinayet mecmualarıdır. Dr. Wertham bu tezini suç işlemiş veya şiddet içerikli eylemlerde bulunmuş çocuklarla yaptığı mülakatlara dayandırır. Wertham klinik hayatı boyunca çocuk yaştaki suçlularla çok karşılaşmış ve onlarla mülakatlar yapmıştır. Bunlardan biri şöyledir:

"Kliniğe getirilen 11 yaşındaki bir erkek çocuğun okulda hiç söz dinlemeyip durmadan arkadaşlarına çattığından, onlarla dövüştüğünden şikâyet ediliyordu. Kendisiyle hasbihal edince bana büyük bir merak ve heyecanla şunları anlattı: "Her hafta gangster mecmuaları alırım. Bunlarda insanların bazen hayvanları, bazen de insanları öldürdüklerini okurum. Hele bu hikâyelerdeki bir kız öyle yaman dövüştür ki... Bazen onun ipe elini kolunu bağlarlar bazen de yılanlar soksun diye yılan kovuklarına atarlar"⁶⁴¹."

Dr. Wertham psikiyatri kliniğinde buna benzer olaylarla çok karşılaşmıştır. Çocuklar gitgide şiddete mütemayil, saldırgan ve haydutvari tiplere dönüşmektedir. Öyle ki New York'ta orta seviyeli okullarda polisler nöbet tutmaya başlamış hatta sınıflarda sınavlar polis nezaretinde yapılabilir olmuştur. Dr.Wertham'a göre gençliğin ahlaki ve insani bakımdan bu

⁶⁴⁰ Frederic Wertham, "Gangster Hikâyeleri Zararlıdır", çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.8, İstanbul,1949, s.13.

⁶⁴¹ Wertham, a.g.e.,s.13.

kötü gidişatında en büyük sorumlulardan biri gangster edebiyatıdır. Dr. Wertham bu tip neşriyata karşı halkın bilinçlenmesi gerektiğini savunur.

Bu sayıda gangster edebiyatına ve neşriyatına dair Dr. Wertham'ın savunduğu olumsuz görüşlerin benzerlerinin ilerleyen sayılarda *Aile*'de sıkça tekrarlandığını görürüz.

Derginin haydut edebiyatına karşı açtığı savaşın dokuzuncu sayıdaki destekçisi gazeteci Ali Rauf Akan'dır.⁶⁴² *Gece Postası* gazetesinden alıntılanan ve "Haydut Edebiyatıyla Mücadele" adını taşıyan yazısında Ali Rauf Akan haydut edebiyatıyla mücadelenin uluslararası boyutuna dikkat çeker. Akan'ın yazdıklarına göre Fransız Meclisi, Tarzan, gangster hikâyeleri ve kovboy maceraları gibi yayınlara karşı endişe duymaktadır. Hatta Fransız milletvekillerinden biri parlamentoda " Haydutluğun, yalancılığın, zorbalığın, hırsızlığın methiyesine son verilsin." demiştir.

Fransa'da ayrıca bir milyon üyesi bulunan Tedrisat Birliği, haydut edebiyatına karşı aktif mücadeleye girişmiş ve gangster edebiyatının fena taraflarını teşhir eden seyyar bir sergi düzenlemiştir. Bu sergiyi Fransız cumhurbaşkanı bile ziyaret etmiştir. Yazara göre bu durum, Fransız aydın sınıfının, cumhurbaşkanından en küçük köy öğretmenine kadar, çocuk dimağları zehirleyen bu yayınlara karşı taarruza geçtiğini gösterir.

Yazara göre Türkiye'deki yetkililer ve ilgili zümreler de gangster edebiyatı mahiyeti taşıyan yayınlara karşı bir an evvel etkin mücadele başlatmalıdır. Aksi takdirde kan ve şiddet dolu bu neşriyat küçük Türk çocuklarının ruhunda onarılmaz bir tahribat yapacaktır.

Derginin on üçüncü sayısında "Haydut Filmleriyle Savaş"⁶⁴³ adlı bir yazı yayımlayan Vedat Nedim Tör bu filmlerin çocukların ahlakını ve gelişimini çok negatif yönde etkilediğini ve bu filmlere karşı tedbir alınması gerektiğini savunur.

Gangster, mafya ve suç filmlerinin çocukları kötülüğe ve haydutluğa teşvik ettiğini söyleyen Vedat Nedim Tör "Türk ailesinin manevi sağlığı tehlikededir" diyerek milletin ve devletin bu filmlere karşı tedbir alması gerektiğini söyler. Fakat devletin ve milletin alacağı bu tedbirin ne olduğunu doğrudan söylemez. Yazı bu bakımdan okuyucuda bu filmlere sansür uygulanması veya bu filmlerin ithal edilmesinin durdurulması çağrısı gibi bir algı uyandırır.

On dördüncü sayısında da gangster edebiyatıyla savaşını sürdüren "*Aile*" bu sayıda konuyla ilgili *Parent's Magazine* dergisinden imzasız bir yazı alıntılanmıştır. Yazının başlığı şudur: "Çocuklarımızın Kötülüklerinden Gangster Dergileri Sorumludur."⁶⁴⁴

⁶⁴² Ali Rauf Akan, "Haydut Edebiyatıyla Mücadele", **Aile Dergisi**, Gece Postası Gazetesinden Alıntı, S.9, İstanbul, 1949, s.46.

⁶⁴³ Tör, "Haydut Filmleriyle Savaş", **Aile Dergisi**, S.13, İstanbul, 1950, s.33.

Bu yazı da yine gangster hikâyelerinin çocukların ruhsal gelişimi üzerinde yaptığı tahribatı anlatır. Bu tip yayınların çocukları kötü ve topluma zararlı insanlara dönüştürdüğünü iddia eder. Bu görüşünü de şu şekilde açıklar:

*“Gangster hikâyelerinin niçin zararlı olduğuna bakacak olursak: Bunlar hayatın kötü taraflarını süsleyerek çocuklara hoş göstermekle ona fena tesir ederler. Birçok gangster hikâyelerinde renklendirilen cinayet ve zulüm çocuk karakterinde hainlik meydana getirdiği gibi, onları vahşete ve cinayete alıştıırır... Çocuklar taklit edicidirler. Kendilerini okudukları gangster hikâyesinin kahramanı yerine koyarak vurup kıracaklar asıp keseceklerdir.”*⁶⁴⁵

Yazı gangster hikâyeleriyle ilgili alınan tedbirlere de değinir. ABD'nin Cincinnati eyaletinde gangster dergilerinin zararlarının incelenmesi ve gerekli tedbirlerin alınması için resmî makamlarca bir komite kurulmuştur. Buna göre komite, Cincinnati eyaletinde bu tip dergileri zararsız, az zararlı, zararlı ve çok zararlı olarak gruplandırmış ve zararlı olarak değerlendirdiği dergilerin yayıncılarıyla görüşerek bu tip dergilerin ıslah edilmesi çağrısında bulunmuştur. Bununla birlikte komite gangster dergilerinin yasaklanması yoluna gitmemiştir.

5.2.2.Edebiyata Dair Diğer Yazılar

Gazeteci-yazar Kemal Salih Sel derginin birinci sayısında “Bu Toprağın Masalları”⁶⁴⁶ adlı bir yazı yazar. Sel, bu yazısında Türk halk edebiyatının en büyük araştırmacısının Macar Prof.Dr. Ignas Kunos olduğunu belirtir ve Eflatun Cem Güney'in de onun izinden giden ilk Türk olduğunu dile getirir. Ignas Kunos'un Türk halk edebiyatına yönelişinin hikâyesi de bu yazı da vardır.

Buna göre Macar Türkolog Ignas Kunos ilk gençliğinden beri Türk kültürüne ilgi duyan birisidir. Türkçe öğrenmeye de yine ilk gençlik yıllarında başlamıştır. Kunos,1887 yılında İstanbul'da Şair Nigar Hanım'ın evindeki bir edebi davete katılmıştır. Davetliler arasında Recaizade Mahmut Ekrem ve Maarif Nazırı Münif Paşa da vardır. O gece avam edebiyatı üzerine başlayan bir tartışmadan sonra Şair Nigar Hanım'ın ihtiyar annesi odada bulunanlara ezberinden “Bir Odun Yarıcısı” adlı masalı anlatır. Bu masalı dinledikten sonra Türk halk edebiyatına olan alakası iyice kuvvetlenen genç Ignas Kunos ömrünün kırk yılını Türk halk edebiyatını araştırmaya hasreder ve sayılı Türkologlardan biri haline gelir.

⁶⁴⁴ İmzasız, “Çocuklarınızın Kötülüklerinden Gangster Dergileri Sorumludur”, **Aile Dergisi**, S.14, İstanbul,1950, s.68.

⁶⁴⁵ İmzasız, a.g.e., s.68.

⁶⁴⁶ Kemal Salih Sel, “Bu Toprağın Masalları”, **Aile Dergisi**, S.1,İstanbul, 1947, ss.59-61.

Derginin üçüncü sayısında “Ballar Balını Buldum Koğanım Yağma Olsun”⁶⁴⁷ adında bir seçki yayımlanır. Bu seçki, aynı zamanda sanat tarihçisi olan ve 1935-1948 yılları arasında Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi’nde müdürlük görevinde bulunan Burhan Ümit Toprak’ın *Ballar Balını Buldum* adlı kitabından yapılmıştır. Burhan Toprak’ın söz konusu kitabı ahlak felsefesi türünde bir kitaptır.

Hüseyin Avni Başman’ın “Dil Davası”⁶⁴⁸ adlı yazısı *Aile* dergisinde, Türkçe tartışmaları üzerine yazılmış tek yazıdır. Dokuzuncu sayıda yayımlanan ve dergi standartlarına göre oldukça uzun bir yazı olan bu yazısında Başman, Türkçe’nin sadeleşip sadeleşmeyeceği ve sadeleşecekse ne kadar sadeleşeleceği hakkındaki çeşitli fikirleri ve cepheleri ele aldıktan sonra bunların hepsinde haklılık payı olduğunu belirtir.

Yazıda belirtildiğine göre Türk Dil Kurumu, Türkçe’nin yapısına uymayan Arapça ve Farsça kelimelerin dilimizden çıkarılması gerektiğini savunur ki bunda haklılık payı vardır. Nurullah Ataç tamamen özleştirilmiş bir Türkçe’yi savunur ki haklıdır. Hür Fikirleri Yayma Cemiyeti, siyasi kudretin müdahalesiyle dilin inşa edilip değiştirilemeyeceğini savunur ki haklıdır. İsmail Habip Sevük, bin yıllık bir edebiyat mazisi olan bir dilden bazı kelimelerin sırf yabancı kökenli oldukları gerekçesiyle gelişigüzel çıkarılamayacağını savunur ki o da haklıdır. Başman’ a göre dil davasının makul bir çözüme kavuşmasının en güzel yolu tüm bu görüşlerin haklı taraflarından bir terkip oluşturmak ve bu görüşlerdeki müfrit tarafların budanarak uygulanabilir bir sonuca ulaşmaktır:

“Evet, herkes haklı. Tıpkı meşhur fıkradaki gibi: davacı da haklı, davalı da - ve hocanın karısı da. Fakat Türkçe’nin pek ağır bir haksızlığa uğradığı meydandadır. Bu hale göre bütün haklılar birbirlerini tenkitle vakit geçireceklerine hepsi bir araya gelip müşterek bir esas bulmaya ve onun üzerine çalışarak şu ilim istilahlarını bir hale koymaya uğraşsalar olmaz mı?”⁶⁴⁹

Başman, özellikle fen bilimlerindeki ibarelerin kurumsal müdahalelerle Türkçeleştirilmesi sürecinde yanlışlar yapıldığını ve Türkçenin Arapça ve Farsça kelime ve ibarelerden arındırılması sürecinde Türkçe adına birtakım garipliklerin ortaya çıktığını savunur:

“Coğrafyada: güney (gün gören, güneşe maruz kalan satıh demektir) cenup yerine, kuzey(gölgede kalan, güne görmeyen satıh demektir) de şimâl yerine “terim” yapıldı. Güney kutbu daima günlük güneşlik midir? Kuzey Kutbu ebediyen gölgede mi kalır, hiç gün,güneş

⁶⁴⁷ Burhan Ümit Toprak, “Ballar Balını Buldum Koğanım Yağma Olsun”, **Aile Dergisi**, S.3, İstanbul,1947, ss.12-13.

⁶⁴⁸ Hüseyin Avni Başman,“Dil Davası”, **Aile Dergisi**, S.9, İstanbul, 1949, ss.10-15.

⁶⁴⁹ Başman,a.g.e., s.13.

görmez mi? Daha Charlemagne zamanında mahallîlikten çıkararak kevnîleşen cihet isimleri için dünya çevresi seyahatinin dört güne indiği bu asırda bu derece dar mânâlı kelimeleri “terim”leştirmekte isabet var mıdır?”⁶⁵⁰

Başman kendi Türkçe anlayışını şöyle açıklar:

“Bize ileri milletlerin lisanlarında gördüğümüz gibi prensipli, kaideli, dilin ruhuna uygun her türlü cümle içinde, dili ve kulağı yadırgatmadan, kullanılmaya elverişli ıstılahlar lâzım: Garp Türkçesinin canlı kelimeleri ile yaşayan kök ve ekler ile yapılmış ıstılahlar; zaruret halinde, yakıştırma ve benzetmelere gitmeden, Yunan ve Lâtin kökleri ve ekleri ile sağlam esaslara ve kaidelere göre Türkçeleştirmek şartıyla yapılmış ıstılahlar istiyoruz.”⁶⁵¹

Yine Başman’a göre dilin yapısına ve gramerine uymayan ve hem ilme hem de halkın kullandığı doğal lisana aykırı bir dil yeniliği olamaz. Böyle bir yenilik gayreti zorlamadır ve sonuçsuz kalmaya mahkûmdur. Siyasi irade, kurumlar, cemiyetler ve kişiler dayatma ve zorlamayla dil yapmak yerine hem Türkçe’nin zenginliğini koruyan hem de artık miadını doldurmuş kelime ve ıstılahlardan arınmış bir Türkçe’ye ulaşma gayreti içinde olmalıdırlar.

Vedat Nedim Tör, derginin onuncu sayısındaki “Tenkidin Kalitesi”⁶⁵² adlı yazısında sanatın işlevselliğini tartışır.

Sanat bir ihtiyaç mıdır? Sanatçı insan lüzumlu mudur? Sanatın sosyal işlevi nedir veya böyle bir işlevi olmalı mıdır? Sanatçının faydacı anlamda yaşadığı topluma ne katkısı vardır? Tör, bu yazısında bu sorulara verilebilecek cevapları tartışır.

Tör, bu yazıyı *Kaynak* dergisinde yapılan bir ankete Fahir Onger’in verdiği yanıt üzerine yazar. Fahir Onger, *Kaynak*’ın sorusuna verdiği cevapta Yahya Kemal’den söz etmiş ve onun sanatının toplumsal bir fonksiyonu olmadığını ima etmiştir. Vedat Nedim Tör’ün sanatçının işlevi ve ondan beklenen toplumsal faydayla ilgili görüşleri çok farklıdır. Tör’e göre sanat icra etmek insanı hayvandan ayıran en temel farktır:

“İnsan ancak “güzeli” aramaya ve sanat eseri yaratmaya başladığı günden beridir ki hayvan olmaktan çıktı. Mağarasının duvarlarına yaptığı ilk resimler, balık tutarken söylediği ilk nağmeler, ateş karşısında oynadığı ilk rakslar, bütün bu hayvanın yapmadığı ve hiçbir zaman yapamayacağı işlerdir ki insanı insan olmak payesine eriştirdi.”⁶⁵³

Yazıya göre insan ancak yüksek sanat ve güzellik yarattıkça insan olur, insan olma derecesi artar. Sanatçının esas toplumsal işlevi de budur. Tör’e göre Yahya Kemal ve onun gibi diğer sanatçılar da yarattıkları muazzam eserlerle güzellik yaratma medeniyetimizi

⁶⁵⁰ Başman,a.g.e., s.14.

⁶⁵¹ Başman,a.g.e., s.15.

⁶⁵² Tör, “Tenkidin Kalitesi”, *Aile Dergisi*, S.10, İstanbul, 1949,s.30.

⁶⁵³ Tör, a.g.e.,s.30.

pekiştirip güçlendirmekte ve bu bakımdan son derece faydalı bir toplumsal görev yapmaktadırlar.

Aile'nin on birinci sayısında edebiyat üzerine üç yazı yayımlanmıştır. Bu yazılar şunlardır:

Şevket Rado'nun "Kâğıtlar Arasından"⁶⁵⁴ adlı yazısı bir öğretici mahiyetli kısa hikâyeler ve vecizeler derlemesidir. Fransız yazar André Maurois, Corneille Lisesi'ni 1949 yılında bitiren öğrencilere yönelik bir konuşma yapmıştır. *Aile* dergisi de eğitim-öğretim prensipleri bakımından yüksek fikirler barındırdığını düşünerek bu konuşmayı *Les Nouvelles Littéraires* dergisinden alıntılararak on birinci sayısında "Sevgili Arkadaşlarım"⁶⁵⁵ başlığıyla yayımlar. Yine aynı sayıda "Oscar Wilde Böyle Düşünürdü" adlı bir bölüm vardır. *L'Esprit de Wilde* dergisinden alıntılanan bu bölümde Oscar Wilde'a ait birtakım özdeyişler derginin okuyucularıyla paylaşılır.

Abdülhak Şinasi Hisar, derginin on birinci sayısındaki "Bir Edebiyatçıya Nasihatlar"⁶⁵⁶ başlıklı yazısında edebiyatla meşgul olan yahut edebiyata alaka duyan kişilere birtakım nasihat ve tavsiyelerde bulunur. Bu nasihatler edebiyatın dil ve üslup tarafından ziyade fikrî tarafına yöneliktir. Bu nasihatlerden bir kısmını buraya almak yararlı olacaktır:

"Söylediğin sözler bari hoşuna gitmeli ki söylenmeye değsin. Söylediklerinden hiç olmazsa kendin zevk almalısın. Hoşnut olmayacağı şeylerden ne diye bahsedersin? Sözüne değmeyeceklerle ne diye konuşursun? Tariz etmek için bile bir üstadı intihap et!

Ruhun kabul etmeden kapı dışına bıraktığı malumattan sanat namına bir hayır gelmez. Emniyetimizi temin için malumatımızı bir iman haline koymak lazım gelir. Bir edibin vazifesi kafasının inandığı fikirleri ruhunun hisleri haline yükseltmektir.

Çıkmaz sokaklardan çıkarak sonsuz ufukları seyret; laubaliliğin bozuk havasından kurtularak, açıklıkta mensup olduğun millete hitap et; samimiyetin mahrem birkaç arkadaşına değil, bütün beşeriyete açılın!

Morfine alışanlar gittikçe daha çok morfin ararlar. Edebiyata alışanlar da gittikçe daha su katılmamış, daha koyu, daha safi, daha çok edebiyat ararlar."⁶⁵⁷

Aile dergisi dünya edebiyatıyla ilgili konulara da zaman zaman sayfalarında yer vermiştir. Goethe'nin 200. doğum yıldönümü olan 1949 yılı dünyada Goethe olarak yılı ilan edilmiştir. Bu nedenle Vedat Bedim Tör ve sosyolog Cahit Tanyol Alman şairle ilgili *Aile*'nin on birinci ve on üçüncü sayılarında fikir yazısı mahiyetinde yazılar yayımlamışlardır.

⁶⁵⁴ Rado, "Kâğıtlar Arasında", *Aile Dergisi*, S.11, İstanbul, 1949, ss.22-23.

⁶⁵⁵ André Maurois, "Sevgili Arkadaşlarım", *Aile Dergisi*, S.11, İstanbul, 1949, ss.29-31.

⁶⁵⁶ Hisar, "Bir Edebiyatçıya Nasihatler", *Aile Dergisi*, S.11, İstanbul, 1949, ss.8-9.

⁶⁵⁷ Hisar, a.g.e., ss.8-9.

Derginin on birinci sayısındaki “Niçin Goethe Yılı”⁶⁵⁸ başlıklı yazısında Vedat Nedim Tör, Goethe’yi “zamanımızın peygamberi” ve “Alman milletinin gururu” olarak niteleyerek onun fikirlerinin ve kozmopolit sanatının medenîleştikçe barbarlaşan insanlığı kurtaracak reçete olduğunu savunur. Goethe *Faust* adlı eseriyle canavarlığın yerine birleştirici ve ahlâklı olgun insan ruhunu; politika şeytanının yerine sanatkâr filozofu, yıkıcı kudret yerine yaratıcı kudreti koymak rüyasını görür. İnsanlık ya Goethe’nin bu rüyasını paylaşacak ya da gitgide şiddetlenen bir barbarlıkla birbirini yiyecek ve yok olacaktır:

*“Karabahtlı dünyamızın beş kıtasından Goethe’nin asil ruhuna doğru uzanan binlerce ve binlerce ümitsiz el ve onun güzel yüzüne doğru huşuyla çevrilen binlerce ve binlerce bezgin gövde, bu netameli çağrımızdan kurtulup feraha, sükûna kavuşmak için yalvarıyor. Gözlerini hayata “ışık, daha fazla ışık” diye kapayan Goethe’den şimdi bütün insanlık felâhın ve necâtin nurlarını bekliyor.”*⁶⁵⁹

Sosyolog ve yazar Cahit Tanyol *Aile* dergisinin on üçüncü sayısında Johann Wolfgang von Goethe’ye dair “Goethe’ye, Şaire ve Çağdaş İnsana Dair”⁶⁶⁰ adlı bir övgü yazısı yazmıştır. Goethe’yi çağdaş insanlık âleminin en büyük şairi olarak niteleyen Tanyol’a göre Rönesans ve aydınlanma çağı sonrası dönemde doğmuş ve yetişmiş olan Goethe yaşayan insanlığın Dante ve Shakespeare gibi isimlere nazaran daha çok sahiplendiği ve içselleştirdiği bir isimdir. Dante ve Shakespeare sanatlarını doğüstülükten, dinlerden ve insan ötesi âlemlerden alırken Goethe tastamam insan odaklıdır ve onun saf insanı sanata ve şiire mevzu olmak için efsanelere veya mucizelere muhtaç değildir:

*“Goethe, beşerî (humaine) olmanın ve beşeri kalmanın sırrını bilen, hayatında ve eserlerinde daima insaniyi temsil eden adamdır... O sadece insanı ve insan mahiyetinin icaplarını kendisinde en aydınlık şekilde aksettiren adamdır. Bunun tek şahidi, onun hiçbir masalı, hiçbir mucizeyi imdadına çağırmadan, büyüklüğünü ve dehasını korumasıdır. O tarihe yeni bir efsane getirmedi. Peygamberlerin tam tersine, efsaneye insaniyeti soktu. Ömrünü baştanbaşa kuşatan Faust’un ana hedeflerinden biridir.”*⁶⁶¹

Tanyol’a göre sanatların prensi şiiirdir ve hiçbir sanat insanı şiiir kadar iyi anlatamaz. 1749 ile 1832 yılları arasında yaşayan Goethe ise şiiirini besleyen kaynağın ilahîlik veya mucizevîlik değil; beşer ve beşeriyet olması bakımından eski şairlerden ayrılır. Tanyol, insanı saf haliyle algılayıp kabullenen ve şiiirine malzeme yapan Goethe’nin ilahî culte’ün yerine beşerî culte’ ü getirdiğini söyler.

⁶⁵⁸ Tör, “Niçin Goethe Yılı?”, *Aile Dergisi*, S.11, İstanbul,1949, s.21.

⁶⁵⁹ Tör, a.g.e.,s.21.

⁶⁶⁰ Tanyol, “Goethe’ye, Şaire ve Çağdaş İnsana Dair”, *Aile Dergisi*, S.13, İstanbul, 1950, ss.25-28.

⁶⁶¹ Tanyol, a.g.e., s.26.

Tanyol, yazısında Goethe'yi Dante ve Shakespeare ile kıyaslar. Fakat kıyaslama sanat ve şiir kudretleri bakımından değildir. Onun bu üç sanatçıyı kıyaslayışı insanlık üzerinde yarattıkları benimsenme ve kabullenilme etkisiyle ilgilidir:

*“Bugünkü insanlığın Dante ve Shakespeare'e, Goethe'yi tercih etmeleri onların daha küçük çapta olmalarından değil, daha ziyade modern düşüncenin Goethe ile aynı dünya vatandaşlığında birleşmesindedir.”*⁶⁶²

Tanyol'a göre Goethe müşterek insanlığın ve dünya vatandaşlığı ülküsünün en önemli sembollerinden biridir. Onun sanatında mucizelerden ve efsanelerden arınmış bir halde merkezde bulunan saf insan din, dil, ırk farkı gözetmeden onda kendisini bulur ve onun yarattığı beşeri medeniyetin bir parçası olduğunu hissetmekten haz duyar. Goethe, insanı efsanelere muhtaç görmez, insanı en saf haliyle efsanevi ve mucizevi bulur.

Aile'de Goethe ile ilgili iki yazı yayımlanmıştır ve dergi 1949 Goethe Yılı'nda ünlü şairi yayımladığı bu iki yazıyla anmıştır. Goethe üzerine *Aile* dergisinde yayımlanan yazıların adedi ikiden ibarettir.

Sabahattin Kudret Aksal derginin on beşinci sayısındaki “Halkın Zevki”⁶⁶³ başlıklı yazısında elitist sanatla halk için yapılan sanat meselesini tartışır.

Sabahattin Kudret'in bu yazısında sorduğu soru aslında evrensel ve tüm zamanları kapsayan bir sorudur. Sanat halk için mi yapılır yoksa sadece yüksek zümreden mürekkep yalamış kişilerin anlayabileceği bir estetik gayeyle mi yapılır? Sabahattin Kudret bu soruya şu soruyu da ilave eder: Sanatçının halk için yazması ne demektir?

Yazıda temel olarak halk için yazmanın kötü yazmaya mazeret olamayacağı ve halkın sanat zevkini yükseltme sorumluluğunun da yine sanatçının omuzlarında olduğu fikri savunulmuştur. Her sanatçı bilinmek, tanınmak, umursanmak ister. Eğer öyle olmasaydı yazdıkları kitapları, yaptıkları besteleri yayımlamaz veya resim sergisi açmazlardı. Halk tarafından rağbet görmek sanatçı için hem iyidir hem de kötüdür. İyidir, çünkü eserine halk içinde rağbet ve alaka bulmakla sanatçı sanatının maddi ve manevi karşılığını almış olur. Kötüdür, çünkü bir esere halkın aşırı ilgi göstermesi o sanat eserin estetik değeri hakkında kuşkulara yol açar. Fakat tekrar etmekte fayda vardır ki halkın estetik değerini ve sanat eserlerine karşı beğeni durumunu tayin eden de yine sanatçının kendisidir. Sabahattin Kudret bu görüşünü şu cümlelerle açıklar:

“Kabilyetsizliklerini halkın, okuyucunun zevki perdesi altında gizlemeye çalışanlar herhalde gerçeği söylemiyorlar. Hiçbir zaman halk, okuyucu bir zevki ortaya atmaz. Ortaya

⁶⁶² Tanyol, a.g.e., s.27.

⁶⁶³ Aksal, “Halkın Zevki”, *Aile Dergisi*, S.15, İstanbul, 1950, ss.25-26.

bir zevk atmak işi sanatçınınır. Sanat adamı, fikir adamı her an daha yeni, daha gerçek bir düşüncenin peşindedir. Peşinde olması gerektir. Okuyucunun da bazen sanatçının görüşüne uymayan görüşleri olabilir. Ama o da tam manasıyla okuyucunun değildir gerçekte. Kim bilir hangi geçmiş zaman sanatçısının malıdır.”⁶⁶⁴

Derginin on dokuzuncu sayısındaki Illinois Tech Engineer dergisinden alıntılan “Çabuk Okumak”⁶⁶⁵ başlıklı yazı anlayarak çabuk okumak konusu üzerinedir. Zaman ilerledikçe ve devirler değiştikçe okunmaya değer ve okunması gereken kitap sayısı çoğalmaktadır. İşte bu yazı da entelektüel birikimini okuyarak zenginleştirmek isteyen insanlara anlayarak hızlı okumakla ilgili birtakım bilgiler ve ipuçları verir.

Yirminci sayıda ise “Büyük Yazarlar İş Başında”⁶⁶⁶ isimli Colophon dergisinden alıntılanan imzasız bir yazı vardır. Bu yazıda meşhur yabancı yazarların sıra dışı çalışma alışkanlıkları hakkında bilgi verilir. Mesela Fransız yazar Victor Hugo ayakta yazar ve bazen aralıksız on dört saat boyunca ayakta dikilerek yazdığı olurdu. Yine yazıya Alexandre Dumas ve Walter Scott gibi yazarlar bir kitaba başladıkları zaman kendilerini evlerine hapsederler ve kitabı bitirene kadar evden çıkmazlardı.

5.2.3. Kitap Tanıtımları

Aile dergisinin belli sayılarında kitap tanıtma amaçlı yazılar da yayımlanmıştır. Dergide tanıtımı yapılan kitaplar, Doğan Kardeş Yayınları’nın yayımladığı kitaplardır ki bu tezin ikinci bölümünde söz edildiği gibi *Aile* dergisi bu matbaada basılmıştır. Bu bakımdan dergide yapılan kitap tanıtımlarında kültürel kaygılarla birlikte ticarî kaygıların da etkisinin olduğunu söylemek yanlış olmaz. Hemen belirtmelidir ki kitap tanıtımlarına ayrılmış bu tip bölümler *Aile* dergisinin her sayısında yoktur.

Bu çerçevede derginin birinci sayısında Fahir Onger, “İki Okunacak Kitap” adlı bir bölüm hazırlamıştır. Bu bölümde Faik Baysal’ın 1944 yılında çıkan romanı *Sarduvan* ve Üniversite Kitabevi adlı yayınevinin “Delilik” adını verdiği kültür yayınları serisi tanıtılır.

Derginin bir sonraki sayısında Fahir Onger, Vedat Nedim Tör’ün *Resim Öğretmeni* adlı hikâye kitabını okuyuculara tanıtır.

Derginin dokuzuncu sayısında Doğan Kardeş Yayınları’nın Orhan Veli Kanık’ın tercümesiyle yayımladığı *La Fontaine’in Masalları* tanıtılır. Bu tanıtım bir çeşit reklam gibidir.ERCÜMENT EKREM TALU, MİTHAT CEMAL KUNTAY, ABİDİN DAVER gibi yazarların bu

⁶⁶⁴ Aksal, a.g.e., ss.25-26.

⁶⁶⁵ İmzasız, “Çabuk Okumak”, *Aile Dergisi*, S.19, İstanbul, 1951, ss.62-63.

⁶⁶⁶ İmzasız, “Büyük Yazarlar İş Başında”, *Aile Dergisi*, S.20, İstanbul, 1952, ss.25-26.

masalların tercüme edilip yayımlanmasıyla ilgili çeşitli gazetelerde yazdığı övgü yazılarından bir seçki yapılarak dergideki bu tanıtım yazısına konmuştur. On üçüncü sayıdaki “Tabiat Ana Anlatıyor” adlı yazıda ise Doğan Kardeş Yayınları arasından çıkan *Tabiat Ana Anlatıyor* adlı çocuk masalları kitabı hakkında ünlü yazarların görüşleri aktarılarak kitabın tanıtımı yapılmıştır. *Tabiat Ana Anlatıyor* Eflatun Cem Güney’in yazdığı *Açıl Sofram Açıl* adlı masal kitabından sonra Doğan Kardeş Yayınları’nın kurduğu Güzel Kitaplar serisinden çıkan ikinci kitaptır. Vala Nurettin, Sadun Galip ve Burhan Felek gibi yazarlar derginin bu bölümünde bu kitapla ilgili olumlu görüşlerini açıklamışlardır.

Bu yazı Doğan Kardeş Yayınları tarafından iki masal kitabı yayımlanması üzerine kaleme alınmıştır. “Nar Tanesi” ve “Kara Yılan” adlı bu halk masalları kitaplarını yayımlayan Eflatun Cem Güney’dir ve bu masal kitapları Türkiye’de basılan ilk Türk halk masallarıdır.

5.3. Gezi Yazıları

Aile dergisinin yazar kadrosuna on dördüncü sayıdan itibaren Yakup Kadri Karaosmanoğlu da katılmıştır. Dergi, Yakup Kadri’nin yazar kadrosuna katılımını okuyucularına şu şekilde duyurur:

“Büyük edibimiz Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nu “Aile” miz içinde görmekte bahtiyarız. Bundan böyle her sayımız için bir yazı vermeyi vaat ettiğini de okuyucularımıza bildiririz.”

Dergi böyle söylemiştir. Ancak Yakup Kadri’nin dergideki varlığı iki sayıdan ibaret kalmıştır. On dördüncü ve on beşinci sayılarda yayımlanan iki bölümlük Tahran Mektupları’ndan sonra Yakup Kadri dergiye bir daha yazı vermemiştir.

İki bölüm halinde yayımlanan ve bir gezi yazısı olan “Tahran Mektupları”⁶⁶⁷ nin ilk bölümü derginin on dördüncü sayısında yayımlanır.⁶⁶⁸ Yakup Kadri, İran’ın başkenti Tahran’a yaptığı bir ziyarete dair izlenimlerini ve duygularını bu yazıda dile getirmiştir. Bu izlenimler ve duygular Tahran’ın kültürel ve sanatsal durumuyla ilgilidir.

Yazıdan yazarın Tahran’a giderken büyük kültürel ve sanatsal beklentiler içinde olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü İran Doğu’nun en büyük medeniyetlerinden birisidir ve Tahran da bu büyük medeniyetin başkentidir. Fakat Tahran yazarı büyük bir hayal kırıklığına uğratır. Çünkü modern Tahran büyük bir zevksizlik ve estetiksizlik yurdu gibidir.

⁶⁶⁷ Yakup Kadri Karaosmanoğlu, “Tahran Mektupları 1”, *Aile Dergisi*, S.14, İstanbul, 1950, ss.4-6 ve “Tahran Mektupları 2”, *Aile Dergisi*, S.15, İstanbul, 1950,ss.4-6.

⁶⁶⁸ Karaosmanoğlu, “Tahran Mektupları 1”, *Aile Dergisi*, S.14, İstanbul, 1950, ss.4-6.

Tahran'ın Hıyaban-1 Firdevsi adında bir caddesi vardır. Yazar bu caddeye gitmiş ve burada Firdevsi' nin büyük bir tunç heykelini görmüştür. Ancak heykel sanatsal anlamda pek bir şey ifade etmediği gibi Firdevsi' nin tarihi kimliğini de doğru bir biçimde yansıtmaktan uzaktır.

İran tarih boyunca Doğu'nun en büyük şairlerini yetiştirmiştir. Farsça son derece güzel ve kulağa zarif gelen bir dildir. Tüm bunlar Yakup Kadri'de İran'ın bütün bir ülke olarak yüksek kültür ve estetik değerler çevresinde olduğu ön yargısını oluşturmuştur. Fakat hakikat hiç de öyle değildir. Ülke tarihin yadigârı olan yüksek kültürle zevksizlik arasında ikiye bölünmüş gibidir. Yakup Kadri, bu kültürel bölünmüşlüğü Firdevsi örneğinden yola çıkarak anlatır.

Firdevsî edebiyat tarihinin en büyük destan şairlerinden biridir. İran ulusal destanlarından yola çıkarak Şehnâme adlı altmış bin beyitlik dev manzum eserini yazmıştır. Ancak çağdaş Tahran'da Firdevsi'nin büyük kültüründen ve sanatından pek eser kalmamıştır. Tahran'da sinemalar, fotoğrafçılar, inşaatçılar ve hırdavatçı dükkânı gibi yerler mekânlarına Firdevsi'nin adını vermişlerdir. Fakat bu Yakup Kadri'ye göre kültürel anlamda çürümeye ve yozlaşmaya delalet eder. Nitekim ona göre Tahran şehri de güzellikten mahrum, kaotik ve zevksiz bir şehirdir:

“...o destan devirlerinin hasreti ile yanıp tutuşmaktan ve bu katranlı çimento caddelerdeki makine mahşerinin vahşi yaygaralarından bir cehennem azabı duymaktayım. Düşünüyorum ki görgüsüz ve çığırkan bir medeniyetin istilasına uğramış bu eski hülya ülkesinde artık ne bana ne ona yer kalmıştır. Farsça dediğimiz somaki mermer renkli, altın parıltılı söz malzemesinin bu ustabaşını çevreleyen şu derme çatma çerden çöpten evceğizlerle dükkâncıklar da onun namına gözümü gönlümü incitip durmaktadır.”⁶⁶⁹

Yakup Kadri'ye göre Farsça büyük ve çok güzel bir lisandır. Söz varlığı ve telaffuzu musiki ve zarafet doludur. İranlı şairler “*atalarımızın taptığı Tanrılardır*”. Farsça'nın bu güzelliği yazarda Tahran'a dair büyük beklentiler oluşturmuştur. Böylesine güzel ve büyük bir lisanı konuşan bir milletin şehirleri de güzel olmalıdır. Ancak hiç de öyle değildir. Tahran'ı oluşturan evlere ve mahallere çirkinlik hâkimdir:

“Hele başımızı bu levhaların biraz daha yukarısına kaldırıp bazı evlerin balkon parmaklıklarından sarkan ıslak çocuk donlarıyla kadın gömleklerini görünce bu rüyadan uyanış haliniz bir nevi isyana inkılap eder. Şehname şairinin etrafını saran bütün bu süprüntü

⁶⁶⁹ Karaosmanoğlu, a.g.e., s.5.

yığınlarını ateşe vermek, bu saygısız bezirgânlarla bu kuru kalabalığı savıp dağıtmak ve bu makine mahşerinin vahşi uğultusuna “dur!” diye haykırmak isteriz⁶⁷⁰.

Yakup Kadri Tahran’a büyük kültürel beklentilerle gitmiştir ve karşılaştığı Tahran onu hayal kırıklığına uğratmıştır. Ancak yine de Fars kültürünün ana vatanında bulunmaktan memnundur. Çünkü orada bulunmak yazara büyük Fars kültürünü daha yoğun bir şekilde yaşamak ve solumak şansı vermiştir.

Nitekim derginin bir sonraki sayısı olan on beşinci sayıda yayımlanan Tahran Mektupları’nın ikinci bölümünde yazar bu defa bir minekâri ustasının atölyesini ziyaret eder ve bu atölyede İran’ın ve Şark’ın büyük mazisinin bir kez daha inkişaf ettiği bir sanat eseriyle karşılaşır.⁶⁷¹

Modern dünyadan uzak bir halde çalışan ve bir uzlet hayatı sürmekte olan minekâri ustası yazara ve yanındakilere “Yusuf ile Züleyha’yı mı görmeye geldiniz?” diye sorar ve dükkânını gelişigüzel doldurmuş olan bir yığın eşyanın arasından bir minyatür çıkarıp uzatır. Minekâri ustası bir karış fildişi parçası üzerine Yusuf ile Züleyha hikâyesinin en heyecanlı sahnelerinden birini muazzam bir sanatla nakşetmiştir ve bu eser Yakup Kadri’yi İran kültürüne bir kez daha hayran bırakır ve yazar antik Yunan kültürüne hayran Batı’ya büyük İran kültürünü keşfetmeye çağırır:

“Lakin minakâri ustasının bir karış fildişi parçası üzerine serdiği hayranlık sahnesi başlı başına bir Kısas-ı Enbiya cildini dolduracak kadar geniş bir cezbe ve şeydalık âlemdir... Anakreon neredesin? Pindar neredesin? Bakanta’lar neredesiniz? Gelin de şu paçavralara bürülü ihtiyar Şark satirinin barbar diye andığınız Farslar diyarının çorak toprakları üstünde yaptığı şu Diyonizos ayinini seyredin.”⁶⁷²

Yakup Kadri’nin Tahran izlenimlerinin iki yönü vardır:

1- Tahran yer yer pejmürde bir şehir görüntüsünde olsa da bu şehirde İran kültürüne ait çok önemli zenginlikler hâlâ yaşamaktadır.

2- Şehrin sokaklarına, binalarına ve halkına hâkim olan paspallık, kaos, düzensizlik ve zevksizlik yaşayan İran halkıyla İran kültürü arasında estetik bir bağ olmadığını gösterir.

Aile’nin on ikinci sayısında “Bir Fin Hamamı Röportajı”⁶⁷³ adında bir yazı vardır. Bir gezi yazısı olan bu yazıda yazar İsveç’e yaptığı bir ziyarette deneyimlediği Fin hamamlarıyla ilgili izlenim ve duygularını anlatmaktadır. “Bastu” denilen Fin hamamları İsveç’te yeniden canlandırılmış ve yazar bu hamamlardan birine uğramadan İsveç’ten ayrılmak istememiştir.

⁶⁷⁰ Karaosmanoğlu, a.g.e., s.5.

⁶⁷¹ Karaosmanoğlu, “Tahran Mektupları 2”, *Aile Dergisi*, S.15,İstanbul, 1950, ss.4-6.

⁶⁷² Karaosmanoğlu, a.g.e., s.6.

⁶⁷³ İmzasız, “Bir Fin Hamamı Röportajı”, çev. Gülgün Üstündağ, *Aile Dergisi*, S.12,İstanbul, 1950, ss.60-66.

Birkaç aylık bir arayıştan sonra yazar tam istediği gibi bir Fin Hamamı bulur ve gece girdiği bu hamamda yaşadıklarını ve hissettiklerini okuyucularıyla paylaşır.

Derginin on altıncı sayısında Amerika ve Amerikalılar' la ilgili olumlu ve övgü dolu bir yazı vardır. "Mühim Bir Şey"⁶⁷⁴ adlı bu yazı ABD'ye bir seyahatte bulunan Şevket Rado' ya aittir.

Şevket Rado Amerika'nın görkemli binalarından, yeraltı ulaşım sistemlerinden ve insanların çalışkanlığından çok etkilenmiştir. Ancak onu Amerika'da en çok etkileyen şey toplum hayatında ve aile içlerinde çocuklara verilen önem ve duyulan saygıdır. Amerika'da çocuklar en küçük yaşlarından itibaren birer birey muamelesi görürler, fikirleri sorulur ve sordukları sorulara yahut taleplerine çok mantıklı ve makul cevaplar verilir. Bu sayede Amerikalı bir çocuk on dört-on beş yaşına geldiğinde hayatına yön çizecek olgunluğa ve ehliyete erişmiş olur. Rado'ya göreyse Türkiye'deki çocuk yetiştirme tarzından dolayı yirmi beş-otuz yaşına gelip hâlâ babasının eline bakan ve bir türlü olgunlaşamayan insanlar vardır.

5.4.Sosyal Yazılar

5.4.1.Aldous Huxley'in Yazıları

İngiliz romancı, yazar ve fikir adamı Aldous Huxley de yazılarıyla *Aile* dergisinde yer alan isimlerdendir. Huxley, *Aile* dergisinde yayımlanan yazılarında genel olarak modern insana ve moderniteye ait kusurları ortaya koyar ve eleştirir. Huxley'in dergide yayımlanan yazılarının başka kaynaklardan alıntılanmış olması ihtimali yüksektir. Fakat dergide bu yazıların alıntılındığı kaynağa dair bilgi verilmez.

Aldous Huxley'in *Aile* dergisindeki ilk yazısı derginin ikinci sayısında çıkar. "Konfor ve Ruhi Hayat"⁶⁷⁵ (İng.Comfort And Spiritual Life) başlıklı bu yazısında Aldous Huxley günlük hayattaki oturma biçimleriyle demokrasi arasında bir ilişki kurar ve insanların çeşitli yerlerde rahat rahat oturabilmesinin bile demokrasinin gelişmesi sayesinde mümkün olduğunu söyler. Huxley'e göre günlük hayatta rahat ve geniş davranmak eğer demokrasi evrensel ölçekte gelişmeseydi mümkün olmayacaktı.

Yazıya göre mutlak monarşilerin ve krallık düzenlerinin dünyaya hâkim olduğu dönemde insanlar arasındaki hiyerarşi ve günlük saygı kuralları o kadar katıdır ki topluluk içinde arkaya yaslanmak veya vücudun rahat edebileceği bir pozisyonda oturmak sadece

⁶⁷⁴ Rado, "Mühim Bir Şey", *Aile Dergisi*, S.16,İstanbul, 1951, s.3.

⁶⁷⁵ Aldous Huxley, "Konfor ve Ruhi Hayat", çev. Vahit Turhan, *Aile Dergisi*, S.2, İstanbul, 1947, ss.20-22.

krallara mahsus bir imtiyazdır. Fakat onlar dahi kalabalık içinde karizmalarını ve haşmetlerini zedelemeyecek bir şekilde oturmak zorundadırlar:

Hâlbuki eski devirlerde insan cemiyeti öyle bir silsile-i meratibe tabi idi ki her an küçüklere karşı müessir, büyüklere karşı saygılı görünmek icap ediyordu. Böyle bir cemiyette tembel tembel uzanmak imkânsızdı. (...)

O zaman tembel tembel uzanmak sadece bir merasim meselesi idi, vakardan hiçbir şey kaybettirmiyordu. Doğru, alelade zamanlarda Kral otururdu. Fakat bu oturuş dik ve vakarlı idi. Haşmetli görünüşünü muhafaza etmesi lazım geliyordu. (Zira eninde sonunda haşmet haşmetli görünmekten başka bir şey değil ki!) (...) Kralın sarayında cari olan bu usul asillerin malikânelerinde de yürürlükte idi. Köy ağasının adamlarına tâcirin çirak ve hizmetkârlarına karşı takındığı tavır, Kralın saray erkânına karşı takındığı tavrın aynı idi. Bütün hallerde büyükler vakarlı olarak büyüklüklerini, küçükler hürmetkâr durarak küçük olduklarını göstermek zorunda idiler⁶⁷⁶.

Yazara göre eski zamanlarda kralın sarayındaki hiyerarşi ve katı kurallar silsilesi aile içinde de geçerlidir. Çocuklar babalarının karşısında edeple ve saygıyla oturmalı ve çok dikkatli olmalıdırlar. Aksi takdirde ağır bir şekilde cezalandırılabilirler.

Aldous Huxley ironik ve mizahi bir üslupla yazdığı bu yazısında demokrasinin sadece ülkeyi yönetecek erki seçme fonksiyonu olmadığını anlatır. Demokrasi toplumsal hayatın en ücra köşelerine kadar nüfuz edebilen bir yönetim biçimidir ve icabında günlük hayattaki toplumsal ve kişilerarası ilişkilerin mahiyetini, hüviyetini ve yönünü belirleyen en büyük faktör olur. Öyle ki gücünü Tanrı'dan aldığına inanılan krallar ve babalar karşısında sıradan insanlar kişilik haklarını ancak demokrasi sayesinde elde edebilmiş ve koruyabilmiştir.

Demokrasinin insan hayatındaki basit adet ve alışkanlıklar üzerindeki etkisini anlatmak için bu yazısında bir eski zamanlar-modern zamanlar kıyaslaması yapan Huxley derginin yedinci sayısında yayımlanan yazısında aynı kıyaslama üzerinden bu sefer insanoğlunun değişen zaman algısını dile getirir.

“Zaman ve Makine” (İng. Time And Machine) başlıklı bu yazısında Huxley sanayi devrimi öncesinde yaşayan insanların zaman algısının büsbütün başka olduğunu dile getirir⁶⁷⁷. Huxley, bu yazısında insanoğlunun kozmik zaman algısından mekanik zaman algısına doğru evrilmesini anlatır.

Huxley'e göre sanayi devrimi ve makineleşme saatlere ve saniyelere dayalı zamanın gerçek mucididir. Çünkü günlük yaşam temposu çok artmış ve hızlanan yaşamın içinde

⁶⁷⁶ Huxley, a.g.e., ss.20-21.

⁶⁷⁷ Huxley, “Zaman ve Makine”, *Aile Dergisi*, S.7, İstanbul, 1948,ss.12-14.

insanlar sürekli bir yerlere ve bir şeylere yetişmek zorunluluğuna düşmüşlerdir. Bu tür zaman algısı aslında insanlığın başına belâdır:

“Zaman başımızın belâsıdır. Yelkovanın kadran üzerinde yürüyüşünün, hattâ saniyelerin geçişinin daima farkındayız. Bunu fark etmeye mecburuz da. Çünkü yetişilecek trenler, tam vaktine kurulacak kontrol saatleri, muayyen müddetler içinde görülecek işler, saniyenin bilmem kaçta kaçıyla kırılacak rekorlar, hayatın gidişini tayin eden ve bizim uymak zorunda olduğumuz makineler vardır.”⁶⁷⁸

Yazıya göre eski insanlar için geçerli olan zaman çeşidi kozmik zamandır. Eski insanlar zamanı çarklardan oluşan duvar veya kol saatleriyle değil; güneşin ve ayın hareketlerine göre belirlerlemişlerdir. Çünkü eski insanların günlük hayatı sanayi devriminin yarattığı toplumların günlük hayatı kadar karmaşık ve mekanik değildir. Hayatını kozmik zamana göre organize eden eski zaman zanaatçıları bir işi bitirmek için saatlerin hatta dakikaların baskısı altında değillerdir. Eski zamanın üretim hayatı, burçlar ve birtakım dini kurallar, kozmik zamana göre şekillenmiştir. Hayat yavaştır. Sanayi devrimi öncesi insanları kendilerini her saniye bir şey yapmak zorunda hissetmezler:

“Bizim her biri bir iş veya zevkle dolu olması lazım gelen bir dakikalar koleksiyonu saydığımız mefhumumuz, eski Yunanlılara nasıl tamamile yabancı idi ise Şarklıya da öylece yabancıdır. Sanayi devrine henüz girmemiş adam için zaman rahat ve yavaş bir akışla geçer; o, her dakika ile alakalı değildir, çünkü dakikaların varlığı fikrine alıştırılmamıştır.”⁶⁷⁹

Oysa sanayi devrimi sonrası insanların zaman algısı tamamen mekanik ve makineye dayalı bir işleyişe dayanır. Sürekli bir şeylere veya bir yerlere yetişmek zorunda olan, yüklendiği işi veya ödevi bitirmek zorunda olan yeni insan, hayatını saatlere, dakikalara hatta saniyelere göre organize etmek zorunluluğuna düşmüştür. Bu zamansa sun’i bir zamandır. Güneşle, ayla ölçülen kozmik zamandan bu yeni insan habersiz gibidir. Oysa eski insanlar güneşin ve mevsimlerin hareketlerine göre şekillenen kozmik zamanın doğal ve düşük temposuna göre yaşamışlardır.

Aldous Huxley *Aile* dergisinin on beşinci sayısında yayımlanan “Aşırı Züppelikler” (İng. English Snobbery) adlı yazısında modern insanın ikiyüzlülüğünü, yapaylığını, sanayi devrimi, küreselleşme ve kültür endüstrisi gibi hakikatlerin yarattığı bireyleri ve toplumları satirik bir üslupla eleştirir.⁶⁸⁰

⁶⁷⁸ Huxley, a.g.e., s.12 .

⁶⁷⁹ Huxley, a.g.e., s.13.

⁶⁸⁰ Huxley, “Aşırı Züppelikler”, çev. Arif Derebeyoğlu, *Aile Dergisi*, S.15, İstanbul, 1950, ss.16-19.

Huxley, yazısında hastalık züppeliği, işret züppeliği, yenilik züppeliği ve sanat züppeliği olarak toplam dört züppelik tanımlar ve alaycı bir dille bunları eleştirir. Ona göre bu züppelerin ortak gayesi dikkat çekmek ve ilginç görünmektir.

Huxley' e göre peşinde koşacak bir gayesi yahut bir amacı kalmayan modern insan, dikkat çekmek için olmadık aşırılıklara ve züppeliklere başvurur. Sanayi devriminin getirdiği yozlaşma ve ahlaki çürüme insanları kendisine göre kutsal amaçlardan mahrum bırakmış olabilir. Ama insanların dikkat çekme açlığı devam etmektedir. Modern zamanlarda insanlar romantik amaçlardan ve masalsı hüviyetlerden mahrum oldukları için birtakım aşırılıklarla ve aşırılığa varan züppeliklerle ilgi odağı olmaya çalışırlar. Bazıları bir hastalığın pençesindeymiş gibi davranır, bazıları herkesin görebileceği yerlerde kendisini içkiye vererek berduşu oynar, bazıları da her türlü modayı ve yeniliği takip ve tatbik ederek dikkat çekmeye çalışır. Kapitalizm ve modern endüstri bu tip aşırılıkları ve züppelikleri teşvik eder, cesaretlendirir. Çünkü bir yenilik ne kadar kolay eskir ve bir moda ne kadar çabuk unutulursa şirketler yeni ürettikleri malları o kadar kolay satarlar. Huxley'in "yenilik snobluğu" dediği olgu şirketler ve kapital markalar için büyük bir yaşam ve kâr kaynağıdır:

"Müstehlik satın aldığı her hangi bir şeyi elinden ne kadar çabuk kaldırıp atarsa, bu hal istihsalcinin işine o nispette çok yarayacaktır ve istihsalci de bir taraftan daha çürük mallar yapmaya başlayacaktır"⁶⁸¹.

Sanat züppeleri ise sanat eserlerine ve bilhassa resim sanatına düşkünlükleriyle bilinirler. Huxley'in platonik sanat snobu olarak tanımladığı kişiler zengin olmadıkları için pahalı sanat eserlerini alamazlar ve ancak sanat düşkünlüğünün kültürlü görünme faydasından istifade ederler. Platonik olmayan zengin sanat snobları paraları pahalı resimlere ve eski yahut yeni sanat eserlerine yatırarak prestij kazanma peşindedirler. Ancak bu tip snobluk Huxley'e göre sanat için faydalıdır. Çünkü zengin sanat snobları sanatçının para kazanmasını ve yeni sanat eserleri için gayretlenmesini sağlarlar.

5.4.2.Mesut Cemil'in Yazıları

Aile dergisinin kedilere özel bir merakı vardır. Derginin çeşitli sayılarında çeşitli yazarlar gözlemedikleri veya evlerinde besledikleri kedilerle ilgili izlenim, fikir ve duygularını paylaşırlar. Derginin kedilerle ilgili yazıları sayfalarına sık sık taşınmasında

⁶⁸¹ Huxley, a.g.e.,s.17.

kedilerin geleneksel olarak Türk evlerinde çok sevilen ve beslenen bir evcil hayvan olmasının etkisi vardır.

Dergide bu konuda en çok yazı yazan isim ünlü klasik Türk müziği bestekârı Tanburi Cemil Bey'in yine müzisyen ve tanburi olan oğlu Mesut Cemil'dir. Mesut Cemil dergide mûsiki veya sanatın başka bir branşı üzerine değil ev kedileri ve kedi sevgisi üzerine yazmıştır. Bu yazılar, Mesut Cemil'in kendi evinde beslediği, sokakta bulduğu ve sahiplendiği kedilere karşı beslediği yoğun ilgi, merak ve sevgi üzerinedir. Mesut Cemil'in kediler üzerine yazdığı yazılar çoğunlukla hatıra formundadır.

İlki derginin üçüncü sayısında yayımlanan bu yazılar dergide şöyle tanıtılır:

“Mesut Cemil Tel sadece bir musiki üstadı değildir; yaman bir kedi meraklısıdır da. Evinde daima beş altı besler ve her birini tıpkı bir ruh hekimi gibi müşahede altında bulundurur. Bu yazılarda üstat bize tanıdığı kedilerden birini anlatıyor.”

Mesut Cemil bu yazılarında, Sârime, Pisingot, Pamuli, Ponçik, Cemşit, Fidelio, Mavi Cadı, Çekiç gibi adlarla adlandırdığı ve evinde beslediği kedilerin başından geçen olayları anlatmıştır. Bu anlatılardaki kediler bir insan veya bir roman kişisi gibi etraflı bir psikolojik tahlil ve yer yer fabl benzeri kişileştirmelerle ele alınmıştır.⁶⁸²

Mesut Cemil *Aile* dergisinde yazdığı bu “edebi kedi yazılarıyla” kendi hayatındaki kedilerden bahsederek bir bakıma da Türk ailelerindeki yaygın ve geleneksel kedi sevgisini paylaşmak ve pekiştirmek ister. Mesut Cemil'in *Aile*'de kediler üzerine toplam altı adet yazısı çıkmıştır.

Kedilerle ilgili bir yazı da derginin on yedinci sayısında Vesey Fitzgerald'ın “Kediler Âleminde”⁶⁸³ adlı yazısıdır. Fitzgerald yazısında yıllardır kedileri incelediğini belirterek onların mizaçları ve fizyolojik birtakım özellikleri hakkında bilgiler verir. Kedilerin insanlara karşı daima bir miktar mesafeli olduğunu, göreceli olarak mağrur ve gözü tok hayvanlar olduklarını söyler ve daha sonra da onların duyu alma yeteneklerini analiz eder.

Aile dergisi on dokuzuncu sayısında başka bir yazıyla kediler konusuna geri döner. “Kedim”⁶⁸⁴ adlı bu yazıda yaşlı bir adam hayatı boyunca evinde beslediği elliden fazla kediye dair hatıralarını okuyucularla paylaşmaktadır.

⁶⁸² Dünya ve Türk edebiyatında kediler ve kedi hayranlığı çeşitli zamanlarda, çeşitli yazar ve şairler tarafından hep ilgiyle karşılanmıştır. Dünya edebiyatında, Emile Zola, Mark Twain, Rudyard Kipling, Doris Lessing, Patricia Highsmith, Tennessee Williams ve Günter Grass gibi yazarların kediler üzerine hikâyeleri vardır. Türk edebiyatında da Bilge Karasu, Enis Batur ve Salah Bırsel gibi yazar ve şairlerin kediler üzerine kitapları vardır. Kediler özellikle Müslüman ailelerde ve İslam kültüründe sevilen ve benimsenen hayvanlardır ve İslam medeniyetinde temizliğin simgelerinden biridir. Hz. Muhammed'in Uhut savaşı sırasında yol üzerinde ordunun karşısına çıkan bir kediyi sahiplendiğine ve Müezza adını verdiği bu kediyi çok sevdiğine inanılır. Bu bakımdan kediler ve kedi sevgisi Osmanlı ve Türk aile hayatının da hem şehir hem de taşrada önemli bir rengidir.

⁶⁸³ Vesey Fitzgerald, “Kediler Aleminde”, **Aile Dergisi**, S.17, İstanbul, 1951, ss.25-26.

⁶⁸⁴ İmzasız, “Kedim”, **Aile Dergisi**, S.19, İstanbul, 1951, ss.13-14.

5.4.3.Falih Rıfık Atay'ın Yazıları

Cumhuriyet tarihinin son derece önemli gazeteci ve yazarlarından Falih Rıfık Atay da *Aile* dergisinin çeşitli sayılarında yazıları yayımlanmış bir kalemdir. Atay'ın *Aile* dergisindeki yazıları genel itibariyle yakın dönem Türk tarihi veya o devir dünyasının güncel meseleleriyle ilgili sosyolojik ve politik değerlendirmelerden ibarettir.

Falih Rıfık Atay'ın *Aile* dergisindeki ilk yazısı derginin dokuzuncu sayısında yayımlanır. Atay, “Atatürk'ten Bir Hatıra: İkinci Ders”⁶⁸⁵ adlı bu yazısında Hitler'in doğum günü münasebetiyle Almanya'ya yaptığı bir ziyaretten hareketle Atatürk'le ilgili bir hatırasını nakleder. Hitler, bütün dünyaya savaş açarak ülkesinin mahvolmasına sebep olmuş bir politik figürdür. Oysa Atay'a göre Atatürk makul, gereksiz yere savaş çıkarmaktan nefret eden ve vatanseverlikle reel politikayı çok iyi birleştiren bir liderdir.

Falih Rıfık Atay Almanya'yı ziyaretinde Hitler'in Ali Fuat Cebesoy'a şu sözleri söylediğini aktarır:

“ Atatürk bütün varı yoğu elinden alınsa dahi, bir milletin kendini kurtarabilecek vasıtaları yaratabileceğini göstermiştir. Ondan ilk dersi Mussolini almıştır. İkincisi benim⁶⁸⁶. ”

Oysa Falih Rıfık Atay' a göre Hitler'in Atatürk'ten alması gereken ikinci bir ders daha vardır. O da şudur: Atatürk Hatay meselesinde Suriye'ye asker sokmasını telkin eden arkadaşlarına böyle bir askerî hareketin Türkiye'yi Fransa'yla savaşa sokabileceği cevabını vermiş ve bir vilayet için bütün Türkiye'yi tehlikeye sokamayacağını söyleyerek Hatay'a askerî müdahalede bulunmamıştır. Atay'a göre bu olay Atatürk'ün gerçekçi ve mantığını hiçbir zaman kaybetmeyen tarafını ortaya koyar. Hitler'in Atatürk'ten alması gereken ikinci ders de budur:

“Hitler bu ikinci dersi almamıştı. Birinci ders Münih'e kadar işine yaradı. Fakat ikinci ders, Almanya'yı yok olmaktan kurtarırdı⁶⁸⁷. ”

Atay, derginin onuncu sayısında “Geçit”⁶⁸⁸ adlı bir yazı yayımlar. Denilebilir ki bu yazı dergide yayımlanmış en politik yazıdır.

Bu yazısında Falih Rıfık Türkiye'de demokrasiye geçiş sürecini değerlendirir ve demokrasiye geçişin Türkiye'deki inkılap ve yenileşme hamlelerinden geri dönmeye yol açmaması gerektiğini savunur. Atay'a göre demokrasi kökleri Batı medeniyetinde olan bir

⁶⁸⁵ Falih Rıfık Atay, “Atatürk'ten Bir Hatıra: İkinci Ders”, **Aile Dergisi**, S.9, İstanbul, 1949, s.4.

⁶⁸⁶ Atay, a.g.e., s.4.

⁶⁸⁷ Atay, a.g.e., s.5.

⁶⁸⁸ Atay, “Geçit”, **Aile Dergisi**, S.10, İstanbul, 1949, ss.6-8.

rejimdir ve vicdan ve düşünce özgürlüğüne ve müspet bilimlerin serbest işleyişi ilkesine dayanır. Öte yandan demokrasiye geçiş Atay'a göre Türkiye'de birtakım riskler de barındırmaktadır:

“Türkiye’de demokrasi ile yalnız hukuk değil, bir de medeniyet mücadelesine devam ediyoruz. Bu ikisi arasında tezatlaşma olunca ya hukuk ya medeniyet düşecektir. Ben haber vereyim ki şapkayı, Latin yazısını, layisizmi tutmayan demokrasi Türkiye’de yaşayamaz ve devam edemez. Çünkü Garp medeniyetçiliğini yani Türk milletinin kurtuluşunu tekrar tehlikeye koyar⁶⁸⁹.

Atay’ın bu yazısından hareketle onun, Türkiye’de çok partili hayata geçişin Atatürk inkılaplarından geri dönüşe yol açacağı endişesini taşıdığı anlaşılmaktadır.

Derginin on birinci sayısında Falih Rıfki’nin “Bir Hatıra”⁶⁹⁰ başlıklı bir yazısı yayımlanır. Bu yazıda Falih Rıfki 1928-1930 yılları arasında yaptığı bir Avrupa seyahatinden yola çıkarak bir Doğu- Batı karşılaştırması yapar.

Falih Rıfki’nin söz konusu tarihler arasında seyahat ettiği coğrafya eski Osmanlı ülkeleridir. Yazar, bu ülkelere dair izlenimlerini ve düşüncelerini kâh olumlu kâh olumsuz fikirlerle anlatır ve ortaya koyar. Ancak yazara göre kaybedilmiş topraklardaki en dikkat çekici gerçeklerden biri Müslümanlar’ın gelişmeye kapalı oluşlarıdır ve yazar yazısında en çok bundan yakınmaktadır.

Yazar kısa zaman öncesine kadar Türk okullarındaki coğrafya derslerinde çocuklara Türk toprağı olduğu için adları ezberletilen şehirlerin kaybedilmiş olmasına üzülmemektedir. Fakat Türkler’in kaybettiği ülkelerde üzüntü uyandıracak bir şey daha vardır. O da mesela Saray-Bosna gibi kozmopolit şehirlerde Hıristiyan mahallelerin Müslüman mahallelerden daha gelişmiş durumda olmasıdır. Falih Rıfki geri kalmışlığın Müslüman Doğu’da yerleşik bir hale gelmiş ve artık içlere işlemiş bir mesele olduğu düşüncesindedir:

“Garp, asfaltı veya betonu yahut dükkân vitrini ile dokundukça Boşnak Müslüman Mahallesi dağa doğru kaçıyor. Eğer Şadırvan Dağı eteklerinde gördüğüm rüya doğru çıksaydı Müslüman garbının ne güzel örneğini görmüş olacaktık. Hayır, karşıya doğru yürüdükçe yavaş yavaş Garp’tan sıyrılıyorsunuz ve Arnavut kaldırımları üzerinde sendeleyerek Kahire’de olduğu gibi, Cezayir’de olduğu gibi Suriye, Irak ve çürüyücü ve çürütücü mistiği bile kabalaşan ve kartlaşan kapalı Şark âlemi içine giriyorsunuz. Bu tezadı Kemalist Türkiye’de dahi bulmaz mısınız? Ankara’da Yenişehir ile ona uzaktan ve yandan

⁶⁸⁹ Atay, a.g.e.,ss.6-8.

⁶⁹⁰ Atay, “Bir Hatıra”, **Aile Dergisi**, S.11, İstanbul,1949, ss.4-6.

*bakan eski mahalleleri mukayese ediniz. Meseleyi o kadar halletmiş görüldüğümüz halde, yepyeni Ankara'da bile kalabalık ve inşa, garp kadar şark nispeti ile de artıyor*⁶⁹¹. ”

Yazara göre din farkından dolayı Avrupa'daki şehirlerde bu tip gelişmişlik ve zihniyet çelişkilerinin olması bir noktaya kadar anlaşılabilir. Fakat inkılap Türkiye'sinde dahi Doğululuk ve Batılılık yan yana yaşayagiden bir şeydir.

Falih Rıfki, Doğu'nun geri kalmışlığına ve geri kalmışlıkta ısrar etmesine, mahrumiyet ve mutsuzluk içinde yaşamasına üzülmemektedir. Asırlar boyunca süregiden gerileyişi içinde Doğu, yeniden ayağa kalkmak ve dünya mutluluğu inşa etmek yeteneğini yitirmiş gibidir. Mustafa Kemal Paşa'nın Türkiye'de yaptığı yenileşme hamleleri yazar tarafından onaylanmaktadır. Ancak bu inkılaplar toplumun tamamını sarmış gibi görünmemektedir. Atay, Doğu'nun geriliğini dine bağlamaz. Ona göre Doğu âlemindeki müzmin geriliğin ve terakkiden kaçışın nedeni din değildir. Yazara göre eğitim ve inkılaplar yoluyla Batı medeniyetinin erişmiş olduğu mutluluk ve ilerlemişlik seviyesine Doğu da erişebilir:

*“Dâva, garp tefekkürünün bütün masallar altına kadar ışık verebilmesinde, başın da başlık kadar değişmesindedir. Kusur dinde mi? Sanki Filistin ve Suriye'de iken hıristiyanlık daha mı farklı bir şeydi? Tanrı dünya nimetlerini bir dine, dünyanın bütün ıstıraplarını ve işkencelerini de öteki dine mi nasip etmiştir? Ben ne tevekkülcü, ne de kaderciyim. Medeniyet davasını hallettiğimiz vakit, şarklıların dünya saadetlerini garplılar kadar paylaşacağına inanmışımdır ve bunun da bir eğitim, bir inkılapçı mektep işi olduğuna en aşağı gene o kadar inanmışımdır*⁶⁹². ”

Falih Rıfki Atay'a göre Batı ile Doğu arasındaki en büyük fark zihniyet farkıdır. Doğu âleminde geri kalmışlık müzmin bir hastalık gibi içlere işlemiştir. Tabii burada Atay'ın kastettiği Doğu, Türkiye, İran ve Arap âlemini kapsayan Müslüman Doğu'dur.

Atay'ın *Aile* dergisinde yayımlanan yazılarındaki ana unsur Batı âlemi-Doğu âlemi ekseninde yapılan kıyaslamalardır. Bu yazılarda Batı âlemi ileri, sürekli kendini yenileyen ve dünya mutluluğunu inşa etme konusunda yetenekli insanların yaşadığı dünyadır. Doğu âlemi ise kronik bir sefalet, mutsuzluk ve geri kalmışlık hastalığının pençesinde kıvranan mustarip bir diyardır.

Derginin on üçüncü sayısında yayımlanan “Dinleyici Saati”⁶⁹³ adlı yazısında da Atay, Doğu milletlerinin geri kalmışlığından ve geri kalmakta ısrar etmesinden yakınmaya devam eder.

⁶⁹¹ Atay, a.g.e., s.5.

⁶⁹² Atay, a.g.e., s.6.

⁶⁹³ Atay, “Dinleyici Saati”, *Aile Dergisi*, S.13, İstanbul, 1950, ss.4-5.

Yazıya göre zaman icatlar, keşifler zamanıdır. İnanılmaz bir hızla iletişim ve haberleşme teknikleri gelişmektedir. Atay'ın teknik gelişmeden kast ettiği icatlar o devrin en ileri teknolojileri olan sesli sinema ve radyolardır. Evindeki radyoda dünyanın belli başlı şehirlerinden yapılan yayınları dinleme şansına sahip olan Atay, bunu bir çeşit mucize gibi algılamaktadır. Londra, Paris, Moskova, Tahran, Yeni Delhi gibi şehirlerden yapılan çeşitli yayınlara sadece radyo cihazının üstündeki bir düğmeyi sağa sola çevirerek erişmek Atay'a göre muazzam bir nimettir ve insanlık bu nimeti de her teknolojik ve bilimsel gelişmenin kaynağı olan Batı âlemine borçludur.

Peki, Doğu neden herhangi bir bilimsel keşfe veya teknolojik ilerlemeye imza atamamaktadır? Yapılan onca ıslahat ve açılan onca teknik mektep neden Türkiye'den büyük kâşiflerin çıkmasına yeterli olamamaktadır? :

“Şu cihazın içinde bir düğmemiz, bir vidamız, bir cam parçamız, bir çelik telimiz, hiçbir şeyimiz yok... Acaba beyin kıvrımlarımızdan birkaçı birbirine mi takılmıştır? Geri giden bir saat gibi radyoda her Londra çanı vurdukça, ileriye doğru ayarlamaksızın neden vaktimizi bulamıyoruz?”⁶⁹⁴

İnsanoğlunda bütün gelişmelerin ve ilerlemelerin kaynağı tek bir şeydir: beyin! Atay'a göre istisnasız her insanın sahip olduğu beyin Batı'da ve Doğu'da aynı verimle kullanılmaz. Batılılar son asırlarda kendi beyinlerini ilerleme, kalkınma ve bilimsel düşünme konusunda eğitmeyi başarmışlardır. Doğulular'ın beyni ise asırlık kültürel çelişkiler ve yön tayin edememe dertleri tarafından verimsizleştirilmiştir. Doğu'da insanlar ne tam Doğulu'dur ne de tam Batılı!:

“İki medeniyet, iki kültür gibi iki ses de aklımızın önünde karıştığı vakit, büyük bir iman sarsıntısı geçirmişiz. Böyle bir sarsıntı yaratıcılığı durdurur... Birinde yaratmaya yarayan bütün manevi unsurları kaybetmişiz. Ötekinde yaratıcılığı veren kültürü, zevki ve terbiyeyi almamışız. Eskisi donmuş bir klişe yenisi cansız bir taklit!”⁶⁹⁵

Atay'a göre Batı'nın ulaştığı teknik ve bilimsel seviyeye ulaşmak onu yüzeysel bir şekilde taklit etmekle mümkün değildir. Batı, bugünkü teknik ve bilimsel seviyesine asırlar süren bir gelişme ve zihinsel evrim sürecinden sonra erişmiştir. Doğu'nun bahtsızlığı Batı'nın geçirdiği bu zihinsel evrim asırlarını kaçırmış olmasındadır ve bugün ne kadar çaba sarf ederse etsin bu açığı kapatamamaktadır. Atay, bu açığın kapatılması konusunda ümitsizdir.

⁶⁹⁴ Atay, a.g.e.,ss.4-5.

⁶⁹⁵ Atay, a.g.e. ,s.5.

Falih Rıfki Atay “şark zihniyeti” ne yönelttiği eleştirilere derginin bir sonraki sayısı olan on dördüncü sayıda da devam eder. Bu sayıdaki “Rapor”⁶⁹⁶ adlı yazısında Atay’ın hedefinde bu kez Türkiye’ye çeşitli konularda danışmak üzere Batı’dan uzman çağırın ancak daha sonra o Batılı uzmanların yazdığı raporları umursamayan kişiler vardır. Bu yazı Cumhuriyet gazetesinden alınmıştır.

Yazıya göre memleketimize belli zamanlarda ve belli konularda akıl danışmak üzere ABD, İngiltere, İsviçre, Fransa ve İsveç gibi ülkelerden uzmanlar davet edilir. Gelen bu insanlar memleketimizi ve söz konusu meseleyi yerinde inceledikten sonra görüş ve önerilerini içeren raporlar yazarlar. Fakat rapor yazsın diye çağırılan bu adamların raporları bizzat onları çağırınlar tarafından göz ardı edilir, bir süre sonra da unutulur. Yine eski uygulamalara dönülür. Gerilik, gerilik olarak; bozulma da bozulma olarak yaşamaya devam eder. Çünkü Türk insanının geleneksel zihniyeti köklü ıslahatlara ve süregiden yenileşmelere müsait değildir. Yeniliğe muhtaç bir konuda meselenin uzmanı olan bir Batılı’ dan akıl alınır. Fakat o iş daha sonra yine Doğu’ya mahsus yöntemlerle yapılır veya savsaklanır.

Falih Rıfki Atay’ın bu yazısında görüşlerini belirttiği önemli konulardan biri de İstanbul Boğazı’nın doğal güzelliğinin korunması meselesidir. Atay’a göre Bolu ormanlarından Uludağ’a kadar bütün Marmara bir turizm beldesi haline dönüştürülmelidir. Ancak bu İstanbul Boğazı’nın kıyıları betonarme ve çirkin yapılarla kirletilmeden yapılmalıdır. Yapılan hiçbir işte bilim ve sanatsal estetik göz ardı edilmemelidir:

“Yalnız ilmin ve sanatın değil, cehalet ve zevksizliğin de elinden bir şey kurtulmaz. Biri çölü cennet öteki de cenneti çöl kılabilir”⁶⁹⁷.”

Türkiye’deki estetik sefaleti ve sanatsızlık Falih Rıfki Atay’a göre trajikomik boyutlardadır. Eski asırlarda büyük mimari şaheserler yaratmış ve her işini zarafet ve güzellik prensipleri üzerine inşa etmeyi adet edinmiş milletin yerinde artık yeller esmektedir. Atay, derginin on beşinci sayısında yayımlanan “İkinci Ölüm”⁶⁹⁸ adlı yazısında bu durumdan yakınır.

Yazar, gazetelerde Şeyh Edebalı ve onun kızı Mal Hatun’un kabirlerinin yeniden yapılacağını ve bunun için bir eksiltme açıldığı haberini okur. Yani bu iş büyük ihtimalle kâr etmekten başka bir amaç gütmeyen kurumsal şirket tarafından yapılacaktır. Oysa Atay’a göre tarihi eserler tamir edilirken veya restore edilirken her şeyden önce içinde doğdukları tarihsel

⁶⁹⁶ Atay, “Rapor”, **Aile Dergisi**, S.14, İstanbul,1950, ss.7-8.

⁶⁹⁷ Atay, a.g.e.,ss.7-8.

⁶⁹⁸ Atay, “İkinci Ölüm”, **Aile Dergisi**, S.15, İstanbul,1950, ss.7-8.

estetik iklimi dikkate alınmalıdır. Bir iş yapılırken işlevsellik ne kadar düşünülüyorsa estetik ve zarafet de o kadar düşünülmelidir. Medeni ve büyük bir millet olmak bunu gerektirir:

“Tarihe çimento girmez, Latin yazısı girmez, Yeni mimari çizgi girmez. Tarih ya olduğu gibi durur yahut artık o gündelik bir gazete havadisidir⁶⁹⁹.”

Tarihsel kıymeti ve derinliği olan bir eseri gelişigüzel onarmak o eseri vücuda getiren sanatçıyı ikinci kez öldürmek gibidir. Yazarının yazısına başlık olarak seçtiği “İkinci Ölüm” den kastı budur.

Türkiye gerileme ve çözülme asırlarından sonra sadece siyasal ve askeri gücünü değil, sanat ve estetik zevkini de kaybetmiştir. Yazarın yazısında belirttiğine göre zamanında Bursa’daki Osman Gazi türbesi onarılmak yerine yeniden yapılmıştır. Ve o zamandan beri türbede II. Abdülhamit devrinin bir şehzadesi veya veziri yatmaktadır. Bu yazara göre çok büyük bir tarih ve sanat cinayetidir.

Güzel şehirler inşa etmek ve mevcut güzellikleri korumak bir para meselesinden ziyade bir sanat ve estetik zevk meselesidir. Türk toplumu dedelerinin sahip olduğu incelik duygusu ve zarafeti unutmuş gibidir. Modern Türkler bir işe yalnızca faydacı ve kârcı bir anlayışla girer ve o işi oldubittiye getirme yolunu seçerler. Oysa yazara göre Türk milleti aslında zarif ve sanatlı yapılar vücuda getirecek kadrolara artık sahiptir. Tek eksik yaşadıkları şehirlerde sanata, zarafete ve estetiğe açlık duyan insanların olmayışıdır:

“ Mimarlarımız, ressamlarımız, dekoratörlerimiz, oymacılarımız, hepsi var. Kültür buhranlarını da hemen hemen atlattılar. Cemiyetimiz bunların değerleri kadar vazifelerini de vermelidir. Böylece biz sanata yardım etmiş olmayız, sanat bizi gelecek zamanların lanetinden kurtarmış olur⁷⁰⁰.”

Falih Rıfkı Atay’ın *Aile* dergisinde yayımlanan yazıları okunduğunda esas olarak iki temel konunun eleştirildiği görülür:

1- Doğu âleminin Batı âlemi karşısındaki müzmin geriliği. Doğu âlemini baştanbaşa kuşatmış bulunan sefalet, mutsuzluk ve gerilik ve Doğu âlemine mensup insanların bu gerilikten kurtulmak için bir şey yapmaya niyetli görünmemesi.

2- Çağdaş Türkler’ in sanat zevkenden, zarafet duygusundan ve estetik algılardan mahrum bulunması.

⁶⁹⁹ Atay, a.g.e., ss.7-8.

⁷⁰⁰ Atay, a.g.e., s.8.

5.4.4. Diğer Sosyal Yazılar

Vedat Nedim Tör, derginin ilk sayısında “Acep Saadet Ne Ola ki?”⁷⁰¹ başlıklı bir yazı yayımlamıştır. Bu yazı, yazarı Vedat Nedim Tör’ün mutluluk kavramı ve mutlu olmakla ilgili görüşleri üzerinedir. Yazara göre dünyada mutlu olmak için gereken en önemli şey sevgidir. Kalbinde sevgi barındırmayan bir insanın mutlu olmasına imkân yoktur. İnsanlara ve dünyaya sevgiyle bakan bir insan kendisi dışındaki birtakım insanlar ve kavramlar için de çalışma gereği duyar ve bu sayede huzura ve mutluluğa kavuşur. Bu yazıda yazarın sevgi kavramıyla ilgili bazı görüşleri şöyledir:

*“Sevmeyen insan saadeti hiç tadabilir mi? Sevebildiğimiz nispette insanız. Sevginin rahmetini içinde duymayan insan için hayat gerçekten bir azaptır. Yeryüzünde sevgi kadar değerli bir cevher daha bulunamadı. Sevgi sarf edildikçe çoğalır. Ve hiçbir vakit israf edilmiş sayılmaz.”*⁷⁰²

Türk tıbbının en önemli isimlerinden olan ve Nurullah Ataç’ın da ağabeyi olan Dr.Galip Ata Ataç 1947 yılında hayatını kaybetmiştir. *Aile* dergisi de bu vefatın üzerine Dr.Ataç’ın Ankara Radyosu’nda yayımlanan sohbetlerinden yaptığı bir derlemeyi derginin ilk iki sayısında yayımlar. “Dr.Galip Ataç Evin Saatinde Derdi ki” adlı bölümde yayımlanan söz konusu sohbetlerde Dr.Ataç mutlu evlilikler ve mutlu bir hayat inşa etmek üzerine görüşlerini insanlarla paylaşır.

Derginin ikinci sayısında Vâlâ Nurettin’in “Mesleğiniz Dışında Neye Merakınız Var?”⁷⁰³ adında bir yazısı yayımlanmıştır. tavsiye ve nasihat mahiyeti taşıyan bu yazısında insanları hem asıl mesleklerinde uzmanlaşmaya hem de meslekleri dışında amatör uğraş ve hobiler edinmeye çağırır. Çünkü yazıya göre makbul hobileri ve amatör uğraşları olan insanlar hayatta sosyal iktisadî bakımdan daha güvenli bir durumda olurlar. Başlarına bir felaket gelmesi durumunda meslekleri dışındaki bu hobileri ve uğraşları sayesinde hayata tutunma şansları artar.

Aynı sayıda Refik Halit Karay’ın “Yaprağa Muhabbet”⁷⁰⁴ adında bir yazısı yayımlanmıştır. Karay bu yazısında yaprakların ihmal edilen güzelliği ve zarafeti üzerinde durur. Karay’a göre insanlar güzellik deyince hemen zambak, yasemin, karanfil ve lâle gibi çiçekleri hatırlarlar. Oysa defne, salkım söğüt, dut ve kavak ağacı gibi ağaçların yaprakları zarafet bakımından en az bu çiçekler kadar güzeldir ki eski devirlerde insanlar bu yaprakları

⁷⁰¹Tör, “Acep Saadet Ne Ola ki?”, *Aile Dergisi*, S.1, İstanbul, 1947, s.21.

⁷⁰² Tör, a.g.e., s.21.

⁷⁰³ Vâlâ Nurettin, Mesleğiniz Dışında Neye Merakınız Var?, *Aile Dergisi*, S.2, İstanbul, 1947, ss.23-24.

⁷⁰⁴ Karay, “Yaprağa Muhabbet”, *Aile Dergisi*, S.2, İstanbul, 1947, ss.4-5.

başlarına taç yapmışlardır. Karay'a göre tabiat yaprakları işlerken çiçeklere göre daha ölçülü bir sanat göstermiştir. Güzelliklerindeki sanatın ölçülü olması nedeniyle de yapraklar sanatçıların gözünde çiçeklere göre arka planda kalmışlardır. Karay yazısında hem bu durumdan yakınır hem de değişik yaprak türlerinin duygu dünyasında yaptığı etkilerden bahseder:

“Tabiat yaprakları çiçeklerden daha az itina ile mi işlemiştir? Aksine, renk ve rayiha ile göz alıcı şekilde süslemekten esirgediği yapraklara ince, nazik, titiz bir sanatkârlıkla çiçeklerden fazla çalışmış, sanatın yüksek ilhamından aldığı hünerbazlığı yaprakta göstermiştir. Çiçek yaratmakta, mübalağaya, avamfiribliğe, gözbağcılığa tenezzül eden tabiat, yaprakta çok ölçülü ve derinine sanatkârdır. (...) Ağaç yapraklarından salkım söğüdünkine, kavağınkine, hele kirazınkine zariflik ve şekil inceliği bakımından ne buyurulur? Zaten bütün kadınların yaprağa karşı hususi bir saygı beslemeleri yerinde olur. Zira çok sevdikleri ve şüphesiz ki kadına en fazla yakışan kumaşta güzelim dut yaprağının hayati bir rolü vardır.”⁷⁰⁵

Aile dergisinde zaman zaman çeşitli yönlerden Doğu-Batı kıyaslamaları yapılmıştır. Bu kıyaslamalardan biri Şevket Rado tarafından derginin dördüncü sayısında yapılmıştır. Şevket Rado bu sayıdaki “Şehir ve Vücut Temizliği”⁷⁰⁶ adlı yazısında temizlik kavramının farklı ülkeler ve milletlerdeki tarihi seyrini ele alır, Doğu ile Batı’yı temizlik açısından kıyaslar.

Yazıya göre Almanya ve Fransa'nın büyük şehirleri eski tarihlerde pislikleriyle meşhurdur ve bu büyük şehirlerde genel bir temizlik yapmak uzunca bir süre hiçbir Avrupalı'nın aklına gelmemiştir. İnsanların çöplerini pencerelerden sokaklara boşaltması ve tabii ihtiyaçlarını sokaklarda ve bahçelerde gidermesi her günkü alışkanlıklardandır. Paris şehri pis koku ve çamur içindedir ve bu şehirdeki ilk genel temizlik 1666 yılında yapılmış, yapılan bu temizlik o kadar şaşırtıcı olmuş ki bununla ilgili halk şarkıları ortaya çıkmıştır. Tarihte Avrupa şehirlerinin bu geleneksel pisliğine rağmen Türk şehirleri ve Türk halkı temizliğiyle meşhurdur. İstanbul'u ziyaret eden Avrupalı gezginler Türkler' in temizlik alışkanlığı karşısında hayran kalırlar. Yazar, bu tarihi seyri anlattıktan sonra temizlik alışkanlıklarının Türkler'den Avrupalılar'a geçtiğini belirtir. Fakat yazara göre Türk şehirleri ne yazık ki temizlik bakımından bugün Avrupa'nın gerisine düşmüştür:

“Avrupa'nın kültür merkezlerinde vaziyet böyleyken XVII.yüzyılda Türklerin temizliği dillere destandı. Seyyahlar şadırvanlı, çeşmeli şehirlerimizin, erkek ve kadınlarımızın

⁷⁰⁵ Karay, a.g.e.,ss.4-5.

⁷⁰⁶ Rado, “Şehir ve Vücut Temizliği”, **Aile Dergisi**, S.4, İstanbul, 1948, ss.21-24.

temizliğinden imrenerek bahseder, sıcak hamamlarda Türklerin vücutlarını tahta ovar gibi ovduklarını gören Avrupalılar insan yapısının bu kadar temizliğe nasıl dayandığına şaşar, memleketlerine döndükleri zaman, Türklerde gördükleri temizlik merakını hayretle anlatırlardı. (...) Vücut temizliğinin de şehir temizliğinin de Türklerden Avrupalılara geçtiği doğrudur. Fakat bugün ne yazık ki şehirlerimizi tertemiz tutmayı hayli unutmuşu benziyoruz.”⁷⁰⁷

Bu sayıdaki sosyal içerikli yazılardan biri de yaşlılık çağındaki dostluklar üzerine kaleme alınmıştır. Dr.A. L.Visher tarafından yazılan “Hayatın İkinci Yarısında Dostluk”⁷⁰⁸ adlı yazının ana düşüncesi insanın toplum içinde yaşamak için yaratılmış bir varlık olduğudur. Dolayısıyla insan hayatının her devresinde dostlara ve dostluklara ihtiyaç duyar. Fakat yazarın hayatın ikinci yarısı diye nitelendirdiği yaşlılık çağındaki dostluklar daha kıymetlidir. Çünkü yalnızlık tehlikesi insan yaşlandıkça artar. Yazara göre insan yaşlılık çağında mutsuzluğa düşmemek ve hayattaki verimliliğini sürdürebilmek için dostluklarını korumasını bilmelidir. Arkadaş bulmak ve yeni ahbaplıklar inşa etmekse insan hayatının her çağında mümkündür.

Derginin beşinci sayısındaki “Bahara Girerken”⁷⁰⁹ adlı yazısında Vedat Nedim Tör, her yıl tekrar gelen bahar mevsiminin tabiatta yarattığı yeniden doğuşa atıfta bulunarak insanların hiçbir zaman yaşama enerjisini ve sevincini kaybetmemesi gerektiğini vurgular.

Derginin altıncı sayısında kadınlarla erkeklerin lisan kullanımıyla ilgili “Kadınlarla Erkeklerle Göre Kelimelerin Mânâları”⁷¹⁰ bir yazı vardır. *La Femme* dergisinden alıntılanan bu imzasız yazıya göre kadınlar ve erkekler aynı lisanı konuşsalar bile kullandıkları kelimelerin ve kurdukları cümlelerin gerçek anlamları birbirinden çoğunlukla farklıdır. Çünkü kadının ve erkeğin hayat ve dünya algılarında köklü ve değişmez farklılıklar vardır. Yazıya göre kelimelerin gerçek anlamını bir bakıma o kelimeyi kullanan cinsiyet belirler.

Aynı sayıdaki “İnsanları Tanıyalım”⁷¹¹ başlıklı yazı ise insanların fizyolojik yapısıyla hayattaki başarıları ve karakter özellikleri arasındaki ilişkiyi inceler. Yazı, insanların vücut yapılarının onların karakterleriyle ilgili oluşturduğu önyargılar ve doğru ve yanlış bilgiler hakkında okuyucularını aydınlatmayı amaçlar.

⁷⁰⁷ Rado, a.g.e.,s.24.

⁷⁰⁸ A.L.Visher, “Hayatın İkinci Yarısında Dostluk”,çev. Burhan Arpad, **Aile Dergisi**, S.4, İstanbul, 1948,ss.52-53.

⁷⁰⁹ Tör, “Bahara Girerken”, **Aile Dergisi**, S.5,İstanbul,1948, s.1.

⁷¹⁰ İmzasız, “Kadınlarla Erkeklerle Göre Kelimelerin Mânâları”,çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**,S.6, İstanbul,1948, ss.44-45.

⁷¹¹ imzasız, “İnsanları Tanıyalım”,çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.6, İstanbul, 1948,ss.52-53.

Derginin yedinci sayısında “Fikirler”⁷¹² adında bir bölüm vardır. Bu yazı, İtalyan yazar, gazeteci ve romancı Giovanni Papini’ye ait fikirlerden yapılan iki sayfalık bir seçkiden ibarettir.

Vedat Nedim Tör, aynı sayıdaki “İdealist İnsan”⁷¹³ adlı yazısında bir idealist insan tarifi yapar ve idealist insanların ne şartlarda yetişip mayasını bulduğunu kendi anlayışına göre açıklar. Tör’e göre idealist olmak bir yaratılış meselesi değil; bir cemiyet meselesidir. İdealist olmak insanlara doğuştan verilmiş bir armağan değildir. Kişinin toplum içinde kendisini konumlandırış biçimi, kendi kendisine verdiği terbiye ve dünyaya dair hayal ve beklentileri onu idealist yapar.

Milletler ve insanlık idealist insanlar sayesinde gelişir ve daha iyiye doğru giderler. İnsanlığı ayakta tutan da, daha iyi ve daha mutlu bir dünyaya götüren de idealist insanlardır. Bu bakımdan insanlık idealist insanlara muhtaçtır, mahkûmdur. Tör’e göre insanların idealist olması için gereken ruh terbiyesi de ancak sanatla verilebilir. Ruh terbiyesinden mahrum toplumlarda yüksek ideallerle donatılmış insanlar yetişmez:

“ Bir nevi ruh felci diyebileceğimiz bu illetten korunmanın tek yolu sanat terbiyesidir. Çünkü ruh, yüksek manevi değerler uğrunda heyecanlanmak kabiliyetini ancak sanat terbiyesi sayesinde kazanabilir”⁷¹⁴.”

Yine bu sayıda “İhtiyarlık Ne Zaman Başlar”⁷¹⁵ adlı yazıda insan hayatı verimlilik bakımından çeşitli evrelere ayrılarak ihtiyarlığını gerçek anlamıyla ne zaman başladığı tartışılır. İnsanların hayattaki fonksiyonları zamana ve şartlara göre değişebildiği gibi yaşları aynı insanların tamamen aynı verimlilikte yahut verimsizlikte olması da beklenemez. Yazıya göre yaşı ilerleyen insan değil kabiliyetleri gerileyen insan ihtiyarlamaktadır.

Derginin sekizinci sayısında *Reader’s Digest* dergisinden alıntılanmış “Halka Hizmet Örneği”⁷¹⁶ adında bir yazı vardır. Yazıda anlatıldığına göre Salvatore Cascavilla, New York şehrinde şehir içi otobüs şoförlüğü yapan orta yaşlı bir adamdır. New York’a İtalya’dan yirmi beş sene önce göç etmiştir. Salvatore Cascavilla dünyanın en meşhur şoförüdür. Çünkü her gün otobüsüne binen yüzlerce insana nezaket, sabır ve güleryüzlü muamele eder. İşine, okuluna veya başka yerlere yetişmekten başka bir derdi olmayan telaşlı ve stres yüklü insanları nezaketiyle ve güleryüzlü metanetiyle teskin eder. Otobüsüne binen en aksi insanlar bile onun bu nezaketi sayesinde hiç değilse otobüs yolculuğunu boyunca iyi insanlar olurlar.

⁷¹² Giovanni Papini, Fikirler, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.7, İstanbul, 1948, ss.15-16.

⁷¹³ Tör, “İdealist İnsan”, **Aile Dergisi**, S.7, İstanbul, 1948, s.16.

⁷¹⁴ Tör, a.g.e., s.16.

⁷¹⁵ İmzasız, “İhtiyarlık Ne Zaman Başlar”, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.7, İstanbul, 1948, ss.27-28.

⁷¹⁶ İmzasız, “Halka Hizmet Örneği”, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.8, İstanbul, 1949, ss.54-55.

Salvatore yolcularıyla konuşurken ağzından “lütfen” ve “teşekkür ederim” sözlerini düşürmez. Yolculuk süresince neşesini üzerinden hiç eksik etmez. Onun bu pozitif hâlet-i rûhiyesi sürekli bir yerden bir yere koşturan ve stresli bir şehirde yaşayan yolculara da sirayet eder ve otobüsündeki yolcular adeta bir şehir gezintisine çıkmış gibi ferahlarlar. Salvatore’nin büyük bir istikrarla sürdürdüğü bu meslekî tavır ve davranış biçimleri yazıya göre mükemmel bir halk hizmeti örneğidir.

Derginin dokuzuncu sayısındaki “ Türkiye’de Kültür Hareketleri”⁷¹⁷ başlıklı yazısında Amerikalı tarihçi Bernard Lewis Türkiye’nin Batılılaşma macerasını kültürel perspektiften ele almıştır. Türkler’in Tanzimat Fermanı’nın ilanıyla hız kazanan Batılılaşma sürecinin dil, edebiyat ve bilim boyutlarını kısaca izah eden yazar, Türkler’ in bu tarihî seyir içinde eriştiği entelektüel kapasite hakkında değerlendirmelerde bulunmuştur.

Lewis’e göre Tanzimat edipleri bilhassa Fransız edebiyatını örnek alarak yeni bir edebiyat yaratmaya çalışmışlar fakat iyi sonuçlar elde edememişlerdir. Fakat XX. yüzyılın ilk çeyreği ve Cumhuriyet döneminde Türk şiiri Ahmet Haşim ve Yahya Kemal gibi iki usta şair yetiştirmeyi başarmıştır. Lewis’e göre roman konusunda da Türkler Ömer Seyfettin ve Refik Halit gibi yazarların açtığı yol sayesinde dikkate değer eserler yazmaya başlamıştır. Lewis’e göre Latin yazısı Türkçeyi ifade etme konusunda Arap yazısına göre daha kullanışlıdır. Bu bakımdan harf inkılabının yapılması doğrudur. Ancak Lewis, bin yıllık bir edebiyat mazisi olan İslâmî dönem Türkçesinin sadeleştirme gerekçesiyle gelişigüzel budanmasının doğru olmayabileceği kanaatindedir:

*“Binlerce yıllık bir kültürel gelişmenin husule getirmiş olduğu ve sağlam bir ağaç gölgesindeki tabakalar gibi lisanı zenginleştiren, koruyan terakümleri kesip atmak basit bir iş değildir; lisanı saflaştırmak hususundaki gayret neticesinde lisanın fakir düşmek tehlikesi de vardır. Mamefih bu, Türk edebiyatını yaratanların zevk-i selimine, hiss-i selimine bırakılabilecek bir meseledir.”*⁷¹⁸

Aynı sayıda “İyi Konuşmak Sanatı”⁷¹⁹ adında bir yazı yayımlanmıştır. Bu yazıda konuşmaları dinlenip umursanan hoş sohbet bir insan olmak için uyulması gereken temel konuşma ve sohbet kurallarından bahsedilir. Buna göre aşağıdaki tavsiyelere uyan bir insanın sohbeti sevilir ve söylediği sözler memnuniyetle dinlenir:

İnsan sadece kendinden bahsetmemeli, karşısındakine de konuşma fırsatı vermeli, karşısındakinin fikrini derhal yıkmaya çalışmamalı, birdenbire mevzu değiştirmemeli, karşısındaki insanı ilgiyle dinlemeli, ne pahasına olursa olsun görüşlerinde ısrar etmeli, yıkıcı

⁷¹⁷ Bernard Lewis, “Türkiye’de Kültür Hareketleri”, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.9, İstanbul, 1949, ss.33-36.

⁷¹⁸ Lewis, a.g.e., s.35.

⁷¹⁹ İmzasız, “İyi Konuşmak Sanatı”, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.9, İstanbul, 1949, ss.59-60.

konuşmalardan sakınmalı ve yarıda kalan bahislere geri dönme fırsatlarını kaçırmamalı, bilgi ve tecrübeye dayalı ve açık bir lisanla konuşmaya çalışmalıdır. Dergiye göre bu tavsiyelere uyan insanların sözleri ve sohbeti daha yüksek bir rağbetle dinlenir.

Şevket Rado derginin onuncu sayısında yazarlıkla ilgili “Aziz Tembellik”⁷²⁰ adında bir yazı yazar. Bu kısa yazı Fransız siyasî düşünür ve yazar Benjamin Constant’ın *Kırmızı Defter* adlı kitabında anlattığı bir hatırayla ilgilidir. Constant, anlattığı hatırasına göre zamanında bir kitap okumuş ve bu kitaptaki görüşlere hayran kalarak bu görüşleri savunan başka bir kitap yazmak istemiştir. Ancak Constant’ın tembelliği tutmuştur ve yazmak istediği bu kitaba hiçbir zaman başlamamıştır.

Sonraları Constant’ın siyasî görüşleri değişmiştir ve okuduğu o kitaptaki görüşleri artık desteklemez olmuştur. Dolayısıyla Constant, o kitaptaki görüşleri desteklemek için yazacağı kitaba başlamakta gösterdiği tembelliğe artık müteşekkindir. Çünkü o tembellik onu sonradan pişman olacağı bir kitabı yazmaktan kurtarmıştır. Şevket Rado, yazısında genç aydınlar için de böyle bir tembellik temenni eder.

Aynı sayıda *Your Life* dergisinden alınmış “Fikirlerinizi Başkalarına Kabul Ettirmek İstiyorsanız”⁷²¹ adında bir yazı vardır. Yazıya göre insanlar umumiyetle yeni fikirlere karşı direnç gösterirler ve onları tepkiyle karşılarlar. İnsanlara göre başkalarının fikirlerini kabul etmek ve kabul ettiğini beyan etmek bir bakıma kişiliğinden taviz vermektir. Yazı bu konuyu işler ve insanlara fikirlerin kabul ettirilebilmesi için üç yol önerir. Birinci yolda nazik bir dille karşıdaki insanın fikri benimsenmiş gibi yapılıp ve aşılacak istenen fikirler benimsermiş gibi yapılan karşıt fikirlerin içine yerleştirilir. Böylece insanları fikrî taraftarlığını kazanmak kolaylaşır. İkinci yolda kabul ettirmek istenen fikrin zıddı ortaya atılarak onun kötülüğü açıklanmaya çalışılır. Üçüncü yolda ise fikri dayatmadan stratejik ve akıllıca sorular sorulur ve insanlar sorulan bu stratejik sorular vasıtasıyla istenilen fikirleri savunmak durumunda bırakılır.

İngiliz Genelkurmay Başkanı General Slim’in *Aile* dergisinin on birinci sayısında “Hürriyet ve Disiplin”⁷²² adlı bir yazısı yayımlanır. Bu yazının alıntı bir yazı olup olmadığına dair dergide bir bilgi yoktur. General Slim, yazısında disiplin ve hürriyet kavramlarıyla ilgili görüşlerini açıklar ve özetle disiplinsiz bir toplumda bütün düzenin bozulacağını savunur. General Slim’e göre hürriyet, karşılığında hiçbir şey vermeden elde edilebilecek bir nimet

⁷²⁰ Rado, “Aziz Tembellik”, **Aile Dergisi**, S.10, İstanbul, 1949, s.15.

⁷²¹ İmzasız, “Fikirlerinizi Başkalarına Kabul Ettirmek İstiyorsanız”, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.10, İstanbul, 1949, s.24.

⁷²² William Slim, “Hürriyet ve Disiplin”, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.10, İstanbul, 1949, s.20-21

değildir. İnsanlar hür bir şekilde yaşamak ve hürriyetlerini korumak istiyorlarsa disiplin ilkelerini hayatlarından çıkarmamaya mecburdurlar.

Derginin on ikinci sayısında Vedat Nedim Tör'ün "Üç Kıymet"⁷²³ adlı bir yazısı vardır. Vedat Nedim Tör bu yazıda, gitgide yaşlandığını belirtmiş ve yaşı ilerledikçe şu üç şeyin kıymetini daha iyi anladığını dile getirmiştir: dostlar, sağlık, güzelliğe dayanan sanat.

Yazıya göre insan yaşlandıkça dostları azalır ve gitgide artan bir yalnızlığın içine düşer. Bu yüzden yaşlılıkta sahip olunan tek bir gerçek dost dahi çok kıymetlidir. Yine insan yaşlandıkça sağlığı bozulmaya başlar, vücudunun ve organlarının işleyişindeki düzen bozulur. Bu sebeple insan yaşlanınca sağlığının kıymetini daha iyi anlar. Son olarak güzele ve estetiğe dayanan sanat eserleri insanın ruhunu doyuran kıymetlerdir ve yazar, yaşlandıkça bunların değerini daha iyi anladığını belirtir.

Yine on ikinci sayıdaki "Öfke İle Kalkan Zıyanla Oturur"⁷²⁴ adlı bir yazı vardır. Bu yazı hiddetin psikolojik ve fizyolojik temellerini ele alarak hiddet analizi ve kontrolü üzerine tavsiyelerde bulunur. Hiddeti içe atmak da kontrolsüz bir şekilde dışarı yansıtmak da kişinin zararlıdır. Yazıya göre birincisi fizyolojik hastalıklara ikincisi sosyal çevrenin tahribatına sebep olabilir. Bu yüzden insanlar hiddetlerini kontrol etmeyi öğrenmelidirler.

On ikinci sayıdaki bir diğer sosyal içerikli yazı olan "Nasıl Enteresan Olursunuz?"⁷²⁵ adlı yazı Marijorie H.Mighell imzasını taşır. Bu yazıda tüm insanların ve tüm zamanların en büyük heveslerinden ve amaçlarından biri olan "dikkat çekmenin" nasıl başarılacağı üzerine tavsiyelerde bulunulur. Yazıya göre enteresan olmanın belirli birtakım şartları vardır ve bu şartlara uymayan insanlar enteresan olmak bir yana can sıkıcı ve soğuk bulunurlar. Bir insan ilgi çekici olmak istiyorsa evvela çevresine ilgi duymalıdır. Yazıya göre hiçbir şeye ilgi duymayan insana hiç kimse ilgi duymaz. Yazı enteresan olmak konusunda çok ayrıntılı tavsiyelerde bulunacak uzunlukta değildir ve çevreye ve insanlara ilgi duymak dışında önerdiği tek şey bir hobi sahibi olmaktır.

Bu sayıda ayrıca *Sucess Today* dergisinden alınmış "Başarının 4 Sırrı"⁷²⁶ adında bir yazı vardır. Yazı hayatta başarılı olmak için dört temel kural ortaya koyar ve bu kurallar hakkında ayrıntılı değerlendirmelerde bulunur. Yazıya göre hayatta başarılı olmak için dört temel kural şudur:

- 1- Lüzumsuz zahmetlerden kurtulmak
- 2- Zararı Faydaya Çevirmek

⁷²³ Tör, "Üç Kıymet", **Aile Dergisi**, S.12,İstanbul, 1950, s.3.

⁷²⁴ İmzasız, "Öfke İle Kalkan Zararla Oturur", çev. Şehbal Erdeniz,**Aile Dergisi**, S.12, İstanbul,1950, ss.41-43.

⁷²⁵ Marijorie H.Mighell,"Nasıl Enteresan Olursunuz?", çev. Seza Göksel, **Aile Dergisi**, S.12,İstanbul,1950,ss.70-

71.

⁷²⁶ İmzasız, "Başarının 4 Sırrı", çev. Meliha Z. Yenerden, **Aile Dergisi**, S.12,İstanbul,1950,ss.75-78.

3- Hareketlerimizi değişen hadiselere göre ayarlamak.

4- Kendi benliğimizi tanıyıp inkişaf ettirmek

Bu sayıdaki son sosyal içerikli yazı olan “Kendi El Yazınız Şahsiyetinizin Aynasıdır”⁷²⁷ adlı yazı ise insanların el yazısından yola çıkararak kişilik özellikleriyle ilgili ipuçlarına ulaşmakla ilgilidir. Yazıya göre el yazıları kişilik özellikleriyle ilgili çok güçlü işaretle ve ipuçları barındırır⁷²⁸.

Derginin on ünc sayısında Şevket Rado’nun “Muamma”⁷²⁹ adlı bir yazısı vardır. Şevket Rado bu kısa yazısında çocukların arabalara ve oyuncak makinelere çocukluklarında çok yoğun ilgi duyduğunu söyler. Ancak makinelere ve oyuncak arabalara bu kadar düşkün olan çocuklar büyüdüklerinde aynı ilgiyi srdrmezler. Oysa aynı ilgi yetişkinlikte de devam etse bu çocuklar birer mucit yahut büyük girişimci olabilir. Fakat ocukken oyuncak arabalara, oyuncak makinelere ilgi duyan çocukların pek çoğu büyüyünce sadece memur olmak isterler. Bu da ülkemizde ciddi bir girişimci ve yarayışlı insan açığı oluşturur.

On ünc sayıda Haluk Şahsuvaroğlu’nun on dokuzuncu yüzyıldaki Boğaziçi gezintilerini anlattığı “On Dokuzuncu Asırda Boğaziçi Gezintileri”⁷³⁰ adlı bir yazısı vardır. Yazar bu yazısında on dokuzuncu yüzyılda İstanbul Boğazı’ndaki gezintilerin tarihi seyri hakkında bilgiler verir.

Yazıya göre İstanbul halkının ve padişah ve evresinin Boğaziçi gezintileri birbirlerinden farklı alışkanlıklara, âdetlere ve kurallara tabidir. Padişah Boğaziçi gezintisine çıktığı zaman halk saklanır. Sonra II. Mahmut bu âdeti kaldırmıştır. Boğaziçi’nde gezinti yapılan deniz araçlarına, talika, kuo, kâtip odası, hinto gibi adlar verilir. Yüzyılın ortalarından itibaren buharlı vapurlar da bu gezintilerde kullanılmaya başlanmıştır. Türk kadınları istedikleri zaman istedikleri yere gezintiye gidemezler ve yüzyıl boyunca birtakım yasaklama ve kısıtlamalara maruz kalmışlardır. Bu kısıtlamalar yüzyıl içinde gazeteler vasıtasıyla halka duyurulur ve yasalara uymayan kadınların görevli memurlar tarafından yasalara uymaya zorlanacağı belirtilir.

Yazıya göre Boğaziçi gezintileri on dokuzuncu yüzyıl boyunca halkın en büyük eğlencelerinden biridir. Fakat II. Abdülhamit tahta çıktıktan sonra konulan birtakım yasaklarla Boğaz’ın eski hayatı ve mesirelerin canlılığı yavaş yavaş kaybolup gitmiştir.

⁷²⁷ imzasız, Kendi El Yazınız Şahsiyetinizin Aynasıdır, ev. Arif Derebeyoğlu, S.12, **Aile Dergisi**, İstanbul, 1950, ss.81-83.

⁷²⁸ El yazısından yola çıkararak kişilik analizi yapmaya çalışan ilgi alanına “grafoloji” denir. (Grapho+logy=grafoloji/yazı bilim). Grafoloji el yazılarının eşsiz ve taklit edilemez olduğu inancından hareketle insanların el yazılarını inceleyerek onların kişilik özellikleri hakkında ipuçları elde etmeye çalışır.

⁷²⁹ Rado, “Muamma”, **Aile Dergisi**, S.13, İstanbul, 1950, s.15.

⁷³⁰ Haluk Şahsuvaroğlu, “On Dokuzuncu Asırda Boğaziçi Gezintileri”, **Aile Dergisi**, S.13, İstanbul, 1950, ss.37-39.

Derginin on dördüncü sayısında Vedat Nedim Tör, Türkiye’deki çirkin yapılaşmaya dikkat çektiği “Bir Yapı Polisi İstiyoruz” adında bir yazı kaleme almıştır⁷³¹. Tör, bu yazısında Türkiye’deki şehirlerin hızla çirkinleştiğini belirterek bu çirkinleşmenin önüne geçmek için bir yapı polisi kurulmasını teklif etmektedir. Yapı polisi yüksek sanat, zevk ve ihtisas erbabından olacak ve Türk şehirlerini tarihi zarafetinden hızla koparan çirkinleşme sürecine karşı yasal yaptırımlar uygulayacaktır.

Yine bu sayıda Ata Tokgöz imzalı “Korktuğum”⁷³² isimli bir yazı vardır. Kişisel korkulardan yola çıkılarak birtakım sosyal yargılara varılan bu yazısında yazar, hayatını bağladığı tutku ve heyecanların bir gün anlamlarını kaybetmesinden korktuğunu anlatır.

Bir insanı hayata bağlayan sevgileri, hayalleri, heyecanları ve beklentileridir. İnsan bazı şeylere kıymet vererek, bazı şeyleri severek ve bazı şeyleri arzularak hayata bağlanır ve yaşamasının devam etmesini sağlayacak manevi enerjiyi bulur. Fakat eğer bir gün insan dünyadaki hiçbir şeyde bir kıymet ve bir tılsım bulmaz olursa o zaman hayat katlanılması gereken bir angarya ve taşınması gereken bir yük görülmeye başlanır. Ve hayatta her zaman kıymetlerin gözden düşmesi ihtimali vardır.

Bu sayıda yaşlanmanın insanın psikolojisinde neden olduğu değişimler üzerine “Şu Hayat Ne Tuhaf”⁷³³ adında bir yazı da vardır. Yazarı belirtilmeyen bu alıntı yazıda insanın yaşlandıkça dünyayı algılayışındaki değişimlerden bahsedilir. Yazıya göre insan yaşlandıkça fiziksel görünümünün yanı sıra dünya algısı ve dünya işlerindeki konumu da değişir. İnsanlara bakışındaki tutkunun ve heyecanın yerini tahammülsüzlük ve kötümserlik alır. Mevsimler ve yemekler kişi üzerinde daha olumsuz etkiler yaratmaya başlar. İnsanda her şeyden şikâyet etme eğilimi ortaya çıkar. Oysa insanlar gençliklerinde hiç de böyle değildir. Yazara göre hem fiziksel olarak yıpranmışlık hem de ruhsal olarak doyuma ulaşmışlık hali yaşlılıkta insanı edilgen bir karamsarlığa sürükler.

Aynı sayıdaki “24 Saatinizi Yaşamayı Biliyor musunuz?”⁷³⁴ adlı yazıda ise her günün çok kıymetli olduğu belirtilerek günleri verimli ve hoş bir şekilde geçirmenin temel prensibinin acele etmemek olduğu vurgulanır. Yazıya göre insan her saniyesinde bir şeylere koşturmak yerine kendi şahsiyet özelliklerini tespit etmeli ve hayatı sürekli bir şeylerden kaçır gibi veya bir yerlere koşturur gibi yaşamamalıdır.

⁷³¹ Tör, “Bir Yapı Polisi İstiyoruz”, **Aile Dergisi**, S.14, İstanbul, 1950, s.12.

⁷³² Ata Tokgöz, “Korktuğum”, **Aile Dergisi**, S.14, İstanbul, 1950, s.28.

⁷³³ İmzasız, “Şu Hayat Ne Tuhaf”, çev. Şehbal Erdeniz, **Aile Dergisi**, S.14, İstanbul, 1950, s.47.

⁷³⁴ Margaret Blair Johnstone, “24 Saatinizi Yaşamayı Biliyor musunuz?”, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.14, İstanbul, 1950, ss.81-82.

Derginin on beşinci sayısında Sokrates'in karısı Ksantip'le ilgili "Sokrat'ın Karısı Ksantip"⁷³⁵ bir yazı vardır. Bu yazı ünlü filozof Sokrates'in karısı Ksantip'le ilgili hikâyeye ve söylentilerle ilgilidir. Ksantip'le ilgili anlatılan hikâyelere göre o, kocası Sokrates'e hayatı zindan etmiş şirret ve geçimsiz bir kadındır. Oysa onunla ilgili menfi hikâyelerin çoğu Laertli Diojen tarafından uydurulmuştur ve gerçekle uzaktan yakından ilgisi yoktur. Ancak Ksantip'le çoğu uydurma yahut abartı mahsulü olan bu menfi hikâyeler bütün dünyada kabul görmekte ve gerçekmiş gibi kabul edilmektedir.

Aynı sayıda "Aleyhte Bulunmak Sanatı"⁷³⁶ adında bir yazı da vardır. Eski bir Çin yazısı olduğu belirtilen fakat yazının kaynağı hakkında daha fazla ayrıntı verilmeyen bu yazıda kişilere hasımlarıyla kavga ederken izlemeleri gereken strateji konusunda tavsiyelerde bulunulur. Burada kast edilen düşmanları yüzlerine karşı kötülerken veya onları toplum içinde küçük düşürmeye çalışırken izlenmesi gereken yol ve yöntemlerdir. Yazıya göre kişi aynı anda birden fazla kişiyle kavga etmemeli, bir kişiyi kötülerken bağırmmamalı ve kendinden emin bir ses tonuyla konuşmalı ve düşmanlarını kendisinde de bulunan bir kusur üzerinden karalamamalıdır. Yazıya göre düşman kabul edilen kişilerle psikolojik ve sosyal bir mücadeleye girişmek bir sanattır. Büyük bir dikkat ve sağlam bir strateji ister.

Derginin on altıncı sayısında misafirliklerin veda faslıyla ilgili "Veda Etmek de Bir Sanattır"⁷³⁷ adında bir yazı vardır. Bu yazıda bir misafirliğin sonunda ev sahibiyile vedalaşmanın adab-ı muaşeretini üzerine tavsiyelerde bulunulur. Misafirliğin en zor kısımlarından biri vedalaşma faslıdır ve hem ev sahibi hem de misafir için sıkıntılı dakikaların ortaya çıkmasına neden olur. Yazıda tadında bir misafirlik için ve misafirliğin sıkıntısızca sonlandırılması için tüyolar verilir.

Derginin yine on altıncı sayısında "Bir Fantezi Kadın Dili"⁷³⁸ adlı yazıda kadınların günlük hayatta kullandıkları lisan ve sıklıkla başvurdukları kelime ve ifadelerden yola çıkılarak kadınlarla ilgili birtakım yargılara ulaşılr.

Aynı sayıda "Yapılan Son Araştırmalara Göre İlim ve Aşk"⁷³⁹ adlı bir yazı da vardır. Bu yazıda çeşitli düşünür ve bilim adamlarının aşk hakkındaki görüş ve tahlilleri yer alır. Yazıda ruhsal bakımdan hasta olan bazı kişilere sevgi tedavisinin uygulandığı ve olumlu sonuçlar alındığı belirtilir. Yazıya göre gerçek anlamıyla aşkın ve sevginin inşa ettiği bir toplum daha sağlıklı ve mutlu olacaktır. Ve kişi başkalarını sevmeyi öğrenmek istiyorsa işe

⁷³⁵İmzasız, "Sokrat'ın Karısı Ksantip", , çev. Haldun Taner, **Aile Dergisi**, S.15, İstanbul, 1950, ss.29-30.

⁷³⁶İmzasız, "Aleyhte Bulunmak Sanatı", Eski Bir Çin Yazısı, **Aile Dergisi**, S.15, İstanbul, 1950, ss.89-90.

⁷³⁷İmzasız, Veda Etmek de Bir Sanattır, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.16, İstanbul, 1951, s.22.

⁷³⁸Christopher Morley, "Bir Fantezi Kadın Dili", çev. Arif Derebeyoğlu, **Aile Dergisi**, S.16, İstanbul, 1951, ss.26-28.

⁷³⁹İmzasız, "Yapılan Son Araştırmalara Göre İlim ve Aşk", çeviren belirtilmemiş, S.16, **Aile Dergisi**, İstanbul, 1951, ss.29-31.

evvela kendisini sevmekle başlamalıdır. Çünkü kendisinden nefret eden bir kişi başkalarını da sevmeyebilir. Yine bu sayıda yaptığı çevirilerle *Aile* dergisinde sıklıkla yer alan Şehbal Erdeniz'in "Yaşama Aşkı"⁷⁴⁰ adlı bir yazısı vardır. Bu yazıda Şehbal Erdeniz, insanların yaşamak için kutsal veya önemli addettikleri bir gayeye tutunması gerektiğini anlatır. Yazara göre insan en genç zamanlarından ölüncüye kadar bir amaç ve bir hayal uğruna yaşmalıdır ki hayatın en büyük manevi enerjisi olan yaşama aşkına ancak bu şekilde kavuşulabilir.

Bu sayıda cinsiyetlere göre düşünme biçimleri üzerine kaleme alınmış "Kadın Gibi mi Erkek Gibi mi Düşünüyorsunuz?"⁷⁴¹ adlı bir yazı da vardır. Bu yazı Stanford Üniversitesi'nden Dr. Lewis Terman ve Yale Üniversitesi'nden Dr.Catharine Cox Miles'in yaptığı Cinsiyet ve Şahsiyet adlı araştırma hakkında bilgi verir. Bu araştırma belirli kelimelere veya birtakım kavramlara insanların verdiği tepkilerden yola çıkarak onlardaki baskın sosyal cinsiyeti ortaya çıkarmayı amaçlar. Diğer bir deyişle bu araştırma erkeklik-kadınlık belirtilerini veya E.K. emsalini tespiti yapar.

Yine bu sayıda "Yeni Mektep"⁷⁴² adlı eğitim-öğretimle ilgili bir yazı vardır. Bu yazıda ABD'nin New York şehrinin bir banliyösündeki bir okulda uygulanan eğitim yöntemlerinden bahsedilir. Bu okulda mevcut öğretmenlerin yanı sıra herhangi bir konunun uzmanları okula gelip öğrencilere ders verebilmektedir. Mesela mesleklerinin erbabı olan marangozlar, muslukçular ve çiftçiler. Bundan da öte herhangi bir konuda uzman olduğu tescil edilmiş kişiler sosyal veya mesleki unvanlarına bakılmaksızın uzman oldukları konuda gelip okulda öğrencilere ders vermektedir ve bu eğitim başarısı bakımından oldukça verimli sonuçlar doğurmaktadır.

Derginin on yedinci sayısında şans kavramıyla ilgili "Talih Diyip Geçmeyiniz"⁷⁴³ adlı bir yazı vardır. İnsanlar hayatlarının pek çok merhalesinde şans kavramından bahseder ve olayları şansa bağlama eğilimi içinde yaşarlar. Oysa bu yazıya göre çok istisnai durumlar hariç şans kavramı insanın kendi yapıp etmelerine bağlıdır. İnsan şansını kendisi yaratır.

Yazıya göre insanın şansını, kendine duyduğu güvene, sahip olduğu cesarete, yaşamı içinde edindiği bilgilere ve cesaretine bağlıdır. Tüm bu faktörlere yüksek derecede sahip olanların talihsiz olması son derece istisnai bir durumdur. Şans yahut talih kavramı sadece piyango çekilişleri veya tanınmayan akrabalarından miras kalması gibi durumlarda geçerlidir yazıya göre ki bu durumlar da yine pek nadir görülen istisnai durumlardandır.

⁷⁴⁰Şehbal Erdeniz, "Yaşama Aşkı", *Aile Dergisi*, S.16, İstanbul, 1951, s.59.

⁷⁴¹Jock Harrison Pollack, "Kadın Gibi mi Erkek Gibi mi Düşünüyorsunuz?", çeviren belirtilmemiş, *Aile Dergisi*, S.16, İstanbul, 1951, ss.74-77.

⁷⁴²İmzasız, "Yeni Mektep", çeviren belirtilmemiş, S.16, *Aile Dergisi*, İstanbul, 1951, ss.86-87.

⁷⁴³İmzasız, "Talih Diyip Geçmeyiniz", çeviren belirtilmemiş, S.17, *Aile Dergisi*, İstanbul, 1951, ss.84-86.

Bu sayıda Manş Denizi'ndeki Sark adasında bulunan bir hapisane üzerine "Dünyanın En Tenha Hapishanesi"⁷⁴⁴ adında bir yazı da yayımlanmıştır. Yazıya göre bu hapisane dünyanın en تنها hapishanesidir. Manş Denizi'ndeki Sark adasında bulunan doksan dört yıllık bu hapishaneye bu süre içinde sadece beş mahkûm konulmuştur. Bu mahkûmlardan ikisi fazla içki içip sarhoş oldukları için birer gün, birisi güzel bir kıza laf attığı için iki gün, hırsızlık suçundan mahkûm olan bir kız da yirmi dört saat hapisanede kalmıştır. Son suçlu ise cinayet zannıyla tutuklanmıştır ki yazıda belirtilene göre ada tarihinde bu bir ilktir. Adanın yerel mahkemesi yerli bir adamı öldürmekten hapse konan cinayet zanlısını bir gün sonra memleketi İngiltere'ye dönmek üzere adayı terk etmekle cezalandırmıştır. Ve "dünyanın en تنها hapishanesi" yine bomboş kalmıştır. Yazıda belirtildiğine göre Sark adasında silahlı bir polis gücü bile yoktur. Çünkü buna ihtiyaç yoktur. Yine bu sayıda geleneksel Japon kadınlarının hayatlarıyla ilgili Dünyanın "En Bahtsız Kadınları Japon Kadınlarıdır"⁷⁴⁵ adında bir yazı vardır. Bu yazı geleneksel Japon kadınlarının ev içinde ve kocaları karşısında uymak zorunda oldukları kurallar nedeniyle yaşadıkları çileli hayatı anlatır. Eski Japon törelerine uygun bir şekilde yaşayan ailelerde baskın bir ataerkillik söz konusudur ve Japon kadınları kocalarına hürmet göstermek konusunda oldukça sıkı geleneksel kurallara tabidirler. Geleneksel Japon kadınları için iki yol vardır: ya evlenmek ya da gejša olmak. Evli bir Japon kadının başka hiçbir kanuni hakkı yoktur. Kocasını istediği zaman onu boşayabilir. Kocasını sürekli ayakta karşılamak zorundadır. O izin vermeden divan yahut sedir gibi yerlere oturamaz. Kocasının yanında kuru tahta üstünde oturmak zorundadır. Kadınlar kocalarının ev içinde her türlü işini görmeye mecburdur. Çocuklar kanuni olarak babaya aittir ve annenin hiçbir hakkı yoktur. Ev içinde tartışmasız olarak erkeğin hükümdarlığı ve efendiliği vardır. Kadın erkeğin kölesi olmakla mükelleftir.

Yazıda Japon kadınlarının kocaları karşısındaki geleneksel mahkûmiyeti ve kölelik statüsüyle ilgili oldukça çarpıcı bilgiler vardır:

*"Genç bir Japon erkeği kadına, hatta çantasını mantosunu tutmak gibi en ufak bir ihtimam göstermekle şerefine leke sürmüş olur... Japon cemiyetinde kadının vazifesi yalnızca hizmet etmek ve doğurmaktır. Öte yandan kadın, doğururken bil serbest değildir: ne anesteziye ne de doğum sancılarının verdiği ıstırapı göstermesine müsaade edilir."*⁷⁴⁶

Yazıda Japon kadınları için oldukça karamsar bir tablo çizilmiştir. Yazıya göre onların çileli ve ıstırap dolu hayatlarından kurtulmasının tek yolu intihar etmeleridir ki onu da

⁷⁴⁴ İmzasız, "Dünyanın En Tenha Hapishanesi", **Aile Dergisi**, S.17, İstanbul, 1951, s.73.

⁷⁴⁵ Helene Mosicki, "Dünyanın En Bahtsız Kadınları Japon Kadınlarıdır" çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.17, İstanbul, 1951, ss.29-31.

⁷⁴⁶ Moscicki, a.g.e., s.30-31.

başlarına buyruk yapamazlar. Bir Japon kadını intihar edecekse ya suya ya da yanardağa atlamalıdır. Harakiri yaparak intihar etmeye Japon kadınları layık değildir.

Aile dergisinde zaman zaman insanlarla etkili iletişim kurabilmek ve toplumun sempatiyle baktığı bir insan olabilmek için öneri mahiyeti taşıyan alıntı yazılar yayımlanmıştır. Derginin on yedinci sayısında yayımlanan “Acaba Mizaha Kabiliyetiniz Var Mı?”⁷⁴⁷ adlı yazı da böyle bir yazıdır. Bu yazıda, insanların mizah kabiliyeti ve algısıyla ilgili birtakım sorulara verilen bilimsel cevaplar okuyuculara aktarılır. Esprili bir kişi olmanın toplum içindeki değeri ve toplumun esprili insan parametreleriyle ilgili çeşitli bilim adamlarının yaptığı araştırmalar hakkında bilgi verilir.

Derginin bu sayısında etkili konuşma ve iletişim üzerine “Amerikalılar Radyoda Nasıl Konuşurlar?”⁷⁴⁸ adında R.Potter imzalı bir yazı vardır. Bir radyo programcısı olan yazar, bu yazısında düzgün ve etkili konuşmayı nasıl öğrendiğini anlatır. Radyoda program yapmaya başlamadan önce yazar birtakım profesyonel kişilerden anlaşılır ve etkileyici konuşmak üzerine birtakım eğitimler almış ve bu eğitimlerden sonra konuşması ve insanlara hitabeti muazzam ölçüde değişmiştir. Yazıda da vurgulandığı dar bir çevrede veya yakın arkadaşlarla konuşmakla binlerce insanın dinlediği bir radyoda konuşmak aynı şey değildir. Yazıya göre topluluklara hitap eden hem lisanı hem de seslerini mükemmelen kontrol etmek zorundadırlar

Derginin on sekizinci sayısında Fransız yazar Georges Duhamel’in açık mektup biçiminde “Delikanlılarıma Mektup”⁷⁴⁹ adında bir yazısı yayımlanmıştır. Georges Duhamel, oğullarına ve onların şahsında bütün gençlere hitaben yazdığı bu açık mektubunda dünyanın mevcut durumundan dolayı özür diler. Çünkü dünya, düzeni altüst olmuş, yaşanması zorlaşmış ve kaos içinde bırakılmış bir yerdir ve Duhamel’e göre bunun sorumlusu da büyükler, babalar ve dedelerdir. Babalar oğullarına kötü bir dünya miras bırakmaktadırlar. Onun için de onlara bir özür borçludurlar:

*“Yalana ne hacet: kötü zamanda dünyaya geldiniz. İnsanlar mesut olmaktan çok uzaktır. Beşeri kıymetlerin hepsi altüst olmuş, çılgınca fikirler her yanı kaplamıştır. Herkes yarından bahsettiği halde beklediğimiz yarın hiç bu kadar müphem ve endişe verici olmadı... Dünya nimetleri etrafında bu derece amansız didişme şimdiye kadar görülmemiştir. Bu hengâme içinde nice özlü zekâ ve ruh heba olup gitti.”*⁷⁵⁰

⁷⁴⁷İmzasız, Acaba Mizah Kabiliyetiniz Var Mı?, *Aile Dergisi*, S.17, İstanbul, 1951, ss.89-90.

⁷⁴⁸İmzasız, R. Potter, Amerikalılar Radyoda Nasıl Konuşurlar?, , çev.Nihal Yalaza Taluy, *Aile Dergisi*, S.17,İstanbul, 1951, ss.79-81.

⁷⁴⁹ Georges Duhamel, “Delikanlılarıma Mektup”, *Aile Dergisi*, S.18, İstanbul, 1951, ss.4-6.

⁷⁵⁰ Duhamel, a.g.e.,s.6.

Georges Duhamel oğullarına miras kalan dünyanın içinde bulunduğu vahim şartlar nedeniyle karamsardır. Ancak gençlerde kendisi gibi bir karamsarlık değil tam tersine yaşama ve mutlu olma azmi görmektedir. Bu da onu “delikanlılarına” saygı duymaya iter.

Bu sayıda zaman kavramı ve zaman algısıyla ilgili “En Büyük Dostumuz Zaman”⁷⁵¹ adında bir yazı da vardır. Yazıya göre zaman bir yönüyle insanın varlığını yıpratıcı, yorucu ve azaltıcı bir etki yapar. Zaman geçtikçe ömür azalır, ruh yıpranır, beden yorulur ve eskir. Fakat bu yazı zamanın iyileştirici etkisini ele almayı tercih eden bir yazıdır. Çünkü zaman iyileştirici etkisi de olan bir kavramdır. Mesela yazıya göre en çok kadınlar zamanın geçmesinden şikâyetçidirler. Çünkü zaman geçtikçe güzelliklerinin kaybolduğunu gözlerindeki ışığın soluklaşıp söndüğünü düşünürler. Fakat geçen zamanın kadınlara kattığı ruhsal olgunluk onları esasen bambaşka bir güzellikle donatmaktadır yazıya göre. Bundan da öte zaman acı çeken ruhların üzerinde iyileştirici ve teskin edici bir ilaç gibi çalışır. En büyük dertlere duçar olup büyük felaketlere uğramış insanlar zaman geçtikçe dertlerini unuturlar, hiç değilse kaderin onları layık gördüğü hakikate alışır. Zaman hem sessiz ve ağrısız bir hastalık, hem de deva getiren bir ilaçtır.

Bu sayıda toplumsal nezaket kurallarıyla ilgili “Nezaket Öldü mü?”⁷⁵² adında bir yazı da vardır. Yazı insanlar kalabalıklaştıkça ve şehirler büyüdükçe asgari nezaket kurallarının önemsiz hale geldiğinden yakını. Çok da uzak olmayan eski zamanlarda erkek kadına, kadın erkeğe büyük bir nezaket, saygı ve görgü kuralları gereğince davranırdı. Ancak artık bu abartılı nezaket kuralları unutulduğu gibi asgari nezaket kuralları dahi kolektif bir şekilde unutulmuştur. Yazıya göre bunun nedeni insanların büyüyen şehirlerde hayat kavgası vermek zorunda oluşu ve bu nedenle egoistleşmesidir ki bundan artık geri dönüş mümkün değildir. Kapitalizm vahşileşip hayat şartları çetinleştikçe insanlar tabiatın doğal akışına uygun olarak nezaketi ve birbirlerine saygı unuturlar. Bu tip insani kuralları angarya gibi görmeye başlarlar.

Bu sayıda Serge Rove imzasıyla çıkan “Güle Dair”⁷⁵³ adlı bir yazı da vardır. Gül, dünya edebiyatında ve çeşitli kültürlerde çok mühim bir yeri olan bir çiçektir. Güzelliğin, zarafetin, saflığın ve sevginin sembolüdür. “Güle Dair” adlı bu yazı da gülün dünya kültürlerindeki yeri, gül yetiştiriciliği tarihi, güllerin adlandırılmasına ilişkin adet ve alışkanlıklar ve imkânsız renklerde güller yetiştirmek için gül tutkunu bilim adamlarının yaptığı çalışmalar hakkında bilgi verir.

Yazıya göre gül merakı eski Mısırlılar ve Romalılar devrinden itibaren başlamıştır. Gülün doğudan batıya her kültürde müstesna bir yeri vardır. 1900’lü yıllardan itibaren

⁷⁵¹ İmzasız, “En Büyük Dostumuz Zaman”, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.18, İstanbul, 1951, ss.23-24.

⁷⁵² İmzasız, “Nezaket Öldü mü?”, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.18, İstanbul, 1951, ss.60-61.

⁷⁵³ Serge Rove, “Güle Dair”, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.18, İstanbul, 1951, ss.81-82.

Avrupa’da melez güllerin oluşturulabilmesi için ihtisas alanları oluşmuş hatta bu çiçeğe musallat olan hastalıkları tedavi etmek için mütehassıslar bile ortaya çıkmıştır. Bu yazı gülün değişik milletler arasındaki kültürel ve sanatsal algılanışından ziyade dünyadaki gül yetiştiriciliği üzerine bilgiler veren bir yazıdır.

Bu sayıdaki sosyal içerikli bir diğer yazı ise “Hayatımızda Renklerin Rolü”⁷⁵⁴ adlı yazıdır. Bu yazı insanların renk tercihleriyle şahsiyet özellikleri arasındaki ilişki üzerinedir. Ayrıca yine renklerle diğer duyular arasındaki ilişki ve renklerin insan psikolojisi üzerindeki etkisi de bu kısa yazının değindiği diğer konulardır. Yazıya göre bazı sesler insanlarda bazı renkleri çağrıştırırlar. Mesela ağır müzik parçaları maviyi, hızlı çalınan parçalar kırmızıyı, ince notalar açık renkleri, kalın notalar koyu renkleri çağrıştırır. Renk tercihleriyle şahsiyet özellikleri arasında da kuvvetli bir ilişki vardır:

*“Bu hususta yapılan sayısız ince tecrübelerden sonra, atletik kabiliyeti olan kimselerin kırmızıyı tercih ettiklerini, entelektüel şahsiyete sahip olanların ise maviyi sevdiklerini göstermiştir. Bundan başka mor ekseriya artist ve sanatkâr ruhlu kimselere, sarı spiritüel yahut feylesof mizaçlı kimselere cazip gelmektedir.”*⁷⁵⁵

Derginin on dokuzuncu sayısındaki “Herkesin Sevdiği Spor: Futbol”⁷⁵⁶ adlı yazıda çok sevilen bir spor olan futbolun kısa tarihi anlatılır ve futbol fanatizminin dünya çapında eriştiği nokta hakkında çarpıcı örnekler verilir. Bu sayıdaki diğer bir yazı ise çay tarihi ve çayın dünyadaki popülerite durumu üzerinedir⁷⁵⁷. Bu yazıda çay yetiştiriciliğinin tarihi, çayın en çok hangi ülkelerde içildiği ve çayın insanların hayatındaki yeriyle ilgili kısa bilgiler verilir. Buna göre çay beş bin yıl önce Çin’de keşfedilmiş ve 1610 yılında Hollandalı denizciler tarafından Batı’ya getirilmiştir. Yazıya göre dünyada en çok çay ise İngiltere, İrlanda ve Avustralya’ da tüketilir.

Bu sayıda kadın güzelliğinin değişik kültürlerdeki algısıyla ilgili “Kadın Güzelliği”⁷⁵⁸ adlı bir yazı da vardır. Bu yazıda kadın güzelliği algısının değişik toplumlarda tarih içindeki seyri ele alınır. Eski Mısır, Eski Yunan, Ortaçağ, Rönesans Devri, XIX.yüzyıl ve zamanımızda hangi fiziksel özelliklere sahip kadınların “güzel” olarak algılandığıyla ilgili kısa bilgiler verilir.

Derginin etkili iletişim yöntemleri üzerine yayımladığı yazılardan biri de on dokuzuncu sayıda çıkmıştır. “İkna Etme Sanatı”⁷⁵⁹ adlı bu yazıya göre insanları ikna etmek

⁷⁵⁴ Faber Birren, “Hayatımızda Renklerin Rolü”, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.18, İstanbul, 1951, s.69.

⁷⁵⁵ Birren, a.g.e.,s.69.

⁷⁵⁶ İmzasız, “Herkesin Sevdiği Spor: Futbol”, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.19, İstanbul, 1951, ss.74-75.

⁷⁵⁷ İmzasız, “Çay”, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.19, İstanbul, 1951, s.69.

⁷⁵⁸ Cifford Bax ve H.Renier, “Kadın Güzelliği”, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.19, İstanbul, 1951, ss.18-19.

⁷⁵⁹ İmzasız, İkna Etme Sanatı, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.19, İstanbul, 1951, ss.29-31.

çok zaman pek güç bir iştir. İnsanlar inandıkları bir şeyden kolay kolay vazgeçmezler. Bu nedenle de bu yazı ikna etmeyi bir sanat olarak niteler ve insanları bir şeye daha kolay ikna etmek için birtakım tavsiyelerde bulunur.

Buna göre bir insanı ikna etmeye çalışırken kullanılan üslup çok önemlidir. İkna edilmek istenen insana mümkünse bir vaatte bulunulmalı, makul bir sebep seçilmeli, konuşurken acele etmemelidir. Ayrıca insanlarda heyecan uyandırmaya çalışmalı ve karşı görüş ifade etmeleri durumunda sükûnetle cevap vermelidir. Yazıya göre tarihin en önemli iknacıları Bismark, Richelieu, Disraeli, Franklin gibi devlet adamlarıdır.

Bu sayıda Hindistan'da kurtlar tarafından bakılıp büyütüldüğü iddia edilen iki çocuk üzerine Leon Binet'in yazdığı "Kurtlarda Analık"⁷⁶⁰ adında bir yazı da yayımlanmıştır. Yazı doğada analık içgüdüğü en kuvvetli vahşi hayvan olan kurtlarla ve kurtlar tarafından büyütüldüğü iddia edilen çocuklarla ilgilidir. Birtakım mitolojilerde kurtlar tarafından emzirilip büyütülen kahramanlar vardır. Mesela mitolojik inançlara göre Romalı Romus ve Romulus ikiz kardeşleri dişi bir kurt emzirip büyütülmüştür. Bu yazıda ise Hindistan'da kurtlar tarafından beslenip bakıldığı iddia edilen çocuklardan bahsedilir. Bunlardan biri Sultanpoor civarında bir atının bir kurt sürüsüyle birlikte gördüğü dokuz-on yaşlarında bir çocuktur. Çocuk kurtların içinde tıpkı vahşi bir kurt gibi hareket etmektedir ve atlıyı görünce diğer kurtlar gibi kaçarak uzaklaşmıştır. Diğer çocuksa Kamala adı verilen bir kız çocuğudur. Hayatının sekiz yılını kurtlar arasında geçiren Kamala tıpkı onlar gibi davranıyordu. Daha sonra Midnapur'da bir yetimhaneye yerleştirilir ve yazıda belirtildiğine göre kurt tabiat ve adetlerinden vazgeçmesi dokuz yıl sürer.

Derginin yirminci sayısında yirmi sekiz yıl hiç uyumayan Ernest Lanchbery adında bir adam üzerine "28 Yıl Hiç Uyumayan Adam"⁷⁶¹ adlı bir yazı yayımlanır. Yazıda verilen bilgilere göre İngiliz Ernest Lanchbery seksen iki yaşında bir ihtiyardır ve bu yaşına kadar hiç uyumamıştır. Yazı bu uykusuz ihtiyarın hikâyesini anlatır ve hiçbir tavsiye ve tedbirin adamı uyutamadığından söz etmektedir. Yazının içeriğinde Lanchbery'nin seksen iki yaşında olduğu ve hiç uyumadığı birkaç defa vurgulanmaktadır. Ancak Lanchbery'nin yazının başlığındaki uykusuzluk süresi 28 yıldır. Biz bu çelişkinin bir matbaa yanlışından kaynaklandığına inanıyor ve başlıkta 82 yerine yanlışlıkla 28 yazıldığını düşünüyoruz.

Bu sayıdaki "İstidanz?"⁷⁶² adlı yazı ABD'de insanların çalışma şartlarıyla ilgili yapılan bir test hakkında bilgi verir. Yazıda bildirildiğine göre ABD'de Johnson O'Connor isimli bir mühendis çalıştığı şirkette birçok insanın tabiatlarına hiç uygun olmayan işlerde

⁷⁶⁰ Leon Binet, "Kurtlarda Analık", çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.19, İstanbul, 1951, s.73.

⁷⁶¹ İmzasız, "28 Yıl Hiç Uyumayan Adam", çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.20, İstanbul, 1952, s.27.

⁷⁶² İmzasız, "İstidanz?", çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.20, İstanbul, 1952, ss.53-54.

çalıştırıldığını fark eder ve işle iş gören arasındaki intibakı sağlamak için insanların yetenek ve eğilimlerini ölçen bir test geliştirir. Bu yazı bu test ve sonuçlarıyla ilgilidir.

Bu sayıda etkili ve yaratıcı düşünme üzerine “Parlak Fikirler İnsana Nereden Gelir?”⁷⁶³ adlı bir yazı da yayımlanmıştır. Bu yazıda tarihe mal olmuş bazı yazarlara ve müzisyenlere parlak fikirlerin ne zaman ve ne şartlarda geldiği hakkında malumat verilmektedir. Yazıda belirtilenlere göre pek çok parlak fikir bu insanların aklına gelişigüzel yerlerde ve alakasız zamanlarda gelmektedir. Örneğin Mozart “Sihirli Flüt” adlı eserinin melodisini bilardo oynarken bulmuştur. Bazı insanlarsa en parlak fikirlerini uykularında edinirler. Yazı bu tip örnekleri sıralamakla birlikte zihnin ani gelene yaratıcı düşüncelere açık olması için birtakım tavsiyelerde de bulunur.

Bu sayıda etkili iletişim üzerine yayımlanmış ikinci yazı William Ziff tarafından kaleme alınan “Hareketlerin Dili”⁷⁶⁴ adlı yazıdır. Bu yazı insanların tekrar eden hareket, jest ve mimiklerinden yola çıkarak onların karakter özelliklerini tespit etmeyle ilgili bir yazıdır. Yazı, jest, bakış, mimik ve hareketlerdeki birtakım küçük ayrıntıların kişilerin şahsiyet özellikleri ve gerçek niyetleriyle ilgili şaşmaz ipuçları verebileceğini savunur ve bunu örneklerle izah eder.

Mesela egoist insanlar el sıkışmalarını kısa tutarlar. Mantıktan çok duygularıyla hareket eden insanların elleri de sürekli oynar veya suçluluk hisseden kimseler gözünüzün içine bakamazlar.

5.5.Aile Dergisinde Doğu-Batı Karşılaştırması Üzerine Yazılar

Aile dergisinin yayımlanmaya başladığı 1947 yılında Türkiye Cumhuriyeti henüz yirmi dört yaşındadır ve çok genç bir devlettir. Yeni devletin üzerine inşa edildiği altı Atatürk ilkesinden biri de inkılapçılıktır ve büyük bir enerji ve hızla gerçekleştirilen inkılaplarda Avrupa örnek alınmıştır. Türkiye gelişmiş ve güçlü Avrupa devletlerini örnek alarak kendisini yenilemeye çalışmıştır. Bu örnek alış hem zahiri ve maddi değişimleri hem de kültürel ve zihinsel değişimleri etkileyen ve biçimlendiren bir olgudur.

Oryantalizm, bilindiği gibi aydınlanma çağı ve sanayi devrimi sonrası Batılı düşünürlerin Doğulu toplumlarla ilgili ürettikleri fikir, yargı, tanımlama, önyargı, genelleme ve stereotipleri doğuran çatı mantaliteye verilen addır.

⁷⁶³ İmzasız, “Parlak Fikirler İnsana Nereden Gelir?”, çev. Şehbal Erdeniz, **Aile Dergisi**, S.20, İstanbul, 1952, ss.53-54.

⁷⁶⁴ William Ziff, “Hareketlerin Dili”, çeviren belirtilmemiş, **Aile Dergisi**, S.20, İstanbul, 1952, ss.85-86.

Aile dergisinde yayımlanan çeşitli yazılardaki Doğu-Batı kıyaslamalarında Doğu, olumsuzluğu ve geri kalmışlığı temsil eden taraftır. Batı ise olumlu yönleriyle ön plandadır ve Doğu'nun yaptığı veya yapmaya çalıştığı işleri onaylaması beklenen üst merci rolündedir. Dergide Batı ve Batılılar' ın Doğu'yla ilgili fikirleri bir hayli önemsenir ve Batılılar genellikle bir nasihat ve tasdik etme havası içinde konuşurlar.

Dergi yöneticileri çeşitli sayılarda Batılı birtakım kalemlerden Türkiye hakkındaki görüşlerini yazmalarını istemiştir. Bu çerçevede Amerika Birleşik Devletleri'nde 1911 yılından 1980 yılına kadar yayımlanan *Photoplay* ve 1919 yılında yayımlanmaya başlayıp günümüzde de yayın hayatını sürdüren *True Story* dergilerinin o zamanki temsilcisi olarak Türkiye'ye gelen Amerikalı yazar Carroll Rheinstrom'dan *Aile* dergisi için bir yazı yazması istenmiş ve o da Türkiye'ye gelip gördüğü Türkler'le ilgili görüş ve izlenimlerini yazmıştır.

Rheinstrom'un Türkler'le ilgili görüş ve izlenimlerini açıkladığı yazının adı "Türkler'i Hiç de Bilmiyordum"⁷⁶⁵dur.

Rheinstrom yazısına Türkiye'ye gelmeden önce Türkler hakkında ne düşündüğünü açıklayarak başlar ve oryantalizmin ortaya çıktığı zamanlardan beri Doğu ve Türkler hakkında oluşmuş birtakım klişeleri eleştirel bir dille tekrarlayarak kendi fikirlerini açıklamaya girişir:

"Gerçi sizleri ister inanın, ister inanmayın, bazı Amerikalıların hâlâ tasavvur ettikleri gibi ipek döşekler üzerine yan gelmiş, ağzında nargilenin marpucu, etrafında huriler dönen cennetlikler gibi tahayyül etmiyordum...Lakin Şark alemiyle pek ünsiyetim olmadığından itiraf edeyim ki sizleri hayalimde hâlâ esrarengiz, anlaşılamaz ve başka bir alemden imişsiniz gibi canlandırıyordum...Meğer siz Türkler, Avrupa'da, Afrika'da veya Güney Amerika'da temas ettiğim herhangi bir milletten ziyade biz Amerikalılara yakınmışsınız! İşte buna şaştım"⁷⁶⁶.

Rheinstrom'un Türkler'le ve Türkiye'yle ilgili görüşleri olumludur. Ancak bu olumlu görüşler Türkiye'nin toplumsal ve kültürel hayatından ziyade iş ve meslek âlemiyle alakalıdır. Yazar, havaalanındaki doktordan, tanışıp sohbet ettiği iş adamlarına ve lokantada hizmetini gören garsona kadar bütün meslek ve iş gruplarının pratikliğini ve pragmatikliğini över ve bu bakımdan Türkler'le Amerikalılar' ı birbirine benzetir. Türkler bir işi en kısa ve en faydacı yoldan çözmeye çalışırlar bu bakımdan da Rheinstrom' a vatani olan Amerika'yı ve vatandaşları olan Amerikalılar' ı hatırlatırlar.

⁷⁶⁵ Carroll Rheinstrom, "Türkler'i Hiç de Böyle Bilmiyordum", *Aile Dergisi*, S.5, İstanbul,1948, s.14.

⁷⁶⁶ Rheinstrom, a.g.e.,s.14.

Onuncu sayıda Vedat Nedim Tör “Bergama’yı Seven Nilla Cook”⁷⁶⁷ başlıklı yazısında Amerikalı Nilla Cram Cook’u tanıtır.

Yazıda anlatıldığına göre Nilla Cram Cook 1939 yılında İstanbul’a gelmiş ve geldikten sonra Vatan gazetesinde yazarlık yapmaya başlamış Amerikalı bir gazetecidir. “Türk dostu Müslüman bir Amerikalı kadın” olan Nilla Cram Cook Amerikan gazete ve dergilerine Türkler lehine pek çok röportaj göndermiş ve Bursa, İzmir ve Ankara gibi illere yaptığı seyahatler sonucunda Türkler’e duyduğu sevgi büsbütün artmıştır. Oysa tanımadan önce onun da fikirleri oryantalist Batılılar’ın fikir ve ön yargılarından çok farklı değildir:

“ Benim de, birçok Amerikalılar gibi Türkler hakkında yanlış ve aleyhte kanaatlerim vardı. Sizi Ermeni katili, zalim, kana susamış, yalnız harp etmesini beceren, sanat ve incelikten mahrum bir millet olarak tanıyordum⁷⁶⁸. ”

Oysa Nilla Cook, 1923 yılında Yunanistan’a yerleştikten sonra Yunanlılar’ın Türkler’den övgü ve hasretle bahsettiklerini duymuştur. Yunan kültürü üzerinde de Türk kültürünün çok pozitif bir etkisi vardır. Bu şekilde ön yargıları yıkılmaya başlayan Cook, Türkiye’ye gelip İstanbul’da gazetecilik yapmaya başlar ve Türkiye’de yaşadıkça Türkler’ i çok sever ve Türk milletiyle ilgili olumsuz fikirlerinden eser kalmaz!

Vedat Nedim Tör, Amerikalı gazeteci Nilla Cram Cook’taki bu fikir ve duygu değişikliğini çok önemser. Yunanistan’da da bulunmuş olan ve o ülkedeki İtalyan ve Nazi işgallerine karşı direnişlere aktif bir şekilde katılmış olan Nilla Cook, Tör’e göre önemli bir Batılı aktivisttir ve onun Türkler’e olan sevgisi ve muhabbeti kaybedilmemesi gereken bir şeydir. Tör, yazısını Cook’a Türkiye’de önemli görevler verilmesi gerektiğini söyleyerek noktalar.

“Bergama’yı Seven Nilla Cook” *Aile* dergisinin onuncu sayısına kendi yazısıyla da konuk olmuştur. Bu sayıda “Rüyalarım Giren Türk Dansları”⁷⁶⁹ adlı bir yazı yazan Cook, Türkiye’de kaldığı zaman zarfında izleme şansı bulduğu ve çok sevdiği dansları sıralar. Cook, bu dansları bölgelerine göre adlandırarak bu dansların tarihi ve kültürel kaynakları hakkında malumat verir.

Cook’un yazısında anlattığı Türk danslarına verdiği adlar şunlardır: Vakıflar Dansı, Nilüfer’in Şarkısı, Fıratın Doğuşu, Boğaziçi Rapsodisi, İzmir Dansı.

Derginin on altıncı sayısında bu defa bir İngiliz kızından Türkiye izlenimlerini okuruz. İngiltere’den Ankara’ya 1947 yılının Ağustos ayında ne olduğu dergide belirtilmeyen bir

⁷⁶⁷ Tör, “Bergama’yı Seven Nilla Cook Kimdir?”, *Aile Dergisi*, S.10, İstanbul,1949, ss.74-75.

⁷⁶⁸ Tör, a.g.e.,s.74.

⁷⁶⁹ Nilla Cram Cook, “Rüyalarım Giren Türk Dansları”, *Aile Dergisi*, S.10, İstanbul,1949, ss.19-22.

görevle gönderilen Pauline Espir, gelişmekte ve kendisini yenilemekte olan Türkiye'nin çeşitli şehirleri ve insanları hakkındaki görüş ve izlenimlerini paylaşır. Dergi bu yazıyı “Bir İngiliz Kızı Türkiye’yi Nasıl Görüyor”⁷⁷⁰ başlığıyla yayımlar.

Espir, yazısında Ankara’yı Atatürk’ün dehâsı ve Türk milletinin azmiyle Anadolu’nun çorak yaylasında yaratılan bir başşehir olarak tanımlar. Bu şehre gelmeden karanlık ve kirlî sokaklarla örölü bir şehir beklemektedir ama Ankara onu yanıltmıştır. Çünkü inanç ve azimle çalışan insanlar Anadolu’nun bozkırında son derece zarif, intizamlı ve gitgide büyüyen bir şehir yaratmışlardır. Ancak Espir’i asıl heyecanlandıran Ankara değil İstanbul’dur.

“Marmara kıyıları Tuzla ve Pendik’ten başlayarak Adalar görüldükten sonra uzakta cami ve minarelerinin silüetleriyle İstanbul, efsanelerden çıkma bir şehir hissini veriyordu”⁷⁷¹.

Espir, Ankara ve İstanbul’u mimari, coğrafi ve tarihi kimlikleriyle anlatırken bu şehirleri dolduran insanlarla ilgili en çok vurguladığı şey onların misafirperverliği ve dostluğudur. Espir’e göre Türkler akıl almayacak derece misafirperverdirler ve onlar insanlara gönülden gelen bir hararetle dostluk gösterirler. Mesela Iğdır’da bir gece yolculuk ettikleri kamyon arızalanmış ve yolda mahsur kalmışlardır. Köylüler yazarın da içinde bulunduğu yolculara battaniye ve yiyecek vermiştir. Daha sonra gittikleri Ardahan’da ise köyün ağası yazarı ve diğer misafirlerini mükemmelen ağırlamıştır.

Espir, Türk insanından övgüyle bahsederken onların demokrasiye ve serbest seçimlere adapte olma hızına da değinmeden geçemez ve 1946 seçimlerinden şu şekilde bahseder:

“ Bir de memleketteki terakkiye işaret edeyim. Son intihabatta halkın aldığı vaziyet; sanki Türkiye kırk yıldan beri demokratik ve serbest intihabata alışıkmiş gibi gürültüsüz ve muntazam şekilde reylerin verilmiş olması. Bu doğrusu gürültüsüz bir değişikliğin zaferiydi”⁷⁷².

Pauline Espir *Aile* dergisine on sekizinci sayısına yazdığı bir 23 Nisan yazıyla da konuk olur. Espir, bu yazısında 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’nın BBC radyosunun Türkçe servisindeki kutlanma törenini anlatır.

Dergide, Batı hayranlığına karşı yazılar da vardır. Bunlardan biri röportaj şeklinde on üçüncü sayıda yayımlanır. Burada Batı’nın bir tarafı olan ABD diğer bir tarafı olan Avrupa karşısında eleştirilmektedir. “Bir Amerikalı’ya Göre Amerikalılar Ne Okurlar Ne Yazarlar?”

⁷⁷⁰ Pauline Espir, “Bir İngiliz Kızı Türkiye’yi Nasıl Görüyor?”, *Aile Dergisi*, S.16, İstanbul,1951, ss.23-25.

⁷⁷¹ Espir, a.g.e.,s.24 .

⁷⁷² Espir, a.g.e.,s.25.

⁷⁷³ adlı yazı *Les Nouvelle Littéraires* adlı bir gazeteye ABD’li yazar Frederic Prokoch’un verdiği bir röportajdan alıntılanmıştır. Bu röportajında Prokoch vatandaşı olan Amerikalılar’ın devamlı popüler kültür peşinde koştuğunu ve sanatsal anlamda iyiyle kötüyü Avrupalılar gibi ayırt edebilecek kapasitede olmadıklarını ileri sürer. Prokoch’a göre ABD’de eğer bir şey popüler değilse değersizdir. Bunun nedeni Prokoch’a göre hem Amerikalılar’ın düşünecek zamanlarının olmaması hem de büyük şirketlerin insanların beğenisini ve entelektüel kapasitesini belirleyen en büyük faktör olmasıdır. Amerika büyük bir maziden mahrumdur. Henüz kendi klasik kültürünü yaratamamıştır. Bunun için de çoğunlukla basit kitaplara, basit müziklere ve basit filmlere yönelirler. Çünkü kültürel ve entelektüel birikimlerinin beslenebileceği bir maziden mahrumdurlar.

Batı kültürüne eleştirel bir gözle bakan diğer bir yazı da derginin on ikinci sayısında yayımlanır. Vedat Nedim Tör’ün yazdığı “Caz Hayranlığı”⁷⁷⁴ bu kısa yazıda Türk halkının Amerikan kültürünün yoz ve basit taraflarına kolaylıkla hayran olması eleştirilmektedir. İnsanlarımız Amerikan medeniyetinin iyi taraflarından ziyade hastalıklı ve niteliksiz taraflarına hayran olmaktadır. Gangster filmleri ve caz müzik Amerikan kültürüne ait iki pespaye örnektir. Ancak kötü olan her şey gibi memleketimizde kolaylıkla yayılmıştır. Vedat Nedim Tör yazısında hem gangster filmlerine hem de caz müziğe karşı tedbir alınması gerektiğini savunur:

*“Amerikan medeniyetinin yüksek ve faydalı eserlerinden faydalanmak yalnız akıl harcıdır. Fakat hiçbir değer taşımayan kültür ve sanat mallarına karşı bu uluorta teslimiyet bu ayırt etme ve seçme kabiliyetinden mahrumiyet doğrusu hazindir. Amerika’da bile gittikçe artan bir hoşnutsuzlukla karşılanan bu gibi kültür ve sanat dışı yayınlara gümrük kapılarımızda biraz daha az “ misafirperver” davranmanın zamanı herhalde gelmiştir.”*⁷⁷⁵

Aktör Feridun Çölgeçen derginin on altıncı sayısındaki “17 Haziran 1914-17 Nisan 1950”⁷⁷⁶ başlıklı yazısında, Vedat Nedim Tör’ün “Kör” adlı piyesinin Paris’te sergilenmesine büyük önem atfetmiş ve yazısında söz konusu olayı adeta milli bir zafer gibi değerlendirmiştir. Çölgeçen’e göre bu piyesin Paris’teki küçük bir tiyatrodaki sahnelenmesi sanat tarihimiz bakımından 17 Haziran 1914 tarihinde Darülbedayi’nin kurulması kadar önemlidir. Çünkü piyesin sahnelendiği yer Paris’tir ve yazdığı bir oyunun Paris’te sahnelenmesi bir Türk oyun yazarı için büyük bir zaferdir.

⁷⁷³ İmzasız, “Bir Amerikalıya Göre Amerikalılar Ne Okurlar Ne Yazarlar?”, **Aile Dergisi**, S.13, İstanbul, 1950, ss.65-66.

⁷⁷⁴ Tör, “Caz Hayranlığı”, **Aile Dergisi**, S.12, İstanbul, 1950, s.77.

⁷⁷⁵ Tör, a.g.e.,s.77.

⁷⁷⁶ Feridun Çölgeçen, “17 Haziran 1914-17 Nisan 1950”, **Aile Dergisi**, S.16, İstanbul, 1951,s.77.

SONUÇ

Aile dergisinde yayımlanan edebî ve edebiyat dışı metinler incelendiğinde dergiyle ilgili edebî, düşünsel, sanatsal ve sosyal birtakım sonuçlara ulaşmak mümkündür.

Aile dergisi Türk edebiyatı tarihi bakımından son derece önemli bir dergidir. Bu önem, derginin Türk edebiyatı tarihinde çok önemli yeri olan birtakım şiir, hikâye ve gezi yazılarının ilk kez yayımlandığı mecra olmasından ileri gelir. Ayrıca yabancı birtakım dergi ve gazetelerin yayın programını ve kalitesini örnek almaya çalışan bir dergi olması ve bu yabancı gazete ve dergilerden alıntı yazılar yayımlaması *Aile*' yi edebiyat ve basın tarihimizin kaliteli kültür-sanat dergilerinden biri durumuna getirmiştir.

Aile dergisi, dilsel, düşünsel ve edebî anlamda ilk sayısından son sayısına kadar aynı çizgiyi korumuştur. Okuyucunun anlamakta sıkıntı çekmeyeceği bir yazı dili benimsemiş olan dergi, bir yandan da okuyucusunun entelektüel seviyesini yükseltmek gayesini gütmüş ve bu gayeden son sayısına kadar sapmamıştır.

Dergi, yeni bir edebiyat akımının başladığı veya bünyesinden yeni yazarlar ve şairler çıkaran bir edebî mecra olmamıştır. Fakat sayfalarında yer verdiği son derece önemli yazar ve şair kadrosu ve bu kadronun dergide neşrettiği eserler *Aile* dergisini Türk edebiyatı tarihinde istisnâ bir yere taşımıştır. Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Hamdi Tanpınar, Orhan Veli Kanık, Halide Edip Adıvar, Refik Halit Karay, Abdülhâk Şinasi Hisar, Nahit Sırrı Örik ve Sait Faik Abasıyanık gibi Türk edebiyatının çok önemli isimlerinin bazı yapıtlarının ilk defa yayımlandığı bir dergi olması *Aile*' yi edebî bakımdan değerli kılan en büyük faktördür.

Yayımladığı şiirlere bakıldığında *Aile* dergisinin devrin şiir ekollerine ve anlayışlarına tarafgir bir pencereden bakmadığı görülür. Dergi, sayfalarını çok farklı sanat anlayışlarına sahip şairlere açmıştır. Dergide gelenekçi, mistik ve yüksek estetik değerlere bağlı şiir anlayışına sahip şairler olan Yahya Kemal Beyatlı ve Ahmet Hamdi Tanpınar'la Orhan Veli Kanık ve Oktay Rıfat gibi Garip akımının kurucusu olan şairlere bir arada yer verilmiştir. Derginin şiir ve şair yelpazesi çok geniş tutulmuş ve meşhur ve büyük kabul edilen şairlerle birlikte Türk edebiyatı tarihinde önemli bir yeri olmayan şairler de dergide kendilerine yer bulabilmiştir.

Aile dergisinde yayımlanan şiirlerde Yahya Kemal Beyatlı ve Orhan Veli Kanık'ın ön planda olduğu görülür. Yahya Kemal Beyatlı hem yayımladığı şiir sayısı hem de dergide hakkında yazılanlarla; Orhan Veli Kanık ise vefatından önce ve sonra dergide yayımlanan değişik türlerdeki şiirleriyle ve çevirileriyle *Aile* dergisinin ön plana çıkardığı şairler olmuştur.

Ahmet Hamdi Tanpınar ve Yahya Kemal Beyatlı'nın şiirleri ve bunların dışındaki birkaç istisna bir tarafa bırakılacak olursa dergide yayımlanan şiirlerin çok büyük bir çoğunluğunun hem lisan hem de anlam bakımından geniş halk kitlelerinin kolaylıkla anlayabileceği bir yapıda olduğu görülür. Bu, kendisini bir aile ve ev dergisi olarak tanımlayan derginin şiirsel anlamda seçkin bir okuyucu zümresini hedef kitle olarak benimsemekten kaçındığını gösterir. Bu şiirlerde insanlara herhangi bir politik, felsefî ve dinsel görüş aşılarmaya çalışılmaz.

Aile dergisinde yayımlanan şiirler pek çok tema barındırmakla birlikte bu şiirlerde en çok şu temalar kullanılmıştır:

Aşk, memleket sevgisi, doğa sevgisi, aile sevgisi, Türk tarihi, İstanbul sevgisi, modern hayatta insanın içine düştüğü yalnızlık ve bireysel sıkıntılar.

Bir bütün olarak bakıldığında *Aile* dergisi şiir sanatında estetik, geleneksel ve mistik olanı yüceltmiş ancak bu yüceltiş derginin şiir sanatına tutucu bir tavırla yaklaşması şeklinde olmamıştır.

Dergide yayımlanan şiirlerde ve hikâyelerde ortak temalardan biri aile müessesesi olmuştur. Dergi hem yayımladığı şiirlerle ve hikâyelerle hem de edebiyat dışı yazılarla okuyucularını aile kurmaya teşvik etmiş, evliliklerin sağlıklı bir şekilde yürümesi yönünde rehberlik mahiyeti taşıyan yayımlar yapmış ve sağlıklı ailelerin maddiyattan ziyade sevgi ve ruh uyumu üzerine inşa edilebileceğini vurgulamıştır. Ziya Osman Saba, Cemal Yeşil, Behçet Necatigil gibi şairlerin bu çerçevede yazdıkları şiirler *Aile* dergisinde yayımlanmıştır.

Aile müessesini güçlendirmek ve genç insanları evlilik konusunda bilinçlendirmek, *Aile* dergisinin en önemli gayelerinden biridir. Dergi, bu gaye çerçevesinde toplumsal, sosyolojik ve psiko-sosyolojik mahiyetteki makale ve araştırmalara sayfalarında bol bol yer vermiştir. Bu da internetin ve televizyonun olmadığı bir devirde bu dergiyi aile müessesesinin korunması ve sağlıklı tutulması bakımından önemli bir başvuru kaynağı yapmıştır.

Dergide yayımlanan aile temalı şiirlerde bu tema okuyucuya doğrudan ve şiirin anlamını karmaşıklaştırıcı herhangi bir söz sanatına başvurulmadan verilmiştir. En çok Ziya Osman Saba imzasıyla çıkan aile şiirlerinde aile, okuyuculara büyük bir değer olarak sunulmuş ve okuyucularda huzurlu ve mutlu hayatın ancak güzel bir aile hayatından inkişaf edebileceği inancı uyandırılmaya çalışılmıştır. Bu şiirlerde genellikle mütevazı evlerde yaşayan aileler söz konusu edilmiştir. Bu şiirlerde aile bireyleri mutluluğu maddî zenginlikte değil; birbirlerine duydukları sevgide bulurlar. Eş olmak, çocuk büyütme hayatın en temel gayelerinden biri olarak yansıtılır ve teşvik edilir.

Aile dergisinde memleket şiirleri farklı şairler tarafından yazılmış olsalar da aynı edebî zihniyetin ve memleket algısının ürünü gibidirler. *Aile* dergisinde Fazıl Hüsnü Dağlarca, Attila İlhan, Sabahattin Ergi ve Baki Süha Edipoğlu gibi farklı şairlerin memleket sevgisi temalı şiirleri yayımlanmıştır. Ancak Türkiye’yi bir memleket olarak şiir malzemesi yapan bu şairlerin şiirlerindeki memleket algısı hemen hemen aynıdır. *Aile* dergisindeki memleket şiirleri, Türkiye’yi bir memleket yapan gerçekler, gelenekler, iyi ve kötü şeyler arasında ayırım yapmadan kaleme alınmıştır. Memleket sevgisi temalı şiir yazan şairler, vatan toprağını ve insanını bir biçimden başka bir biçime sokmaya çalışmamış ve memleketi olduğu gibi sevmişlerdir. Bu şiirlerde memleket iyi ve kötü taraflarıyla olduğu gibi kabul edilmiştir.

Aile dergisindeki şiirlerle ilgili değinilmesi gereken bir diğer nokta da bu şiirlerde hamâsete dayalı bir tarih anlayışı olduğudur. Fazıl Hüsnü Dağlarca imzasıyla çıkan fetih, Fatih Sultan Mehmet ve Mustafa Kemal Atatürk şiirleri tarihi ve tarihî figürleri hamasî bir bakış açısıyla ele almıştır ve masalvâri bir algılayışla işlemiştir. Genel itibarıyla Doğu ve Türk âleminin mevcut durumuna eleştirel bir gözle bakan *Aile* dergisi tarih söz konusu olduğunda bu tavrını değiştirir ve Türk tarihine gururla yaklaşır. Dergi, yayımladığı şiirler yoluyla Türk askerî tarihini; edebiyat dışı çeşitli metinler yoluyla da tarih içindeki Türk kültürünü yüceltmıştır.

Dergide yayımlanan telif hikâyelere bakıldığında Ahmet Hamdi Tanpınar isminin ön planda olduğu görülür. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Aile* dergisinde toplam beş hikâyesi yayımlanmıştır ve *Aile* dergisi Ahmet Hamdi Tanpınar’ın hikâye külliyatı açısından önemli bir yere sahip olmuştur. Tanpınar’ın 1955 yılında yayımlanan “Yaz Yağmuru” adlı hikâye kitabındaki yedi hikâyeden beşi ilk kez *Aile* dergisinde yayımlanmıştır.

Aile dergisinde yayımlanan hikâyeler Ahmet Hamdi Tanpınar’a ait olanlar bir tarafa bırakılacak olursa dil, üslûp ve anlam bakımından sâde hikâyelerdir.

Dergide yayımlanan hikâyelerde aile kavramı şiirlere nazaran biraz daha karmaşık bir şekilde ele alınmıştır. Şiirlerde aile kavramı idealize edilmekte ve yüceltilmekteyken dergideki aile kavramını işleyen hikâyelerde aile ve evlilik kavramını idealize etmeyen ve evliliklerde insanların başına gelebilecek felaketleri işleyen hikâyeler de vardır. Bu, dergideki hikâyelerde aile ve evlilik kavramına bakışın şiirlerden farklı olduğunu ortaya koyar. Dergide yayımlanan hikâyelere göre kısa olan şiirlerde aile kavramı idealize edilmiş ve yüceltilmiştir. Çünkü bu şiirlerde fikir okuyucuya daha kısa ve dolaysız yoldan verilmiştir. Şiirlere göre daha uzun ve daha karmaşık olan hikâyelerin bir kısmındaysa problemlili veya erdemsiz aileler söz konusudur.

Dergide yayımlanan hikâyeler içinde ahlâkî değerler bakımından olumsuz aile tablosu çizilen hikâyeler, Halide Edip Adıvar'ın “Bir Hayatın Üç Perdesi” ve Nahit Sırrı Örik' in “İki Komşu Arasında” adlı hikâyeleridir. Bu hikâyelerde hayatın zorluklarına karşı birlikte mücadele eden aileler ve karı-kocalar değil; maddî nedenler dolayısıyla çatırdayıp dağılan evlilikler veya birbirini aldatan eşler söz konusudur. Dergi hikâye yelpazesindeki bu bakış çeşitliliğiyle bütün ailelerin ve bütün evliliklerin mükemmel olamayacağını vurgulamış olur.

Dergide yayımlanan telif hikâyelere bakıldığında birtakım kavramların yüceltildiği ve romantikleştirildiği görülür. Yüceltilen bu kavramların başında mazi ve idealist ve ihtiraslı insan olma kavramları gelir. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “Yaz Gecesi” ve Nahit Sırrı Örik'in “İki Komşu Arasında” adlı hikâyeleri hariç dergide yayımlanan mazi temalı hikâyelerde mazi hep iyi insanların yaşadığı ve hasret çekilen bir zaman dilimini temsil eder. Özellikle Abdülhâk Şinasi Hisar, Fikret Ürgüp ve Oktay Akbal gibi yazarların hikâyelerinde görülen bu mazi algısı derginin modern hayatın insan maneviyatı üzerinde yarattığı tahribata dikkat çekmesi olarak yorumlanabilir. Dergide yayımlanan hikâyelerde iyilik ve huzur, mazi - aile - doğa üçgeninde aranır.

Dergide yayımlanan hikâyeler arasında taşra-şehir karşılaşması üzerine yazılmış olanlar da vardır. Bu hikâyelerde taşra sefaleti, cehaleti ve saffeti; şehir ise kibri, gururu ve azgınlığı temsil eder. Dergide taşralılık-şehirlilik karşılaşmalarının yer aldığı hikâyelerde şehirlilik kötü taraflarıyla ön plana çıkarılmıştır. Fakat taşralılık-şehirlilik karşılaşmalarından ortaya çıkmamış hikâyelerde şehirlilikle ilgili olumsuz bir yaklaşıma rastlanmaz.

Dergide kötülük ve ahlâksızlık gibi kavramların vurgulandığı telif hikâyeler de vardır. Bu tip telif hikâyelerde kötülüğü ve ahlâksızlığı çoğunlukla kadınlar temsil eder. Refik Halit Karay'ın “Garez”, Nahit Sırrı Örik'in “İki Komşu Arasında ve “Kaybettiğim Kediye Dair”; Halide Edip Adıvar'ın “Bir Hayatın Üç Perdesi”; Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “Yaz Gecesi” ; Ercüment Ekrem Talû'nun “Dertli Bir Adam” adlı hikâyelerinde kadınlar, ahlâksız, kocalarını aldatan veya onlara zulmeden, yoldan çıkmaya yatkın ve vicdansız kişiler olarak resmedilmiştir. Bu telif hikâyelerde ortada bir kötülük varsa bu kötülüğü kadınlar yapar. Dergide yayımlanan telif hikâyelerde şeytani olarak nitelenebilecek bir erkek tip yoktur. Bu hikâyelerde erkekler çoğunlukla mazlum, mülayim ve gadre uğrayan kişilerdir.

Aile dergisinde yayımlanan hikâyelerde vurgulanan en önemli konulardan biri de hayatta bir gayeye sahip olmanın gerekliliğidir. Dergide bu konuya değinmiş telif hikâyeler şunlardır:

“Bir Hayatın Üç Perdesi”, “Acıbadem'deki Köşk”, “Saat Meraklısı Tahsin Efendi”, “Bulamayan”, “İki Komşu Arasında”, “Bir Emekli” ve “Bizans Definesi”.

Bu telif hikâyelerde okuyuculara, verimli ve mutlu bir hayat için kişinin büyük olduğuna inandığı bir amaca sahip olması gerektiği anlatılmıştır.

“Bir Hayatın Üç Perdesi” nde Atıf Surûri’ yi önce doçent olma sonra başarılı bir oğul yetiştirme hayali, “İki Komşu Arasında” da Leman Hanım’ ı hasmı Selime Hanım’a duyduğu kin ve nefret, “Bir Emekli” de Abdurrahman Efendi’yi çok önemli olduğuna inandığı mesleği hayata bağlar. “Acıbadem’deki Köşk” te Sani Bey’e icat ettiğini düşündüğü cihazlar, “Saat Meraklısı Tahsin Efendi” de Tahsin Efendi’ye saat tamir etmek ve tamir ettiği antika saatleri bir gün yüksek fiyatlarla satmak hayali, “Bulamayan” daki adsız kahramana ise mucizevî bir gemi icat ettiği düşüncesi yaşama tutkusu verir. “Bizans Defnesi” ndeki aileyi ise bulamayacaklarını bile bile aradıkları defne mutlu eder.

Aile dergisi bu hikâyeleri yayımlayarak iki yönlü bir uyarıda bulunmuş ve hem insanın bir gayeye yaslanmadan manevî olarak sağlıklı olamayacağını hem de amaçsız ve hayalsiz geçen bir hayatın boşa taşınan bir yük gibi insana ağır geleceğini vurgulamak istemiştir.

Sonuç olarak dergideki telif hikâyeler bireysel konuları ön plana çıkarmış, doğrudan doğruya insana ve insanın iç dünyasına ait problemlere temas etmiştir.

Dergide yayımlanan tercüme hikâyelere bakıldığında toplumsal olay ve olgulardan çok bireysel gerçeklere ve insanı insan yapan hasletlere odaklanıldığı görülür. Bu tercüme hikâyelerde insanların şahsiyetini oluşturan olumlu veya olumsuz duygular ön plana çıkarılmış, içgüdülerin ve hırsların yönlendirdiği davranışların neden olabileceği kötülükler hakkında uyarılarda bulunulmuş ve hayatta mutlu olmak ve mutlu kalmak için akıl ve sağduyuyla hareket etmenin temel şartlardan biri olduğu sezdirilmiştir. Bu tercüme hikâyelerde açgözlülük, aşırı hırs, canilik, kibir, vicdansızlık gibi insana mahsus olumsuz beşerî hallerle merhamet, kanaatkârlık, aşk, insan sevgisi, aile sevgisi ve ahde vefa gibi olumlu beşerî haller birlikte verilmiştir. Bu durum *Aile* dergisinin edebiyatın asıl amacı olan duygu eğitimi ön plana aldığını ve duygu eğitimi verebilecek, içgüdülerin ve tutkuların kontrol altında tutulması gerektiğini aktarabilecek tercüme hikâyelere sayfalarında yer verdiğini gösterir.

Aile dergisi, yayımladığı ancak yazarlarının kitaplarına girmeyen hikâyeler bakımından da önemli bir dergidir. Abdülhâk Şinasi Hisar’ın “Saat Meraklısı Tahsin Efendi” ve “İsmi Unutulan Melek Efendi”, Nahit Sırrı Örik’in “İki Komşu Arasında”, “Kaybettiğim Kediye Dair” ve “Bir Emekli”, Fahri Celâl Gökbulga’ nın “Öksürük” ve Ercüment Ekrem Talû’ nun “Dertli Bir Adam” adlı hikâyeleri *Aile*’ de yayımlanmış ancak yazarlarının herhangi bir kitabına girmemiştir.

Dergide şiiri, hikâyesi veya deneme türünde yazısı çıkan yabancı yazarların biri hariç hepsi Batılı'dır. Tercüme hikâye türünde çoğunlukla İngiliz ve Amerikalı yazarlara yer verilen dergide tercüme şiirlerin tamamı Fransız şairlere aittir. Dergide yayımlanan tercüme eserlere bakıldığında Batı dünyası dışında yalnızca Çinli yazar Ting-Ling' ten çeviri yapıldığı görülür. Dergide İslâm dünyasına mensup herhangi bir yazardan tercüme eser yayımlanmamıştır.

Toplumun eğitim seviyesinin göreceli olarak düşük olduğu 1940'lı yıllarda *Aile*'nin birtakım uluslararası dergilerden çeviri yazılar yayımlaması derginin okuyucuları için önemli bir fırsat ve kazanımdır. Çünkü bu çeviri metinler sayesinde dergiyi takip eden insanlar, edebiyat, fikir, tıp, bilim, aile ve evlilik gibi konu ve meselelerde evrensel cereyan ve eğilimlerden haberdar olma şansını yakalamışlardır.

Aile dergisi kediler ve kedi sevgisi üzerinde sıklıkla durmuş bir dergidir. Bestekâr Mesut Cemil dergide sadece bu konuda yazılar yazmıştır. Nahit Sırrı Örik kedi sevgisi üzerine dergide "Kaybettiğim Kediye Dair" adlı bir anı-hikâye yayımlamıştır. Ayrıca derginin çeşitli sayılarında kediler üzerine başka yazılar da yayımlanmıştır. İslâm peygamberinin iltifatına mazhar olmuş olması itibarıyla kedi Türk toplumunda ve Türk ailelerinde çok sevilen bir hayvandır. *Aile* dergisinin kedi sevgisini yansıtmaya ve pekiştirme amacı güden yazıları sık sık yayımlaması da bu hayvanın Türk toplumunda ve ailesinde gördüğü sevgiyle açıklanabilir.

Derginin düşünsel cephesine göz atıldığında değinilmesi gereken bir nokta Doğu-Batı karşılaştırmalarıyla ilgilidir. Falih Rıfkı Atay, Şevket Rado, Vedat Nedim Tör, Yakup Kadri Karaosmanoğlu gibi yazarların çeşitli sayılarda kaleme aldıkları Doğu-Batı karşılaştırması eksenli yazılarda Doğu geri kalmışlıkla ve yozlaşmayla birlikte anılmış Batı ise her türlü gelişmenin ve ilerlemenin öncüsü olarak yansıtılmıştır. Dergideki Doğu-Batı karşılaştırmalarında Doğu'yu Türkiye, İran ve Arap ülkelerini kapsayan Müslüman ülkeler Batı'yı ise Avrupa ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri temsil eder.

Dergideki yazılarda Doğu ülkelerinin ve medeniyetlerinin mevcut geri kalmışlığına, maddî ve manevî sefaletine vurgu yapılmakta ve bunlara iç geçirilmektedir. Doğu, eski asırlarda kalan parlak devirlerinde medeniyetin, asaletin ve yüksek sanatın merkezi durumundadır. Oysa geçen asırlar içinde büyük bir miskinliğin, yozlaşmanın ve çürümenin içine düşmüştür. Doğu halkları yokluk ve cehalet içindedir. Bilimsel ve sanatsal anlamda ortaya önemli eserler koyma yeteneklerini kaybetmişlerdir. Atatürk inkılapları sayesinde Türkiye, Doğulu ülkelere mahsus geri kalmışlığı ve miskinliği üzerinden atmaya başlamıştır. Fakat derginin yazarlarına göre henüz Türkiye'nin de kat etmesi gereken çok uzun bir yol vardır.

Dergi, Batı medeniyetini sanatsal, bilimsel, sosyal ve insanî gelişmişliğin kaynağı ve merkezi gibi görür. Batılı ülkelerin kendilerini sürekli yenilediklerine ve her türlü sıkıntıdan ve musibetten akıl yoluyla kurtulduklarına vurgu yapar. Batılı ülkelerin özellikle bilimdeki ve sanat dallarındaki gelişmişliğini vurgular. Dergide yayımlanan çeşitli yazılara göre Batı medeniyeti bilimde ve sanatta en ileri seviyededir ve Batı medeniyetinin bu alanlardaki gelişmişliği bütün insanlığa yön gösterecek noktaya erişmiştir. Dergideki genel algıya göre bir sanat eserin Batılı ülkelerde beğenilip onaylanması o sanat eserin iyi olduğuna işaret eder. Dergide yayımlanan çeşitli yazı ve haberlere bakıldığında sanat dallarında Fransa'nın; bilimde ise ABD, Almanya ve İngiltere gibi ülkelerin gelişmişliğine vurgu yapıldığı görülür.

Aile dergisindeki Doğu algısı Osmanlı sanatının zikredildiği yazılar hariç olumsuzdur. Doğu âlemi, *Aile* dergisinde, geri kalmış, eğitilmesi gereken, yol gösterilmesi gereken ve süregiden bir yozlaşma hastalığından mustarip bir medeniyet olarak görülmüştür.

Dergi, Batı medeniyetinin kolektif olarak gelişmişliğini kabul etmiş ve geri kalmış ülkelerin ve toplumların bu durumdan kurtulmak için Batı medeniyetini rehber edinmeleri gerektiğini savunan veya ima eden yazılar yayımlamıştır. Fakat dergi Batı medeniyetinin olduğu gibi kabulünden yana da değildir. Dergi, ahlâkî ve manevî olarak zararlı olduğunu düşündüğü Batı kaynaklı popüler kültür ürünlerinin Türk toplumunda yayılmasına engel olmaya çalışmış ve insanları şiddete ve ahlâksızlığa sürükleyen filmlere, romanlara ve dergilere karşı okuyucularını uyarmıştır. *Aile* dergisinde yayımlanan yazılara genel bir pencereden bakıldığında ahlâk ve barış temelli bir Batıcılığın dergiye hâkim olduğu görülür.

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden iki yıl sonra yayımlanmaya başlayan *Aile* dergisinde bu savaşın siyasal ve sosyal sonuçlarının yansımalarını görmek de mümkündür. Dergi, bu savaşın öncesi ve sonrasıyla ilgili değerlendirmelerini Almanya penceresinden yapmıştır. Dergide Batı dünyasıyla ilgili çok sınırlı olan olumsuz görüşlerin bir kısmı da II. Dünya Savaşı öncesinde ve sırasında Almanya'yı yöneten Hitler ve Nazi Partisi'yle ve bu yönetimin Almanya'yı ve Avrupa'yı felakete sürüklemesiyle ilgilidir. Ancak savaştan yenik ve perişan çıkan Almanya'nın kısa sürede toparlanması derginin yazarlarınca övgüyle ve saygıyla karşılanmıştır.

Genel olarak bakıldığında *Aile* dergisinde Falih Rıfki Atay, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Şevket Rado, Vedat Nedim Tör ve Cahit Tanyol gibi yazarlar Batı medeniyetini şu nedenlerle yüceltmıştır:

1- Batı ülkelerinin bilim ve teknolojiadaki gelişmişliği

- 2- Batı ülkelerinin müzik, edebiyat, resim, tiyatro ve sinema gibi sanat dallarındaki gelişmişliği
- 3- Avrupa şehirlerinin temiz ve düzenli olması

Genel olarak bakıldığında *Aile* dergisinde Doğu medeniyeti şu nedenlerle eleştirilmiştir:

- 1- Doğu medeniyetine mensup halkların zihinsel ve ruhsal olarak kendilerini geliştirmeye kapatmış olması
- 2- Doğu medeniyetine mensup halkların modern dünyada karşılığı ve işlevselliği olmayan ve eski çağlarda kalmış olan töreleri ve batıl inançları sürdürmesi
- 3- Doğu medeniyetine mensup ülkelerin mazide sahip oldukları ihtişamlı sanat ve zarafet değerlerinden kopmuş olması

Aile dergisi, çocuklara yönelik yayımlar konusunda açık bir tavır almış ve şiddet içeren roman, çizgi roman ve filmlerin çocuklardan uzak tutulması konusunda düzenli olarak yazılar yayımlamıştır. *Aile* dergisi, eğitim, sağlık, sanat ve entelektüel seviye bakımlarından Batı standartlarını örnek alan, ahlâklı ve barışçıl bir toplum hedeflemiştir.

Aile dergisinde yayımlanan metinlere toplu olarak bakıldığında çift yönlü bir modernite algısının olduğu görülür. Dergi, bilim, teknoloji, moda ve tıpta modern gelişmeleri takip eder ve okuyucularını modernitenin insan hayatını güzelleştirip kolaylaştırıcı unsurlarına adapte etmeye çalışır. Fakat dergide modernleşme her şeyiyle kusursuz bir olgu olarak görülmemiştir.

Aile dergisi, modern hayatın insan maneviyatı üzerinde tahrip edici ve sanat dalları üzerinde yozlaştırıcı bir etkisi olduğuna inanmış ve bu inancı çeşitli yazılar aracılığıyla ifade etmiştir. Dergide yayımlanan birtakım şiirlerde modern hayattan ve şehirlerden kaçıp doğaya sığınma isteği vurgulanmıştır. Aldous Huxley'den tercüme edilen yazılarda modern hayatın insanı bencilleştirdiği ve ahlâkî olarak süflileştirdiği savunulmuştur. Yine dergide sık sık yayımlanan sanat yazılarında resim, tiyatro ve müzik gibi çeşitli sanatlarda ortaya çıkan modern cereyanlar eleştirilmiş ve bu cereyanların sanat dallarını zarafetten ve güzellikten mahrum bir duruma soktuğu savunulmuştur. Dergi, klasik sanatların estetik değer bakımından daha yüksek olduğunu ve sanatta modern cereyanların geleneksel ekollerin verdiği hazzı veremeyeceğini savunmuştur.

Modernleşmenin bilim, teknoloji ve tıp alanlarında ortaya çıkardığı ilerlemeler dergi tarafından heyecanla karşılanmış ve desteklenmiştir. Ancak dergide yayımlanan yazılarda ve şiirlerde modern hayatın insan maneviyatı üzerindeki olumsuz ve yıpratıcı etkilerine ağırlık verilmiştir. Bu yazılarda ve şiirlerde modern hayat ve şehirler bir bunalım kaynağı gibi görülmüş, doğa ve doğaya mensubiyet yüceltilmiştir. Dergi modernleşmenin ve modern hayatın şu görüşler çerçevesinde olumsuz taraflar barındırdığını savunmuştur:

- Çeşitli sanat branşlarında kendisini gösteren modern cereyanlar, bu sanatların yozlaşmasına, sıradanlaşmasına hatta yer yer çirkinleşmesine neden olur. Dergiye göre modern sanat akımları zarafet ve estetik duygusundan mahrumdur. Kaos ve anlaşılmazlık üretirler.
- Modern hayat ve gitgide kalabalıklaşıp mekanikleşen şehirler, barındırdıkları teknik imkân ve vasıtalarla insanların hayatını fiziksel olarak kolaylaştırmakta ancak insanları ruhsal olarak zayıflatmaktadır. Modern şehirler insanları yalnızlığa, yabancılaşmaya ve bunalıma sürükler. Derginin yazarları ve şairleri modern hayatın neden olduğu bunalımdan ve kısırılmışlık duygusundan doğaya kaçarak kurtulma hayalleri kurarlar ve dergide bu yönde eserler yayımlarlar.
- Modernleşme insanlara istedikleri şeylere kolayca ve kısa yoldan erişme şansı vermiştir. Bu durum insanları ahlâkî bakımdan çürümeye sürüklemektedir. İnsanlar bencilleşmekte, merhametten ve alçakgönüllülükten uzaklaşmaktadır.

Dergi, düzenli olarak yayımladığı yazılarla okuyucularında yüksek sanata dayalı bir zarafet ve güzellik bilinci uyandırmayı amaçlamıştır. Bu çerçevede Vedat Nedim Tör, Refik Halit Karay, Falih Rıfkı Atay, Şevket Rado, Refik Ahmet Sevengil, Yakup Kadri Karaosmanoğlu v.b. yazarlar çeşitli sayılarda çeşitli yazılar kaleme almışlardır. Bu yazılarda doğrudan veya dolaylı olarak şehir estetiği, davranış estetiği, giyim-kuşam estetiği, müzik ve edebiyat estetiği üzerine düşünceler ve dilekler ortaya konulmuş, Türk toplumu özelinde genel bir zarafetten uzaklaşma durumundan yakınılmıştır. Dergi yazarları, Türk toplumunun geçmiş asırlarda hayatın hiçbir yönünde güzelliği ve zarafeti ihmal etmediğini ve yaptığı her işe bir estetik katmaya çalıştığını vurgulamıştır. Yazarlara göre bu zarafet toplumunun yeniden inşası ancak geçmiş asırlarda yaratılmış eserlerin ve o eserleri inşa edip korumuş insanların örnek alınmasıyla mümkündür. Fakat dergi yazarları bu konuda karamsardır. Dergi yazarlarına, modern çağın, çirkinliğin rağbet gördüğü ve kötülüğün galip geleceği bir çağ olduğu inancı hâkimdir.

Aile dergisinde popüler kültüre veya hayatın ve dünyanın popüler kültür penceresinden algılanışına dair izlere rastlanmaz. Aksine dergi, okuyucularını popüler kültürün, kitle kültürünün ve kültür endüstrisinin beşerî, ruhsal ve entelektüel anlamdaki zararlı etkilerinden korumaya çalışır. Meselâ dergi yayın hayatı boyunca o devirlerde çok popüler olduğu anlaşılan gangster edebiyatıyla mücadele etmiş, okuyucularını bu tip yayınların neden olduğu tehlike ve tahribata karşı sürekli uyarmıştır. Barbarlığa, vandalizme ve süfliliğe karşı derginin önerdiği panzehirse zarafet, yüksek sanat ve estetik değerler olmuştur.

Aile, halka yüksek sanat zevki aşılama gayret etmiş ve okuyucularını hayatın her noktasında estetik ve zarafet kıymetlerine bağlı tutma çabası içinde kalmıştır. Dergi, yüksek zevk sahibi bir kitle oluşturmaya çalışmış ama bunu o kitleye tepeden bakarak yapmamıştır.

Aile dergisi elbette ki edebî etkinliği bakımından *Servet-i Fünun*, *Dergâh*, *Varlık*, *Hisar* veya *Çınaraltı* gibi bir “okul dergi” olmamıştır. Yeni ekollerin doğduğu bir edebî mecraya veya mevcut bir ekole mensup ediplerin kümelenmediği bir “sembol yayın” da olmamıştır. Esasen derginin böyle bir edebî ülküsü de yoktur. *Aile* dergisi için bir yayıncılık ülküsünden söz etmek gerekirse bu ülkünün kültürlü bireyler, kültürlü ve mutlu aileler ve nihayet kültürlü ve yüksek zevk sahibi bir toplum inşa etmek olduğu söylenmelidir.

Aile dergisi beş yıl boyunca yayın hayatını sürdürmüş bir dergidir. Ancak üç ayda bir yayımlandığı için *Aile* bu beş yıl içinde sadece yirmi sayı çıkabilmiştir. Bu da onu edebiyat ve basın tarihimizin kısa ömürlü dergilerinden biri yapar.

Aile Dergisinin Yazarları ve Şairleri

A:

ABASIYANIK, Sait Faik

ADIVAR, Halide Edip

ADİL, Fikret

AKAN, Ali Rauf

AKBAL, Oktay

AKGÜN, Nihat Ulvi

AKERS, James

AKSAL, Sabahattin Kudret

AKSEL, İhsan Şükrü

ALANTAR, İhsan Hilmi

ALLEN, Robert Lewis

AMBRIERE, Francis

ARMAN, Fehmi

AŞAR, Nihat Faik

ATAÇ, Nurullah

ATAY, Falih Rıfkı

ATOK, Oğuz Kazım

AYDA, Reşit

AYDA, Adile

B:

BACAL, Jacques

BAX, Clifford

BASMAN, Gülgün

BAŞMAN, Avni

BAUDELAIRE, Charles

BAYKAL, Handan

BELGER, Nihat Reşat
BENGİSU, Naci
BERK, Nurullah
BEYATLI, Yahya Kemal
BINET, Leon
BIRREN, Faber
BISCH, Louis E.
BİRSEL, Salah
BLOCK, Jean Libman
BJERLÖV Herbert
BORCA, Robert
BOSWELL, Victor R.
BREAL, Auguste
BUCK, Pearl S.
BURGESS, Gelett
BURKHAR, Roy A.

C:

CARPENTER, Allan
CASTLE, M.
CEMİL, Mesut
CİMCOZ, Adalet
COLEMAN, Lester
COOK, Nilla Cram
COOREMAN, Marga
CRAMAUSSEL, S.
CRONIN, Archibald Joseph

Ç:

ÇÖLGEÇEN, Feridun

D:

DAĞLARCA, Fazıl Hüsnü

DEVOE, Alan

DIRANAS, Ahmet Muhip

DREX, Joanna Lecey

DUBLIN, L.

DUHAMEL, Georges

DURSLER, Fulton

E:

EASTMAN, Max

EBCİOĞLU, Hikmet Münir

EDIPOĞLU, Baki Süha

EGE, Nezahet Nurettin

EMİROĞLU, Selma

EPPRIGHT, Ercel S.

ERALP, Vehbi

ERDENİZ, Şehbal

ERDÜDER, Özcan

ERTUĞRUL, Muhsin

ERGİ, Sabahattin

ESEN, Fatma

ESPIR, Pauline

ESPY, Hilda Cole

EYÜBOĞLU, Bedri Rahmi

F:

FAJRAZJEN, S.

FANSLER, Thomas

FELEK, Burhan

FERREAX, M.

FITZGERALD, Vesey

FLEMINGTON, Peter

FRACCAROLI, Arnaldo

FRANCE, Mari

FRANCK, Hans

FREEMAN, Charles

FRISCH, Karl von

G:

GIBSON, John

GOSSER, Manuel

GÖKSEL, H.A.

GÖKTULGA, Fahri Celâl

GÜRKAN, Kazım İsmail

GÜRSES, Hulûsi

GÜZELSON, Halim

H:

HABE, Jean

HAUSER, Gayelord

HARUN, Kenan

HESSE, Hermann

HİSAR, Abdülhak Şinasi

HUXLEY, Aldous

İ:

İLHAN, Attila
İYRİBOZ, Nihat
İZER, Zeki Faik

J:

JACOBS, William Wymark

K:

KANIK, Orhan Veli
KÂĞITÇI, Mehmet Ali
KARAY, Refik Halit
KAZANCIGİL, Tefik Remzi
KENBER, Lütfi Arif
KESSLER, Gerhard
KISFALUDI, Karoly
KARAY, Refik Halit
KÖRÜKÇÜ, Muhtar
KÜLEBİ, Cahit

L:

LAMBERT, G.
LEFEBVRE, Georges
LEWIS, Bernard
LINK, Henry C.
LOKE, Eleanor
LULLY, P.

M:

MAGOUN, Alexander

MATTERS, Fhobe M.

MAUGHAM, Somerset

MAUROIS, Andre

MESTIVIER, Janine

McCOLLUM, E.V.

MIGHELL, Marijorie H.

MİNNETOĞLU, İbrahim

MORGAN, Edward P.

MORLEY, Christopher

MOSCICKI, Helene

MULLER, Edwin

N:

NECATİGİL, Behçet

NEUMARK, Fritz

NİHAL, Şükûfe

O:

OĞUZCAN, Ümit Yaşar

OKAY, M. Vedat

Oktay Rıfat

OMAY, Hikmet

ONAN, Necmettin Halil

ONARAN, Mustafa Şerif

ONGER, Fahir

Ö:

ÖRİK, Nahit Sırrı

ÖZDEMİR, Nureddin

ÖZDENOĞLU, Şinasi

ÖVÜÇ, Refia

P:

PALAISEUL, Jean

PAPINI, Giovanni

PAUL, Charlotte

PEATTIE, Donald Culross

POLLACK, Jack Harrison

PONCET François

POTTER, R.

R:

Rabia HATUN

RADO, Şevket

REGÜ, Şükrü Enis

RENIER, H.

RHEINSTORM, Carroll

RIMBAUD, Arthur

ROBB, Kenneth

RONSARD, Pierre de

ROVE, Serge

ROY, Marie Beynon

RUARK, Robert C.

RUSSELL, Bertrand

S:

SABA, Ziya Osman

SAROYAN, William

SAVA, G.

SAYGIN, Rauf

SEL, Kemal Salih

SELWYN, Anny

SEVENGİL, Refik Ahmet

SEVÜK, İsmail Habip

SLIM, William

SOMERSAN, Naci

SUBWAYS, Helen

Ş:

ŞEHSUVAROĞLU, Haluk

ŞENDİL, Sabih

T:

TALÛ, Ercüment Ekrem

TAMER, Şinasi

TANMAN, Saffet

TANPINAR, Ahmet Hamdi

TAŞKINOĞLU, C.

TANYOL, Cahit

TARANCI, Cahit Sıtkı

TEOMAN, Sabahattin

TİNER, Şükrü Hazım

TOKGÖZ, Ata

TOOMBS, Alfred

TOPRAK, Burhan

TÖR, Vedat Nedim

TRENT, Sarah

T'SERSTEVENS, A.

TUNÇ, Mustafa Şekip

TUNÇ, Sumru

Ü:

ÜRGÜP, Fikret

W:

WALLACE, Lucie

WASSERSUNK, Joseph

WELLS, C.Updegraff

WERTHAM, Frederic

WEZIEN, Jean

WHITMAN, Howard

V:

Vâlâ Nureddin

VERLAINE, Paul

VILLARS, Daniele

VISHER, A.L.

VON POST, Eric

Y:

YAMAÇ, N.

YEGEN, Ekrem Muhiddin

YEŞİL, Cemil

YÜCE, Kamran

Z:

ZIFF, William

ZOŞÇENKO, Mihail

Aile Dergisinde Yayımlanan Şiirler İndeksi

1.SAYI- İlkbahar 1947

- Yahya Kemal BEYATLI, Rindlerin Akşamı, s.3
Baki Süha EDİPOĞLU, Dağ Rüzgârı, s.9
Rabia Hatun, Kıta, s.9-s.37
Orhan Veli KANIK, Denizi Özleyenler İçin, s.13
Ahmet Muhip DIRANAS, Büyük Olsun, s.14
Oktay Rıfat, Ağaca Dedim ki, s.18
Ziya Osman SABA, Çocuk Gülüşleri, s.27
Şükrü Enis REGÜ, Yıllardan Sonra, s.45
Sumru TUNÇ, Çocukluğum-Bakırköyü' nde-Yazlar, s.53
Sabahattin TEOMAN, Dinlenmek Yorgunluğu, s.61

2.SAYI-Yaz 1947

- Yahya Kemal BEYATLI, Hayal Şehir, S.2, s.2-3
Cahit Sıtkı TARANCI, Fani Dünya S.2, s.7
Oktay Rıfat, Mahzun Tarafım, S.2, s.9
Bedri Rahmi EYÜBOĞLU, Sitem, S.2, s.11
Sumru TUNÇ, Çiçek, S.2, s.18
Orhan Veli KANIK, Gün Olur, S.2, s.33
Ziya Osman SABA, Aile, S.2, s.47

3.SAYI- Sonbahar 1947

- Yahya Kemal BEYATLI, Sessiz Gemi, S.3, s.2
Oktay Rıfat, Karıma, S.3, s.6
Cahit Sıtkı TARANCI, İstiklal Marşını Dinlerken, S.3, s.7
Orhan Veli KANIK, Hürriyete Doğru, S.3, s.10
Sumru TUNÇ, Ağaçla Ben, S.3, s.21
Sabahattin TEOMAN, Işığın Çapraz Geldiği Saat, S.3, s.25

Attila İLHAN, Türkiye, S.3, s.45

Ümit Yaşar OĞUZCAN, Sonbahar Düşünceleri, S.3, s.48

4.SAYI- Kış 1948

Yahya Kemal BEYATLI, Derin Beste, S.4, s.3

Paul VERLAINE, Geçmiş Ola, çev. Orhan Veli KANIK, S.4, s.5

Baki Süha EDİPOĞLU, Çocuklar, Şairler, S.4 ,s.6

Ziya Osman SABA, Şu Güzel Gün, S.4, s.7

Şinasi ÖZDENOĞLU, Ellerin İçin Noktürn, S.4, s.13

Attila İLHAN, Deryalar, S.4, s.15-16

İbrahim MİNNETOĞLU, Eski Konak-Yeni Ev, S.4, s.18

Sabahattin TEOMAN, Kavga, S.4, s.41

Rabia Hatun, Kıta, S.4, s.47

5.SAYI – İlkbahar 1948

Yahya Kemal BEYATLI, Endülüs'te Raks, S.5, s.2-3

Arthur RIMBAUD, Duyum, çev. Orhan Veli KANIK, S.5, s.7

Baki Süha EDİPOĞLU, İstanbul'u Dün Dolaştım, S.5, s.9

Cahit KÜLEBİ, Deniz Sıkıntısı, S.5, s.17

Sabahattin Kudret AKSAL, Aile, S.5, s.21

Cemil YEŞİL, Eşime-Oğlumun Portresi, S.5, s.28

Halim GÜZELSON, Kız, S.5,s.43

6.SAYI-Yaz 1948

Rabia Hatun, Bir Gül,Sönseydi, S.6, s.3-Hasret, s.5, Bir Kâsedir, s.7

Cahit Sıtkı TARANCI, Fantezi, S.6, s.9

Fazıl Hüsnü DAĞLARCA, Konya, S.6, s.10-11

Sabahattin Kudret AKSAL, Övgü, S.6, s.15

Halim GÜZELSON, Sarıyer Çeşmesi, S.6, s.16

Orhan Veli KANIK, İnsan ve Deniz, S.6, s.23

Ziya Osman SABA, Herkesin Evi İçin, S.6, s.45

Sabahattin TEOMAN, Masalın En Tatlı Yeri, S.6, s.49

7.SAYI- Sonbahar 1948

Rabia Hatun, Canan İimdedir, S.7, s.2, Gllerde Nola, s.4, Nakz İt Ki, s.5, Mağrıbdada Gün Doğaydı, s.7, Payn Sadası, s.10
Cahit Sıtkı TARANCI, Müjde, S.7, s.13
Ziya Osman SABA, Bir Yer Düşünüyorum, S.7, s.13
Salah BİRSEL, Şiirler Şiiri, s.15
Arthur RIMBAUD, Ofelya, ev. Orhan Veli KANIK, s.19
Sabahattin Kudret AKSAL, Yarı Karanlık, s.20
M.Vedat OKAY, Yaz Akşamları, s.47
Sabahaddin ERĐİ, Rüya, s.49

8.SAYI-Kış 1949

Ahmet Hamdi TANPINAR, Mavi Maviydi Gökyüzü, s.5
Cahit Sıtkı TARANCI, Sağ El, s.7
Fazıl Hüsnü DAĞLARCA, Fatih'in Gemileri, s.8-9
Fatma ESEN, Düşünen Adam, s.15
Rabia Hatun, Buy-i Gül, s.17, Kâş-Ey, Tutsam Hayâl-i Yâri, s.19
Şinasi ÖZDENOĞLU, s. Kavgalardan Uzak, s.23
Salah BİRSEL, Meydandan Geçen Kızlar, s.43

9.SAYI-İlkbahar 1949

Ahmet Hamdi TANPINAR, Eşik, ss.6-9
Fazıl Hüsnü DAĞLARCA, Sivas'a, s.11
Cahit KÜLEBİ, Yolculuk, s.12
Baki Süha EDİPOĞLU, Kara Sevda, s.14
Pierre de RONSARD, Sonnet, ev. Orhan Veli KANIK, s.15
Sabahattin Kudret AKSAL, Uyku, s.30
Şinasi ÖZDENOĞLU, Ben O Adam mıyım?, s.35
Fatma ESEN, Öğüt, s.56
Fatma ESEN, Kararsızlık, s.56

Sabahattin ERGİ, Erciş'te Akşam Saati, s.58

10.SAYI-Yaz 1949

Ahmet Hamdi TANPINAR, Bir Gün İcadiye' de, s.7
Sabahattin Kudret AKSAL, Anadolu Yaylası, ss.12-13
Fazıl Hüsni DAĞLARCA, Fetih Gecesinde İstanbul, ss.17-18
Şükrü Enis REGÜ, Sabah Şiiri-Gece Şiiri, İstanbul, s.20
Fatma ESEN, Saray Gözdesi, s.22
Şinasi ÖZDENOĞLU, Gözlerin, s.33
Rabia Hatun, Yıldızların Ziyası, s.35
Nihat Faik AŞAR,, Korku, s.56
Sabih ŞENDİL, Peyzaj, s.57

11.SAYI-Sonbahar 1949

Orhan Veli KANIK, Ayrılış, s.5, Doğan Güne Karşı, s.7
Sabahattin Kudret AKSAL, Etimesgut Şiiri, s.10
Ziya Osman SABA, Eski Resimler, s.13
Behçet NECATİGİL, Evcik, s.31
Nureddin ÖZDEMİR, Kapı II, s.60

12.SAYI-Kış 1950

Yahya Kemal BEYATLI, Siste Söyleniş, s.7
Yahya Kemal BEYATLI, Tercih, s.15
Cemal YEŞİL, Işık Pınarı-Ne Zaman Olsa, s.31
Sumru TUNÇ, Usaç,s.57

13.SAYI- İlkbahar 1950

Ahmet Hamdi TANPINAR, Zaman Kırıntıları, s.6-10
Fazıl Hüsni DAĞLARCA, Mustafa Kemal'in Kartalı, s.18-19
Şinasi ÖZDENOĞLU, Baharla Beraber Gelen Aşk, s.27

Fehmi ARMAN, Dolap, s.59

14.SAYI- Yaz 1950

Ahmet Hamdi TANPINAR, Ömrün Sahili, s.9
Ziya Osman SABA, Denizlerası, ss.18-19
Cahit TANYOL, İçimin Memleketinde, s.24
Mustafa Şerif ONARAN, Bir Şehidin Rüyası, ss.31-32
Oğuz Kazım ATOK, Ellerinden Belli, ss.33-34
H.A.GÖKSEL, Sabah, s.35

15.SAYI- Sonbahar 1950

Cahit Sıtkı TARANCI, Kırık Kalpler, s.5
Baki Süha EDİPOĞLU, Eylül Düşünceleri, s.11
Nihat Ulvi AKGÜN, İlk Göz Ağrısı, Rahatlık s.18
İbrahim MİNNETOĞLU, Mangal, s.58

16.SAYI- Kış 1951

Cahit Sıtkı TARANCI, Aşkımız, s.7
Baki Süha EDİPOĞLU, Antalya, s.9
Orhan Veli KANIK,, Hızlı Çocuk, s.11
Orhan Veli KANIK,, Öteye Git, s.12
Orhan Veli KANIK,, Yeni Eşek, s.13
Orhan Veli KANIK,, Korkacak Ne Var?, s.14
Orhan Veli KANIK, Mum, s.15
Fazıl Hüsni DAĞLARCA, Fetih Aydınlığı, s.25
Mustafa Şerif ONARAN, Yalnız, s.56
Hikmet OMay, Uzak, s.55

17.SAYI- İlkbahar 1951

Orhan Veli KANIK,, Rubai ,s.8
Orhan Veli KANIK, Yaşamak, s.9

Fazıl Hüsnu DAĞLARCA, Fatih'in Sancaktarı, s.13

Şinasi ÖZDENOĞLU, Hatırım Kalır, s.15

Oğuz Kazım ATOK, Bir Gün Geliyor, s.16

Sabahattin ERGİ, Saadet, s.17

18.SAYI - Yaz 1951

Cahit Sıtkı TARANCI, Düşten Güzel, s.5

Orhan Veli KANIK, Çok Gezen, Manzum Nasrettin Hoca Hikâyesi, s.7

Orhan Veli KANIK, Azrail Beğenecek, Manzum Nasrettin Hoca Hikâyesi, s.8

Orhan Veli KANIK, Geçinmeye Niyet, Manzum Nasrettin Hoca Hikâyesi, s.9

Orhan Veli KANIK, Ölmeseydi, Manzum Nasrettin Hoca Hikâyesi, s.10

Ziya Osman SABA, Misak-ı Milli Sokağı No.37, ss.13-15

19.SAYI- Sonbahar 1951

Necmettin Halil ONAN, Boğaz Şarkısı, s.8

Orhan Veli KANIK, Sütçü Kadınla Süt Kabı, Bir La Fontaine Masalı Tercümesi, s.11

Kamran YÜCE, Halbuki, s.30

Sabahattin ERGİ, Bahçelerde, s.66

Sabih ŞENDİL, Güzellik Üstüne, s.67

20. SAYI-Kış 1952

Şevket HIFZI, Yaz Rüyası, s.8

Fazıl Hüsnu DAĞLARCA, Gemi İstanbul, s.10,

Fazıl Hüsnu DAĞLARCA, İçinde, s.11

Charles Baudlaire, Yoksulların Ölümü, çev. Orhan Veli Kanık, s.13

Şinasi ÖZDENOĞLU, Ağaçlar Üstüne, s.16

C.TAŞKINOĞLU, Maviliklerin Bittiği Yer, s.18

Oğuz Kazım ATOK, Beyazlığı, s.20

Aile Dergisinde Yayımlanan Hikâyeler İndeksi

1.SAYI- İlkbahar 1947

Refik Halit KARAY, Garez, ss.7-11.

Hermann HESSE, Kurt, çev.Burhan ARPAD, ss. 44-47.

2.SAYI- Yaz 1947

Halide Edip ADIVAR, Bir Hayatın Üç Perdesi, ss.6-14.

3.SAYI- Sonbahar 1947

Ahmet Hamdi TANPINAR, Bir Tren Yolculuğu, ss.3-11.

4.SAYI- Kış 1948

Sait Faik ABASIYANIK, Bulamayan, ss.2-8.

5.SAYI-İlkbahar 1948

Ahmet Hamdi TANPINAR, Âdem'le Havva, ss.4-10.

Arnaldo FRACCAROLI, Bir Apartman Arıyorum, çev. Nazım Dersan, ss.42-44.

6.SAYI- Yaz 1948

Fahri Celâl GÖKTULGA, Öksürük, ss.8-12.

Nahit Sırrı ÖRİK, Bir Emekli, ss.46-50.

7.SAYI- Sonbahar1948

Ercüment Ekrem TALÛ, Dertli Bir Adam, ss.6-10.

Karoly KISFALUDI, Görünmeyen Yara, çev. Mübeccel ULU ss.46-51.

8.SAYI- Kış 1949

Sait Faik ABASIYANIK, Bilmem Neden Böyle Yapıyorum, ss.4-7.

Somerset MAUGHAM, Kara Gün Dostu, çev. Orhan AZİZOĞLU, ss.41-44.

9.SAYI- İlkbahar 1949

Oktay AKBAL, Bizans Definesi, ss.55-58.

10.SAYI-Yaz 1949

Abdülhak Şinasi Hisar, Saat Meraklısı Tahsin Efendi, ss.9-16.

Nahit Sırrı Örik, Kaybettiğim Kediye Dair, ss.32-36

Hans FRANCK, Vode, çev. Melâhat Tugar, ss.55-58.

11.SAYI -Sonbahar 1949

Ahmet Hamdi TANPINAR, Acıbadem'deki Köşk, ss.11-19.

Mihail ZOŞÇENKO, Vesika Resmi, çev. İbrahim HOYİ, ss.57-60.

12.SAYI-Kış 1950

William SAROYAN, Hasır Şapka, çev.Cahit Sıtkı Tarancı, ss.51-54.

13.SAYI - İlkbahar 1950

Abdülhak Şinasi HİSAR, İsmi Unutulan Melek Efendi, ss.11-17.

W.JACOB, Maymun Pençesi, çev. Melih Cevdet Anday, ss.57-64.

14.SAYI - Yaz 1950

Muhtar KÖRÜKÇÜ, Küçük Bir Hikâye: Bay Müfettiş, ss.15-16.

Nahit Sırrı ÖRİK, İki Komşu Arasında, ss.29-37.

Ting Ling, Bir Çin Hikâyesi: Sel, çev. Bedriye Şanda, ss.57-63.

15.SAYI-Sonbahar 1950

Şinasi TAMER, Zabıt Tutma Begim:Akçedağ'dan Bir Reportaj,ss.27-28

Fikret ÜRGÜP, Her şey Mümkündür, ss.57-60.

Pearl S.BUCK, Aşk Şehirde Kaldı, çev. Nazım Dersan, ss.9-11.

16.SAYI-Kış 1951

Ahmet Hamdi TANPINAR, Yaz Gecesi, s.4-10.

Joanna Lecey DREX, Pazar Çayı çev. Seza Göksel, s.54-56.

17.SAYI-İlkbahar 1951

Ziya Osman SABA, Bir Çocukluk Hatırası: Neveser,ss.10-18.

Peter FLEMINGTON, Hafızasını Kaybeden Adam, çev. Seza Göksel, İlkbahar 1951, ss.4-6.

18.SAYI-Yaz 1951

İMZASIZ, Randevu, Reader's Digest Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.62-63.

S.CRAMAUSSEL, Misafir, çev.Nihal Yalaza Taluy,ss.70-72.

19.SAYI-Sonbahar 1951

İMZASIZ, Eve Aldığımız Çocuk, Your Life dergisinden Alıntı, S.19, ss.65-68.

20.SAYI-Kış 1952

Ahmet Hamdi TANPINAR, Rüyalara, s.6-20.

Kenneth ROBB, Siyah Çekmecenin Sırrı, çev. Nihal Yalaza Taluy, ss.21-22.

Lucie WALLACE, Gölge Oyunu, Çeviren Belirtilmemiş, ss.75-76.

Aile Dergisi İndeksi

1. Sayı -İlkbahar 1947

- TÖR, Vedat Nedim, Yahya Kemal İçin, s.5
ATAÇ, Nurullah, Yahya Kemal Beyatlı,ss.1-6
TUNÇ, Mustafa Şekip, Eski Aileden Yeni Aileye, ss.12-14
Vâlâ Nureddin, ,İnsan Ev Sahibi Olunca, ss.15-17
İMZASIZ, Biz Bir Aile Oluyoruz,ss.19-22
İMZASIZ, Okula Giden Bir Çocuk Yardımınıza Muhtaçtır, ss.24-27
FELEK, Burhan, İlk Tokat/Burhan Felek' in Bir Çocukluk Hatırası, ss.28-29
AYDA, Reşit, Yeni Buluşlar: İpsofon, ss.30-31
İMZASIZ, Çok Yaşamının Sırları, s.32
İMZASIZ, Çocuğunuz Hastalanınca Nelere Dikkat Etmelisiniz,s.33
İMZASIZ, Ailenin Düşmanları,ss.34-35
İMZASIZ, Dr. Galip Ataç Evin Saatinde Derdi ki, ss.36-37
İMZASIZ, Spor Daha Biçimli Daha Sıhhatli Daha Neşeli Olmak İçin, ss.38-39
İMZASIZ, Nezle Olmayabilirsiniz,s.40
İMZASIZ, Güneş ve Hayat, s.40
YEGEN, Ekrem Muhiddin, 3 Lezzetli Yemek,ss.41-43
İMZASIZ, Neden Yuvarlak?,s.43
PALAISEUL, Jean (Tercüme), Aman Güvelenmeyelim, ss.50-52
TÖR, Vedat Nedim, Aile ve Sanat, ss.56-58
SEL, Kemal Salih, Bu Toprağın Masalları, ss.59-61
ONGER, Fahir, İki Okunacak Kitap: Sarduvan-Delilik,s.62

2. Sayı - Yaz 1947

- RADO, Şevket, Yaşama Sevinci, s.1
KARAY, Refik Halit, Yaprağa Muhabbet, ss.4-5
Hikmet Münir, Harika Çocuk İdil Biret' le Bir Konuşma,ss.15-19
HUXLEY, Aldous, Konfor ve Ruhi Hayat, çev. Vahit Turhan,ss.20-22
Vâlâ Nûreddin, Mesleğiniz Dışında Neye Merakınız Var?,ss.23-24
İMZASIZ, Çocuk Büyütmek Sanatı, Parents' Magazine Dergisinden Alıntı, ,ss.25-26

TÖR, Vedat Nedim, Oyun,s.26
AKSEL, İhsan Şükrü, Evde Sınır Muvazenesi, ss.30-31
Hygeia Sağlık Dergisi'nden Çeviri, Güneş Dost mu Düşman mı?, ss.32-33
İMZASIZ, Dr. Galip Ataç Evin Saatinde Derdi ki, s ss.34-35
İMZASIZ, Ailenin Düşmanları, s.36
İMZASIZ, Annelik İmtihanının Cevapları, Parents' Magazine Dergisinden Alıntı s.37
İMZASIZ, 3 Lezzetli Yemek,ss.38-41
İMZASIZ, Tuz Neye Yarar, s.41
KENBER, Lütfi Arif, Evde Çiçek Bir İhtiyaçtır, ss.42-43
BAYKAL, Handan, Ailenin Modası, ss.44-45
VILLARS, Daniele, Eşref Saati Kollayınız, ss.46-47
ADİL, Fikret, Hudutları Aşan Türk Sanatı, ss.50-51
İMZASIZ, Picasso Sanatı, ss.52-54
TÖR, Vedat Nedim, Canı Sıkılan İnsan, ss.55
ALAIN, Aile İçinde, çev. Naile Turhan,ss.55
CİMCOZ, Adalet, Unutulmayan Şarkı,ss.57-58.
ONGER, Fahir, Okunacak Bir Kitap: Resim Öğretmeni,ss.60-61
İMZASIZ, Ailenin Avukatı: Sorun Söyleyelim,ss.62-63
İMZASIZ, Dişli Doğan Çocuklar, La Femme Dergisi'nden Alıntı, ,s.63

3. Sayı - Sonbahar 1947

TÖR, Vedat Nedim, Temizlik ve Güzellik İhtiyacı, s.1
RADO, Şevket, Usta Şair, s.5
TOPRAK, Burhan, Ballar Balını Buldum Koğanım Yağma Olsun, ss.12-13
CEMİL, Mesut, Tanıdığım Kediler, ss.14-15
TÖR, Vedat Nedim, Açık Hava Tiyatrosu, s.15
KAZANCIGİL, Tefik Remzi, Kadın Hayatının Altı Merhalesi, ss.17- 19
Vâlâ Nûreddin, Karı Koca Geçimsizliğinin Tedavisi Mümkün müdür?, ss.20-23
AYDA, Reşit, Yeni Buluşlar-Elektron Mikroskopları, ss.24-26
İMZASIZ, İnsanlara Acımalı mıyız?,ss.27-28
İMZASIZ, Çocuğunuz Uslu İse Pek Sevinmeyiniz, Reader's Digest Dergisinden Alıntı, ss.29-30

İMZASIZ, Her Çocuğun Kendine Göre Bir Büyüme Tarzı Vardır, Parents' Magazine'den Alıntı, ss.30-31

İMZASIZ, Çocuğunuz Neden Yemek Yemiyor?, Parents' Magazine Dergisinden Alıntı, ss.32-33

İMZASIZ, Parents' Magazine' den Alıntı, Yemeklerin Lezzeti ve Manzarası, s.33

Hikmet Münir, Ayşe Abla'nın Çocuk Yuvası, ss.34-36

İMZASIZ, Uyku Hakkında Ne Biliyorsunuz?, Reader's Digest'ten Alıntı, ss.37-38

İYRİBOZ, Nihat, Evlerimizin Davetsiz Misafirleri: Hamam Böcekleri, s.39

FANSLER, Thomas, Kazalardan Sonra İlk Yardım, Healthy Dergisi'nden Alıntı, ss.40-42

İMZASIZ, Ailenin Düşmanları(Enflüenza, Şeker Hastalığı, Zatürrie, Böbrek İltihabı),s.43

TÖR, Vedat Nedim, İnsan Düşmanı Picasso, s.44

İMZASIZ, Bir Film Nasıl Hazırlanır, ss.46-47

İMZASIZ, Ailede Elişleri: Taklitten Yaratıcılığa Doğru, ss.50-51

BAYKAL, Handan, Sonbahar Mevsiminde Moda Yenilikleri, ss.52-53

PAUL, Charlotte, Evlilik Bir Ortaklıktır, çev. Şeküre Basman, ss.54-56

BREAL, Auguste, Miras, s.56

YEGEN, Ekrem Muhittin, Ailenin Mutfağı, ss.57-59

İMZASIZ, Yiyecekler Hakkında Ne Biliyoruz?, Healthy Dergisi'nden Alıntı, Yiyecekler Hakkında Ne Biliyoruz?, s.60

İMZASIZ, Ailenin Avukatı: Sorun Söyleyelim, ss.62-63

4. Sayı -Kış 1948

TÖR, Vedat Nedim, Yeni Yıla Girerken, s.1

KESSLER, Gerhard, Aile Siyaseti, ss.9-10

GÜRKAN, Kazım İsmail, Londra Kongresi ve Cerrahlıkta Yeni İlerlemeler, ss.11-14

NEUMARK, Fritz, Mesken Meselesi ve Aile, ss.17-19

RADO, Şevket, Şehir ve Vücut Temizliği, ss.21-24

TÖR, Vedat Nedim, Sokağımız, s.23

COLEMAN, Lester, Sinüzit Nedir?, çev. Şehbal Erdeniz, ss.25-26

İMZASIZ, Yeni Buluşlar: Benzaminomalonyloxphenopyridin, Die Lupe Dergisi'nden Alıntı, ss.27-28

ROY, Marie Beynon, Yorulmadan Çalışabilirsiniz, Today's Woman dergisi'nden Alıntı, s.29

İMZASIZ,Erkekler Hakkında Ne Biliyorsunuz?,Companion Dergisinden Alıntı, ss.31-32
İMZASIZ,İlk Çocuğun İkinciye Kiskanmaması İçin Bazı Çareler-Karı-Koca Ayrılıklarında Çocuklar Parents' Magazine' den Kısaltılarak Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.33-34
İMZASIZ, Çocuklarınız İçin, s.35
İMZASIZ, Çocuklarınızı Lüzumsuz Korkulara Kaptırmayınız, Parents' Magazine' den Alıntı, çev. Şeküre Basman, ss.36-38
İMZASIZ, Redbook'tan Alıntı, Karı-Kocalarda Görülen 8 Esaslı Kusur, ss.39-41
BAYKAL, Handan, Ailenin Modası: Kış Mevsiminde Yenilikler, ss.42-43
İYRİBOZ, Nihat, İpek Düşmanı Bir Böcek, s.44
Vâlâ Nûreddin, Ailenin Röportajları: Giyim Eşyası Neden Bu Kadar Pahalı?, ss.45-48
HABE, Jean, Holivut'un İçyüzü, S.4, ss.49-51
VİSHER, A.L., Hayatın İkinci Yarısında Dostluk, çev. Burhan Arpad, ss.52-53
İMZASIZ, Leke Çıkartmanın Usulleri, ss.54-55
YEGEN, Ekrem Muhittin, Ailenin Mutfağı, ss.56-59
İMZASIZ, Ailenin Avukatı: Sorun Söyleyelim, ss.62-63

5. Sayı -İlkbahar 1948

TÖR, Vedat Nedim, Bahara Girerken,s.1
TÖR, Vedat Nedim, Muhsin Ertuğrul'un Sevinci, s.8
KESSLER, Gerhard, Mesken Sıkıntısı Nasıl Giderilir?, çev.Dr. Ekmel Zadı, ss.11-13
RHEINSTORM,Carroll, Türkleri Hiç de Böyle Sanmıyordum, s.14
RADO, Şevket, Ayıran ve Birleştiren Kitap, s.15
Vâlâ Nûreddin, İspanya'da Yahya Kemal'in Bir Ay Misafiri Olmuştum,ss.16-19
CEMİL,Mesut, Haydutlaşan Pisingot,ss.20-22
AKSEL, İhsan Şükrü, Akıl Hastalıklarında Ameliyatla Tedavi, ss.23-24
İMZASIZ,Hanımefendiyi Köpek Isırmıştı-Kırmızı Balık, Christian Science Monitor'dan Alıntı, S.5,İlkbahar 1948, s.24
AYDA, Reşit Mazhar, Kabiliyet Ölçen Makine, ss.25-26
MATTERS, Fhobe M., Boyun Uru(Goitre), çev. Şehbal Erdeniz, ss.27-28
T'SERSTEVENS, A. Siz Hangisindensiniz?,s.29
İMZASIZ, Eski Kadınlar Yeni Kadınlar, New York Times Magazine' den Alıntı, s.31
İMZASIZ, Neden Çocuğunuz Olmuyor?, Parents' Magazine Dergisinden Alıntı, ss.32-33

İMZASIZ,Çocuklar Muntazam Olmaya Alıştırılabilir, Parents' Magazine' den Alıntı, çev. Şeküre Basman, s.35-36
İMZASIZ,Çocuğunuz Uzun Boylu mu Olacak Yoksa Kısa Boylu mu?, Parents' Magazine Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.37-38
İMZASIZ,Doğacak Çocuğunuz Hakkında Neler Bilebilirsiniz?,Companion Dergisi'nden Alıntı, ss.39-40
TOOMBS, Alfred, Kadınların Neden Sakalı Yok?, Collier's dergisinden alıntı, s.41
PEATTIE, Donald Culross, Holivud'un Hanımefendisi, çev. Nuri Pere, ss.45-48
İMZASIZ, Cassado İle Bir Konuşma ve Sanat Dostları Birliği, ss.49-50
TÖR, Vedat Nedim, Onu Dinlerken, s.50
Hikmet Münir(Röportaj), Sanatkarlarımız Neler Hazırlıyorlar?, ss.51-53
TÖR, Vedat Nedim, İdil İhtiyarlıyor, s.52
GIBSON, John, Today's Woman dergisinden alıntı, çev. Ayşe Silay, Unutmamanın Çareleri, ss.54-55
BAYKAL, Handan, Ailenin Modası: İlkbaharın Moda Yenilikleri, ss.56-57
YEGEN, Ekrem Muhittin, Ailenin Mutfağı, ss.58-59
McCOLLUM, E.V., Genç Kalmak İçin Yiyiniz, ss.59-60
İMZASIZ, Nezaket, Evening Standard'tan Alıntı, s.60
İMZASIZ, Ailenin Avukatı: Sorun Söyleyelim,ss.61-62

6. Sayı - Yaz 1948

RADO, Şevket, Yaz Konuşması, s.1
İMZASIZ, Rabia Hatun'un Şiirleri, s.2
ADIVAR, Halide Edip, Sohbet, ss.4-7
TÖR, Vedat Nedim, Evlilik Sanatı, ss.13-16
Vâlâ Nûreddin, Laubali Boşanmalar Laubali Evlenmeler, ss.17-19
İMZASIZ, Ailenin Münazarası: Boşanma Olmalı mı?, s.20
KAZANCIGİL, Tevfik Remzi, Hormonların Kırbağı, ss.21-24
ALANTAR, İhsan Hilmi, Süt Çocuklarında Mevsim Hastalığı, ss.25-26
İMZASIZ, Ailenin Sağlığı: Egzema, Hygeia Sağlık dergisinden alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.27-28
İMZASIZ, Kızınıza Önceden Haber Veriniz, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, ss.29-30

- İMZASIZ, Ufak Tefek Yaz Dertleri, Family Healty dergisinden Alıntı, ss.31-32
- İMZASIZ, Rüya Hakkında Ne Biliyorsunuz?, ss.33-34
- İMZASIZ, Hayvan Hikâyeleri, Reader's Digest Dergisinden Alıntı, s.34
- İMZASIZ, Ailede Çocuk: Okula Giden Çocuğunuza Faydalı Olabiliyor musunuz?, Woman's Home Companion Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.35-36
- İMZASIZ,Çocuğun Kızması Nasıl Sizin Hoşunuza Gitmiyorsa Sizin Kızmanız da Çocuğun Hoşuna Gitmez, Reader's Digest dergisinden Alıntı, ss.37-38
- İMZASIZ, Çocuklarınızın Resimleri Daha Güzel Olabilir, Companion Dergisinden Alıntı, çev. Şeküre Basman, ss.39-40
- RUSSELL, Bertrand, Dayak Terbiye Vasıtası Değildir, Essais Sceptiques'ten Alıntı, s.43
- İMZASIZ,Kadınlara ve Erkeklerle Göre Kelimelerin Mânâları, La Femme Dergisinden Alıntı, ss.44-45
- TÖR, Vedat Nedim, Aile ve Sanat: Anlamıyoruz, ,s.51
- İMZASIZ,İnsanları Tanıyalım, Companion dergisinden Alıntı, ss.52-53
- İMZASIZ, Ailenin Modası: Yaz Mevsiminin Moda Yenilikleri,ss.54-55
- YEGEN, Ekrem Muhittin, Ailenin Mutfağı, ss.56-58
- BISCH, Louis E., Niçin İçtiğinizi Hiç Düşündünüz mü?, çev. Arif Gürgül, ss.60-62

7. Sayı -Sonbahar 1948

- TÖR, Vedat Nedim, Rabia Hatun ve Şiirlerindeki Aşk Anlayışı, ss.1-2
- Vâlâ Nûreddin, Rabia-Hatun Muamması, ss.3-5
- RADO, Şevket, Sanatkârla Eseri, s.11
- HUXLEY, Aldous, Zaman ve Makine, ss.12-14
- PAPINI ,Giovanni, Fikirler,ss.15-16
- TÖR, Vedat Nedim, İdealist İnsan, s.16
- SEVENGİL, Refik Ahmet, Eski Evimiz, ss.17-21
- İMZASIZ, Kötümser Olmaya Lüzum Var mı?, s.22
- İMZASIZ,Yeni Buluşlar: İşitmediğimiz Sesler Harikalar Yaratıyor,Atlantic Monthly Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.23-24
- İMZASIZ, Şu Baş Belası Sinekler, Scienca e Lavore Dergisinden Alıntı, s.24
- İMZASIZ,Şu Kalp Denen Meçhul, Science Digest Dergisinden Alıntı,çev. Berna İşman, ss.25-27

İMZASIZ,İhtiyarlık Ne Zaman Başlar, Hygeia Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Karadeniz, s.27-28

SOMERSAN, Naci, Süt Çocuğunda Huy Terbiyesi, ss.29-32

İMZASIZ, Çocuk ve Oyun, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Karadeniz, ss.33-34

İMZASIZ, Küçük Çocuk Dişleri, Hygeia Dergisinden Alıntı, ss.35-36

Lester F. Miles'in Bir Testi, Acaba Evlenmekte Acele mi Ediyorsunuz?, s.37

BURKHAR, Roy A., Niçin Mesut Olamıyorlar?, çev. Arif Gürgül, ss.38-40

Modern Motoring and Travel dergisinden alıntı, Her Hizmeti Atom Görecek: Ev İşlerinde Eski Usuller Tarihe Karışıyor, çev. Arif Gürgül, ss.42-44

İMZASIZ, Dr. Galip Ataç Evin Saati'nde Derdi ki, Evin Saati Konuşmalarından, ss.44-45

BASMAN, Gülgün, Ailenin Modası: Sonbahar Mevsiminin Moda Yenilikleri, ss.56-57

İMZASIZ, Yaş Bahsi, ss.54-56

İMZASIZ, Neler Yemeli Nasıl Yemeli, ss-57-58

İMZASIZ, İçecekler ve Vitaminler, ss.59-60

İMZASIZ,Et Mi Sebze Mi?, La Femme Dergisinden Alıntı, s.60

İYRİBOZ, Nihat, Sevimsiz Ortaklar, s.61

8. Sayı -Kış 1949

TÖR, Vedat Nedim, Aşk Olmazsa, s.3

RADO, Şevket, Yalnız Kalmayı Bilmek Sanatı, s.10

WEZIEN, Jean, Mücerret Sanat,ss.11-12

WERTHAM, Frederic, Gangster Hikâyeleri Zararlıdır, ss.13-15

TÖR, Vedat Nedim, Çocukların Hakkı, s.14

SEVENGİL, Refik Ahmet, Eski Türk İşlemeleri, ss.16-20

KAZANCIGİL, Tefik Remzi, Babasız Çocuklar, ss.21-24

İMZASIZ, Zaman Zaman Herkesin Tutulduğu Bir Hastalık: Kızamık, Healty Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.25-26

CAPRIO, Frank S., Ruh Doktorunun Muayenehanesinde Bir Saat, çev.Arif Gürgül, ss.27-29

İMZASIZ, Hasta Ziyaret Etmek İnce Bir Sanattır, Hygeia Dergisinden Alıntı, ss.30-31

İMZASIZ, Ailede Çocuk: Disiplin Nedir?, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, ss.33-35

İMZASIZ, Çocuğunuz Kendine Yetecek Kadar Uyuyor mu?, S.8, s.36-38

İMZASIZ, Kundaklı Despot, Selection Dergisinden Alıntı, s.38
İMZASIZ, Çocuklarımızı Besleyelim, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.39-40
SUBWAYS, Helen, Kızlar İçin Güzel Olmak Kâfi Değildir, ss.45-46
BENDER, James F., Evlilik Bahislerinde Çok Bilen Az Yanılır, çev. Berna İşman, ss.47-49
İMZASIZ, Ailenin Münazarası: Akademiye Taraftar mısınız?,s.50
BJERLÖV, Herbert, Sigara İçmek Veya İçmemek İşte Bütün Mesele, çev. Nuri Pere, ss.51-53
İMZASIZ, Halka Hizmet Örneği, Reader's Digest Dergisinden Özet, ss.54-55
BASMAN, Gülgün, Ailenin Modası: Kış Mevsiminin Moda Yenilikleri, ss.56-57
İMZASIZ, Hangi Yiyeceklerde Hangi Vitaminler Var? Bunlar Neye Yarar?, Healthy Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.58-59
İMZASIZ, Aşağılık Duygusunu Yenebilirsiniz Ladie's Home Journal Dergisinden Alıntı, ,s.60

9. Sayı -İlkbahar 1949

TÖR, Vedat Nedim, Evli Kalabilmek, s.3
ATAY, Falih Rıfkı, Atatürk'ten Bir Hatıra: İkinci Ders, ss.4-5
BAŞMAN, Avni, Dil Davası, ss.10-15
RADO, Şevket, Boşuna Zahmet, s.13
TÖR, Vedat Nedim, Yazık Oldu Süleyman Efendi'ye, s.16
CEMİL, Mesut, Gomuğun Kızı, ss.17-21
TÖR, Vedat Nedim, Kötünün Üstünlüğü, s.19
AKSEL, İhsan Şükrü, Hayvanlar Delirir mi? ss.22-23
İMZASIZ, Güzel Fotoğraf, s.24
SEVENGİL, Refik Ahmet, Türk Çinilerindeki Muhteşem Bahar, ss.29-32
LEWIS, Bernard, Türkiye'de Kültür Hareketleri, BBC Yayınlarından Alıntı, ss.33-36
İMZASIZ, Ailenin Sağlığı: Verem Aşısı, ss.37-38
İMZASIZ, Gözlerinize Dikkat Ediyor musunuz?, s.38
Devrimizin Mucize Yaratıcı İlaçları, çev.Şeküre Basman, ss.39-41
İMZASIZ, Ailede Çocuk: Çocuğunuzun Zekâsına Dair Bilgiler, Hygeia Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.42-43

İMZASIZ, 1949 Yılı'nın Edebi Hadisesi, ss.44-45
AKAN, Ali Rauf, Haydut Edebiyatıyla Mücadele, Gece Postası'ndan Alıntı, s.46
İMZASIZ, Oyunun ve Oyunağın Psikolojisi, Britannia Eve Dergisinden Alıntı, ss.47-48
İMZASIZ, Good Housekeeping Dergisinden Alıntı, İştahsız Çocuk, çev. Şeküre Basman, ss.49-51
MAGOUN, Alexander, Gerçek Aşk, Love and Marriage dergisinden alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.53-54
İMZASIZ, İyi Konuşmak Sanatı, Your Life dergisinden Alıntı, ss.59-60
İMZASIZ, Kocanızı Karşılama'yı Biliyor musunuz?, Women dergisinden Alıntı, çev. Güneş Eşiyok, ss.65-66
İMZASIZ, İyi Koca Kime Derler?, Woman's Home Companion dergisinden Alıntı, s.67
WHITMAN, Howard, Rorschach Testi İle Karakter Tahlili: Mürekkep Lekelerini Neye Benzetiyorsunuz?, çev. Şehbal Erdeniz, ss.68-71
İMZASIZ, Ailenin Münazarası: İyilik Etmeli mi?, s.72
PONCET François, Mücerret Sanat ve Demokrasi Meseleleri (Röportaj), çev. Selmin Evrim, ss.73-74
ÖVÜÇ, Refia, Türk İşleme Sanatı, Türk İşleme Sanatı, ss.75-76
BASMAN, Gülgün, İlkbaharın Moda Haberleri, ss.77-78
İMZASIZ, Ailenin Mutfağı: Şeker Ne Zaman Faydalı ne Zaman Zararlı?, s.79
AYDA, Reşid Mazhar, Dondurulmuş Yiyecekler, ss.80-81

10. Sayı -Yaz 1949

TÖR, Vedat, Nedim, Okuyan Aile, s.5
ATAY, Falih Rıfki, Geçit, ss.6-8
RADO, Şevket, Aziz Tembellik, s.15
COOK, Nilla Cram, Rüyalarım Giren Türk Dansları, ss.19-22
İMZASIZ, Fikirlerinizi Başkalarına Kabul Ettiriyor musunuz, Your Life Dergisinden Alıntı, s.24
TÖR, Vedat Nedim, Tenkidin Kalitesi, ss.29-30
İMZASIZ, Anket Çalışması, Ailenin Münazarası: Kültür Lazım mıdır?, s.31
İMZASIZ, Ailenin Sağlığı: Şeker Hastalığı, Harper's Magazine Dergisinden Alıntı, çev. Nail Şenkal, ss.37-38

BENGİSU, Naci, Bazı Körlüklerde Görmeyi Temin Eden Ameliyatlar,ss.39-40
İMZASIZ,Nezleye Karşı Açılan Savaşta Yeni Bir Başarı, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.41-42
EPPRIGHT, Ercel S., Gebelikte Gıda, Sexology Dergisinden Alıntı,ss.43-44
FRANCE, Mari, Küçük Vakalarda Küçük Tedaviler, s.44
İMZASIZ, Büyüklere Yapmadığınızı Küçüklere de Yapmayınız, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.45-47
TANMAN, Saffet, Çocukların Konforuna Dair, s.47
İMZASIZ,Kız ve Erkek Çocuklar Arasında Ne Farklar Var?, Reader's Digest Dergisinden Alıntı, ss.48-49
EGE ,Nezahet Nurettin, Evlenmeden Evvel İstişare Büroları, ss.51-54
FRANCK Hans, Vode(Hikâye), çev. Melahat Tugar, ss.55-58
İMZASIZ, Acaba, Sahiden Aşık mısınız?, s.59
İMZASIZ, Serinlemek İçin Ne Biliyorsunuz?, ss.60-66
İçkiyi Tadında Bırakamayanları Ayyaşlığa Götüren 13 Adım, Hygeia Dergisinden Alıntı, çev. Nail Şenkal, ss.67-70
Çok Yaşamamın Sırrı Hayatımıza Seneler Katmak Değil; Senelerimize Hayat Katmak, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, çev. Şeküre Basman, ss.71-72
TÖR, Vedat Nedim, Aile ve Sanat: Moda Sanatlara Ölüm Çanı, s.73
TÖR, Vedat Nedim, Bergama'yı Nilla Cook Kimdir?, ss.74-75
İMZASIZ, Ailenin Modası: Yaz Modası, ss.76-77
İMZASIZ, Kıskançlığın Gerçek Yapısı, Companion Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.79-82
İMZASIZ, Kocalarınızı Ağlatınız, s.81
İMZASIZ, Sinirlerinizi Boşuna Yoruyorsunuz, Journal of Living Dergisinden Alıntı, ss.83-84

11. Sayı -Sonbahar 1949

TÖR, Vedat Nedim, Üç Kıymet, s.3
ATAY, Falih Rıfkı, Bir Hatıra, ss.4-6
HİSAR, Abdülhak Şinasi, Bir Edebiyatçıya Nasihatler, ss.8-10
SLIM, William, Hürriyet ve Disiplin, ss.20-21
TÖR, Vedat Nedim, Niçin Goethe Yılı, s.21

RADO, Şevket, Kâğıtlar Arasında, ss.22-23
İMZASIZ, Bir Edebi Hadise, s.24
KANIK, Orhan Veli, Yazısız Mektup, s.24
MAUROIS, Andre, Sevgili Arkadaşlarım, Les Nouvelles Literaires dergisinden Alıntı, ss.29-31
CEMİL, Mesut, Okuldaki Hortlak, ss.32-36
İMZASIZ, Ailenin Sağlığı: Tansiyon Hakkında Ne Biliyorsunuz?, Better Homes Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.37-39
İMZASIZ, Üzüntü Romatizma Yapar, Everybody's Digest Dergisinden Alıntı, ss.40-42
İMZASIZ, İnsanlar 150 Sene Yaşamalı, s.42
İMZASIZ, Çocukta Ana ile Babayı Telaşlandıran İtiyatlar, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.43-45
İMZASIZ, Çocuklarınız Sizin Hakkınızda Ne Düşünüyorlar?, Women's Digest Dergisinden Alıntı, çev. Arif Derebeyoğlu, ss.47-49
İMZASIZ, Nezle Deyip Geçmeyiniz, s.49
ERDENİZ, Şehbal, Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?, ss.50-52
SEVENGİL, Refik Ahmet, Eski Türk Bahçeleri ve Türk Çiçekleri, ss.53-56
ZOŞÇENKO, Mihail, Vesika Resmi (Hikâye), çev. İbrahim Hoyi, ss.57-60
TÖR, Vedat Nedim, Güzellik ve Derinlik İstiyoruz, s.65
İMZASIZ, Çok Yaşamak İstiyorsanız Evleniniz, Hygeia Dergisinden Alıntı, ss.66-67
İMZASIZ, Kiskanmak Huyunuz Var mı?, Women's Digest Dergisinden Alıntı, s.68
İMZASIZ, Kaynana Olmaktan Korkmayın, Magazine Digest Dergisinden Alıntı, ss.69-70
Anket Çalışması, Sinemayı Sever misiniz?, s.71
İMZASIZ, Oscar Wilde Böyle Düşünürdü, L'Esprit de Wilde'dan Alıntı, s.72
TÖR, Vedat Nedim, Aile ve İş Hizmetinde 5 Yıl, s.73
İMZASIZ, Ailenin Modası: Sonbahar Modasında Yenilikler, ss.74-75
KÂĞITÇI, Mehmet Ali, Besin Kılavuzu'nu Niçin Yazdım?, ss.76-78
İMZASIZ, Koku ve Lezzet Hakkında Bildikleriniz Doğru mu?, Women's Home Dergisinden Alıntı, ss.79-80

12. Sayı –Kış 1950

TÖR, Vedat Nedim, Şairin Kalbi, s.3

TANYOL, Cahit, Dünyanın Büyük Şairi, ss.4-7
TANPINAR, Ahmet Hamdi, Yahya Kemal Şiirleri ve İstanbul, ss.8-12
RADO, Şevket, Yahya Kemal ve Hürriyet, s.10
ERALP, Vehbi, Yahya Kemal'in Şiirimizdeki Yeri,ss.13-15
NİHAL, Şükûfe, Doğumunun 65.Yılında Yahya Kemal, s.16
HİSAR, Abdülhak Şinasi, Paris'te Yahya Kemal, ss.17-20
VON POST, Eric, Bir Mayıs Gecesinde, s.19
İZER, Zeki Faik, Ressam Yahya Kemal, ss.21-22
İZER, Zeki Faik, Bir Hatıra, İZER, Zeki Faik, s.22
BELGER, Nihat Reşat, Paris'te Gördüğüm Yahya Kemal, ss.23-24
SEVÜK, İsmail Habip, Yahya Kemal'de İstanbul, ss.29-35
GÜRKAN, Kazım İsmail, Büyük Ses, s.33
TUNÇ, Mustafa Şekip, Onun Sesi,s.36
İMZASIZ,Ailenin Sağlığı: Kapalı Yerlerden Korkmak İleti, Everybody's Health Dergisinden Alıntı, çev.Arif Derebeyoğlu, ss.37-38
İMZASIZ, Sağlık Bilgileri Yenileniyor,ss.39-40
İMZASIZ, Öfkeyle Kalkan Zıyanla Oturur, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.41-43
İMZASIZ, Ailede Çocuk: Çocuğunuzu Anne Sütüyle Besleyiniz, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, ss.46-47
İMZASIZ, Çocukta Korku, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, ss.48-50
SAROYAN, William, Hasır Şapka, çev. Cahit Sıtkı Tarancı, ss.51-54
SEVENGİL, Refik Ahmet, Eski Türk Yapılarını Saran Şiirli Hava,ss.55-59
TÖR, Vedat Nedim, Daha Ne Bekliyoruz?, s.56
TUNÇ, Sumru, Usanç, s.57
İMZASIZ, Bir Fin Hamamı Röportajı, Holiday Dergisinden Alıntı, çev. Gülgün Üstündağ, ss.60-66
BURGESS, Gelett, Kadınlar Kocalarının Bütün Kusurlarını Düzeltebilirler, Selection dergisinden alıntı, çev. Nuri Pere, ss.67-69
MIGHELL, Marijorie H., Nasıl Enteresan Olursunuz?, çev. Seza Göksel, ss.70-71
İMZASIZ, Bunları Biliyor muydunuz?, s.71
İMZASIZ, Hisleriniz Bakımından Olgun musunuz?, s.72

GÜLGÜN, Ailenin Modası: Kış Mevsiminin Moda Yenilikleri, ss.73-74

İMZASIZ, Başarının 4 Sırrı, Success Today dergisinden alıntı, çev. Meliha Z.Yenerden, ss.75-78

TÖR, Vedat Nedim, Caz Hayranlığı, s.77

İMZASIZ, Aile İçindeki Anlaşmazlıkları Gidermenin Yolları Vardır, Parent's Magazine' den Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.79-80

İMZASIZ, Kendi El Yazınız Şahsiyetinizin Aynasıdır, Coronet Dergisinden Alıntı, çev. Arif Derebeyoğlu, ss.81-83

13. Sayı –İlkbahar 1950

ATAY, Falih Rıfkı, Dinleyici Saati, s.4-5

İMZASIZ, İki Cevap, s.5

TÖR, Vedat Nedim, Niçin Sanatı Teşvik, s.13

RADO, Şevket, Muamma, s.15

KARAY, Refik Halit, Nasrettin Hoca Hikâyeciliğinin Esas Vasıfları, Yeni İstanbul dergisinden Alıntı, ss.20-21

CEMİL,Mesut, Pamuli Niçin Kaçtı, ss.22-23

KÖRÜKÇÜ, Muhtar, Anadolu'da Yahya Kemal,s.24

TANYOL, Cahit Goethe'ye, Şaire ve Çağdaş İnsana Dair, ss.25-28

SEVÜK, İsmail Habip, Yahya Kemal'de Boğaziçi, S.13, ss.29-36

TÖR, Vedat Nedim, Haydut Filmleriyle Savaş, s.33

ŞEHİSUVAROĞLU, Haluk, On Dokuzuncu Asırda Boğaziçi Gezintileri, ss.37-39

İMZASIZ, Ailenin Sağlığı: Kanser, Hygeia Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.41-42

İMZASIZ, Mikropsuz Hastalıklar, Hygeia Dergisinden Alıntı, çev. A.Derebeyoğlu, ss.43-45

İMZASIZ, Kendi Kendini Muayene, Lilliput Dergisinden Alıntı, s.46-47

İMZASIZ,Açıl Sofram Açıl Adlı Güzel Kitaptan Sonra Tabiat Ana, Cumhuriyet Gazetesinden Alıntı, ss.48-49

İMZASIZ, Bir Okuyucumuz Soruyor, ss.50-51 alınmadı

İMZASIZ, Ailede Çocuk: Çocuğunuzun Mesut Olmasını İstiyor musunuz? Better Homes And Gardens Dergisinden Alıntı,çev. Nail Şenkal, ss.52-54

İMZASIZ, Neden Yemek Yemiyorlar?, Parent's Magazine dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, s.55-56

TÖR, Vedat Nedim, Çocuktan Al Haberi, s.61
İMZASIZ, Bir Amerikalıya Göre Amerikalılar Ne Okurlar Ne Yazarlar, ss.65-66
GOSSER, Manuel, Modern Sanat Çatışması, s.67
İMZASIZ, Kırk Yaş Hayatın En Verimli Yaşı, The Star dergisinden Alıntı, çev. A.Derebeyoğlu, ss.68-69
İMZASIZ, İşinizden Memnun musunuz?, Changing Times Dergisinden Alıntı, ss.70-71
İMZASIZ, Prostat Hakkında Ne Biliyorsunuz?, Die Lupe'den alıntı, ss.72-73
EMİROĞLU, Selma, Hocam Cemal Nadir, Bursa'da Yapılan Bir Konuşma, ss.74-76
İMZASIZ, Aileyi Kuran ve Yıkan Şeyler, Companion Dergisinden Alıntı, ss.77-78
İMZASIZ, Fen Adamları Bize Neler Hazırlıyorlar?, Science Digest Dergisinden Alıntı, ss.84-86
İMZASIZ, Niçin Evlenirler, Ladie's Home Journal Dergisinden Alıntı, çev. Zeza Göksel, ss.87-88

14. Sayı - Yaz 1950

TÖR, Vedat Nedim, Yaza Aşığı, s.3
KARAOŞMANOĞLU, Yakup Kadri, Tahran Mektupları I, ss.4-6
ATAY, Falih Rıfkı, Rapor, Cumhuriyet Gazetesinden alıntı, ss.7-8
TİNER, Şükrü Hazım, Ruh Sağlığı, s.10-11
TÖR, Vedat Nedim, Bir Yapı Polisi Arıyoruz, s.12
TANYOL, Cahit, Hayata Atıldığınız Zaman, ss.13-14
TÖR, Vedat Nedim, Bir Açık Konuşma,s.17
HARUN, Kenan, Kör' ün Paris'te Temsili Münasebetiyle, s.20-24
SAYGIN, Rauf, Akciğer Veremi Tedavisindeki Yenilikleri Münasebetiyle, ss.25-27
TOKGÖZ, Ata, Korktuğum, s.28
İMZASIZ, Evliliğin Felaketi: Boşanmak, Magazine Digest Dergisinden Alıntı, çev.Arif Derebeyoğlu, s.39-40
İMZASIZ, Sinir Hastalıkları Tedavisinde Kullanılan En Son İlaç: Ayran, Magazine Digest Dergisinden Alıntı, ss.41-42
İMZASIZ, Çocuk Düşürmek Yalnız Bir Cürüm Değildir, ss.43-44
İMZASIZ, Nasıl Güneş Gözlüğü Kullanmalıyız, Everbody's Digest Dergisinden Alıntı,ss.45-46

İMZASIZ, Şu Hayat Ne Tuhaf, Collier's Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, s.47
ERDENİZ, Şehbal, Çocuk Oyunu Niçin Sever, ss.49-50
İMZASIZ, Büyükler Çocukların Kavgalarına Karışmalı mı, Karışmamalı mı?, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, ss.51-52
İMZASIZ, İkizler Hakkında Ne Biliyorsunuz?, Woman's Home Companion'dan alıntı, çev.Şehbnal Erdeniz, ss.53-54
İMZASIZ, Acı Duymayan Çocuk, New York Star'dan alıntı, çev.Arif Derebeyoğlu, ss.55-56
MAUROIS, Andre, Hayat, Küçük Olmak İçin Çok Kısdır, s.59
İMZASIZ, Aşk Hakkında Ne Biliyorsunuz?, Woman's Home Companion Dergisinden Alıntı, ss.65
BERK, Nurullah, Hakikat Yürüyor, s.66
İMZASIZ, Çocuklarınızın Kötülüklerinden Gangster Dergileri Sorumludur, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı,ss.67-68
LINK, Henry C., Saadet Şahsiyetle İlgilidir, ss.69-70
İMZASIZ, D.D.T. Hakkında Ne Biliyorsunuz?, The Baltimore Sunday Sun Dergisinden Alıntı, çev. Orhan Azizoğlu, ss.71-72
İMZASIZ, Şeker Hastalığı, Seventeen Dergisinden Alıntı, ss.73-74
İMZASIZ, Ağaç Yaşken Eğilir, Lecomte du Noüy'den Alıntı, çev. Seza Göksel, ss. 75-76
İMZASIZ, Dünya Erkeklerin mi Kadınların mı?, Woman's Home Companion Dergisinden Alıntı,ss.77-78
BLOCK, Jean Libman, Bayanlar! Dul Kalmak İstemezseniz, ss.79-80
24 Saatinizi Yaşamayı Biliyor musunuz?, Margaret Blair Johnstone'dan Alıntı, ss.81-82
İMZASIZ, Yalnız Hekimler Değil, Siz de..., Life Can Be Beautiful'dan Alıntı, çev. Dr. Enis Canbakan, ss.83-85

15. Sayı –Sonbahar 1950

KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri, Tahran Mektupları II, ss.4-6
ATAY, Falih Rıfkı, İkinci Ölüm, ss.7-8
TÖR, Vedat Nedim, Halk Oyunlarımız ve Halk Türkülerimiz, ss.12-13
CEMİL, Mesut, Tanıdığım Kedilerden: Ponçik ve İnsanlar, ss.14-15
HUXLEY, Aldous, Aşırı Züppelikler, çev.Arif Derebeyoğlu, ss.16-19
ALLEN, Robert Lewis, Ev İşleri mi? Tövbeler Tövbesi,ss.20-23

AKSAL, Sabahattin Kudret, Halkın Zevki, S.15, Sonbahar 1950, ss.25-26

Das Illustrierte Blatt'dan, Sokrat'ın Karısı Ksantip, çev. Haldun Taner, ss.29-30

ÇÖLGEÇEN, Feridun, 17 Haziran 1914- 17 Nisan 1950, s.31

RADO, Şevket, Romatizmayı Kat'î Olarak Tedavi Etmek mi?, ss.32-34

İMZASIZ, Ailenin Sağlığı: Zatüree, Hygeia Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.35-37

İMZASIZ, Niçin Yoruluruz, Science Digest Dergisinden Alıntı, ss.38-39

İMZASIZ, Günün En Mühim Yemeği Sabah Kahvaltısı, Christian Herald Dergisinden Alıntı, ss.41-43

İMZASIZ, Kahve Zararlı mı?, Reader's Digest Dergisinden Alıntı, ss.44-46

İMZASIZ, Çocuk Terbiyesinde Dün ve Bugün, Woman's Day Dergisinden Kısaltılarak Alıntı, ss.47-49

DEREBEYOĞLU, Arif, Çocuğunuzun Bir Dahi Olduğundan Haberiniz Var mı?, ss.50-53

İMZASIZ, Kaç Ayda Çocuk Doğurabilirsiniz?, Science Digest Dergisinden Alıntı,

İMZASIZ, Habersiz Doğumlar-Doğumsuz Haberler, çev.Arif Derebeyoğlu, ss.54-56

İMZASIZ, Alimler Bize Neler Hazırlıyorlar?, Hygeia, Chicago Sun Times, The Sun Times, Science Digest, Philadelphia Evening Bulletin, New York Times Dergilerinden Alıntı, ss.61-62

İMZASIZ, Evlenecek Kadar Olgunlaştığımıza İnanıyor musunuz?, Argosy Dergisinden Alıntı, ss.63-65

İMZASIZ, Saadet Yanlış Anlaşılmış Bir Kelimedir, This Week Dergisinden Alıntı, ss.66-68

HARUN, Kenan, Çocuk Kitap ve Dergileri, Radyoda Çocuk Saati, Çocuk Sineması, Anket Çalışması, ss.69-73

YAMAÇ, N., Çocuk Yayınları, s.72

İMZASIZ, Evli Bir Kadın Kocasının Başarısına Nasıl Yardım Edebilir?, Pageant Dergisinden Alıntı, ss.74-76

İMZASIZ, Her Türlü Mânasında Rüyalara Kısa Sürer, Your Dreams Dergisinden Alıntı, ss.82-83

FRISCH, Karl von, Pireleri Tanıyor muyuz?, On Küçük Kapı Yoldaşımız (çev. Nezihe Alsaç)'dan alıntı, ss.84-86

İMZASIZ, Aleyhte Bulunmak Sanatı, Eski Bir Çin Yazısından, ss.89-90

BACAL, Jacques, İkinci İzdivaçlar Saadet Getirir mi?, ss.91-92

16.Sayı-Kış 1951

RADO, Şevket, Mühim Bir Şey, s.3

TÖR, Vedat Nedim, Almanya'nın Sırrı, ss.16-17

İMZASIZ, Ailenin Anketi: Evde Boş Oturmak Kadınları Dedikoduya ve Kumara Sevk Eder mi?,ss.18-21

İMZASIZ, Veda Etmek de Bir Sanattır, Mc. Coll's' Dergisinden Alıntı, s.22

ESPIR, Pauline, Bir İngiliz Kızı Türkiye'yi Nasıl Görüyor?,ss.23-25

MORLEY, Christopher, Bir Fantezi: Kadın Dili, çev. Arif Derebeyoğlu, ss.26-28

İMZASIZ, Yapılan Son Araştırmalara Göre İlim ve Aşk, This Week Magazine Dergisinden Alıntı, ss.29-31

İMZASIZ, Kalbi Olan Herkesin Ani Ölümünden Korkması Boşunadır, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz,ss.33-34

İMZASIZ, Nezle Hakkında Yeni Bir Keşif Nezlenin Sebebi Yalnız Soğuk Almak Değildir, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, çev.Şehbal Erdeniz, ss.35-36

İMZASIZ, Kim Kimden Daha İyi Uyur?, s.37

İMZASIZ, Hiç Çalışmadan da Yorulabilirsiniz, Science Digest Dergisinden Alıntı, ss.38-39

İMZASIZ, Yorgunluğun 13 Sebebi, Look Magazine Dergisinden Alıntı, s.39

DEREBEYOĞLU, Arif, Herkes Ruhun Hastadır, ss.40-41

İMZASIZ, Doğurmak Şarkı Söylemek Gibi Kolay Bir İştir, Collier's Dergisinden Alıntı, S.16, ss.42-43

İMZASIZ, Sinirleriniz Ne Alemde?, s.44

İMZASIZ, Çocuklarınızın Süt Dişlerine Önem Veriniz, Parents' Magazine Dergisinden Alıntı,ss.45-46

İMZASIZ, Çocuğunuza Nasıl İyi Baba Olabilirsiniz, Parents' Magazine Dergisinden Alıntı, ss.47-48

LOKE, Eleanor, Çocuk Emzirmek Bir Zevktir, ss.49-50

MAUROIS, Andre, Çocuklara Hangi Kitapları Okutmalı?, Kısaltarak Çev. Haldun Taner, ss.51-53

İMZASIZ,Anneler Çalışmalı mı?, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, ss.57-58

ERDENİZ, Şehbal, Yaşama Aşkı, s.59

İMZASIZ, Öğretmenler Nasıl Ana Baba İsterler?,ss.60-62

İMZASIZ, Kırkından Sonra Genç Kalmak Yemeklere Dikkat Etmekle Kabildir, The American Mercury'den Kısaltılarak Alıntı, ss.63-65

İMZASIZ, Sıhhi ve Ucuz Bir Spor : Yürüyüş, Recreation Dergisinden Alıntı, çev. Arif Derebeyoğlu, ss.66-67

İMZASIZ, Kuru Temizlemenin Sırları, ss.68-70

İMZASIZ, Tasarruf Parayı Yerde Harcamasını Bilmektir, ss.71-73

POLLACK, Jack Harrison, Kadın Gibi mi, Erkek Gibi Mi Düşünüyorsanız, ss.74-77

İMZASIZ, Kış Modasında Yenilikler, ss.78-80

İMZASIZ, Modern İlaçlardan Çoğu Vahşilerin Kullandığı İlaçlardan İlham Alınarak Yapılmıştır, Magazine Digest Dergisinden Alıntı, çev. Arif Derebeyoğlu, ss.81-83

İMZASIZ, Köpekler Zeki Hayvanların Başında Gelirler, Reader's Digest Dergisinden Alıntı, ss.84-85

İMZASIZ, Yeni Mektep, ss.86-87

İMZASIZ, Şundan, Bundan, s.91

17. Sayı -İlkbahar 1951

RADO, Şevket, Aile Terbiyesi, s.3

RADO,Şevket, Orhan Veli'nin Son Şiirleri, s.7

İMZASIZ, Küçük Sahne, ,ss.19-20

İMZASIZ, Fen Adamları Bize Neler Hazırlıyorlar?, ss.22-23

İMZASIZ, Kışla Yazdan Kurtuluyor muyuz?, Hart Dergisinden Alıntı, s.24

FITZGERALD, Vesey, Kediler Âleminde, çev. Nihal Yalaza Taluy, ss.25-26

İMZASIZ, Dahiler ve Sanatkarlar İyi Koca Olamazlar mı?, Caliban Dergisinden Alıntı, ss.27-28

MOSCICKI, Helene, Dünyanın En Bahtsız Kadınları Japon Kadınlarıdır,ss.29-31

İMZASIZ,Ailenin Sağlığı: Baş Ağrısı Neden Olur? Nasıl Tedavi Edilir?, Today's Health dergisinden Alıntı, çev.Enis Canbakan, , ss.33-36

FREEMAN, Charles, Dişleri Çürüten Şekerdir,ss.37-38

İMZASIZ, Uyku İlaçları Gelişigüzel Alınacak İlaçlardan Değildir, Saturday Evening Post Dergisinden Alıntı, ss.39-40

İMZASIZ, Boşuna Yorgunluklar, Hygeia Dergisinden Alıntı, s.41

İMZASIZ, İnsan Hayatının En Olgun ve En Güzel Yaşı 40, Reynold's News Dergisinden Alıntı, ss.42-43

İMZASIZ, İçkiyi Bırakabilirsiniz, The Progressive Dergisinden Alıntı, s.44

İMZASIZ, Ailede Çocuk: Doğum Denen mucize, Woman's Home Companion Dergisinden Alıntı, çev. Nihal Yalaza Taluy, ss.45-47

İMZASIZ, Geri Kalmış Çocuklar Ameliyatla Tedavi Edilebiliyor, Chicago Tribune Gazetesinden Alıntı, , s.47

GÜRSES, Hulusi, Musiki İstidadı Ana-Babadan Çocuğa Geçer mi?, ss.48-49

DURSLER, Fulton, Mücrim Çocuklardan Analarla Babalar Mesuldür, çev.Arif Derebeyoğlu, ss.50-52

CARPENTER, Allan, Çocuğunuzun Zekâsını Yoklayınız,s.53

İMZASIZ, Çocuğu Evde Yalnız Bırakırken Nasıl Davranmalı?, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, çev.Bekir Tutak, ss.55-56

İMZASIZ, Güzel Olmadığınızda Memnun Olabilirsiniz, The American Magazine Dergisinden Alıntı, ss.57-60

İMZASIZ, Her Ne Kadar Bekârlık Sultanlıktır Derlerse de, Coronet Dergisinden Alıntı,ss.60-61

İMZASIZ, Harika İlaçlardan Daha Müessir Bir Gıda: Et, Coronet Dergisinden Alıntı, çev.Arif Derebeyoğlu, ss.62-63

İMZASIZ,Olivia de Havilland, Reader's Digest Dergisinden Alıntı,ss.64-65

Bir Anket: Film Yıldızları Sahnede Muvaffak Olabilirler mi?, The Daily Telegraph'tan Alıntı, ss.66-67

BORCA, Robert, Cüceler Büyüyebilirler mi?, S.17, İlkbahar 1951,s.68

İMZASIZ, Büyük Kemancı Kreisler, ss.69-72

İMZASIZ, Dünyanın En Tenha Hapishanesi, s.73

İMZASIZ, Ailenin Modası: İlkbaharın Moda Yenilikleri,ss.74-76

İMZASIZ, Dostlarınızı Beş Dakikada Tanıyabilirsiniz,ss.77-78

POTTER,R., Amerikalılar Radyoda Nasıl Konuşurlar?,çev. Nihal Yalaza Taluy,ss.79-81

Talih Deyip Geçmemeli, Coronet Dergisinden Alıntı, ss.84-86

İMZASIZ, Acaba Mizah Kabiliyetiniz Var mı?, This Week Magazine Dergisinden Alıntı, çev. Arif Derebeyoğlu, ss.89-90

DEVOE,Alan, Oyun Seven Hayvanlar,s.93

18. Sayı –Yaz 1951

- RADO, Şevket, En Büyük Kuvvet, s.3
- DUHAMEL, Georges, Delikanlılarıma Mektup, ss.4-6
- İMZASIZ, Bayan Einstein'ın Hayreti, s.6
- İMZASIZ, Ahmet Karamustafaoğlu, S.18, s.11-12
- İMZASIZ, Japon Nezaketi, s.12
- AYDA, Adile, Çocuk Yayınları, Cumhuriyet Gazetesinden Alıntı, ss.15-19
- LEFEBVRE, Georges, Karaaltının Şehri Abadan, çev. Nihal Yalaza Taluy, ss.20-21
- İMZASIZ, Çocuklar Bizi Nasıl Görürler?, s.21
- MESTIVIER, Janine, Kadın ve Nezaket, s.22
- İMZASIZ, En Büyük Dostumuz Zaman, New Orleans Times'dan Alıntı, ss.23-24
- İMZASIZ, Ailede Çocuk: Çocuğunuzu Takdir Ediniz, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı,1951, ss.25-26
- ERDENİZ, Şehbal, Büyüklerden Küçüklere,s.27
- İMZASIZ, Çocuğun Dünyaya Gelmeden Evvelki Hayatı, The Women Dergisinden Alıntı, ss.29-30
- ESPIR, Pauline, BBC Radyosunda Çocuk Bayramı Nasıl Kutlandı?, ss.31-32
- Yalnız Çocuklar, Parent's Magazine'den Alıntı,ss.33-34
- AKERS, James, Ailenin Sağlığı: Bademcikler ve Burun Etleri Çıkarılmalı mı?, çev. Dr. Enis Canbakan, ss.37-38
- İMZASIZ, İki Dakikalık Sinir Muayenesi, The Weekly Telegraph Gazetesinden Alıntı, ss.39-40
- HAUSER, Gayelord, Çok Yaşamak İçin Genç Kalınız, çev. Nihal Yalaza Taluy,ss.41-51
- İMZASIZ, Ne Kadar Yaşayacaksınız?, The New You and Heredity Dergisinden Alıntı, ss.52-53
- FAJRAZJEN, S., Hayali Hastalıklar Doktor Kurbanları, ss.54-55
- SAVA, G., Sağırlar Duyacak mı?, s.57
- İMZASIZ, Anket Çalışması, Karımı Neden Severim?, Elle dergisinden alıntı, çev.H.T., ss.58-59
- İMZASIZ, Nezaket Öldü mü?, Maclean's Magazine Dergisinden Alıntı,ss.60-61
- Bir Küçük Hikâye: Randevu, Reader's Digest Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz,ss.62-63

İMZASIZ, Sevgiden Kuvvetli İlaç Yoktur, This Week Magazine Dergisinden Alıntı, çev. Arif Derebeyoğlu,ss.64-66

İMZASIZ, Bir Sinema Yıldızı Nasıl Parlar: Laurence Olivier, Reader's Digest Dergisinden Alıntı, ss.67-68

BIRREN, Faber, Hayatımızda Renklerin Rolü, s.69

CRAMAUSSEL, S., Misafir, çev.Nihal Yalaza Taluy,ss.70-72

LULLY,P.,Tabiat Sırlarından Biri:İkizler,ss.73-74

İMZASIZ, Göz Göre Göre Söylenen Yalanlar, s.75

RUARK, Robert C., Hakiki Margaret Mitchell,ss.76-78

İMZASIZ, Hafıza Denilen Muamma, Toronto Star Gazetesinden Alıntı ,ss.79-80

ROVE, Serge, Güle Dair, s.81

İMZASIZ, Komşularımızla İyi Geçinebiliyor musunuz?,s.82

İMZASIZ, Ailenin Modası: Yaz Mevsiminin Moda Yenilikleri, ss.83-85

EASTMAN, Max, Hayvanat Bahçesinde,ss.86-88

İMZASIZ, Saçlarınızın Dökülmemesi Elinizdedir, The American Weekly Dergisinden Alıntı, ss.89-90

19. Sayı - Sonbahar 1951

RADO, Şevket, Her Sene, Ekim Ayında s.5

ERTUĞRUL, Muhsin, Küçük Tiyatro, ss.6-7

AMBRIERE, Francis, Tiyatro Dahisinin Ölümü Münasebetiyle: Louis Jouvet,ss.9-10

İMZASIZ, Kedim, Colette Dergisinden Alıntı,ss.13-14

DUHAMEL, Georges, Bahçemize Dair, s.14

İMZASIZ, Denizlerin Zenginliği, Science Pour Tous Dergisinden Alıntı, s.15

ERDÜDER, Özcan, 20.Yüzyıl İngiliz Şiir Sergisi,ss.16-17

BAX, Clifford ve RENIER,H., Kadın Güzelliği, ss.18-19

CRONIN, Archibald Joseph, Hayattan Alınmış Bir Hikaye: En Büyük Kâr, çev.Nihal Yalaza Taluy, ss.21-24

ESPY, Hilda Cole, Komşum Kırlangıç, s.24

İMZASIZ, Meşhur Orkestra Şefi Toscanini, Liberty Dergisinden Alıntı, ss.25-26

İMZASIZ, Kadınların Üstünlüğü, St.Louis Post-Dispatch'ten Alıntı, ss.27-28

İMZASIZ, İkna Etme Sanatı, Vagne Dergisinden Alıntı, ss.29-31

İMZASIZ, Ailenin Sağlığı: Arka Ağrıları, Reader's Digest Dergisinden Alıntı, ss.33-34

WASSERSUNK, Joseph, Hastalığınızı Diliniz Haber Verir, ss.35-36

İMZASIZ, Dişlerin Çürümemesi Elinizdedir, Sunday Graphic Dergisinden Alıntı, s.36

İMZASIZ, İnsan Vücudunun En Cefakeş Uzvu: Ayaklar, Hygeia Dergisinden Alıntı,ss.37-38

İMZASIZ, Zayıflamak Elinizdedir, New York Times Gazetesinden Alıntı, ss.39-40

İMZASIZ, Sabah Kahvaltılarını İhmal Etmeyin, Daily Herald Gazetesinden Alıntı, s.40

İMZASIZ, Müzik İlacın Yerini Tutabilir mi?, English Digest Dergisinden Alıntı, ss.41-43

İMZASIZ, Körlerin Karanlık Dünyası, ss.44-45

İMZASIZ, Bilginler Bize Neler Hazırlıyorlar, New York Times Gazetesinden Alıntı,ss.46-47

İMZASIZ, İhmale Gelmeyen Bir Hastalık: Sinüsit, Health For All Dergisinden Alıntı, s.47

Aşk Okulu, Toronto Star'dan Alıntı, çev. Arif Derebeyoğlu, ss.48-49

İMZASIZ, Evlendikten Sonra Değiştiniz mi?, s.50

İMZASIZ, Çocuk Okulda Değil Evde Yetişir, The Art of Teaching Dergisinden Alıntı, ss.53-54

İMZASIZ, Çocuk Okula Giderken, Redbook'tan Alıntı, s.55

FERREAX, M., Kızınız Yetiştiriyor, s.56-57

İMZASIZ, Yardımcı Çocuk,s.57

İMZASIZ, Ay Hastalıklarının Ne Olduğunu Kızlarınız Bilir Mi?, Woman's Life Dergisinden Alıntı, ss.58-59

MORGAN, Edward P., Sitar Çalgıcısı Anton Karas, ss.60-61

İMZASIZ, Çabuk Okumak, Illinois Tech Engineer Dergisinden Alıntı, ss.62-63

İMZASIZ, Eve Aldığımız Çocuk, Your Life Dergisinden Alıntı, ss.65-68

İMZASIZ, Çay, English Digest Dergisinden Alıntı, s.69

BOSWELL, Victor R., Sebzelerin Nereden Geldiğini Hiç Merak Ettiniz mi?,ss.70-71

Bir Mucit Olabilir misiniz?, Invector's Handbook' tan Alıntı, s.72

BINET, Leon, Kurtlarda Analık, s.73

İMZASIZ, Herkesin Sevdiği Spor: Futbol, La Pensa Dergisinden Alıntı, ss.74-75

İMZASIZ, Ailenize Coğrafya Dersi Verebilirsiniz, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.78-80

İMZASIZ, Ailenin Modası: Sonbahar Mevsiminin Moda Yenilikleri, ss.81-83

COOREMAN, Marga, Mevsimler ve Biz, ss.84-85

İMZASIZ, Erkeklerle Arkadaş Olmanın İlk Şartları, ss.87-88

LAMBERT, G., Kocanızı Mesut Edin, çev.Nihal Yalaza Taluy,ss.90-92

İMZASIZ,Meraklı Şeyler, Everbody's, Sunday Chronicle, Daily Express, The Star, Discovery Dergilerinden Alıntı, s.93

20. Sayı - Kış 1952

RADO, Şevket, Ev ve Aile, s.5

ROBB, Kenneth, Siyah Çekmecenin Sırrı, çev. Nihal Yalaza Taluy, ss.21-22

İMZASIZ, Yeni Bir Yıl İçin Hediye, ss.23-24

İMZASIZ, Colophon Dergisinden Alıntı, Büyük Yazarlar İş Başında, ss.25-26

İMZASIZ, Daily Herald Gazetesinden Alıntı, 28 Yıl Hiç Uyumayan Adam, s.27

İMZASIZ, Our Bird Book (kitap) 'tan Alıntı, Kuşları Unutmayın!,Çeviren Belirtilmemiş, ss.28-29

İMZASIZ, İrade Sahibi Bir İnsan mısınız?, s.29

İMZASIZ, Ömrü Uzatmanın Çaresi, ss.30-31

İMZASIZ, Sunday Graphic Dergisinden Alıntı, Ailenin Sağlığı: Görme ve İşitme Duygularımızın Sağlığı Aldığımız Gıdaya Bağlıdır, çev. Arif Derebeyoğlu, ss.33-34

İMZASIZ, Every Woman's Magazine Dergisinden Alıntı, Sari Bir Hastalık: Korku, ss.35-36

Çocuk Felci Polio, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz,ss.37-39

İMZASIZ, Amper'in Dalgınlığı, s.39

İMZASIZ, Mağara Devri İnsanları da Bizim Kadar Hastalanırlardı, Scientific American Dergisinden Alıntı, çev.Arif Derebeyoğlu,ss.40-42

İMZASIZ, Journal of Living'ten Alıntı, Yaşamasını Biliyor musunuz?, s.42

İMZASIZ, Collier's Dergisinden Alıntı, Niçin Esneriz?, çev.Arif Derebeyoğlu, ss.43-44

İMZASIZ, Elizabeth Blackwell, Independent Woman Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Erdeniz, ss.45-47

Orta Yaş, Changing Times Dergisinden Alıntı, ss.49-50

İMZASIZ, Sporların İyi ve Fena Tarafları,ss.51-52

MULLER, Edwin, İstidadınız?, ss.53-54

İMZASIZ, Sormayınız, s.54

İMZASIZ, Parlak Fikirler İnsanlara Nereden Gelir?, Reader's Digest Dergisinden Alıntı, çev. Şehbal Karadeniz,ss.55-56

WELLS, C.Updegraff, Çocukla Nasıl Konuşmalı?, ss.57-59

SELWYN, Amny, Eve Verilen Çocuk Ödevleri, s.59

ESPIR, Pauline, Kızlarımızı Nasıl Yetiştirmeliyiz?, ss.60-61

İMZASIZ, Çocuğunuzu Doğmadan Önce Besleyiniz, Parent's Magazine Dergisinden Alıntı, ss.62-64

LINK, Henry, Çocuk ve Yarım,ss.65-66

İMZASIZ, İyi Bir Gelin Kaynana mısınız?, Pageant Dergisinden Alıntı,ss.67-70
İMZASIZ, Yakında Eni, Boyu ve Derinliği Olan Filmler Seyredebileceğiz?, Chamber's Journal Dergisinden Alıntı,s.71-72
İMZASIZ, Sabun Nasıl İcat Edildi?, Contemporary Review Dergisinden Alıntı, s.73
İMZASIZ, Tuvalet Sabununuzu Alırken, La Femme Dergisinden Alıntı, s.74
WALLACE, Lucie, Gölge Oyunu, ss.75-76
DUBLIN, L., CASTLE M., Mutfağınızda Ölüm Tehlikesi, ss.77-78
İMZASIZ, Sarışınların Başındaki Tehlike, s.78
İMZASIZ, Psychology Dergisinden Alıntı, Çabuk Kızarmısınız?, ss.79-80
İMZASIZ, Ailenin Modası: Çamaşırlarda Yenilikler, ss.81-83
ZIFF, William, Hareketlerin Dili, ss.85-86
TRENT, Sarah, Dönemeç, ss.87-88

Aile Dergisinde Alıntı Yapılan Dergiler ve Gazeteler

1. Parent's Magazine, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 21
2. Hygeia, Dergi, 1923-1976, Yayımlandığı Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 14
3. The Reader's Digest, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 12
4. Women's Home Companion, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 9
5. Companion, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 6
6. Science Digest, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 5
7. La Femme, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 4
8. Coronet, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 4
9. Your Life, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 3
10. Magazine Digest, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 3
11. Healthy, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 3
12. Cumhuriyet Gazetesi, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 3
13. Magazine Digest, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 3
14. Collier's, 1888-1957, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 3
15. This Week, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 3
16. This Week Magazine, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 3
17. Redbook, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 2
18. Selection, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 2
19. The Star, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 2
20. Changing Times, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 2
21. Ladies' Home Journal, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 2
22. Die Lupe, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 2
23. Journal of Living, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 2
24. Pageant, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 2
25. Your Dreams, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 2
26. Women's Digest, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 2
27. Sunday Graphic, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 2
28. Daily Herald Gazetesi, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 2
29. English Digest, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 2
30. Atlantic Monthly, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
31. L'Esprit de Wilde, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1

32. Women's Home, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
33. Everybody's Health, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
34. Holiday, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
35. The New York Times Magazine, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
36. Success Today, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
37. Yeni İstanbul, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
38. Modern Motoring and Travel, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
39. Better Homes and Gardens, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
40. Family Healthy, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
41. Christian Science Monitor, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
42. Psychology, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
43. Britannia Eve, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
44. Good Housekeeping, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
45. The Baltimore Sunday Sun, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
46. Seventeen, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
47. Lecomte du Noüy, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
48. Life Can Be Beautiful, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
49. Das Illustrierte Blatt, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
50. Christian Herald, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
51. Woman's Day, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
52. Bulletin, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
53. Argosy, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
54. Essais Sceptique, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
55. Women, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
56. Harper's Magazine, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
57. Hart, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
58. Caliban, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
59. Today's Health, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
60. Saturday Evening Post, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
61. Reynold's News, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
62. The Progressive, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
63. Chicago Tribune Gazetesi, 1847-Halen, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
64. The American Magazine, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
65. The Daily Telegraph, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1

66. Scienza e Lavoro, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
67. New Orleans Times, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
68. The Women, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
69. The New You and Heredity, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
70. Maclean's Magazine, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
71. Contemporary Review, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
72. Toronto Star Gazetesi, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
73. The American Weekly, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
74. Science pour Tous, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
75. Chamber's Journal, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
76. Liberty, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
77. St. Louis Post-Dispatch Gazetesi, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
78. Vagne, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
79. Better Homes, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
80. Everybody's Digest, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
81. New York Times, Gazete, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
82. Health For All, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
83. The Art of Teaching, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
84. Woman's Life, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
85. Illinois Tech Engineer, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
86. Inventor's Handbook, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
87. La Pensa, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
88. Everbody's, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
89. Sunday Chronicle Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
90. Daily Express, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
91. Changing Times, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
92. Discovery, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
93. Colophon, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
94. Our Bird Book , Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
95. Every Woman's Magazine, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
96. Scientific American, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1
97. Independent Woman, Alıntı Yapılan Yazı Sayısı: 1

KAYNAKÇA

A- Kitaplar:

AKGÜL Alphan, **Anlamın Sesi: Yahya Kemal Beyatlı'nın Şiir Estetiği**, Dergâh Yayınları, İstanbul,2014.

ATAÇ Nurullah, **Günlerin Getirdiği**, YKY Yayınları, İstanbul,2014.

BATUK Cengiz, **Mitoloji ve Tarihsellik-Hristiyanlığın Aslı Günah Mitinin Tarihsel Dönüşümü**, İz Yayıncılık, İstanbul, 2006.

BATUR Enis, **Rabia Hatun: Tuhaf Bir Kıyamet+ 41 Şiir**, YKY Yayınları, İstanbul,2000.

BRENNER Charles, **Psikanaliz / Temel Metinler**, çev. Işık Savaşır, Yusuf Savaşır, HYB Yayınları, Ankara, 1998.

DOĞAN Erdal, **Edebiyatımızda Dergiler**, Bağlam Yayıncılık, İstanbul,1997.

EKİZ Osman Nuri, **Refik Halit Karay:Hayatı, Sanatı ve Eserleri**, Gökşin Yayınları, İstanbul,1984.

ERCİLASUN Bilge, **Türk Şiiri Üzerine**, Dergâh Yayınları, İstanbul,2014.

ENGİNÜN İnci, **Halide Edip Adıvar**, Toker Yayınları, İstanbul,1975.

ENGİNÜN İnci, **Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı**, Dergâh Yayınları, İstanbul,2015.

FUAT Memet(1999), **Tevfik Fikret**, YKY Yayınları, İstanbul,1999.

GÖKTULGA Fahri Celâl, **Salgın**, Varlık Yayınları, İstanbul,1953.

GÖKTULGA Fahri Celâl, **Rüzgâr**, Varlık Yayınları, İstanbul,1955.

GÖKTULGA Fahri Celâl, **Bütün Hikâyeler**, Cem Yayınevi, İstanbul,1973.

GÜN Fahrettin, **Sebiürreşad Dergisi Ekseninde Çok Partili Hayata Geçerken İslamcılara Göre Din-Siyaset ve Laiklik**, Beyan Yayınları, İstanbul,2001.

GÜNYOL Vedat, **Sanat ve Edebiyat Dergileri**, Alan Yayıncılık, İstanbul,1986.

GÜZELSON Halim Şefik, **Otopsi**, Adam Yayınları, İstanbul,1984.

HİSAR Abdülhak Şinasi, **Ali Nizamî Bey'in Alafrangalığı ve Şeyhliği**, YKY Yayınları, İstanbul,2005.

HİSAR Abdülhak Şinasi, **Boğaziçi Yalıları**, YKY Yayınları, İstanbul,2010.

HİSAR Abdülhak Şinasi, **Çamlıca'daki Eniştemiz**, YKY Yayınları, İstanbul,2011.

İŞİK İhsan, **Yazarlar Sözlüğü**, Risale Yayınları, İstanbul,1990.

KABAKLI Ahmet, **Türk Edebiyatı**, C.3,Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul,2006.

- KANIK Orhan Veli, **Nasrettin Hoca 70 Manzum Hikâye**, İstanbul,1949.
- KANIK Orhan Veli, **Çeviri Şiirler**, İstanbul,1990.
- KANIK Orhan Veli, **La Fontaine'in Masalları**, İstanbul,2010.
- İŞLİ Nedret, **Şevket Rado'ya Mektuplar**, YKY Yayınları, İstanbul,2000.
- KANTARCIOĞLU Sevim, **Ahmet Hamdi Tanpınar: Yapıbozumcu ve Semiotik Yaklaşımlar Işığında Tanpınar Hikâyeleri**, Akçağ Yayınları, Ankara,2004.
- KAPLAN Mehmet, **Şiir Tahlilleri 2**, İstanbul,2011.
- KAPLAN Mehmet, **Hikâye Tahlilleri**, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2013.
- KAPLAN Mehmet, **Tanpınar'ın Şiir Dünyası**, Dergâh Yayınları, İstanbul,2013.
- KERMAN Zeynep, **Tanpınar'ın Mektupları**, YKY Yayınları, İstanbul,2013.
- KURDAKUL Şükran, **Çağdaş Türk Edebiyatı 3/Cumhuriyet Dönemi I-Şiir**, Evrensel Basım Yayın, 4. b., İstanbul, 2002.
- KURDAKUL Şükran, **Sait Faik Abasıyanık 90 Yaşında**, Bilgi Yayınevi, Ankara,1996.
- LEKESİZ Ömer, **Yeni Türk Edebiyatında Öykü**, Kaknüs Yayınları,5 Cilt, İstanbul,1997.
- MERİÇ Ümit, KARIŞMAN Selma Ümit(2006),**Ahmet Hamdi Tanpınar, Ebediyetin Huzurunda**, Etkileşim Yayınları, İstanbul,2006.
- MİNNETOĞLU İbrahim, **Sevgiler:Şiirler**,Minnetoğlu Yayınları,İstanbul,1979.
- MORNET Daniel, **Fransız Edebiyatı Tarihi**,
- NARLI Mehmet, **Edebiyat ve Delilik**, Akçağ Yayınları, İstanbul,2012.
- NECATİGİL Behçet, **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü**, Varlık Yayınları, İstanbul,1993.
- NECATİGİL Behçet, **Düzyazılar 1**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul,1999.
- OKAY Orhan, **Sanat ve Edebiyat Yazıları**, 2.b., Dergâh Yayınları, İstanbul,1998.
- ÖZDENOĞLU Şinasi, **Vatanım Benim**, Eroğlu Yayınevi,Ankara,1973.
- PERİN Cevdet, **Fransız Edebiyatı Tarihi**, İstanbul
- RADO Şevket, **Şiirler**, Doğan Kardeş Yayınları, İstanbul,1970.
- SABA Ziya Osman, **Cümlemiz: Bütün Şiirleri**, Can Yayınları, İstanbul,2014.
- SABA Ziya Osman, **Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi**, Can Yayınları, İstanbul,2014.
- SÂMANOĞLU Gültekin, **Cahit Sıtkı Tarancı Seçme Şiirler(Giriş Kısmı)** ,1000 Temel Eser, İstanbul, 1971.
- SAZYEK Hakan, **Abdülhak Şinasi Hisar'ın Romanlarında Özel Yabancılaşma**, Akçağ Yayınları, Ankara,2008.
- SUNAT Haluk, Boşluğa Açılan Kapı: **Ahmet Hamdi Tanpınar ve Yapıtlarına Psikanalitik Duyarlılık Bir Bakış**, Bağlam Yayınları, İstanbul,2004.

ŞAHİN İbrahim, **Ahmet Hamdi Tanpınar: Haz ve Günah- Bir Tanpınar Yorumu**, Kapı Yayınları, İstanbul, 2012.

ŞENDİL Sabih, **Gelin Dünya**, Milli Mecmua Basımevi, İstanbul, 1952.

TANPINAR Ahmet Hamdi, **Şiirler**, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1961.

TANPINAR Ahmet Hamdi, **Bütün Şiirleri**, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2000.

TANPINAR Ahmet Hamdi, **Edebiyat Üzerine Makaleler**, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2009.

TARANCI Cahit Sıtkı, **Düşten Güzel**, Varlık Yayınları, İstanbul, 1953.

TARANCI Cahit, **Ziya'ya Mektuplar**, Varlık Yayınları, İstanbul, 1957.

TARANCI Cahit Sıtkı, **Sonrası**, Varlık Yayınları, İstanbul, 1962.

TÜRİNAY Necmettin, Abdülhâk Şinasi Hisar, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Yayınları, İstanbul, 1988.

ULUDAĞ Süleyman, **Tasavvuf Terimleri Sözlüğü**, Kabcacı Yayınları, İstanbul, 2001.

UYGUNER Muzaffer, **Cahit Sıtkı Tarancı: Hayatı-Sanatı-Eserleri**, Varlık Yayınları, İstanbul, 1966.

TÖR Vedat Nedim, **Yıllar Böyle Geçti**, YKY Yayınları, İstanbul, 2010.

YEŞİL Cemal, **Rübailer**, Ankara, 1950

YÜCEBAŞ Hilmi, **Bütün Cepheleriyle Ercüment Ekrem Talu**, Ortan Mete Matbaası, İstanbul, 1957.

Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Sözlüğü, Editör: YALÇIN Murat, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2010.

B-Tezler

AFAT Tanzer, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Romanlarına Yapısalcı Bir Yaklaşım, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri, 2005.

AKBULUT Sami, Ziya Osman Saba'nın Şiiri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Van, 2008

ARIK Efe, Türk Milliyetçiliğinde Spiritüalist Yaklaşım, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2011.

BABACAN, Mehmet Emin, Birikim Dergisi ve Dergi Etrafında Gelişen Din Tartışmaları, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale, 2009.

BEDİR Ahmet Cemil, Türk Edebiyatı Dergisi Hakkında Bir Değerlendirme Çalışması (1-86.sayılar), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, Şubat 2015.

ÇAKMAK Özgür, Varlık Dergisinde Şiir ve Edebi İnceleme (280-330, 1-15 Mart 1945- 1 Ocak 1948), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008.

ÇAY YETİM Hilal, Sebilürreşad'daki Makaleleri Işığında Ahmet Hamdi Akseki'nin Kelâmî Görüşleri, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı Kelam Bilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2007.

ÇETİN Sema, Fahri Celâl'in Öykücülüğü, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü , (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana, 2000.

DEMİRAL Hilmi, Varlık Dergisinin 400-500 Sayılarının Edebi Yönden İncelenmesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir, 2003.

DEMİREL Serhat, Ziya Osman Saba'nın Şiirinde Ev, Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007.

DOST Sarper, Fotoğraf ve İdeoloji: Ülkü Dergisi Örneği(1941-1950), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007

DÜNDAR Hülya, Nahit Sırrı Örik'in Romanlarında Narsist Entrikalar, Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2009.

GALATA Meryem, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Eserlerinde Mitolojik Unsurlar, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir, 2015.

GÜMÜŞ Seval Şahin, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Hikaye ve Romanlarında Oyun, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Lisans Tezi), İstanbul, 2005.

GÜNGÖR Canan, Türk Dili Dergisi Üzerine Bir İnceleme, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007.

İŞAŞIR MARAL Canan, Resimli Ay Dergisinde (1928-1930) Edebî ve Fikrî Gelişmeler, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2006

KAHRAMAN Aslı, 1912–1925 Yılları Arasında Sebilürreşad Dergisinde Yayımlanan Hıristiyanlıkla İlgili Makaleler Ve Tahlilleri, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana, 2009.

KARA Esra, Ercüment Ekrem Talû'nun Hikâyelerinde Kadın-Erkek İlişkilerinin Mizahî Dille Eleştirisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun, 2009.

KARÇIĞA Servet, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Eserlerinde İroni, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2009.

KELKİT Neşe, Refik Halit Karay'ın Hikâyelerinde Yapı ve Tema, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep, 2013.

KOCABIYIK Özlem, Nahit Sırrı Örik'in Romanlarında ve Hikâyelerinde Yapı ve Tema, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar, 2006.

KORKMAZ Selman Burak, Türkiye’de Tek Parti İktidarı (1931-1946) ve Basın: Yücel Dergisi(1935-1956) Örneği, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2014.

LEVİ Özlem Ece, Abdülhak Şinasi Hisar ve Mario Levi’nin Eserlerinde İstanbul Daüssılası, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi),İstanbul, 2014.

ÖZAYDIN Burcu, Ali Ekrem Bolayır’ın Dergi ve Gazetelerde Yayımlanmış Yazıları, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa,2012.

ÖZER Barış, Türk Modernleşmesi ve Ahmet Hamdi Tanpınar, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 2009.

ÖZTÜRK Coşkun, Cumhuriyete Geçiş Süreci ve Türk Romancılara Göre Modernleşme Olgusu: Ahmet Hamdi Tanpınar Örneği, Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü, (YayımlanmamışYüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1998.

SÜRÜCÜ Gülden, Ahmet Hamdi Tanpınar ve Marcel Proust’ta Zaman, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (YayımlanmamışYüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2015.

ŞAHİN Şadan, Halide Edip Adıvar’ın Yedi Gün Dergisi ve Tan Gazetesinde Çıkan Yazıları (1936-1944) İnceleme-Metin, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2008.

ŞENOL Derya, Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Hikaye ve Romanlarında Kadın, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2005.

TEPEBAŞI, Ayşe, Mihrab, Şen Yuva, Çağlayan, Meşale, Çığır Dergilerinin Değerlendirilmesi, Tahlili ve Fihristi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Tokat, 2011.

TONGA Necati, Çınaraltı Dergisi Etrafında Oluşan Edebî Muhit, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2004.

TORUN, Elvan, Yücel Dergisi ve Etrafında Gelişen Edebi Faaliyetler, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2004.

TÜRKKAN Yasemin, Türk Modernleşmesinde Yeni Adam Dergisi (1934-1938), Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008.

ULUTAŞ Nurullah, Türk Romanında İntihar (1872-1960), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Bursa, 2006.

ULUTÜRK Yasemin, Meşale Dergisi (İnceleme-Metin), Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 2011.

USLU Mehmet Fatih, Resimli Ay Magazine (1929-1931) The Emergence Of An Oppositional Focus Between Socialism and Avant-Gardism, Boğaziçi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2004.

UYGUR Selda, Türlerarası İlişkiler Bakımından Ziya Osman Saba'nın Şiir ve Öyküleri, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2005.

YEŞİLYURT Türkân, Fazıl Hüsni Dağlarca'nın Şiirlerinde Temalar, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2010.

YILDIRIM İlker Ozan, Eski Harfli Çocuk Dergilerinden Resimli Dünya Dergisi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kilis, 2013.

YILMAZ Nejla, Cumhuriyet Dönemi Dergilerinden Güneş Dergisi Üzerine Bir İnceleme, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kütahya, 2011.

YÜCEL Satı, Yeditepe Dergisi Etrafında Gelişen Edebî Faaliyetler, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2006.

C-Makaleler

AKALIN Şükrü Haluk, “Yeni Lisan Hareketinin Yüzüncü Yılında Türkçe”, **Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi**, S.715, Temmuz 2011, s.3.

AKBAŞ Onur, “Antalyalı Genç Kıza Mektup Etrafında Bir Tren Yolculuğu İsimli Hikâyede Tanpınar’ın Sanatının İzleri”, **Turkish Studies Dergisi**, C.8/4,Ankara, 2013, ss.25-32.

AKTAŞ Şerif, “Sait Faik Abasıyanık”, **Türk Dili Dergisi**, S.590,Ankara,2001,ss.187-199.

AYDEMİR Şevket Süreyya, “Başyazı”, **Kadro**, S.1, Ankara,1932, s.9.

BARDAKÇI Murat,“Büyük Tarihçi İsmail Hâmi Danişmend Aynı Zamanda Çok Büyük Bir Âşıkımış”,<http://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/643082>, (25.05.2015).

BATUR Enis, “Bir Rabia Hatun Vardı”, **Yeni Şafak**, İstanbul,27 Şubat 2001.

BİNYAZAR Adnan, “Sait Faik’te İnsan Gerçeği”, <http://turkoloji.cu.edu.tr>.

ÇAKIR Ömer, “Servet-i Fünun Edebiyatı’nın Öğretiminde Görsel Materyal Kullanımı”, **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.11,2009, s.214

ÇAKLI Lâle, GÜLTEKİN Ali, “Sait Faik Abasıyanık ve Andre Gide’de Doğa Sevgisi”, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.6,S.1, Eskişehir,2005, ss.117-128.

ÇELİK Yakup, “Tarih-Edebiyat İlişkisi Bağlamında Bir Devrin Eleştirel Panoraması: Abdülhamit Düşerken”, **Turkish Studies Dergisi**, C.4/1, Ankara, 2009, ss.295-318.

ÇIKLA Selçuk, “1940’lı Yıllarda Düzenlenen Sanat Yarışmaları ve İnönü Sanat Armağanları”, **İlmî Araştırmalar Dergisi**, S.23, İstanbul, 2007, ss.29-46.

DİRLİKİYAPAN Jale Özata, “Nahit Sırrı Örik’in Öykülerinde Var Olmayan Aşklar”, **Türkbilig Dergisi**, S.18, Ankara, 2009,ss.133-134.

DİNÇER Yeşim, “Nahit Sırrı’nın Öyküleri”, **Virgül Dergisi**, S.41, ,s.52, İstanbul,2001.

DOĞAN Mehmet Can, “Yücel Dergisinin Fikrî ve Edebî Tahlili”, **Gazi Türkiyat Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi**, S.3, Ankara,2008,s.98.

DOĞAN Mehmet H., “Yaprak Döneminde Orhan Veli”,**Türk Dili Dergisi**, S.291, Ankara, 1975, s.730.

EMİROĞLU Öztürk,, “Kaynağını Gelenekten Alan Hisarcılar”, **Turkish Studies Dergisi**, C.4/1-2,İstanbul, 2009, s.1309.

GÜLSOY Murat,“Tanpınar’ın Trajikomiği: Acıbadem’ deki Köşk”,
<https://muratgulsoy.wordpress.com>

GÜR Âlim, “Dergâh Mecmuası ve Ahmet Haşim”,**Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, S.10, 2010, s.316.

GÜVENİR Murat, “Peyami Safa Üzerine”, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.44/1, Ankara, 1989, ss.253-263.

HİSAR Abdülhak Şinasi, “Kaybettiklerimiz:Ziya Osman Saba”, **Türk Yurdu**, S.265, İstanbul,1957, s.623.

İLERİ Selim, “Sait Faik’te Güzelduyu”, **Türk Dili**, S.272, Ankara, 1974, s.649.

İNCİ Handan, “Eşikte Bir Yazar”, **Eşik Cini Dergisi**, S.3, İstanbul, 2006, s.5.

KASIM Mehmet, “Edebiyatımızda Rabia Hatun Muamması”, **Milliyet Sanat Dergisi**, İstanbul,1984, ss.28-30.

KAVUKÇU Cemil, “Öykülerdeki Çocukluk”, **Hece/Türk Öykücülüğü Özel Sayısı**, S.46-47,İstanbul,S.120,2000.

KIRAN Ayşe Eziler, “Bir Yaz Gecesi”, **Ankara Üniversitesi DTCF Türkoloji Dergisi**, C.16/2, Ankara, 2003, ss.117-130.

ONARAN Mustafa Şerif, “Orhan Veli’de Ozansılık”, **Türk Dili**, S.291, Ankara, 1975, s.719.

ÖZATA DİRLİKİYAPAN Jale, “Nahit Sırrı Örik’in Öykülerinde Var Olmayan Aşklar”, **Türkbilig Dergisi**, S.18, Ankara, 2009, ss.133-143.

ÖZER Betül, “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Poetikasının Temel Yapıtışı Olarak Rüya”, **Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi**, S.1, İstanbul,2010, s.31.

ÖZER Elif Emine, “Tanpınar’ın Şiir Anlayışı ve Şiirinin Kaynakları Üzerine Bir İnceleme”, **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, S.20, Denizli, 2006, ss.86-87.

ÖZTÜRK Tuncay, “Sait Faik Hikâyeciliğinde Merkez ve Taşra Arasında Bir Kaçış Mekânı Olarak Ada”, **Turkish Studies Dergisi**, C.6/4, Ankara, 2011,ss.775-788.

SAĞLAM M.Halil, “II. Meşrûtiyet Dönemi Türk Basınında Rübâb Dergisinin Yeri ve Önemi”, S.21,Balıkesir, 2009,ss.435-439.

SAFA Peyami, “Davamızın Yankıları”, **Türk Düşüncesi**, C.1, S.6, İstanbul, 1954,s.406.

SAKALLI Fatih, “Halide Edip Adıvar’ın Bir Hayatın Üç Perdesi Adlı Hikayesi Üzerine Bir Tahlil Denemesi”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi**, C.20/1, Ankara, 2013, ss.81-92.

SOYLU Özge, Nahit Sırrı Örik, “Kıskanmak ve Psikanaliz”, Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2001.

SU Hüseyin “Rüya Gören Öyküler”, **Hece/Ahmet Hamdi Tanpınar Özel Sayısı**, S.20, İstanbul,2000, s.27.

ŞENDERİN Zübeyde, “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Hikâyelerinde Karakter Yaratımında Çocukluk Yıllarının Rolü”, **Gazi Üniversitesi Türkiyat Dergisi** S.2, Ankara, 2008,s.179.

ŞİMŞEK Tacettin, “Masaldan Destana: Dağlarca’nın Şiiri”, **Hece (Türk Şiiri Özel Sayısı)**, S.54/55/56, Ankara, 2001, s. 181.

TECER Ahmet Kutsi,”Okuyucularımıza”, **Ülkü Dergisi**, S.102,Ankara, 1941, s.1.

TERCÜMAN Çilem, “Ülkü Mecmuası”, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, C.4,S.7, İstanbul, 2006, s.563.

TOLAN Barlas, Çağdaş Toplumun Bunalım-Anomi ve Yabancılaşma, Ankara İktisadi ve İdari İlimler Akademisi Yayınları, Ankara, 1980,s.76.

UÇAN Hilmi, “Sis” “Siste Söyleniş” ve “Sonuç” Şiirleri Çerçevesinde Üç Şair: Tevfik Fikret, Yahya Kemal ve Baudelaire, **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.3, Afyon, 2008, ss.181-197.

UÇMAN Abdullah, “Değişen Değerler Karşısında Ahmet Hamdi Tanpınar”, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, C.4, S.7, İstanbul, 2006, ss.479-509.

YILDIZ Ayşe Nevin, “Türk Modernleşmesi ve Bir Muhalif Basın Organı Olarak Büyük Doğu Dergisi”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, S.13, İstanbul, 2002, s.582.

YILMAZ Arif, “Orhan Veli’de Kaçış”, **Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.2011/10(1), Gaziantep, 2009 ,ss.276-277.

Ç-Dergiler

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.3, Afyon, 2008.

Aile, Sayı: 1-20, İlkbahar 1947-Kış 1952.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi, C.16/2, Ankara, 2003.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi, C.20/1, Ankara, 2013.

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C.44/1, Ankara,1989.

Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, S.1, İstanbul,2010.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.6,S.1, Eskişehir,2005.

Eşik Cini Dergisi,S.3,2006.

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.2011/10(1), Gaziantep, 2009.

Gazi Türkiyat Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi,S.3,Ankara,2008.

Hece/Ahmet Hamdi Tanpınar Özel Sayısı, S.20, İstanbul,2000.

Hece/Türk Öykücülüğü Özel Sayısı, S.46-47,İstanbul,2000.

Hece, S.54-55-56,Ankara,2001.

Kadro, S.1, Ankara, 1932.

Kitap-lık, S.46, İstanbul, 2001.

Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.11,Hatay,2009.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S.20,Denizli, 2006.

Türkbilig, S.18,Ankara, 2009.

Türk Dili, S.272,Ankara, 1974.

Türk Dili, S.291, Ankara,1975

Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, S.715, 2011.

Türk Düşüncesi, C.1, S.6, İstanbul, 1954.

Türk Yurdu, S.265, 1957.

Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, C.4, S.7, İstanbul, 2006.

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, S.10, 2010.

Ülkü Dergisi, S.102,Ankara, s.1,1941.

Varlık, S.1291, İstanbul,2015.

D-İnternet Siteleri

<http://www.aku.edu.tr>

<http://www.atam.gov.tr>

<http://www.britannica.com>

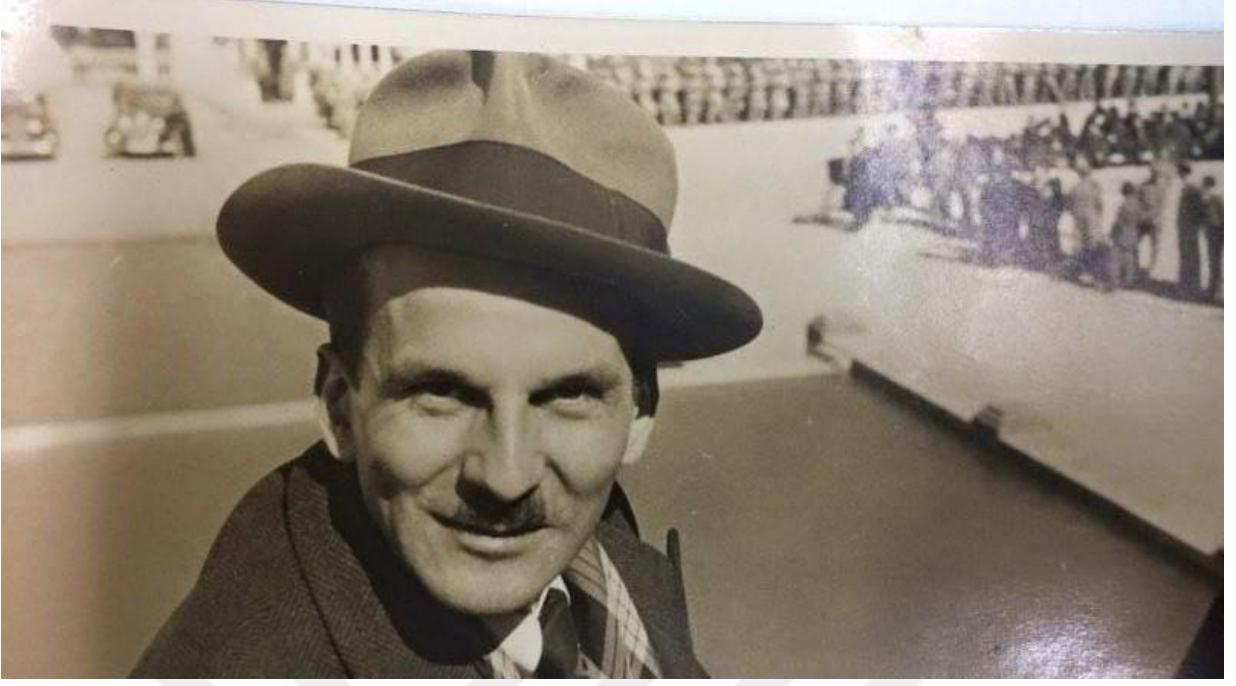
<http://dergiler.ankara.edu.tr>

<http://global.britannica.com>

<http://www.haberturk.com>
<http://hece.com.tr>
<http://www.idilbiret.eu>
<http://www.istanbulkadinmuzesi.org>
<http://www.journals.istanbul.edu.tr>
<http://www.politics.ankara.edu.tr>
<http://www.sosyalarastirmalar.com>
<http://tdk.gov.tr>
<http://www.tdvislamansiklopedisi.org>
<http://www.turkishstudies.net>
<http://turkiyat.gazi.edu.tr>
<http://www.turkmeclisi.org>
<http://turkoloji.cu.edu.tr>
<http://uwf.edu>
<http://www.varlik.com.tr>
<http://yeniedebiyat.blogcu.com>
<http://www.yenimakale.com>

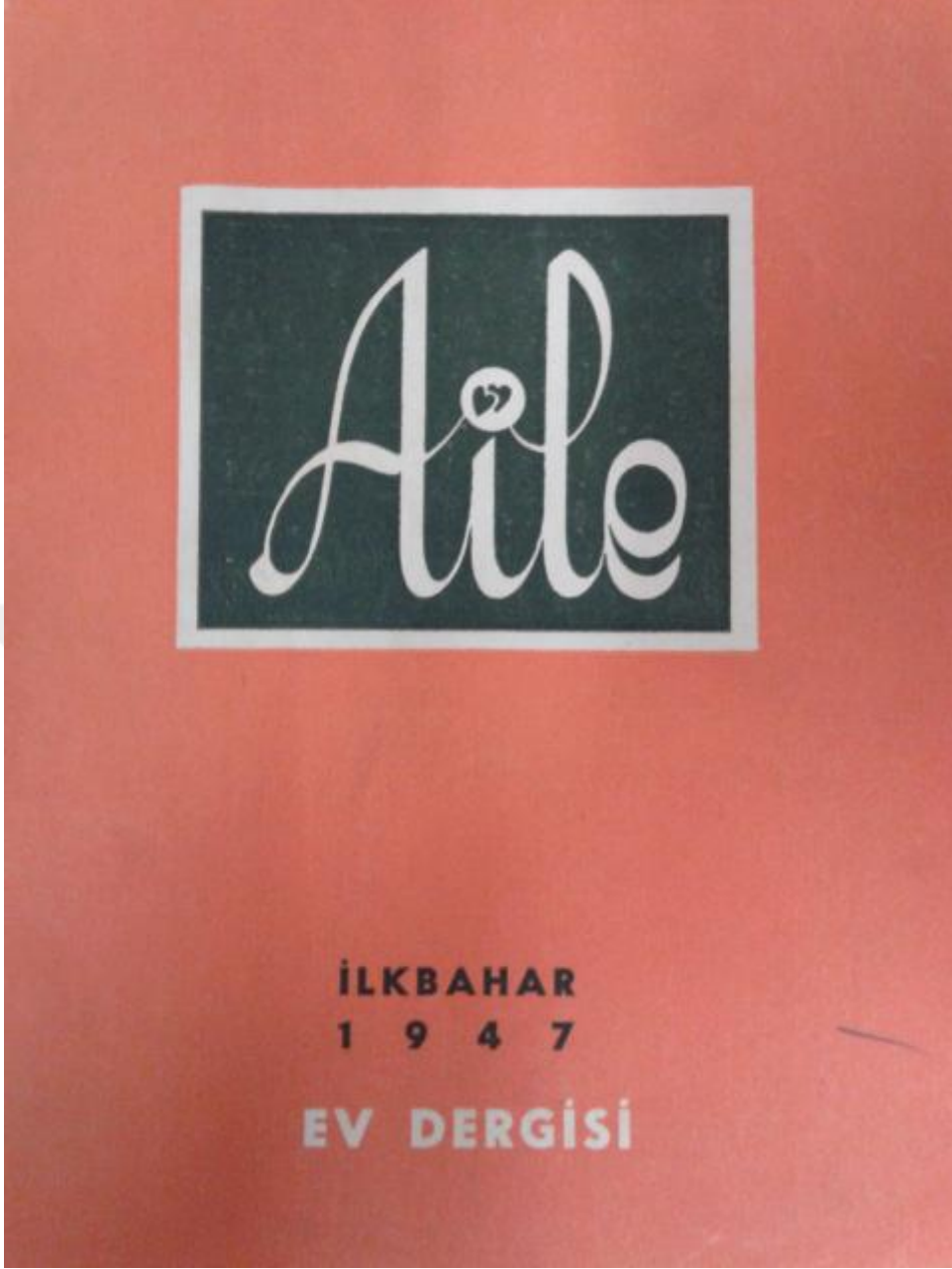
AİLE DERGİSİNİN YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ VEDAT NEDİM TÖR AİLE DERGİSİNİN
YAYIMLANDIĞI YILLARDA

AİLE DERGİSİNİN YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ VEDAT NEDİM TÖR'ÜN AİLE
DERGİSİNİN YAYIMLANDIĞI YILLARA AİT BAŞKA BİR FOTOĞRAFI

AİLE DERGİSİNİN SEKRETERİ ŞEVKET RADO

AİLE'NİN İLKBAHAR 1947'DE ÇIKAN İLK SAYISI

AİLE'NİN FOTOĞRAFLI KAPAKLA ÇIKAN BİR SAYISI

HİKÂYE

Bir Hayatın Üç Perdesi

Yazar:
Bülale Edip-Adıvar

Bu Selim Sururi Serin'in hayatıdır. Bu hayat Selim'in hayatıdır. Herbirinden başka hatıraları ayrılarak büyük parçadır. Birinci çocukluğudur ve bu birinci perdenin hatırasında birer kahartma rasını gibi duran yerleri olduğu gibi, sükut, sarıpat ve bombaj tarafları da vardır.

Bu birinci perdede hüküm kararlar anası ve babasıdır. Sahneler âlelde, küçük bir apartmanın dam altında geçer. Burada iki odası büyük, bir dam terası, küçük bir mutfak ve süzme alan bir moshandır. Selim'in yaz, yağmur yağmamak şartı, hattâ üç günele. Lâlelinin yavaş yavaş yavaş gariş evlerin ileri yanması kadar bu terastan olamaz. Bazen sakin denizinde böcek vapurlar öter, trenler âni birer bir, tempolu gittikçe çatalıyan «vay vay» la geçer; kiyilerinde kuş öler gibi halıktı haykırı yayı.

Bütün bunlar, hatırasındaki hatırasını rasını sergisinin sesli ve sessiz hatıralardır.

bu devirde babası otuz iki, kendisi

belki üç, belki de dört yaşında idi. Bu perdenin hareketli sahneleri hep akşamları oynandı için çocuk hayatında önde gelen hayatının bu gençlik simasıdır.

Atif Serin, sakin, dürüst kıyafeti ve hareketleriyle hiç bir ayrıklık göstermiyen bir adamdır. Emmedir, uzuna boyludur, parmak ve ışıltılı kestane renkli gözleri, aynı renkte kuz kesilmiş bıyıkları vardır. Saçlarını «hriyantın» ile arkasına doğru yatırır. Fakat her akşam kapının önünde annesini kucakırken, bu saçlar dağılır, altına yayılır, yaşından çok büyük görünen tıdıl yüzü teşkil ve sevimli bir çocuk gibi heyecanlanır. Çünkü bu saçları dağıtan annesinin kırmızı boyalı tırnaklı beyaz elleridir.

Niçin dağıtır? Belki kocasının bir günlük hareketinden sonra aç gözlü bir çocuk gibi karısını kollarının arasında o kadar uzun sokmasından kurtulmak için, belki de iltifat olsun diye. Çünkü Atif, uçları kan renkli buşul tırnaklı eller saçlarını dağıttığı zaman geçiyordu bir derin gibi

geçiyordu gibi.

Selim Sururi, bu çocukluğunda yaşadığı her şeyi hatırlar. Fakat hatıraları çoğunlukla mahallî yapıda olanı anımsar. Buğün «kültür sanat» isimli «vaypat» da saçlarını dağıtan bir tarafta okuyan hatırasını anımsar. Bu hatıraların her birinin birer hikâyesi vardır.

Atif Sururi o zaman Üniversitede bir öğrenciydi. Birinci İhtiraf kurdu, ikinci doğuştan ve bu mukaddes mevzu hakkında için hatırladığı tes idi.

Atif karısına «Filya» derdi. Belki sarıpat aldığı ve keskin koku lu levantalar sürdüğü için «Falya» adı Filya'ya çevrilmişti. Filya veya Fulya, o zaman yirmi üç yaşlarında, geçerken berkesin dönüp baktığı bir genç kadındı. Maamafih konuşurken üç yaşında bir çocuk, hattâ ancak mucize kabilinden konuşmuş öğrenmiş bir dişi maymun kadar kafasız ve mukallit bir mahûlâtı.

Selim'in gönlünde annesi ancak babası döndüğü zaman ehemmiyet kazanırdı. Çünkü gündüzleri hemen hemen hiç hırırirleriyle meşgul olmaları. Selim bir şey isterse, sabahları gelip çalınan gündelikçi kadına söyler, annesi ise çocuğunun varlığından haberdar bile görünmezdi.

Yemekten sonra masanın etrafına oturdıkları zaman, Atif dünyanın müstakbel iltisadî durumu hakkında mukayeseli mütalâalar yürütür, tezine ilâveye karar verdiği notları yükleme sesle okur, sesi yavaş yavaş yükselir, bir konferans salonundaymiş gibi kendisini unuttu. Fakat göya dinliyormuş gibi gözlerini kırkıran Filya esenemeğe başlarınca

FANI DÜNYA

İki gündün dışığına emeller aydınlar. Anne yüzünde dost yüzünde emel yüzünde. Her mülak yerinde başlıyan yaza dayandı. Düşünce geçiyordu ne varsa yeriyolunda.

Gök yüzü belledik ya işçiler emelleri. Bence derde kalınca el açılmıyay. Gök yüzünde avlan emelleri. Gök yüzünde bulular aptemalar emelleri.

Her mevzuyla insan emel emel. Bence gıcaklı: saul koyup göreceğiz. Yaman çalacak o çalmıyay saat yaman. Geçmiş ile bir kez yunuldu mu gıdarmız.

CAHİT SİTKİ TARANCI

bu yükleme ses hirsensüre kesildi. Yaşlı abajurda limbanın açıldığı Filya'nın yüzü ve emelleri çözülen hatırasında daha seçkin, daha keskin zevceğmiş kalıncı. Çünkü Atif'in bu zaman konuşmalarından tek emelleri «şey «tam» lerde iharetti. Halbuki Filya'nın mukasesi emelleri emelleri emelleri kadar hatırlamaya mahkûmdu. Çünkü o, mukminin yıllarca sonuna gelmiş, kaktılı kalan zahire ilâliminin az çok mübâlagâta bir dengeğinden iharetti.

Filya'nın rimal ile kırpi tüyleri gibi dâleştirelmis siyah kırpikleri arasında hırıririne yakın muvi gözlerindeki pek az süren sorak dikkati Selim hâk gülrü gibiydi. Bunu takib eden emellerde kez bir bedana gibi üstün boyadığı da daklarmın içinde açık pembe ve soluk bir renk vardı. Dişleri beyaz ve tısuadı, burun kıvrak, yanakları, dil ha sonraları Beyoğlu muhittinde «Kazım Lâle» ikkahını verdiren kez bir kırmızıya boyanmıştı. Güle kepe

AİLE DERGİSİNİN SAYFALARINDAN BİR ÖRNEK

